

Yunus Emre
Dîvan

Yunus Emre, Dîvan (Fatih Yazması)

Yayın Türü ve Basım Tarihi
Bilimsel Yayın
1. Baskı-30 Aralık 2021

İmtiyaz Sahibi
Prof. Dr. Şeref ATEŞ

Yazar
Prof. Dr. Erdoğan BOZ

Editör
Prof. Dr. Yavuz KARTALLIOĞLU

İnceleyenler
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

Yayına Hazırlayan
Betül GÖKTAŞ

Tasarım-Dizgi
Baykuşevi Fikir Atölyesi

Basım
Uzman Matbaacılık Yay. Kağ. Tur. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.

Satış ve Dağıtım
Yunus Emre Enstitüsü
Hacı Bayram Mahallesi Atatürk Bulvarı
No: 11 Ulus, Ankara–TÜRKİYE
Tel: +90 312 309 11 88
www.yee.org.tr-satis@yee.org.tr

ISBN
978-625-8458-12-1

YUNUS EMRE

DÎVAN

(Fatih Yazması)

Çeviri Yazılı Metin

Günümüz Türkçesine Aktarılmış Metin

Özgün Metin

Prof. Dr. Erdoğan BOZ

Ankara

SUNUŞ

Büyük Türk şairi, mutasavvıf ve mütefekkir Yunus Emre, çağları aşan mesajlarıyla aynı zamanda güzel Türkçemizin sancaktarıdır.

Türkçe, Onun şiirleriyle bu coğrafyada yeniden doğmuş, kökleşmiş, aşk ve mana dili olarak yeni bir kimlik kazanmıştır.

Yunus'un aşk odunda pişirdiği her bir şiir, zamanı ve kıtaları aşarak bütün insanlığa mal olan mesajlara dönüşmüştür.

Türkçemizin kudretini gösteren bu mesajların her bir dizesi kelime kelime, harf harf zenginleşerek günümüze erişmiş ve 700 yıllık maziyi bize ait kılmıştır.

Yunus Emre'yi milletimizin nazarında edindiği yüksek mevkiye ulaştıran Türkçe ifade kabiliyetinin yanı sıra şiirlerindeki mana derinliğidir.

O, milletin sahip olduğu değerleri, bir âlim, bir mürşid ve bir şair olarak tüm insanlığa en veciz şekliyle sunabilmiş büyük bir şahsiyettir.

"BEN GELMEDÜM DA'VİYİÇÜN
BENÜM İŞÜM SEVİYİÇÜN
DOSTUN EVİ GÖNÜLLERDÜR
GÖNÜLLER YAPMAĞA GELDÜM"

Kin, nefret gibi kelimelerin lügatlerden silindiği bir sevgi medeniyeti kurmaya çalışan Yunus Emre, sesinin ulaştığı bütün zaman ve mekânlara "sevelim sevilelim" diye seslenen yüce bir gönüldür.

Vefatının üzerinden 7 asır geçmesine rağmen Yunus Emre'yi "her dem taze" tutan sır da tüm eserlerine sinen bu aşk ve sevgidir.

2021 yılının UNESCO tarafından Yunus Emre'ye adanmasını Âşık Yunus'un eşsiz mirasını tekrar keşfetme bakımından son derece önemli buluyorum.

Risâletü'n-Nushiyye ve Dîvan gibi ilim ve hikmet hazinelerini günümüz Türkçesiyle yeniden insanlığın istifadesine sunan kıymetli hocalarımızı tebrik ediyor, vefatının 700'üncü sene-i devriyesinde gönül sultanımız Yunus Emre'yi rahmetle yâd ediyorum.

Recep Tayyip ERDOĞAN
T.C. Cumhurbaşkanı

13. yüzyılda Moğol saldırıları sonucu Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasıyla Anadolu'da siyasal ve sosyal kargaşa ortaya çıkmış ve beyliklerin birbirlerine üstünlük sağlama çabaları da bunun üzerine eklenince Anadolu insanı için tarihin en çileli devri başlamıştır.

Yunus Emre, çağdaşları sayılabilecek Mevlâna ve Hacı Bektaş Velî gibi büyük önderlerin ilham aldığı Ahmed Yesevî öğretisinin bir takipçisi olarak Anadolu insanının moral kaynağı olmuştur, söylediği şiirleriyle sanat yapmanın çok ötesine geçerek, milletin değerlerini yine millete hatırlatarak bir milletin yeniden ihyası yolunda büyük çaba sarf etmiştir.

Ölümünün üzerinden 700 yıl geçmesine rağmen Yunus Emre'yi unutturmayan, milletin ve insanlığın nazarında hatırasını hâlâ capcanlı tutan özellik, dilindeki sadelik ve öğretisindeki çağlar üstü hâkimiyettir.

Yunus Emre'yi "Bizim Yunus" yapan nitelik, kendi devrinde yaygın olan Farsça söyleyiş akımına kapılmadan Türk'e "Türkçe" söylemeyi tercih etmesidir. O, Risâletü'n-Nushiyye'sinde milletimizin evrensele ulaşmış; gönül zenginliği, alçak gönüllülük, sabır, hoşgörü, cömertlik ve doğruluk gibi değerlerini naif bir üslupla ve altın değerinde öğütler olarak işlemiştir. Divan'ında ise İslamiyet'in incelmiş bir yorumu olan tasavvuf yolunu takip ederek iyilik, güzellik ve doğruluğu; nefsi terbiye edip ruhu arındırmayı; Allah aşkını ve insan sevgisini gönüllere yerleştirmeyi konu edinmiştir.

UNESCO 2021 Yunus Emre Yılı dolayısıyla Yunus Emre'nin öğretisinin ulusaldan evrensele taşınması için yapılacak her türlü kültür ve sanat etkinlikleri, bizim değerlerimizin bütün insanlığa tanıtılması ve onlarca benimsenmesi bakımından çok değerli olacaktır.

Sıkıntılarından kurtulmak ve çağı yakalamak peşinde olan insanlık yeni bir ses arıyor. Yunus Emre'nin yüzyıllar ötesinden değişimi ve yeniliği öneren şu sözleri dikkate değer; yeni sabah, yeni akşam, yeni durum; yeni düzen, yeni çağ ve yeni buluşma…

yeni subh u yeni ahşam yeni hâl
yeni devran yeni dem yeni visâl

Mehmet Nuri ERSOY
T.C. Kültür ve Turizm Bakanı

İnsanoğlu 2020'de son birkaç yüzyılın en büyük felaketlerinden birini yaşadı. Selefinden böyle bir musibeti devralan 2021, kaderin bir cilvesi olsa gerek, Yunus Emre Yılı olarak da tarihe geçecek. UNESCO'nun büyük ozanımız Yunus Emre'nin vefatının 700. yılını anma yılları kapsamına almasının ardından Cumhurbaşkanlığımız da 2021'i hem Yunus Emre hem de Türkçe yılı ilan etti. Herhâlde Yunus Emre daha iyi bir ortamda anılamazdı.

Anadolu'da konuştuğumuz Türkçenin kurucu isimlerinin en önemlilerinden biri olan Yunus Emre'nin yaşadığı çağ da içinde yaşadığımız dönemi andırır özelliklere sahipti. Yunus Emre'nin zamanı Anadolu'da, yıkılma sürecindeki Selçuklu saltanatı, Haçlı seferleri, Moğol akınları ve iç karışıklık ve isyanların hâkim olduğu bir manzara arz ediyordu.

Yunus Emre, işte bu dönemde insanlara ilahi aşka dayanan sevgi ve hoşgörüyü vazetmiş; bütün o huzursuzluk ve sıkıntı ortamında aşkla, sevgiyle sarıp sarmalamış; çatışmanın, kavganın, savaşın karşısına Yaradan'ın evi olan gönlü koymuştur.

Gönül Çalab'ın tahtı
Çalap gönüle baktı
İki cihan bedbahtı,
Kim gönül yıkar ise

Bu yüzden şiirleri dilden dile, gönülden gönüle aktarılmış, sevilmiş ve Anadolu'nun ruhu ve mayasında eşsiz bir yer edinmiştir. Yabancı düşmanlığının, İslamofobinin, nefret söyleminin, ayrımcılığın, ötekileştirmenin ve terörün gündelik sorunlar hâline geldiği günümüze de ne çok şey söylüyor Yunus Emre. Hem de sözü dolandırmadan en sade ve etkili biçimde.

Sen sana ne sanırsan ayruğa da onu san
Dört kitabın manası budur eğer var ise
*****
Yetmiş iki milletin hem Maş'uku oldurur.
Aşkı ma'şukundan ayırmaklık lâf değil.

Bizler de bu yüce gönül insanının adını taşıyan Yunus Emre Enstitüsü olarak dünyanın dört bir tarafına bakışımızdaki güzelliği, kulağımızdaki tınıyı, dilimizdeki nağmeyi, soframızdaki aşı, gönlümüzdeki sevgiyi taşırken elbette kapılarına vardıklarımızı da başka hiçbir neden aramadan ve başka hiçbir nedene ihtiyaç duymadan Yaradan'dan ötürü sevmeyi şiar ediniyoruz:

Biz kimseye kin tutmayız
Kamu âlem birdir bize

Bize böylesine yüce bir hikmeti vazeden Yunus, aynı zamanda bize öyle bir Türkçe miras bıraktı ki bu Türkçe zamanın bütün engellerini aşarak tazeliğini ve coşkusunu kaybetmeden günümüze kadar gelmeyi başardı. Yunus'un sesinin peşinden giden şairin dediği gibi:

Yunus ki sütdişleriyle Türkçenin
Ne güzel biçmişti gök ekinini

Kendi çağını aşarak Anadolu insanının ruh dünyasını yoğuran Yunus Emre'nin şiirlerinde bu toprakların tevazusu, ırmaklarının coşkusu, havasının berraklığı, dağlarının yüce gönüllülüğü vardır. Bundan dolayı da şiirleri hâlâ ilk söylenişindeki kadar etkili ve yol göstericidir.

Bu nedenle, edebiyattan resme, tiyatrodan müziğe, sinemadan tasarıma kültür-sanatın birçok alanında belki yüzlerce faaliyetle anılacak Yunus Emre'ye etrafımızı kuşatan toplumsal ve çevresel hastalık ve felaketlerin karşısında tekrar yönelmek, ona tekrar sarılmak büyük bir fırsat.

Bu açıdan, Yunus Emre'nin "İlahi Aşk" yolunda ulaştığı makam ve miras bıraktığı evrensel sevgi anlayışının tekrar gündeme gelmesi bu yılın en büyük kazancı olacak. Bu toprakların bir diğer hikmet membaı olan Mevlana gibi aynı kaynaktan beslenen, aynı coşkuyla gönüllere akan Yunus Emre'yi de hem Türkiye'de hem dünya çapında en geniş kitlelere ulaştırmak fırsatı yakalayacağız. Yunus Emre'nin "72 millete bir gözle bakan" çelişkisiz ve şartsız sevgisini dünyanın dört bir tarafında kulaklara, dillere, gönüllere ulaştırabilirsek geçmişte merhametin ve adaletin membaı ve hamisi olan bu topraklar tekrar insanlığın umudu olacaktır.

Yunus Emre'nin gönlümüzle hemencecik bağ kuran ve tazeliğini hiç kaybetmeyen mısralarıyla söyleyecek olursak:

Senünle sen tanış gör kandasın sen
Senün devletüne bahanesin sen

Elinizdeki eser, Yunus'un nefesini tüm insanlığa bir daha taşımayı gaye edinen çabanın bir ürünü. Bu eser de bu sene yapılacak diğer faaliyetlerle birlikte şairin dediği gibi "Yunus'un piştiği kapta" kaynamaya cehdeden çalışmalardan biri.

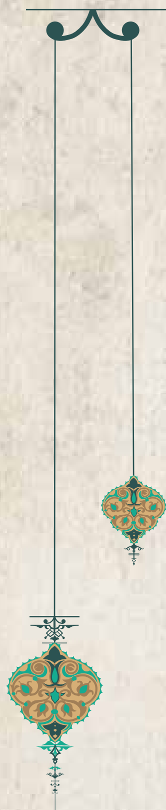
Eserin başarılı olmasını diliyor, kitabı hazırlayan Prof. Dr. Erdoğan BOZ'a ve emeği geçen herkese Yunus Emre Enstitüsü adına teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Şeref ATEŞ
Yunus Emre Enstitüsü Başkanı

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

Yunus Emre'nin vefatının 700. yıl dönümü UNESCO tarafından anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alındı, bununla birlikte Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle de 2021 yılı "Yunus Emre ve Türkçe Yılı" ilan edildi. İşte bu kapsamda Yunus Emre Estitüsü de Yunus Emre'nin eserlerini yeniden ve yeni bir düzende yayınlamak için harakete geçti ve bu kutlu görevi bana verdi.

Bu görev bilinciyle çok çalışarak makul bir sürede *Risâletü'n-Nushiyye* ve *Yunus Emre Seçkisi* adlı kitapları hazırlayıp Enstitü'ye teslim ettim. Kitaplar oldukça kaliteli bir baskı ile Eylül (2021) ayında yayımlandı.

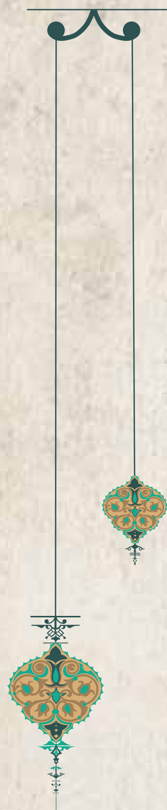
Bu noktada serinin son kitabı olan Dîvan'ı da hazırlamış bulunmaktayım. Dîvan'ın hazırlanmasında *Risâletü'n-Nushiyye'de* olduğu gibi yine Fatih yazması kullanıldı. Dîvan metni oluşturulurken daha önce yapılmış yayınlara (Gölpınarlı, Timurtaş Tatcı, Uysal ve Babacan) özenle bakılarak muhtemel yanlış ve eksik okumalar giderildi. Bu esnada karşılaştırmalı bir metin oluşturma tercih edilmedi ancak istinsah sebebiyle oluşmuş metindeki eksik ve yanlışların tamiri için Timurtaş yayını esas alındı. Ayrıca çeviri yazısı yapılmış her beyit, bağlam dikkate alınarak günümüz Türkçesine aktarıldı. Günümüz Türkçesine aktarılan kimi beyitlerin, yorumlara bağlı olarak başka biçimlerde de aktarılabileceğini söylemem gerekir.

Dîvan üzerinde değerli çalışmaları bulunan ve yayınlarından çok istifade ettiğim başta Abdülbaki Gölpınarlı olmak üzere Faruk Kadri Timurtaş, Mustafa Tatcı, İdris Nebi Uysal, Vasfi Babacan'a ve adını sayamadığım birçok araştırmacıya teşekkür etmek istiyorum.

Yaptığımız çalışmanın, Yunus Emre'nin daha iyi anlaşılmasına ve mesajının geniş kitlelere ulaşmasına en küçük bir katkısı olursa kendimizi bahtiyar sayacağız.

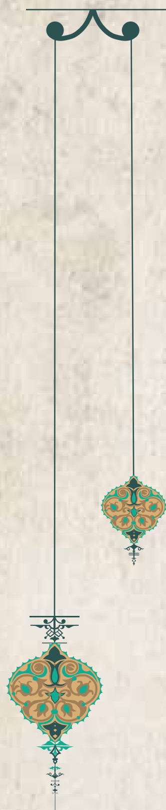
Bu uzun ve yorucu çalışmam esnasında benden desteğini asla esirgemeyen aileme, dostlarıma ve özellikle Mustafa Özçelik hocama ayrıca eserin basımını gerçekleştiren Yunus Emre Enstitüsünün değerli yöneticilerine çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Erdoğan BOZ
Eskişehir, Ekim 2021

KISALTMALAR VE İŞARETLER

B.	: Vasfi Babacan yayını
F.	: Fatih yazması
G.	: Abdülbaki Gölpınarlı yayını
T.	: Faruk Kadri Timurtaş yayını
Ta.	: Mustafa Tatcı yayını
(?)	: Metin aktarmada tereddütlü yer
[…]	: Metinde tamamlanan yer
‿	: Ulama

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

ء	ʾ
ث	s̱
ح	ḥ
خ	ḫ
ذ	ẕ
ص	ṣ
ض	ż, ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ق	ḳ
ك	ñ

Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler

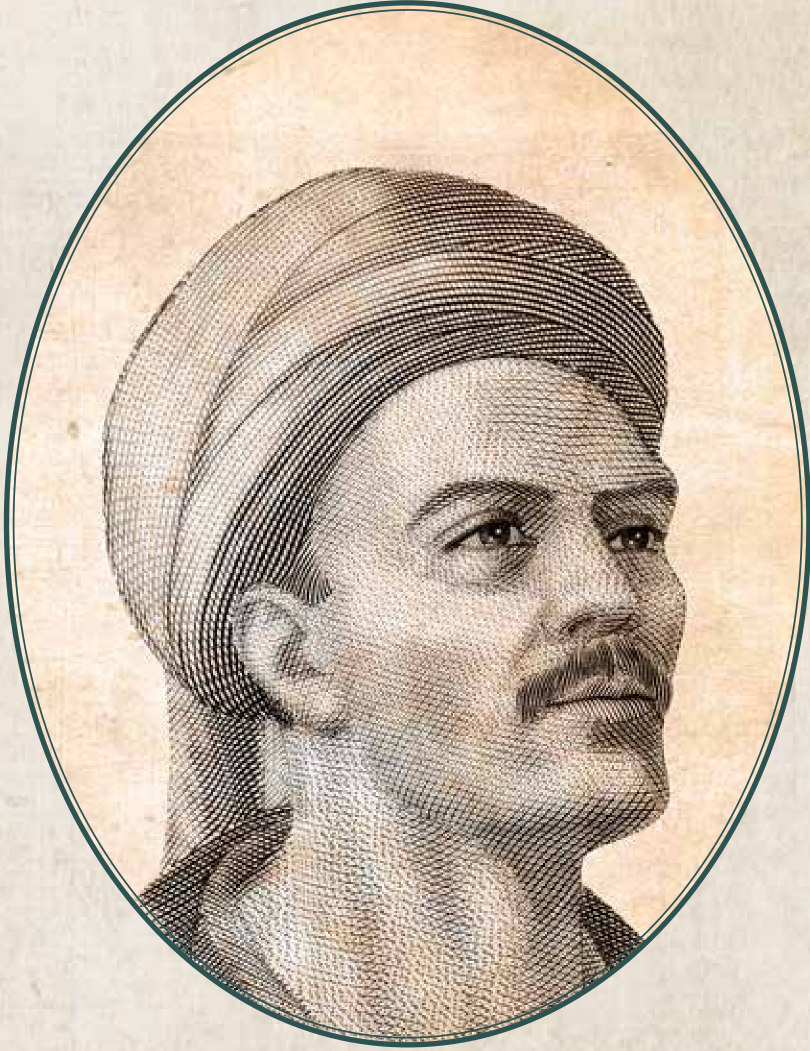
آ	ā
و	ū
ى	ī

Farsça kelimelerdeki "vav-ı ma'dule"nin çeviri yazısı

"ḫᵛān" şeklindedir.

Yunus Emre
1241-1321

GİRİŞ

Yunus Emre Kimdir?

Türk edebiyatının en güçlü şairlerinden biri olan Yunus Emre'nin doğum ve ölüm tarihleri ile mezarının yeri konusundaki bilgiler oldukça tartışmalıdır. Bu tartışmalar o kadar ileri gitmiştir ki bu sebeple kimi şehirler ve kimi yazarların araları açılmıştır. Yunus Emre gibi yüce bir şahsiyeti sahiplenmek ve onun hemşehrisi olmak elbette güzel bir şeydir ancak bunu yaparken Yunus'un bizlere vermek istediği sevgiyi ve hoşgörüyü unutmamak gerekir.

Bizim burada kesin bir tarih ve yer vermek zorunluluğumuz yoksa da genel kabulleri aktarmak daha doğru olacaktır. Yunus Emre 1241-1321 yılları arasında yaşamıştır. Mezarının Eskişehir (Mihalıççık-Sarıköy "Yunusemre"), Karaman, Aksaray, Afyonkarahisar ve Manisa'nın da aralarında bulunduğu sayıları 10'u aşkın yerde olduğu söylenmektedir. Yunus Emre'nin mezarının bulunduğu varsayılan bütün şehirlerde, hemen her yıl Yunus adına etkinlikler yapılmaktadır. Bunun Yunus'un geniş kitlelerce tanınıp bilinmesine elbette büyük katkısı vardır. Bu nedenle Yunus Emre'nin mezarının nerede olduğu sorusu artık ikinci plana itilmeli, önemli olanın onun insanlığa sunmuş olduğu öğretisi olmalıdır.

Yunus Emre'nin yaşadığı dönem, bilindiği gibi Anadolu'nun en karışık dönemidir. Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması henüz tamamlanmamış, buna karşılık iç isyanlar ve dış müdahaleler olabildiğince artmıştır. Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılışı, beyliklerin ortaya çıkışı, Moğol İstilası ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşu gibi tarihin en derin iz bırakan olayları hep bu dönemde olmuştur.

Savaşlar nedeniyle madden ve manen tükenen halk, kendisini bu sıkıntıdan kurtaracak güçlü bir idareye ve inanca ihtiyaç duymaktadır. İşte 1299'da Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ve Mevlana, Hacı Bektaş Veli ve Yunus Emre gibi yüce şahsiyetlerin ortaya çıkışıyla halkın biricik umudu yeşermiştir.

Hoca Ahmet Yesevi geleneğinin bir takipçisi olan Yunus Emre, tasavvufi öğretisini, büyük sıkıntı içinde olan ve sığınılacak bir liman arayan halka edebî değeri eşsiz olan şiirlerle sunmuş ve halkın kurtuluş çaresi olmuştur.

Yunus Emre'nin iyi bir medrese eğitimi gördüğü, burada din bilimlerini öğrendiği, Arapça ve Farsçayı iyi derecede bildiği konusunda tereddüt yoktur. Yunus Emre'yi gerçek kimliğine kavuşturan süreç ise Hacı Bektaş Veli'yi ziyaretiyle başlayan ve Tapduk Emre'nin dergâhında devam eden arınma ve olgunlaşma dönemidir. Yunus Emre, bu sürecin sonucunda tasavvufi öğretisini, hikmetli şiirler söyleyerek ve yaşayarak halka -onların diliyle ve onlardan biri olarak- sunmuştur. Bu yüzden 700 yılı aşkın bir süredir şiirleri dilden dile dolaşmaktadır.

Yunus Emre, Türk tasavvuf edebiyatının en büyük şairidir. Onu yer yer Mevlana ile karşılaştırmak bir gelenek olmuşsa da aralarındaki temel farklılık kimi zaman gözden kaçırılmıştır. Bilindiği gibi Mevlana, bütün eserlerini Farsça yazmıştır ve dünya ölçekli bir mutasavvıftır. Yunus Emre ise tasavvufu geniş halk kitlelerine duru bir Türkçeyle ve edebî değeri yüksek bir söyleyişle sunmuş, böylelikle Türk şiir dilinin yüksek düzeyde ilk örneklerini sunma başarısını göstermiştir.

Dünya Görüşü

Aşağıda beyitler eşliğinde Yunus Emre'nin dünya görüşünün ipuçları verilmeye çalışılacaktır:

çeşmelerden bardagun toldurmadın korısan
bin yıl anda turursa gendü tolası degül

"Bardağını çeşmelerden doldurmadan bırakırsan aradan bin yıl geçse kendisi dolacak değil."

Yunus Emre, tembelliğe ve oturduğu yerde birilerinden bir şey beklemeye kısacası asalak yaşamaya karşıdır. O, insan için ancak çalıştığının karşılığı vardır görüşüne sahiptir. Bu nedenle miskinlik değil çalışkanlık vurgusu yapmaktadır. Onun şiirlerinde geçen miskinlik kavramı, tembelliğe değil, Allah'ın verdiği nimetler karşısında âcizliğe işaret etmektedir.

yigil yidürgil bî-çâre eksilürse tanrı vire
bir gün tenün yere gire girü kalan nendür senün

“Ey âciz ye, yedir; eksilirse Allah verir; bir gün vücudun toprağa girecek, geri kalan senin neyin olabilir?”

Yunus Emre, cömertliği ve insanlara yardım etmeyi çok önemser. İnsanların mal ve mülklerinden eksilme olacak korkusuyla yardımdan ellerini çekmelerini çok hatalı bulur. Bizlere sahip olduğumuz bu değerleri veren Allah’tır, o hâlde niçin böyle bir korkumuz vardır? Bir gün ölüm gelecek ve sahip olduğumuz her şeyi bırakıp mezara gireceğiz. O zaman bu mallara dair hiçbir tasarrufumuz olamayacak yani iş işten geçecek.

kişi bile söz demini demeye sözün kemini
bu cihan cehennemini sekiz uçmag ide bir söz

“İnsan sözün yerini bilmeli ve kötü sözden kaçınmalı; bu dünya cehennemini sekiz cennete çevirecek bir söz (demeli).”

Yunus Emre’nin en çok özen gösterdiği şey, sözü yerinde kullanmaktır. Söz ok gibidir, sahibinin ağzından çıktıktan sonra hedefine hemen ulaşır ve artık geri dönüş yoktur. Durum bu olunca özellikle kötü söz söylemekten kaçınmalıdır. Kötü söz muhatabını yaraladığı gibi en çok da sahibine zarar verir. O hâlde kişi, bu dünyayı cennete çevirecek güzel sözler söylemeli ve dünya hayatını güzelleştirmelidir.

söz ayruksı gerek sultan katında
kim ana layık oldur hızmetinde

“Allah’ın katında seçkin söz gerekir, ona lâyık olmak için de hizmetinde (kul) olmak gerekir.”

Yunus Emre’ye göre kullar Allah’ın huzuruna çıktıklarında yani dua makamında güzel ve içten sözler söylemelidirler. Allah ile konuşurken seçilecek dile özen göstermek gerekir. Ancak bu sadece söylem düzeyinde kalmamalı ve Ona lâyık kul olmak için eyleme de geçmelidir. Kısacası her an Allah’ın huzurunda olduğumuzu düşünürsek bize her zaman her yerde güzel söz ve güzel eylem yakışır.

niçe sözüñ varısa saña söyle
has u ‘amm göñlini şey’ullah eyle

“Ne kadar sözün varsa kendine söyle; aydın ve halk (herkesin) gönlüne Allah için bir şey yap.”

Yunus Emre, başkasına hep öğüt veren ama kendisi bir şey yapmayanları uyarır. Kişi başkalarına öğüt vereceğine belki önce bunları kendine söylemeli ve hayatına geçirmelidir. Başkaları için söz söylemek yerine onlara Allah için yardım etmelidir. Bu yardım kişinin yapabileceği her ne ise odur. Duruma göre para olur, bilgi vermek olur ve dahası.

şakird üstadıla arbede kılur
ogul atayıla garetlü oldı

“Öğrenci hocasıyla çatışır (oldu), çocuk babasıyla kavgalı oldu!”

Yunus Emre, kendi devrinde gördüğü kimi toplumsal sorunlara da eğilir. Yukarıdaki beyitte temas ettiği konu bugün için de geçerlidir. Öğrencinin hocasıyla, bir evladın ise babasıyla çatışmasını doğru bulmaz. Öğrenci ve evlat saygı göstermeli; hoca ve baba da ondan sevgisini esirgememelidir.

ne virseñ elüñile şol varur senüñile
ben disem inanmazsın varıcagız göresin

“Ne verirsen elinle, o gider seninle; ben söylesem inanmazsın, (oraya) varınca göreceksin.”

Yunus Emre, insanlara yardım etmeyi dinin önemli bir emri olarak görür çünkü insanın bu dünyadaki her iyi hareketi ahiret için bir yatırımdır. Bunun için ölmeden önce elden geldiğince yardım edilmelidir. Bu konuda tereddütü olan varsa oraya varıldığında her şey ortaya çıkacaktır, uyanık olmakta yarar var.

iy sözlerüñ aslın bilen gel de bu söz kandan gelür
söz aslını añlamayan sanur bu söz benden gelir
"Ey sözlerin aslını bilen, söyle; bu söz nereden gelir? Sözün aslını anlamayan sanır ki bu söz benden gelir!"

Yunus Emre, bir söz üstadıdır ancak bilir ki onu söyleten ve ona bu derin anlamlı güzel söz söyleme gücünü veren Yaratıcı'dır. İnsanların bir kısmı ise bunun farkında değildir sanki bu sözler Yunus'un kendi tasarrufudur.

bir kişiye söyle sözi kim mâniden haberi var
bir kişiye vir göñlüñi canında ışk eseri var
"Manadan haberi olmayan kişiye söz söyleme, ruhunda aşktan iz olmayan kişiye gönlünü verme!"

Yunus Emre, her sözün her kişiye söylenmemesi gerektiğine vurgu yapar. Sözün etki etmeyeceği bir kişiye söylenmesi boşa harcanmış bir çabadır. Bununla birlikte bir insan, ilahi aşktan nasiplenmemiş birine de gönlünü açmamalıdır. O'nun seni anlaması beklenemez.

ışk benligüm iletdi akıl dört yaña gitdi
yunusa yüki yetdi bilmeyene az gelür
"Aşk benliğimi yok etti, aklımı dört yana savurdu; bu yük Yunus'a yetti, bilmeyene az gelir."

Yunus Emre, ilahi aşkla dolu coşkun bir ruh hâlini yaşamış ve şiirlerinde çoğu yerde bunu yansıtmıştır. İlahi aşk kalbe girince insanda benlik kalmaz, artık her yeri ve her şeyi o gözle görmeye başlar. Dervişin gönlü ilahi aşk ile dolduğunda elbette aklın hükmü kalmıyor. Akıl bir anlamda aşka teslim oluyor. Yunus Emre bu ruh hâlinin insana yettiğini oysa başkalarınca bunun küçümsendiğini belirterek bundan yakınır.

neyise dirligüñ oldur ölümüñ
bugünki gündürür yarıngı günüñ

"Nasılsa yaşayış tarzın ölümün de öyledir; yarınki günün (hâlin), bugünkü günündür (hâlindir)."

Yunus Emre'de en dikkat çeken özelliklerden biri de kullandığı uyarı dilidir. O, insanlara yalnızca öğüt vermekle kalmaz; yer yer ikaz, tenbih ve ihtar diyebileceğimiz derecelerde uyarı dilini kullanılır. Ona göre insanın yaşantısı nasılsa ölümü de öyle olacaktır. İnsanlar bunun bilincinde olmalı ve nasıl ölmek istiyorlarsa öyle yaşamalıdırlar.

yeñi subh u yeñi ahşam yeñi hâl
yeñi devrân yeñi dem yeñi visāl

"Yeni sabah, yeni akşam, yeni durum; yeni düzen, yeni çağ ve yeni buluşma." Yunus Emre bir beyte neredeyse bütün felsefeyi sığdırmış gibidir. O, hayatta her şeyin her an değişim içinde olduğunun farkındadır. Evren her an yenilenmektedir; etrafımıza baktığımızda en sıradan şeylerde bu yenilenmeyi görebilmekteyiz. Tabiattaki bu yenilenmenin bize vereceği ders ise bizim de sürekli bir değişim ve yenilenme içinde olmamızdır.

neyi severiseñ îmanuñ oldur
nice sevmeyesin sultanuñ oldur

"Neyi seversen îmanın odur; nasıl sevmezsin (çünkü) efendin odur."

Yunus Emre, gönle çok önem verir. Gönül sultanlara layık bir yerdir, oraya olur olmaz şeyler girmemelidir. Bunun için insan her zaman tetikte bulunmalı, gönlünü gelecek tehlikelere karşı korumalıdır. İnsan sevdiği veya diğer bir ifadeyle gönül verdiği şeye bağlanır. Bu bağlanma sıradan bir durum değildir, kişinin hayatını değiştirebilecek bir eylemdir. O hâlde insan, gönlünde neye ve kime yer vereceğine özen göstermelidir.

neyi neye gerek ol bile gerek
o kâdirdür virür kime ne gerek

"Allah neyin neye gerekli olduğunu bilir; kudret sahibidir ve kime ne gerekiyorsa verir."

Yunus Emre, Allah'a sonsuz bir teslimiyet içindedir. Yaratıcının kendisini bildiğine ve kendisinin ne ihtiyacı varsa onu verdiğine dair en ufak bir tereddütü yoktur. Bu nedenle hasetliği, kıskançlığı ve isyankârlığı yoktur.

özüni izlemez ayrugı sınar
ki togru kim varısa anı kınar

"Kendini gözden geçirmez başkasını eleştirir; doğru olan kim varsa onları kınar."

Yunus Emre, olumsuz insan tiplerini veya davranışlarını eleştirir. Kendini gözden geçirmeden başkalarını irdeleyen insanları uyarır. Böyle kişilerin doğru yolda olan insanları kınamaları ise apayrı bir davranış bozukluğudur.

ko ayruklar sözini sen seni güt
kınama kimseyi sen işit öğüt

"Başkalarının sözünü bırak, sen kendini takip et; kimseyi kınama, öğüt dinle."

Yunus Emre, insanların özellikle kendilerine dönmelerini ve kendilerini sürekli gözden geçermelerini ister. İnsan öğüt verecekse önce kendisine öğüt vermelidir. Kendisine öğüdünü geçiremeyen bir insanın başkalarını kınamaya hakkı yoktur.

bir hastaya vardunısa bir içüm su virdünise
yarın anda karşu gele hak şarâbın içmiş gibi

"Bir hastayı ziyaret ettinse, bir içim su verdinse; yarın (ahirette) karşına çıkar ilahi aşkı tatmış gibi."

Yunus Emre, insanlar arası ilişkileri çok önemser. Bir hastayı ziyaret etmek ve onun kimi ihtiyaçlarını gidermek insanlık görevidir. Kişi bu ve bunun gibi iyilikler yaptığında iyilikleri karşılıksız kalmayacaktır. Ahirette bütün iyilikleri kendisini bulacaktır.

ESERLERİ

1. DÎVAN

Yunus Emre'nin bilinen iki eseri vardır; *Dîvan* ve *Risâletü'n-Nushiyye*. Bunların her ikisi de şairin ölümünden çok sonra yazıya geçirilmiş ve çoğu şiirler ya değiştirilmiş ya da kendinden sonra gelen ve mahlasça aynı olan diğer Yunus'ların şiirleriyle karışmıştır. Yunus Emre'nin halkın sevgilisi olması ve şiirlerinin dilden dile dolaşması birçok takipçisini de peşinden sürüklemiştir. Bu nedenle "Yunus" mahlaslı pek çok şair çıkmış ve bunlar da Yunus tarzı şiirler söylemişlerdir. Şiir mecmualarında, çoğaltılan nüshalarda ve nihayet halkın dilinde bu şiirler karışmış ve çözülmesi imkânsız bir durum ortaya çıkmıştır.

Yunus Emre'nin ölümünden neredeyse iki yüz yıl sonra bir araya getirilerek oluşturulmuş Dîvan nüshaları, birbirlerinden az çok farklıdırlar. Dîvan yazmaları üzerine yapılan etraflı araştırmalarda, bunların bir kısmının farklı kişiler tarafından farklı zamanlarda ve farklı yerlerde bir araya getirmeler olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık önemli bir kısmının da bu yazmalardan istinsah edilen kopya nüshalar olduğu kabul edilmektedir. Yazmalar konusunda geniş bilgi için Tatcı'nın ilgili eserine bakılabilir (2008a).

Bu yazmalardan yola çıkılarak divan veya seçmeler hâlinde sayısız yayın yapılmıştır. Yine bunların künyeleri için Tatcı'nın hazırlamış olduğu Yunus Emre Bibliyografyasına bakılabilir (1988).

Dîvan'ın belli başlı bilimsel yayınları şunlardır; Abdülbaki Gölpınarlı (1965), Faruk Kadri Timurtaş (1980), Mustafa Tatcı (2008) ve İdris Nebi Uysal (2014) ve Vasfi Babacan (2017).

Yunus Emre'yi asıl meşhur eden Dîvan'ındaki şiirlerdir. Şair bu haklı şöhreti, tasavvufun öğretilerini halkın diliyle ancak lirik bir tarzda söyleyerek elde etmiştir. Bu şiirlerin birçoğu bestelenmiş, hem tekkelerde hem de evlerde söylenerek geniş bir alana yayılmıştır.

Divan şiirinin henüz emeklediği bir dönemde gerek aruz gerek hece vezniyle şiirler yazan Yunus, devrine göre Türkçe söylemek ve aruzu kullanmak bakımından oldukça başarılıdır.

Üzerinde çalıştığımız Fatih yazmasının başında 1b-54a yaprakları arasında Risâletü'n-Nushiyye bulunmaktadır. Dîvan ise yazmanın 54b-209a yaprakları arasındadır. Dîvan'da toplam 204 şiir vardır. Yunus Emre, Dîvan'da hece vezni yanı sıra aruz veznini de kullanmıştır. Şairin tercih ettiği aruz kalıpları şöyle sıralanabilir:

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün
mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

Yazmadaki şiirlerde görülen vezin kusurlarının önemli bir kısmının müstensihlere ait olduğu söylenebilir. Bununla birlikte aruzun Türk şiirine henüz girdiği bu dönemde kimi kusurların normal görülmesi gerektiği akıldan çıkarılmamalıdır.

Dîvan'daki şiirlerin beyit sayıları değişebilmektedir. Çoğunlukla 5-7 arasındaki beyit sayılarının kimi şiirlerde 15'e kadar çıktığı görülmektedir. Şiirlerin mahlas beyitlerinde kendi adı dışında bir mahlas kullanmayan Yunus Emre, genellikle adının önünde "miskin" (âciz) sıfatını tercih etmiştir.

Dîvan'ın en dikkati çeken yanı, Yunus Emre'nin kullandığı dildir. Şairin kullandığı uyarı dili ve empati dili söylem çözümlemesi ve dil psikolojisi açısından ayrı ayrı değerlendirilmeye muhtaçtır. Yunus Emre muhatabını dinî konularda uyarırken kendini de bu uyarıdan ayrı tutmaz ve öz eleştiriyi yapar. Birçok şiirin mahlas beyitlerinde şairin kendine dönük uyarı ve eleştirileri bulunmaktadır.

2. RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE

Yunus Emre'nin Dîvan'a göre daha az bilinen ve daha az işlenen eseri Risâletü'n-Nushiyye, bir öğüt kitabıdır. Bu kitap, toplam 562 beyitlik mesnevi türünde yazılmış ve kendi içinde bölümlere ayrılmış uzun bir şiirdir. Eserin vezni, giriş bölümündeki ilk 13 beyit (fâilâtün/fâilâtün/fâilün) kalıbındadır. Mensur kısımdan sonra gelen eserin asıl bölümünün vezni ise (mefâilün/ mefâilün/feûlün) şeklindedir. Eserin kafiye şeması (a-a; b-b; c-c …) şeklindedir. Bununla birlikte kimi beyitlerde kafiye ve redif hataları görülmektedir ancak bunların büyük bir kısmı istinsah edenlere ait olmalıdır.

Eserin yazılış tarihi de yine eserin 556. beytinde geçmektedir. Buna göre Risâletü'n-Nushiyye H. 707/M. 1307 tarihinde yazılmıştır.

söze tarih yedi yüz yediyidi
yunus canı bu yolda fidiyidi

"Sözce tarih yedi yüz yediydi, Yunus'un canı bu uğurda feda oldu."

Eserin yeni harflerle basımı birçok defa yapılmıştır. Bilinen en meşhur ve bilimsel yayınları; (Toprak 1933-34), (Gölpınarlı 1965), (Günay-Horata 2004), (Tatcı 2008) ve (Özçelik, 2012), (Boz, 2012) ve (Babacan 2017)'dir. Eserin bütününü ortaya çıkaran bu çalışmalardan başka, eseri çeşitli yönleriyle inceleyen birçok bilimsel araştırma vardır.

Yunus Emre, eserini giriş bölümü hariç olmak üzere altı bölümde işlemiştir. Her bir bölümde ayrı bir konu vardır. O, konuları işlerken canlı bir dil kullanmıştır. Devrin sosyal yaşantısına uygun olarak ele aldığı kavramları (Ör. akıl, iman, öfke, cimrilik vs.) çoğu zaman bir savaş manzarası içinde vermektedir. Yer yer çeşitli semboller ve mecazlar kullanılarak yapılan bu anlatımdan yola çıkarak Risâletü'n-Nushiyye'nin alegorik bir eser olduğunu söyleyebiliriz.

Hemen her bölümün işlenişinde uygulanan senaryo şöyledir. Nefsin kötü arzularını içeren bir kavram (huy) ele alınır, önce bunun insana verdiği maddi ve manevi zarardan uzun uzun bahsedilir. Bunu yaparken mecazlara, sembollere, hayattan canlı hikâyelere başvurulur ve kimi zaman da tarihsel örneklere yer verilir. Sonra "akıl" sahneye çıkar ve bu kötü huylardan kurtulmanın reçetesini verir, bu bir tür panzehirdir. Ruhun güzelliklerini yansıtan bu kavram da uzun uzadıya anlatılır. Mücadelenin sonunda iyi ve güzel huylar galip gelir ve insan huzura kavuşur.

Risâletü'n-Nushiyye'yi oluşturan bölümleri şöyle sıralayabiliriz:

Giriş (1-13. beyitler arası ve XXIX satırlık mensur kısım)

Bu bölüm, 13 beyit ve takiben XXIX satırlık mensur bir kısımdan oluşur. İlk 13 beyitte, önce Hz. Allah'ın Hz. Âdem'i yaratışı tasvir edilmektedir. Bu beyitlerden sonra gelen XXIX satırlık mensur kısımda; fi-tarifi'l- akl "Aklın tarifi üzerine" başlığı ile "akıl, iman, cennet, cehennem ve anasır-ı erbaa " üzerinde durulmaktadır.

1. Nefis (açgözlülük) ve ruh (gönül zenginliği) (14-82. beyitler arası)

Bu bölümde genel olarak insana hâkim olan iki güçten; ruh ve nefisten bahsedilir. Ruh; insanları güzele, iyiye ve doğruya çağırırken nefis ise çirkine, kötüye ve yanlışa yöneltmektedir.

2. Kendini beğenme ve alçak gönüllülük (83-180. beyitler arası)

Bu bölümde genel olarak kendini beğenme (kibir) ve alçak gönüllülükten (alçaklık-tevazu) bahsedilir. Kendini beğenme, dağ başlarında yol kesen kötü biri; gönül zenginliği ise su gibi saf ve iyi biri olarak verilir. Kendini beğenmenin ne kadar kötü bir huy olduğu hatta insanı imansız edebileceğine ve bu karaktere sahip olanların kendilerinden başka kimseye değer vermediklerine dikkat çekilir.

3. Öfke ve sabır (181-268. beyitler arası)

Bu bölümde genel olarak öfke (buşu) ve sabırdan bahsedilir. Başta öfke uzun uzun anlatıldıktan sonra ondan kurtulmanın çaresi olarak sabır tavsiye edilir. Öfke, insana hâkim iki güçten biri olan nefsin kötülüklerindendir. Donanımlı bir asker gibi tasvir edilen öfkenin neleri yakıp yıktığı, kimleri öldürdüğü ve kimsenin onun karşısında duramadığı anlatılır.

4. Sabır (269-302. beyitler arası)

Bu bölüm önceki bölümün devamı niteliğindedir. Burada da uzun uzun sabrın faziletleri konu edilir ve sabır kahramanı Hz. Yusuf'tan bahsedilir.

5. Kıskançlık-cimrilik ve cömertlik (303-438. beyitler arası)

Bu bölümde genel olarak kıskançlık (haset) ve cimrilikten (buhl) bahsedilir. Bu iki kötü huydan kurtulmanın ancak cömertlik ile olacağı belirtilir. Kıskanç kişinin hem kendine hem de etrafına zarar verdiğine, özellikle başkasına kuyu kazarken bu kuyuya kendisinin düştüğüne dikkat çekilir.

6. [Dedikodu-iftira ve doğruluk] ve akıl (439-562. beyitler arası)

Bu bölümde genel olarak dedikodu (gıybet) ve doğruluktan bahsedilir. Öncelikle insanların dedikodu ve iftirayı dikkatten kaçırarak sıradanlaştırdıkları ancak bunun sonunun hiç iyi olmayacağı belirtilir.

ÇEVİRİ YAZILI METNİ OLUŞTURMA YÖNTEMİ

Aşağıda, Dîvan metnini ortaya koyarken takip ettiğimiz yöntem maddeler hâlinde sıralanmıştır.

1. Dîvan metninin tam bir çeviri yazısı (transkripsiyon) yapılmıştır. Bunun için Türk dili araştırmalarında geçerli olan çeviri yazı sistemi kullanılmış ve font olarak Oktay New Trankripsiyon tercih edilmiştir.
2. Çeviri yazılı metni ortaya koyarken en eski ve en güvenilir yazmalardan biri olan Fatih yazması (Süleymaniye Ktb. Fatih Böl. 3889) kullanılmıştır.
3. Metnin çeviri yazısı yapılırken şunlar dikkate alınmıştır:
3.1. Metinde oldukça karışık olan kök ünlüsü /e/ ve /i/ yazımına gerekmedikçe müdahale edilmemiş, okuma mevcut harekelere göre yapılmıştır.
3.2. Metinde müstensih kaynaklı *hareke, harf ve kelime yanlışlıkları* vezin, kafiye, redif ve anlam dikkate alınarak düzeltilmiştir. Düzeltmelerde genellikle Timurtaş yayını dikkate alınmıştır ve her biri dipnotta gösterilmiştir.
3.3. Metinde vezin, kafiye, redif ve anlam gereği tespit edilen *harf, hece ve kelime eksiklikleri* için metni tamamlama yoluna gidilmiş ve yapılan tamamlamalar [...] içinde gösterilmiştir. Tamamlamalar için de genellikle Timurtaş yayını dikkate alınmış ve her biri dipnotta gösterilmiştir.
3.4. Metinde ulamaya bağlı ses değişikliği olan yerler ve vezin gereği birleşen heceler (‿) ile işaretlenmiştir.
4. Metnin günümüz Türkçesine aktarılmasında bağlama özen gösterilmiş ve eserin bütünlüğü ayrıca dikkate alınmıştır.
5. Vezin bozuklukları gösterilmemiştir.
6. Sonuç olarak metin oluşturulurken daha önce yapılmış yayınlara (Gölpınarlı, Timurtaş Tatcı, Uysal ve Babacan) özenle bakılarak muhtemel yanlış ve eksik okumalar giderilmiş ve bütün şiirlerin başında adı geçen yayınlara atıf yapılmıştır.

ÇEVİRİ YAZILI METİN

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARILMIŞ METİN

ÖZGÜN METİN

1[1]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

54b *sensüz yola girür[i]sem*[2] *çārem yoḳ adım atmaġa*
gevdemde ḳuvvetüm sensin başum götürüp gitmege

Sensiz yola girersem, adım atmaya imkânım olmaz; kendimi alıp gitmem için vücudumda kuvvet sendendir.

gȫñlüm cānum ʿaḳlum bilüm senüñile ḳarār ider
cān ḳanadı açuḳ gerek uçuban dosta gitmege

Gönlüm, ruhum, aklım ve idrakim seninle huzur bulur; Allah'a yakınlaşmak için ruhun hazır bulunması gerekir.

gendüliginden geçeni ṭoġan ider maʿşūḳ anı
ördege keklige ṣalar süre irüben ṭutmaġa

Allah kendi varlığından geçeni mürşit eder ve müritler bulması için ona imkân sağlar.

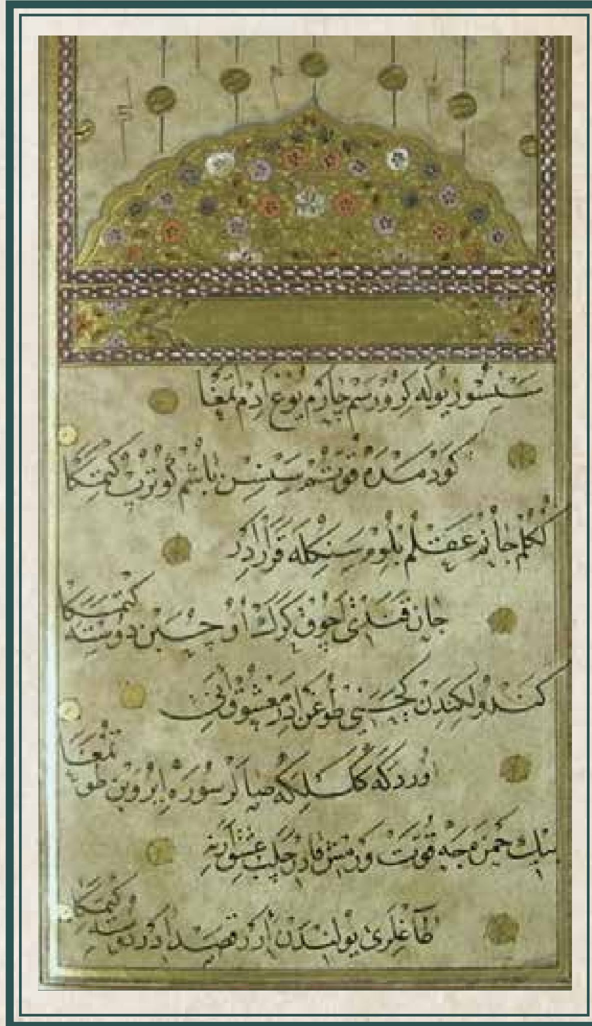
biñ ḥamzaca ḳuvvet vermiş ḳādir çalap ʿışḳ erine
ṭaġları yolından ırar ḳaṣd ider dosta gitmege

Allah, bin Hamza kuvveti verir aşk yolunda olana; o yolundaki dağları (engelleri) aşar ve Dost'a ulaşmaya çabalar.

[1] Gölpınarlı 1, Timurtaş 1, Tatcı 1, Uysal 52, Babacan 1

[2] T.

55a *yüz biñ ferhād külüngini alup ḳazar ṭaġlar bünyādını*
ḳayalar kesüp yol ider āb-ı ḥayāt aḳıtmaġa

Binlerce Ferhat külüngünü alır dağları kazar; ölümsüzlük suyunu akıtmak için dağları yarıp yol açar.

āb-ı ḥayātuñ çeşmesi ʿāşıḳlaruñ viṣālidür
ṣoḥbeti ʿışḳıla ider ṣuṣamışları yaḳmaġa

Ölümsüzlük suyu çeşmesi âşıkların sevgiliye kavuşmasıdır; o, sevgilinin aşkına susamışları aşktan sohbet ederek yakar.

ʿāşıḳ mı direm ben aña ṭañrınuñ uçmaġın seve
uçmaḳ ḫod bir ṭuzaḳdur[ur][3] *eblehler cānın ṭutmaġa*

Ben Allah'ın cennetini seven kişiye âşık demem; cennet, aklı kıt olanların ruhunu avlamak için bir tuzaktır.

ʿāşıḳ olan miskīn olur ḥaḳ yolına teslīm olur
her ne dirseñ boyun ṭutar çāre yoḳ göñül yıḳmaġa

Âşık olan derviş olur, Allah yolunda teslim olur; her ne söylesen boyun eğer, gönül yıkmaz.

bildük gelenler geçdiler gördük ḳonanlar göçdiler
ʿışḳ şarābın içen cānlar uymaz göçmege ḳonmaġa

Gelenler geçtiler bildik, konanlar göçtüler gördük; aşk şarabını içenler (maneviyatı tadanlar), ne göçerler ne konarlar.

dutulmadı yūnus cānı geçdi ṭamudan uçmaġı

[3] T.

یوز بیك فرهاد کوکلیکنی اوپ قوز طغلر دلمانی
قیلدر کسوب یول ایدر آب حیات آقمغا
آب حیاتك چشمه سی عاشقلرك وصالی در
صحبتی عشق ایله ایدر صوصمشلری قانمغا
عاشقمی دیرم بن اکا نتکم انك وجهاغن سوه
او چمون خود بر طوز قدر ابله کر جان طونمغا
عاشق اولن مسکین اولور حق یولنه تسلیم اولور
هر نه دیرسه شیون طوز چاره یوق کل یقمغا
بیلدك کلنلر کیدرلر طوردك قونانلر کوچرلر
عشق شرابن ایچن جانلر اویمز کوچمکا قونمغا
دوتلمدی یونس جانی کچدی طموندن اوچمغی

55b *yola düşüp dosta gider ol aṣlına uyaḳmaġa*

Yunus’un ruhu ne cehenneme ne de cennete kapıldı; o yola düşüp aslına bağlanmak için Allah’a gider.

2[4]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

ve lehü nevvere rūḥahü

ʿışḳdan daʿvī ḳılan kişi hīç añmaya ḥırṣ u hevā
ʿışḳ evine girenlere ayruḳ ne meyl ü ne vefā

Kişi aşktan söz ediyorsa hırs ve arzusu hiç olmamalıdır; aşk evine girenler başka şeye ne meyleder ne de bağlanır.

ʿizzet ü erkān ḳamusı bunlardur dünye sevgüsi
benüm cevābum sen eyit ʿışḳa ʿizzet midür bahā

Saygı ve itibar bunların hepsi dünya sevgisidir; benim cevabımı sen söyle, aşkın değeri (karşılığı) saygı (itibar) mıdır?

diliyile ʿışḳ diyenler bilmezler ʿışḳ neydügini
ʿışḳdan ḫaber eyitmesün kim dünye ʿizzetin seve

Aşkı (gönlüyle değil) diliyle söyleyenler, aşkın ne olduğunu bilmezler; dünya itibarını sevenler aşktan söz etmesinler.

her kim ʿizzetden geçmedi ʿāşıḳlıḳ bühtāndur aña
geçemez dost döşegine at u ḳatır yaḫūd deve

Her kim itibardan vaz geçmezse, âşıklık onun için yalandır; Dost'un yanında (makamında) at, katır ve deve (gibi dünya mallarının) hükmü yoktur.

yūnusa ʿāşıḳ diyüben zinhār özenüp gelmegil

---

[4] Gölpınarlı 2, Timurtaş 2, Tatcı 2, Uysal 81, Babacan 2

بوله دوشب دوشنده گدا اول اصلنده او نقشیغا

وله ایضاً

عشقدن دعوی قلن کشی هیچ گیته حرص و هوا

عشق او بنم گرتنلم ایرق نه میل و نه وفا

عزت ارکان تقوینی بلوردم دنیه سوگی

سنم چو بنم سن ایت عشقده عزتدن بها

دلیله عشق دینلر بلمز عشق نیدوکنی

عشقدن خبر اتمیشون کمدنیه عزتن سوا

هر کم عزتدن کچمدی عاشقلغی بهتاندر اکا

کچمز دوستن و شکنده انتقی محوده دوا

یوق ایسه عاشق دیو بن تنها اندن نوبت کلکل

56a *çoḳ bezirgān peşmān olur varıcaġız uzun yola*

Yunus'a özenip âşık diyerek sakın gelme! Çok tüccar uzun yola çıkınca pişman olur.

3[5]

(başlık yok)

bir gün yüzüñ gören kişi ʿömrince hīç unutmaya
tesbīḥi sensin dilinde ayruḳ nesne eyitmeye

Bir gün (senin "mürşit") yüzünü gören kişi, ömrünce hiç unutmaz; dilinde andığı sensin, senden başkası yok.

ṭāʿata ṭuran zāhidüñ gözleri seni görürse
tesbīḥini unudup ol ayruḳ secde de itmeye

İbadette olan zahit seni görürse; zikrini unuttuğu gibi secde etmeyi de unutur.

aġzına şekker aluban gözleri saña ṭuş olan
unıda ol şekerini ayruḳ çeyneyüp yutmaya

Ağzına şeker alarak (ilahiler söyleyerek) gözleri sana denk gelen (mürit), o sözleri unutur ve başkasını da aklına getiremez.

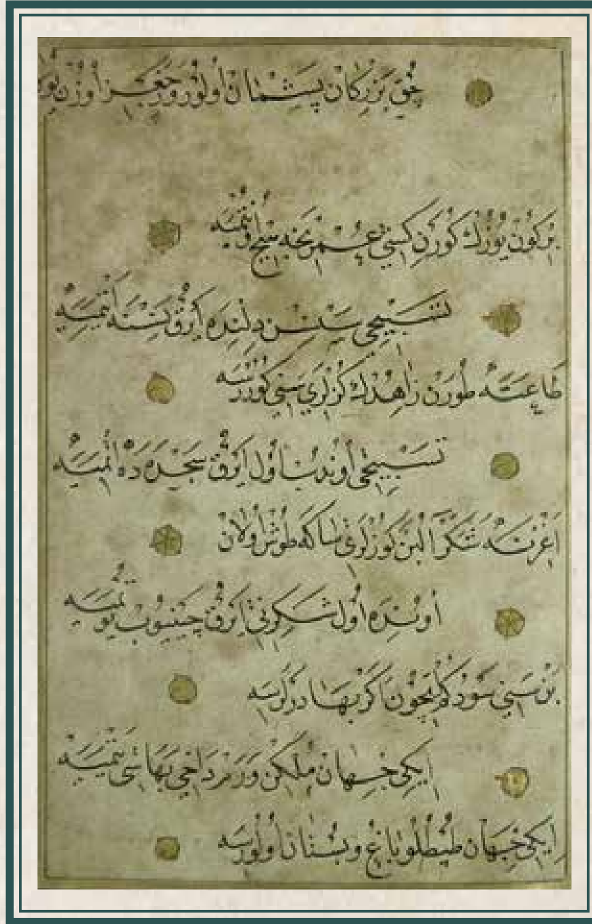
ben seni sevdügüm içün eger bahā derlerise
iki cihān mülkin verem daḫı bahāsı yetmeye

Seni sevmemin bedelini sorarlarsa; iki cihanı (hem dünya hem ahireti) versem yine bedelini ödeyemem.

iki cihān ṭopṭolu bāġ u bostān olurısa

[5] Gölpınarlı 3, Timurtaş 3, Tatcı 3, Uysal 139, Babacan 3

چوق بزرکان پشیمان اولور و جعفر اوزنه

بوکون یورك کورن کیبی غم بخت سیج و انمنه

تسبیحی سنن دلنده ایرق کنسه تمنه

طاعتده طورن زاهدلك کزلری سنی کوردکسه

تسبیحی اوندن اول ایرق سجده ده اتمسه

اغزنده شکر الین کوزلری ساکه طوتر و لان

اوندن اول شکرنی ایرق چینوب یوتمسه

بو سنی سودکم بحون اکر بها دلرسه

ایکی جهان ملکین وررم دائمی بهاسی تمسه

ایکی جهان طیطلو باغ و بستان اولورسه

56b *senüñ ḳoḳuñdan eyü gül bostān içinde bitmeye*

İki cihan bağ bahçe ile dolu olsa, senin kokundan daha güzel (kokan bir) gül bu bahçelerde yetişmez.

gül ü reyḥān ḳoḳusı ʿāşıḳlara maʿşūḳ yeter
ʿāşıḳ olanuñ maʿşūḳı hergiz öginden gitmeye

Âşıklara (mürit) gül ve reyhan kokusu (değil), sevgili (mürşit) yeter; âşık olanın aklından sevgilisi bir an bile gitmez.

isrāfīl ṣūrın urıcaḳ maḫlūḳāt ṭurugelicek
senüñ ünüñden artuḳ hīç ḳulaġum işitmeye

İsrafil sura üflediğinde ve yaratılmışlar ayağa kalktığında; Kulağım senin sesinden başka ses duymaz.

zühre yere inübeni sāzın nüvāḫt eylerise
ʿāşıḳuñ ʿişreti sensüz gözi ol yaña gitmeye

Venüs yıldızı yere inerek sazını çalsa; âşığın eğlencesi sensiz olmaz, gözü o tarafa kaymaz.

ne iderler ḫānümānı ya sensüz iki cihānı
iki cihān fidī saña kimsene gümān dutmaya

Sensiz iki cihan, mal ve mülk neye yarar; sana iki cihan (dünya ve ahiret) feda olsun, bunda kimsenin şüphesi olmasın.

sekiz uçmaġuñ ḥūrisi eger bezenüp geleler
senüñ sevgüñden özgeyi [göñlüm][6] hīç ḳabūl itmeye

Sekiz cennetin hurisi süslenip gelseler, gönlüm senin sevginden başkasını asla kabul etmez.

[6] T.

سنك قوقكدن ايو كل بستان چين توتميه

كل و ريحان قوقى عاشقلره معشوق بير

عاشق اولناك معشوقى هر كز اولكندن كتميه

اسن فصل صورتنا و ريحان مخلوقات طوروب كلمك

سنك اونكدن ازتوق هيچ قولاغم اشتميه

زهره بره اوتونى سازنى توجب اكرسه

عاشقك عشرتى سنسز كوزنى اولدياكه كتميه

نه ادر لرخانمانى يه سنسز ايكى جهانى

ايكى جهان قدنى سنكا كمسنه كمان توتميه

سكر او جمعات جورنى كرير نوب كلالكر

سنك سوكلدن اوزكى هيچ قبول اتميه

57a *[bu][7] dünyede ne ola kim āḫıretde ol olmaya*
ḥūrıla ġılmān gelicek ʿāşıḳ elin uzatmaya

Bu dünyada ne olsun ki ahirette olmasın; huri ve gılman geldiğinde âşık onlara el uzatmamalı.

yūnus seni seveliden beşāret oldı cānına
her dem yeñi dirlikdedür hergiz ʿömrin eskitmeye

Yunus, seni sevdiğinden beri gönlü sevinçle dolu; her an yeni bir durumdadır, asla ömrünü boşa geçirmez.

4[8]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
(başlık yok)

iki cihān zindānısa gerek baña bustān ola
ayruḳ baña ne ġam ġuṣṣa çün ʿināyet dostdan ola

Dosttan (mürşit) yardım (feyiz) ulaştıktan sonra (hiçbir şey) dert ve keder değil; dünya ve ahiret sıkıntılı olsa da bana güllük gülüstanlık olur.

varam ol dosta ḳul olam hem açıluban gül olam
hem ötüp bülbüli olam ṭuraġum gülistān ola

Dost'a varıp ona kul olayım, onun gül (maneviyat) bahçesini yurt edineyim; (orada) açılıp gül olayım, ötüp bülbül olayım (mutluluktan uçayım).

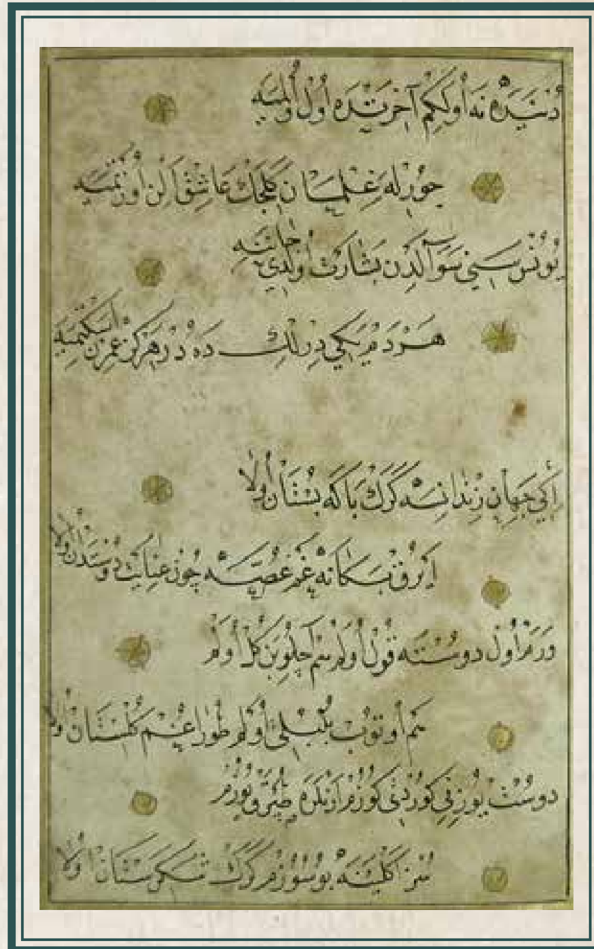
dost yüzini gördi gözüm erenlere ṭopraḳ yüzüm
söz añlayana bu sözüm gerek şekeristān ola

Dost'un yüzünü gördüm (ona ulaştım), erenlere feda olsun canım; bu sözüm, sözden anlayanlar için maneviyat kaynağıdır.

[7] T.

[8] Gölpınarlı 4, Timurtaş 4, Tatcı 4, Babacan 4

57b *her da῾vīden geçen kişi dostdan yaña uçan kişi*
῾ışḳ şerbetin içen kişi geh esrük geh mestān ola

Her hırs ve arzusundan geçen kişi, dosta (mürşite) yönelen kişi; manevi aşkı tadan kişi kimi zaman sarhoş olur kimi zaman kendinden geçer.

sensüz iki cihān benüm zindān görinür gözüme
senüñ ῾ışḳuñla bilişen gerek ḫāṣṣu ᾿l-ḫāṣdan ola

Sensiz dünya ve ahiret bana huzur vermez; senin manevi aşkınla karşılaşan en seçkin kişi olur.

῾ışḳa döyemedi özüm geñsüzin söylerin sözüm
yūnus senüñ işbu sözüñ ῾ālemlere destān ola

Yunus senin bu sözün "Manevi aşka dayanamadım, sözümü irticalen söylerim." insanların dilinden düşmesin.

***5*[9]**
(müstef῾ilün müstef῾ilün müstef῾ilün müstef῾ilün)
eyżān lehü ṭābe᾿s̱-s̱erā

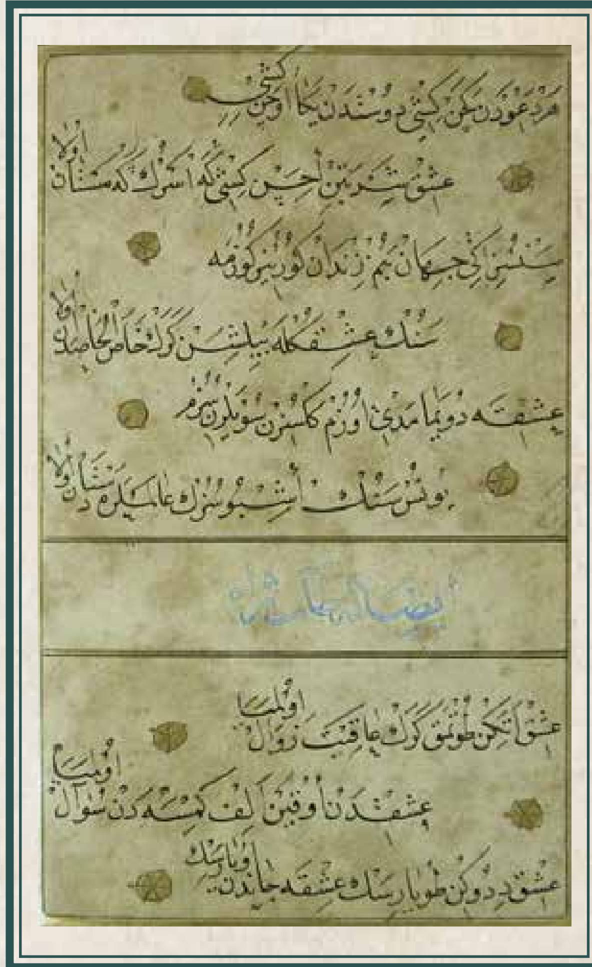
῾ışḳ etegin ṭutmaḳ gerek ῾āḳıbet zevāl olmaya
῾ışḳdan oḳuyan [bir][10] elif kimseden su᾿āl olmaya

Sonunda kaybetmemek için (manevi) aşka bağlanmak gerekir; aşktan bir elif okuyandan (birazcık aşkı bilenden) ahiret sorusu sorulmaz.

῾ışḳ didügin ṭuyarısañ ῾ışḳa cāndan uyarısañ

[9] Gölpınarlı 5, Timurtaş 5, Tatcı 5, Babacan 5
[10] T.

مرده عوددن بكن كیشی وصلندن بیكا اولمز كیشی

عشق شربتن ایچن كیشی كه اسرك كه مستان اوله

سنسز كه جهان بیم زندان گوره بیگوزمه

سنك عشقكله بیلشن گرك خاص الخاص اوله

عشقده دونیا مدی اوزم گلسن سویلدن بیرزم

یونس سنك اشبو سوزك عالملره داستان اوله

ایضا له

عشق ایكن طوتوق گرك عاقبت زوال اولمیا

عشقدن اوقوین الف كمسه دن سؤال اولمیا

عشقه دوكن طویارسك عشقه جاندن ویارسك

58a *ʿışḳ yolına cāndur fidī aña fidī māl olmaya*

Aşkın dediğini duyarsan, aşka candan bağlanırsan; aşk yoluna feda edilen candır, mal feda edilmez.

aṣılzādeler nişānın eger bilmek dilerseñ
özi oġlan da olursa sözinde vebāl olmaya

"Eğer soylu kişilerin (mâneviyatta ileri olanların) işaretini bilmek istersen; kendisi genç (mürit) de olsa sözünde hata olmamalı."

ʿāriflerden nişān budur her göñülde ḥāżır ola
gendüyi teslīm eyleye sözde ḳīl ü ḳāl olmaya

Gönül insanının işareti her gönüle girebilmektir; o kendisini Allah'a teslim etmiştir ve sözünde dedikodu yoktur.

görmez misin sen aruyı her bir çiçekden bal ider
siñekile pervānenüñ yuvasında bal olmaya

Sen arının her bir çiçekten bal yaptığını görmez misin? Sinek ve kelebeğin yuvasında bal olmaz.

dürr ü cevher isteriseñ ʿāriflere ḫıdmet eyle
cāhil biñ söz söylerise maʿnīde mis̱ḳāl olmaya

İnci ve mücevher (mânevî güzel sözler) istiyorsan bilge kişilere hizmet etmelisin; câhil ne kadar söz söylerse söylesin mâneviyatta bir zerre kadar değildir.

miskīn yūnus zehr-i ḳātil ʿışḳ elinde tiryāk olur
ʿilm ü ʿamel zühd ü ṭāʿat bes ʿışḳsuz ḥelāl olmaya

Âciz Yunus, öldüren zehir, aşk elinde panzehir olur; ilim ve ibâdet, takvâ ve dinin emirlerini yerine getirme aşksız uygun değildir.

عشق بولنجه جاندر فدی که فدی مال و ملا
اصیل زاده لر نشانی کوکلک دولارسک
اوزرنی اوغلانکن اولورسه سوزینه وبال اولماز
عارفلردن نشان بودر هر کلمه حاضر ولا
کندوی تسلیم ایلیه سرد قیل و قال اولماز
کورمزمسن سن اروفه هر بر حکمت یا الدر
سکا کله برو آنده تلک یولنده بال اولماز
در و جوهر اسنار سک عارفلر مجد میانه
جاهل بلیشمز سوزلارینه معنی مشقال اولماز
سنکین یونس نه رفانک عشق لنده بالدر
علم و عمل زهد و طاعت بی عشق حلال اولماز

6[11]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

58b *eyżān lehü nevvera 'llāhu remsehü*

iy ʿāşıḳlar iy ʿāşıḳlar meẕheb ü dīn ʿışḳdur baña
gördi gözüm dost yüzini yas ḳamu dügündür baña

Ey âşıklar, ey âşıklar mezhep ve din benim için aşktır; Dost'u gördüm (ondan manevi feyz aldım) artık bütün dertler benim için mutluluktur.

iy pādişāh iy pādişāh uş ben beni virdüm saña
genc ü ḫazīnem ḳamusı sensin benüm öñden ṣoña

Ey Allahım, ey Allahım şimdi ben kendimi senin yoluna feda ettim; benim bütün değerli şeylerim baştan sona senindir.

evvel daḫı bu ʿaḳl u cān senüñile aṣl-ı mekān
āhır yana sensin mekān uş varuram senden yaña

Başlangıçta bu aklımın ve ruhumun asıl mekânı seninleydi, sonunda yine seninle, işte yine sana geliyorum.

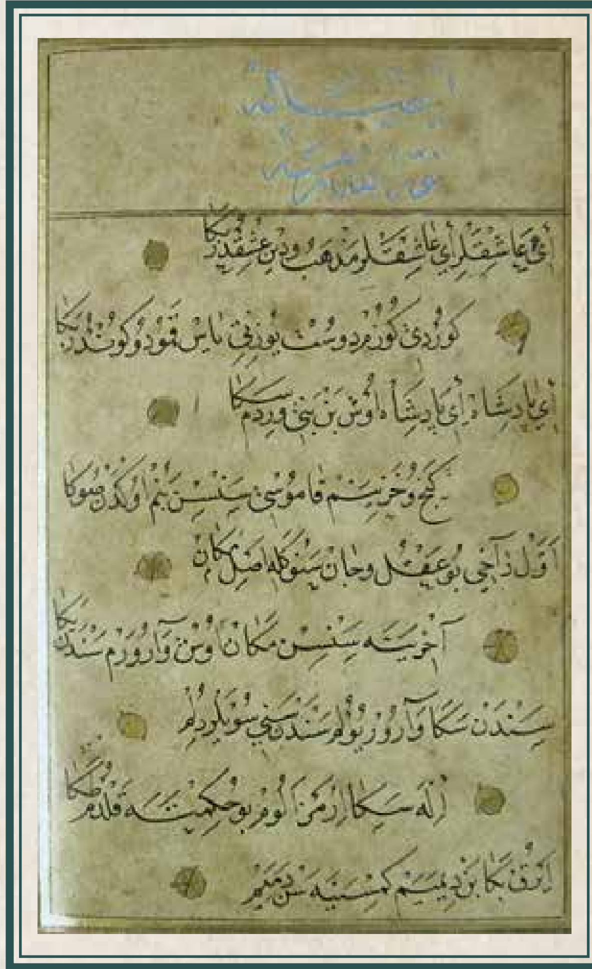
senden saña varur yolum senden seni söyler dilüm
ilah saña irmez elüm bu ḥikmete ḳaldum ṭaña

Yolum senden sana gider, dilim seni söyler; Allahım (bir türlü) sana ulaşamam, bu sebebe şaştım kaldım.

ayruḳ baña ben dimeyem kimesneye sen dimeyem

[11] Gölpınarlı 6, Timurtaş 6, Tatcı 7, Uysal 123, Babacan 6

59a *bu ḳul o sulṭān dimeyem işidenler ḳala ṭaña*

Artık bana ben demeyeceğim, kimseye sen demeyeceğim; işitenler şaşırsınlar, bu kul o sultan demeyeceğim.

dost ʿışḳa ulaşalıdan dünyā aḫıret bir oldı
ezel ebed ṣorarısañ dünile bugündür baña

Dost'un sevgisine ulaşalıdan beri dünya ve ahiret farkı kalmadı; bana bilinmeyen geçmiş ve gelecek nedir diye sorarsan, dün ve bugündür.

ayruḳ bize yas olmaya hīç gönlümüz beʾs olmaya
zīrā ḥaḳdan gelen āvāz ṣavulmaz dügündür baña

Artık bize üzüntü olmaz, gönlümüz kederlenmez öyle ki Allah'tan gelen ses (müjde) bana sonsuz mutluluktur.

ben ʿışḳuñdan ayrılmayam dergāhuñdan ırılmayam
eger benden giderisem senüñile varam baña

Ben senin sevginden ayrı kalmayayım, dergâhından uzaklaşmayayım eğer kendimden geçersem (yine) seninle kendime döneyim.

ol dost beni viribidi var bu dünyāyı gör didi
geldüm gördüm ḫoş ārāyiş seni seven ḳalmaz aña

O Dost beni gönderdi, git bu dünyayı gör dedi; geldim ve gördüm, çok cazip (ancak) seni seven ona tutulmaz.

ḳullarına vaʿd eyledi yarın uçmaḳ virem didi
ol dostlaruñ sevindügi yarınum bugündür baña

O kullarına yarın (ahirette) cennet söz verdi; dostların yarın için sevindiği (cennet) benim için bugündedir.

بو قول اول سلطان دمشم ایشدلر قمو سکا

دوست عشقنه اولشلردن دنیا الحق بر اولنی

آرزن ایدصورسانک دوبله بو کوندر سکا

اتوق بره باش اولنیه سیج کلمز بالر بیله

زیرا حقدن کلن آوازه صولسز دوکندر سکا

ن عشقی کلدن یتمزدر کاهکدن بر الیم

اکر بندن کدا ایسترسم سنو کله ورم سکا

اول دوست بنی ور بدی ور آز بو دنیای کوردی

کلدم کوردم خوش آتش سکی سون قلمز کا

قولدن وعده ایلدی بزنگ جمو ورم دیدی

اول دوستلر سوندکی بر شم بو کوندر سکا

59b *bu āhıla bu zārıla bu ḥikmeti kim ne bile*
bilse daḫı gelmez dile ṭutdum yüzüm senden yaña

Bu ağlama ve sızlanmayla bu sırrı kim nasıl bilebilir; bilse bile dile getiremez, (çaresiz) sana yöneldim.

sensin baña cān u cihān sensin baña genc-i nihān
sendendür[ür] [12] *aṣṣı ziyān ne iş gele bundan baña*

Sensin bana en yakın olan, sensin bana manevi sırlar hazinesi; sendendir fayda ve zarar, bana bunlardan ne zorluk gelebilir!

yūnus saña ṭutdı yüzin unutdı cümle gendüzin
cümle saña söyler sözin söz söyleden [sensin] [13] *baña*

Yunus sana yöneldi ve kendini tamamen unuttu; bütün sözlerini senin için söyler, bana sözü söyleten sensin.

7 [14]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
eyżan lehü ġafera ʾllāhu ẕenbehü

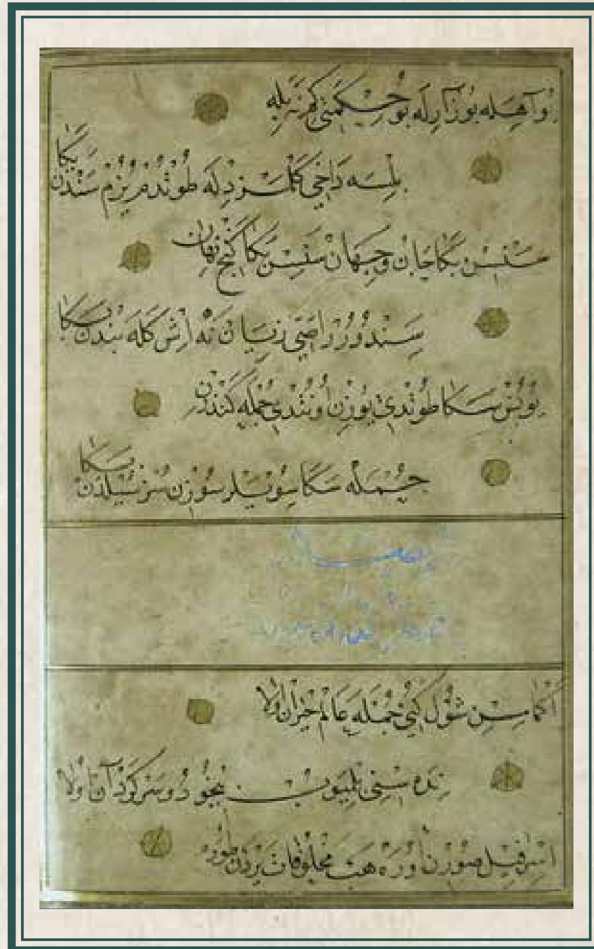
añma mısın [sen] [15] *şol güni cümle ʿālem ḥayrān ola*
nidesini bilemeyüp bī-ḫod u ser-gerdān ola

Bütün insanların şaşırıp kalacakları, ne yapacaklarını bilemeyip kendinden geçecekleri ve sersemleyecekleri o günü düşünmez misin?

isrāfīl ṣūrın ura hep maḫlūḳāt yerden ṭura

[12] G.
[13] G.
[14] Gölpınarlı 7, Timurtaş 1, Tatcı 9, Uysal 107, Babacan 7
[15] T.

وآلمه بوزارله بوجی کمی کوزله

بلسه داخی کلمزدله طوتدمرزم سندن بکا

سنسن بکا جان وجهان سنسن بکا گنج نهان

سندورر احتی زیان نه ارش کله سندن بکا

یونس سکا طوتدی یوزن وشندی جمله کندزن

جمله سکا سویلر سوزن سز سویلدن بکا

اکاه سن شول کیی جمله عالم خیران ولا

نه سنی بلیوب نجه دوسترکوزدن آن ولا

اسرافیل صورن اوره هب مخلوقات یردن طوره

60a *derilüben ḥaşre vara ḳāḍī anda sübḥān ola*

İsrafil'in surunu üfleyeceği, bütün yaratılmışların mezarlarından kalkacağı; toplanıp haşir meydanına gideceği günde hüküm sahibi, her türlü kusur eksiklikten uzak olan Allah olacak.

zebānīler çeke duta ilede ṭamuya ata
deri yana süñük tüte ḳatı ulu fiġān ola

Cehennem bekçileri (seni) tutup yakalayarak cehenneme atacak; deri yanacak, kemik tütecek ve büyük feryat kopacak.

mālik çaġıra ṭamuya çeküp meydāna getüre
tañrı ḳorḳusından ṭamu zārī ḳılup nālān ola

Cehennem meleği, cehenneme seslenecek ve onu ortaya getirecek; cehennem, Allah korkusundan ağlayıp inleyecek.

ṭaġlar yerinden ırıla gökler heybetinden yarıla
ılduzlar bagı ḳırıla düşe yere ġalṭān ola

Dağlar yerinden sökülecek, gökler korkusundan yarılacak; yıldızların bağı çözülecek, yere düşüp yuvarlanacak.

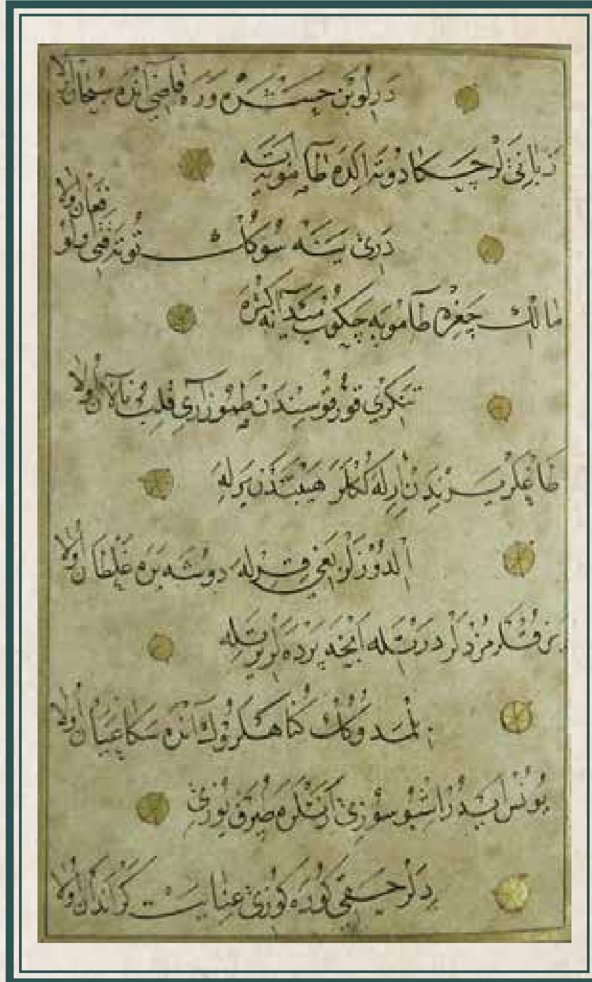
yazuḳlarumuz dartıla anca perdeler yırtıla
bilmedügüñ günāhlaruñ anda saña ʿayān ola

Günahlarımız tartılacak, gizli kalmış şeyler açığa çıkacak; bilmediğin günahlar o anda sana apaçık olacak.

yūnus eydür işbu sözi erenlere ṭopraḳ yüzi
diler ḥaḳı göre gözi ʿināyet ger andan ola

Yunus bu sözü söyler, erenlere muhabbet duyar; eğer Allah'tan yardım gelirse, onu görmeyi ister.

8[16]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

60b *ḥarfü'l-cīm*

gider[i]düm[17] *ben yol ṣıra yavlaḳ*[18] *uzamış bir aġaç*
böyle laṭīf böyle şīrīn göñlüm eydür bir ḳaç sır aç

Yol boyunca gidiyordum, çok uzamış bir ağaç (gördüm); böyle hoş ve böyle güzel. Gönlüm söyler; birkaç sır aç.

böyle uzamaḳ ne maʿnīdür çünki bu dünye fānīdür
bu fużūllıḳ nişānıdur gel berü miskīnlige geç

Böyle uzamaktaki amaç nedir çünkü bu dünya geçicidir; Bu (durum) gereksizlik işaretidir, gel bu yana, dervişliğe geç.

böyle laṭīf bezenüben böyle şīrīn düzenüben
göñül ḥaḳḳa uzayuban dilek nedür neye muḥtāc

Böyle hoş süslenerek, böyle güzel donatılarak gönül Allah'a yönelerek ne isteyebilir, neye muhtaçtır?

aġaç ḳarır devrān döner ḳuş budaġa bir kez ḳonar
daḫı saña ḳuş ḳonmamış ne gögerçin ne ḫod dürāc

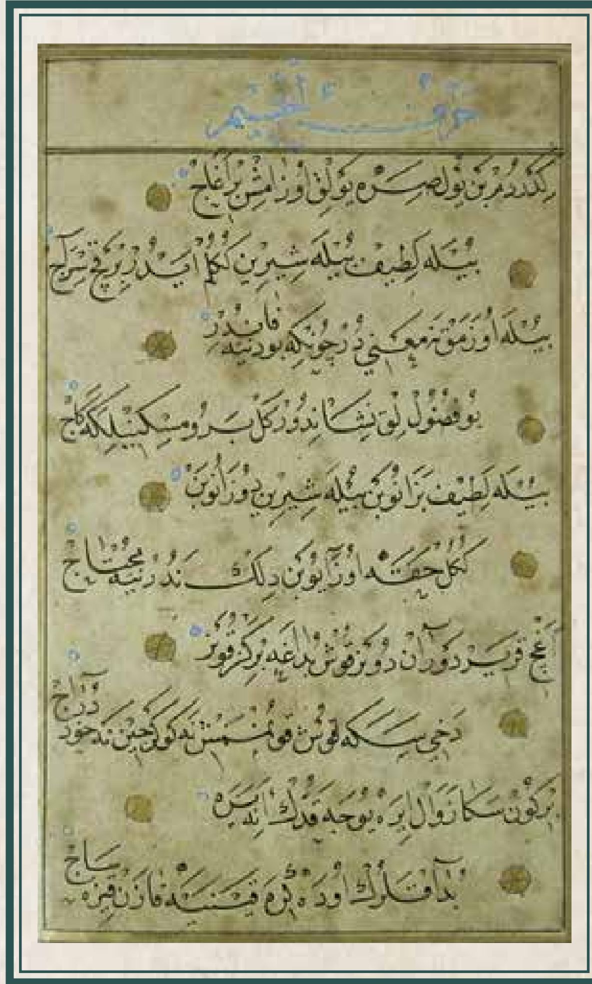
Ağaç yaşlanır, zaman geçer, kuş dala bir kez konar; henüz sana kuş konmamış ne güvercin ne de duraç.

bir gün saña zevāl ire yüce ḳaddüñ ine yere
budaḳlaruñ oda gire ḳaynaya ḳazan ḳıza sac

Bir gün ölüm gelir, kocaman boyun devrilir; dalların ateşe girer, kazan kaynar, sac kızarır.

[16] Gölpınarlı 8, Timurtaş 13, Tatcı 21, Babacan 8
[17] T.
[18] T., F: "yavlıḳ"

61a *yūnus imdi sen bir niçe eksükligüñ yüz biñ onca*
ḳurı ağaca yol ṣorunca teferrüclen yoluña geç

Yunus şimdi senin eksiklerin yüzbinlerce; kuru ağaca yol sorunca (aldığın cevap sonucu) gönlün rahat olsun, kendi yoluna dön.

***9*[19]**
eyżan lehü nevvera mażcaʿahu
ḥarfü'-t-tā

sen bu cihān milkini ḳāfdan ḳāfa dutduñ ṭut
ya bu ʿālem mālını oynayuban utduñ[20] *ṭut*

Sen bu dünya malını baştan sona elde ettin say; bu dünya malınla oyalanarak onu ele geçirdin say.

süleymānuñ taḫtına ṣād olup oturduñ bil
dīve perīye düpdüz ḥükümleri etdüñ ṭut

Sen mutlu olup Süleyman'ın tahtına oturdun say; şeytan ve periye bütünüyle hükmettin say.

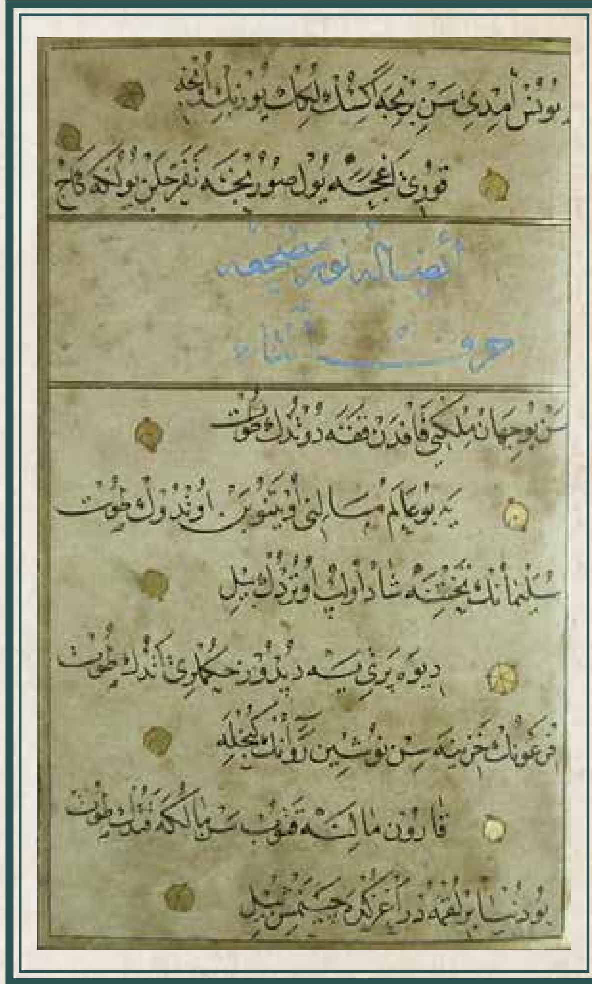
firʿavnuñ ḫazīnesin nūşīn-revānuñ gencile[21]
ḳārun mālına ḳatup sen māluña ḳatduñ ṭut

Firavun'un ve Nuşirevan'un hazinelerini; Karun'un malını kendi malına kattın say.

bu dünyā bir loḳmadur ağzuñda çeynemiş bil

[19] Gölpınarlı 9, Timurtaş 14, Tatcı 18, Uysal 86, Babacan 9
[20] T.*
[21] Ta., F: "güncile"

یونس امدی سن نجه کسنک ایلک یوزینه اوغنه
قوری کلنجه یول صوریجه نه فرحلر یولکده کاخ

ایضا له
حرف التاء

سن بو جهان ملکنی قافدن قافه دوتدک طوت
بو عالم مالنی اویشدوروب اوتدورک طوت
سلیمانک تختنه شاد اولوب اوتوردک بیل
دیوه پری‌یه دخی حکمکری کتوردک طوت
فرعونک خزینه‌سن بولشین روانک بجگله
قارون مالنه قوبه‌سن مالکه قدر طوت
بو دنیا بو لحظه‌ده اغرلکن چکمشسن بیل

61b *çeynemişe ne yudmaḳ ha sen anı yutduñ ṭut*

Bu dünya ağzında bir lokmadır, çiğnenmiş say; çiğnenmiş nedir ki sen onu yuttun say.

ʿömrüñ senüñ oḳ bigi yay içinde ṭopṭolu
ṭolmış oḳa ne ṭurmaḳ hele sen anı atduñ ṭut

Senin hayatın yayda gerilmiş ok gibidir; gerilmiş oka durmak nedir, sen onu attın say.

her bir nefes kim gelür keseden ʿömr eksilür
çün kese ortalandı sen anı düketdüñ ṭut

Her bir nefes ömür kesesinden gelir ve ömür eksilir; kese ortalandığına göre sen onu tükettin say.

çün deñize ġarḳ olduñ boġazuña geldi ṣu
deli bigi ṭalbınma iy bī-çāre batduñ ṭut

Denize dalıp su boğazına kadar geldiğinde; ey çaresiz kişi deli gibi çırpınma, battın say.

yüz yıllar ḫoşlıġıla ʿömrüñ olursa yūnus
ṣoñ ucı bir nefesdür geç andan da ötdüñ ṭut

Yunus, yüzyıllar boyu hoşlukla geçecek ömrün olsa; sonu bir nefestir, bundan vazgeç, (ömrü) geçirdin say.

***10*[22]**

eyżan lehū

niteligüm ṣorana işit ḥikāyet

[22] Gölpınarlı 10, Timurtaş 15, Tatcı 19, Babacan 10

62a *ṣu vu ṭopraḳ od u yil oldı ṣūret*

Yaratılışımı merak edene! Hikâyesini dinle; su, toprak, ateş ve hava (bana) beden oldu.

dört muḫālif nesneden bu dört dīvārum
sāzikār eyledi virdi kerāmet

(Allah) dört zıt şeyden bu dört yanımı denkleştirdi, (onlara) olağanüstülük verdi.

yilile ṭoprağı ḳıldı muʿallaḳ
ṣu içinde odı dutdı selāmet

Hava ile toprağı serbest bıraktı; ateşi su içinde muhafaza etti.

rızḳı ʿömri temām eyledi henūz
şeş cihet olmadın ṭutduğı kisvet

Beden verdiği (insan) henüz altı yön olmadan (tam şekillenmeden) nimeti ve ömrünü verdi.

rūḥumdan kimsene ḫaber viremez
emrdür ḳādırlığı virür ḥarekāt

Kimse ruhtan (neliğinden) bilgi veremez; her şeye gücü yeten emreder ve her şey hareket eder (canlanır).

bāḳī tertīblerümi şerḥ ideyim
ʿināyet mevcūdı semʿ ü baṣāret

Ebedi cihazlarımı (düzenimi) anlatayım; varlığı lütuf olan, işitme ve ince görüş.

صو و طپرق اود و یل اولدی صورت
درت مخالف نسنه‌دن بو درت دیوارم
سازکار ایلدی ویردی کرامت
بیله طبعنی قلدی معتدل
صو ایچنده اودی دوندی سلامت
رزقی عمری تمام ایلدی مشهور
شش جهت اولمدن طوندی عجب کسوت
روحیمدن کمسنه خبر ویرمز
امر دوزن قادر لطفی و بیرور حرکات
باقی ترتیب اولدی شرح ابراهیم
عنایتدن موجود اولدی سمع بصارت

62b ʿaḳlumuñ ḫaberi bugünki degül
anı ideriseñ evvelki āyet

Aklımın bilgisi bu dünyaya ait değil; onu araştırırsan, ezeldeki işaretlerdir.

suʾāl cevāb kelecisi buña degindür
bundan böyle cihānum bī-nihāyet

Soru ve cevap sözü buraya kadardır; bundan sonrası dünyam sonsuzdur.

yūnusıla buña deñlü naṣībüm
göñül dost ṭuraġı dilüm şehādet

Yunus ile nasibim bu kadar; gönlüm Dost mekânı, dilim ise şahitlik.

11 [23]

eyżan lehū ṭābe meṡvā

ʿışḳ imām[dur] [24] *bize göñül cemāʿat*
ḳıblemüz dost yüzidür dāyimdür ṣalāt

Aşk bize imamdır, gönül ise cemaat; kıblemiz Dost yüzüdür, namazımız süreklidir.

dost yüzini göricek şirk yaġmalandı
anuñiçün ḳapuda ḳaldı şerīʿat

Dost'un yüzünü görünce şirk (ortak koşma) paramparça oldu; bundan dolayı şeriat (fıkıh kuralları) dışımızda kaldı (onları aştık).

[23] Gölpınarlı 11, Timurtaş 61, Tatcı 20, Uysal 92, Babacan 11

[24] T.

63a *göñül secde ḳılur dost miḥrābında*
yüzin yire urup ḳılur münācāt

Gönül Dost'un mihrabında secde kılar; yere kapanıp ona yalvarır.

münācāt gibi vaḳt olmaz arada
kim ola dostıla bu demde ḫalvet

Dost ile buluşulduğunda (artık) arada yalvarma anı olmaz.

şerīʿat eydür ṣaḳın şarṭı bıraḳma
şarṭ ol kişiye kim ide ḫıyānet

Şeriat, kurallara uymayı mecburi kılar; kurallar o kişiye vefasızlık eder (kimi durumlarda uygun düşmez).

erenler nefesidür devletlü rumūz
anuñla fitneden olduḳ selāmet

Mürşitlerin manevi feyzi saadet işaretidir; onunla kargaşadan kurtulup esenliğe geçtik.

belī ḳavlin didük evvelki demde
henūz bir demdür ol vaḳt ü bu sāʿat

Bezm-i Elest'te "evet" dedik; o an şimdiyle aynı an ve aynı saattir.
dirildi bişümüz bir vaḳte geldi

کل سجده قیلور دوست محرم بزه

یوزن بیره اوروب قیلور مناجات

مناجات کیبی وقت اولمز آزاده

کم اوله دوستیله بودم خلوت

شریعتده دُر صدقن شرطی برقه

شرط اول کیشیه کم ایده خیانت

ارکان نفسی دردر دولتلو یوز

انکله قنده دنیا ولدوق بلا امت

بلی قولنده دک اولکی دمده

هنوز بر دم در اول وقت وبو ساعت

درلدی بیشمز بر وقته کلدی

63b *beşi bir eyleyüp kim ḳıla ṭāʿat*

Beş (vakit) toparlandı bir vakitte birleşti; beşi bir yapıp kim ibadet edebilir!

biz kimse dīnine ḫılāf dimezüz
dīn temām olıcaḳ ṭoġar[25] *muḥabbet*

Biz kimsenin dinine muhalefet etmeyiz; din mükemmel olunca sevgi doğar.

ṭoġrulıḳ bekleyen dost ḳapusında
gümānsuz ol bulur ilāhī devlet

Dost'un kapısında doğruluk bekleyen; şüphesiz ilahi mutluluğu bulur.

yūnus ol ḳapuda kemīne ḳuldur
ezelden ebede dekdür[26] *bu ʿizzet*

Yunus erenlerin kapısında aciz bir kuldur; bu, ezelden ebede onun için bir şereftir.

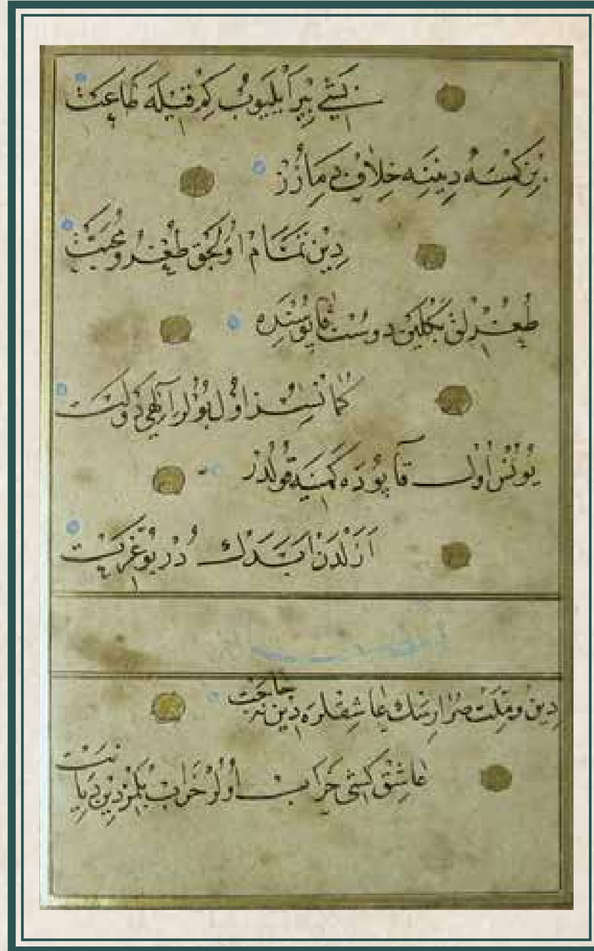
12[27]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
eyżan lehü

dīn ü millet ṣorarısañ ʿāşıḳlara dīn ne ḥācet
ʿāşıḳ kişi ḫarāb olur ḫarāb bilmez dīn diyānet

Âşıklara din ve milleti sorarsan, bilmezler; âşık nefsin arzularından geçip yokluk makamına ulaşmıştır, din ve diyanet ehli bunu bilmez.

[25] T., F: "ṭoġru"
[26] T., F: "ebedekdür"
[27] Gölpınarlı 12, Timurtaş 17, Tatcı 17, Uysal 29, Babacan 12

نیچه بر المحبوب کورقیله طاعت

هر کشنه دینینه خلاف مادرز

دین تمام اولمغه طغرو محبت

طغرولق بکلیك دوست قاپوسن

کم انسز اولور الرکهی دولت

یونس اول قاپوده کمسه طولدر

ازلدن ابده دك دیرو عزت

دین و ملت صورارسك عاشقلره دین نه حاجت

عاشق کیشی خراب اولور بلمز دین دیانت

64a *ʿāşıḳlaruñ göñli gözi maʿşūḳ diye gitmiş olur*
ayruḳ ṣūretde ne ḳalur kim ḳılısar zühd ü ṭāʿat

Âşıkların kalp gözü Allah yoluna gitmiştir; artık görünüşte takvayla ibadet edecek ne kalmıştır?

ṭāʿat ḳılan uçmaġıçün dīn ṭutmayan ṭamu içün
ol ikiden fārıġ olur neye beñzer bu işāret

Cennet için ibadet eden, cehennem yolunda dinin gereklerini yapmayan; bu ikisinden uzak olan neye benzer, alameti nedir?

her kim dostı severise dostdan yaña gitmek gerek
işi güci dost olıcaḳ cümle işden olur āzāt

Her kim Dost'u severse Dost yolunda olmalıdır; (kişinin) işi gücü Dost olursa bütün (sıkıntılı) işlerden kurtulur.

anuñ gibi maʿşūḳanuñ ḫaberin kim getürür
cebraʾīl-i mürsel ṣığmaz [anda olıcak münācat][28]

Allah'tan bilgiyi onun (Cebrail) gibi kim getirebilir; Allah'a yalvarma anında Cebrail'e ihtiyaç yoktur!

ṣoru ḥisāb olmayısar dünye āḫıret ḳoyana[29]
münker ü nekīr ne ṣorar terk olıcaḳ cümle murāt

Dünya ve ahireti bırakana soru ve hesap sorulmayacak; Münker ve Nekir melekleri, bütün gayesi "terk" olana ne soracak!

ḫavf u recā gelmez anda varlıḳ yoḳlıḳ bıraġana

[28] Ta., F: "şöyle olındı işāret"
[29] Ta., F: "ḳovana"

64b ʿilm ü ʿamel ṣıġmaz anda ne terāzū var ne ṣırāt

Varlık ve yokluğu (Allah yolunda) terk edene korku ve ümit kaygısı uğramaz; ilim ve ibadet orada değerini yitirir, orada ne terazi ne de Sırat vardır!

ol ḳıyāmet bazārında her bir ḳula baş ḳay[ı]sı[30]
yūnus sen ʿāşıḳlarıla hīç görmeyesin ḳıyāmet

O kıyamet gününde her bir kulun başı dertlidir; Yunus sen ve âşıklar kıyamet endişesini hiç yaşamayın!

13[31]

eyżan lehū ṭāyyeba ʾllāhu s̱erāhu

dün gider gündüz gelür gör nicesi uz gelür
pādişāh ḥükmiyile ʿāleme düpdüz gelür

Gece gider, gündüz gelir, bak, birçok şey böyle düzendedir ve Allah'ın emriyle âlemi tamamen kaplamıştır.

ḳarañulıḳ sürilür ʿālem münevver olur
ışıdı nūr ḳandili havāya az az gelür

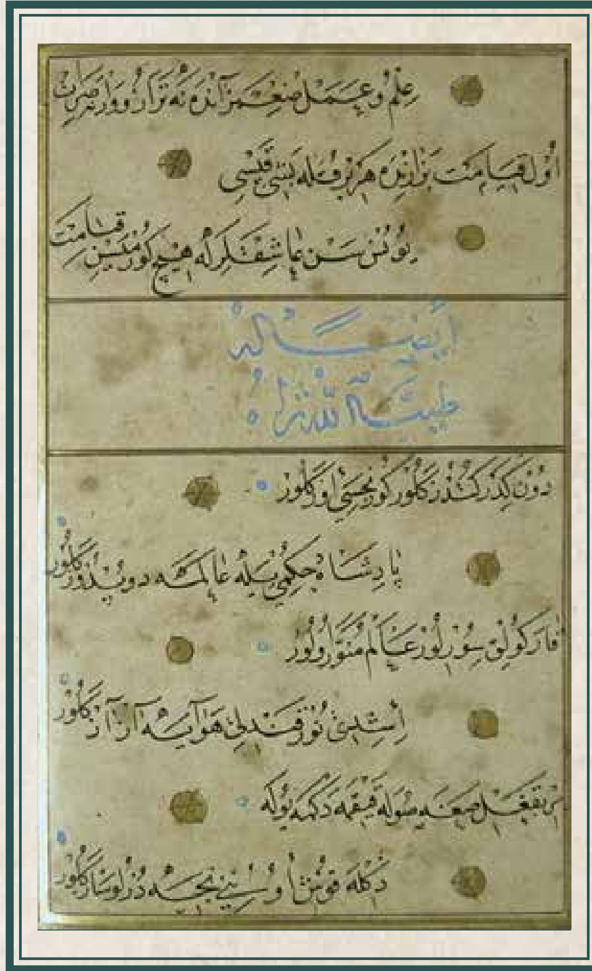
Karanlık kaybolur ve âlem aydınlanır; güneş yavaş yavaş ışımaya başlar.

bir baḳġıl ṣaġa ṣola ḳayıḳma degme yola
diñle ḳuş ününi niçe dürlü saz gelür

Etrafına bir bak, olmaz şeylere dikkatini verme; kuşların sesini dinle, birçok nağme var.

[30] T.
[31] Gölpınarlı 13, Timurtaş 18, Tatcı 23, Uysal 19, Babacan 13

علم و عمل صغمز آنك نه ترازو وار ضرب
اول قیامت بزلرم هر برقله بیتی قنی
یونس سن بو ایشه شاشمه که هیچ کورمیسن قیامت

ایضا له
طیب الله ثراه

دون کیدر کوندز کلور کوندز کبی اوز کلور
پادشاه حکمی بله عالمه دوندی دور کلور
قارکولی سوزلری عالم منور اولور
آتشنی نور قندیلی هوا آیینه آراز کلور
بو تنغل صعمیو صوله قیقه دکمه یوکه
دکله قوشنی اوتنی بحجه دز اوشار کلور

65a *ḳuş ḫo[d]*[32] *yumurdayıdı yuvada yerdeyidi*
o ḫo[d][33] *ḳudret ünidür bilmeyene ḳaz gelür*

Kuş bizzat yumurtaydı, yuvada ve yerdeydi; o bizzat her şeye gücü yeten Allah'ın eseridir, bilmeyene boş gelir.

söz issi sözin alur ṣūret ṭopraḳda ḳalur
her kim bu ḥāli bilür gendüzinden vāz gelür

Sözün sahibi (Allah) sesini keser (canını alır) ve ten toprakta kalır; her kim bu durumu anlarsa kendinden (nefsine kapılmaktan) vazgeçer.

ʿışḳ benligüm iletdi ʿaḳl dört yaña gitdi
yūnusa yüki yetdi bilmeyene az gelür

Aşk benliğimi aldı, aklımı yok etti; Yunus'a bu çok geldi, bilmeyene az gelir.

14[34]

eyżan lehū zeyyena 'llāhu merḳadehu

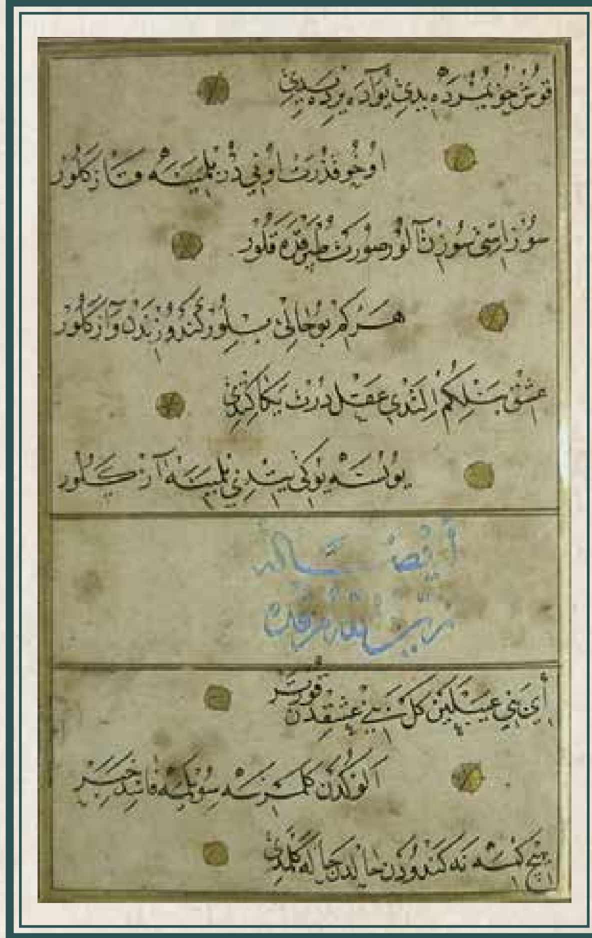
iy beni ʿayıblayan gel beni ʿışḳdan ḳurtar
elüñden gelmezise söyleme fāsid ḫaber

Ey beni kusurlu bulan gel, beni aşk (esaretinden) kurtar; bu elinden gelmiyorsa ara bozucu haber yayma.

hīç kimsene gendüden ḥālden ḥāle gelmedi

[32] T.
[33] T.
[34] Gölpınarlı 14, Timurtaş 19, Tatcı 26, Uysal 53, Babacan 13

قورتلمشدر بیلدی بو آده یرده بیری
او چوق قدرتدر اوبی دن بلمینه قار کلور
سوز ایسی سوزنا او صورت طپنقه قلور
هر کیم بو حالی بیلور کندوزنده وار کلور
عشق بیلکم الندی عقل درتی بکا کدی
یونسه بوکی یندی بلمینه آر کلور

ایضا

ای بنی عیبلین کل سن بنی عشقدن قورتر
الکدن کلمز ایسه سویلمکل کی خبر
هیچ کسنه نه کندودن حالدن حاله کلمدی

65b *cümlemüzüñ ḥālini maʿşūḳ ider muḳarrer*
Hiç kimse kendiliğinden manevi mertebelerde ilerlemez; Allah hepimizin (manevi) hâlini kararlaştırmıştır.

ʿāşıḳlaruñ her ḥāli maʿşūḳ ḳatında biter
sözüñ var aña söyle benüm arada nem var
Âşıkların her manevi hâli Allah huzurunda olur; (karşı bir) sözün varsa ona söyle, benim arada bir hükmüm olmaz.

her kim ʿışḳ ḳadeḥinden içdiyise bir curʿa
aña ne yad ne biliş aña ne esrük ne ḫumār
Her kim manevi aşkı birazcık tattıysa; onun için ne yabancı ne bildik, ne ilahi sarhoşluk ne de kendinden geçmişlik (farkı vardır).

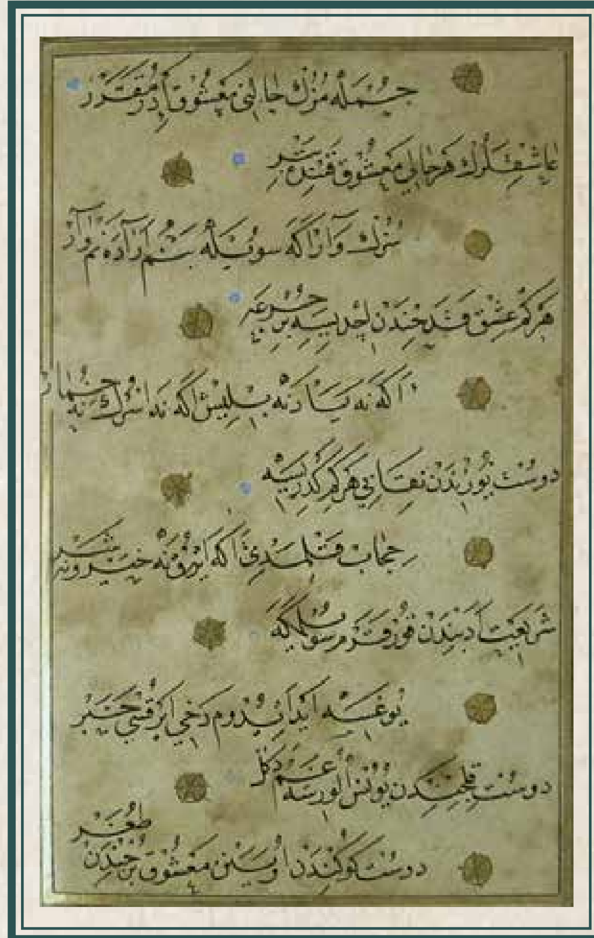
dost yüzinden niḳābı her kim gider[di]yise[35]
ḥicāb ḳalmadı aña ayruḳ ne ḫayr u ne şer
Her kim Dost'a ulaşmaya manevi engelleri kaldırdıysa; ilahi hakikatleri görmeye başladıktan sonra onun nazarında iyilik ve kötülük kaybolur.

şerīʿat edebinden ḳurtaram söylemege
yoġısa eydeyidüm daḫı ayruḳsı ḫaber
Dahasını söylemek için dini kuralların sınırını aşmak gerekir; aksi halde sıradışı şeyler söyleyecektim.

dost ḳılıcından yūnus ölürise ġam degül
dost göginden uyanan maʿşūḳ burcından ṭoġar
Yunus, Dost uğrunda ölse (sıkıntı çekse) dert değil; Dost'un himayesinde olan kendini Sevgili'nin huzurunda bulur.

[35] T.

جمله مزنک جانی معشوقه در مقرر

عاشقلرک هر جانی معشوق قتنده بشر

سزک وارکه سوزیله بنم آده نم وار

هر کم عشق وندخندن اچد بیسه بن حیو عمر

الکه نه یا دنه بلبلنن الکه نه اسرک حیمار

دوست یوزندن نعمتی هر کم گدر ایسه

حجاب قلمدی اکه ایروفنه خیر ونه بشر

شریعت دیندن فورقر رسولیکه

بو غصه ایدایدوم دخی ارقی خبر

دوست قلمندن یونسن اودسه عشم دکل

دوست کوکندن اوسن معشوق بن حیدن طعجر

15[36]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

66a *eyżan lehü*

ʿışḳıla biliş cānlara ezel ebed olmayısar
gümrāh olup bu cihānda kimse bāḳī ḳalmayısar

Aşkı bilen kişilere sonsuz geçmiş ve gelecek olmayacak; yolunu şaşırıp bu dünyada kimse ebedi kalmayacak.

bir ṭona ḳan bulaşıcaḳ yumayınca mismil olmaz
göñül pası yumayınca namāz revā olmayısar

Bir elbiseye kan bulaşırsa yıkamayınca temiz olmaz; gönül kiri (günah) giderilmedikçe namaz kılmak uygun düşmeyecek.

göñül pasın yuduñısa kibr ü kīni ḳoduñısa
iḳrār bütün olmayınca erden naẓar olmayısar

Gönül kirini (günah) giderdinse, kendini beğenme ve kini bıraktınsa; teslimiyet tam olmadıkça mürşitten manevi feyiz gelmeyecek.

murdār dünyāya bulaşan devşirübeni dürişen
erden himmet olmayınca ʿömür geçer yunmayısar

Kirli dünyaya bulaşan ve dünya nimetlerini toplamaya çalışan; mürşitten manevi yardım gelmedikçe ömrü geçeçecek ama temizlenmeyecek.

yūnus imdi sen ḥaḳa ir dün [ü][37] *gün göñlüñ ḥaḳa vir*
göñül gözi görmeyince hīç baş gözi görmeyiser

Yunus sen şimdi Allah'a yakınlaş, gece ve gündüz gönlünü Allah'a ver; gönül gözü (kalp) görmedikçe baş gözü (göz) görmeyecek.

[36] Gölpınarlı 15, Timurtaş 20, Tatcı 24, Babacan 15
[37] T.

ایضاً له

عشقله بیلور جان انی کم ازل ابد و لم یسر

کمسه اوله بو جهانده کمسه باقی قلمیسر

برطونه قاندن بولنجق بو مسیحه مثل اولمز

کوکل نسنه یومسنجه نه ماذر و نه محشر

کوکل بسن بودکسه کبر و کین قو کیده

اقرار بوکن اولمسنجه اردن نظر و محشر

مردان دنیایه بولشن دوش بنی دورشن

اردن همت اولمسنجه عمر کچو منکر

یونس امدی سن حقه اردن اوکون کلمات حقه وير

کوکل کوزی کورمسنجه نیجه باش کوزی کورمنکر

16[38]

66b *eyżan lehū*

ʿışḳ maḳāmı ʿālīdür ʿışḳ ḳadīm ezelīdür
ʿışḳ sözüni söyleyen cümle ḳudret dilidür

İlahi aşk makamı yüksektir, aşk öncesiz ve başlangıcı olmayandır; bütün aşk sözleri Allah'a aittir.

diyen ol işiden ol gören ol gösteren ol
her sözi söyleyen [ol][39] *ṣūret cān menzilidür*

Söyleyen o, işiten o, gören o, gösteren o; her sözü söyleyen o, beden Allah'ın sıfatlarının göründüğü yerdir.

ṣūret söz ḳanda buldı söz issi ḳaçan oldı
ṣūrete gendü geldi dil ḥikmetüñ yolıdur

Beden sözü nereden buldu, nasıl söz sahibi oldu; bedene kendisi geldi (Allah'ın lütfu olarak), dil Allah'ı bilmenin yoludur.

bu bizüm ʿişretümüz oldur bu leẕẕetümüz
içüp esridügümüz ʿışḳ şerbeti gölidür

Bu bizim manen kendimizden geçmişliğimizdir, bizim manevi hazzımız budur; içerek kendimizden geçtiğimiz şey, manevi aşk şerbetinin gölündendir.

anı aña dirsin anuñ söyleyen oldur söz anuñ
ol bizümdür biz anuñ bu ġayrı tesbīḥ dilidür

Onu ona söylersin, onundur, söyleyen odur, söz onundur; o bizimdir biz onun, bu Allah'ı noksanlık ve kusurdan uzak tutan bir başka söyleyiştir.

[38] Gölpınarlı 16, Timurtaş 21, Tatcı 25, Babacan 16
[39] T.

67a *yūnus sözinde yalan görmedi münkir olan*

ʿömrüni ẓulmete ṣalan maʿrifetüñ yoḫsulıdur

İnkârcılar Yunus'un sözlerinde yalan bulamadı; hayatını günahla geçiren Allah'ı bilmekden mahrumdur.

17[40]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

ve lehü nevvera mażca ʿahu

bir kişiye söyle sözi kim maʿnīden ḫaberi var

bir kişiye vir göñlüñi cānında ʿışḳ es̱eri var

Manadan haberi olmayan kişiye söz söyleme; ruhundan manevi aşktan eser olmayan kişiye gönlünü verme.

şunuñ kim ṭaşı ḫoşdurur bil[üñ][41] *kim içi boşdurur*

dün gün öten bayḳuşdurur ṣanma bütün dīvārı var

Kimin dışı (söz ve davranışları) güzeldir, bilin ki içi (ruh dünyası) bomboştur; gece gündüz öten baykuştur sanma, onun bir bedeni var.

bir devlengiç[42] *yuva yapar yürür ilden yavrı kapar*

ṭoġan ileyinden ṣapar zīre elinde murdārı var

Çaylak yuva yapar, gider bir yavru kuş avlar; ağzında bir avı olduğunda doğanın önünden kaçar.

yoḳdur ṭoġanla birligi ya ḥaḳḳa lāyıḳ dirligi

şol kişiden um erligi anuñ ṣafā naẓarı var

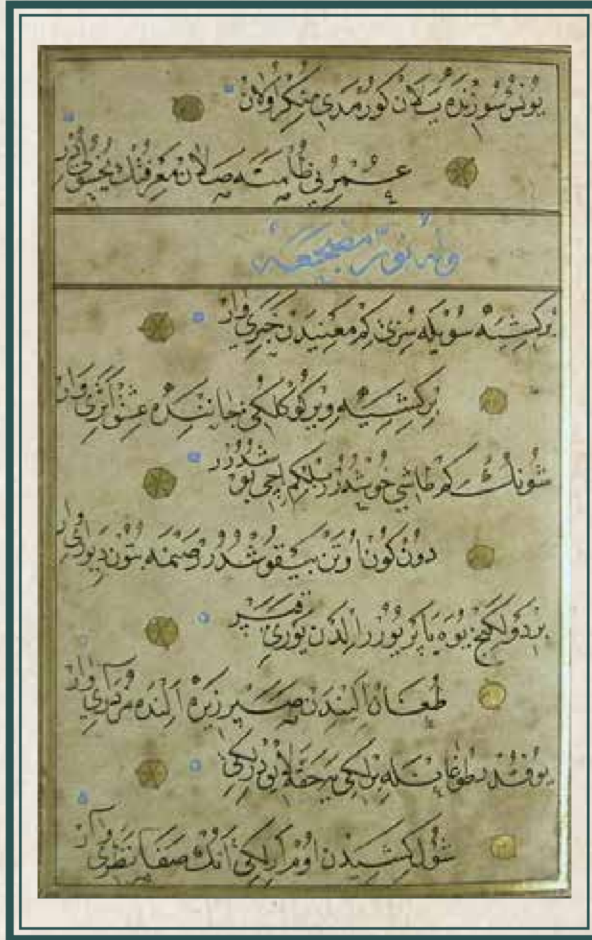
Doğan (mürşit) ile bir münasebeti ve Allah'a uygun bir yaşayışı yoktur; (o hâlde) feyizli bir bakışı olandan dervişlik bekle.

[40] Gölpınarlı 17, Timurtaş 22, Tatcı 27, Babacan 17

[41] T.

[42] T., F: "devlingeç"

یونس سوزندن ییکلن کورمدی منکر اولن
عمری بی نیاز مستمه صالن نه عرفان دیخشی اولدر

وله نوع مسجعه

بر کیشنه سوینکه سرنی کرم معنیدن خبری وار
بر کیشیه ویر کوکلکی جاننکم عشق ارزی وار
شوندکه کرماتی خوش شیدر بیلکم ایچی بو شیدر
دون کونا ورتن بیقو شدر قسمنه شوندن بو ایجی وار
بندولکم بوه باکر یورر الدن یوری قیر
طعامی النن صیرزیق النه مرمی وار
بو قدر سطوغه بتلکه بکی یحتا انی دریکی
شول کشیدن اومرلکی انك صفا نظری وار

67b *ṣūretile çoḳdur ādem degmesinde yoḳdur ḳadem*
evvel āḫir ol pīş-ḳadem muḥammed dīn serveri var

Görünüşte adam çoktur, çoğunda hayır yoktur; (iyi ki) ezelden ebede önder, dinin başı Hz. Muhammed var!

erenler yolıdur mişe mişe ḳolaydur ḳulmaşa
mişe olan yerde paşa ḥarāmī çok ʿanterī var

Mürşitlerin yolu zorluklarla doludur, sahtekârlara ise kolaydır; zorluk olan yerde ise paşa, haydut ve Anter gibiler bulunur.

şeyḫ ü dānişmend [ü][43] velī cümlesi birdür er yolı
yūnusdur dervīşler ḳulı ṭapṭuḳ gibi serveri var

Şeyh, âlim ve veli hepsinin yolu, mürşitlerin yoludur; Yunus dervişlerin hizmetçisidir, onun Tapduk gibi bir mürşiti var.

18[44]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
ve lehü nevvera ḳabrahu

iy ʿışḳ eri aç gözüñi yir yüzine eyle naẓar
gör bu laṭīf çiçekleri bezenüben geldi geçer

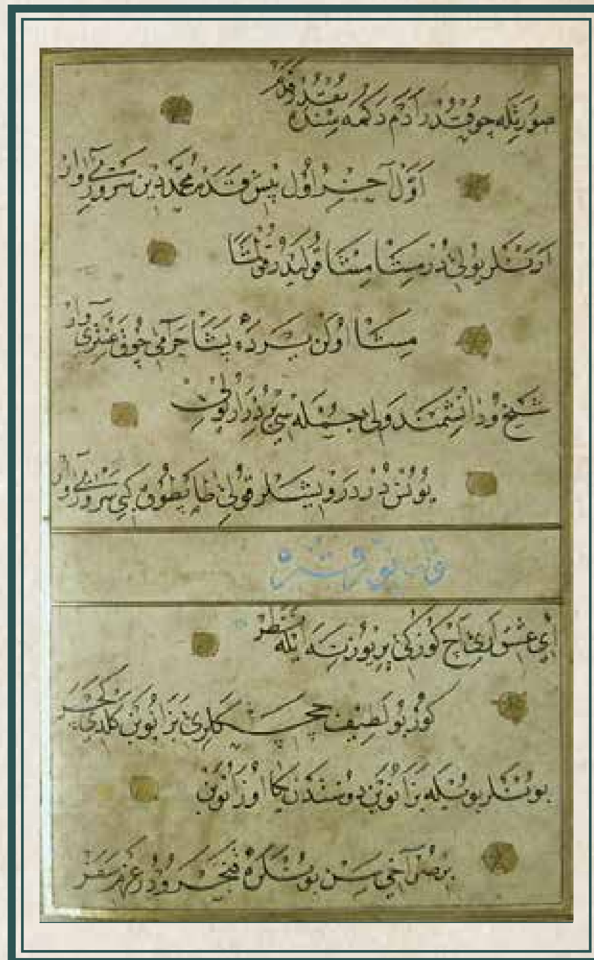
Ey derviş gözünü aç, yeryüzünü bak; süslenerek gelip geçen bu güzel çiçekleri gör.

bunlar böyle bezenüben dostdan yaña uzanuban
bir ṣor āḫī sen bunlara ḳancarudur ʿazm-i sefer

Ey kardeş, böyle süslenerek Allah'a uzanarak büyüyen çiçeklere bir sor, seferiniz nereyedir?

[43] T.
[44] Gölpınarlı 18, Timurtaş 23, Tatcı 28, Uysal 133, Babacan 18

68a *her bir çiçek biñ nāzıla öger ḥaḳı niyāzıla*
bu ḳuşlar ḫoş āvāzıla ol pādişāhı ẕikrider

Herbir çiçek bin yakarış ve dua ile Allah'ı över; kuşlar da hoş cıvıltılarıyla Allah'ı zikreder.

öger anuñ ḳādırlığın her bir işe ḥāżırlığın
evet ʿömri ḳāṣırlığın añıcaġaz beñzi ṣolar

Allah'ın her şeye gücü yettiğini ve her yerde hazır olduğunu söyler; ömrünün kısalığı aklına gelince de benzi solar.

rengi döner günden güne ṭopraġa dökilür gine
ʿibretdürür añlayana bu ʿibreti ʿārif ṭuyar

Günden güne rengi solar, (yaprakları) toprağa dökülür; anlayana bir ibrettir, bunu ancak bilge kişiler anlar.

ne gelmegüñ gelmekdürür ne gülmegüñ gülmekdürür
ṣoñ menzilüñ ölmekdürür ṭuymaduñsa ʿışḳdan es̱er

Sende (ilahî) aşktan bir iz yoksa ne gelmen gelmektir, ne gülmen gülmektir, varacağın yer ölmektir.

her bir sözi ṭuyayıduñ ya bu ġamı yuyayıduñ
yürürken uyıyayıduñ gideyidi senden kār u bār

Her bir sözü işitseydin, bu derdi temizleseydin; yürürken uyusaydın da bu yük senden gitseydi.

bildük gelen geçerimiş bildük ḳonan göçerimiş

68b *ʿışḳ şarābın içerimiş bu maʿnīden her kim ṭuyar*

Gelenler geçermiş, konanlar göçermiş bildik; her kim maneviyattan haberdardır, (ilahî) aşk şarabını içmiştir.

yūnus bu sözleri ḳoġıl gendüzüñden elüñ yuġıl
senden ne gele bir digil çün ḥaḳdan gelür ḫayr u şer

Yunus, bu sözleri bırak, kendinden (benliğinden) sıyrıl; iyilik ve kötülük Allah'tan geldiğine göre söyle, senden ne gelir?

19[45]

eyżan lehü nevvera 'llahu rūḥahu

söylememek ḫarcısı söylemegüñ ḫāṣṣıdur
söylemegüñ ḫarcısı göñüllerüñ pasıdur

Söylememenin en uygunu, söylemenin en seçkinidir; söylemenin en uygunu (ise) gönüllerin kiridir (günah).

göñüllerüñ pasını ger sileyin diriseñ
şol sözi söylegil kim ol sözüñ ḫulāṣasıdur

Eğer gönüllerdeki günahı silmek isityorsan; şu sözü söyle ki o sözün özüdür.

ḳulı 'l-ḥaḳ didi çalap sözi ṭoġru disene[46]
bugün yalan söyleyen erte utanasıdur

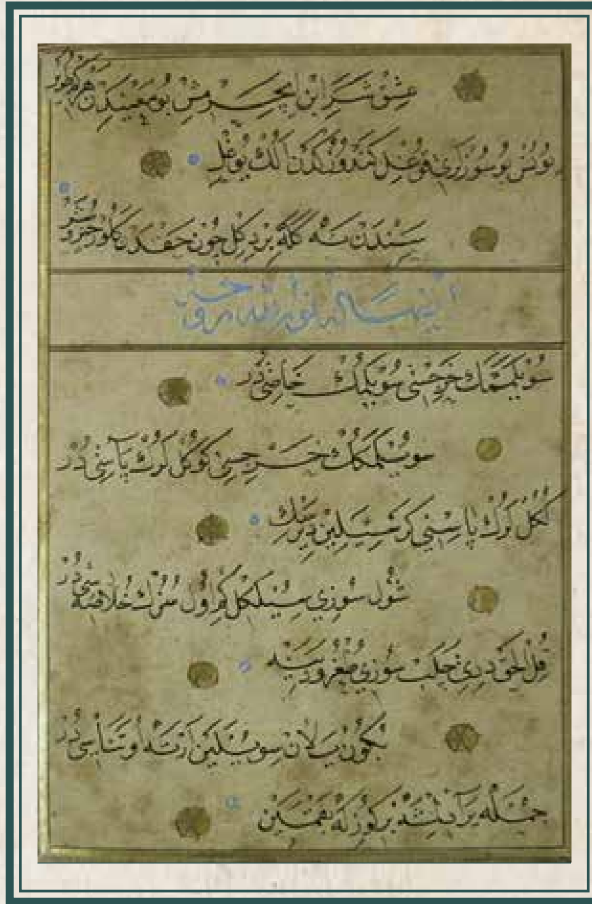
Allah, "Doğru söyle." dedi, sözü doğru söylesene; bugün yalan söyleyen sonra (ahirette) utanacaktır.

cümle yaradılmışa bir gözile baḳmayan

[45] Gölpınarlı 19, Timurtaş 24, Tatcı 29, Uysal 96, Babacan 19

[46] T., F: "diyene"

69a *şerʿuñ evliyāsısa ḥaḳīḳatde ʿāṣīdür*

Allah'ın bütün yarattıklarını eşit görmeyen; din kurallarınca evliya olsa da gerçekte isyankârdır.

şerīʿat ḫaberini şerḥıla eydem işit
şerīʿat bir gemidür ḥaḳīḳat deryāsıdur

Din kurallarının ne anlama geldiğini söyleyeceğim dinle; din kuralları bir gemidir, hakikat (varlığın birliği bilgisi) ise denizdir.

ol geminüñ taḫtası her niçe muḥkem ise
deñiz mevci ḳatı olsa taḫta uşanasıdur

O geminin tahtası her ne kadar sağlam olsa; denizin dalgaları sert olduğunda, tahta dayanıksızdır.

bundan içerü ḫaber işit eydeyin iy yār
ḥaḳīḳatüñ kāfiri şerʿuñ evliyāsıdur

Ey dost, bundan daha fazla bir şey söyleyeceğim, dinle; hakikatin (varlığın birliği bilgisi) inkârcısı, din kurallarının evliyasıdır.

biz ṭālib-i ʿilmlerüz ʿışḳ kitābın oḳuruz
çalap müderris bize ʿışḳ ḫod medresesidür

Biz maneviyat ilmini istiyoruz, manevi aşkın kitabını okuyoruz; Allah bize öğretmendir, aşkın kendisi okuldur.

evliyā ṣafā-naẓar ideli günden[47] *berü*
ḥāṣıl oldı yūnusa her ne kim olasıdur

Erenlerin feyizli bakışından beri; her ne olacağı Yunus'a belli oldu.

[47] T., F: "gündenden"

شرع علمی اولیاسی سه حقیقتدن علمی در
شریعت خبرینی شرحیله ایدرم شرح
شریعت بر گمی در حقیقت دریاسی در
اول گمینک تخته سی هر تخته محکم ایسه
دکیز موجندن قچی اوله تخته اوشانی در
بوندن ایچرو خبر اشیدین ای یار
حقیقتک کافری شرع علمی اولیاسی در
بر طالب علملرده عشق کارین اوقورز
حلب مدرسین عشق خود مدرسه سی در
اولیا صفا نظر ایده لی کندندن برو
حاصل اولدی یونته هر نه کم اولاسی در

20[48]
(mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün)
(başlık yok)

69b *bu yoḳlıḳ yolına bugün bize yoldaş olan kimdür*
ilümüze gönilelüm ṣoruñ ḳardaş olan kimdür

Yokluk (fenafillah makamında) yolunda bugün bize yoldaş olan kimdir; yurdumuza yönelelim, sorun kardeş olan kimdir?

ne ḳalduḳ işbu iḳlīmde aġır yüklerüñ altında
bu yükleri bu yap[ı]ları[49] *döküp ḥāldaş olan kimdür*

Bu diyarda bu ağır (maddi) yüklerin altında niçin kaldık; bu yükleri, bu bağları bırakıp bizimle aynı hâlde olan kimdir?

seni bundan viribidi teferrüc eyle gel didi
sen ev yaparsın iy ḫᵛāce evi tārāş olan kimdür

Seni buradan (ebedi yurttan) gönderdi, dünyayı gör ve gel dedi; ey hoca sen ev inşa edersin, evi yağmalanacak kimdir?

bu ferşi gördük aldanduḳ henūz ʿarşa iremedük
bu ʿarşa ferşe iy ḫᵛāce göre ferrāş olan kimdür

Bu dünyayı gördük, aldandık, henüz göğe ulaşamadık; ey hoca bu dünyaya ve göğe bak, oraları düzenleyen kimdir?

gelüñüz gidelüm gelüñ ki yūnus göçdi gönüldi
ayaḳlara düşer yūnus bu yaña baş olan kimdür

Gelin gidelim, gelin çünkü Yunus her şeyini bırakıp gitti; Yunus (orada) acizdir, bu tarafta önder olan kimdir!

[48] Gölpınarlı 20, Timurtaş 15, Tatcı 30, Babacan 20
[49] T.

21[50]
(mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün)

70a *eyżan lehū*

benem ṣāḥib-ḳırān devrān benümdür
benem uş pehlevān meydān benümdür

Hükümdar (dünya ve ahiret mutluluğunu yakalamış kişi) benim, zamana hükmeden benim; şimdi pehlivan benim, meydan benimdir.

ḥarāmīden benüm ḳorḳum ḳuyum yoḳ
bu zūr u bu ḳuvet ḥaḳdan benümdür

Haydutlardan benim korkum ve çekincem yoktur; bu bendeki güç ve kuvvet Allah'tandır.

ebūbekr ü ʿömer ol dīn ulusı
ʿaliyy-i murtażī ʿos̱mān benümdür

Ebubekir ve Ömer, din büyüğü Ali ve Osman benimdir.

kim ala bu ṭopı çevgānumuzdan
ṭop uran meydānda çevgān benümdür

Çevgan oyunundaki topumuzu kim alabilir; meydanda çevgan ile topa vuran benim.

yūnusam ben yūnus işbu cihānda
benem sulṭān ḳulı sulṭān benümdür

Şu âlemde Yunus'um ben Yunus; sultan kulu benim, sultan benimdir.

[50] Gölpınarlı 21, Timurtaş 26, Tatcı 31, Babacan 21

ایضاً له

بنم صاحبقران دوران بنمدر
بنم اوش پهلوان میدان بنمدر

جهانمیدن بنم قودرتم قوتیم یوق
بو زور و بو قوت حقدن بنمدر

ابوبکر و عمر اول دین اولوسی
علی مرتضی عثمان بنمدر

کره الا بو طوپنی چوکانمزدن
طوپ اورن میدانن چوکان بنمدر

بنوسم بن یونس اشبو جهاندن
بنم سلطان قولی سلطان بنمدر

22[51]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

70b *eyżan lehü*

ṣaḫḫā ol ʿāşıḳ cānına kim dostıla viṣāli var
cānı birdür maʿşūḳıla daẖı ne dürlü ḥāli var

Ne iyi (ne güzel) o âşığın ruhuna ki manen Allah'a kavuşmuş; ruhu Allah iledir ve nice manevi hâlleri vardır!

cān u göñül ʿaḳl u fehim niṣār olsun maʿşūḳına
pes ʿāşıḳuñ andan ayru daẖı ne mülk ü mālı var

Ruh ve gönül, akıl ve anlayış Allah uğruna feda olsun; Hak aşığının bunlardan başka malı mülkü mü var!

bu yir ü gök ü ʿarş u ferş ʿışḳ dādıla ḳāʾimdür
bünyād ʿışḳdur ʿāşıḳa her bir arada eli var

Bu yer ve gök, son kat gök ve yeryüzü, aşk adalet ile var olmuştur; temel (asıl yapı) aşkdır, aşk her bir yerde âşık ile irtibatlıdır.

ʿāşıḳlaruñ ne kim varı tecrīd gerekdür arada
her nesneye ol ḥükm ider her yol içinde yolı var

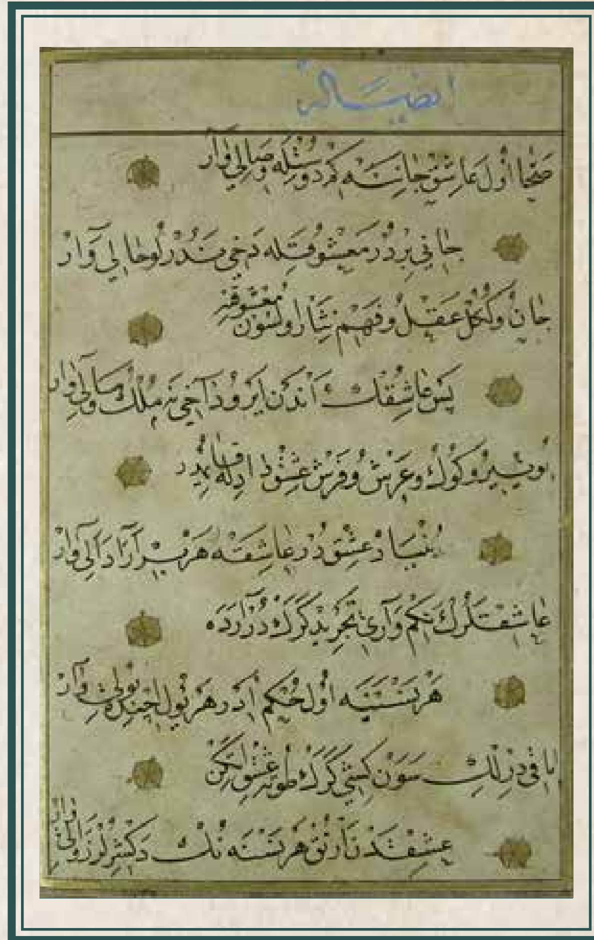
Âşıklar manevi serveti, gönülden iki dünya sevgisini çıkarmakla bulur; bu durumda her nesneye hâkim olur ve her yol içinde kendine yol bulur.

bāḳī dirlik seven kişi gerek ṭuta ʿışḳ etegin
ʿışḳdan artuḳ her nesnenüñ degşirilür zevāli var

Sonsuz bir hayatı isteyen kişi, manevi aşka yönelmelidir; aşktan başka her şey değiştirilir ve yok olur.

[51] Gölpınarlı 22, Timurtaş 27, Tatcı 32, Babacan 22

صفا اول عاشقڭ جاننده کیم دوستله وصالی وار
جانی بردر معشوقیله دخی بندر نه حالی وار
جانی وکوڭل عقل وفهم نثار ایلسون معشوقه
پس عاشقڭ اندن ایرو دآخی نه ملک ومالی وار
او نه بیلور کوڭل وعرش وفرش عشق دلاله قابلیدر
بنیاد عشقدر عاشقه هر نه برآرادلی وار
عاشقلرڭ حکم وآرای تجرید گرکدر دردده
هر نسنه یه اول حکم ایدر هر نه بو الحق بولدی وار
باقی دنیالک سون کیشی گرده طوته عشق ایکن
عشقده نار نه هر نسنه نڭ دکشرلر زوالی وار

71a *ʿāşıḳlara işbu ṣūret mes̱elā gökçek gibidür*
yüz biñ göñlek eskidürse ʿāşıḳlaruñ muḥāli var

Âşıklar için bu beden mesela güzel (bir kişi) gibidir; (beden) binlerce elbise eskitse (güzelliğini kaybetse, yaşlansa) bu, âşıklar için söz konusu olmaz.

niçeler eydür yūnusa çün ḳocalduñ ʿışḳı ḳoġıl
rūzigār uġramaz ʿışḳa ʿışḳuñ ne ay u yılı var

Birçok kişi söylüyor; "Yunus yaşlandın, aşkı bırak; (oysa) aşk zamanla sınırlı değildir, aşkın ne ayı ne yılı vardır!

23[52]

eyżan lehü nevvera żariḥanu

işidüñ iy ulu kiçi size benüm ḫaberüm var
zihī devlet benüm bugün kim şunuñ gibi yārüm var

Ey büyük ve küçük (herkes) dinleyin, size bir haberim var; ne büyük mutluluk, benim bugün şöyle bir dostum var!

yürürisem ögümdesin söylerisem dilümdesin
oturursam yanumdasın ayruḳda ne bāzārum var

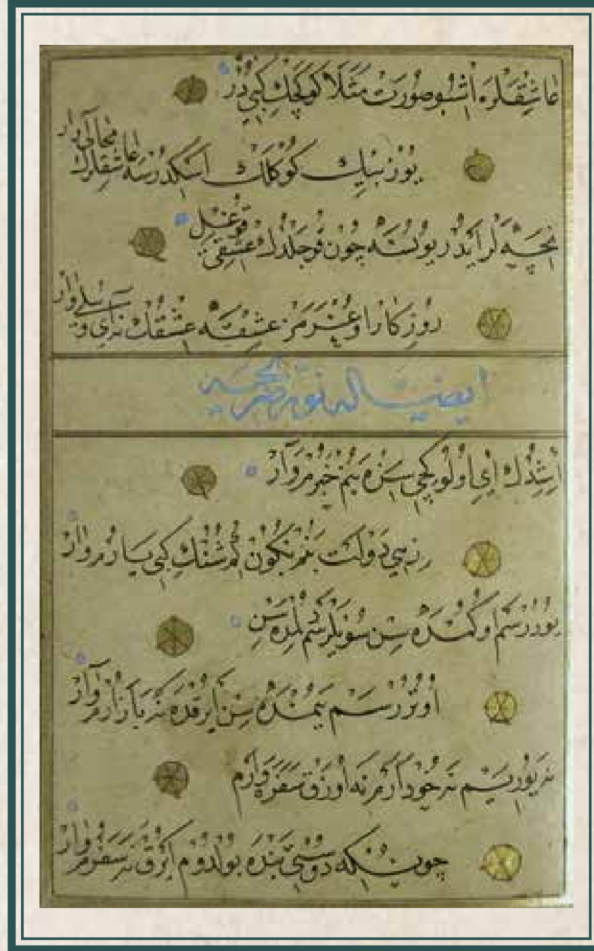
Yürüdüğümde aklımdasın, söylediğimde dilimdesin; oturduğumda yanımdasın, bunun dışında benim nasıl hayatım olabilir!

ne yüriyem ne ḫod erem ne uzaḳ sefere varam
çünki dostı bende buldum ayruḳ ne seferüm var

Ne hareket edeyim, ne bizzat ulaşayım, ne uzak yollara gideyim çünkü Allah'ı kendimde buldum, başka yerde aramaya gerek yok.

[52] Gölpınarlı 23, Timurtaş 28, Tatcı 43, Babacan 23

عاشقلره اشبو صورت شلا کوکلک کبی در
یوز بیلک کوکلک اکر کدرسه عاشقلره مجازی آیدر
بحیه لر آیدر یونسه چون قوجلدی عشقی و غزل
روزکارا و عمرمز عشقنده عشقک نزری و بیلی وار

ایضا له النوبة البحریه

اشیدک ای اولو کیجی سنی بیم خبرم وار
زینتی دولت بزم بکون کوشنک کبی یارم وار
یوردسم و کمکدم سنی سویلدیم المدم سنی
اوتورسم یمکدم سنی ارقدم بر بازارم وار
بر یوردیم بر خود آدمرنه اوزق سفره واردم
چونکه دوستی بنی بولدوم ارق بر سفرم وار

71b ıraḳ yola bāzırgānlar aṣṣı itmege giderler
çün güher elümdedür di ayruḳ ne seferüm var

Tüccarlar kâr elde etmek için uzak yola giderler; benim elimde mücevher var, söyle; artık nereye seferim olsun!

miskin yūnusuñ cānı şol dosta ulaşal[ı]dan [53]
dembedem arturur ʿışḳı ulu yerden tīmārum var

Âciz Yunus'un ruhu Allah'a yakınlaşalıdan beri; aşkı sürekli artarır çünkü büyük yerden manevi kazancım var.

24 [54]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
ve lehü nevvera'llahu ḳazzahu

iy sözlerüñ aṣlın bilen gel di bu söz ḳandan gelür
söz aṣlını añlamayan ṣanur bu söz benden gelir

Ey sözlerin aslını bilen, söyle; bu söz nereden gelir? Sözün aslını anlamayan sanır ki bu söz benden gelir!

söz [var] [55] *ḳılur ḳayġuyı şād söz [var]* [56] *ḳılur bilişi yad*
eger ḫorlıḳ eger ʿizzet her kişiye sözden gelür

Söz var ki üzüntüyü neşeye çevirir, söz var ki dostu düşman eder; gerek aşağılık ve gerekse saygı kişiye sözünden gelir.

söz ḳaradan aḳdan degül yazup oḳımaḳdan degül
bu yürüyen ḫalḳdan degül ḫālıḳ āvāzından gelür

Sözün kaynağı yazı ve defter değil, yazıp okumak değil; şu gezip dolaşan insanlar da değil, söz Yaratıcı'dan gelir.

---

[53] T.
[54] Gölpınarlı 24, Timurtaş 29, Tatcı 42, Babacan 24
[55] T.
[56] T.

اِرَق یوله بازرکانلر اصمی انکله کیدر کر

چون کوهر لکده دردی ایچق سفر مرو ار

مسکین یونسک جانی شول دوستنه اولشالدن

دمبدم ارتر عشقی اول یوردن تمام وار

وله عفا الله

ای سزلرک اصلن بلن کلدی بو سز قندن کلر

سز اصلنی کلامدن ضیا نور بو سز بندن کلر

سز عقلوره قوتی شاد سز قلور بیلشی باد

اکر خورلق اکر عزت اکر کشیه سزدن کلور

سز قاره دن آقدن دکل یاروب اوقمقدن کلر

بو یوزنی حلقدن دکل خالق اوارندن کلور

72a *ne elif oḳudum ne cīm varlıġındadur kelecim*
bilmeye yüz biñ müneccim ṭāliʿüm ne‿ılduzdan gelür

Okuyup öğrendiklerim görünüştedir, (oysa) sözüm sendendir; yüz bin müneccim (gelse) talihimin hangi yıldızdan geldiğini bilemez.

şuʿle bize aydan degül ʿışḳ eri bu ṣoydan degül
rızḳuma bu evden degül deryā-yı ʿummāndan gelür

Işık bize aydan gelmez, derviş bu soydan olmaz; rızık bu imaretten değil, hazinesi sonsuz Allah'tan gelir.

biz bir bahāne arada ayruḳ di elden ne gele
ḥaḳ çün em[i]r eyler cāna [bu][57] *keleci andan gelür*

Hak cana (ruh) ilham verdiği için söz O'nundur; biz arada bir aracıyız bundan sonra söyle, elden ne gelir!

yūnus bir derdile āh it ḳahr evinde neyler rāḥat
bu derde dermān keferet bir āhıla sūzdan gelür

Yunus, bir dert ile âh et, nefsin terbiyesinde rahatlık olmaz; bu derde derman ve kefaret bir âh ile yanıp tutuşmaktır.

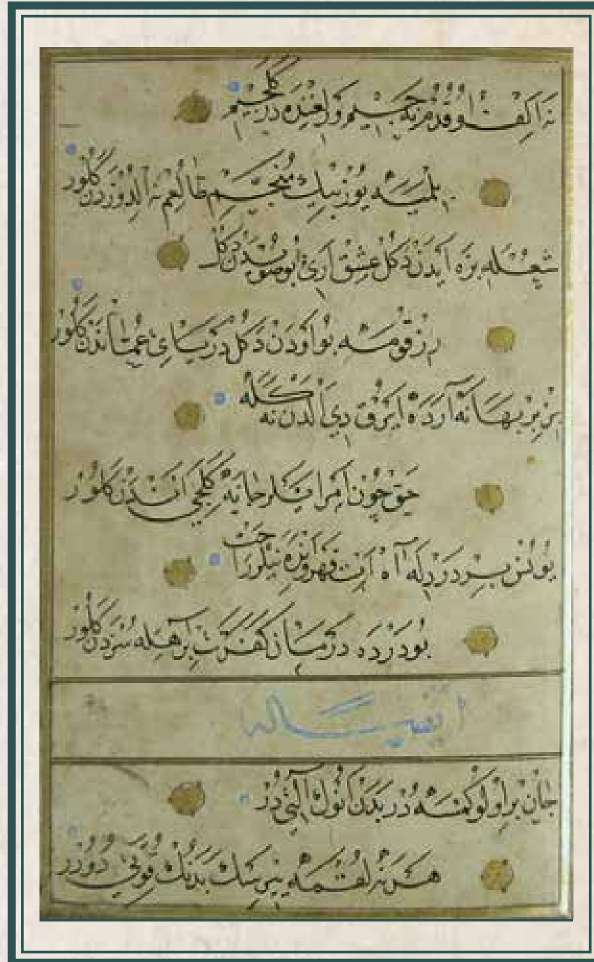
25[58]
eyżan lehü

cān bir ulu kimsedür beden anuñ āletidür
her ne loḳma yiriseñ bedenüñ ḳuvvetidürür

Ruh bir büyük kişidir, vücut onun vasıtasıdır; her ne lokma yersen, vücuduna kuvvettir.

[57] T.
[58] Gölpınarlı 25, Timurtaş 30, Tatcı 34, Babacan 25

72b *ne deñlü yiriseñ çoḳ ol deñlü yüriseñ ṭoḳ*
cāna hīç aṣṣı yoḳ hep ṣūret maṣlaḥatıdur

Ne kadar çok yesen o kadar tok yürüsen; ruha hiç faydası yok, hep vücut yararınadır.

bu cān niʿmeti ḳanı gelüñ bulalum anı
āsāyiş ḳılan cānı evliyā ṣoḥbetidür

Bu ruha iyilik nerededir, gelin onu bulalım; ruha huzur veren velilerin sohbetidir.

ṣoḥbet cānı semirdür hem ʿāşıḳuñ ʿömridür
ḥaḳ çalabuñ emrile erenüñ himmetidür

Veli sohbeti ruhu canlandırır, ayrıca âşığa hayat verir; Allah'ın emriyle mürşitin manevi bağışıdır.

erenüñ yüzi ṣuyı himmeti ʿarşdan ulı
kimi görürseñ bu ḫūlı eren ʿināyetidür

Mürşitin değeri göğün en yüksek katından daha yücedir; böyle mizaçlı kimi görürsen (bil ki) mürşitin manevi gayretidir.

ʿināyetdür anuñ işi añlamaz degme bir kişi
bilgil ki bu hümā ḳuşı ʿāşıḳlaruñ devletidür

Manevi gayret mürşitin işidir, sıradan kişilir bunu bilemez; bil ki bu manevi talih, âşıkların mutluluğudur.

bu yūnusuñ yanar içi ḳamudan göñlidür kiçi

نه دکلو ییرسنك چوق اول دکلو بوینك طوق
جانکده هیچ آچی یوق هپ صورت صحتلکی در
بو جهان نعمتی فانی کلك بولالم آنی
آسایش وقتلری جانی اولیا صحبتی در
صحبت جانی سمرقنددرتیم عاشقلك عمری در
چوق چلبك امر ایله آرتك معنی در
آرتك بورنی صوقمتنی عرشدن اولی
کیمی کورورسك بو خولی دن آغنابی بودر
عنا ایتدرانمك ایتی اکلمکدکمه یر کشی
بلکیله بو هما قوشینی عاشقلکده دوکلی در
بو بونك بی ایچی قمودن کلکی درکچی

73a *ṣoya ṣayılmamaḳ ṣuçı hep erenüñ himmetidür*

Yunus'un gönlü aşk ateşiyle yanar, herkesten alçakgönüllüdür; soylu sayılmamak (büyük görülmemek) günahı (!) mürşitin manevi bağışıdır.

26[59]

eyżan lehü

cānını ʿışḳ yolına virmeyen ʿāşıḳ mıdur
cehd eyleyüp ol dosta irmeyen ʿāşıḳ mıdur

Ruhunu manevi aşk yoluna feda etmeyen âşık mıdır; çabaladığı hâlde Dost'a ulaşamayan âşık mıdır!

dost sevgüsin göñülde cānıla berkitmeyen
ṭūl-ı emel defterin dürmeyen ʿāşıḳ mıdur

Gönlündeki Dost sevgisini yürekten pekiştirmeyen; hırs ve isteklerini sonlandırmayan âşık mıdır!

ʿışḳa ṭanışık ṣıġmaz degme cān göge aġmaz
pervāneleyin oda yanmayan ʿāşıḳ mıdur

Aşka danışmak olmaz, sıradan ruhlar yükselmez; kelebek gibi ateşin etrafında dönmeyen âşık mıdır!

nefs ārzūsından geçüp ʿışḳ ḳadeḥinden içüp
dost yolına er gibi ṭurmayan ʿāşıḳ mıdur

Nefsin arzularını terk edip manevi aşkı tadarak; Dost'un yolunda derviş gibi gitmeyen âşık mıdır!

dün ü gün riyāżat çatup ḫalvetlerde diz çöküp

[59] Gölpınarlı 26, Timurtaş 31, Tatcı 36, Uysal 179, Babacan 26

صوفیه صیغلمش صوغن هپ رنك و تمغی در

ایضاً له

جانی عشق یولنده ورن مسکین عاشقی در

جهد ایلیوب اول دوغنه ارمسکین عاشقی در

دوست سوکوسین کلکل مجانله برکتمین

طول امل دقرن درمسکین عاشقی در

عشقنه طنش صغنمز دکمه جان کوکه اغمز

پروانه کبی اوده یانمسین عاشقی در

نفس آذوشندن چکوب عشق فرجندن اچوب

دوست یولنه ار کبی طورمسین عاشقی در

نون وکون ریاضت چکوب خلوتلرده درکوب

73b *ṣoḥbetlerde baş çeküp yanmayan ʿāşıḳ mıdur*

Gece gündüz az yeyip, az uyuyup çok ibadet ederek kendinle başbaşa kalmayan; sohbetlerde bir araya gelip aşk ateşiyle yanmayan âşık mıdır!

yūnus imdi ol dostuñ cefāsına ṣabr eyle
yüregine ʿışḳ odın urmayan ʿāşıḳ mıdur

Yunus, şimdi Dost'un cefasına sabret; yüreğine aşk ateşini sokmayan âşık mıdır!

27[60]

eyżan lehü

seni ḥaḳdan yıġanı her neyise vir gider
ne beslersin bu teni sinde ḳurd ḳuş yir gider

Seni Allah'tan ayıran her varsa onları bırak ve kurtul; bu bedeni niçin besliyorsun, (sonunda) mezarda kurda kuşa yem olacak.

ölene baḳ gözün aç dökülür saḳal u saç
ılan çıyan[61] *gelür aç yiyüp içüp sīr gider*

Öleni gözle, dikkat et, saç ve sakalı dökülür; (mezarda) yılan çıyan aç gelip yer içer ve tok gider.

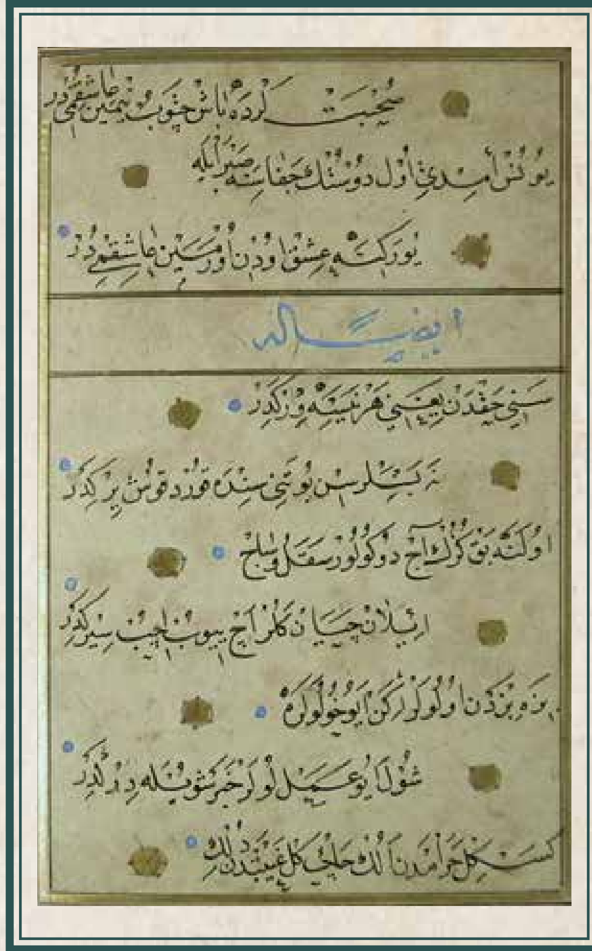
bize bizden ulular iñen eyü ḫūlular
şol eyü ʿamellüler ḫaber şöyle dir gider

Bize bizden büyükler, çok iyi mizaçlılar; güzel ibadet sahipleri şöyle bir haber verip gider.

kesgil ḥarāmdan elüñ çekgil ġaybetden dilüñ

[60] Gölpınarlı 27, Timurtaş 32, Tatcı 35, Uysal 7, Babacan 27
[61] T., F: "çeyan"

صحبت کرده باش خوب و تمیز عاشقیدر

یونس امدی اول دوستک جفاسنه صبر ایله

یورکشه عشق اودنه اورمسین عاشقیدر

ایضا له

سنی چوقدن یعنی هر نسنه ور گیدر

نه بیلورسن بو نیجه سن قنده قوش پر گیدر

اولکه بو کوزلر اچ دوکولور صقل و صلح

ایلان چیان کلر اچ بیوب لحب سیر گیدر

یونه یندن اولور اولرکن یوجه لوکی

شول ایو عمل اولر خبر شوبله در گیدر

کسکل حرامدن الک حلیکل غیبدن دار الله

74a *ʿazrāʾīl eli irmedin bu dükkānı dir gider*

Haramdan uzaklaş, dedikodudan kurtul; ölüm meleği gelmeden bu (benlik) ticaretini bitir, kurtul.

ecel irer ḳurur baş tīz dükenür uzun yaş
düpdüz olur ṭaġ u ṭaş gök dürilür yir gider

Ölüm gelir, beden zayıflar, uzun ömür çabuk tükenir; dağ taş dümdüz olur, gökyüzü katlanır ve yeryüzü kaybolur.

çün cān aġdı ḥażrete yaraḳ et āḫirete
ṭañla ṭuran ṭāʿāte tañrı evine ir gider

Ruh Allah'a yükseldiğinde, ahiret için hazırlık yap; seher vakti ibadet eden Allah'a yakınlaşır.

miskīn yūnus ölicek sini nūrıla ṭolıcaḳ
īmān yoldaş olıcaḳ āḫirete ṣīr gider

Âciz Yunus ölünce, mezarı nur ile dolunca; iman yoldaş olunca ahirete cesurca gider.

28[62]

eyżan lehü

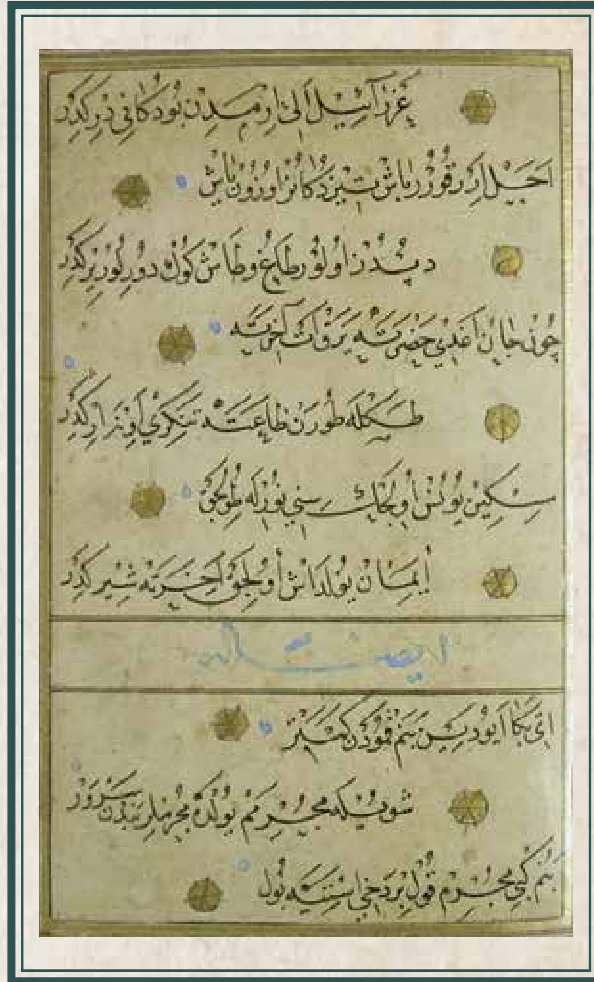
iy baña eyü diyen benem ḳamudan kemter
şöyle mücrimem yolda mücrimler benden server

Ey bana iyi diyen, ben herkesten kötüyüm; maneviyat yolunda öyle günahkârım ki günahkârların başıyım!

benüm gibi mücrim ḳul bir daḫı isteye bul

[62] Gölpınarlı 28, Timurtaş 33, Tatcı 41, Uysal 12, Babacan 28

عزرائیل الی ایرمدن بو دکانی دور کدر
اجل ایرر قورر باشی تیز دکانی اورور باشی
دیدنز اولو طاغ و طاش کون دوری بو یر کدر
چون جان آغدی حضرتنه برقاچ کونه
طکله طورن طاعتنه تکری یاونر اکدر
سکین یونش اوچاب سنی قورقه ملولکی
ایمان یولداش اولجق اخرینه شیر کدر

ایضا له

ای بکا ایو دیسن بنم قودکی کز
شوق ایله کیم مجرم بولک مجرم بلدن سرور
بنم کبی مجرم قول بو دنیا اینجه بول

74b *dilümde ʿilm ü ʿuṣūl dilegüm dünyā sever*

Benim gibi günahkâr kul, istesen bulamazsın; dilimde ilim ve adap, arzum ise dünya sevgisidir.

ẓāhirüm eyü yerde göñlüm fāsid ḫaberde
bulınmaya baġdādda bencileyin bir ʿayyār

Dış görünüşüm iyi durumda, içim ise kötülük peşinde; Bağdat'ta benim gibi dolandırıcı bulunmaz.

ṭaşum göynür[63] içüm ḫām dirlügüm budur müdām
yol varmadın bir ḳadem ʿarşdan virürem ḫaber

Dışım yanıyor (olgun), içim ise çiğ, hayatım hep böyledir; birazcık emek sarf etmeden yüksek konularda bilgi veririm.

ṭaşum biliş içüm yad dilüm ḫoş göñlüm mürted
işüm yavuz eyi ad böyle fitne ḳanda var

Dışım tanıdık, içim ise yabancı, dilim tatlı, gönlüm ise dinden çıkmış; işim kötü, adım iyi, böyle kargaşa nerede var!

kime kim ögüt virdüm ol ḥaḳa irdi gördüm
baña benüm ögüdüm hīç eylemedi es̱er

Kime öğüt verdiysem Allah'ın yoluna girdiğini gördüm; kendime kendi öğüdüm hiç etki etmedi!

daḳındum şeyḫlıḳ adın ḳodum maʿşūḳ ṭāʿatin
verdüm nefsüñ murādın ḳanı ḥaḳḳıla bazar

Allah'a ibadeti bırakıp şeyhlik taslamaya başladım; nefsin bütün isteklerini karşıladım, Allah ile olan münasebetim nerede!

[63] F.'de "göyni"

دیلسه‌ڭ علم و اصول دکلکم دنیا سوز
ظاهر سوزلر اولوبرده کلکم فاسد خبر برده
بولنمیسه بعد آدده بخلاڭ بر عبادت
طاشم کوبی اچیم تمام درلکم بودر مدام
بول ور صدن برقدم عرشدن ویرورم خبر
طاشم بلنز اچیم یاد دلم خوش کلکم مرشد
ارشم یوزن انی آدی بویله فتنه قدر ورکدر
کیمسکم اوکت ویردم اول حقه انی کوردم
بکه بسم اوکدور هیچ ابجدی بشر
دا فنده شخلق دن تودم معشوق طاعتن
ویردم نفسك مرادن نفی حقله برد

75a *yayıldı yūnus adı suçdur cümle ṭāʿati*
çalabum ʿināyeti ṣuçın geçüre meger

Yunus'un adı duyuldu, bütün ibadeti boşa çıkmıştır ancak Allah'ın yardımıyla günahı affolur.

29 [64]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
eyżan lehü

isteyelüm iş issini bulup görelüm ḳandadur
cān ḳulağı açuğısa işbu sözüm turvandadur

İşin sahibini soralım, araştırıp bakalım nerededir; can kulağı ile dinleyeceksen bu sözüm çok yenidir.

alıgörüñ turvandadan ʿışḳ eridür anı dadan
bunda boynın buran ḥaḳ ḳatında dermāndedür

Yeni sözümü dinleyin çünkü onu dinleyen dervişlerdir; bu dünyada kaderine razı olan Allah'ın huzurunda aciz olur.

kişi gerek bile anı hem uyanuḳ ola cānı
bilürsin dünye seveni başḳuş gibi yābāndadur

Kişi şunu bilmelidir, ruhu uyanık olmalıdır; dünyayı sevenler baykuş gbi yabanda yaşarlar (hakikatten uzaklaşırlar).

bayḳuş çağırur vīrāndan kimse murād almaz andan
eyü ʿamel iltegörüñ ol ḥaḳ terāzū anda[dur] [65]

Baykuş yabanda öter, kimse onda arzuladığını bulamaz; iyi ibadet yapmaya çalış, Allah'ın mizanı orada kurulacak!

[64] Gölpınarlı 29, Timurtaş 34, Tatcı 44, Uysal 24, Babacan 29
[65] T.

یا ییلدزی یونس آدی چوق بیلدی جمله خلقی
چلبم عنایتی صوچن نکم مکر

ایضاً له

ایشیدالم ارنلر اشبو یولی کورلم فقره در
جان قولاغی آچوغ ایسه اشبو سرمز روشن در
آلی کوزله کورنسم دن عشق اکری دگیدر
یونسم بوسن یورنی خوققتم درمانیدر
کیشی کرک بیله آنی نیم ویانوله جانی
بیلورسن دنیه سوکی حقیقش کیبی یابانیدر
بی صقوش جعیزیرویر اندن کمسه ارداملرندکی
ایو عمل ایلته کورلا اولحق سرار آکدر

75b *varıcaġaz terāzūya ḥaḳ gendü baḳar yazuya*
görücek ṭaġlar eriye ol zebānīler kim andadur

Ahirette amelleri tartacak terazi kurulduğunda, Allah kişinin yaptıklarına bakacak; (kişi) dağların eridiğini gördüğünde cehennem bekçileri oradadır.

biti ṣunıla elüñe itdügüñ gele yoluña
ṭanuḳlar bile bulına dostuñ düşmenüñ andadur

Amel defterin eline verilecek, yaptıkların önüne gelecek; tanıklar ile birlikte dost ve düşman orada olacak.

terk idesin taḫt u tācı bulasın itdügüñ göçi
muḥammed ḥaḳ yalvarıcı şefāʿtümüz andadur

Dünya nimetlerini terk etmelisin, vazgeçmenin karşılığını bulursun; bizim için Allah’a yalvaran şefaatçimiz Hz. Muhammet oradadır.

yūnus eger ʿāşıḳısañ varlıġuñ degşür yoḳlıġa
īmān ḳuşaġın berk ḳuşan di hep eksüklik bendedür

Yunus eğer Hak aşığıysan varlığını yok et, maneviyat yolunu tut; inanç esaslarına iyice sarıl, söyle bütün eksiklikler bendedir.

30 [66]

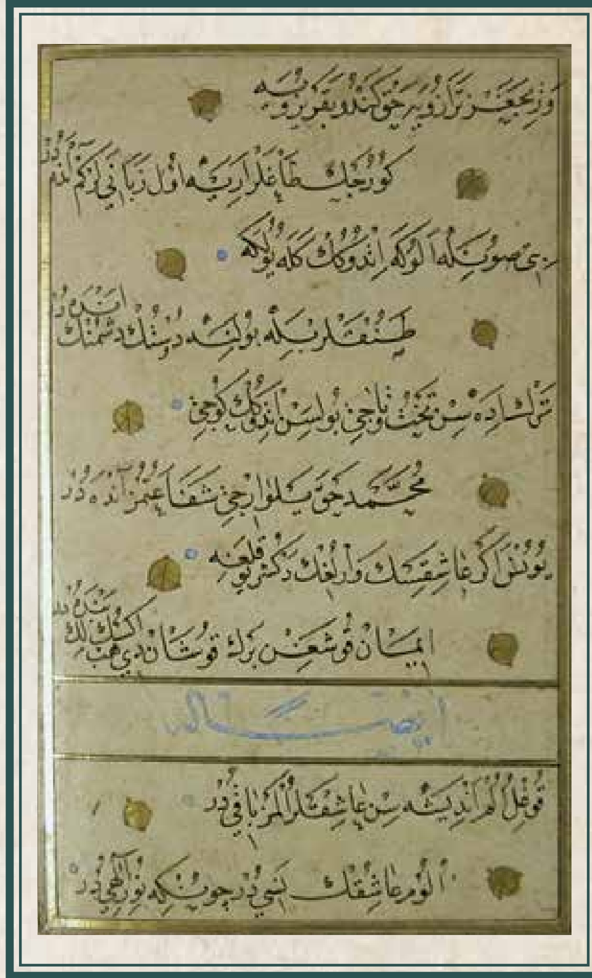
eyżan lehü

ḳoġıl ölüm endīşesin ʿāşıḳlar ölmez bāḳīdür
ölüm ʿāşıḳuñ nesidür çünki nūr-ı ilāhīdür

Ölüm korkusunu bırak, âşıklar ölmez, ebedîdir; ölüm ilahî bir nûr olduğuna göre âşığın nesidir?

[66] Gölpınarlı 30, Timurtaş 35, Tatcı 33, Uysal 28, Babacan 30

ویر عبیگم تا ندوب حق کندو بقربر و به

گور نچه طاغلر آرینه اول دنیایی کم آلدی دور

بی صوینه الوکم اندو کلک کله بوکه

طینغلر بیله بوله سه دوستک دشمنک ایندی دور

ترک ایت اراده سن تخت و تاجی بوله سن انکوک کوجی

محمد حق بیلور آنجق شفاعتن آنده دور

یونس گر عاشقسک ور الغک دگشر بوقلعه

ایمان و شرعن برک قوشاندی همت اکسکدن الله دور

ایضا له

قو غلمم اندیشه سن عاشقلر المز باقی دور

اولمز عاشقلک ایشی درحق که بو کلیچی دور

76a *ölümden ne ḳorḳarsın çünki ḥaḳḳa yararsın*
belki ebedī varsın[67] *ölmek fāsidler rāyıdur*

Ölüm, Hakka yakınlık olduğuna göre niçin korkarsın; elbette sonsuza dek varsın, ölmek bozguncuların tercihidir.

naẓar ḳıl bu gevhere bu gizlü gence nūra
nūr ḳaçan yavı vara gendü naẓargāhıdur

Bu cevhere bak, bu gizli hazineye, nûra; nûr ne zaman kaybolsun, kendi baktığı yerdir.

ḳālū belī dinmedin ḳadīmde bileyidük
key añlaġıl neydügin bilişüñ ḳandaġıdur

"Evet, dediler" denmeden önce ezelde bilseydik; iyice anla; dostun kimdür ve neredadir?

ezelī bilişidük birlige bitmişidük
mevcūdāt düşdi ıraḳ vücūd cān yataġıdur

Ezelden beri tanışıyorduk, birliğe bağlanmıştık; yaratılmışlar ayrı kaldılar, vücut ruhun evidir.

bu ezelī pīrligi ya cihānda dirligi
ya [bu][68] *göñül birligi cān ḳudret budaġıdur*

Bu ezelden gelen olgunluk, dünyadaki huzur; gönül birliği ve ruh her şey gücü yeten Allah'ın tezahüründen bir parçadır. (?)

yatlıḳ yoḳdur bilene dirlik ṭutagelene

[67] T., F: "varasın"
[68] T.

76b *bilelik ṣoylayana vaṣlat yolı ḳavīdür*

Bilene ayrılık yoktur, huzuru tutabilene; birliktelik söyleyene, kavuşmanın yolu güvenilirdir.

ḥükm-i revān mülkine ol işin gendü bile
çün iş geldi ḥāṣıla bu mülk varlıḳ evidür

Onun kendi mülkünde hükmü geçer, o işini kendi bilir; iş meydana geldiğinde bu mülk varlığın evidir.

31 [69]

ve lehü nevvera 'llahu ramsehü

vaṣlatı olan kişiye bu derdile firāk nedür
dostı yaḳın gören kişi bu baḳduġı ıraḳ nedür

Allah'a kavuşma ve onda fani olma gayesi olan kişiye bu dert ve hüzün nedir; Allah'ı yakın bulan kişinin gördüğü uzaklık nedir?

vaṣlat eri olan kişi gerek varlıḳdan el yuya
işbu yola giden kişi bir görelüm yaraḳ nedür

Allah'a kavuşma ve onda fani olmayı gaye edinen kişi, kendi ve dışındakilerden vazgeçmeli; bu yolda ilerleyen kişinin hazırlığı nedir, görelim.

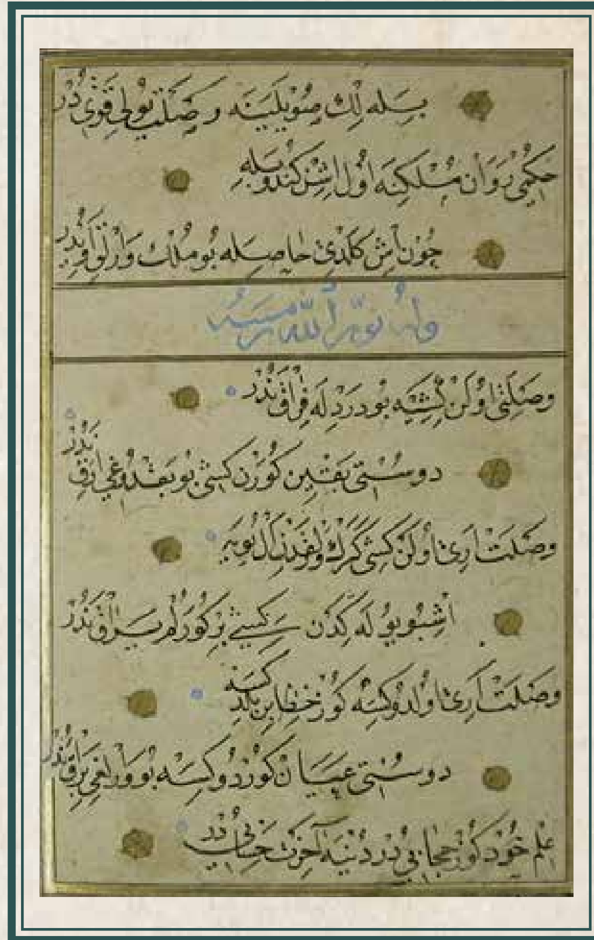
vaṣlat eri olduñısa göz ḫıṭābın bildüñise
dostı ʿayān gördüñise bu varlıġı bıraḳ nedür

Allah'a kavuşma ve onda fani olmayı gaye edinen kişi oldunsa, kalp gözün mesajını aldınsa; Allah'ı apaçık yakın buldunsa, benliğini bırak, uzatma.

ʿilm ḫod göz ḥicābıdur dünye āḫıret ḥisābı

[69] Gölpınarlı 31, Timurtaş 36, Tatcı 37, Uysal 34, Babacan 31

بیله‌لك صوڭینه وصلت بولجق قوی‌در
حکمی روان ملکنه اول ایش کندو بیله
چون ایش کلدی حاصله بو ملك وارلغیدر

وله نور الله مرقده

وصلنی اول کیشیه بو دردله فراق ایدر
دوستی یقین کوردکیشی بو بعدلغی ایراق ایدر
وصلت ارینا اول کیشی کره اولغونلدوبه
اشبو یوله کدن کیشی بر کوردم ایراق ایدر
وصلت ارینا اولدوقچه کور خطاری کیدر
دوستی عیان کوردوکسه بو وارلغی ایراق ایدر
علم خود کون جهانی بردنیه آخرت حسابیدر

77a *kitāb ḫod ʿışḳ kitābıdur oḳunan varaḳ nedür*

İlim bizzat kalp gözünü kör eder, dünya ve ahiret hesabı yaptırır; kitap bizzat manevi aşk kitabıdır, ilmin hükmü nedir!

zinhār gözüñi aça gör nefs duzaġın seçegör
dost menziline göçegör andan yigrek duraḳ [nedür] [70]

Aman gözünü aç, nefsin tuzağına düşme; Allah'ın yoluna koyul, ondan daha iyi sığınak nedir!

eydürsin kim gözüm görür daʿvīyi maʿnīye irür
gündüzin gün şuʿle virür gice yanan çıraḳ nedür

Kalp gözünün benliğin farkında olduğunu ve hakikati seçtiğini söylersin; güneş gündüz ışık verir, gecede yanan ışık nedir!

Yūnus dir [71] *eşkere nihān ḥaḳ ṭoludur iki cihān*
gelsün berü dosta giden ḥūr u ḳuṣūr burāḳ nedür

Yunus der, dünya ve ahiret açık veya gizli Allah'ın isim ve sıfatlarıyla doludur; Allah'a yönelmiş olan beri gelsin (bizi dinlesin), cennetteki huri, köşk ve binek nedir!

32 [72]

eyżan lehü

ḥaḳīḳatüñ maʿnīsin şerḥıla bilmediler
erenler bu dirligi riyā dirilmediler

Dervişler dinin özünü şerh ederek anlamadılar, bu hayatı ikiyüzlü yaşamadılar.

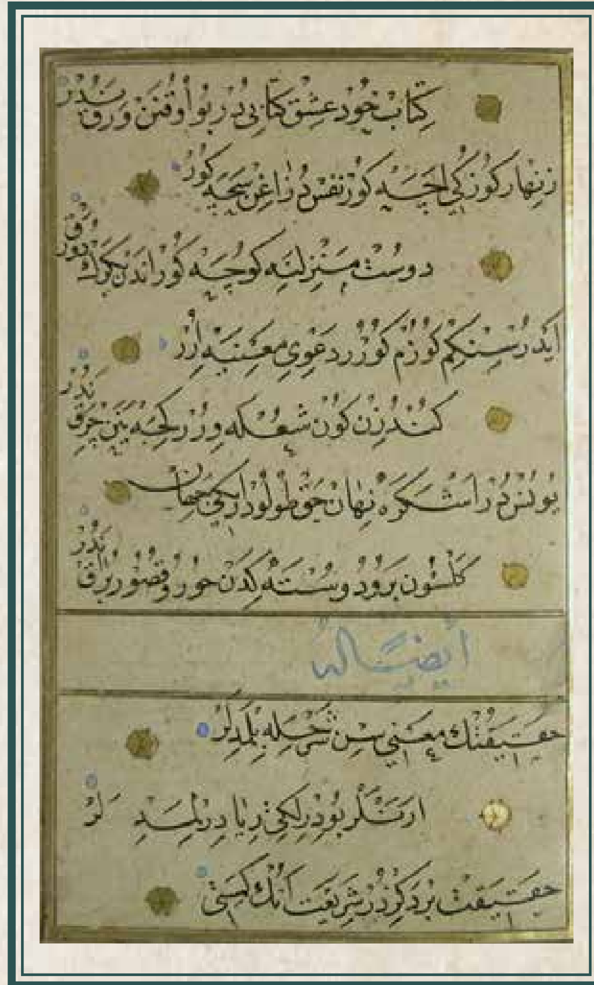
ḥaḳīḳat bir deñizdür şerīʿat anuñ gemisi

[70] T.

[71] Ta., F: "dur"

[72] Gölpınarlı 32, Timurtaş 37, Tatcı 38, Uysal 41, Babacan 32

کتاب خود عشق کتابیدر بو اوقین ورق یوقدر

زنهار کوزنکی الحجه کور نقش دراغ بحیه کور

دوست منزلنه کوچه کور اندن کرده یوق ورق

ایدرسنکم کوزم کورر دعوی معنیه ارد

کندزن کون شعله ورر لحجه بین حرق ندر

یونس دراشکره نهان حق طولودر کی جهان

کلشون بود وسته کدن حور وقصور ورق یوقدر

ایضاً له

حقیقتک معنیسن شیخ له بلمدلر

ارنلر بودرلکی زبان دریلمه لر

حقیقت بودکر دور شریعت انک کسی

77b *çoḳlar [gemiden]*[73] *çıkup deñize ṭalmadılar*
Dinin özü deniz, din kuralları ise gemi gibidir; çok kişiler gemiden ayrılıp denize dalmadılar.

bular geldi ṭapuya şerī῾at ṭutdı ṭurur
içerü girübeni ne varın bilmediler
Bunlar huzura geldiler, din kuralları onları karşıladı; içeri girince ne olduğunu anlamadılar.

dört kitābı şerḥ iden ῾āṣīdür ḥaḳīḳatde
zīra tefsīr oḳıyup ma῾nīsin bilmediler
Dört kutsal kitabı açıklayan aslında isyankârdır; zira Kur'an ayetlerini açıklayan ilmi öğrenip anlamını bilemediler.

yūnus aduñ ṣādıḳdur bu yola geldüñise
adın degşürmeyenler bu yola gelmediler
Yunus, bu yoldaysan adın "samimi ve vefalıdır"; adını değiştirmeyenler bu yolda değiller!

33[74]
eyżan lehü

ḳoyup naḳş u nigārı naḳşa yol virme zinhār
naḳşıla yola giren ῾āḳıbet dünye sever
Varlıkların geçici ve aldatıcı süs ve güzelliklerini bırak, sakın varlıkların süsüne kapılma; süse kapılan nefsin arzularına boyun eğer.

dünyeyi bıraḳ elden dünye geçmez bu yoldan

[73] T.,F: "deñizden"
[74] Gölpınarlı 33, Timurtaş 38, Tatcı 39, Uysal 42, Babacan 33

چوق قلدی کیردن چیقوب دکن جمله‌لر
بولر کلدی طپویه شو نیت طوندی طورور
اچرو کیروبنی بنه وردن بیلمدلر
دردک کتابی شرح ایدن عاصی در حقیقتده
زیرا تفسیر اقیوب معنیسن بیلمدلر
بونلر اولدی صیاد قدر بو یوله کلدکینه
ادن دکشدرمینلر بو یوله کلمدلر

ایضا له

قویب نقش و نکاری نقشه یول ورمه دی نهار
نقشله بوله کرن عاقبت دنیه سوار
دنیه بزق آلدن دنیه کچر بو یوله

78a *iki ʿışḳ bir göñülden aṣlā geçmez bu ḫaber*

Nefsin arzularını bırak, bu yolda nefsin arzularını tatmin yoktur; iki aşk (dünya ve ahiret) bir gönülde bulunmaz, bu büyüklerden bir söz.

ya sevgil dünye dutġıl ya sevgil yol iletgil
iki daʿvī bir maʿnī bu yolda ṣıġmaz dirler

Ya nefsin arzularını sev, ona yönel ya maneviyatı sev, ona yönel; iki ideal, bir hakikat bu yola uygun değildir.

geç maḫlūḳ ṭāʿatından göz ırma dost ḳatından
aldanma fānī naḳşa fānī naḳşı niderler

Yaratılmışlara tapmaktan (onları aşırı sevmekten) vazgeç, Allah'ın yolundan ayrılma; varlıkların geçici süsüne aldanma, geçici süsü ne yapsınlar!

ḳalma bu degme renge yüz biñ yıllıḳ fersenge
iki cihān bir adım şaşurmadın adarlar

Dünyanın bu sıradan (değersiz) süsüne ve yüz binlerce yıllık geçmişine takılma; dünya ve ahiret adımlarını şaşırmazlar, yolları bellidir.

bu devrāndan öte gör kerv[ā]n getdi yetegör
ḳorḳu var ṣaġda ṣolda ḳayıḳmadın giderler

Bu dünyadan vazgeç, kervan gitti, yetiş; etrafta tehlike olmasına karşın (onlar) sapmadan giderler.

yabān yolın gözetme yol evde ṭaşra gitme
cān yolı cān evinde cān rāzını cān ṭuyar

Kendinden dışarıya yönelme, yol kendi içinde dışarı gitme; Allah'a giden yol gönülde, gönlün sırrını yine o (Allah) duyar.

اکی عشق برکو کلدن اصلا کچمز بو خبر

بر سوکل دنیه دن تعل بر سوکل بول اتکل

اکی دعوی بر معنی بو یولدن صیغمز درکر

کج مخلوقما عشندن کوز ارمه دوست فندن

الدنمه فانی نقشه فانی نقشنی ندرکر

قلمه بودکمه رنکه یوز بیلک یللق فن مسکله

اکی جهان بر ادم شا شرمدن اذرکر

بودوراندن اوته کوز کورون کندی بینه کوز

قورقو وار صعندن صولکم قیتعهندن کدرکر

بیانده یولن کوزنتمه یول اوده طشره کتمه

جان یولی جان ویندم جاندا ازنی جان طیر

78b *cān rāzını cān bile cān virmez rāzın dile*
girçek ʿāşıḳ dostıla yelen yābānda söyler

Gönlün sırrını Allah bilir, gönül sırrını dile getirmez; gerçek âşık, Allah’ın yolunda olan, sırrını söylemez. (?)

evvel ḳademden berü girçek yöni ilerü
geldi gider içerü yūnus ṭaşra bī-ḫaber

İlk adımdan beri gerçek yönü ileri; Yunus hep içe dönüktür, dışarıdan habersizdir. (?)

34 [75]
eyżan lehū

ʿışḳsuz ādem dünyede bellü bilüñ ki yoḳdur
her birisi bir nesneye sevgüsi var ʿāşıḳdur

Bilin ki âlemde aşksız bir insan yoktur; her biri bir nesneye sevgiyle bağlanmış âşıklardır.

çalabuñ dünyesinde yüz biñ dürlü sevgü var
ḳabūl it gendüzüñe gör ḳanḳısı lāyıḳdur

Allah’ın yarattığı dünyada yüz bin türlü sevgi vardır; sana hangisi uygun ise onu kabul et.

biri raḥmān-ı raḥīm biri şeyṭān-ı racīm
anuñ yazuġı müzdi sevgüsine taʿallıḳdur

Biri esirgeyen ve bağışlayan biri kovulmuş şeytan; onun günahı ve sevabı sevgisine bağlıdır.

[75] Gölpınarlı 34, Timurtaş 39, Tatcı 86, Uysal 43, Babacan 34

جان داری جان بیله جان وردمی رازن دله

یر گورجک عاشق درسنله یکلن یا باده سویلر

اوّل قدمدن بری گورجک یوقدر کرو

کلدی کیدر اجرو یونس طشره بی خبر

ایضاً

عشقسز آدم دنیه ده بللو بلوک که یوقدر

هر بر سنی بر نسنه یه سوکیسی وار عاشقدر

چلبیک دنیه سنده یوز بیک درلو سوکو وار

قبول ایت کندو زنکه کور قنقسی لایق در

بری رحمان رحیم بری شیطان رجیم

آنک یرو غمی مزدی سوکسنه تعلق در

79a *dünyede peyġamberüñ başına geldi bu ʿışḳ*
tercümānı cebrāʾīl maʿşūḳası ḫālıḳdur

Bu aşk dünyada peygamberin başına geldi; tercümanı Cebrâil ve sevdiği Allah'tır.

ʿömer ü ʿos̱mān ʿalī muṣṭafa yārenleri
bu dördinüñ ulusı ebū-bekr-i ṣıddīḳdur

Ömer ve Osman, Ali, Mustafa onun dostları; bu dördünün en yaşlısı Ebubekir Sıddık'tır.

ʿālem faḫri muḥammed miʿrāca aġıcaġaz
çalapdan diledügi ümmetine azıḳdur

Âlemin övüncü Hz. Muhammed, Mirac'a çıkınca; Allah'tan istediği ümmeti için manevi hediyeler olmuştur.

yūnus saña ḥaḳīḳat budurur buyurduġı
gözüñle gördügüñe dönüp baḳma yazıḳdur

Yunus, sana buyurulan gerçek budur; gözünle gördüğüne dönüp bakma, yazıktır.

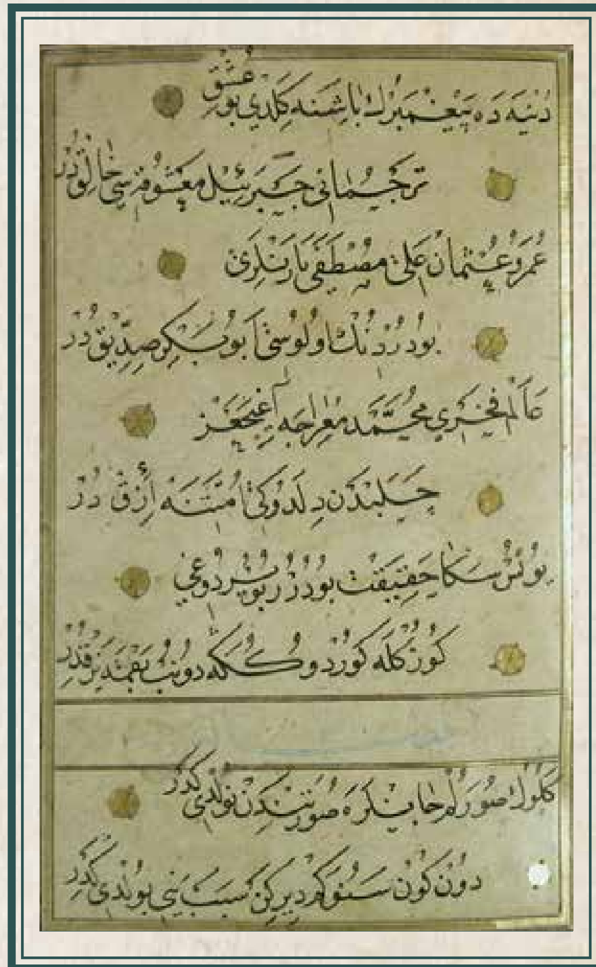
35 [76]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
eyżan lehü

gelüñ ṣoralum cānlara ṣūretinden noldı gider
dün gün senüñem diriken sebeb neyi buldı gider

Gelin soralım dervişlere, vücudundan noldu da gider; gece gündüz seninim derken neyi sebep buldu gider?

[76] Gölpınarlı 35, Timurtaş 40, Tatcı 87, Uysal 46-213, Babacan 35

دنیه ده پیغمبرك باشنه كلدی بو عشق
ترجمانی جبرئیل معشوقه سی خالقدر
عمر و عثمان علی مصطفی یارنلری
بودردنك اولوسی ابو بكر صدیقدر
عالمك فخری محمد معراجه آغجغز
چلبندن دلدوكی امتنه ارزاقدر
یونس سكا حقیقت بودر بر دوغی
كوز كله كوردوكی كده دونیا نعمتی یوقدر

كلور صورلر حالكز نه صورتكدن نولدی كیدر
دون كون سنی كوردیك كسبكنی بوندی كیدر

79b ʿaceb degül giderise ṣūreti terk iderise
yañlış yalan ġaybet degül dostdan ḫaber geldi gider

Şaşılacak bir şey değil giderse, bedeni terk ederse; yalan yanlış ve dedikodu değil, Allah'tan bir haber geldi ve gitti.

ḳanı anuñ mülk ü mālı terk eylemiş cümlesini
ol pādişah dergāhına hemān ʿamel aldı gider

Nerede onun malı mülkü, hepsini tek etmiş; o, Allah'ın huzuruna (yalnızca) ameliyle gitti.

eyle ki dost olmışıdı ol işler düzülmişidi[77]
bellü bilüñ cān ṣūretüñ ṣaḳalına güldi gider

Öyle ki (dünya ile) dost olmuştu, bütün işleri yoluna koymuştu; ruh, bedenin sakalına güldü gitti.

eyleridi ṣatu bāzār bir pūliçün gine bozar
olmış bu dünye[den][78] *bizār yeñsüz göñlek geydi gider*

Alış veriş yaparlardı, bir kuruş için pazarlığı bozarlardı; (artık) dünyadan şikâyetçiler, (çünkü) yensiz gömlek (kefen) giyip gittiler .(?)

biñi ṭoġar biñi gider buyruḳ böyle geldi meger
kim ola dünyāya doyar peymānesi ṭoldı gider

Allah'tan böyle emir geldiği için (insanların) bini doğar bini ölür; kim var ki dünyada bütün isteklerine kavuştu ve öyle öldü gitti.

irte gice söyleşürler ḥaḳḳı bulalum diyüben

[77] T., F: "dürülmişidi"
[78] T.

عجب بو کل کدارسه صورتی ترک ادادرسه

کلمش یالان غیبت دکل دوستدن خبر کلدی کدر

فانی اتک ملک و مالی ترک ایلمش جملسنی

اول پادشه درکاهنه ثمان عمل الدی کدر

ایله که دوستا ولشدی اول اشلر دوزلمشدی

سلطو بلولک جان صورتک صفالنه کلدی کدر

ایلردی صوفیاز آدر بو یلچون کینه یوزدر

اولمش بو دنیه بازرکان کوکلک کیدی کدر

کمی طغر بکی کدر بو یرق بویله کلدی مکر

کم اولا دنیا بر دور بر بمانه سی طلدی کدر

ازنتر کجه سوبلشر لرحقی تولا لمر دیون

80a *yūnus eydür miskīn olan ḥaḳḳı bunda buldı gider*

Sabah akşam Allah'ı bulmak için konuşurlar; Yunus der ki âciz olan Allah'ı burada buldu, gitti.

36[79]

eyżan lehü nevvera tertibehü

dervīşlik didükleri bir ʿacāyib duraḳdur
dervīş olan kişiye evvel dirlik gerekdür

Dervişlik dedikleri garip bir hâldir; derviş olan kişiye öncelikle istikametli bir hayat gereklidir.

çün erde dirlik ola ḥaḳḳıla birlik ola
varlıġı elden ḳoyup ere ḳullıḳ gerekdür

Dervişte istikametli bir hayat olabilmesi için Allah'ın yolunda bulunmalı; benliğini bırakıp mürşite tabi olması gerekir.

ḳullıḳ eyle erene baḳup ḥaḳḳı görene
senden ḫaber ṣorana key miskīnlik gerekdür

İdrak edip gerçeği gören mürşitin hizmetine gir; senin hâlini sorana çok âcizlik (benlikten vazgeçmek) gerekir.

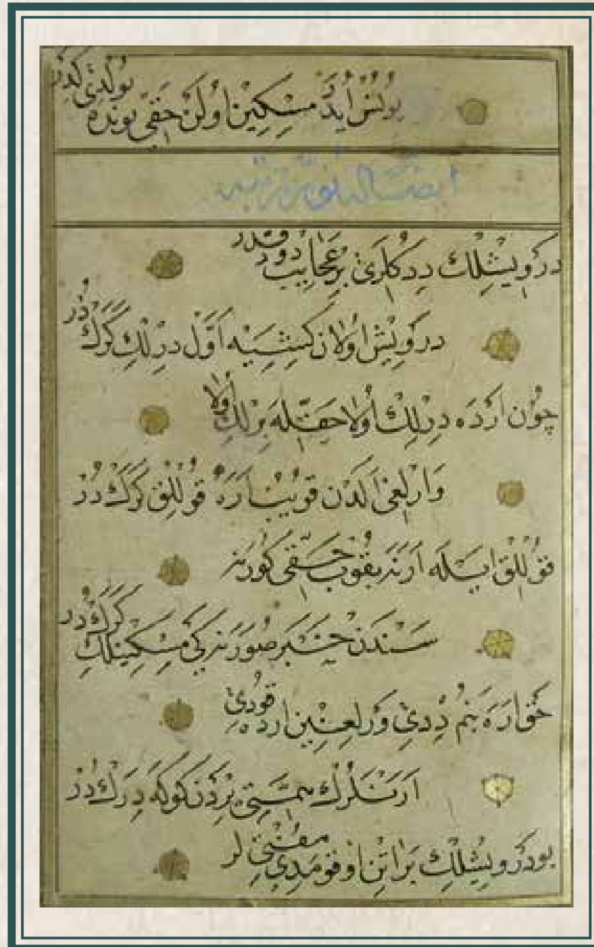
ḥaḳ ere benüm didi varlıġın erde ḳodı
erenlerüñ himmeti yirden göge direkdür

Gerçek mürşite "ben böyle olmalıyım" dedi, benliğini mürşitte yok etti; mürşitlerin manevi gücü yer ve gökyüzü arasında bir direktir.

bu dervīşlik berātın oḳumadı müftīler

[79] Gölpınarlı 36, Timurtaş 41, Tatcı 84, Uysal 57-153, Babacan 36

یونس ایدر مسکین اولن حقی بونده بولدی کدر

ایضاً له قدس سره

درویشلك دیدکلری بر عجایب دوقلدر
درویش اولان کشیه اول درلك کرکدر

چون ارده دیرلك اولا حقله برلك اولا
وارلغی لدن قوپاره قوللق کرکدر

قوللق ایله ارنلر یعقوب حقی کورنلر
سندن خبر صورنلرکی مسکینلك کرکدر

خوار ایدر جم دُدی و ورلعنین اردقودی
ارنلرك همتی یردن کوکه دکدر

بو درویشلك براتن اوقومدی مفتی لر

80b *anlar ne bilsün anı bu bir gizlü varaḳdur*

Müftüler dervişliğin ne olduğunu bilemediler; onlar ne bilsinler, bu sırlı bir hâldir.

yūnus sen ʿārifiseñ añladum bildüm dime
dut miskīnlik etegin āḫir saña gerekdür

Yunus sen kalp gözü açık bir kulsan, anladım ve bildim deme; âcizlik yolunda devam et, sonuçta sana bu gereklidir.

37[80]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
eyżan lehü

sen ḫod bize bizden yaḳın görinmezsin ḥicāb nedür
çün ʿaybı yoḳ görklü yüzüñ üzerinde niḳāb nedür

Sen bizzat bize bizden yakın görünmezsin, engel nedir; ayıp olmadığı hâlde güzel yüzünün üzerindeki örtü nedir!

sen eyitdüñ iy pādişāh yehdi ʾl-lāhü limen yeşāʾ
şerīküñ yoḳ senüñ iy şāh ṣuçlu kimdür ʿitāb nedür

Ey Allahım sen söyledin, "Allah dilediğine doğru yolu gösterir."; ey sultanım senin ortağın yok, suçlu kimdir, bu azarlama nedir!

levḥ üzere kim yazan azduran kim kimdür azan
bu işleri kimdür düzen bu suʾāle cevāb nedür

Olmuş ve olacak bütün şeyleri deftere yazan kim, azdıran kim, azan kim; bu işleri düzenleyen kimdir, bu soruların cevabı nedir!

raḥīmdürür senüñ aduñ raḥīmligüñ baña didüñ

[80] Gölpınarlı 37, Timurtaş 42, Tatcı 89, Uysal 73, Babacan 37

آنلره بلنسون آنی بو یرکلو وقتدر

یونس سن عارفسڭ کلدم بلدم دیمه

دونت مسکینلك ایکن آخوشکار کردر

سن خود بزه بزدن یقین کورنمزسن حجاب ندر

چون عینی یوق کورکاو یوزڭ اوزرنده نقاب ندر

سن اندڭ ای پادشاه یهدی الله لمن یشاء

شریکڭ یوق سنڭ ای شاه صحلو کمیده عتاب ندر

لوح اوزره کمه دردین اندن کمه درازن

بو اشکری کمه دردوزن بو سؤاله جواب ندر

جهنم دردر سنڭ ذاتڭ جحیم لکڭ یا کدر دگل

81a *mürşidlerüñ muştıladı lā taḳneṭū ḫiṭāb nedür*

Senin adın esergeyen ve acıyandır, esirgeyiciliğini bana söyledin; mürşitlerin müjdelediği "Umut kesmeyin." sözü nedir!

bu işleri sen bilürsin sen virürsin sen alursın
ne kim ḳıldum çün bilürsin ya bu ṣoru ḥisāb nedür

Bu işleri sen bilirsin, sen verirsin, sen alırsın; her ne yaptığımı bildiğin için bu soru ve hesap nedir!

ḳanı[81] *bu mülküñ sulṭānı bu tenise ḳanı cānı*
bu göz görmek diler anı bu merḥūma meʾāb nedür

Bu evrenin sultanı nerede, bu bedense ruhu nerede; bu göz onu görmek ister, bu af ve merhamat ile müjdelenmişe sığınılacak yer neresidir!

yūnus bu göz anı görmez görenler ḫod ḫaber virmez
bu menzile ḳo ʿaḳl irmez bu ḳoduġuñ serāb nedür

Yunus, bu göz onu göremez, görenler de haber vermez; bırak, bu yere akıl ulaşmaz, bu koyduğun hayalî görüntü nedir!

38[82]

eyżan lehü nevvera żariḥahu

ne‿oturursın ṭaş ḳapuda gör içerü neler gezer
ṭamaʿ oturmış[83] *dāyimā ṣaf baġlamış fitne düzer*

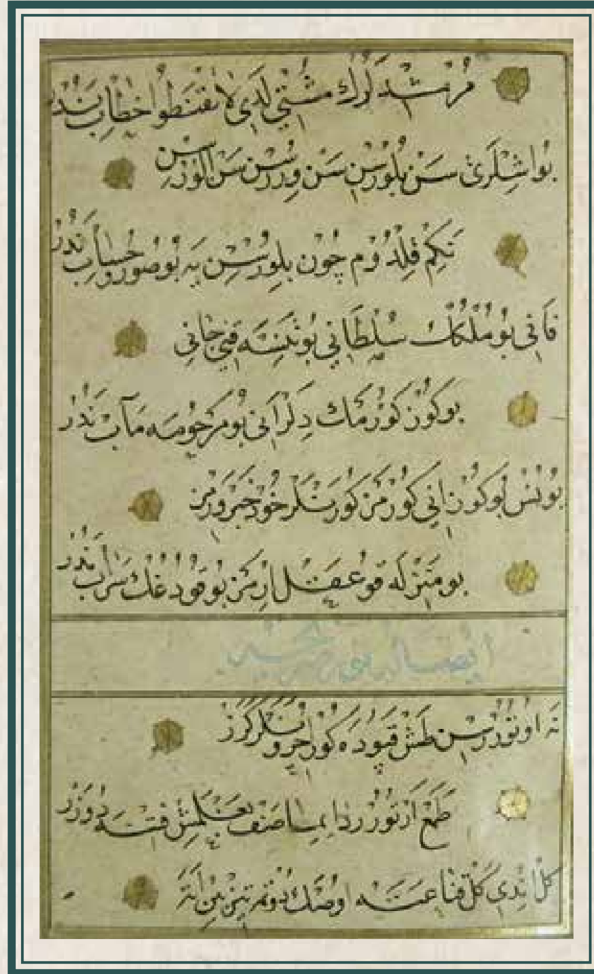
Niçin başkalarıyla uğraşırsın, kendine bak, kalbinde neler dolaşıyor; açgözlülük oturmuş, iyice yerleşmiş, karışıklık çıkarıyor.

gel indi gel ḳanāʿate uṣañ dutma tīz bin ata

---

[81] T., F: "fānī"
[82] Gölpınarlı 38, Timurtaş 43, Tatcı 83, Uysal 77, Babacan 38
[83] Ta., F: "arturur"

مرشد ازلك مشتی لدی لا تقنطوا خطابیدر
بو اشلری سن بلورسن سن ویررسن سن آلورسن
نکم قلدوم چون بلورسن بر بوصورو حسابیدر
فانی بو ملکک سلطانی بونیه فنی جانی
بوكون كورمك دلرانی بو مرحومه مآبیدر
یونس بو کون انی کورمز کورنلر خبر ویرمز
بو منزلده قو عقلی ازکز بو قودغلق سرابیدر

نه اوتودرسن طشق قوده کوجرو ایلرکرز
طمع ازتوررد ایا صنف نعملس فتنه دوزر
کل ایدی کل قناعته وصلت دوقم ترن بن انه

81b *olmaya kim ecel yete fāsid ola ṣatu bāzār*

Gel şimdi gel kanaate (yetinmeye) teslim ol, tembellik yapma, çabuk davran; ölüm geliverirse bütün alış verişin (işlerin) boşa çıkar.

sen ḳandayısañ teslīm ol ḳamulardan aşaġa ṭur
edeb tācın başuña ur gör müfsid niçesi ḳızar

Sen neredeysen Allah'ın hükmüne razı ol, herkesten kendini aşağı bil; edebli ol, bak bozguncuların hepsi öfkeleniyor.

yaramazdur buḫl u ḥased kibr mübārizdür ġāyet
köküni ḳaz yabāna at fāriġ otur iy ġam-güzer

Cimrilik ve hasetlik zararlıdır, kendini beğenme ise çok kavgacıdır; ey dertli kişi, (bunları) kalbinden temizle, dışarı at ve uzak dur.

ḳoġıl bu dünye bābını ögren dostlıḳ edebini
bulursañ usta bānını öge varan ḳālden żarar

Dünya kapısını (maddiyatı) bırak, Allah'ın yolunda olmanın edebini öğren; bulursan ustasını, akla gelen sözden kötü. (?)

kibr ü menīdür ṣubaşı delim gişidür yoldaşı
sen olmaġıl anuñ eşi aña uyan yoldan azar

Kendini beğenme ve benlik komutandır, birçok kişi onun yoldaşıdır; sen onun arkadaşı olma, ona uyan yoldan çıkar.

var didügüm yerlerde dur ḥıḳd u ḥasedi oda ur
iḫlāṣ gelür cümleyi yur yūnus yolı yavlaḳ düzer

Git, söylediğim yerlerde bulun, kin ve hasetliği yok et; Allah görüyormuş gibi davranma hāli, bütün bunları temizler, Yunus huzur yolunu çok düzene koyar.

اولیه کم اجل بیته فاسد اولا اصوزرد
سن قنده یسك سلیم اوله مولادن اشغه طود

ادب تاجن باشوکه اورکور مفسد یحیی قوزد
یرغزد بخل وحسد کبر مبارزدر غایت

کوکلی قنز بیانزات فارغ اور ای غمکزد
قوغل بو دنیه باقوکن دو سلوادی

بولونسك اوسنا باقی اوکه وزن قالدن ضررد
کبر و منی دوصوبا شی کیم کشی دیولدی

سن او بعل نورك اشی که اوکی یولدن ازد
واردو کر یر اوده دحقند یحیی اوده اوزد

اخلاص کاهوز جمله یونس یولی تولو دوزد

39[84]

(müstef ʿilün müstef ʿilün müstef ʿilün müstef ʿilün)

ve lehü nevvera ʾllāhu merḳadehu

82a *işit sözümi iy ġāfil dañla seḥer vaḳtinde ṭur*
eyle buyurmış ol kāmil dañla seḥer vaḳtinde ṭur

Ey ihmalkâr, sözümü dinle, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk; o mürşit böyle buyurmuş, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk.

işit ne der ḫorusuñuz ṭañla virilür rūzuñuz
dost dergāhına dutġıl yüz ṭañla seḥer vaḳtinde ṭur

Horozusunuz ne der, dinle, rızkımız gün ağırmadan seher vaktinde verilir; Allah'a yönel, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk.

işit sözümi iy ṣaġır tā terezüñ gele aġır
yalvar çalabuña çaġır ṭañla seḥer vaḳtinde ṭur

Ey laf işitmez, dinle, ahirette sevap terazin ağır gelsin (istiyorsan); Allah'a yalvar, dua et, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk.

yatanlaruñ yatlı ḥāli hīç nesneye irmez eli
seḥer eser raḥmet yeli ṭañla seḥer vaḳtinde ṭur

Yatanların hâli kötü, hiçbir şey için zaman bulamaz; rızıklar seher vaktinde dağıtılır, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk.

ḳuşlarıla ṭurġıl bile ḳıl namāzı imāmıla
yalvar günāhuñı dile ṭañla seḥer vaḳtinde ṭur

Kuşlar ile birlikte uyan, ayağa kalk, namazını imam ile kıl; yalvar, günahına af dile, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk.

[84] Gölpınarlı 39, Timurtaş 44, Tatcı 88, Uysal 105, Babacan 39

82b *oḳına ḳur᾿ān [u]*[85] *yāsin ḳulaḳ urup diñleyesin*
ṭaġca günehler yuyasın ṭañla seḥer vaḳtinde ṭur

Kur'an ve Yasin okunuyor, kulak verip dinle; yığınca günahını temizle, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk.

oḳına ḥadīs̱ ü kelām deyeler ʿalehi᾿s-selām
ʿāşıḳısañ bellü bilem ṭañla seḥer vaḳtinde ṭur

Hadis ve kelam okunuyor, Peygamberimize selam veriliyor; âşıksan iyice bilelim, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk.

ḥelāl ola saña uçmaḳ uçmaḳda ḥūriler ḳuçmaḳ
kevs̱er şarābını içmek ṭañla seḥer vaḳtinde ṭur

Cennet sana helal olur, cennette hurilerle kucaklaşmak; cennet şarabını içmek, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk.

miskīn yūnus aç gözüñi uyar ġafletden özüñi
tā bilesin gendüzüñi ṭañla seḥer vaḳtinde ṭur

Âciz Yunus, uyanık ol, kendini boşvermişlikten koru; kendini bu şekilde idrak edebilirsin, gün ağırmadan seher vaktinde uyan, ayağa kalk.

40[86]

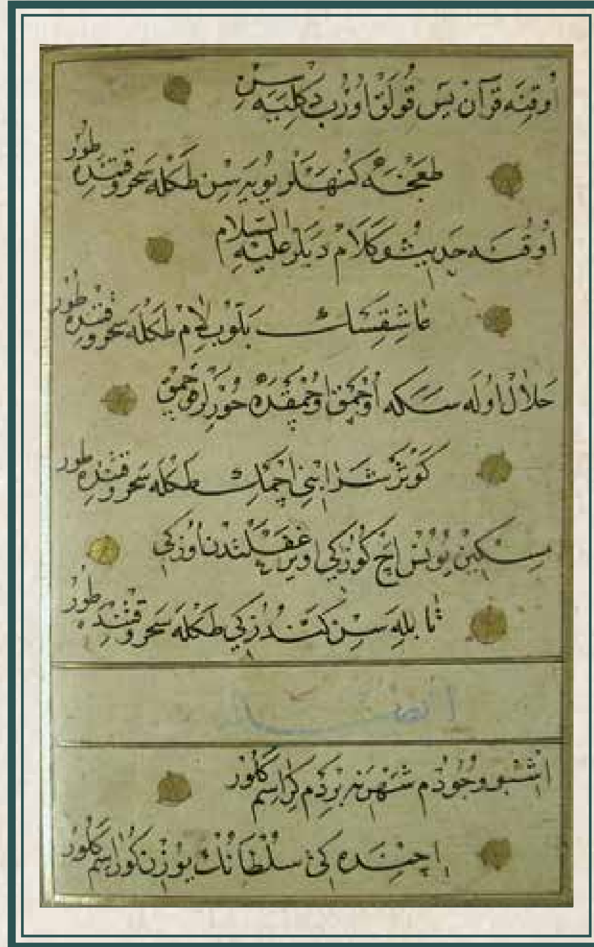
eyżan lehü

işbu vücūdum şehrine bir dem giresim gelür
içindeki sulṭānuñ yüzin göresim gelür

Bir an için şu bedenimin içine girmek isterim; gönlümün içindeki sultanın yüzünü görmek isterim.

[85] T.
[86] Gölpınarlı 40, Timurtaş 45, Tatcı 46, Babacan 40

اوقیه قرآن یس قولغن اوزره دکلیه سن
طعنه‌جه کنهکاره یوریسن طلکله شکر و قند طور
اوقیه حدیثی کلام دیلر علیه السلام
عاشقلك بلوب الام طلکله شکر و قند طور
حلال اوله سکه اچمك و چمقدن خوره چمق
کوکزشرابی اچمك طلکله شکر و قند طور
سکین یونس اچ کوزکی ویره غفلتدن اوزکی
تا بله سن کندزکی طلکله شکر و قند طور

اشبو وجودم شهرنه بر دم کراسیم گلور
اچنده کی سلطانك یوزن کوراسیم گلور

83a *işidürem sözüni göremezem yüzini*
yüzini görmeklige cānum veresim gelür

Sözünü işitirim ancak yüzünü göremem; yüzünü görebilmek için canımı vermek isterim.

ol sulṭānuñ ḫalvetinüñ yidi ḥücresi vardur
yidisinden içerü seyrān ḳılasım gelür

O sultanın halvetinde (manevi arınma makamında) yedi hücresi vardır; onların hepsinden içeri girip onu seyretmek isterim.

her ḳapuda bir kişi yüz biñ çerisi vardur
ʿışḳ ḳılıcın ḳuşanup cümle ḳırasım gelür

Her kapıda bir kişi ve yüz bin muhafızı var; aşk kılıcını kuşanıp hepsini yok etmek isterim.

erenlerüñ ṣoḥbeti arturur maʿrifeti
bī-derdleri ṣoḥbetden her dem süresim gelür

Mürşitlerin sohbeti sayesinde Allah'ı bilme hissiyatı artar; kalbi katılaşmışları, bu sohbetlerden her an kovmak isterim.

leylī-yi mecnūn benem şeydā-yı raḥmān benem
leylī yüzin görmege mecnūn olasım gelür

Leyla'nın delisi benim, Rahman'ın divanesi benim; sevgilinin yüzünü görmek için deli olmak isterim.

dost oldı bize mihmān bunca yıl bunca zamān

اشیدورم سوزینی گورامزم یوزینی
یوزینی گورمسککه جانم ویرم گلور
اول سلطانک خلوتنک یدی حجره سی واردر
یدی سندن ایچرو سیران قلاسم گلور
هر قپوده بر کیشی یوزینک چراغی واردر
عشق قلجن قوشنوب جمله قراسم گلور
ارنلرک صحبتی ارتوردر معرفتی
بو رندلرک صحبتنه هردم وراسم گلور
لیلی مجنون بیم شیدای حیرانیم
لیلی یوزین گورمکا مجنون اولاسم گلور
دوست اولدی بزه مهمان نیجه بل بو خبر زمان

83b *girçek ismāʾīl gibi ḳurbān olasım gelür*

Dost bize bunca yıldır, bunca zamandır konuk oldu; gerçekten İsmail Peygamber gibi kurban olmak isterim.

miskīn yūnusuñ nefsi[87] *dört ṭabīʿat içinde*
ʿışḳıla cān sırrına penhān varasım gelür

Âciz Yunus'un nefsi dört huy (toprak, su, hava ve ateş özellliği) içinde; aşkla ruhun sırrına gizli varmak isterim.

41[88]
eyżan lehü

yandı yüregüm dutuşdı baġrum cigerüm kebābdurur
ʿâşıḳlaruñ şerbetleri bu derdüme sebebdürür

Çok acı çekiyorum, çok üzülüyorum ve çok dertliyim; benim böyle olmama sebep, âşıkların muhabbetleridir.

bir niçeleri ʿışḳ düzer bir niçeleri ʿışḳ bozar
bir niçeler esrük gezer eyle kim var ḫarābdurur

Aşk nice insanları yola sokar, nice insanları yoldan çıkarır; nice insanlar kendinden geçmiş gezer, kimisi perişan hâldedir.

ʿışḳıla çalındı ḳalem ʿışḳa yesīrdürür ʿālem
ʿāşıḳlar arasında cebreʾīl daḫı ḥicābdurur

Kalem aşk ile yazdı, evren aşka esirdir; âşıklar arasında Cebrail dahi bir perdedir.

medreseler müderrisi oḳumadılar bu dersi

[87] T., F: "nefesi"
[88] Gölpınarlı 41, Timurtaş 46, Tatcı 47, Babacan 41

گرچه‌لك اسمعيل كبى قربان ولاسم گلور

سكين بوتنك نفسى درت طبيعت احدر

عشقله جان سرّينه پنهان ولاسم گلور

أيضا

يندى يوركم دوتشدى بغرم جكرم كبابدرر

عاشقلرك شن بتلرى بودردمه سببدرر

بر بچه لرى عشق دورر بر بچه لرى عشق بودرر

بر بچه لرى اسرك كزابله كم وك خوددرر

عشقله چليدى قلم عشقده يشيوردر عالم

عاشقلر آراسنده جبرئيل دخى حجابدرر

مدرسه لرمدرسخا وفمدى لربودى

84a şöyle ḳaldılar ʿāciz bilmediler ne bābdurur

Medreselerdeki hocalar bu aşk dersini almadılar; aciz kaldılar, bu nasıl bir şeydir bilemediler.

ʿazāzīl daʿvī ḳıldı daʿvīsi yalan oldı
yalan daʿvī ḳılanuñ pes cezāsı ʿazābdurur

Azazil (Şeytan) bir dava peşine düştü ve davası yalan oldu; yalan dava sürenin cezası azap görmektir.

ölmez ʿışḳ bilişleri esrük meclis ḫoşları
dāyim bunlaruñ işi çeng ü şeştā rebābdurur

Aşk dostları ölmez, kendilerinden geçtikleri ayinleri onları mutlu eder; bunların işleri sürekli çeng, çeşte ve rebap (dini ayinler)'tır.

yūnus imdi miskīn ol miskīnlere ḳul ol
zīra miskīn olanları arzūlayan çalapdurur

Yunus şimdi âciz ol, o âcizlere hizmetkâr ol; öyle ki âciz olanları tasdik eden Allah'tır.

42 [89]
(mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün)

eyżan lehü

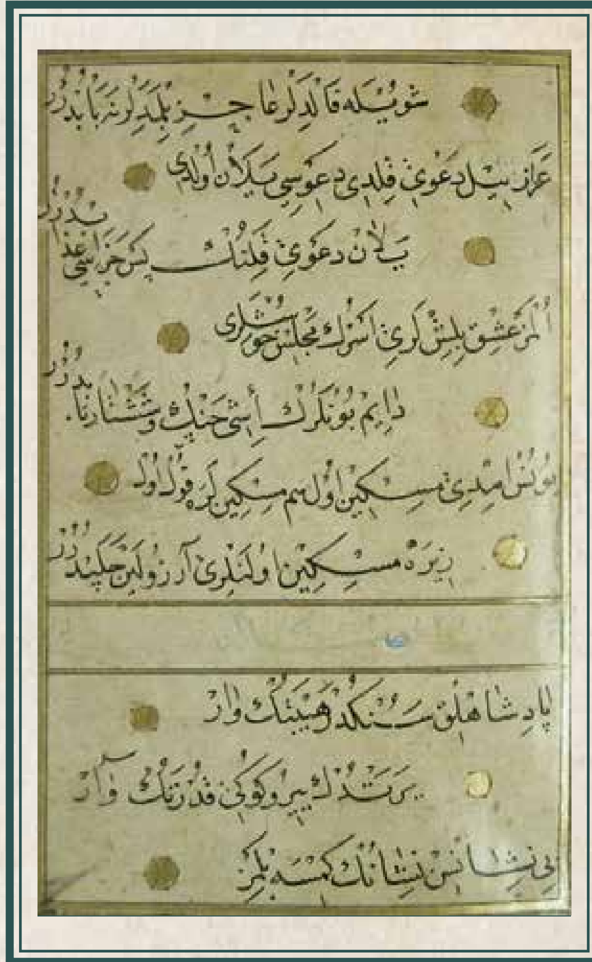
pādişāhlıḳ senüñdür heybetüñ var
yaratduñ yir ü gögi kudretüñ var

Sultanlık senindir çünkü azametin var; yer ve göğü yarattın çünkü gücün var.

bī-nişānsın nişānuñ kimse bilmez

[89] Gölpınarlı 42, Timurtaş 47, Tatcı 48, Uysal 2, Babacan 42

شویله قالدیلر عاجز بیلمدیلر نه بلادر

عزازیل دعوی قیلدی دعویسی یالان اولدی

یالان دعوی قیلنلر کس جزاسی غضبدر

المز عشق ایلشکری اسرک مجلس خوشلری

دایم بونلرک ایشی خنک و شتابدر

یونس ایمدی مسکین اولایم مسکینلره قول اول

زیره مسکین اولنلری آرزولری جکیندر

پادشاهلق سنکدر هیبتک وار

یرتدک یری کوکی قدرتک وار

ای نشانسز نشانک کیمسه بلمز

84b egerçi bī-nihāyet āyetüñ var
Görünmezsin, görüntünü kimse bilmez; gerçi sonsuz sayıda işaretlerin var.

cümle ins ü melek vuḥūş u ṭuyūr
ḳamunuñ üstine ʿıbādetüñ var
Bütün insan ve melek, vahşi hayvan ve kuşlar; hepsinin üstünde emeğin (hakkın) var.

ne dünyā āḫiret ne ḳāf u ne kāf
bular ḳaṭre deryā melekūtuñ var
Ne dünya ve ahiret ne kâf ve ne kef; bunlar damla ve deniz, (oysa) uçsuz bucaksız mülkün var.

ne reng ü ne şekl ne ḳad ne ḳāmet
ne cevher ne ʿaraż ne ṣūretüñ var
Ne renk ne şekil ne boy ne endam; ne cisim ne vasıf ne suretin var.

senüñdür ʿarş u kürsī vü ḳalem [ü][90] levḥ
döner çarḫ yer ṭurur ḫoş ḥikmetüñ var
Bütün yer ve gök, olmuş ve olacakların yazılı olduğu ilahi levha ve bunları yazan kalem; gökyüzü döner, yeryüzü sabittir, yarattıklarında ne güzel sırrın var.

bu yüz yigirmi dört biñ nebīye
gice miʿrāc gündüz münācātuñ var
Bu yüz yirmi dört bin peygambere; gece arşa yükseltmen, gündüz konuşman var.

[90] T.

اگرچه بی نهایت آیتک وار

جمله انس و ملک وحوش و طیور

تمونک او سننه عبادتک وار

نه دنیا آخرت نه قاف و نه کاف

بولر قطره دریا ملکوتک وار

نه دنک و نه شکل نه قدنه قامت

نه جوهر نه عرض نه صورتک وار

سنکدر عرش و کرسی و قلم لوح

دونر چرخ یر طورر خوش حکمتک وار

بو یوز یکرمی دورت بیک نبییه

گیجه معراج کندی زمانک وار

85a *dört yüz ḳırḳ dört ṭabaḳāt evliyāya*
virilmiş anlara kerāmetüñ var
Dört yüz kırk dört evliya tabakasına verilmiş olan kerametin var.

altı biñ altı yüz altmış altı
oḳınur ḫalḳ üzre āyetüñ var
İnsanlara gönderdiğin altı bin altı yüz altmışaltı ayetin var.

bu ʿamele yūnus niçe geçiser
rāyigān cümleye çoḳ raḥmetüñ var
Yunus bu yükü nasıl taşısın; değersiz nicelere çok merhametin var.

43 [91]
(mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün)

eyżan lehü

benüm göñlüm gözüm ʿışḳdan ṭoludur
dilüm söyler yari yüzüm ṣuludur
Benim gözüm ve gönlüm aşkla doludur; dilim sevgiliyi (mürşiti) söyler, yüzümden gözyaşı süzülür.

öd aġacı bigi yanar vücūdum
dütünüm görene seḥer yelidür
Bedenim öd ağacı gibi yanar; dumanımı gören seher yeli sanar.

[91] Gölpınarlı 43, Timurtaş 48, Tatcı 50, Babacan 43

درت یوز قرق درت طبقات اولیا
ویرلمش انلره کرامتک وار
آلتی بیک آلتی یوز آلتمش آلتی
اوقیسون خلق اوزره آیتک وار
بو عاصیله یونس نجه کچیسر
رایکان جمله یه چوق رحمتک وار

ایضاً

نم لکلم کوزم عشقدن طلودر
دلم سویلکیری یوزم صولودر
عودا آغاجی بکی یاز وجودم
دوشنم کورنه بحر بلیدر

85b *çoḳal cevşen ʿışḳuñ odına döymez*
oḳı cāna batar ḳatı yalıdur

Zırh ve koruyucu elbise aşkın ateşine dayanamaz; oku ruha batar, çok yakıcıdır.

oḳuram şāhumı gendü dilümce
şāhum eydür baña her dem gelidur

Mürşitime kendi dilimce seslenirim; mürşitim bana der, her an yakınlaşmaya devam et.

seni sevenlerüñ ola mı ʿaḳlı
bir dem uşluyısa her dem delidür

Seni sevenlerin aklı olur mu; bir an aklı başındaysa her dem kendinden geçmiştir.

yūnus sen ṭopraḳ ol eren yolında
erenler menzili ʿarşdan ulıdur

Yunus, sen mürşitin yolunda kendini feda et; mürşitlerin yeri göklerin üstündedir.

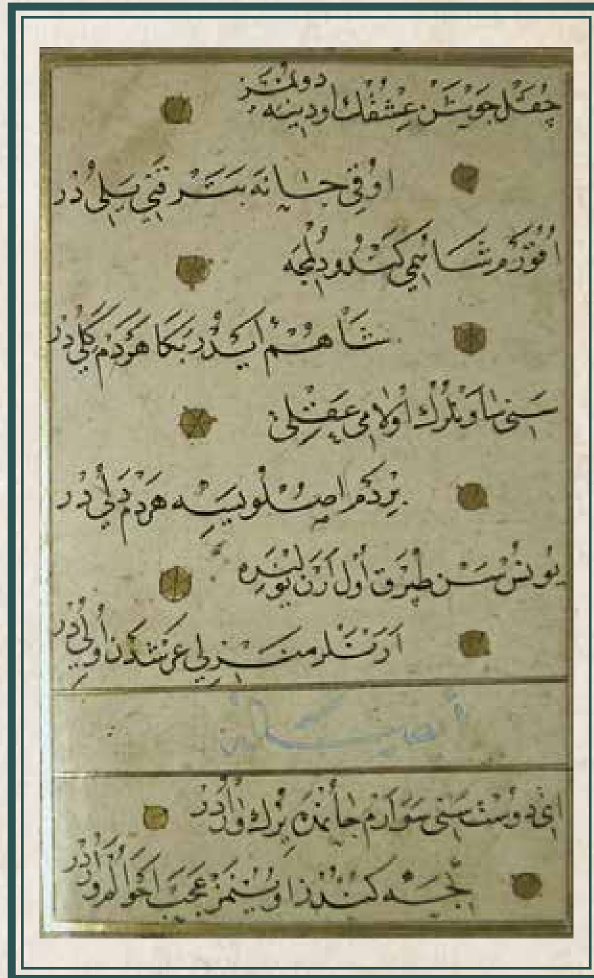
44[92]
eyżan lehü

iy dost seni severem cānumda yirüñ vardur
gice gündüz uyunmaz ʿaceb aḥvālüm vardur

Ey Allah'ım seni severim ve ruhumda senin yerin vardır; gece gündüz (endişeden) uyunmaz, tereddüt edilecek bir durumum vardır.

[92] Gölpınarlı 44, Timurtaş 49, Tatcı 51, Uysal 90, Babacan 44

چقل چون سن عشقک اودینه دولمز
اوقی جانه سنک تیغی بللیدر
اوزرم شانیی کسدو دلجه
شاهم ایدر بکا هردم کلیدر
سنی اوترک اولامی عقللی
یردکم اصلوبیه هردم دلیدر
یونس سن طریق اول ارن یولینه
ارنلر منزلی عشقدن اولیدر

ای دوست سنی سورم جانمدن یکرک اودر
نجه کندذاو بنمز عجب اکولمرادر

86a *güli göreṭururken dikene ṣunmaz elüñ*
ḳorḳma düşmenlerüñden çün ṭoġrı yarüñ vardur

Kişi gülü görürken eline dikene değdirmez (bile bile yanlış iş yapmaz); doğru bir Dost'un olduğu için düşmanlarından korkma.

düşmenler eydür baña söz dimek ḳandan saña
söz dimeñ ḳandan baña illā üstādum vardur

Düşmanlar bana sorar, söz söylemek sana nereden (gelir); bana söz nereden demeyin, tabiî ki Üstadım var.

ele getür döküli ḫarc eyle miskīnlere
dünyeyi kimse dutmaz ṣoñ ucı ölüm vardur

Elde ettiğin (ne varsa) hepsini âcizlere harca; dünyada kimse tutunamaz, son ucu ölümdür.

bundan gendüzin[93] *giden oldurur yolda ḳalan*
benüm bir ḳarıncaya va'llah isnādum[94] *vardur*

Buradan (dünyadan) kendi başına giden yolda yalnız kalır; vallahi benim bir karıncanın bile yoldaşlığına ihtiyacım vardır.

yūnus miskīn gendüzüñ ṭopraḳ eylegil yüzüñ
ma'şūḳaya yaraşuḳ bir miskīnligüm vardur

Yunus, benliğin âcizdir, yüzünü toprak eyle (benliğinden geç); (benim) sevdiğime yaraşır bir âcizliğim vardır.

45[95]
(müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün)
eyżan lehü

---

[93] T., F: "gündüzin"
[94] Ta., F: "istādum"
[95] Gölpınarlı 45, Timurtaş 50, Tatcı 52, Babacan 45

اکری کوره طورر کن دکنه صونمز الك
قورقمه دشمنلردن چون طغری یرك واردر
دشمنلر ایدر بکا سوز دیمك قاندن بکا
سوز دیمك قاندن بکا الا اوستادم واردر
الله کتوردوکی حرج ایله سکین کل
دنیه نمه دوتمزسك اوچی اولوم واردر
یونسدن کندوزن کیدن اولدور زیونکدن قالن
بنم بر قرنجیه والله استادم واردر
یونس سکین کندوزك طرقی ایله کل بورد
معشوقه بر شوقی سکین کم وار واردر

86b *sensin benüm cānum cānı sensüz ḳarārum yoḳdurur*
uçmaḳda sen olmazısañ va ʾllah naẓarum yoḳdurur

Sen benim canımın canısın, sensiz huzurum yoktur; cennette sen olmazsan vallahi itibar ettem.

baḳsam seni görür gözüm söylerisem sensin sözüm
seni gözetmekden daḫı yigrek şikārum yoḳdurur

Nereye baksam gözüm seni görür, ne söylesem sensin sözüm; seni görebilmekten başka işim yoktur.

çün ben beni unutmışam şöyle ki saña gitmişem
ne ḳālde ne ḥāldeyisem bir dem ḳarārum yoḳdurur

Ben beni unutarak sana yönelmişim; ne söylesem ne hâlde olsam bir an huzurum yoktur.

eger beni cercīsleyin yitmiş kez öldürüriseñ
dönem girü saña varam zīrā ki ʿārum yoḳdurur

Eğer beni Cercis peygamber gibi yetmiş kez öldürseler; tekrar dönüp sana yönelirim öyle ki hiç sıkılmam yoktur.

yūnus daḫı ʿāşıḳ saña göster dīdāruñı aña
yārüm daḫı sensin benüm ayruḳ nigārum yoḳdurur

Yunus dahi sana âşık, ona yüzünü göster; benim sevdiğim dahi sensin, başka sevdiğim yoktur.

***46*[96]**
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
ve lehü nevvera ʾllahu mażcaʿhu

[96] Gölpınarlı 46, Timurtaş 51, Tatcı 45, Uysal 132, Babacan 46

سنسن بنم جانم جانی سنسن نوارم نقددر

اوچمقده سن اولمنیك والله نظورم نقددر

بغشسم سنی کوزدر کوزم سویلادم سنسن سرم

سنی کورن کلدن دخی بکرك شکارم نقددر

چون بن سنی اوتمشم شو یلکه ساکه اینمشم

نه فالدن نه حالدن لیکم بردم قرارم نقددر

کوکنی جبر جبلین تمشکر الدو دور سنك

دونم کیوسا که ور مرزا که عارم نقددر

یونس دخی عاشق سکا کشدن بدن کیکه

یا امردخی سنسن بنم ایزق نکارم نقددر

87a *muştılañuz ʿāşıḳlara bu ʿışḳ ulu devlet olur*
ʿışḳ kime kim degdise cānında bil ʿişret olur

Âşıklara müjdeleyiniz, bu aşk büyük bir saadettir; aşk kime ki ulaştıysa bilin, ruhunda huzur olur.

her sevdügi terkin ura ḳayıḳmaya degme yaña
her dem anuñ seyrāngehi hem ẕāt ve hem ṣıfāt olur

Her sevdiği terk etse başka tarafa meyletmez; her an onun bulunduğu yer, hem öz hem sıfat olur.

seyri içinde çābük-bāz fikri dāyim nāz u niyāz
çün saʿādet oldı hem-rāz hezārān münācāt olur

Manevi yolculukta çeviktir, düşüncesi sürekli yalvarma ve istektir; mutluluk dost olduğu için binler dua eder. (?)

müşāhede ḳapar anı hem bī-ḳarār olur cānı
her dem daʿvīsüzdür maʿnī bu derdile rāḥat olur

Manevi hâller onu kuşatmıştır, ruhu âcizdir; her an benliğinden sıyrılmıştır, maneviyat derdi ile rahatlar.

ol bī-nişāndur cihāndan ne diyelüm dilümüz andan
ol ʿālim-i deyyāñ ẕāt her ẕāt içinde ẕāt olur

O dünyada görülmez, ondan isteğimizi nasıl söyleyelim; o kula hak ettiğini veren zat, her kişi içinde bir kişi olur.

buḫl u ṭamaʿ ṣıġmaz aña ʿizzet de ḳaldı bir yaña

مشکلکن عاشقلره بو عشق اولو دولت اولور
عشق کیمه کم دکیسه جاننده بل عزت اولور
هر سود وکی ترکنی اوره قیمتیه دکمه که
هر دم انک سیرکهی هم ذات وهم صفات اولور
سیری اچنده چابک باز فکری دایم ناز و نیاز
چون سعادت ولدی همراز اکا مناجات اولور
مشاهده قیرلنی هم سیغرا اولو ابجانی
هر دم مرد عو بیز ذر معنی بود زدن اله حاجات اولور
اول دنیا دجهاندن نه دیلم دلوم زاکدن
اول عالم دیان ذات هر ذات اچنده ذات اولور
بخل وطمع صنعم اکا عزتیم قلدی تنکا

87b *yol bulımaz ḥırṣ u hevā kimde ki bu devlet olur*

Cimrilik ve açgözlülük ondan uzaktır, şeref de ondan yana değildir; hırs ve nefsi istekler onda bulunmaz, bu hâl kimde varsa saadet bulur.

ol işlere eli iren ḥaḳ ʿışḳına göñül viren
dostını göze göz gören cümle varlıḳdan māt [olur] [97]

O işleri yapan, Allah aşkına gönül veren; Allah'ı manevi gözle gören, bütün varlıklardan elini çeker.

kime indiyse ol nüzūl aña gelür cümle uṣūl
tāʿziyede varurısa ol ölüye raḥmet olur

Kime indiyse ilahi nur, ona gelir bütün yol yöntem; o ölüye başsağlığında ulaşırsa merhamet olur.

yūnus erdür nihāyetsüz ʿışḳ andan daḫı ġāyetsüz
ne ġāyet var ne nihāyet ḳamusı bir ḥażret olur

Yunus ilahi aşkı bulmuş derviştir, aşk ondan da sonsuz; ne son var ne uç, hepsi bir yakınlık olur.

47[98]

eyżan lehü

bu semāʿa girmeyen ṣoñına peşīmān olur
irüşür bizümile serbeser düşmān olur

Bu âyine katılmayan sonunda pişman olur, bize sataşır ve tamamıyla düşman olur.

dostdur bizi oḳıyan üstümüzde şaḳıyan

---

[97] T.

[98] Gölpınarlı 47, Timurtaş 52, Tatcı 58, Uysal 69, Babacan 47

یول بولمیاسز حرص و هوا کیمده که بو درد اولور
اول آشلره آچلدن نحو عشقنه کوکل ویرن
دوستینی کوزه کوز کورن جمله وارلقدن
کمه اندیشه اولمز اول که اکا کلور جمله صول
ترزیه ده ور ورسه اول الینده رحمت اولور
یونس اکدر نهایتسز عشق اکدن دخی غایتسز
نه غایت وار نه نهایت قاموسی بر حضرتده اولور

ایضا له

بو سماع عمرکمین صوکینده پشیمان اولور
ارشرین ملکه سر بیرر دشمان اولور
دوستنده برزی اوقین اوستمرده شیطان

88a *şimdi üç buçuḳ oḳuyan deriñ tanışman [olur]*[99]

Bizi anlayan ve üstümüze maneviyat saçan dosttur; şimdi yarım yamalak okuyan derin hoca olur.

tanışmanuñ cāhili onamaz dervīşleri
dervīşile danışman yavlaḳ [üleşgen][100] *olur*

Hocanın cahili dervişleri beğenmez; derviş ile hocanın çok ortak yanları vardır.

bir niçenüñ göñline şeyṭānlar ṭolupdurur
erenler semāʿına anlar erişgen olur

Birçok kişinin gönlünü şeytan tutmuştur (ancak) onlar dervişlerin âyinine çok gelip giderler.

dānişmend oldur geldi oḳuduġında buldı
ehil dervīşlere cānı ḳatı ḳarışġan olur

Âlim odur ki, geldi, araştırdı ve buldu; gerçek dervişlere candan bağlandı.

hey bī-çāre danışman it dervīş-i dervīşān
dervīşlere irişen işine peşīmān olur

Hey âciz hoca, dervişlerle derviş ol; dervişlerle uğraşan yaptığına pişman olur.

yūnus eydür mevlānā epsem otur yirüñde
bu ṣoḥbete döymeyen ṣoñra sevişgen olur

Yunus, Mevlânâ der, sessiz otur yerinde; bu sohbete katlanamayan sonra çok sever olur.

[99] T.
[100] T.

شمدی اوچ بچوق وقتیان دردمندان

دانشمنک جاهلی اونمز درویشلری

درویشله دانشمن بولنی ولشکان اولور

بنجنك کلکنده شیطانلر طولیدرر

ارنلر سماعنده آنلر ارشکان اولور

دانشمند اولدر کلدی اوقودغنی بولدی

اهل درویشلرم جانی فتحه قرشغان اولور

بی بچاره دانشمن ات درویشی درویشان

درویشلره ارشان ناشنه بشمان اولور

یونس ایدر مولانا ایشم اونوزیرکن

بو صحبتنه دونمین صکره سونشکان اولور

48[101]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

88b *(başlık yok)*

eydivirem ne ḳılduġın benümile ol dil-peẕīr
her dem yeñi şīveyile beni yeñi ḳılur esīr

O gönül alanın benim ile ne yaptığını söyleyivereyim; her an yeni edayla beni yeniden kendine tutsak eder.

her ḳancaru baḳarısam oldur gözüme görinen
ne ḥavṣala ola bende yaḫod aña lāyıḳ başar

Her nereye baksam gözüme görünen odur; bende ne akıl kaldı ne de ona uygun anlayış.

niçe ʿömrüm olurısa āzādluġum muḥāldürür
ṣayyāduñ elindedürür ṭuzaġa ṭutılan naḫcīr

Ömrüm ne kadar olursa olsun, özgürlüğüm söz konusu olmaz; tuzağa takılan av avcının elindedir.

ʿāḳılāne ḫoşdur nefes niteligini ṣorma anuñ
niçe nişān eydivirem ol miẟli yoḳdur bī-naẓīr

Onun öz mahiyetini sorma; akla göre güzeldir; nasıl bir özellik söyleyim, o eşsizin benzeri yoktur.

vaʿde kesildi ḳamuya ki yarın göreler anı
benüm yarınum bugündür bunda görindi ol ḳadīr

Herkese belirli bir süre verildi ki yarın (ahirette) onu görsünler; benm yarınım bugündür, o her şeye gücü yeten bana burada göründü.

[101] Gölpınarlı 48, Timurtaş 53, Tatcı 53, Uysal 13, Babacan 48

89a *yūnusuñ cümle baḳımı ġarḳ oldı dost dīdārına*
hīç ḳalmadı ansuz ara ṭolu göründi cümle yir

Yunus sahip olduğu her şeyi, Allah sevgisi yolunda feda etti; onsuz hiç bir anı kalmadı, her yer onunla doldu.

49 [102]

eyżan lehü revvaḥa rūḥahu

eger girçek ʿāşıḳısañ boynuñdaġı menşūr nedür
ḥaḳ yolına ṣādıḳısañ yañlış ṣanu tezvīr nedür

Eğer gerçek âşıksan, boynundaki dünyalıklar nedir; Allah yoluna girmişsen bu yanlış düşünce ve yalan dolan nedir!

ṣımaḳ gerek göñlüñ bütin fāsiddür cümle ṭāʿatuñ
geçmeyince ʿibādetüñ ḥaḳdan saña maʿẕūr nedür

Gönüldeki putları yok etmek gerekir, (aksi hâlde) ibadetler boşa gider; ibadetlerin kabul olmadıktan sonra Allah'tan beklenen hoşgörü ne olabilir!

çünki aduñ oldı fülān hep dirlügüñ oldı yalan
gelsün bize maʿnī bilen ḥaḳīḳatde mestūr nedür

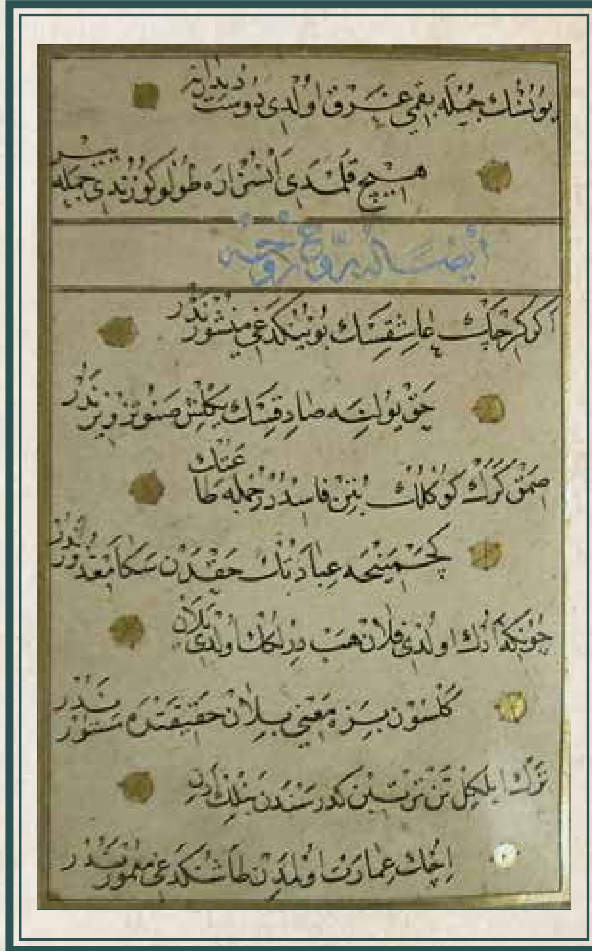
Adın herhangi biri, bütün yaşayışın yalanla dolu olduğu için; bize maneviyat bilen gelsin, gerçeğe engel olan nedir!

terk eylegil ten tertībin gider senden benlik adın
içüñ ʿimāret olmadın ṭaşuñdaġı maʿmūr nedür

Bedenin nefsi isteklerini terk et, sendeki benlik duygusunu gider; ruhunu tamir edip güzelleştirmeden hâl ve hareketlerin düzelmez.

[102] Gölpınarlı 49, Timurtaş 54, Tatcı 56, Uysal 6, Babacan 49

بونك جمله یعنی عشق اولدی دوست دیدار

هیچ قلمدی آتشاره طولو کوزندی جمله بیر

ایضاً له رحمه

اکر کرچك عاشقسك بونیکده غمی منشوردر

چوق بولنه صادقسك بکلش صنعی ویردر

صیمق کرك کوکلك بتن فاسددر جمله طاعتك

کچمیشده عبادتك حقدن سکا مبعوددر

چونکه دلك اولدی فلان تعب یرلکك اولدی نیلان

کلسون بزه معنی بیلان حقیقتدن مستوردر

ترك ایلکل تن ترتیبن کدر سندن بیلك اندر

ایچك عمارت اولدن طاشکده غم معموردر

89b *eydürsin kim gözüm görür daʿvī[yi]*[103] *maʿnīye irür*
gündüzin gün şuʿle virür bu gice yanan nūr nedür

Söylersin ki şahit oluyorum, maddiyat maneviyata dönüyor; gündüzün güneş ortalığı ışıtırken geceleyin yanan ışık nedir!

günde [yir ü gök][104] *gideṭurur ḳonşūn sefer idedurur*
ecel birbir yudadurur bu dünyeye maġrūr nedür

Her gün yer ve gök dönmekte (yeni bir gün doğmakta), komşun (eşin dostun) ahirete gitmekte; ölüm birbir yakalamakta, (o hâlde) bu dünyada gururlanmak nedir!

müʾminiseñ gel gel berü cebbār ola burc u bārū
faḫr idelüm erenleri maʿlūm ola münkūr nedür

Tam inanmışsan gel bu yana, her şeyi cebren yapan Allah sana, güvenli sığınak olsun; mürşitleri övelim, inkârcılar kimdir bilinsin.

bunda belī diyen kişi anda temām olur işi
bizden nişān isteyene ol ḥallāc-ı manṣūr nedür

Dünyada "evet, peki" diyen kişinin ahirette işi kolay olur; bizden bunun için kanıt isteyene Hallac-ı Mansur yeter.

yūnus imdi söyle ḥaḳ[ḳ]ı allah oldı saña saḳī
gider göñlüñdeki şeki elüñdeki manḳūr nedür

Yunus şimdi doğruyu söyle, Allah sana sevgisini verdi; gönlündeki şüpheyi gider, elindeki boynuzdan boru nedir!

50[105]
eyżan lehü

[103] T.
[104] T., F: "birüñ"
[105] Gölpınarlı 50, Timurtaş 55, Tatcı 57, Uysal 63, Babacan 50

اگر دیرسنکم کوزم کوزر دعوی معنی ایرر
کتمدی ایکن کوکل شعله ورر بو بجه دین نوردر
کونلم بویلکه طورر قوننک سفرده دوردر
اکجل بر بیوده دورر بو دنیه یه مغرور بدر
مؤمنک کوکلی بحر و جبال والابرج و برو
فخرا دلوم ادلرینه معلوم ولا منکوربدر
یونس بلدین کیشی آنده تمام اولور نتی
بندن نشانا ستنیه اول حلاج منصور بدر
یونس امدی سویله حقی الله ولدی کلمه سنی
کندر کوکلک کبی شکلی اولکی منقوش بدر

90a *ʿārifler ortasında ṣūfīlıḳ ṣatmayalar*
çün ṣūfīye iḫlāṣ oldı ʿışḳa riyā ḳatmayalar

İrfan sahibi kişiler ortasında dervişlik taslamasınlar; dervişlere yaraştığı için, aşka ikiyüzlülük katmasınlar.

ya gel bildügüñden eyit yaḫod bilenlerden işit
teslīmüñ ucını dutup hīç sözi uzatmayalar

Ya bildiğini söyle yahut bilenleri dinle; Allah'ın hükmüne razı olup sözü hiç uzatmasınlar.

mūmsuz baldur şerīʿat ṭortusuz yaġdur ṭarīḳat
dost içün balı yaġa neyiçün ḳatmayalar

Şeriat mumsuz bal, tarikat tortusuz yağ gibidir; Allah için balı yağa niçin katmazlar?

ḳıymetin ṭuyarısañ neye deger işbu dem
erenlerüñ maʿnīsin bilmeze ṣatmayalar

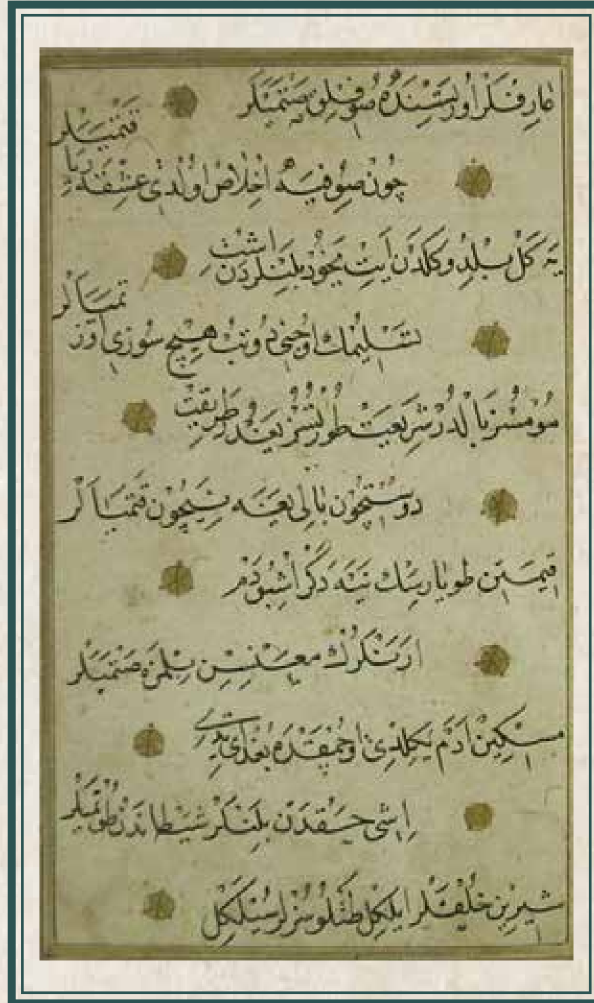
Kıymetini anlarsan işte şu an nelere değer; mürşitlerin maneviyatını bilmeyenlere vermesinler.

miskīn ādem yañıldı uçmaḳda buġday yidi
işi ḥaḳdan bilenler şeyṭāndan ṭutmayalar

Âciz insanoğlu yanıldı, cennette buğdayı yedi; işi Allah'tan bilenler şeytanın peşine düşmezler.

şīrīn ḫulḳlar eylegil ṭatlu sözler söylegil

90b *ṣoḥbetlerde yūnusı hergiz unutmayalar*

Güzel huylar göster, tatlı sözler söyle; sohbetlerde Yunus'u asla unutmasınlar.

51 [106]

ve lehü nevvera kahrahu

işidüñ hey ulular āḫir zamān olısar
ṣaġ müslümān seyrekdür ol da gümān olısar

Ey ulular dinleyin, ahir zaman gelecek; samimi Müslüman azdır, o da tereddütlü olacak.

dānişmend oḳur dutmaz dervi̇ş yolın gözetmez
bu ḫalḳ ögüt eşitmez ṣaġır hemān olısar

Bilgin okur, dervişlik yoluna gitmez, yönelmez; bu insanlar öğüt dinlemez, hemen sağır olurlar.

gitdi begler mürveti binmişler birer atı
yedügi yoḳsul eti içdügi ḳan olısar

İyiliksever beyler ata binerek gittiler; (kalanlar) yoksulların etini yer kanını içerler (zulmederler).

yaʿnī er ḳopdı erden elin çekmez [107] *murdardan*
deccāl ḳopısar yerden anlar uyan olısar

İnsandan insan çıktı öyle ki elini pislikten çekmez; Deccal yerden çıkıp gelse onlar ona katılacaklar.

birbirine yanu yana itdügüm ḳalur ṣana

[106] Gölpınarlı 51, Timurtaş 56, Tatcı 60, Uysal 106, Babacan 51
[107] T., F: "çekmezden"

صحبتلرده بولنیه هرکز اوتمیلر

وله قوشمه

اشتدك هی اولولر آخر زمان اولسر

صاغ مسلمان سیرکدر اولده کمان اولسر

دانشمند اوقورده وترزدر ورش یولن کوزتمز

بو خلق اولکات استمز صغر یمان اولسر

کیتدی کلوم و نی بمشلر برآنی

یدوکی بقتلوك انی احیدکی قان اولسر

یعنی انوندی اردنا الن حکمزدن بردرن

دجال قوبسر یردن اسکلو یان اولسر

برده سوبته انده کم قلو صنا

91a *yarın maḥşer gününde cümle ʿayān olısar*

Birbirine münafıklık yaptıkları (öyle) kalır sanırlar; yarın ahirette hepsi ortaya çıkacak.

iy yūnus imdi senüñ ʿışḳıla geçsün günüñ
sevdügüñ kişi senüñ cāñuna cān olısar

Ey Yunus, şimdi senin ömrün aşk ile geçsin; sevdiğin kişi (Allah) senin canına can (sana çok yakın) olacak!

52 [108]

eyżan lehū

ʿışḳ erinüñ göñli ṭolı pādişāhdan nevāledür
ʿışḳsuz ādem niçe añlasun çün şerīʿat ḥavāledür

Dervişin gönlü Allah'tan gelen maneviyat ile doludur; şeriat bir tür örtü olduğu için (ilahî) aşksız insan bunu nasıl anlasın!

ʿışḳdur ʿāşıḳuñ cānı ʿışḳa fidī ḫānumānı
ʿışḳ erinüñ armaġanı ʿışḳsuz kişiye belādur

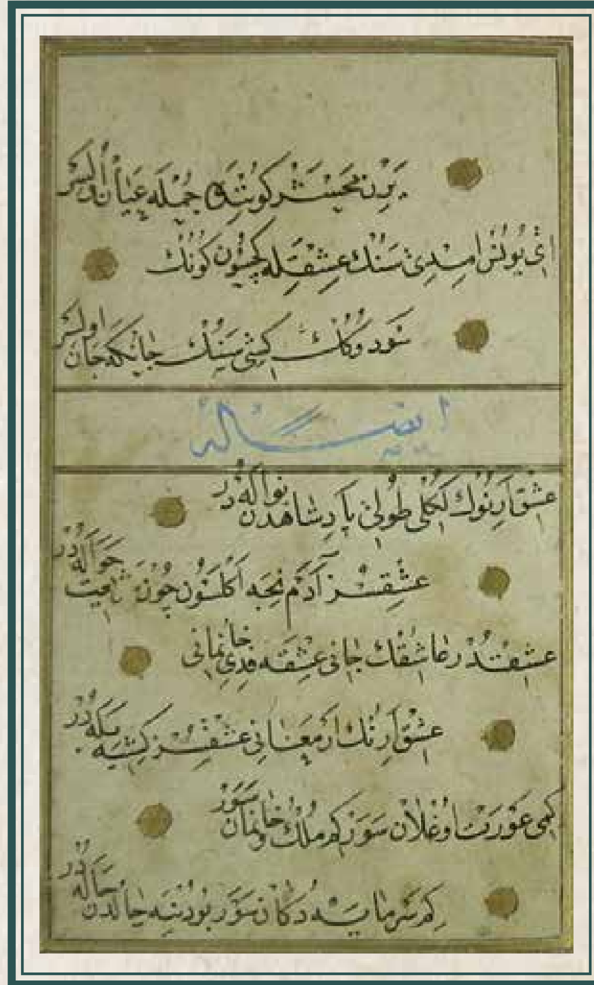
Âşığın canı aşktır, malı mülkü aşka fedâdır; dervişin hediyesi aşktan habersiz kişiye belâdır

kimi ʿavrat oġlan sever kim[i] [109] *mülk ü ḫanumān sever*
kim[i] [110] *sermāye dükkān sever bu dünye ḥālden ḥāledür*

Kimi eş ve çocuğu sever kimi mal ve mülkü sever kimi para ve ticareti sever, bu dünya (böyle) değişiktir.

[108] Gölpınarlı 52, Timurtaş 57, Tatcı 59, Uysal 59, Babacan 52
[109] T.
[110] T.

بونی محشر کونینده جمله عیان اولسه کرک
ای یونس امدی سنک عشقیله بچیون کونک
نعد وکلک کیبی سنک جانک جان اولسه کرک

[illegible]

عشق ارینوک کوکلی طوطی پادشاهدن نواله در
عشقسز آدم نیجه اکلنور چون تابع حواله در
عشقده رعاشقلک جانی عشقه فدی خانمانی
عشق ارنک ار معنای عشقسز کیشیه بکله در
کیمی عور اوغلان سوزکم ملک خانمان سوز
کم سرمایه ده کانی سوز بودنه حالدن حاله در

91b ʿāşıḳ dünyeyi nider ʿāḳıbet bir gün terk ider
ʿışḳ etegin dutmış gider her kim gelürse ṣaladur

Âşık dünyayı ne yapsın, sonunda bir gün terk edecek; (ilahî) aşkın eteğine yapışmış gider, her kim gelirse uzaklaş.

ezelīden ol pādişāh elüme ṣundı bir ḳadeḥ
içeliden ḳıluram āh bilmezem ne piyāledür

Allah ezleden elime (maneviyat dolu) bir kadeh sundu; onu içeliden beri âh ederim ve kadeh nedir bilmem (kendimi bilmem.).

iy miskīn yūnus nişānuñ ʿışḳdan esridi bu canuñ
dergāhında her dem anuñ vālih ü ḥayrān ḳaladur

Ey âciz Yunus, (ilahî) aşktan dolayı kendinden geçtiğinin işaretidir: onun dergâhında her an şaşkın ve suskun kaladur.

53 [111]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

iy dün ü gün ḥaḳḳı isteyen bilmez misin ḥaḳ ḳandadur
her ḳandasam anda ḥāżır ḳanda baḳarsam andadur

Ey gece ve gündüz Allah'ı isteyen, Allah'ın nerede olduğunu bilmez misin; her neredeysem orada hazır, nereye baksam oradadır.

istemegil ḥaḳ[ḳ]ı ıraḳ göñüldedür ḥaḳ[ḳ]a ṭuraḳ
sen senligüñ elden bıraḳ tenden içerü cānda[dur] [112]

Allah'ı uzakta arama, gönül Allah'ın evidir; sen benliği terk et, o bedenden içeri gönüldedir.

---
[111] Gölpınarlı 53, Timurtaş 58, Tatcı 54, Babacan 53
[112] T.

عاشقه دنیه ندر عاقبت بر گون ترک ایدر
عشق آتشکن دوتمش کده هر کیم گلورسه صاله در

ازلیدن اول پادشاه الومه صوندی بر قدح
ایچلیدن قلورم آه بلمزم نه پیاله در

ای مسکین یونس نشانک عشقدن ایردی بو حالک
درگاهنده هر کیم انک واله و حیران اقله در

ایضا

ای دوستلر گوز حقی ایستین بلمش حق قنده در
هر قنده سن انده حاضر قنده بقرسم انده در

ایستمکل حقی ایراق کتمکل در حقیقت طراق
سن سنلکدن الدن بقسن دلچره و حاشندن

92a *gir göñüle bul andadur benligüñ defterin dür*
ol ḫāṣ güher bil andadur ṣanma kim ol ʿummāndadur

Gönüle gir, oradadur onu bul, benliğinin defterini dür (ortadan kaldır); o çok değerli mücevher bil, oradadır, onun okyanusta (senden dışarıda) olduğunu sanma.

ol ʿummānda yüz biñ güher bir ẕerreden oldı kemter
ol cāna zevāl mi irer zevāl cān[ı] [113] *ḥayvāndadur*

O okyanusta binlerce mücevher bir zerreden daha değersiz oldu; o ruha ölüm mü ulaşır, ölümlü ruh hayvanda bulunur.

eylegil ṣūretüñ [ören] [114] *cān sırrıdur aña eren*
bāṭın gözidür dost gören ẓāhir göz yābandadur

Bedenini viran eyle (nefsi isteklerini yok et), ona ulaşan gönüldeki sırdır; gönül gözü Allah'ı görür, baştaki göz yabancıdır.

kim ki ġaflet içre geçer cān zevāl ṣuyın içer
dervīş sırrı ʿarşdan geçer egerçi yer yüzindedür

Kim boşvermişlik içindeyse, gönlü kararır (değerini yitirir); kendi yeryüzünde olsa da dervişin maneviyatı göğün en yüksek katından geçer.

yūnus emre gözün aç baḳ iki cihān ṭoludur ḥaḳ
gümānı ṣıdḳı oda yaḳ şöyle eşkere [115] *nihān[da]dur* [116]

Yunus Emre, dikkatli ol, dünya ve ahiret Allah'ın işaretleriyle doludur; şüphe ve içten bağlılığı şöyle yok et gitsin, o şöyle apaçık sırdadır.

---

[113] T.
[114] T., F: "veren"
[115] T., F: "eşkerede"
[116] T.

54[117]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

92b *ve lehü ṭayyeba ʾllahu merḳadehu*

iy dost bunca ḳīl ü ḳāl ne maḳṣūd ḫod bir ḫaberdürür
ya bunca cüst ü cū nedür görene ḫod bir naẓardurur

Ey dost bunca dedikodu nedir, maksat yalnızca bir haberdir; ya bunca arayıp sorma nedir, görene yalnızca bir bakıştır.

ṭaġlar aşup berye çeküp iy uzaḳ sefer idenler
istedügüñ sendeyiken ʿaceb bu niçe seferdürür

Ey dağları aşıp çöl geçip uzak sefere giden; istediğin şey sendeyken acaba bu nasıl seferdir?

hīç ḳılmaġıl ıraḳ sefer ʿöm[ü]r geçer ecel irer
dost sendedür ḫalvet sever bu ġalebe ḥaşerdürür

Hiç uzaklara gitme, ömür geçer ve ölüm gelir; Dost sendedir, yalnızlığı sever, bu kalabalık ahiret meydanıdır.

gel ıraḳ isteme anı cānuñdan içerü cānı
senüñle bile ṭuranı görmeyen bī-baṣardurur

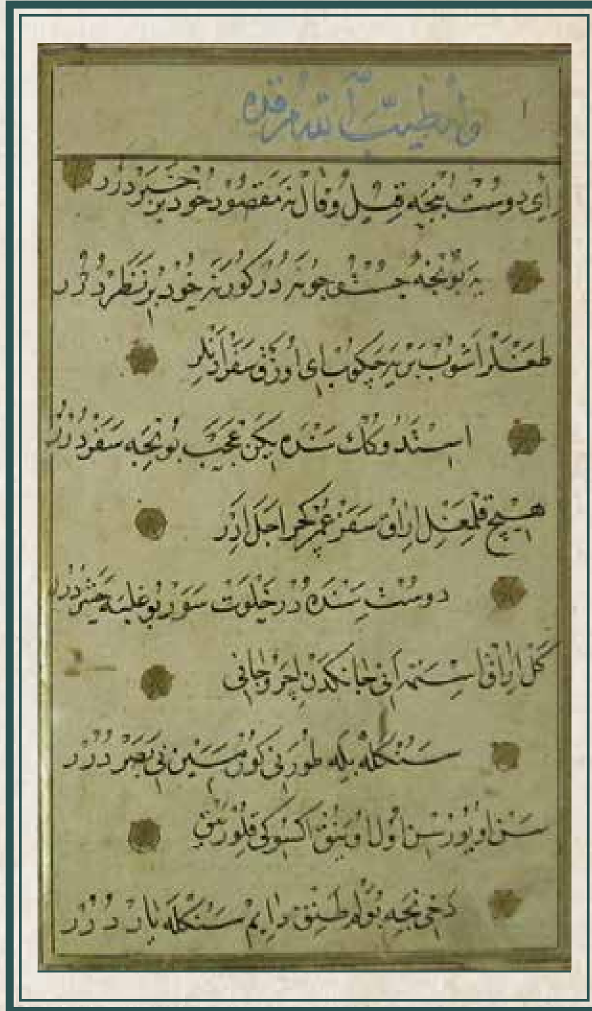
Gel, uzağı isteme, Allah'ı gönlünden içeridedir; seninle birlikte olanı görmeyen kördür (basiretsizdir).

sen uyursın ol uyanuḳ eksügi[ni][118] *ḳılur bayıḳ*
daḫı niçe bulam ṭanıḳ dāyim senüñle yārdurur

Sen uyursun, Allah uyanıktır, eksiğini ortaya çıkarır; daha nasıl kanıt getireyim, sürekli seninle dosttur.

[117] Gölpınarlı 54, Timurtaş 59, Tatcı 61, Uysal 87, Babacan 54
[118] T.

وله طیب الله مرقده

ای دوست نیچه قیل و قال نه مقصود خود بو خبردر

بو نیچه جستجو نه در کونه خود بر نظردر

لطفکله اشو بر نیچه‌کو بای اوزکی سفردر

ایسنده وکلک سنک یچون عجب بو نیچه سفردر

هیچ قلمغل اراق سفر عمر کیم اجل ایردر

دوست سنک درخلوت سوز بو غلبه حشردر

گل اراق سنمه انی جانکدن ایرو جانی

سنکله بیله طورنی کورمیسن نی بصردر

سنی اوی بورسن اول اوینق اکسوکی قلورسنی

کونکی نیچه بوله طینق دایم سنکله باردر

93a *mescid̄ ü medrese sende sen dört yaña perākende*
ne ḳalduñ sen bu erkānda işüñ ḳatı düşvārdurur

Mescit ve medrese sende, (oysa) sen dört tarafa dağılmışsın; sen bu durumda niye kaldın, işin çok zordur.

bu tevḥīd ṭonını geyen varlıġın yoḳlıġa ṣayan
işbu yolda ḳāyim ṭuran bellü bilüñ ol erdürür

Allah'ın birliğine inanan, varlığını (nefsi isteklerini) yok eden; bu yolda sabit duran, bilin ki derviştir.

ol işler temām olıcaḳ ol dirligi dirilicek
gözüñ ḥicābın silicek yer ü gök ṭolu dīdārdurur

İşler yoluna girince, huzura erince; gözün örtüsünü kaldırılınca yer ve gök Allah'ın nuruyla dolar.

miskīn yūnus anı gördi göñli vü cānı sevindi
ḳamusını yire ṣaldı maʿşūḳına intiẓārdurur

Âciz Yunus, onu manen gördü, gönlü ve ruhu mutlu oldu; her şeyini bıraktı, sevdiğine yöneldi.

55 [119]

ḥarfüz-zā

bize dīdār gerek dünye gerekmez
bize maʿnī gerek daʿvī gerekmez

Bize onun cemali gerek, dünya gerekmez; bize maneviyat gerek, benlik gerekmez.

[119] Gölpınarlı 55, Timurtaş 81, Tatcı 101, Babacan 55

مسجد و مدرسه سنده سن درونکه پرکنه
قلندر سن بو وارکن اشک نیچون دشوار دورر

بو توحید طوتغکین وارلغن بو قلعه حصین
اشبو یولده قایم طورن بلو بلک اول ازدر دورر

اول اشلر تمام ایلجک اول درلکی دیلک
کوزک جانن سلجاک تر کوزک طلو دورر

مسکین یونس انی کوردی کیکلی وجانی سوندی
تموسنی بره صلدی معشوقنه انتظار دورر

حرف الزا

بزه دیدار کرک دنیه کرکمز
بزه معنی کرک دعوی کرکمز

93b *bize ḳad[i]r gicesidür bu gice*
ḳo erte olmasun seḥer gerekmez

Bu gece bize Kadir Gecesi'dir; bırak sabah olmasın, seher gerekmez.

bize ʿışḳ şerbetinden ṣun iy dālī
bize uçmaḳda kevs̱er gerekmez

Ey kılavuz (şeyh), bize (ilahî) aşkın şerbetinden sun; bize cennette kevser gerekmez.

badyalar ṭolu[120] *ṭolu içelüm biz*
biz esrük olmazuz ḫumar gerekmez

Biz büyük şarap kabından (ilahî aşkı) dolu dolu içelim; biz sarhoş olmayız, bize mahmurluk uğramaz.

yūnus esriyüben düşdi ṣuṣaḳ da
çaġırur ṭapduġına ʿār gerekmez

Yunus kendinden geçince (elindeki) kadeh de düştü; Tapduk'una seslenir, utanmak gerekmez.

56[121]
eyżan lehü

keleci bilen kişinüñ yüzüni aġ ide bir söz
sözi bişirüp diyenüñ işini ṣaġ ide bir söz

Söz bilen kişinin yüzünü ak eden bir söz; sözü olgunlaştırıp söyleyenin işini sağlamlaştıran bir söz.

[120] T., F: "ṭuṭu"
[121] Gölpınarlı 56, Timurtaş 82, Tatcı 102, Babacan 56

بزه قدر کیجه سی در بو کیجه

قرارنده اولسون بحوز گرکمز

بزه عشق شربتندن صونلدی دولی

بزه اوچمقده کوثر گرکمز

بادیلر طوطولر اوچالار بزه

بز انسان اولمز خمر گرکمز

یونس سر لیبن دوشدی صقده (صفقده)

چغنیر زهد طوغنده حاز گرکمز

گلمیولالن کشینک بر نغ ادن بر سوز

سوزنی بشیروب دیانک اشنی صاغ ادن بر سوز

94a *kelecilerüñ bişirgil yaramazını şeşirġıl*
sözüñ uṣıla düşürgil dimegil çaġada bir söz

Sözlerini olgunlaştırıp kullan, yaramayanı çıkar at; sözünü akıllıca söyle, çocukça bir söz söyleme.

gel āḫī iy şehriyārī sözümüzi diñle bārī
hezārān güher dīnārı ḳara ṭopraġ ide bir söz

Gel kardeş, ey dost, hiç olmazsa sözümüzü dinle; binlerce mücevher ve dinarı kara toprak eden bir söz.

kişi bile söz demini dimeye sözüñ kemini
bu cihān cehennemini sekiz uçmaġ ide bir söz

İnsan sözün yerini bilmeli ve kem sözden kaçınmalı; bu dünya cehennemini sekiz cennete çevirecek bir söz demeli.

yüri yüri yoluñıla ġāfil olma bilüñile
key ṣaḳın ki dilüñile cānuña dāġ ide bir söz

Yolunda yürü, idrakten ayrılma; çok dikkatli ol, ruhunda yara açacak bir söz söyleme.

yūnus imdi söz yatından söyle sözi ġāyetinden
key ṣaḳın o şeh ḳatından seni ıraġ ide bir söz

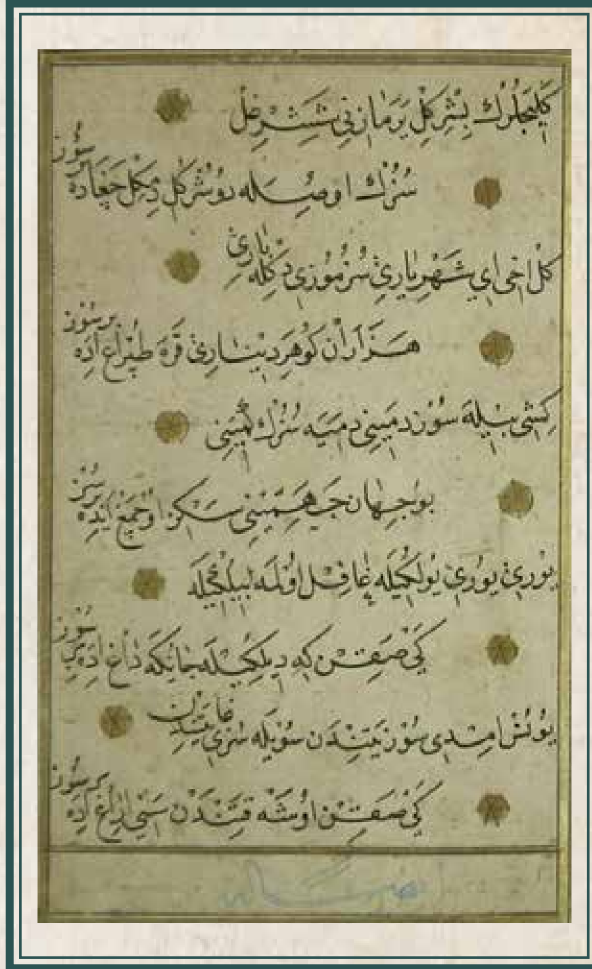
Yunus, şimdi sözü hünerli söyle, nihayetini söyle; Allah'ın katından seni uzaklaştıracak söz söylemekten çok sakın.

57[122]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

[122] Gölpınarlı 57, Timurtaş -, Tatcı 114, Babacan 57

كلعذارك بشر كلی يمانی نشتر عل
سنك او وصله بوشر كلی دکل چقاده سوز
كل اكچی ای شهریاری سن موزی کله یاری
هزاران كوهر دیناری قره طپراغ اده سوز
کیشی بیله سوز دمینی دمیه سوزك کمینی
بو جهان جهنمینی سکز اوچماغ ایده بر سوز
یوردی یوری یولکیله غافل اولمه بیلکیله
یکی صفتن کیه دیلکیله جانکه داغ ادیر سوز
یونس امدی سوز ینیدن سویله سوزی عاقلیدن
یکی صفتن اوشه قندن سحی داغ اده سوز

94b *hīç bir kişi bilmez bizi biz ne işüñ içindeyüz*
ne ḥırşumuz baydur bizüm ne nefsümüz içindeyüz

Hiçbir kişi bizim ne yaptığımızı bilmez; bizim ne zenginlik hırsımız vardır ne de nefsimize uyarız.

bir kimsenüñ devletine ṭaʿn idüben biz gülmezüz
ne münkirüz ʿālimlere ne tersenüñ ḫācındayuz

Bir kişinin mutluluğunu kınayıp ona gülmeyiz; ne âlimleri inkâr ederiz ne Hıristiyan'ın haçına uyarız.

biz bunuñ neligin bildük dünyenüñ nesine ḳalduḳ
ārzūmuz nefsiçün degül dünyā teferrücindeyüz

Biz buranın (dünyanın) ne olduğunu bildik, dünyanın nesine tutulduk; arzumuz nefis için değildir, (geçici) dünya seyahatindeyiz.

yūnus eydür hey sulṭānum özge şāhum vardur benüm
ḳo dünye altun gümişin ne baḳır u tuncındayuz

Yunus söyler, benim sultanım, özge şahım (Allah'ım) vardır; dünyanın altınını gümüşünü (süsünü) bırak, ne bakır ne tuncuna (maddiyatına) meylimiz var.

58 [123]

ve lehü raḥmetu 'llāhu ʿaleyh

ḥaḳ cihāna ṭolıdur kimsene ḥaḳı bilmez
anı senden iste o senden ayru olmaz

Allah'ın işaretleri her yerdedir (buna rağmen) kimse onu bilmez; onu sen kendinde ara, o senden ayrı değildir.

[123] Gölpınarlı 58, Timurtaş 83, Tatcı 103, Babacan 58

وله رحمة الله عليه

95a *dünyeye inanursın rızḳa benümdür dirsin*
niçün yalan söylersin çün sen didügüñ olmaz

Dünyaya taparsın, nimetlere benimdir, dersin; niçin yalan söylersin çünkü söylediklerin doğru değil.

āḫıret yavlaḳ ıraḳdur ṭoġrulıḳ key yaraḳdur
ayrulıḳ ṣarp firāḳdur hīç varan girü gelmez

Ahiret epey uzaktır (ancak) doğruluk çok gereklidir; ayrılık (ise) çetindir, gidenler asla geri dönmez.

dünyeye gelen göçer bir bir şerbetin içer
bu bir köpridür geçer cāhiller anı bilmez

Dünyaya her gelen ölüm şerbetini içerek ayrılır; cahiller dünyanın bir köprü olduğunu bilmezler.

gelüñ ṭanışıḳ idelüm işüñ ḳolayın ṭutalum
sevelüm sevilelüm dünyeye kimse ḳalmaz

Gelin dost olalım, işin kolayını yapalım; sevelim sevilelim, kimse bu dünyada kalmaz.

yūnus sözin añlarısañ maʿnīsini diñleriseñ
saña eyü dirlik gerek bunda kimsene ḳalmaz

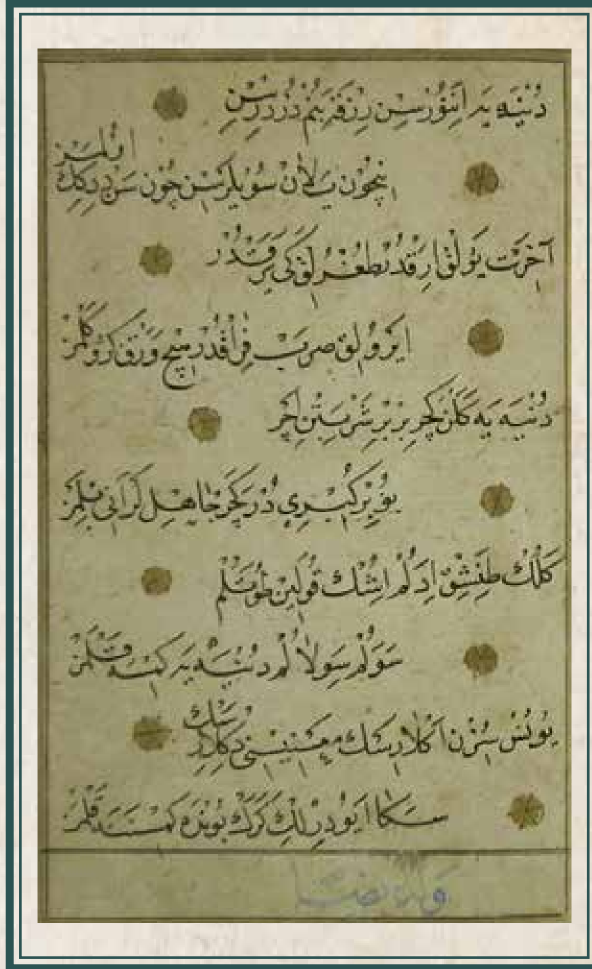
Yunus'un sözünü anlarsan, anlamını kavrarsan; sana iyi bir hayat gereklidir çünkü kimse dünyada kalmaz.

59 [124]

ve lehü eyżan

[124] Gölpınarlı 59, Timurtaş 84, Tatcı 104, Babacan 59

دنیه یه اینورسین زنهار بنم دیرسین
نچون یلان سویلرسن چون سن دکلك اولمز
آخرت یولی ایراقدر طغرلغی بر قدر
ایرولق صرب قیلقدر هیچ وارنقدر کلمز
دنیه یه گلن کچر بر بر شربتن ایچر
بو بر کوپری در کچر جاهل انی بلمز
کلك طنشق ادملر اشك قولن طوتالم
سولم سولالم دنیه یه کیمسه قلمز
یونس سوزن انکلارسك معنیسنی دکلرسك
سکا ایودلك کرك بونی کیمسه قلمز

95b *nidem ben göñülile benümle bile bir dem durmaz*
maʿşūk yüzin gördi meger ögütleyüp ögin dirmez

Ben gönül ile ne yapayım, bir an bile benimle değildir; Sevgilinin yüzünü gördükten sonra laf dinleyip aklını başına toplamaz.

tañrıyıçün iy uṣlular gönlüm baña bulıvirüñ
vardı dostıla buluşdı baña girü boyun virmez

Ey akıllı kişiler Allah için gönülümü bana buluverin; gitti, Dost ile buluştu artık bana itaat etmez.

bunuñ gibi göñül ile niçe dirlik iltebilem
bıraḳdı yabana beni bir dem gelüp ḥālüm ṣormaz

Böyle bir gönül ile nasıl huzurlu bir hayat yaşarım; beni dışladı artık bir kere bile gelip hatırımı sormaz.

göñül baña yoldaşıken zühd ü ṭāʿat ḳılurdum
yıḳıldı bu tertīblerüm göñülsüzem elüm irmez

Gönlüm benimle yoldaşken, ibadetimi yapardım; gönlümü kaybettim, düzenim bozuldu, elim bir işe ermez.

göñül içerü dostıla ben ḳapuda feryād u zār
biñ yıl zārī ḳılursam işbu nedür diyü ṣormaz

Gönlüm Dost ile beraberken ben dışarda kalmış feryad edip ağlıyorum; bin yıl ağlayıp inlesem, bu ne hâldir diye sormaz.

eydürisem ayā göñül ḳanı farīża yā sünnet

بدم تن کوکل ایله بمله بله بردم درمز

معشوق یوزن کوردی مگر کوکلیوب اوکردرمز

تنکریچون ای اصلولر کلکم باکه بولیورك

وآردی دوستله بولشدی بکه کرو بونی ومز

بنك کبی کوکل اله نجه دیلك الله بلم

بروقتدی بیننه نی بردم کلوب حالم صرمز

کوکل سکا بولداشکو زهد وطاعت قلودرم

بیعقدی بو ترتیب لرم کوکلشرم الوم درامز

کوکل اجرو دوستله بن قوده فریاد و زارلو

بیلك ییل زاری قلورسم اشعندر دیو صرمز

ایدوردم ایا کوکل فانی فرصتنه یا اسنت

96a *eydür yoḳ teşvīş ḳo ya bu sevüye ʿamel ṣığmaz*

Ey gönül nerede farz ve sünnet diye seslensem; sıkınıtı yok, bu aşk ibadetten başka bir şeydir, der.

iñileyin eydürisem gör boynuñda borç ḳalmasun
ḳaḳır buşar söger baña eydür iy ḥaḳ[ḳ]ı görmez

Sızlanarak bak, boynunda ibadet borcu kalmasın, desem; kızar, öfkelenir ve söylenir, bana söyler, ey Hakk'ı görmez!

ağız ağızdan ḳutludur ola ki sözüñüz duta
ben yüz biñ yıl söylersem sözüm ḳulağına girmez

Kişi kişiden değerlidir, bir ihtimal ki sözünüz yerini bulur; ben yüz bin yıl söylesem, sözüm kulağına girmez (dinlemezsin).

göñlüm daḫı cānum daḫı el bir itdi şol ikisi
yüz biñ yūnusdan ferāġat dost yüzinden gözin ırmaz

Gönlüm ve ruhum ikisi birlikte el birliği ettiler; Yunus'tan yüz binlerce kez feragat ettiler ama Dosttan bir an bile ayrılmadılar.

60 [125]

eyżan lehü revvaḥaʿllahu rūḥahu

iy baña eyü diyen benem ḳamudan yavuz
alnumı ay bilürem bu gözlerümi gündüz

Ey bana iyi deyen, ben herkesten kötüyüm; alnımı ay bilirim, bu gözlerimi güneş.

bu vücūdum şehrinde buçuḳ pūllıḳ aṣṣum yoḳ

[125] Gölpınarlı 60, Timurtaş 85, Tatcı 106, Uysal 75, Babacan 60

ایدر یوق تشویشین قویسه بو سوزه عمل صعب صغیر

اکلین ایدورسم کوز یوزینکدن برج قلسون

قاق بوش سنکا ایذا ایدرکم کوزمز

اغز اغزدن قتلوده اوله که سوزکوزدوکه

بن یوزینک بیل سویلادیکم سرزم قولغنه کوزمز

ککلم داخی جانم داخی کل براندی شول کیبی

یوزینک یولندن قراغنج دوشت یوزیندن کوزن ایمز

ایضا [illegible]

ای نکار یوددین بیم قودن یاوز

النومی آی بیلور یوزکزمی کندز

بو وجود مرشهرنن بحی بولغی صمر توق

96b *ʿamelüm maḥalleri serbeser ḳalmış issüz*

Bu bedenimden en ufak bir faydam yoktur; ibadet yerlerim baştan sona işlevsiz kalmış.

ḥücrede vü bucaḳda ḥaḳḳa lāyıḳ ʿamel yoḳ
kimde derd ü firāḳ var kimlerde es̠erlü söz

Hiçbir yerde Allah'a uygun ibadet yok; kimde dertlenme ve ayrılık hüznü var, kimde etkili söz var!

ḫalḳ hep ayağın durur ben segirdüm oturdum
geçdüm ṣadır yirine döşek ḳalıñ yirüm düz

İnsanlar hep ayaktalar, ben ise dolaştım, oturdum; başköşeye geçtim, yerim iyi, döşeğim kalın.

bunuñ gibi sālūslıḳ çünkim elüme girdi
ayruḳ nişüme yarar derd ü firāḳ vāh u sūz

Madem böyle ikiyüzlülük elime geçti; artık dertlenme ve ayrılık hüznü, ahlanma ve sızlanma ne işime yarar!

ben bir kitāb oḳudum ḳalem yazmadı anı
mürekkeb eylerisem yitmeye yidi deñiz

Ben öyle bir kitap (kâinat kitabı) okudum ki onu bir kalem yazmadı; mürekkeple yazmaya kalksam yedi deniz yetmez!

ben oruç namāziçün süçi içdüm esridüm[126]
tesbīḥ ü seccādeyiçün diñledüm çeşte ḳopuz

Ben oruç ve namaz için (ilahi) aşk şarabını içtim ve kendimden geçtim; tesbih ve seccade için saz ve kopuz dinledim.

[126] T., F: "esreridüm"

عملم محکمه‌لرین سرنبشته قلمی اسود
محشرده و بجه‌سن صحیفه لایق عمل یوق
کمسن درد و فراق وارکلنده اثر لوث
خلق هب آیغن دوزنینک شکر دم ورتدم
کچندم صدد دیر بیز دوستک قلب بردم دونن
بنک کبی بیا لوسلو چو کم الومه کردی
ایکی ون نشومهر ید دند و فراق و آه و سوز
کن بر کتاب و فقدم قلم بیز صددینی
مرکب ایلر نم یتیشه بدی دکیز
بن او ذبح ثمانی چون نجمی لجند مر آسن ابدم
لسنیح و سجاده یجون دکلدم حشیه قوز

97a *yūnusuñ bu sözinden sen maʿnī añlarısañ*
ḳonya menāresini göresin bir çuvāldūz

Sen Yunus'un bu sözlerinden anlam çıkarırsan; Konya minaresini bir çuvaldız gibi mi görürsün!

61 [127]

eyżan lehü nevveraʿllahu ramsehü

niçeler bu dünyede günāhını yuyamaz
ʿömri geçer yoḳ yere iy dirīġā ṭuyamaz

Nice insan bu dünyadayken günahını temizleyemez; ömrü boş yere geçer, çok yazık, farkında olamaz!

bir niçe kişilerüñ ġaflet gözin bağlamış
ḥaḳ yolına diriseñ bir yufḳaya ḳıyamaz

Birçok kişi boşvermişlik içinde; Allah için istesen bir yufka bile veremez.

bu dünye bir gelindür yeşil ḳızıl donanmış
kişi yeñi geline baḳubanı ṭoyamaz

Bu dünya yeşil ve kırmızı elbiseler giyinmiş (alımlı) bir gelin gibidir; insanlar yeni geline bakmaya doyamazlar.

iy niçe arslanları alur aḳdarur ölüm
ʿazrāʾīl niçesine bir yoḫsulca döyemez

Ölüm nice arslan gibi insanları tutar, yere yıkar; Azrail bunların hiçbirine yoksulcasına tahammül etmez.

[127] Gölpınarlı 61, Timurtaş 86, Tatcı 105, Babacan 61

یولنک بو سرّندن سن معنی کلارسک

قوینه منارسنی کوردیسن بر چوالدوز

ایضاً للنبوی قدس الله سرّه

نیجه‌لر بو دنیه‌ده کناهینی یوبایز

عمرینی نجه یوق یره ای دریغا طویامز

بر نیجه کیشی‌لرک غفلت کوزن باغلمش

حق یولنه دیرسک بر آقچه‌یه قیامز

بو دنیه‌یه بر کلنده بیشل قزل دونرمش

بر کیشی سکی کلنه بقوبنی طویامز

ای نیجه ارسلانلری الوردی قدرینی الوم

عزرائیل نیجه سنه بر نیجه بچه دویامز

97b *var imdi miskīñ yūnus ʿuryān olup gir yola*
yüz çoḳallu gelürse yalıncağı ṣoyamaz

Âciz Yunus, şimdi dünyalık rütbelerden sıyrılarak yola çık; karşına birçok silahlı yol kesici çıksa da sende alacak bir şey bulamaz.

62 [128]
eyżan lehü ḥarfü ʾs-sīn

ʿışḳ erine dünyede ne ḥarīr ü ne palās
zīra kim göñli anuñ kibrile dutmadı pas

Dervişe dünyada ne ipek ne de abâ (gerekir) çünkü onun gönlü kendini beğenmişlikle kirlenmiş değil.

iş ʿamelile biter lāyıḳ olursa yiter
gerekse ʿuryān yüri gerekise gey aṭlās

Bir iş emekle biter, münasipse tamamlanır; (bu uğurda) ister çıplak yürü ister atlas (kumaş) giy.

dilerseñ iresin ferāġat menziline
var ḳanāʿat dārında nefsi boġazından as

İstersen vazgeçme makamına (huzura) erebilirsin; git, yetinme darağacında nefsini boğazından as (nefsini rızanla öldür).

nefs-i cüzʾī varlığın ʿaḳl-ı külle ulaşdur
varlıġuñ yoġa degşür ḳalmasun sende heves

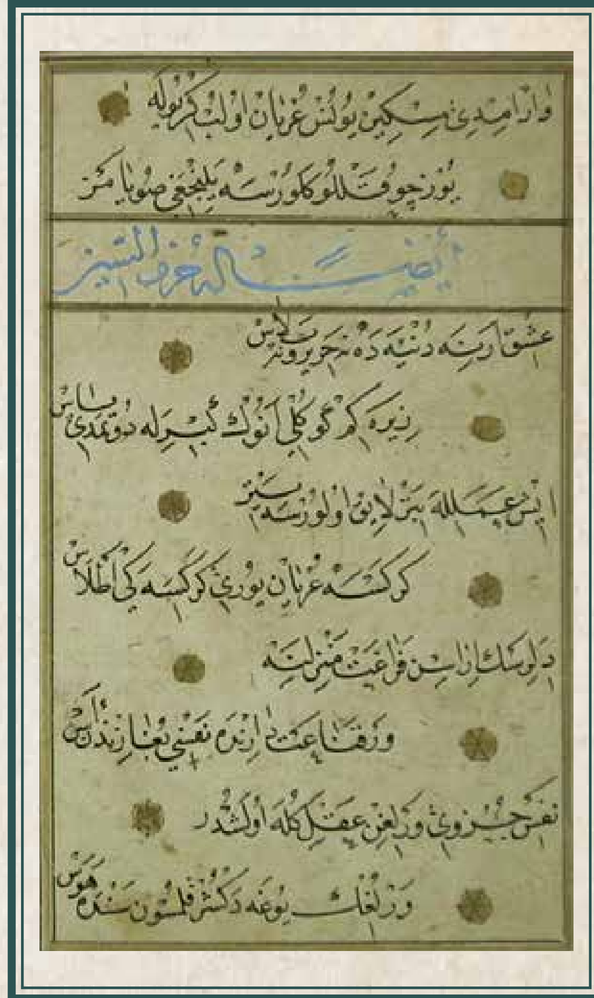
Nefsini (benliğini), yaratılış gayesini anlamış ve buna göre haraket eden akla teslim et; varlığını yoka değiştir (benlikten geç) ve sende nefsin istekleri kalmasın.

[128] Gölpınarlı 62, Timurtaş 95, Tatcı 119, Uysal 36, Babacan 62

وار امیدی مسکینک یولنش عریان اولنلر کرو له
یوز چوق قللو کورسه یلنجق صو یامز

ایضا له عرف التبریز

عشق ارینه دنیه ده نه حریر ونه پلاس
زیره کوکلی انوک تبرله دوتمدی پاس

ایتن عملله بتلانی اولورسه ستر
کر کسه عریان یوزی کر کسه کی اطلاس

دولتک ازاسن قوامت منزلنه
ور قناعت ایتمه نفسی بغا زیندن اکس

نفس جزوی ور لغن عقل کله اولدر
ور لغات یوعه دکش قلمسون سنی هوس

98a *bu ḳamu ṭāʿatlerüñ başı miskīnlik imiş*
gel imdi miskīn yūnus ṭamaʿuñ yayını yas

Bütün ibadetlerin başı âcizlikmiş; gel şimdi âciz Yunus, açgözlülüğün yayını gevşet (isteklerinden vazgeç).

63 [129]

eyżan lehü ḥarfü 'ş-şīn

dostdan ḫaber geldi gine ḳullar yaraḳ itsün dimiş
dirgensünler meşāyıḫa er etegin dutsun dimiş

Allah'tan haber geldi, kullarım (âhiret için) hazırlık yapsın demiş; mürşitlere güvensinler, onlara bağlansınlar demiş.

ben severin şol ḳulumı yoḫsul ola ṣabr eyleye
benden aña yol eyledüm miʿrācuma gitsün dimiş

(Allah) ben yoksul olup sabreden kulumu severim; kendimden ona yol yaptım, bana yükselsin (namaz kılsın) demiş.

şol ḳahrıla ḳazananlar güle güle yidürenler
götürdüm perdelerini dīdāruma baḳsun dimiş

(Allah) zahmetle kazanıp gönül hoşluğu ile yedirenlerin (cömertlerin) örtülerini kaldırdım, cemalimi görsünler, demiş.

her bir kişi dosta vara armaġanın dosta vire
anda bizi añmayanlar bunda da unutsun dimiş

Her bir insan Allah'a ulaşacak ve getirdiğini (ibadetlerini) ona takdim edecek; (Allah) dünyada bizi anmayanlar burada (âhirette) da unutsun demiş.

---

[129] Gölpınarlı 63, Timurtaş 96, Tatcı 122, Uysal 176, Babacan 63

بو قمو طاعتلرك بتی سکین اولمش
کل اوسدی سکین یونس حمیقات

أيضا له غفر الله ذنوبه

دوستندن خبر کلدی کنه قولکر اق اوشون دمش
در کنسو دنلدمسنا یحه را کن دوشون دمش
بن سوزن شول قولکی عشقل اوله صبر ایله
بندن اکه بولایلدم معرجه کنشونه دمش
شول قهر له قوانشلر کوله کوله میدوره سنلر
کتوردم یرده یرنی دیدار عمه بخشون دمش
هر بیر کیشی دوسته وره اوعمن دوسته وره
اندن بری کیسکر بونده اوبنشون دمش

98b *fānī dünyeden geçerüz bāḳī mülkine göçerüz*
armaġan gerek dosta yüklü yükin dutsun dimiş

Bu geçici dünyadan ayrılıp sonsuzluk âlemine göçeceğiz; Allah'a armağan (ibadetlerimizi) götüreceğiz bunun için (Allah) dünyada hazırlık yapsınlar demiş.

eydüñ yūnusa ṭursun yüzini ṭopraġa sürsün
ögüdin gendüye virsün oḳuduġın dutsun dimiş

(Allah) Yunus'a söyleyin geri dursun (vazgeçsin), yüzünü toprağa sürsün (nefsini terbiye etsin), öğütlerini kendine versin, okuduğunla amel etsin demiş.

64 [130]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

bilenlere ṣormaḳ gerek bu tendeki cān neyimiş
cān ḫod ḥaḳ[ḳ]uñ ḳudretidür ṭamardaġı ḳan neyimiş

Bu vücuttaki ruhun mahiyetini bilenlere sormak gerek; ruh Allah'ın kudretidir, damarda dolaşan kan ne ki!

fikir yumış oġlanıdur endīşe ḳayġu ḳānıdur
bu āh u vāh ʿışḳ ṭonıdur taḫta oturan ḫan neyimiş

Fikir hizmet eridir, düşünce kaygı ocağıdır; bu âh ve vâh aşkın elbisesidir, tahta oturan sultan ne ki!

şükür anuñ birligine yoġıken uş var eyledi
çünki aṣıldan biz yoġuz mülk ü ḫānümān neyimiş

Allah'ın birliğine şükür olsun, bizi yokken var eyledi; aslında biz yokuz, eşya ve ev bark ne ki!

[130] Gölpınarlı 64, Timurtaş 97, Tatcı 120, Babacan 64

فانی دنیه دن کچوز باقی ملکن مجاز
ارمغان کرک دوسته چکلو یوکن دوستوک دمش
ایدلر یونده طورسون یوزنی طپراغه سورسون
اوکدن کنده یه ویرسون اوقودغن دنشون دمش

ایضا له

بلنده صبرنی کرک بوستده کی جان نمش
جان نخود حقاب قدرندر طمردغی قان نمش
فکر یونس وغلادندر اندیشه قیغوکاندر
بو آه و آه عشق طوندی تحنه اوزرنه جان نمش
شکرانک برلکنده بونکن اوش وار الله
چونکه اصلدن بر بوغر ملک خانمان نمش

99a *çalap viribidi bizi var dünyeyi görüñ diyü*
bu dünye ḫod bāḳī degül mülke süleymān neyimiş

Allah bizi, gidin dünyayı görün diye gönderdi; bu dünya kalıcı değil, dünya için Süleyman ne ki!

ṣoruñ ṭapṭuḳlu yūnusa bu dünyeden ne añladı
bu dünyenüñ ḳarārı yoḳ sen neyimiş ben neyimiş

Taptuk’a bağlı Yunus’a sorun, bu dünyadan ne anladı; bu dünyanın istikrarı yok, sen nedir, ben nedir!

65[131]

eyżan lehü

cānum erenler yolı inceden inceyimiş
süleymāna yol kesen şol bir ḳarıncayımış

Canım dervişlerin yolu çok meşakkatliymiş; Süleyman’nın yoluna engel olan bir karıncaymış.

göñlüm eydür varayın saña girü geleyin
göñlüm uyduġı baña dostı bulıncayımış

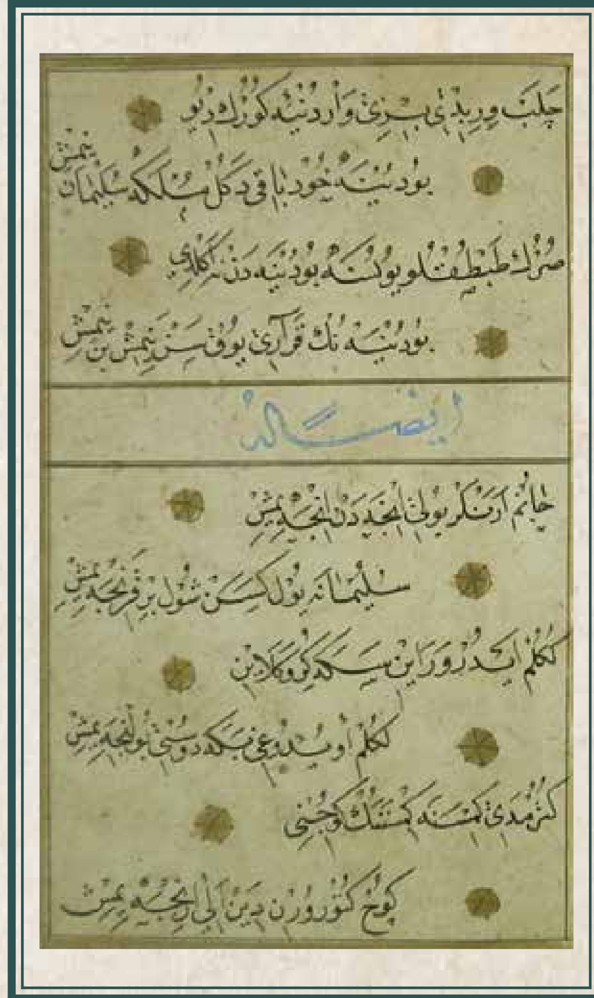
Gönlüm söyler, gideyim, sana geri geleyim; gönlümün bana tabi olması, Dost'u bulana kadarmış.

götürmedi kimsene kimsenenüñ gücini
güç götürürin diyen eli irinceyimiş

Kimse kimsenin işini engellemedi; işini engellerim dimek fırsat buluncaymış.

[131] Gölpınarlı 65, Timurtaş 98, Tatcı 124, Uysal 144, Babacan 65

چلب وریدی بزی وار دنیه کورك دیو
بو دنیه خود باقی دکل بلکه سلیمان یمش
صراط طبطقلو بونکه بو دنیه دن کلدی
بو دنیه نك قراری یوق سن دیمش بن یمش

ایضاً له

خانم ارنکر بولی انجه دن انجه یمش
سلیمانه بولکسن شول بر فرنجه یمش
کلکم ایدر زوراین سکه کروکلاین
کلکم او بیلدیکی بکه دوستی بو انجه یمش
کنز مدی کمنه کسنك کوجنی
کوچ کتوروزن دین الی انجه یمش

99b *ʿāşıḳuñ gözi yaşı dün gün ṭurmaz aḳar*
ʿāşıḳ ḳan aġladuġı maʿşūḳ ṣoruncayımış

Âşık gece gündüz durmadan ağlar; âşığın ıstırap çekmesi sevgili soruncaya kadarmış.

eydürleridi baña ʿāşıḳ āvāre olur
geldi başuma gördüm ol söz yerinceyimiş

Âşığın aklı başında olmadığını bana söylerlerdi; kendi başıma geldi, o söz yerinde söylenmiş.

dört kitābuñ maʿnīsin oḳıdum ḥāṣıl itdüm
ʿışḳa gelincek gördüm bir uzun hiceyimiş

Dört kutsal kitabı okudum, ne söylediğini bildim; aşk başa gelince anladım uzun (etkileyici) bir sözmüş.

ben dervīşem diyenler ḥarāmı yimeyenler
ḥarāmuñ yenmedügi ele girinceyimiş

Ben dervişim diyerek haram yemeyenler; haramın yenmediği ancak ele girince anlaşılırmış.

eydürler fülān öldi mülkiyle mālı ḳaldı
ol māluñ irkildügi issi ölinceyimiş

Filan kişinin öldüğünü, mal ve mülkünün kaldığını söylerler; o malın yığılması sahibi ölünceymiş.

iki kişi söyleşür yūnusı görsem diyü

عاشقك كوزى ياشى دوكن كون طورمز آقر

عاشق وقانن اغلادوبنى معشوق صورنجه گلمش

ايدرلر ايدى بكا عاشق آواره اولور

گلدى باشومه كوردم اول سوزى نجه ايمش

دورت كتابك معنيسن اوقدم حاصل انده

عشقه گلنجك كوردم بر اوزون هجه ايمش

بن درويشم ديرلر حرامى بيلمز

حرامك يماكى الله كرنجه ايمش

ايدرلر فلان اولدى سلكنه مالى قلدى

اول مالك ارى گلدوكى اسى اولنجه ايمش

ايكى كشى سويلشر يونسى كوردم ديو

100a *biri eydür ben gördüm bir ʿāşıḳ ḳocayımış*

İki kişi Yunus'u görelim diye konuşurlar; biri söyler, ben gördüm, bir âşık ulu kişiymiş.

66 [132]

eyżan lehü ḥarfü 'l-ġayn

ol ben sevdügüm nigār nidem ol benden fāriġ
ne verüp ḫoş görinem iki cihāndan fāriġ

O benim sevdiğim Sevgili ne yapsam benden uzak; ne verip hoş görüneyim ki hem dünya hem ahiretten uzak.

kimden kime varayın aḥvālüm söylemege
sözüm kime diyeyin sözden lisāndan fāriġ

Durumumu anlatmak için kimden kime gideyim; sözden ve dilden uzaklaşarak sözümü kime söyleyeyim?

cihānda kim giriser bu işüñ arasına
ya kim ḥükm idebile sulṭān u ḫāndan fāriġ

Dünyada kim böyle bir işin içine girebilir; sultandan ve padişahtan uzak kim söz geçirebilir?

gerekse müsülmān olam biñ yıl ʿibādet ḳılam
gerekse kāfir olam küfr ü īmāndan fāriġ

Gerekirse Müslüman olayım, bin yıl ibadet edeyim; kâfir olayım, gerekirse küfür ve imandan uzaklaşarak!

gerekse ehl-i millet farīżasın bekleyem

[132] Gölpınarlı 66, Timurtaş 99 Tatcı 126, Uysal 93, Babacan 66

بری ایکن دربن کوردم بر عاشق موجه بمش

ایضاً له حرف الغین

اولدن بن سودکم نکار ایسنده اول ایندن فارغ

ترور روب خوش کورنم کی جهاندن فارغ

کیمسه‌دن کیمسه ورابن احوالم سویلیکه

سوزم کیمسه دیابن سرزن لساندن فارغ

جهانده کیم کرسر بولشک اراسنه

بر کیم حکم ادبله سلطان و خاندن فارغ

کر کیشه مسلمان اولمینک بل عبادتدن فارغم

کر کیشه کافر اولم کفر و ایماندن فارغ

کر کیشه اهل ملت فرضه سن بکلیم

100b *gerekse şöhret ḳovam şöhret ü dīnden fāriġ*

Gerekirse ümmetin farzlarını yerine getireyim; gerekirse şöhret peşinde koşayım, şöhret ve dinden uzak olarak!

gerekse ʿilliyyīnde yüz biñ kez minber uram
gerekse şirk besleyem ṣıdḳ u gümāndan fāriġ

Gerekirse cennetin en yüksek katına çıkayım; gerekirse ortak koşayım, içten bağlılık ve şüpheden uzaklaşarak!

niçe ticāretile kesb gösterem ben aña
şöyle ḳādirdür ol kim sūd u ziyāndan fāriġ

Ben nasıl bir ticaret yaparak ona kazanç sağlayayım; öyle her şeye gücü yetendir ki o, kâr ve ziyandan uzaktır.

niçesi ḳul[l]ıġıla sevilibilem ben aña
ḫāṣ u ʿām anı sever ol hep sevenden fāriġ

Ben ona nasıl bir kulluk yaparak sevilebilirim; aydın ve halk onu sever, o ise hep sevenden uzaktır.

anuñ gibi maʿşūḳa kim göñül virdiyise
tertībden geçmek gerek ol andan bundan fāriġ

Onun gibi Sevgiliye kim gönül verdiyse; düzenden vazgeçmek zorundadır çünkü o şu veya bundan uzaktır.

yūnus sen severiseñ ḥaḳīḳat maʿşūḳayı
fāriġ ol cümlesinden kevn ü mekāndan fāriġ

Yunus, sen Sevgiliyi gerçekten seviyorsan; evrendeki her şeyden uzak olmak zorundasın!

گرکسه شهرت قوم شهرت و شاندن فارغ
گرکسه علیینده یوز بیك کوڭل اورر
گرکسه شرك بیلیم صدق و کماندن فارغ
نیجه تجار بیله کسب کنز اکا
شونکله قادر در ولکن سود و زیاندن فارغ
نیجه شیخ قولعله سویلی بلمن اکا
خاص و عام آنی سوزر اول هب سوزندن فارغ
آنك کبی معشوقه کم کوڭل ویرد ایسه
ترتیبدن کچمك کرك اول آندن بوندن فارغ
یونس سن سوز ایسك حقیقت عشق
فارغ اول جمله سندن کون و مکاندن فارغ

67[133]

101a *ve lehü ṭābeṣ-ṣerā*

şükür ḥaḳḳa kim dost bize eyitdi dost yüzine baḳ
açdum ben de göñlüm gözin sulṭānumı gördüm muṭlaḳ

Allah'a şükür ki Dost'um beni uyardı Dost'a yönel; ben de gönül gözümü açtım, Sultanımı kesinlikle gördüm.

çünki gördüm ben ḥaḳ[ḳ]umı ḥaḳḳıla oldum biliş
her ḳancaru baḳdumısa hep görinendür cümle ḥaḳ

Ben Hakk'ı gördüğüm (bildiğim) için onunla dost oldum; her nereye baksam görününen hep odur.

açuḳ duvācuḳ ḳapusı dostlariçün ol ḥaḳ[ḳ]uñ
dostı olmaḳ dileriseñ dostlardan oḳı bir sebaḳ

Dua kapısı dostlar için (sonuna kadar) açıktır; Hakk'ın dostu olmak istersen dostlardan bir sayfa okumalısın (bir Allah dostunu tanımalısın).

ḥicābdasın bugün seni göstermezler belli saña
ḥicāb didügüm añla dünyelikdür gözden bıraḳ

Dünya meşgalesi (nefsin istekleri) seni sana göstermez (seni engeller); engel dediğim (şey) anla, dünyalıklardır, (bunları) terk et.

sen seni bilmeyince eren naẓar ḳılmayınca
senligi ara yerden gidermezseñ oldı duzaḳ

Seni seni bilmeyince, mürşit nazar etmeyince (gönül feyizle dolmayınca); senliği (nefsini) aradan kaldıramazsan sana tuzak olur.

[133] Gölpınarlı 67, Timurtaş 100, Tatcı 128, Babacan 67

ولسلطانه

شکر حقه کم دوست بزه ایندی دوست بن بنزنوق
اچدم بنده کلکم کورزن سلطانمی کوردم مطلق

چونکه کوردم بن جسمی حقله اولدم بلش
بر فتحجر ویقد ومسه هب کوزندر جمله حق

اچق دولجق قپوسی دوستلر چون وار حق
دوستی اولمق دلرسک دون نارکن اوقی سبق

حجابدر سن بوکن سنی کوسترمز لیلی سکا
حجاب دد وکم اکله دینه لک دور کوزدن برق

سن سنی بلمیجه ارکن نظر قلمیجه
سنلکی ارهیردن کیدرمزسک ولدی یوق

101b *yedi deñiz dört ırmaḳ seni mismil eylemeye*
çünki işüñ o ḥaḳḳıla olmadısa ḳalduñ ıraḳ

İşin Hak ile değilse ve ondan uzak kaldınsa; yedi deniz, dört ırmak seni (günahlardan, arzulardan) arındırmaz.

evliyādur ḥaḳ ḳapusı yūnusdurur ḳapucısı
ʿışḳıla geldi bu yola ʿışḳı idindi hem ṭuraḳ

Hakk'a ulaşmanın kapısı evliya (yanıdır); Yunus bu (kapının) kapıcısıdır (hizmetçisidir).

68 [134]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

iy çoḳ kitāblar oḳuyan sen kim ṭutarsın baña daḳ
tā bilesin sırrı ʿayān gel ʿışḳdan oḳı sebaḳ

Ey çok kitaplar okuyan kişi, beni ayıplarsın; gel manevi aşktan haberdar ol ki gizli olan sana açılsın.

gerek sen seni bildüñise ṣūret terkin urduñısa
ṣıfat nedür bildüñise ne kim iderseñ baña ḥaḳ

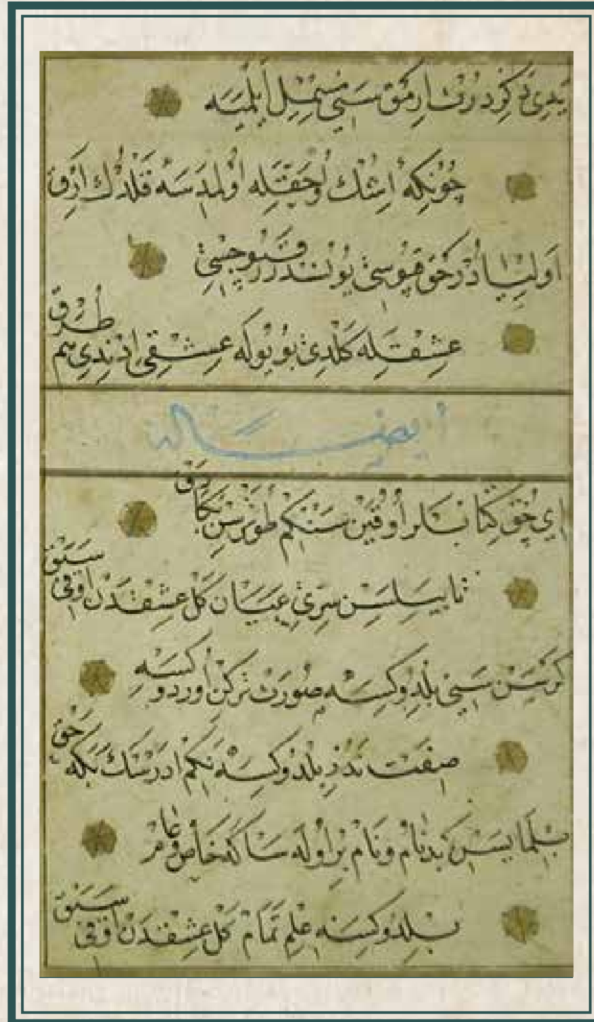
Sen seni bildinse, bedenin isteklerini terk ettinse; sıfat (maddiyat) nedir bildinse bana hak verebilirsin.

bilmeyesin bed-nām u nām bir ola saña ḫāṣ u ʿām
bildüñise ʿilmi temām gel ʿışḳdan oḳı sebaḳ

Kötü şöhretli olanı ve şöhreti bilmeyesin, aydın ve halk sana bir olsun; ilim nedir bildinse, o halde gel, aşk kitabından oku.

[134] Gölpınarlı 68, Timurtaş 101, Tatcı 130, Uysal 89, Babacan 68

یدی کردونی آرمغی سنی مبتلا ایلمیه

چونکه ایشك اوجغیله اولدیسه فلك ازرق

اولیادر حق موسیسی بونلردر قبوجیتی

عشقله کلدی بو یوله عشقی اندیم طرق

ایضا له

ای حق کتابن اوقین سنکم طوتشن نکار دق

نا بیلسن سری عیان کل عشقدن اوقی سبق

کرسن سنی بلدوکسه صورت ترکن وردوکسه

صفت ندر بلدوکسه نکم ادرسك بکه حق

بلمایسن بدنام و نام بر اوله سا کنا خاص و عام

بلدوکسه علم تمام کل عشقدن اوقی سبق

102a *oḳımaġıl ʿilmüñ yüzin ʿilme ʿamel gerek güzīn*
aç göñülden bāṭın gözin ʿāşıḳ maʿşūḳ ḥāline baḳ

İlmi yüzünden okuma, ilim için seçkin ibadet gerekir; içten gelerek gönül gözünü aç, ey âşık, sevilmiş hâline bak.

baḳġıl ʿāşıḳ ne işdedür maʿşūḳa ol cünbişdedür
ikisi bir teşvīşdedür iki ṣanup baḳma ıraḳ

Bak, âşık ne (zor) durumdadır, sevgili kendi safasında; ikisi bir hengâmededir, ikisini ayrı sanıp uzaklaşma.

ikilikden geçemedüñ ḥāli ḳālden seçemedüñ
dostdan yaña uçamaduñ faḳılıḳ oldı saña faḳ

İkilikten (o ve ben) vaz geçemedin, inanca göre yaşamayı laftan ayıramadın; Dosttan yana yönelemedin, din kuralları bilen âlim olmak sana tuzak oldu.

cübbe vü ḫırḳa tāc u taḫt virse gerekdür ʿışḳa bāc
dört yüz mürīḍ elli ḥāc terk eyledi ʿabdü ʾr-rezzāḳ

Abdürrezzak (Şeyh San'an) cübbe ve hırkayı (dini değerleri), tac ve tahtı (maddi değerleri) aşka vergi olarak vermiştir; dört yüz mürit, elli hacı terk etti.

anuñ gibi dīñ ulusı ḫaç öpdi çaldı nāḳūsı
sen daḫı bıraḳ nāmūsı gel berü bütüñ oda yaḳ

Onun gibi din büyüğü haçı öptü, kilise çanını çaldı (nefsi sıfatları terk etti); sen de iffeti bırak (tasavvufsuz şeriati) bırak, gel beri, her şeyi (maddi istekleri) yok et.

ʿāşıḳ maʿşūk birdür bile ʿışḳdan gelür her söz dile

او قفل علمك يوزن علمه عمل كوك كورن

آچ كوكلدن باطن كوزن عاشق معشوق جمالنه باق

بو قفل عاشقه آشدن دُر معشوقه اول حسنيله دُر

آكيسي بر نسنه ايش دُر آكي صنوب بعده آرق

ايكي الكدن چيقامادك حالي قالدن يچامه

دوستدن ياكه اوچمدك فراق وليكن ساكر فى

جبه وخرقه تاج وتخت ور سه كركدر عشقه باج

دردت يوز مرشد الليحاج ترك ايلدى عبد الرزاق

انك كبي دنيا ولوسي تخج اوبدي حالدي نافوتي

سن دخي برق ناموسي كل بر وبنك اوده يق

عاشق ومعشوق بردر بله عشقدن كلام سزدله

102b *bī-çāre yūnus ne bile ne ḳara okıdı ne aḳ*

Âşık ve sevgili birdir, her söz aşk ile dile gelir; âciz Yunus ne bilsin, okuması yazması yoktu.

69 [135]

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

eyżan lehü

biz kime ʿāşıḳsavuz ʿālemler aña ʿāşıḳ
kime degil diyelüm bir ḳapudur bir ṭarīḳ

Biz kime âşıksak, evren ona âşıktır; bir kapıdır, bir yoldur, biz kime "değildir" diyebiliriz.

biz neyi seversevüz maʿşūḳa anı sever
dostumuzuñ dostına yad endīşe ne lāyıḳ

Biz neyi seversek Sevgili de onu sever; Dost'umuzun dostuna farklı düşünce uygun değildir.

sen girçek ʿāşıḳısañ dostuñ dostına dost ol
bu ḥālde ḳalurısañ dosta degül yaraşıḳ

Sen gerçek âşıksan, Dost'un dostuna dost ol; mevcut hâlinde kalırsan bu, Dost'a uygun bir durum değil.

kime az baḳarısañ aṣıl yüce yerdedür
buñ yirinde ṭurana ṣıġını geçer ferīḳ

Kime az değer vermişsen asıl yüksek yerde olan odur; insanlar sıkıntı yerinde durana sığınırlar (güvenirler).

yitmiş iki millete ḳurbān ol ʿāşıḳısañ

[135] Gölpınarlı 69, Timurtaş 102, Tatcı 131, Uysal 49, Babacan 69

بیچاره یونس بونده بیله نه قاره اوقدی نه اق

ایضاً له

بر کمسنه عاشقسوز عالملر اکه عاشق

کمسنه دکل دنیاده المز یقودر بو طریق

بنم بنی سوردر سوزم معشوقه کی سوزر

دوستمزک دوستنه یاد اندیشه نه لایق

سن کوکجک عاشقسک دوستک دخی دشمنی اول

بو حالده قالورسک دوستنه دکل براشق

کمسنه ازبقارسنک امیلک عجب بردر

بولک بزم طوبنده صیغه نکوز یوق

تمش اکی ملتده قربان اول عاشقلک

103a tā ʿāşıḳlar ṣafında temām olasın ṣādıḳ

Âşıksan bütün insanlara kendini feda et; öyle ki âşıklar arasında adın içten bağlı olarak bilinsin.

sen ḥaḳḳa ʿāşıḳısañ ḥaḳ saña ḳapu açar
ḳo seni begenmegi varlıḳ evini bir yıḳ

Sen Allah'a âşıksan, Allah işlerini kolaylaştırır; sen seni beğenmeyi bırak, bedenin nefsi isteklerini yok et.

ḫāṣ u ʿām muṭīʿ u ʿāṣī dost ḳulıdur cümlesi
kime eydibilesin gel evüñden ṭaşra çıḳ

Aydın ve halk ister itaatkâr olsun ister isyankâr olsun hepsi Allah'ın kullarıdır; kime söz söylebilirsin, gel, bedenin nefsi arzularından kurtul.

yūnusuñ bu dānişi genc-i nihān sözidür
dosta ʿāşıḳ olanlar iki cihāndan fārıḳ

Yunus'un bu düşünceleri gizli bir hazinedir; Dost'a âşık olanlar, hem dünya hem de ahiretten uzaktır.

70 [136]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

kerem it bir beri baḳ niḳābı yüzünden bıraḳ
ayuñ on dördi misin balḳurur yüz yañaḳ

Bir lütufta bulun, bu yana bak, yüzünden örtüyü kaldır; ayın on dördü gibi yüzün ve yanağın parlıyor.

şol aġzuñdan keleci yüz biñ şükrāneyile

[136] Gölpınarlı 70, Timurtaş 103, Tatcı 132, Uysal 40, Babacan 70

تا عاشقلر صفتندن تمام اولاسن صادق
سن حقه عاشقسڭ چوق سڭا قاپو حق
قوسی یکمنکی ورلو اوینی دیر یوق
خاص و عام مطیع و عاصی دوست قولیدر جمله سی
کمسه ایدمیه الا سن کل و کلدن تکثیر حق
یونسڭ بودا ایشی کنج نهان سوزدر
دوستنه عاشق اولنلر کی جهاندن فارق

ایضا

کلم ات زریکی باق بقا بی یوزکدن براق
ایلک اولن دردمی حسن بلوا ودر یوزیکا ف
شول الغز کدن کلمی یوزنیک شکر ایله

103b *destūr gelsün ṭaşraya söylesün dil ü dudaḳ*

Şu ağzından çıkacak söze yüz bin şükür; başkalara izin verilsin, dil ve dudak söylesin.

otuz iki mürvāriti mercāna düzmiş gibi
ḳıymeti dürden olmış yaraşur incüden aḳ

Otuz iki inci (dişler) mercana dizilmiş gibi; değeri inciden çok, beyazlığı inciden fazla

ṣıfatuñ arılıġı [137] [bulġur u] [138] noḫūd gibi
iki ḳaşūn ay alnuñ genç aya virür sebaḳ

Niteliklerinin saflığı bulgur ve nohut gibi (tertemiz); iki kaşın ay gibi, alnın yeni aya (parlaklık) dersi verir.

gören pervāneleyin niçe oda düşmesün
gözlerüñüñ baḳışı cān alur iki çıraḳ

Seni gören kelebek gibi nasıl ateşe düşmez; iki meşale gibi gözlerinin bakışı can alır.

ʿışḳuñ zemzemesinden ʿāşıḳ boynı zencīrlü
āzādlıḳ istemez şöyle ḳaldılar ger dutsaḳ

Aşkın nağmesinden âşığın boynu zincirlidir (tutsaktır); eğer böyle tutsak kaldıysa özgür olmak istemez.

ḳanḳı bir nesne ne ki dil niçe şerḥ eylesün
ilāhī sen beklegil yavuz gözlerden ıraḳ

Hangi bir nesne, ne ki, dil nasıl açıklasın; Ey Allahım sen koru, kötü gözlerden uzak eyle.

137 T., F: "aralıġı"
138 T., F: "bulġazı"

دستور گلسون طشره بر سوگیسون دل و دوداق

اوتوز ایکی مرواری مرجانده درمش کبی

قیمتی دردنا قلمش براشا نجودن آق

صفتنك آرالغی بولغزی نحو کبی

ایکی قشنك ای کنك کج آیه وردی سبق

کورن پروانه کبی شجه اوده دوشمشون

کوزلرونك باقشیجانا اولور ایکی جرف

عشقك زمزمه سندن عاشق بو غنچه بحرلو

آنا دلو اشتمز سویله قلدکر دوشق

قنقی بر سنه نکی لحجه شرح الیسون

الهی سن بلکلر یوز کوزلردن اراق

104a *boynuñ yuvuḳ boynından hīç farḳ eyleyemedüm*
gümāna viren beni küpeli iki ḳulaḳ

Boynunu geyik boynundan hiç ayıramadım; beni şüpheye düşüren iki küpeli kulaktır!

yūnus ḥaḳ tecellīsin senüñ yüzüñde gördi
çāre yoḳ ayrılmaġa çün sende göründi ḥaḳ

Yunus Hakk'ın işaretlerini senin yüzünde gördü; Hak sende göründüğü için senden ayrılmaya imkân yok.

71 [139]
ḥarfü 'l-kāf

dost yüzine baḳmaġa key ṣafā-naẓar gerek
dostıla bilişmege cān gözi bīdār gerek

Dost yüzüne bakmak için tertemiz bakış gerekir; Dost ile muhabbet için ruhun uyanık olması gerekir.

ʿizz ü nāzdan geçüben tertībler terk idüben
varlıḳlar dükedüben yüz biñ ol ḳadar gerek

İtibar ve nazdan vazgeçerek kötü hâlleri bırakarak; benlikleri yok ederek ve daha niceleri gerekir.

varlıḳdur ḥicāb ḳanı kim yıḳa bu ḥicābı
dost yüzinden niḳābı götürmeye er gerek

Nefsi istekler engeldir, kim bu engelleri kaldıracak; Dost'u görmeye engel olanı kaldırmak için derviş olmak gerekir.

[139] Gölpınarlı 71, Timurtaş 106, Tatcı 135, Uysal 27, Babacan 71

یونسڭ یوق یوزندن هیچ قورقو گلمیامدم
کمانروزن یینه کوپریلی کبی قورقوق
یونسه چوق تجلی سن سنڭ یوزڭ گوردی
چاره یوق آیرلمغه چون سنی گوردی گوز

حرف الکاف

دوست یوزینه بقمغه کیم صفا نظر گرک
دوستله بلشمکه جان گوزی بیدار گرک
عز و نامدن گچوبن ترتیبلر ترک ایدن
وارلقدر دوکا دوست یوزن بیلش اولقدر گرک
وارلقدر حجاب قنی کیم بقیسه بو جهانی
دوست یوزندن بقاسی کوزمیه گرک

104b *ḥicāb olduñ sen saña ne baḳarsın dört yaña*
ḳayḳımaz öñe ṣoña şuña kim dīdār gerek

Sen kendine engel oldun, niçin sağa sola bakıyorsun; Dost'un yüzüne hasret olan öne arkaya (başka yere) yönelemez.

gel imdi ḥicābuñ yıḳ ḥırṣ evinden ṭaşra çıḳ
ḥaḳ bağışlaya tevfīḳ ḳaṣdıla hüner gerek

Şimdi gel, engeli kaldır, hırslarını yok et; Hak sana yardım eder yeter ki çaba göster.

ʿāşıḳa ʿizzet ü ʿār va ʾllāh bedīʿ ḫaber
ʿāşıḳısañ cānsuz gel ne ser ü destār gerek

Âşıka itibar ve hayâ, vallahi benzersiz bir müjdedir; âşıksan maddi yanını terk ederek gel, ne baş ne de sarık gerekir.

sen seni elden bıraḳ dost yüzine sensüz baḳ
manṣūrlayın ene ʾl-ḥaḳ daḫı sebūk-bār gerek

Sen seni (benliğini) terk et, Dost'un yüzüne benlikten arınarak bak; Hallac-ı Mansur gibi "Ben Tanrıyım" (Allah'tan bir parçayım) diyerek yükü hafifletmek gerekir.

kim dostıla bilişe lā-cerem[140] *derde düşe*
ʿāşıḳ cānı hemīşe sermest ü ḫumār gerek

Kim Dost ile muhabbet ederse şüphesiz derde düşer; âşığın ruhu sürekli sarhoş ve kendinden geçmiş olmalı.

dostıla bilişen cān oldur gendüye yaḳın

[140] T., F: "lā-cirem"

عجایب اولدی مسکن سکانه بقوسن درت بکا

قیقمز اوکه صوکه شوکه کیم دیدار کرك

کل امدی عجایبك بو حرص اوندن طشره چیق

چون بعثکلیه توفیق قصد له هنر کرك

عاشقه عزت وعار دوالله بدیع خبر

عاشقلك جانلری کل سرود سنبار کرك

سن سنی اندن برق دوست یوزینه سنتره نعت

منصور لبی انا الحق دلنجی سبك دار کرك

کم دوستله بلشه لاجرم دیدده دوشه

عاشق جانی همیشه سرمست و خمار کرك

دوستله بلشن جانا اندر کندیه یقین

105a *varlıḳ leşkerin ṣıyan daḫı çābük er gerek*

Dost ile muhabbet eden kişi, kendine yakındır; benlik askerini yok etmek için çevik derviş gerekir.

terk eyle ḳīl ü ḳāli dosta virgil mecāli
yoḳlıḳdadur viṣāli ḳamudan güẕer gerek

Dedikoduyu terk et, bütün gücünü Dost için harca; ona kavuşmak yokluktadır (benenin nefsi isteklerinden sıyrılmaktadır) onun için insanlardan uzaklaşmak gerekir.

ʿaḳıl irdügi degül bu göz gördügi degül
dil söz virdügi degül bī-lisān [bī-ser][141] *gerek*

Aklın erdiği değil, gözün gördüğü değil; dilin söylediği değil, sözsüz (dilsiz) ve başsız (harap, düzensiz) gerek.

işit işit key işit dost ḳatına sensüz git
dosta gidene öñdin gendüsüz sefer gerek

Dinle çok iyi dinle, Dost'un yanına benliğinden sıyrılarak git; Dost'a yönelene en başta benlikten ayrılarak yolculuk gerekir.

boncuḳ degül sır sözi gel gidelüm ḳo sözi
dostı görmez baş gözi ayruḳsı baṣar gerek

Boncuk değil (süslü söz değil), sırlı sözdür, gel gidelim, sözü bırak; baştaki göz Dost'u göremez, onun için başka göz (gönül gözü) gerekir.

yūnus imdi yavı var bulımasun il ü şar
kim ḥaḳ disün kim bāṭıl dervīş bürd ü bār gerek

Yunus şimdi kendini (benliğini) yok et, şehir ve kasabadakiler (insanlar) seni bulamasın; kimi doğru desin kimi yanlış desin, derviş ağırbaşlı gerekir.

[141] T., F: "bī-zer"

وارلق لشكرين صيين داخي چابك ار گرك

ترك ايله ميل وقالى دوسته وركل محاب

يوقلقدن دروصالن نمودن گذر گرك

عقل ارددوكى دگل بو گوز گوردوكى دگل

دل سوز وردوكى دگل بى لسان بى زر گرك

اشتاشت گى اشت دوست قتنه سنسز گت

دوسته گدنر اوگدن كندودن سفر گرك

بو بحق دگل هر سوزى كلكه الورمى قو سوزى

دوستى گورزمز ناش گوزى ار فنى نظر گرك

يونس امدى يورى وار بولمه سوز ايلرو سر

كم چوق دشون كمر باطله دوشمش برده يار گرك

72[142]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

105b *eyżan lehū*

ger uluya irdüñise ṣūret naḳşı neñdür senüñ
maʿnīye yol bulduñısa işbu dünyā neñdür senüñ

Eğer bir mürşite bağlandınsa, dış görünüşünü süslemek niye; hakikate yol buldunsa, bu dünya senin neyindir?

sen dünyenüñ terkin urġıl gelüp ʿışḳ odına girgil
ilerki menzile irgil girü ḳalmaḳ neñdür senüñ

Sen bu dünyayı terk et, gel aşkın ateşine gir; ilerdeki hedefe ulaş, geride kalmak niye?

bu vücūduñ sermāyesi od u ṣu vu ṭopraḳ degül
her biri aṣlına gider ġāfil olmaḳ neñdür senüñ

Bu vücudun (asıl) yapı taşları ateş, su ve toprak değildir; her biri aslına dönecek, bu boşvermişliğin niye?

büt-ḫāne vü şarāb-ḫāne mescid oldı girçek ḫāne
bir pūluñ varmaz ziyāna yalancılıḳ neñdür senüñ

Putluk ve şaraplık sana mescit ve gerçek ev oldu; bir kuruşun boşa gitmez, yalancılığın niye?

çünki āḫrete ḳavīsin ḳo bu yalancı daʿvīsin

[142] Gölpınarlı 72, Timurtaş 107, Tatcı 148, Uysal 32, Babacan 72

ایضاً له

گر اولویه ایردوکیسه صورتك نقشی نکدرسنك
معنیه یول بولدوکیسه اشبو دنیا نکدرسنك
سن دنیه نك ترکنی اورغل کلوب عشقه ویر کوکل
ارکی منزله ایرکل کروقلمق نکدرسنك
بو وجودك سرمایه سی اود و صو و طپرق دکل
هر بری اصلنه کیدر غافل اولمق نکدرسنك
تخت نوشروانه سجده اولدی کر حل خانه
بنی بولدك وار زیبانه سیلیمی لوق نکدرسنك
چونکه لحنه قوی سن قویولانجی دعوی سن

106a *māl u ḫazīne sevisi ʿāşıḳısañ neñdür senüñ*
Ahirete inanıyorsan bu yalancı meşguliyeti bırak; eğer Hakka âşıksan mal mülk sevgisi senin neyindir?

benümdür diyü derersin ḥaḳdan daʿvī mi idersin
pādişeh ṣuçuña [ḳalmaz][143] *gümrāh olmaḳ neñdür senüñ*
Benimdir diyerek her şeyi toplarsın, Hakk'ı sorguya mı çekersin; Hakk'ı suçlayamazsın, yolunu şaşırmak niye?

dün ü gün ḳayġular yirsin nideyin yoḫsulın dirsin
ol cömerddür rızkuñ virür ḳayġu yimek neñdür [senüñ][144]
Gece gündüz kaygılanırsın; ne yapayım, yoksulum dersin; o cömerttir, rızkını verir, kaygılanman niye?

yigil yidürgil bī-çāre eksilürse tañrı vire
bir gün tenüñ yere gire girü ḳalan neñdür senüñ[145]
Ey âciz ye, yedir; eksilirse Allah verir; bir gün vücudun toprağa girecek, geri kalan senin neyin olabilir?

yūnus ol ʿışḳ badyasından sen iñen esrük olmışsın
bī-ḫodiken irdüñ ḥaḳ[ḳ]a ayuḳ olmaḳ neñdür senüñ
Yunus, o aşkın kabından (şarabından) sen fazlasıyla sarhoş olmuşsun; kendinden geçtiğinde Allah'a ulaştın, ayık olmak senin neyinedir?

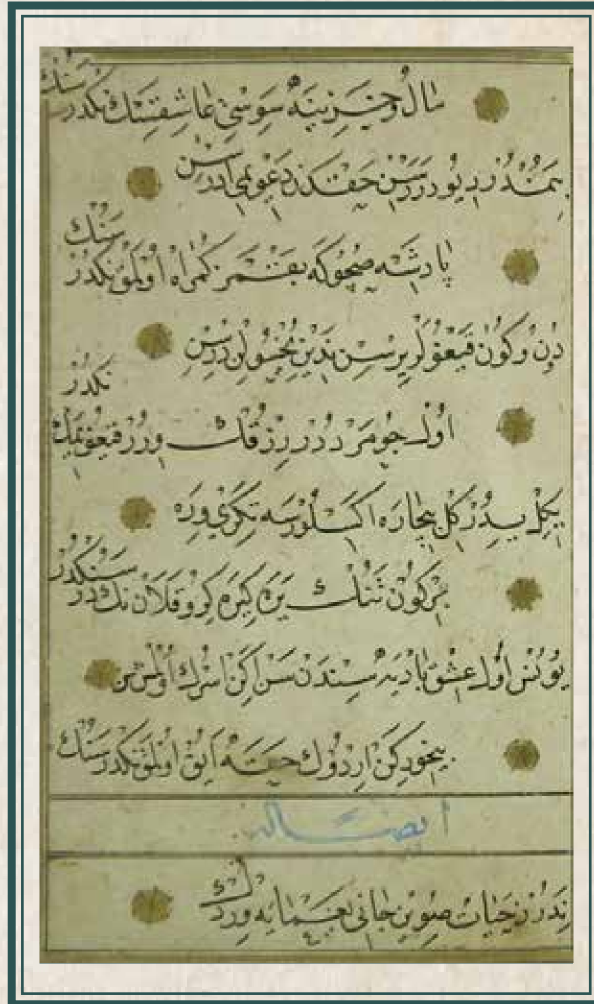
73[146]
eyżan lehü

niderüz ḥayāt ṣuyın cānı yaġmaya virdük

---

[143] Ta., F: "baḳmaz"
[144] T.
[145] T., F: "senüñdür"
[146] Gölpınarlı 73, Timurtaş 108, Tatcı 143, Uysal 97-141, Babacan 73

سال اوجی خزینه سوسنی عاشقلرک نکدرسنک

یمنه درر یو دردن بن حقکدن عوتی ایدرسن

پادشه صحوکه بقمز کمی اولمق نکدرسنک

دون و کون قیغولو برسن ندن بن چوق اولدرسن

اول جوهر دردرزنقالی ویدر قیغولمک نکدر

بکلیه درکل بچاره اکسلوریه تکرنی وره

برکون سنک یرک کیرو کوره قلان نک دردر سنکدر

یونس اول عشق بادیه سندن سن اکن سزک اولمسن

بخودکن اردولک حسنه ایق اولمق نکدرسنک

ایضا له

ندر زجات صون جانی نعمایه ودرك

106b *gevheri ṣarrāflara maʿdeni yaġmaya virdük*

Ölümsüzlük suyunu ne yapalım, canı gözden çıkardık; mücevheri sarraflara verdik ve madeni gözden çıkardık.

benem ol bāzirgān kim hīç aṣṣı gözetmedüm
çünki aṣṣıdan da geçdük ziyānı yaġmaya virdük

O tüccar benim, hiç kâr gözetmedim; çünkü kârdan vazgeçtik, zararımızı gözden çıkardık.

bu yoluñ ʿārifleri geçürmezler metāʿı
şöyle ʿuryān giderüz cihānı yaġmaya virdük

Bu yolun gönül erleri, mal ve mülke değer vermezler; çıplak (dünyevi olandan sıyrılıp) gideriz, dünyayı gözden çıkardık.

küfrile īmān daḫı ḥicābımış bu yolda
ṣafālaşduḳ küfrile īmānı yaġmaya virdük

Bu yolda küfür de îman da bir örtüymüş (Allah'tan uzaklaştıran şeyler); Dost ile gönül birliği ettik, küfür ve îmanı gözden çıkardık.

yüz biñ yıllıḳ fikrile henūz ḳuşlıḳ olmadın
geçdük bitmez ṣaġınçdan gümānı yaġmaya virdük

Yüz bin yıllık düşünce ile henüz kuşluk vakti gelmeden; bitmek bilmeyen arzulardan vazgeçtik, şüpheyi gözden çıkardık.

payānlu devr-i zamān niçe eglesün yūnusı

کوهری صبر ایله معدنی تماشایه وردك
ثم اول بازرکان کم هیچ اچمی کوزنمه
چونکه اصدن نن کچدك زیانی تماشایه وردك
بو یولك عار و فکری کچودمز لر متاعی
شویله عریان کدرز جهانی تماشایه وردك
کفر ایله ایمان دخی بجا بیش بو یولده
صفالندق کفر ایله ایمانی تماشایه وردك
یوز بیك بیلکی فکر ایله هنوز قوشلقی ولیدن
کچدك بیمز صیغنجدن کمالی تماشایه وردك
بیانلودور زمان نجبد اکلنون نیجون

107a *payānsuz devre irdük devrānı yaġmaya virdük*

Sonlu olan şu zaman, Yunus'u nasıl tatmin edebilir; sonsuz bir zamana geldik, zamanı gözden çıkardık.

74[147]

eyżan lehū

müsülmānam diyen kişi şartı nedür bilse gerek
tañrınuñ buyruġın ṭutup beş vaḳt namāz ḳılsa gerek

Müslümanım diyen kişi, şartları nedir, bilmelidir; Allah'ın emrini yerine getirip beş vakit namazını kılmalıdır.

ṭañla ṭurup başuñ kaldur ellerüñi ṣuya daldur
ṭamudan āzādlu oldur ḳullar āzād olsa gerek

Güneş doğmadan kalkıp, abdestini almalıdır; cehennemden kurtulmuş kişi odur, kullar cehennemden kurtulmalıdır.

öyle namāzın ḳılasın her ne dilerseñ bulasın
nefs düşmenin öldüresin nefs hemīşe ölse gerek

Öğle namazını kıl, her ne istersen elde et; nefis düşmanını öldür, nefis her dayim ölmelidir.

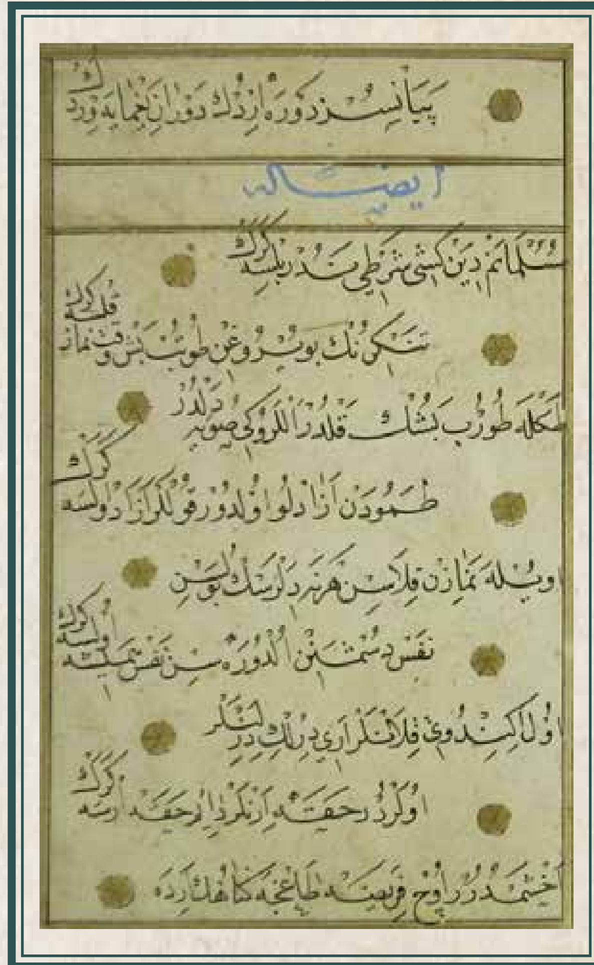
ol ikindüyi ḳılanlar arı dirlik dirilenler
olardur ḥaḳ[ḳ]a irenler dāyim ḥaḳ[ḳ]a irse gerek

İkindi namazını kılanlar, temiz huzurlu ömür sürenler; Hakk'ın sevgisine kavuşan onlardır, daima Hakkın sevgisine kavuşmuş olmalılar.

aḫşamdurur üç farīża ṭaġça günāhuñ eride

[147] Gölpınarlı 74, Timurtaş 109, Tatcı 136, Babacan 74

پیاپی سز دوره ازلدن دوران جمله‌یه ورد

ایضا له

مسلمانم دیین کیشی شرطی بودر بلسه گرك

سنکی نك بو یبر وغن طوتب بش وقت نماز قیله گرك

مکله طورب بشنك قلدر اللروکی صوبه دلدر

طمودن آزادلو اولدور قولكرازدو لسه گرك

ویله نمازن قلاسن هر نه دریسك بوسن

نفس دشمنن الدوره‌سن نفس تمیکه واسه گرك

اولا کندوی قلا انکاری دینك دربنکر

ولكر درحقته ازلكر دلو رحقته ارسه گرك

اخیتمدر داوح قربنسه طانجه کنا فلك ارده

107b eyü ʿamellerüñ saña şemʿ ü çırāġ olsa gerek

Akşam namazının farzı üçtür, dağ gibi günahları eritir; iyi amellerin sana mum ve çıra gibi ışık olacaktır.

yatsu namāzına ol ḥāżır ḥāżırları sever ḳādir
īmānuñ eksügin yitir īmān pīşrev olsa gerek

Yatsı namazına hazır ol, her şeye gücü yeten Allah hazırları sever; îmanının eksiğini gider, îman sana önder olacaktır.

her kim müsülmān olmadı beş vaḳt namāzı ḳılmadı
bilüñ müsülmān olmayan ol ṭamuya girse gerek

Her kim Müslüman olmadı, beş vakit namaz kılmadı; bilin Müslüman olmayan o cehenneme girecektir.

görmez misin muṣṭafīyi niçe geldi bekledi vefāyı
ümmet içün ol ṣafāyı ümmet aña irse gerek

Hz. Muhammed'i görmez misin, nasıl geldi, ümmet için Allah'a verdiği sözü tuttu; ümmet o safayı ona ulaştıracaktır.

bekleriseñ dīn ġayretin virmegil nefse murādın
yūnus nebī ṣalavātın ʿışḳıla degürse gerek

Yunus, din için şevk bekliyorsan, nefsin isteklerine boyun eğme; peygamberin salavatını (ona) aşk ile ulaştırmalısın.

75 [148]
(müstefʿīlün müstefʿīlün müstefʿīlün müstefʿīlün)

eyżan lehü

ne söz keleci [dirisem] [149] *dilüm seni [söyleyecek]* [150]

148 Gölpınarlı 75, Timurtaş 110, Tatcı 144, Uysal 217, Babacan 75
149 T., F: “virirsem”
150 T., F: "söyleyisek"

ایو عمللرك سكا شمع و چراغ اولسه گرك
بیشو نمازنه اول حاضر حاضرلری سوردر قادر
ایمانك اكسكن بترا ایمان بیترو اولسه گرك
هر كم مسلمان اولدی بش وقت نمازی قلدی
بلك مسلمان اولمغن اول طموغه گیرسه گرك
گورمزمسن مصطفی نجه بگلدی وفاتی
امتی اچون اول صفای لمنا گا ارسه گرك
بگلرسك دین غیرتن ومگل نفسه مرادن
یونس نبی صلوانن عشقیله دگرسه گرك

ایضا له

نه سوزن كلمی ودرینم دلمسی سیلا

108a *ḳanda yürürsem yürürem senden yaña ḳaçar dilek*

Ne söz söylesem, dilim hep seni söyleyecek; nerede olursam olayım, arzum hep senden yanadır.

ḥaḳdur seni sevmezlere cānsuz ṣūretdür dirsem
anuñiçün cānlulara senüñ gibi maʿşūḳ gerek

Seni sevmeyenlere ruhsuz suretler desem, doğrudur; onun için ruh sahibi olanlara senin gibi Sevgili gerek.

söyledüñ cümle ʿāleme henūz niḳāb içindesin
bir dem perdesüz yüriseñ iki cihān olur helāk

Bütün insanlara gizli olduğunu söyledin; bir an örtüsüz görünsen hem dünya hem ahiret mahvolur.

dīv ü perī ins ü melek sever seni her maḫlūḳāt
ḥayrān olup ileyüñde durmışdurur ḥūr u melek

Cin ve peri, insan ve melek her yaratılmış seni sever; huriler ve melekler sana hayran olup huzurunda beklerler.

nūşdur senüñ elüñile zehr-i ḳātil içerisem
bilmezin ne maʿnīsi var ol olur cānuma tiryek

Senin elinden öldürücü zehir içsem sağlık olur; bilmiyorum, ne anlamı var ama ruhuma şifa olur.

ger şehd ü şekker yirisem sensüz ağudur cānuma
çün cānumuñ sensin dadı ḳanda bulam senden yigrek

Eğer sensiz bal ve şeker yersem ruhuma zehirdir; ruhumun tadı sen olduğun için senden iyisini nerede bulabilirim!

108b *yüz biñ eger cevr ü cefā uġrarısa ṣūretüme*
hīç eksilmez şādılıġum cümlesin yur seni sevmek

Bedenim binlerce defa eziyet ve sıkıntı görse; mutluluğum eksilmez, seni sevmek hepsini giderir.

ne var eger yūnus daḫı ʿışḳ içinde ẕerreyise
ʿışḳ dādıla ḳāyimdürür yirle gök çarḫ-ı felek

Yunus bu aşk içinde bir zerre ise bunda ne var; yer ile gök ve dünya aşkın adaletiyle ayaktadır.

76 [151]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

dünyeye gelen kişiler yola bile gelmek gerek
ölümini añubanı dün ü gün aġlamaḳ gerek

Dünyaya gelen kişilerin doğru yolu bulması gerekir; ölümü hatırlayarak, gece gündüz ağlaması gerekir.

bu dünye ḳahır evidür hem bāḳī degül fānīdür
aldanuban ḳalma buna tīz tevbeye gelmek gerek

Bu dünya dert yurdudur, hem kalıcı değil, geçicidir; dünyaya aldanıp kalma, çabuk tövbe etmek gerekir.

nedür[ür] [152] *dünye çoḳluġı eşkeredür[ür]* [153] *yoḳlıġı*
varlıḳ serāyın ḥaḳīḳat āḫiret[i] [154] *bilmek gerek*

Dünyanın zenginliği nedir, yok olacağı çok açıktır; var olmanın gerçek yurdunu ahiret bilmek gerekir.

[151] Gölpınarlı 76, Timurtaş 111, Tatcı 137, Babacan 76
[152] T.
[153] T.
[154] T.

یونسیك گر جور و جفا اوغرادیشه صونمه

هیچ اکسلمز شادلغم جمله سنی یونس سومك

نه اولا اگر یونسك اغری عشق اچنده دیرلیه

عشق ایله قایم دونر بیله کوك چرخ فلك

ایضا له

دنیه بکلن کشی ار یوله بله کلمك کرك

اولومی اکونجی دون کون اغلمق کرك

بو دنیه قهروی درم باقی دکل فانی در

الدنوبن قلمیه بوکا تیز توبه کلمك کرك

نه دنیه چوقلغی اشکره در یوقلغی

وار الو سرای حقیقت آخرت بیلمك کرك

109a *gel imdi ṭur bu fānīden maḥrūm ḳalmadın bāḳīden*
ṭāʿat ḳılup bu dünyeden ḳul naṣīb[in] [155] *almaḳ gerek*

Gel şimdi, sonsuzluktan mahrum kalmadan bu geçicilikten sıyrıl; ibadet edip, bu dünyadan nasibini almak gerekir.

ḳorḳarısañ [sen] [156] *ṭamudan [gel]* [157] *alçaḳ olġıl ḳamudan*
ol gün[i] [158] *ince ṣıraṭdan [bil]* [159] *ḳamular geçmek gerek*

Cehennemden korkarsan gel, insanların hepsinden alçakgönüllü ol; o günü hatırla, herkes ince Sırat Köprüsü'nden geçmek zorunda.

geçüp gitmek dileriseñ [ya] [160] *düşmeyeyin diriseñ*
şol ḳazanduġuñ māluñı tañrı[yi]çün [161] *virmek gerek*

Sırat Köprüsü'nden geçip gitmek ve düşmemek istersen; şu kazandığın malını Allah için vermen gerekir.

ḳazanduġuñ virüben yoḫsulları ḫoş görüben
ḥaḳ ḥażretine varuban oddan o ḳurtulmaḳ gerek

Kazandığın malını dağıtarak ve yoksulları hoşgörerek; Hakk'ın huzuruna varıp ateşten kurtulmak gerekir.

ḳurʾān eydür ki itteḳū gine eydür ki tezraʿū
kāhil [162] *olup oturma tevbeye gelmek gerek*

Kur'an "Takva sahibi olunuz!" yine "Ekiniz!" der; tembellik edip oturma, tövbe etmek gerekir.

yūnus[uñ] [163] *sözi şiʿirden ammā aṣlı[dur]* [164] *kitābdan*

155 T.
156 T.
157 T.
158 T.
159 T.
160 T.
161 T.
162 T., F: "kāhel"
163 T.
164 T.

كل امدى طور بو قپيدن محروم قالمدن تاڭدن

طاعت قلوب بو دنيه دن قول نصيبلك كرك

قورقيسك طامودن الحق والعفو قامودن

اول كون انجه صراطدن قمو كچمك كرك

كچوب كيتمك دلرسك دشمانين دپرسك

شول قرندوغك مالكى تكچون ويرمك كرك

قرندوغك ويروبن بخيللرى خوش كورين

حق حضرتنه ويروبنا اودن اوقوملو كرك

قرانى يذركه اتقوا لنه ابدركه تن رعوا

كاهل وليا ورمه توبه يه كلمك كرك

يونس سوزى شعردن ما اصلى كتابدن

109b *ḥadīs̱ile dinene key [bilgil]*[165] *ṣādıḳ olmaḳ gerek*
Yunus'un sözleri şiirdendir ama aslı Kur'an'dır; bil ki hadis ile söylenene tabi olmak gerekir.

77[166]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

evvel bize vācib budur eyü ḫulḳ u ʿamel gerek
islām adı ḳonıcaġaz yoldaşumuz īmān gerek
Bize öncelikle gerekli olan iyi bir ahlak ve ibadettir; İslam adını aldığımız için imanın yoldaşlığına ihtiyacımız var.

isrāfīl ṣūrın urıcaḳ cümle maḫlūḳ uyanıcaḳ
ṣorı ḥisāb ṣorılıcaḳ ʿarab dili lisān gerek
İsrafil surunu üfleyince, bütün yaratıklar ayağa kalkınca; soru hesap sorulunca Arapça dil bilmek gerekir.

gök perdelerin açalar eyü yavuzdan seçeler
ol dem ḳancaru ḳaçalar baş ḳurtarası yir gerek
Göğün perdelerini açacaklar, iyiyi kötüden ayıracaklar; insanlar o an nereye kaçacaklar, kendini kurtaracak yer gerekir.

terezī ḳurup oturalar sermayemüz getüreler
ol siyāset meydānında bu tertībler[i][167] *bil gerek*
Mizan (terazi) kurulacak, dünyada kazandığımız iyilik ve kötülükler getirilecek; o büyük mahkeme meydanı kurulacak, bu düzenleri bilmek gerekir.

çaġrışalar ata ana ḳardaş ḳardaşdan uṣana

---
[165] T.
[166] Gölpınarlı 77, Timurtaş 112 Tatcı 138, Babacan 77
[167] T.

110a *yalvaralar ol süb̮ḥāna niyāz ḳılası er gerek*

Anne ve baba ağlaşırlar, kardeş kardeşten kaçar; Sübhan'a yalvarırlar, (o günde) dua edecek kişi gerekir.

dükelinden bu ʿışḳ yaḳın yūnus ḫaṭā ḳılma ṣaḳın
ʿışḳdan naṣīb ṣolınıcaḳ cevāb viresi ḥāl gerek

Yunus yanlış yapma sakın, bu aşk hepsinden (Allah'a) yakın; aşktan nasip elde edildiğinde cevap verecek hâl gerekir.

78[168]

eyżan lehü

maʿnī eri bu yolda melūl olası degül
maʿnī ṭuyan göñüller hergiz ölesi degül

Hakikat yolcusu bu yolda üzgün olacak değil; hakikati duyan gönüller asla ölecek değil.

ten fānīdür cān ölmez gidenler gine gelmez
ölürise ten ölür cānlar ölesi degül

Vücut geçicidir, ruh ölmez, gidenler tekrar gelmez; ölürse vücut ölür, ruhlar ölecek değil.

güher seven göñüller yüz biñ yol iderise
ḥaḳdan naṣīb olmasa naṣīb olası [degül][169]

Allah'a kavuşma dileyen gönüller, yüz bin yol açsalar; Allah nasip etmese, nasip olacak değil.

ṣaḳıngıl yārüñ göñlin ṣırçadur ṣımayasın

[168] Gölpınarlı 78, Timurtaş 116, Tatcı 158, Uysal 145, Babacan 78
[169] T.

يلوده‌لر اول سبحانه بار نقلامغى ازكرك

دوكلندن بو عشق يقين يونس خطا قلمه تن

عشقدن نصيب صولغنى جواب ورمى حالدن كرك

معنى ارى بو يولدن ملول اولسى دكل

معنى طوين كوكل ازهمز كز اولسى دكل

تن فنيدن نجات اولمز كيدنلر كينه كلمز

اول وسسه تن اولور جانلر اولسى دكل

كوهمز سون كوكلك بو زنبك يول ادرسه

حقدن نصيب اولسه نصيب اولسى دكل

صقنغل يارك كوكلن صرجه دوزمياسن

110b *şırça şınduḳdan ṣoñra bütün olası degül*

Dikkat et, Dost'un gönlü cam gibi nârindir, kırmayasın; cam kırıldıktan sonra bir araya gelecek değil.

çeşmelerden bardaġuñ ṭoldurmadın ḳorısañ
biñ yıl anda ṭurursa gendü ṭolası degül

Bardağını çeşmelerden doldurmadan bırakırsan; bin yıl orada dursa kendi kendine dolacak değil.

şol ḫıżrıla şol ilyās āb-ı ḥayāt içdiler
bu bir ḳaç günüñ içinde bunlar ölesi degül

Şu Hızır ile İlyas ölümsüzlük suyunu içtiler; bu zaman içinde bunlar ölecek değil.

yaratdı ḥaḳ dünyeyi peyġāmber dostlıġına
[dünyāya gelen][170] *gider bāḳī ḳalası degül*[171]

Allah, dünyayı Hz. Muhammed'in sevgisi için yarattı; dünyaya gelen gider, kimse ebedî kalacak değil.

yūnus gözüñ görürken yaraġuñ eyle bugün
gelmedi anda varan girü gelesi degül

Yunus, gözün görürken bugün hazırlığını yap; oraya giden dönmedi, geri dönecek değil.

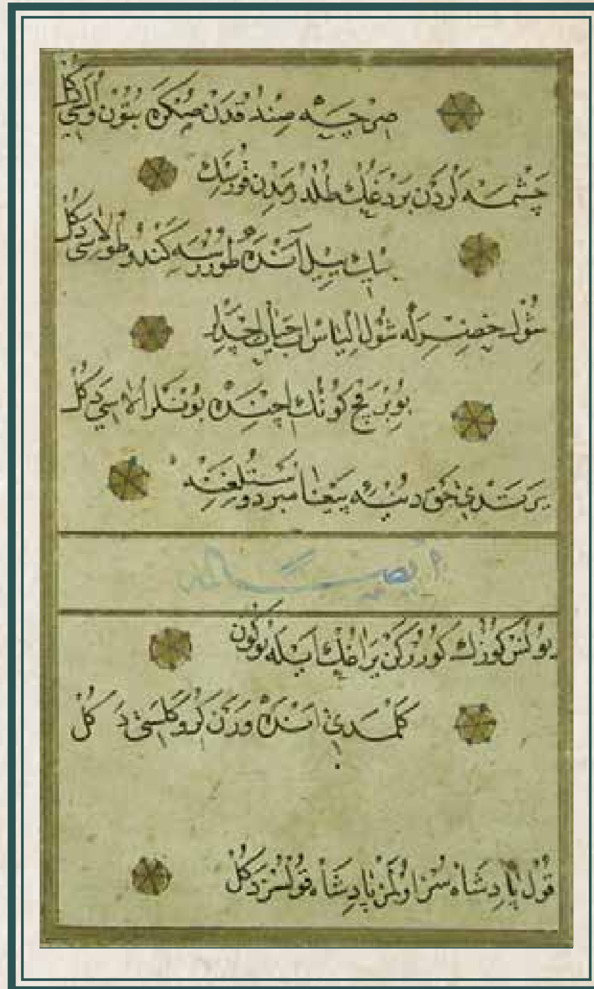
79[172]

eyżan lehū

ḳul pādişāhsuz olmaz pādişāh ḳulsuz degül

[170] derkenar
[171] Bu dize sayfa kenarına yazılmış
[172] Gölpınarlı 79, Timurtaş 117, Tatcı 151, Babacan 79

صرچشمه سندن قدّن گبی نکن بتون ورکی دکل

چشمه‌لردن بو دغلك طلّه ومدن تونك

بن بیلیر آنك طوریسه گیندو طوری دکل

قول حضرتله شول الیاس اجابة الخیر

بو بزم کونك اچنده بونلر الاهی دکل

بر تنه نخل دنبشه بیغنا سبزدور شبلغنه

ایضاً له

یوقلش گوزك گورن كی یاغلق ابله تونون

گلمدی آنك ورن گورو گلبی دکل

قول پادشاه سن اولمز پادشاه قولسز دکل

111a *pādişāhı kim bileydi ḳul itmese yort u ṣavul*

Kul padişahsız olmaz, padişah da kulsuz olmaz; padişahı kim bilecekti, kul savuşturulmasa, sefer etmese.

sulṭān hemīşe sulṭān ḳul hemīşe ḳulıdı
ol ḳadīm paşayıdı uṣūl içinde uṣūl

Sultan sürekli sultan, kul daima kul; o ezelden beri başta, adap içinde adap.

tañrı ḳadīm ḳul ḳadīm ayrılmadum bir adım
gör ḳul kim tañrı kimdür añla iy ṣāḥib-ḳabūl

Allah ezelî, kul ezelî, bir adım ayrılmadım; gör kul kim, Allah kim, ey anlayışlı bunu anla.

bize birlik serāyın ṭoġru beşāret eyin
geç ikilik fikrinden ḳoġıl benligi yā ḳul

Bize birlik sarayını (gönlü) doğru, güzel haberle söyleyin; ey kul, ikilik düşüncesini (o ve ben) bırak, benliğini terk.

gör imdi gizlü seyri seyir içinde sırrı
ḳul bilmez bu tedbīri kime degdi bu nüzūl

Şimdi gizli seyri gör, seyir içindeki sırrı (anla); kul bu önlemi bilmez, bu nur kime ulaştı?

eyid eyid ḳamusın ne kān u ne maʿdensin
ṣūret-i pür-maʿnīsin pādişāhı sende bul

Hepsini söyle, ne maden ocağısın ne maden; anlam dolu bir bedensin, Padişahı kendinde ara.

111b *gel imdi ḥicābuñ aç senden ayrıl saña ḳaç*
sende bulasın miʿrāc saña gelür cümle yol

Şimdi gel, örtünü kaldır, senden ayrıl yine sana var; Miraç'ı (yükselmeyi) sende bulursun, bütün yollar sana çıkar.

ḳanca varduñ iy ʿāḳil bir ağızdan cümle dil
cüzʾiyyāt –ı müselsel ḫaber virür ʿaḳl-ı kül

Ağız birliği ile bütün diller (insanlar) ey akıllı kişi nereye gittinse, sınırsız akıl, sıra takip eden şeylerden haber verir.

yūnus baḳ niredesin ne yerde ne gökdesin
bekle edeb perdesin gel imdi gel ṭapu ḳıl

Yunus bak neredesin, ne yer ne de göktesin; edeb örtüsünü koru, şimdi gel, kulluk eyle.

80 [173]
eyżan lehü

yavlaḳ ʿacāyib geldi baña dünyā içinde işbu ḥāl
gice ḳonuḳ olan kişi gine ṣabāḥ göçer fiʾl-ḥāl

Dünya içindeki bu durum bana çok çok garip geldi; gece konuk olan kişi, gündüz anında ayrılır (ölür).

eger girçek ḳonuğısañ aç gözüñ uyanığısañ
sen bu söze ṭanığısañ girü ḳalur mülkile māl

Eğer sen gerçek konuksan ve uyanıksan gözünü aç; sen bu sözü anladıysan mal ve mülk geride kalacak.

[173] Gölpınarlı 80, Timurtaş 118, Tatcı 153, Uysal 39, Babacan 80

کل ایندی حجابک کچ سندن ازل سکیچ
سنن بولاسن معراجی سالکده کلوردمیله یول
قمچه واردک ای عاقل بر اغزدن چخیله دل
جمله بنات سلسل جمع بود عقل کل
یونس توبه‌سز درایسن نه یرده مرکوبی سن
بکله ادب یرده سن کل اندی کل طوفل

ایضاً له

بر عجایب کلدی بکا دنیا ایچنده احوال
کیمی قونا وکیمی کوچه صباح کوچی اجال
اکر کیمک قونغنه کچ کوزک اویانغنه
سن بو سوره طانغنک کروقلوز ملکله مال

112a *māluñı biregi yir sen anda ḥisābın vir*
senüñdür bir adım yir gör niçe urılur ḳāl

Malını bir başkası yiyecek, sen orada hesabını vereceksin; bir adım yer (mezar) senindir, bak, nasıl söz söylenir.

gendüñ görürken yi yidür yoḳdur diyü itme ʿöẕür
bu dünyede de ḥāṣıl nedür ḫayreyle bāzārı vir al

Kendin hayattayken ye, yedir, yok diye hayıflanma; bu dünyada kâr nedir, dünya ticaretini (hayatını) hayır üzerine kur; ver, al.

ben diyeyin sözüñ ḥaḳḳın işit unutma key ṣaḳın
uş ḳıyāmet geldi yaḳın göñlüñden geçmesün ḫayāl

Ben sözün hakkını söyleyim, dinle, sakın unutma; işte kıyamet geldi, yakındır, gönlünden hayal geçirme.

andan isrāfīl ṣūr ura ölenler yerinden dura
geçe devrān-ı rūzigār eyle yazmış celle celāl

İsrafil sura üfleyecek ve ölenler dirilip kalkacak; bu zaman geçecek, Allah (şanı ve yüceliği artsın) öyle yazmış.

sulṭāñ u ḳullar bir ola anda ḳatı ḥāller ola
daḫı ayruḳsı sır ola ḳorḳulu iş anda muḥāl

Sultan ve kullar beraber olacak, orada çok (zor) durumlar ortaya çıkacak; ayrıca farklı sırlar görünecek, orada korkulu iş olmayacak.

bunda ḳorḳmazısañ yūnus anda ḳorḳudurlar seni

مالكی بركی بیرسن كنز حسابن ویر
سنكدر بر آدمی كورنجه اوردوكی فلك
كندك كوردكنی بیلمیدر نقدر دیوانه عذر
بو دنیده محاصل نه در خیر ایله یادی زوال
بن دیارین سوزلو حقدن ایشت اوتمه كی صفن
اوش قیامت كلدی یعنی كه كلكدن خیال
آندن اسرافیل صوری اوره الكلریندن دوره
لكچه دوران روزكار ایله یرش حال جلال
سلطان دوقول زبیر اولا آنك حالی كی لرولا
دخی اك فتی سراوله قورقلوایش آنك محال
بونن قورقارسك یونس آنی قورقودر اسحی

112b eger dirlügüñ ḥaḳḳısa sırātı geçe[sin][174] sehel

Yunus burada korkmazsan seni orada korkuturlar; eğer yaşayışın doğruysa Sırat Köprüsü'nü kolay geçersin.

81[175]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

ata belinden bir zamān anasına düşdi göñül
ḥaḳdan bize destūr oldı ḫazīneye düşdi göñül

Babanın belinden bir zaman sonra anneye düştüm; Hak'dan izin geldi, ana rahmine düştüm.

anda beni cān eyledi et ü süñük ḳan eyledi
dört on gün[i][176] diyicegez degirtmege düşdi göñül

Orada bana can verdi, beni et, kemik ve kandan eyledi; kırk gün geçince beni hareket ettirdi.

yüriridüm anda pinhān ḥaḳ buyruġı virmez amān
vaṭanumdan ayırdılar bu dünyeye düşdi göñül

Orada gizli yaşardım, Hak izin vermezdi; vatanımdan ayrıldım ve bu dünyaya geldim.

beni beşige urdılar elüm ayaġum ṣardılar
öñdin acısın virdiler tuz içine düşdi [göñül][177]

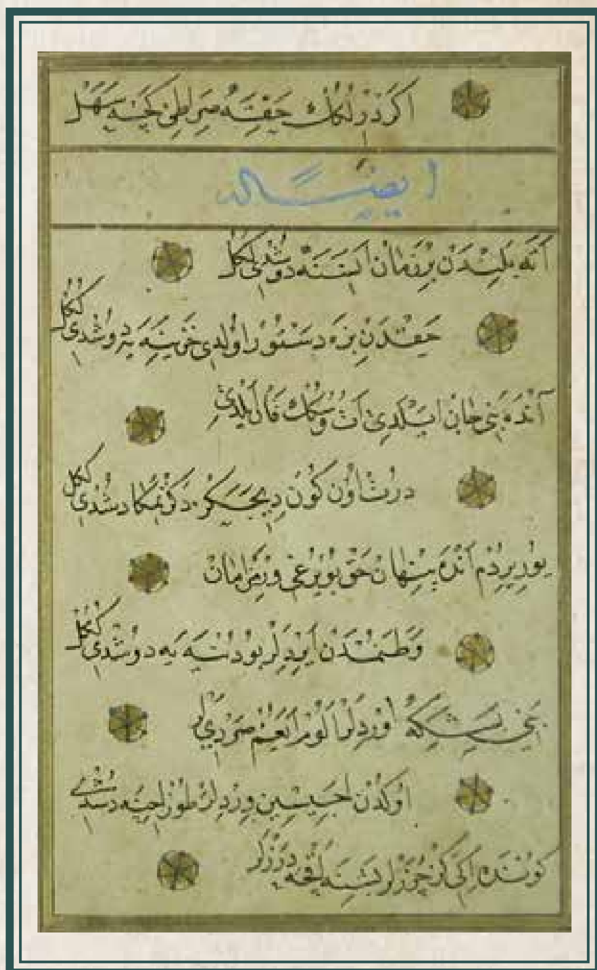
Beni beşiğe koydular, elimi ve ayağımı sardılar; baştan acı çektirip tuzlu suda yıkadılar.

günde iki kez çözerler başına aḳça dizerler

---

[174] T.
[175] Gölpınarlı 81, Timurtaş 119, Tatcı 152, Babacan 81
[176] T.
[177] T.

اگر دیلرسه‌ك حقیقتده صیرلو کیجه‌یه کل

ایضاً له

آنده ملکدن بر نیمان ابنته‌ده دوشدی کوکل

حقدن بره دستور اولدی حزینه‌یه دوشدی کوکل

آنده بنی جان ایلدی آت و کتك قال ایلدی

درت اون کون دیه‌جکو دکزلکا دوشدی کوکل

بو دیردم آنده پنهان حق بو برغی ویرمان

وطنندن ایردیلر بو دنیه‌یه دوشدی کوکل

بنی نه شکله اوردیلر اولورا اعجم صوردیلر

اوکدن احتیبن ویردیلر طوز احتیه دوشدی کوکل

کوننده ایکی کز جو ذکر اینه لقمه دردی کز

113a *aġzuma emcek virdiler nefs ḳabżına düşdi göñül*

Günde iki kez çözdüler, başıma para dizdiler; ağzıma meme verdiler, nefsin derdine düştüm.

bu nesneyi terk eyledüm yürimege ʿazmeyledüm
on‿iki süñügin[178] *yazarlar elden ele düşdi göñül*

Bu işi bıraktım, yürümeye çalıştım; on iki kemiği süslediler, elden ele dolaştım.

oġlaniken sulṭān ḳopar kim elin kim yüzin öper
ʿaḳl baña yoldaş oldı sulṭānlıġa düşdi göñül

Çocukken sultan (gibi) itibar ederler, kimi elini öper kimi yüzünü öper; akıl bana yoldaş oldu, sultanlığa heveslendim.

bu çaġıla ṣaḳal biter görenüñ gülregi[179] *dutar*
güzeller ḳatında biter sev sevüye düşdi göñül

Sakal çıktığı zamanda görenin güleceği gelir; güzeller yanında olur, sevmek ve sevilmek istedim.

ḫayırdan şerri çoḳ sever işlemege becid iver
nefsinüñ dilegin ḳovar nefs evine düşdi göñül

İyilikten çok kötülük işlemeye çok acelecidir; nefsinin isteği peşindedir, nefsin tuzağına düştüm.

ḳırḳ beşinde ṣūret döner ḳara ṣaḳala aḳ iner

[178] T., F: "süñügiken"
[179] T. , F: "giliregi"

113b *baḳup şeybetin göricek yoldurmaġa düşdi göñül*

Kırk beş yaşında beden yaşlanmaya başlar, kara sakala ak düşer; bakıp sakaldaki akları görünce onları yoldurmak istedim.

yola gider başarımaz yigitlige eli varmaz[180]
bu nesneleri ḳoyuban yuvanmaġa düşdi göñül

Yola koyulur (iş yapmaya girişir) başaramaz, yiğitliğe gücü yetmez; bu şeyleri bırakarak teselli bulamaya giriştim.

oġul eydür bu[ñ]adı ölmez ḳız eydür yirinden durmaz
hīç gendü ḥālinden bilmez ḥālden ḥāle düşdi göñül

Oğul "bunadı, ölmez!" der, kız "yerinden kalkmaz!" der; gönül hiç kendi durumunu bilmez, gittikçe kötü duruma düştüm.

ölicegez şükr ideler sinden yaña iledeler
allāh adın ẕikr ideler çoḳ şüküre düşdi göñül

Ölünce şükrederler, mezardan tarafa götürürler; Allah adını anarlar, çok şükür ettim.

ṣu getüreler yumaġa kefen ṣaralar ḳomaġa
aġaç ata bindüreler tenāşüre düşdi göñül

Yıkamak için su getirirler, kefene sararlar; tabuta bindirirler, teneşire koyarlar.

eger varısa ʿamelüñ giñ olısar sinüñ senüñ
eger yoġısa ʿamelüñ oddan şarāb içdi göñül

Eğer ibadetin varsa, senin mezarın geniş olur (azap görmezsin); eğer ibadetin yoksa ateşten içki içersin (azap çekersin).

[180] T., F: "virmez"

114a *yūnus añlayuvar ḥālüñ şuña uġrayısar yoluñ*
bunda elüñ ireriken ḫayr işlere düşgil göñül

Yunus, durumunu anlayıver, gidişatını şöyle yap; dünyada her şey elindeyken hayırlı işler yap.

82 [181]
eyżan lehü

gerekmez dünyeyi bize çünki bāḳī bünyād degül
bir ḳul biñ de yaşarısa ölicek bir sāʿat degül

Bize bu dünya gerekmez çünkü kalıcı bir yer değil; bir kul bin yıl da yaşasa ölünce (yaşadığı) bir saat değildir.

bu dünye ḳahr evidür niçe ʿömürler eridür
uçmaḳda ḫūy ṣatan [182] *ḳişi yalan yanlış ġaybet degül*

Bu dünya üzüntü yeridir, nice hayatları yok eder; cennette yanlış ve dedikodu ile kendini gösteremezsin.

şol senüñ müʾmin ḳullaruñ dünye zindānı anlaruñ
bu dünyede müʾmin olan ḫurrem oluban şād degül

Şu senin inançlı kullarına dünya zindan gibidir; bu dünyada inançlı olan neşelenerek mutlu olmaz.

bunda ẓālımlıḳ eyleyen nefsi ḥarāmla ṭoylayan
yüzleri ḳara ḳopısar öz cānları rāḥat degül

Bu dünyada zalimlik yapan, nefsini haramla doyuran; ahirette utançla dirilecek ve nefisleri rahat etmeyecek.

[181] Gölpınarlı 82, Timurtaş 120, Tatcı 154, Babacan 82
[182] Ta., F: "ṣatun"

یونس اکلیو ارحالک شوکه اوغریشولک
بو ننک الک ارکن خیر ایشلره دوشکل

ایضا له

کرکز دنیه بر جوکه باقی بنیاد دکل
بر قولایش ده نشانسنده اجل براغت دکل

بو دنیه قهر اولیده رنجه عمرلر اراییدر
دچشمک جوی صوتون کبی کلدر کلیش دکل

شول سنک مؤمن قوللرک دنیه زندانی انک
بو دنیه ده مؤمن اولن خرم اولمیاد دکل

یونس ظالملر ایللین نفسی حرامله طلبش
یوزلری قره قولیسر او رحاتلری رحمت دکل

114b *kimdürür kim iren aña dün gün ṭāʿat ḳılan aña*
virilür uçmaḳ anlara zīra bilişdür yad degül

Ona ulaşan, gece gündüz ibadet eden kimdir; onlara cennet verilir çünkü onlar dosttur yabancı değil.

yūnus miskīn mestānesin sen seni gör ḳo bunları
dünyede riyālı dirlik kişiye eyü ad degül

Yunus âcizsin ve kendinden geçmişsin, sen seni bil ve bunlardan vazgeç; dünyada ikiyüzlü bir hayat insana iyi bir sıfat değildir.

83 [183]

eyżan lehü

ʿışḳsuzlara virme ögüt ögüdüñden alur degül
ʿışḳsuz ādem ḥayvān olur ḥayvān ögüt bilür degül

Aşkı bilmeyene öğüt verme, öğüt alacak değil; aşkı bilmeyen kişi, hayvan olur, hayvan öğüt bilecek değil.

boz yapalaḳ devlingece emek yime erte gice
anuñ işi [184] *gözsepekdür ṣalup ördek alur degül*

Boz tüylü çaylak kuşuna (nefsine) emek harcama, ertesi gece onun işi köstebek avlamaktır (şeytana uymaktır), gidip ördek yakalayacak (iyi işler yapacak) değil.

şāh balaban şāhin ṭoġan zihī ögmiş anı ögen
ṭoġan żaʿīf olurısa ṭoġanlıḳdan ḳalur degül

Allah gönül ehlini, nefsini terbiye etmişi ve hakiki mürşidi ne hoş övmüş; mürşit zayıf olursa, mürşitlikten bir şey kalacak değil.

[183] Gölpınarlı 83, Timurtaş 121, Tatcı 157, Babacan 83
[184] T., F: “eşi”

کرددر دکرمن اکه دون کون طاعت قلان اکا
ویرلو لحیوانلره زیره بلشدر یادر دکل
یونس سن بو مسکین مستانه سن سنی کوردوکلری
دنیاده دیالی درلک کشیه آواز دکل

ایضاً له

عشقدن کوکرمه اکوت اوکد کندن اولور دکل
عشق سز آدم حیوان اولور حیوان اوکت اولور دکل
بوز بیک دولت بچه آمانک آرتجه
آنک اشی کورسک کیم وصلت ازدلک اولور دکل
شاه بلبان شاهین طوغان زنجی و کش لقی اولکن
طوغان ضعیف اولورسه طوغانلقده قلور دکل

115a *ḳara ṭaşa ṣu ḳuyursañ elli yıl ışladurısañ*
hemān ṭaş gine bayaġı hünerli ṭaş olur degül

Kabiliyetsiz kişiye emek versen ve bu elli yıl sürse; o kişi yine aynı kalır, onda bir değişiklik olacak değil.

yūnus olma cāhillerden ıraḳ olma ehillerden
cāhil ne var mü ʾminise cāhillıḳdan ḳalur degül

Yunus, câhillerden olma, âriflerden uzak kalma; câhil mü'min olsa, câhillikten kurtulacak değil.

84 [185]
eyżan lehü

dervīşlik maḳāmı ḥāl içinde ḥāl
ferāġatlıḳ maḳāmı dervīş olana muḥāl

Dervişlik makamı bambaşka bir hâldir; vazgeçmişlik makamı, derviş olana uygun değil.

dervīş ayrılmaz evvelki demden
hīç fürḳat olmadı naṣībdür viṣāl

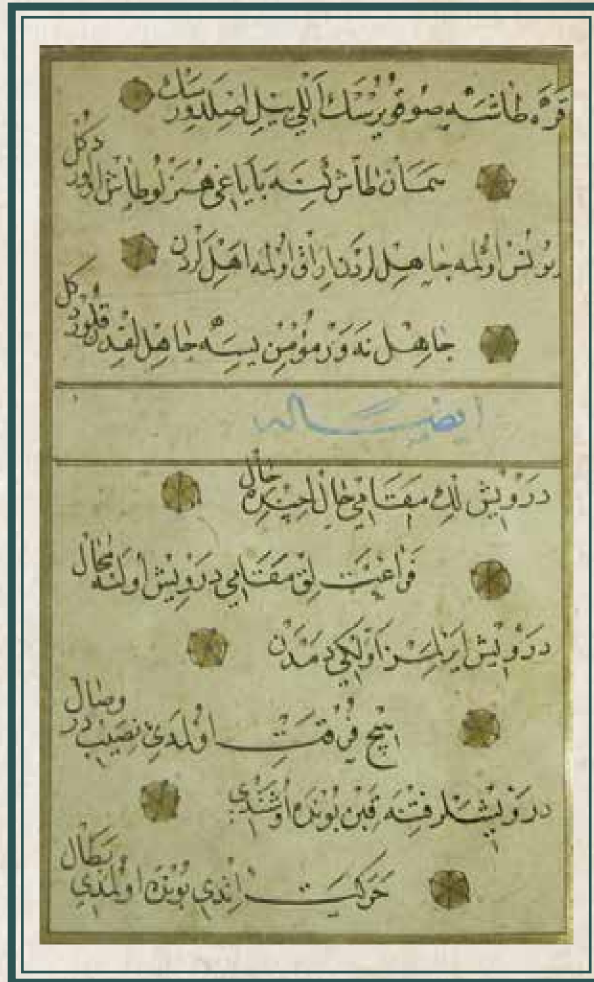
Derviş ilk andan (Ezel Bezmi'ndeki sözden) ayrılmaz; hiç ayrılık olmadı, hep sevdiğine kavuşma hâlindedir.

dervīşler fitne ḳabın bunda uşatdı
ḥareket itdi bunda olmadı baṭṭāl

Dervişler bozgunculuk kabını burada dağıttılar; çalıştılar, burada işe yaramaz olmadılar.

[185] Gölpınarlı 84, Timurtaş 122, Tatcı 156, Babacan 84

قوقو طاشنه صو قویرسك آلیجی یل اصلدیورسك
همان طاش ثنه بابا عمر لو طاش اولور دکل
بو نفس اولمه جاهللردن ارتق اولمه اهل کردن
جاهل ندر مؤمن یسه جاهل الندر قلوبده دکل

ایضا له

درویشلك مقامی حال الحیدر حال
واعیتلی مقامی درویش اولنه محال
درویش ابلسز اولکی دمدن
هیچ فی وقت اولمدی نصیب در وصال
درویشلر فته قین بو تندن اوشندی
حرکت اندی بو تن اولمدی بطال

115b *dervişlik dirligi ṣırāṭ üzredür*
ḥisābı itdiler ẕerre-i mis̱ḳāl

Dervişlik hayatı Sırat üzredir (çok hassastır); en küçük şeyi (bile) hesap ederler.

dervīş ene ʾl-ḥaḳ derse nola ʿaceb mi
hep varlıḳ ḥaḳḳuñdur ʿalī küll-i ḥāl

Derviş "Ben Tanrıyım" (Allah'tan bir parçayım) dese ne olur, garip mi; her durumda bütün varlıklar Allah'ındır.

dervīş ırma gözüñ evvelki demden
yūnus göripdurur hem āḫır hem evvel

Derviş ilk andan (Ezel Bezmi'ndeki sözden) ayrılma; Yunus (seni) hem Ahir hem Evvel olan görüpdurmaktadır.

85 [186]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

ḳoġıl dünye bezegini bu dünye yildür ya ḫayāl
ne ḳılısar bize vefā çünki puṣudadur zevāl

Dünya süsünü bırak, bu dünya yel veya hayal (gibi geçicidir); bize bir faydası yoktur çünkü kaybolmayı bekliyor.

isteme ʿömr-i fānīyi dünye kime ḳaldı baḳī
yüz biñ melik yüz biñ sulṭān rāyigān ḳodı mülk ü māl

Dünyada sonsuza dek kalmayı isteme çünkü dünya kimseye kalıcı mekân değil; yüz binlerce hükümdâr ve padişah mal ve mülkünü karşılıksız bıraktı (gitti).

[186] Gölpınarlı 85, Timurtaş 123, Tatcı 155, Uysal 25, Babacan 85

درویشلك درلكی صراط اولدده‌در
حسابی ایتدلر ذره مثقال
درویش انا الحق دریسه قوله عجمی
هب درلو حقیقتکدر علی کل حال
درویش یرینه کورلە اولکی دمده
یونس کبیدر هم آخرتم ول

ایضاً له

قوغل دنیه برکجی یوردنیه بیلدر بر خیال
نه قلبیسر بنه وفا چونکه بصوده‌در زوال
استمه عمر فانی دنیه کمه قلدی بعی
یوزبیك ملك یوزبیك سلطان ایکن قودی مال ملك

116a *niçe uzun endīşeler yoldaşıdı bizümile*
dost fikretinden artuġı cümle ḳatıdur[ur][187] baṭṭāl

Birçok sıkıntı bizimle arkadaş oldu; Dost düşüncesinden arta kalanı, tamamıyla hiçbir işe yaramaz.

alġıl gendü elüñile gine gendü ḥisābuñı
yoḫsa serhengler elinde ḳatı yaramaz olur ḥāl

Kendi elinle yine kendi hesabını gör; yoksa yasakçılar elinde durumun çok kötü olur.

öldür nefsüñ dilegini ilet tenāşür üstine
yoḫsa geñsiz ölicegez saña fermān olur ġassāl

Nefsinin arzularını yok et, teneşir üzerine gönder; yoksa ölünce ister istemez ölü yıkayıcıya teslim olacaksın.

her kim saña ṣorarısa iʿtiḳāduñ nedür ḥaḳḳa
öpgil elin[i][188] ayaġın budur cevābına suʾāl

Her kim sana Hakk'a inancın nedir diye sorarsa; elini ayağını öp, cevabına soru budur.

yūnus saña farīżadur işbu ṣırāṭ-ı müstaḳīm
ileyüñde ḥaşre neşre ḥaḳḳa ʾl-yaḳīn gerek viṣāl

Yunus, "dosdoğru yol" sana farzdır; (çünkü) önünde âhirete ulaşma yolunda apaçık bilgi gereklidir.

[187] T.
[188] T.

86[189]
ḥarfü ʾl-mīm

ʿaḳluñ irerse ṣor baña ben evvelde ḳandayıdum
dilerseñ diyiverem ezelī vaṭandayıdum
Aklın ererse bana sor, ben önceden neredeydim; istersen söyleyivereyim, ezelî (sonsuz) yurttaydım.

ḳalū belī söylenmedin tertīb düzen eylenmedin
ḥaḳdan ayru degülidüm ol ulu dīvāndayıdum
Bezm-i Elest'te "Evet, dediler" denmeden, düzen kurulmadan önce; Hak'dan ayrı değildim, o büyük meclisteydim.

eyyūbıla derde esīr iñiledüm çekdüm cezā
belḳīsıla taḫt üzere mühr-i süleymāndayıdum
Eyüp Peygamber ile derde müptela olup inledim, ceza çektim; Belkıs ile taht üzerindeydim, Süleyman Peygamber'in mühründeydim.

yūnusıla balıḳ beni çekdi deme yutdı bile
zekeryāla ḳaçdum bile nūḥıla ṭūfāndayıdum
Yunus Peygamber ile balık beni çekti, üstelik yuttu; Zekeriya Peygamber ile kaçtım, Nuh Peygamber ile tufandaydım.

ismāʿile çaldum bıçaḳ bıçaḳ baña kār itmedi
ḥaḳ beni āzād eyledi ḳoçıla ḳurbāndayıdum
İsmail Peygambere bıçak çaldım, bıçak bana etki etmedi; Hak beni serbest bıraktı, koç ile kurban oldum.

[189] Gölpınarlı 86, Timurtaş 132, Tatcı 168, Uysal 15, Babacan 86

حرف الميم

عقلك اول درسنه صورتكاهين اولكن قنده ايدم
در يكتاك ديوديم ازلى وطندن ايدم
قالوا بلى سوزلمكدن ترتيب دوزن اليمكدن
حقدن ايرو دوكلدم اول اولو ديواندن ايدم
ايوب ايله دردن اسير اكلدم چكدم جفا
بلقيس ايله تخت اوزره مهر سليماندن ايدم
يونس ايله بالق بطنكه كيردى دمه يونتدى بله
زكريا كمى چكدم بله نوح ايله طوفاندن ايدم
اسماعيل ايله چلدم حق يوليكا قاندى
حق بنى اتا ديلكى نوح ايله قربان ايدم

117a *yūsufila ben ḳuyıda yatdum cefā çekdüm bile*
yaʿḳūbıla çoḳ aġladum bulınca fiġāndayıdum

Yusuf Peygamber ile kuyuda yattım, birlikte çile çektim; Yakup Peygamber ile çok ağladım, Yusuf'u bulduğumda feryat ediyordum.

miʿrāc gicesi aḥmedüñ döndürdüm ʿarşda naʿlinin
veysile urdum tācı manṣūrla urġandayıdum

Miraç gecesi göğün en yüksek katında Hz. Muhammed'in ayakkabısını döndürdüm; Veysel Karani ile tacı terk ettim, Hallac-ı Mansur ile idam sehpasındaydım.

ʿalīyile urdum ḳılıç ʿömerile[190] *ʿadl eyledüm*
on sekiz yıl ḳāf ṭaġında ḥamzala meydāndayıdum

Hz. Ali ile kılıç vurdum, Hz. Ömer ile adaletle hükmettim; Hz. Hamza ile on sekiz yıl kaf dağında savaş meydanındaydım.

ezelīden dilümde uş tañrı birdür ḥaḳdur resūl
bunı böyle bilüriken ṣanma ki gümāndayıdum

Ta başlangıçten beri, Allah birdir, Hz. Muhammed resulüdür; bunu böyle söylerken sanmayın şüphedeyim.

yere bünyād urulmadın ādem dünyeye gelmedin
öküz balıḳ eylenmedin ben ezelī andayıdum

Dünya kurulmadan, Âdem dünyaya gelmeden; öküz ve balık yaratılmadan ben ezleden beri oradaydım.

yūnus senüñ ʿāşıḳ cānuñ ezelī ʿāşıḳlarıla

[190] T., F: "ʿömmerile"

يوسفله بن قويه بيندم جفا چكدم بيله
يعقوبيله چوق آغلادم بو لجه فغانده يدم
معراجده بكچى احمدك دندردم عرشده نعلين
ونيله اوردم تاجى منصورله اوزمانده يدم
عليله اوردم قلج عمرله عدل ايلدم
اون سكز بيك قاف طغنده حمزه له اينده يدم
انليدن بلدن اوين شكرى بزد خنيدر رسول
بو نبى بيله بلوركن صنعنكه كماننده يدم
يره بنيادى اورلمدن آدم دنيه يه گلمدن
اوگورنبلى ايلكمنده بن ازلى انده يدم
يونس سنك عاشق جانك آنكى عاشقلرله

117b *mülke bünyād urulmadın seyrān u cevlāndayıdum*

Yunus senin âşık ruhun ezleden beri âşıklarla; dünya kurulmadan ben seyirde ve dolaşmadaydım.

87[191]

ve lehü ṭayyeba ’llāhu ramsehu

ben bu ile ġarīb geldüm ben bu ilden bizāram
bu ṭutsaḳlıḳ ṭuzağın demi geldi üzerem

Ben bu yere garip geldim, ben bu yerden şikâyetçiyim; bu tutsaklık tuzağını vakti geldi, bozarım.

çünki ben bunda geldüm ben anı bunda buldum
manṣūram dāra geldüm uş kül oldum tozaram

Ben buraya (dünyaya) geldiğimde onu burada buldum; darağacına çıktım, Mansur’um, şimdi kül oldum, tozarım.

çün ʿışḳuñ kitābını oḳıdum taḥṣīl itdüm
ne ḥācet kim ḳarayı aġ üstine yazaram

Aşkın kitabını okuduğum ve tahsil ettiğim için; ne ihtiyaç var ki deftere bir şeyler yazayım.

dört kitabuñ maʿnīsi bellüdür bir elifde
bī didürmegil baña ben bu yoldan azaram

Dört ilahî kitabın anlamı bir elifte (harfte) bellidir; bana “be” dedirtme, ben bu yoldan çıkarım.

bir çeşmeden ṣızan ṣu acı datlı olmaya

[191] Gölpınarlı 87, Timurtaş 133, Tatcı 171, Uysal 5, Babacan 87

ملکه بنیاد اولمدن سلطان ایدم اولو کونم

وله طیب الله سره

بن بو ایلده غریب کلدم بن بو ایلدن بزارم

بو طورتنا قلیق طور غمن دمی کلدی اوزرم

چونکه بن بوندن کلدم بنا نی بونده بولم

منصورم دار کلدوم اوش کل اولدم بوزرم

چون عشقک کاری ایدی قدم تحصیل ایدوم

نه حاجت کم قوق آغ اوشنه بزرم

درتک کالبک معنسی بلورد بولفنه

ای دده مکل بکه بن بو یولدن اندم

بر چشمه دن صونری صو ایچی دنلی ولیه

118a *edebdür bize yirmek bir lüleden ṣızaram*

Bir çeşmeden sızan hem acı hem tatlı olmaz; eleştirmek bize edeptir, bir lüleden (ince borudan) sızarım.

yitmiş iki millete ṣuçum budur ḥaḳ didüm
ḳorḳu [ḫıyānetedür][192] *ya ben niçün ḳızaram*

Yetmiş iki millete doğru söyledim, suçum budur; korku hainliktir ya ben niçin kızarım?

şerīʿat oġlanları niçe yol eyde bize
ḥaḳīḳat deryāsında baḥrī oldum yüzerem

Din kurallarıyla uğraşan kişiler bize nasıl bir yol gösterir; gerçeğin denizinde denizci (mürit) oldum yüzerim.

dost baña gelsün dimiş benüm ḳaydumı yimiş
ben yüzüm ḳarasından teberrükler düzerem

Dost bana "gelsin" demiş, beni merak etmiş; ben günahlarımdan (çekinerek) şükürler ederim.

yūnus bu ḳuş dilidür bunı süleymān bilür
girçek ʿāşıḳ bu yolda ne ḳılasın sezerem

Yunus bu kuşdilidir (gizli dildir), bunu Süleymen Peygamber bilir; gerçek âşığın bu yolda ne yapacağını sezerim.

88[193]
eyżan lehü

[ben][194] *bu cihāna gelmedin sulṭān-ı cihāndayıdum*

[192] T., F: "ḳıyanededür"
[193] Gölpınarlı 88, Timurtaş 134, Tatcı 172, Babacan 88
[194] T.

118b *sözi girçek ḥükmi revān ol ḥükm-i sulṭāndayıdum*

Ben bu dünyaya gelmeden önce Sultan'ın diyarındaydım; sözü gerçek, emri geçerli olan Sultan'ın hâkimiyetindeydim.

ḫalāyıḳ bunda gelmedin gökler melāyik ṭolmadın
bu mülke bünyād olmadın mülki yarandayıdum

Yaratılmışlar buraya gelmeden, gökler meleklerle dolmadan; bu evren kurulmadan önce evreni düzenleyendeydim.

yüz biñ[195] *yigirmi dört biñ ḫaṣı dört yüz kırḳ dört ṭabaḳası*
devlet maḳāmında ol gün ulu ḫānedāndayum

Yüz yirmi dört bin peygamberi, dört yüz kırk dört evliya katmanı; saadet makamındadır, o gün yüce topluluktaydım.

ġuṣṣa beni görmezidi ḳayġu eli irmezidi
endīşe şehr[in]den[196] *ṭaşra bir yüce mekāndayıdum*

Üzüntü bana uğramazdı, sıkıntı beni bulmazdı; kaygı şehrinden uzak bir yüce yerdeydim.

yūnus bu cümle varlıġuñ dost ḳatında ẕerre degül
güftile kelāmdayıdum hem bunda hem andayıdum

Yunus bu varlığın, Dost'un katında bir zerre bile değil; söz ile kelamdaydım, hem burada hem oradaydım.

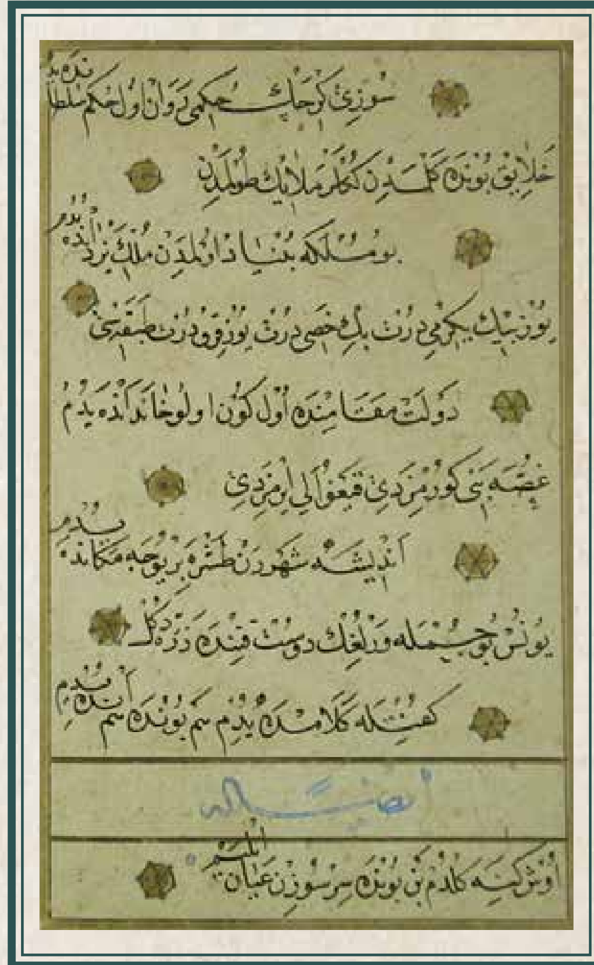
89[197]

eyżan lehü

uş gine geldüm ben bunda sır sözin ʿayān eyleyem

[195] F'deki bu sözcük T., Ta. ve B'de yok
[196] T.
[197] Gölpınarlı 89, Timurtaş 135, Tatcı 173, Babacan 89

سوزی گرچك حكمی روان اول حكم سلطاننده‌یم

خلایق بونی گلمدن كیم ملایك طوغمدین

بو ملكه بنیاد اولمدن ملك یرده ایدم

یونسك یكی درت بك خصمی درت یوزوده درت صفتی

دولت مقامندن اول كونا اولوغاندا ایدم

غصه بنی كوردی قیغولی ایمزدی

اندیشه شهرندن طشره بر بوجه مكانده ایدم

یونس بو جمله وارلغك دوست قتنده ذره دكل

كمینه كلامندن یدم سم یوندن ایدم

أيضا له

اوش كه كلامم بن یونك سر سوزن عیان ایلیم

119a bir sözile yiri gögi cümlesin beyām eyleyem

Ben işte yine geldi geldim, burada gizli sözü belli edeceğim; bir söz ile yeri göğü ve her şeyi açıklayacağım.

dilerisem ten eyleyem dilerisem cān eyleyem
göñlümi ṭūr cānum mūsī [ʿışḳı][198] taḫt-ı süleymān eyleyem

İstersem beden yaparım, istersem hayat veririm; gönlümü Tur Dağı, ruhumu Musa Peygamber, aşkı Süleyman Peygamberin tahtı yaparım.

dirlik baña ḳarşu gele ben dirligüñ boynın uram
ölüm eger vācib ola cānumı ḳurbān eyleyem

Hayat bana karşı gelirse ben hayatı yok edeceğim; eğer ölüm gerekliyse canımı feda edeceğim.

ʿazrāʾīl ne kişidür ḳaṣd idebile cānuma
ben anuñ ḳaṣdını gine gendüye zindān eyleyem

Azrail nasıl biridir, benim canımı almaya niyetlenir; ben onun niyetini yine kendisine çevirir onu perişan ederim.

[ya][199] cebreʾīl kim ola kim ḥükm ide benüm āhuma
yüz biñ cebreʾīl gibi[yi][200] bir demde perrān eyleyem

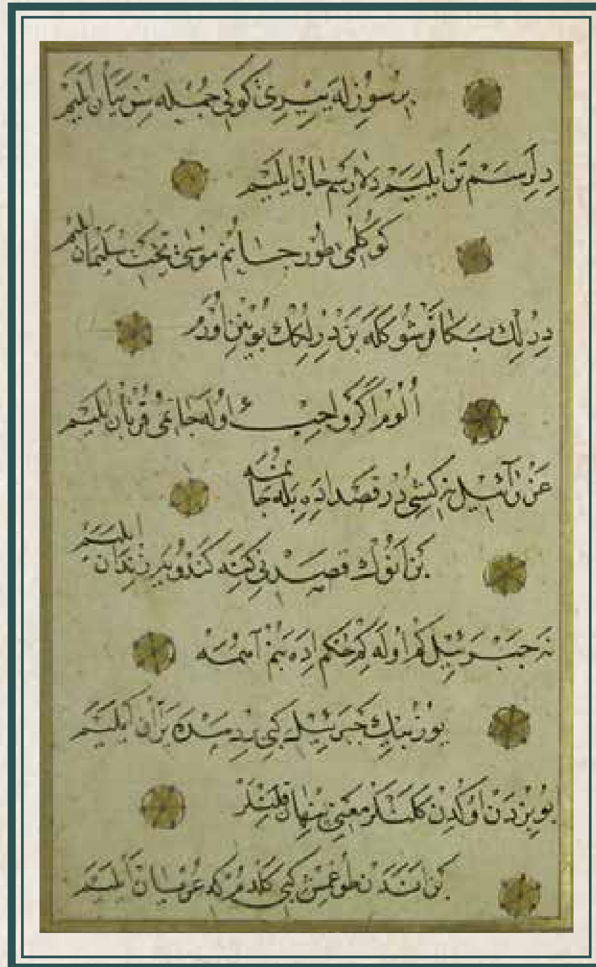
Ya Cebrail kimdir, kim benim derdime karışabilir; yüz bin Cebrail gibisini bir anda uçururum (kovalarım).

bu bizden öñdin gelenler maʿnīyi pinhān ḳılanlar
ben anadan ṭoġmış gibi geldüm ki ʿuryān eyleyem

Bizden önce gelenler, hakikati gizleyenler; ben (hakikati) apaçık söylemek için anadan doğma (hiçbir şeye bağlanmadan) geldim.

[198] Ta.
[199] T., F: "ne"
[200] T.

119b *yūnus senüñ göñlüñ evi ḥaḳ varlıġı ṭopṭoludur*
uş geldüm ki ʿāşıḳlara varlıḳdan iḥsān eyleyem

Yunus senin gönül evin Hakk'ın yansımalarıyla dopdolu; işte âşıklara bu yansımaları söylemek için geldim.

90 [201]

eyżan lehü

nitekim ben beni bildüm yaḳın bil kim ḥaḳḳı buldum
ḥaḳḳı bulıncaydı ḳorkum şimdi ḳorḳudan ḳurtuldum

Ben kendimi bilince -çok iyi anla ki- Hakk'ı buldum; korkum Hakk'ı buluna kadardı, şimdi korkudan kurtuldum.

hīç ayruḳ[dan] [202] *ben ḳorḳmazam [ya]* [203] *bir żerre ḳayurmazam*
ben şimdi kimden ḳorḳayın ḳorḳduġumla yār oldum

Ben hiç kimseden korkmam ve küçücük bir kaygım yoktur; ben şimdi kimden korkayım, korktuğumla (Allah) dost oldum.

ʿazrāʾīl gelmez cānuma ṣorucı gelmez sinüme
bunlar beni ne ṣorsunlar anı ṣorduran ben oldum

Azrail canımı almaya gelmez, sorucu melekler mezarıma gelmez; bunlar bana ne sorsunlar çünkü onu sorduran ben oldum.

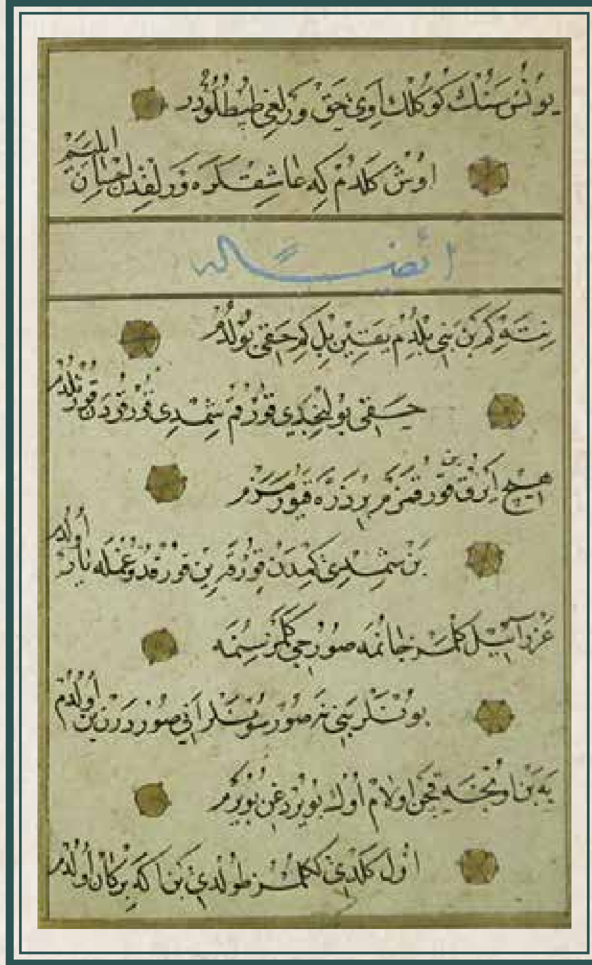
ya ben onca ḳaçan olam ol buyurduġın buyuram
ol geldi göñlümüz ṭoldı ben aña bir kān oldum

Ben onun gibi nasıl olayım, onun buyurduğunu buyurayım; o geldi, gönlümüz maneviyat doldu, ben ona bir maden ocağı oldum.

---

[201] Gölpınarlı 90, Timurtaş 136, Tatcı 176, Uysal 103, Babacan 90
[202] T.
[203] T.

یوزنی سنک کوکلنا آیی نجق ورلیغی طوطلودر

اوش کلدم که عاشقلکه ورلقدن البیان الحکیم

ایضا له

نتکیم بن نجه ایلدم یقین بیل کیم حقی بولدم

حقی بولنجه قودم شمدی قودردن قورتلدم

هیچ اینکه قورقوم یوق بر ذره قورقمزم

بن شمدی کیمدن قورقرین قورقدن غمله یادم

عزرائیل کلمز جانمه صورجی کلمز نسیمه

بونلر نجه صورسونلر آنی صوردرین اولدم

بن بونا نجه قیجی اولام اوله بویرغین بوزرم

اول کلدی کیمسنز طولدی بنا که بر کان اولدم

120a *ʿışḳlular bizden alalar ʿışḳsuzlar ḫod ne bileler*
kimler ala kimler vire ben bir ulu dükkān oldum

Âşıklar bizden alırlar, âşık olmayanlar ne bilsinler; ben kimilerin aldığı kimilerin verdiği büyük bir dükkân oldum.

yūnusa ḥaḳ açdı ḳapu yūnus ḥaḳ[ḳ]a ḳıldı ṭapu
bāḳī devlet benümkimiş ben ḳuliken sulṭān oldum

Hak Yunus'a imkân verdi, Yunus Hakk'a itaat etti; sonsuz mutluluk benimkiymiş, ben kulken sultan oldum.

91 [204]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

ḫaber eyleñ ʿāşıḳlara ʿışḳa göñül viren benem
ʿışḳ baḥrīsi olubanı deñizlere ṭalan benem

Âşıklara haber verin, aşka gönül veren benim; aşk denizcisi olup aşk denizine dalan benim.

deñiz yüzinden ṣu alup ṣunıvirürem göklere
bulutlayın seyrān idüp ʿarşa yaḳın varan benem

Aşk denizinden su alıp göklere sunuveren benim; bulutlar gibi dolaşıp göğün en yüksek katına ulaşan benim.

yıldırım olup şaḳıyan gökde melāyik doḳuyan
bulutlara ḥüküm süren yaġmur olup yaġan benem

Yıldırım olup çakan, gökde meleklere çarpan; bulutlara sözü geçen ve yağmur olup yağan benim.

[204] Gölpınarlı 91, Timurtaş 137, Tatcı 177, Uysal 152, Babacan 91

عشقلو بیردن آلالر عشقسزلر خود نه بیلهلر
کمله اله کملر وره بن بر اولو دکان اولدم
یونسه حق احسان ایدی صو یونسن جهته قلدی طهور
باقی دولت بیم کیش بن قولکن سلطان اولدم

ایضا له

خبر ایلک عاشقلره عشقه کلک وارن بیم
عشق بحر سخا اولبنی دکزلکن طلان بیم
دکز یوزندن نصوا اولوب صوفی یورودم کوکلکن
بولتلکین سیران ایدوب عرشه نقیبی وورن بیم
یلدرم اولب شفقین کوکن ملایکی دوقن
بولتلره حکم سورن تغموز اولب یغن بیم

120b *gördüm gögüñ meleklerin her biri [bir]*[205] *işdeyimiş*
ḥaḳ çalabuñ ẕikrin ider incīl ü hem ḳurʾān benem

Göğün meleklerini gördüm, her biri bir işteymiş; Allah'ı zikr eden İncil ve Kur'an benim.

gördüm diyen degül gören bildüm diyen degül bilen
bilen oldur gösteren ol ʿışḳa yesīr olan benem

Gören gördüm diyen değil, bilen bildim diyen değil; bilen odur, gösteren odur; aşka esir olan benim.

sekiz uçmaḳ ʿāşıḳlara köşk ü serāydur bilene
mūsīleyin ḥayrān olup ṭūr ṭağında ḳalan benem

Bilen için sekiz cennet katı âşıklara köşk ve saraydır; Musa Peygamber gibi kendinden geçip Tur Dağı'nda kalan benim.

ḳalem çalınıcaḳ görgil ḫaber böyledürür bil[gil][206]
ḳālū belī kelecisin bunda ḫaber viren benem

Kalem yazınca gör, haber böyledir bil; "Evet, dediler" sözünü haber veren benim.

delü oldum adum yūnus ʿışḳ oldı baña ḳulavuz
ḥażrete degin yaluñuz yüz süriyi varan benem

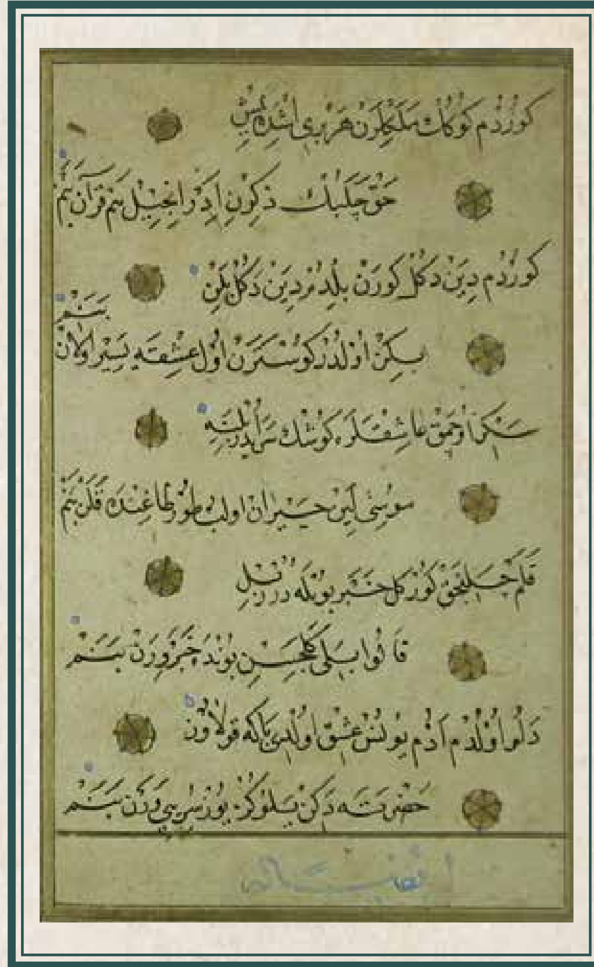
Adım Yunus, deli oldum, aşk bana kılavuz oldu; Dost'a kadar yalnız ve sürünerek giden benim.

92[207]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehū

[205] T.
[206] T.
[207] Gölpınarlı 92, Timurtaş 138, Tatcı 180, Uysal 140, Babacan 92

کوردم کوکک ملکلرن هر بری اشه دشمش
هو چلبک ذکرن ایدر انجیل هم قرآن ایله
کوردم دین دکل کورن بلدم دین دکل می
بکزر اولدر کوسترن اول عشقه بیزار اولان
بنکا اوچمق عاشقلره کوستک سن ایدر انکه
سویلمکلن حیران اولب طور طاغنده قالدیم
قالم جلبکی کوزدکل حنبر بونکه درد ایل
فانی اوبلی کلجین بوند جز ورد بیلم
دلم اولدم ادم یونس عشق اولدی یاکه قولاوز
حضرتنه دکن بیلورکز یوز سر بی ویکدن بیلم

121a *ne dirisem ḥükmüm yürür elümde fermān dutaram*
ne idersem ḥükmüm revān çün ḥükm-i sulṭān dutaram

Ne söylesem sözüm geçer, elimde Sultan fermanı vardır; Sultan'ın emrini tuttuğum için ne yaparsam uygun görülür.

insile bu cinn ü peri dīvler benüm ḥükmümdedür
taḫtum benüm yel götürür mühr-i süleymān dutaram

İnsan, cin, peri ve şeytan benim emrim altındadır; benim tahtımı rüzgâr taşır, Süleyman'ın mührü bendedir.

iblis ü ādem kim olur ya aza ya [ḫod][208] *azdura*
cümle benem eyü yavuz ḳamusın benden dutaram

Şeytan ve Âdem kimdir, ya azar yahut azdırır; bütün iyi ve kötü benim, hepsini benden kabûl ederim.

dünye benüm rızḳumdurur ḳavmi benüm ḳavmümdürür
her dem benüm yarġum urur yarġumı ḫāndan dutaram

Dünya benim azığımdır, insanları benim insanlarımdır; her an benim hükmüm sürer, hükmümü güzelce uygularım.

senüñ gibi cān variken āb-ı ḥayāt isteyeni
ḳarañulıġa gireni ben anı ḥayvān dutaram

Senin gibi dost varken, ölümsüzlük suyunu isteyeni; karanlığa gireni (senden uzaklaşanı), ben hayvan kabul ederim.

ansuz olursam ölürem anūnla diri oluram

[208] T.

نه دیرسم حکمم یورر الده قومان دوکرم

نه ایدرسم حکمم روان چون حکم سلطان دوکرم

انس الله بو جن و پری دیولر بنم حکممده در

تختمی بنم یل کتورر مهر سلیمانه دوکرم

ابلیس و آدم کم اولور بیه آره یا ازدره

جمله بنم ایو یوز قاموسن بندن دوکرم

دنیه بنم رزقم دورر قومی بنم قومم دورر

هر دم بنم بر عمر اولور بر عمری جاندن دوکرم

سنک کبی جان وارکن آب حیات استمی

قز کولعه کیرمی بر آب حیواندن دوکرم

آتشنده اولسم الورم انکله دیری اولورم

121b *siz ṣanmañuz ki dirligi hemīşe cāndan dutaram*

Onsuz olursam ölürüm, onunla hayat bulurum; siz sanmayınız ki dünya hayatını gönülden isterim.

dīnüm īmānum oldurur ansuz olursam dünyede
ne puta ḫaça ṭaparam ne dīn ü īmān dutaram

Dinim, imanım odur, dünyada onsuz olursam; ne puta ve haça taparım ne de din ve iman içinde olurum.

yūnus eydür ben olvanın az görmegil ben olvanın
ben ne disem ol dost dutar dost didügin dutaram

Yunus söyler, ben oyum, az görmeyin ben oyum; ben ne söylesem o Dost'un dediğini tutarım.

93 [209]

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

eyżan lehü

biñ yıl eger vaṣfin diyem ẕerresin düketmeyem
bir ḳaṭrede yüz biñ deñiz bir ḳaṭresin eyitmeyem

Bin yıl özelliklerini anlatayım, bir zerresini israf etmiyeyim; bir damlada yüz bin deniz, bir damlasını söylemeyeyim.

ne meẟel baġlamam olur ne ḫod göñül ḳarār bulur
kim beñzede miẟl ü miẟāl ḥāşā ki ben benzetmeyem

Ne örnek göstermem olur ne bizzat gönül durulur; kim örnek verip benzetebilir ki ben benzetmeyeyim.

kim ide bir naḳş [u] ṣūret [210] *naḳş u ṣūretde sen āzād*

---

[209] Gölpınarlı 93, Timurtaş 139, Tatcı 183, Uysal 137, Babacan 93
[210] T.

بر صنم کورکه دیرلکی همیشه جاندن دوترم
دیدیم ایمانم اولدر انسز اولورم دنیه ده
نه بنه نجه طیرم نه دین وایمان دوترم
یونس ایدر بن اول وبن ازکوره کل بن اول اون
بن نه دیسم اول دوست دوتر دوست دوکی دوتم

ایضا

بنلك بیلگر وصفن دیدیم بر ذره سن دوکیم
بر قطره ده یوز بیك دکز بر قطره سن ایچیم
نه مثل تعلیم اولور نه خود کلی وار اولور
کرکنده مثل ومثال حاشا که بن نکنیم
کم اداره بر نقش صورت نقش وصورت سن آزاد

122a *niçe ʿaḳıllar sende māt niçe ʿöẕri gözetmeyem*

Kim bir şekil şemal verebilir, sen şekil ve şemalden uzaksın; nice akıllar sana yenik düşmüş, nasıl kusur aramayayım!

ʿaḳıl çün fenāya vara delü olan ne başara
delülere sensin çāre delü oldum pes netmeyem

Akıl gelip geçici olduğu için deli olan ne başarabilir; sen delilere çaresin, deli oldum o hâlde ne yapmayayım!

ögret imdi dil ne disün şarṭ oldur seni söylesün
tevfīḳ yārī ḳılurısa ġayrī dile söyletmeyem

Şimdi öğret, dil ne söylesin, elbette seni söylesin; Allah'ın yardımı dost olursa artık dile söyletmeyeyim.

ne kim diriseñ di baña ḳoma beni benden yaña
benüm ḥācetüm oldur[ur] [211] *seni baña iste[t]meyem* [212]

Ne söylersen bana söyle, beni bana bırakma; benim dileğim odur, seni bana istetmeyeyim.

çün pādişāhı güçlü ola pes ḳul fużūl işlü ola
ben senüñem baña ne ġam ger ṣuç idem ger itmeyem

Padişahı kudretli olunca artık kul sıradan eylemli olur; ben seninim, bana dert olmaz, ister suç işleyeyim ister işlemeyeyim.

çünki girdüm bir deñize ne kenārı var ne cezīre
çün dört yanumdan mevc ura ṭuram ḳavī hīç batmayam

Bir denize girdim ki ne kenarı ne adası var; dört yanımdan dalga vurduğu için sağlam durayım ve hiç batmayayım.

[211] T.
[212] T.

نجه عقل ارسنده ثبات نجه عذری کوزتیم
عقل چون فنایه وره دلو اولکن نه بشره
دلوکره سیتسن چاره دلو اولدر بس تیمیم
وگر تمامیدی دل ندر دستور شرطا اولدر حیلی سوسون
توفیق باری قلورسه غیری نه دله سویلتیسم
حکم دیرسنک دی بکا قومه بنی بنده بکا
بن خاجتم و لدر سنی بکا استیم
چون پادشاهی کوچلو ولا یر قول فضول اشلو ولا
بن سنکم بکا نه غم کر صوخ ادم کر انجیم
چونکه کردم بر دکسن نه کناری اولدر جزیره
چون درت یمندن موج اوده طورمر قوی بنجه

122b *benüm degül bu keleci devlet senüñ yūnus neci*
çün dilüme ḳādir sensin sensüz dilüm uzatmayam

Bu söz benim değil, sahip sensin, Yunus necidir; dilime hükmeden sen olduğun için sensiz konuşmayayım.

94[213]
eyżan lehü

cānum ben andan bunda ezelī ʿāşıḳ geldüm
ʿışḳı ḳulavuz ṭutup ol yola düşüp geldüm

Canım, ben oradan (ezelî yurttan) buraya (dünyaya) ezelî âşık geldim; aşkı rehber tutup o yola düşüp geldim.

degülem ḳāl u ḳīlden ya yitmiş iki dilden
yad yoḳ baña bu ilde anda bilişip geldüm

Dedikodudan veya yetmiş iki dilden değilim; bu diyarda bana yabancı yok orada (ezelî yurtta) tanışıp geldim.

geçdüm ḫod-bīn ilinden el çekdüm dükeliden
ol ikilik bābından birlige bitüp geldüm

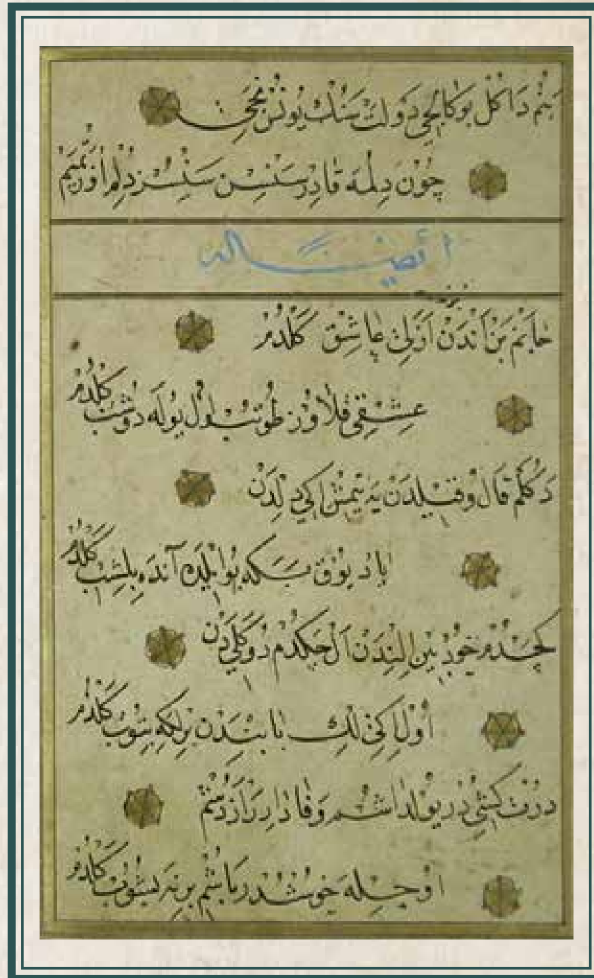
Kendini beğenmişlik diyarından ayrıldım, hepsinden vazgeçtim; o ikilik (o ve ben) kapısından birliğe bağlanıp geldim.

dört kişidür yoldaşum vefādār-ı rāz-daşum
üçile ḫoşdur başum birine buşup geldüm

Yol arkadaşım dört kişidir, vefalı sırdaşım; üçü ile aram iyidir, birisine öfkelenip geldim.

[213] Gölpınarlı 94, Timurtaş 140, Tatcı 181, Uysal 22, Babacan 94

بنم داکل بو کالجی دولت سنک یونس مجن
چون دلمه قادرسن سن سز دلم اوزیم

ایضا له

جانم بن اندن ازلی عاشق کلدم
عشقی قلاوز طوتوب اول یوله دوشوب کلدم
دکلم قال و قیلدن یرتمش کبی ایدن
یاد یوق بکا بو ایلک آنده بیلشوب کلدم
کچدم خوب بن ایلدن ال چکدم دوکلیدن
اولکی انک یابسندن برکه یتشوب کلدم
درد کشی دیولداشم وفا دیرازدیم
او جمله خوشدر یاشم بر نه یسون کلدم

123a *ol dördüñ birisi cān biri dīn biri īmān*
biri nefsümdürür düşmen yolda ṣavaşup geldüm

O dördün birisi can (ruh), biri din ve biri iman; biri düşman nefsimdir, onunla savaşıp geldim.

bir ḳılı kırḳ yardılar birin yol gösterdiler
bu mülke gönderdiler ol yola düşüp geldüm

Bir kılı kırk yardılar (çok incelediler) birini yol gösterdiler; bu dünyaya gönderdiler, o yola düşüp geldim.

ʿışḳ şarābından içdüm on sekiz ırmaḳ geçdüm
deñizler bendin deşdüm ʿummāndan ṭaşup geldüm

Manevi aşk şarabından içtim, on sekiz ırmak (âlem) geçtim; denizlerin bendini yardım, okyanustan taşıp geldim.

ben andan geldüm bunda girü varuram anda
ben anda varasumı anda ṭanışup geldüm

Ben oradan (ezelî yurttan) buraya (dünyaya) geldim, oraya geri gideceğim; ben oraya varacağımı orada danışıp geldim.

ʿazrāʾīl ne kişidür ḳaṣd idesi cānuma
ben emānet issile anda bitrişüp geldüm

Azrail canımı almaya kast edecek nasıl biridir; ben emanet sahibi ile orada (ezelî yurtta) anlaşıp geldim.

imdi yūnusa ne ġam ʿāşıḳ melāmet bed-nām

اول دردلر بنی جان بری دین بری ایمان
بری نفسمدر دشمن یولنه صوب کلدم
بر قلی قوق یردلر برین یولک کسردلر
بو ملکه کندردکر اول یوله دوشب کلدم
عشق شرابندن ایچدم اون سکرادن کچدم
درکزلر بندن دشندم عماندن طاشب کلدم
بن اندن کلدم بو تنه کورووودرم اینه
بن ابتدن ورراسونی انده طیقنوب کلدم
عزرائیل نه کشی در قصد ایده بنیم جانمه
بن امانتا بیله اندن بیرتشوب کلدم
امدی یونسه نه غم عاشق ملامت مدامم

123b *küfrüm īmāna şol dem anda degişüp geldüm*

Yunus’a şimdi âşığın kınanması ve kötü şöhreti dert değil; o an orada (ezelî yurtta) küfrümü imana değiştirip geldim.

95[214]

eyżan lehū

sensin kerīm sensin raḥīm allāh saña ṣundum elüm
senden artuḳ yoḳdur emüm allāh saña ṣundum elüm

Cömert olan sensin, esirgeyen sensin, Allahım senden yardım dilerim; senden başka derman yoktur, Allahım senden yardım dilerim.

ecel geldi vaʿde irdi bu ʿömrüm ḳadeḥi toldı
kimdür ki içmedin ḳaldı allāh saña ṣundum elüm

Ölüm geldi, vakit tamam oldu, bu ömrümün kadehi doldu; içmeden kalan kimdir ki, Allahım senden yardım dilerim.

gözlerüm göge süzüldi cānum gögüzden üzüldi
dilüm tetigi bozuldı allāh saña ṣundum elüm

Gözlerim göğe süzüldü, ruhum göğsümden koptu; dilimin ayarı bozuldu, Allahım senden yardım dilerim.

uş biçildi kefen donum ḥażrete yönteldüm yönüm
ʿaceb niçe ola ḥālüm allāh saña ṣundum elüm

İşte kefenim biçildi, yönümü Allah’a yöneltim; acaba hâlim nasıl olacak, Allahım senden yardım dilerim.

urdılar ṣuyum ılıdı ḳavum ḳardaş cümle geldi

[214] Gölpınarlı 95, Timurtaş 141, Tatcı 184, Uysal 160-218, Babacan 95

کفندم ایمانه شول دم ایندن دکشوب کلدم

الهی

سنسن کریم سنسن رحیم الله سکا صیوندم

سندن ناری یوقدر امیم الله سکا صندم

اجل کلدی وعده ایردی بو عمرم قدحی طلدی

کیدنکه لحدن قلدی الله سکا صندم

کوزلرم کورکه سوزلدی جانم کوزدن اوزلدی

دلم شکی بوزلدی الله سکا صندم

اوش بچلدی کفن دونم حضرته یونلدم یوزم

عجب نجه اوله حالم الله سکا صندم

اوندن لر صوتیم الدی قوم قرداش جمله کلدی

124a *esen ḳalsun ḳavum ḳardaş allāh saña ṣundum elüm*

Koydular, suyum ılındı, eş dost ve akraba herkes geldi; ey eş dost ve akrabam sağlıkla kalın, Allahım senden yardım dilerim.

geldi ṣalacam ṣarılur dört yaña ṣalā virilür
il namāzuma dirilür allāh saña ṣundum elüm

Tabutum geldi, beni içine koydular, dört yana salâ verdiler; herkes namazım için toplandı, Allahım senden yardım dilerim.

ṣalacamı götürdiler maḳbereme yitürdiler
ḥalḳa olup oturdılar allāh saña ṣundum elüm

Tabutumu kaldırdılar, mezarıma getirdiler; halka olup oturdular, Allahım senden yardım dilerim.

çün cenāzeden şeşdiler üstüme ṭopraḳ eşdiler
hep ḳoyubanı ḳaçdılar allāh saña ṣundum elüm

Cenazeden ayrıldılar, üstüme toprak attılar; beni bırakıp gittiler, Allahım senden yardım dilerim.

yidi ṭamu sekiz uçmaḳ her birinüñ vardur yolı
her bir yolda yüz biñ çārsū allāh saña ṣundum elüm

Yedi cehennem sekiz cennet, her birinin yolu vardır; her bir yolda yüz bin çarşı, Allahım senden yardım dilerim.

geldi münkerile nekīr her birisi ṣordı bir dil
ilāhī sen cevāb virgil allāh saña ṣundum elüm

Sorgu melekleri geldi, her birisi bir şey sordu; Ya Rabbî, sen cevap ver, Allahım senden yardım dilerim.

اسن قلسون قوم قرداش الله سڭا صندم
كلدى صباح جمعه صرلو رددن كچا صلاورلر
ايل يمانمه دريلور الله سڭه صندم
صباحى كوردلر معتبر ممه بيردلر
حلقه اولبا و توردلر الله سڭا صندم
چون جنانه دن شسندلر اوسته طرق آشدلر
هب قوبنى جيدلر الله سڭا صندم
يدى طوسكز اوچق هر بريك واردر يولى
هر بريولدن يوز بيك چار سو الله سڭه صندم
كلدى سكوله نكير هر بريچى صورى بردل
الهى سن جواب وير كل الله سڭه صندم

124b *görüñ ʿaceb oldı zamān göñülden eyleñüz fiġān*
ölür çün anadan ṭoġan allāh saña ṣundum elüm

Dikkat edin, acâyip bir zamandayız, gönülden feryat edin çünkü anadan doğan herkes ölecek, Allahım senden yardım dilerim.

yūnus ṭap uzat bu sözi allāhuña dutġıl yüzi
dīdārdan ayırma bizi allāh saña ṣundum elüm

Yunus, bu sözü tamamen bitir, yüzünü Allah'a döndür; Allahım senden ayırma bizi, Allahım senden yardım dilerim.

96[215]
eyżan lehü

benüm bunda ḳarārum yoḳ ben bunda gitmege geldüm
bāzirgānam metāʿum çoḳ alana ṣatmaġa geldüm

Benim burada (dünyada) kalmaya niyetim yok, ben buradan gitmeye geldim; tüccarım, malım çok, almak isteyene satmaya geldim.

ben gelmedüm daʿvīyiçün benüm işüm seviyiçün
dostuñ evi göñüllerdür göñüller yapmaġa geldüm

Ben, benlik (nefis) için gelmedim, benim işim sevgi için; Dost'un evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim.

dost esrigi deliligüm ʿāşıḳlar bilür neligüm
degşüriben ikiligüm birlige bitmege geldüm

Kendimden geçmişliğim sebebi dostun sarhoşu olmamdır, âşıklar benim ne olduğumu bilirler; ikiliği (o ve ben) birliğe değiştirerek yok olmaya geldim.

[215] Gölpınarlı 96, Timurtaş 142, Tatcı 179, Babacan 96

کورك عجب اولدی زمان کوکلدن ایلکز نهان
اوزجون اناذن طوغان الله سکا صندم الم
یونس طلیا ورت بو سزی اللهکه دوکل یوزنی
دیداردن ایرمشه بزی الله سکا صندم الوم

ایضا له

بنم بوندن قرارم یوق بن بوندن کیتمکا کلدم
بازرکانم متاعم چوق الانه صتمغه کلدم
بن کلمدم دعوی ایچون بنم ایشم سوی ایچون
دوستك اوی کوکللردر کوکللر یاپمغه کلدم
دوستا سزکی دیلکم عاشقلر بولونزلکم
دکشور بنا کیلکم بزلکه بتمکه کلدم

125a *o ḫᵛācemdür ben ḳulıyam dost bāġçesi bülbüliyem*
ol ḫᵛācemüñ bāġçesine şād olup ötmege geldüm

O hocamdır, ben onun öğrencisiyim, dost bahçesinin bülbülüyüm; mutlu olup onun bahçesinde ötmeye geldim.

bunda biliş olan cānlar anda bilişürlerimiş
bilişüben ḫᵛācemile ḥālüm arż itmege geldüm

Burada dost olan ruhlar, orada tanışırlarmış; hocamla tanışarak hâlimi arz etmeye geldim.

yūnus emre ʿāşıḳ olmış maʿşūḳa derdinden ölmiş
girçek erüñ ḳapusında ḥālüm ʿarż itmege geldüm

Yunus Emre âşık olmuş, sevdiğinin derdinden çok çekmiş; gerçek mürşidin kapısına hâlimi arz etmeye geldim.

***97**[216]*

eyżan lehü

gökde peyġāmberile miʿrācı ḳılan benem
aṣḥāb-ı ṣuffayıla yalıncaḳ olan benem

Hz. Peygamber ile Miraç'a çıkan benim; Suffe Ashabı ile yoksul yaşayan benim.

ṣabrıla ḳanāʿati ḫoş virüpdür anlara
ḳırḳ kişi bir göñlege ḳanāʿat ḳılan benem

Onlara sabır ve az ile yetinmeyi hoş göstermiştir; kırk kişi bir gömleğe kanaat eden benim.

[216] Gölpınarlı 97, Timurtaş 143, Tatcı 185, Uysal 70, Babacan 97

او خواجه‌دن بن قولیجم دوست بغچه‌سین بیلورم
اول خواجه‌نک بغچه‌سنه شاد اولوبن ونکا کلورم
یونس بیلش اولان جانلر اننده بیلشلر ایمش
بیلشون بن خواجه‌یله حالم عرض ایمکا کلورم
یونس امره عاشق اولمش معشوقه دردندن ایمش
کرجک اروک قبوسنه حالم عرض ایمکا کلورم

ایضا له

کوکلک بیغما ایله معمور ایجون قلن بشم
اصحاب صفه‌یله بیلیشیجی اولان بشم
صبر ایله قناعتی خوش وریجی بیلوره
قرق کشی بر کوکلک ایله قناعت قلن بشم

125b *ḳırḳından birisine çaldumıdı neşteri*
ḳırḳından ḳan aḳıdup ʿibret gösteren benem

Kırkından birisine neşteri çaldım; kırkından kan akıtıp ders veren benim.

ʿömer-i ḫaṭṭābıla hem ʿadl u dād işledüm
oġlıla fisḳ eyleyüp ḥadde başılan benem

Hz. Ömer ile adalet ve doğrulukla hareket ettim; oğul ile kötülük yapıp kırbaç cezası alan benim.

ʿabdü ʾr-rezzāḳ ol dervī̇ş yoldaş idindi beni
ḥallāc-ı manṣūrıla dāra aṣılan benem

Derviş Şeyh Sanan beni yoldaş edindi; Hallac-ı Mansur ile idam edilen benim.

ibrahī̇m edhem baḳdı tāc u taḫtı bıraḳdı
ḥaḳ yolına uyaḳdı ol sırrı ṭuyan benem

İbrahim Ethem idrak etti, taç ve tahtını bıraktı; Hak yoluna daldı, o sırrı bilen benim.

mūsī̇ peyġāmberile biñ bir kelime ḳıldum
ʿī̇sī̇ peyġāmberile göklere çıḳan benem

Musa Peygamber ile bin bir söz söyledim; İsa Peygamber ile göklere çıkan benim.

adumı yūnus daḳdum sırrumı ʿāleme çaḳdum

قورقدن بر سینه چالدی میدی نشترین
قورقدن قان اقدوب عبرت کوسترن ایسم
عمر خطاب ایله بنم عدل و داد ایلدم
اوغلنه فسق ایلیوب حد اوران بصیل بنم
عبد الرزاق اولدر درویش یولداش ایدندی
حلاج منصور ایله داره اصیلن بنم
ابرهیم ادهم بنم بعتدی تاج تختی برقدی
حق یولنه اولیقدی اول سری طویان بنم
موسی پیغامبر ایله بیلك بر کلمه قیلدم
عیسی پیغامبر ایله کوکلره چیقن بنم
آدمی یونس قندن سری عالمه چیقه

126a *bundan ilerü daḫı dilde söylenen benem*

Adımı Yunus koydum, sırrımı âleme açtım; dilde bundan daha ileri söylenen benim.

98 [217]

eyżan lehü

dost elinden ölürisem hiç̄ gümānsuz giri gelem
ġanīmet görüñ bu demi cān şükrāne virigelem

Dost benim canımı alırsa hiç tereddütsüz geri gelirim; bu anı fırsat bilin, ruhumu şükür ile veririm.

cānın dirīġ ṭutan kişi dost ḳatından ıraġ düşer
fidī ḳılam yüz biñ cānı ıraḳlıḳdan beri gelem

Nefsin arzularına engel olmayan kişi Dost'tan uzaklaşır; yüz bin nefsi feda edeyim, Dost'a uzak kalmaktan kurtulayım.

cercīsleyin ol dost beni yitmiş kez öldürürise
biñ daḫı ölürisem yüz biñ kez ileri gelem

Dost beni Cercis Peygamber gibi yetmiş kez öldürse; bin kez dahi ölsem yüz bin kez geri gelirim.

yüz biñ kez ṭoġam uyaġam dost burcında cevlān ḳılam
hem bunda olam hem anda bunda anda varıgelem

Dost'un burcunda yüz bin kez doğayım, batayım, dolaşayım (onunla olayım); hem burada (dünyada) olayım hem orada (ezelî yurtta) olayım, burada orada olmaya devam edeyim.

yavı ḳılındum ne çāre yürürem dün gün āvāre

[217] Gölpınarlı 98, Timurtaş 144, Tatcı 182, Uysal 101, Babacan 98

بوندن ایلرو داخی دلده سوکلین بسم

ایضاً له

دوستا کندونا اولورسم هیچ کمانسز کری کلم

غنیمت کورك بو دمی جان شکر ایدوری کلم

جانن دریغ طوتن کیشی دوست قتنده ایراغ دورر

فدی قلم یوز بیك جانی ار قلقده وری کلم

جرجیس ایدی اول دوست ایچین یتمش کز الدوردلر

بیك دخی اولورسم یوز بیك کز ارری کلم

یوز بیك کز اولدوغمز اویقم دوست رخین جولان قلم

هم بوندن اولمرهم اندە بوندن اندە وری کلم

یوی قلندم نه جانه یوز رونم دوند کون اوره

126b *ṣoranlara cevāb budur isteyüben ṣorıgelem*

Yitirildim, çaresiz gece gündüz kendimi bilmeden yaşarım; soranlar cevabım budur, araştırıp sormaktayım.

biñ yıl ṭopraḳda yatursam ben ḳomayam ene ʾl-ḥaḳ[ḳ]ı
ne vaḳt gerek olurısa ʿışḳ nefesin urıgelem

Bin yıl toprakta (mezarda) yatsam, "Ben Tanrıyım" (Allah'tan bir parçayım) sözünü bırakmam; ne zaman gerekirse aşkın nefesini keserim (ölürüm).

inanmayan gel sinüme dost adını eyit ḳıġır
kefen ṭonın pāre ḳılup ṭopraġumdan ṭurıgelem

İnanmayan kişi mezarıma gel, Dost'un adını söyle, çağır; kefen elbisesini parçalayıp toprağımdan (mezarımdan) kalkıveririm.

bundan böyle nolasını degme ʿaḳl şerḥ itmeye
yūnus eydür ʿāşıḳlara dost ḫaberin verigelem

Bundan sonra ne olacağını sıradan akıl idrak edemez; Yunus âşıklara söyler, Dosttan haber getireceğim.

99[218]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

ḥaḳ çalabum ḥaḳ çalabum sencileyin yoḳ çalabum
günāhlarumuz yarlıġa iy raḥmeti çoḳ çalabum

Allahım, Allahım… senin gibi yok Allahım; ey rahmeti çok olan Allahım, günahlarımızı bağışla.

ḳullar senüñ sen ḳullaruñ günāhları çoḳ bunlaruñ

[218] Gölpınarlı 99, Timurtaş 145, Tatcı 186, Uysal 80, Babacan 99

صورسڭلر جواب بودر استیوبن صورمغه گلدم

بیلك بیلمك طلبی قانی یوقدر بن قومیم انلڭ حقی

نه وقت گرك اولورسه عشق نفسن اوردی گلدم

انتمکی گل سیمنه دوستدن فایت فقیر

کعبن طوبن پر قلوب طشرا غمدن طوری گلدم

بوندن بویله بوله سوزی کمه عقل شرح ایتمیه

یونس ایدر عاشقلره دوست خبرن ویره گلدم

چوق چلبم چوق حلیم چلبیلقدن یوق چلبم

کاهلمز زاغدای چمچی چوق چلبم

نولکر سنك سنز قولدرك کاهلرنجی سلدرك

127a *uçmaġına ḳoy bunları binsünler burāḳ çalabum*

Allahım kullar senin, sen kulların, bunların günahları çoktur; bunları cennetine koy, burağa bindir.

ne sulṭān ne baylardasın ne köşk ü serāylardasın
girdüñ miskīñler göñline idindüñ ṭuraḳ çalabum

Allahım, ne padişahlara ne zenginlere ne de köşk ve saraylara değer verirsin; dervişlerin gönlüne girdin, orayı mesken edindin.

ne ʿilmüm var ne ṭāʿatum ne gücüm ne ṭāḳatüm
meger senden ʿināyetüm ḳıla yüzüm aḳ çalabum

Allahım ne bilgim ne ibadetim ne kuvvetim ne de dermânım var ancak senden yardım görürsem alnım açık olur.

yarlıġaġıl sen yūnusı günāhlu ḳullaruñıla
eger yarlıġamazısañ key ḳatı firāḳ çalabum

Sen Yunus'u günahkâr kulların ile birlikte bağışla; eğer bağışlamazsan çok feci ayrılık Allahım!

100 [219]
eyżan lehü

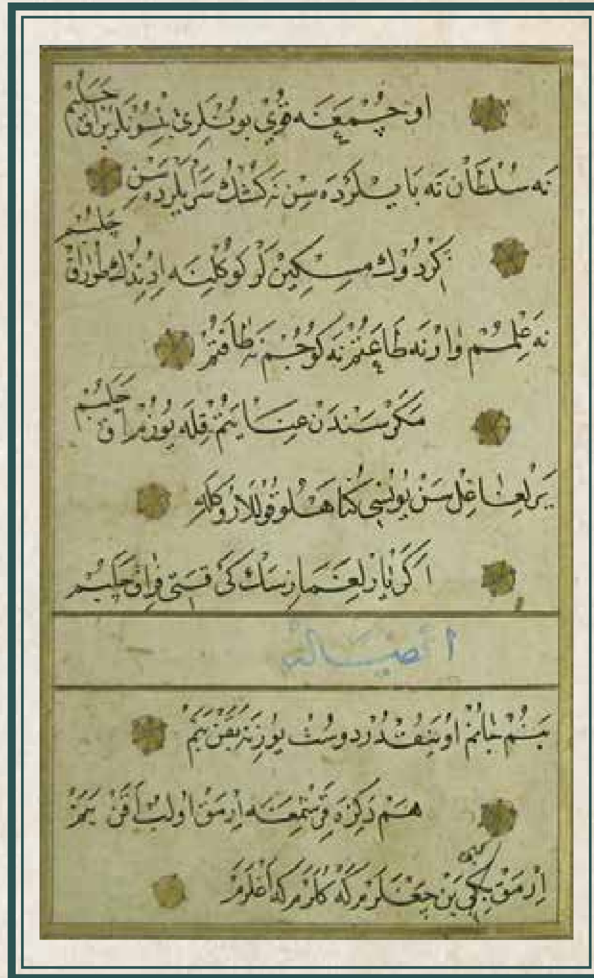
benüm cānum uyanuḳdur dost yüzine baḳan benem
hem deñize ḳarışmaġa ırmaḳ olup aḳan benem

Benim ruhum uyanıktır, Dost'un yüzüne bakan benim; denize karışmak için ırmak olup akan benim.

ırmaḳ gibi ben çaġlaram geh gülerem geh aġlaram

[219] Gölpınarlı 100, Timurtaş 146, Tatcı 187, Babacan 100

او چشمغه قوی بو بلری نسونلر ای حلیم
نه سلطان نه پادشاه کرده سن نه کندک سن بیلرده سن
کردوک مسکینلرکو کلنه ایدندک طوراق ای حلیم
نه علمم وار نه طاعتم نه کوجم نه طاقتم
مکر سندن عنایتم قله یوزم آق ای حلیم
یرلغاغل سن بو یونسی کناهلو قوللاردر کلم
اکر یارلغمازسک کیم قنی وارم ای حلیم

۲ [illegible]

بنم جانم او ینصفدر دوست یوزنه بقمغم
هم ذکرنه و شمعه ارموغ ولب آقی بیم
ارموق کبی بن چغلرم اکه کلرم اکه آغلرم

127b *nefsüñ cigerin ṭoġraram kibr ü kīni yaḳan benem*

Irmak gibi çağlarım, kimi zaman gülerim kimi zaman ağlarım; nefsin isteklerini terk eden, büyüklenme ve kini yok eden benim.

ḳırdum bu nefsüñ çerisin yir itdüm burc u bārūsın
pāḳ eyledüm içerüsin mülketini yuyan benem

Nefsin askerlerini yendim, burç ve kalesini yerle bir ettim; içini tertemiz yaptım, varlığını temizleyen benim.

ben ḥażrete dutdum yüzüm ol ʿışḳ eri açdı gözüm
gösterdi baña gendüzüm āyet-i kül dinen benem

Ben Allah'a yöneldim, o mürşit benim gönül gözümü açtı; bana kendimi gösterdi, kâmil insan (mürşit) denen benim.

şaẖ dīdārın gördüm ʿayān hīç gümānsuz bellü beyān
kāfir ola inanmayan ol dīdāra baḳan benem

Şah'ın yüzünü gördüm, hiç tereddütsüz, apaçık ve besbelli; inanmayan kâfir olur, o tecelliyi gören benim.

benümdürür bu cümle iş ḥikmetümile yaz u ḳış
ben bilürem yad u biliş ırılmasuz devrān benem

Bütün işleri gören benim, yaz ve kış benim emrimle olur; dost ve düşmanı ben bilirim, yorulmak bilmeyen felek benim.

bu cümle cānda oynayan ṭamarlarında ḳaynayan
küllī dillerde söyleyen küllī dili diyen benem

Bütün canlılarda hareket eden, damarlarında dolaşan; bütün dillerde söyleyen, bütün dilleri bilen benim.

نفسك جكرون طغرزم كبرو كبي نقشنم

قودم بو نفسك جريسن بر اندم بيج و بروش

پاك ايلدم ايچروسن ملكتي بو يانن نسم

ن حضرتنه دوندم يوزم اول عشق اري حقي كورم

كستردي باكه كندوزم آيت كل دنان بنم

شامديدارن كوردم عيان نيچ كم انسز بلكوان

كار قوله ايتميان اول ديداره نقش سنم

بمندرر بو جمله ايش حكمتيله يار وقيق

بن بلكز زباد وبلش اولماسونده ور ابتم

بو جمله جانده او بين طمرزنده قبيني

كل دلكرده سو بلين كل دلي دريانسم

128a *nemrūd odın ibrāhime ben bāġ u bustān eyledüm*
küfür yüzinden ṭoġuban gine odı yaḳan benem

Nemrut'un ateşini İbrahim'e güllük gülüstanlık eden benim; küfürden ortaya çıkıp yine ateşi yakan benim.

ol ḥallāc-ı manṣūrla söyleridüm ene ʾl-ḥaḳḳı
hem gine anuñ boynına dār urġanın daḳan benem

O Hallac-ı Mansur ile "Ben Tanrıyım" (Allah'tan bir parçayım) derdim; hem yine onun boynuna idam ipini geçiren benim.

ol ḥaḳ ḥabībi muṣṭafī miʿrāca idicek sefer
ol dem cānum ḫāk eyledüm ol sırrını duyan benem

O Hakk'ın sevgilisi Mustafa, Miraç'a çıkınca; o an canımı toprak eyledim (öldüm), onun sırrını duyan benim.

şimdi adum yūnusdurur ol demde ismāʾīlidi
ol dostiçün ʿarafāta ḳurbān olup çıḳan benem

Şimdi adım Yunus'tur, o an adım İsmail'di; o Dost için kurban olup Arafat'a çıkan benim.

çarḫ benüm ḥükmümdedür her ḳanda ben oturmışam
mülk benüm elümdedür yaḳan benem yanan benem

Devran benim emrim altındadır, ben her yerdeyim; evren benim elimdedir, yakan benim (aşkı veren) yanan (âşık olan) benim.

saʿd benem saʿīd benem yūnus daḫı benümledür

نمرود اودنى ابراهیمه بر باغ و بستان ایله
کفر یوزیدن طوغن کنده اودی نعمانیم
اول حلاج منصور ایله سویلیدم انا الحق
هم کنده انک بوینینه دار اورغن دقانم
اول حق حبیبی مصطفی معراجه ایدجک سفر
اولدم [illegible]
سمندی کیم یونس دور اول دمدن اسماعیل کبی
[illegible]
[illegible]
[illegible]
سعید بم سعید بم یونس دخی [illegible]

128b *ʿilm-i ledündür üstādum ol esrār[ı ṭuyan]*[220] *benem*
Mutluluk benim, mutlu olan benim, Yunus da benimledir; ilahî sırların ilmi üstadımdır, o sırları işiten benim.

101[221]
(başlık yok)

aldı benüm göñlümi nolduġumı bilimezem
yavı ḳıldum[222] *ben beni isteyüp bulımazam*
Benim gönlümü aldı, ne olduğunu bilmiyorum; kayboldum, beni istediğim hâlde bulamıyorum.

göñülsüz girdüm yola ḥālümden gelmez dile
bir dem derdüm dimege bir dertlü bulımazam
Yola istemiyerek girdim, hâlim dile gelmez; bir an için derdimi anlatmaya dertli bulamam.

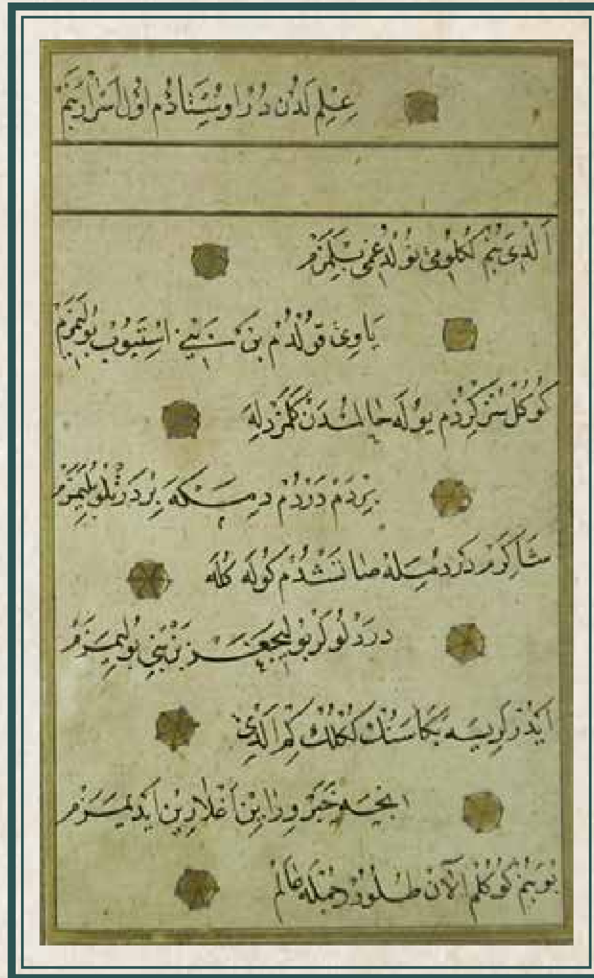
şākirem derdümile ṣataşdum güle güle
derdlüler bulıcaġaz ben beni bulımazam
Şükrediyorum, derdimle güle güle kavga ettim; dertliler bulunca
(bu sefer) ben beni bulamam.

eydürlerise baña senüñ göñlüñ kim aldı
niçe ḫaber vireyin aġların eydimezem
Sorarlarsa bana, senin gönlünü kim aldı; nasıl haber vereyim, ağlarım söylemem.

bu benüm göñlüm alan ṭoludur cümle ʿālem

[220] T.
[221] Gölpınarlı 101, Timurtaş 147, Tatcı 188, Babacan 101
[222] T. ; F: "ḳuldum"

علم لدندن دُرّ ویتادم اول اسراریم

آلدی بنم کوکلومی بولدغی بیلمزم

یا وعده قیلدم بن کسنه‌یی استیوب بولیمزم

کوکل سنزکیدم یوله حالتدن کلمزدله

بردم دردم درمانکه بردرلو بلیمزم

شاکرم دردمکله صانشدم کوله کله

دردلو کربو لجه‌جز تنجی بولیمزم

ایدر کریه بکا سنک کلک قمرلدی

نجه خبر ویرا بنا غلارین ایدمیرم

نوبیم کوکلم الآن طلوو دجله عالم

129a ḳancaru baḳarısam ansuz yiri görimezem
Benim gönlümü alan, bütün evreni kuşatmıştır; nereye bakarsam onsuz bir yer göremem.

severem ʿışḳ esrügin ben ayıḳ olımazam
ayıḳ olup oturmañ ayıḳsuzlar getürmeñ
Aşkın sarhoşluğunu seviyorum, ben ayık olamam; ayık olup oturmayın, ayık olmayanları getirmeyin.

yūnusa ḳadeḥ ṣunan ene ʾl-ḥaḳ demin uran
bir curʿa ṣundı baña içdüm ayılımazam
Yunus'a aşk kadehini sunan (maneviyatı tattıran), "Ben Tanrıyım" (Allah'tan bir parçayım) sohbetini yapan; bana (aşk şarabından) bir yudum sundu, içdim, ayılamam.

102[223]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

(başlık yok)

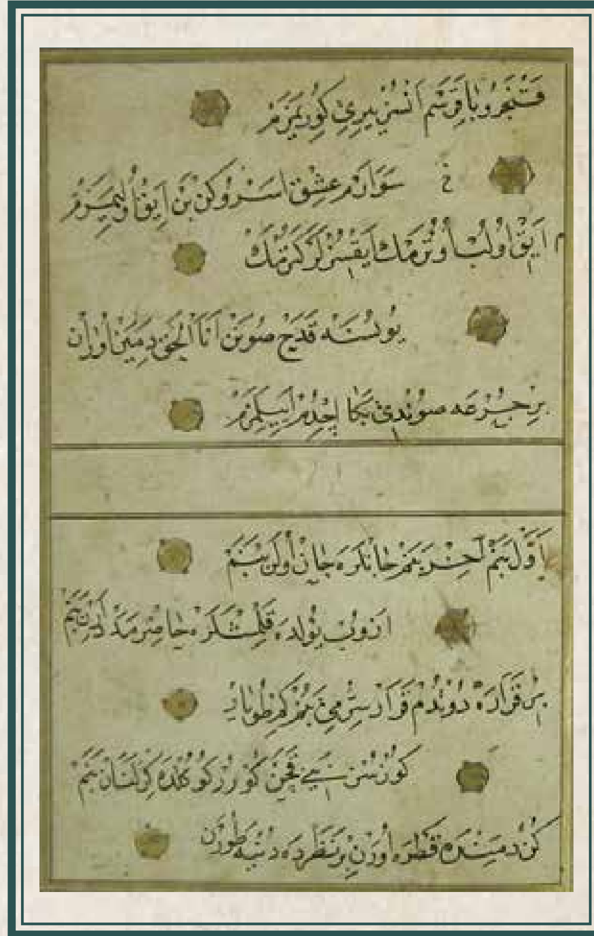
evvel benem āḫır benem cānlara cān olan benem
azup yolda ḳalmışlara ḥāżır meded iden benem
Evvel benim, son benim, canlara can olan benim; azarak yoldan çıkanlara sürekli yardım eden benim.

bir ḳarāra dutdum ḳarār sırrumı benüm kim ṭuyar
gözsüz beni ḳaçan görür göñülde gizlenen benem
Bir karar verdim, benim kararımın sırrını kim işitir; gözsüz beni nasıl görür, gönülde gizlenen benim.

kün deminde ḳaṭre uran bir naẓarda dünye ṭuran

[223] Gölpınarlı 102, Timurtaş 148, Tatcı 193, Uysal 71, Babacan 102

قتیجه و باقیدیم انسز یری کوریرمز

حوار عشق اسسز وكن بن اينا ويرمز

اينا ولنبا ودرمك ايقسز اولكرمك

بو نشئه قدح صونن انا الحق ديمين اولان

رحيز عه صوندق بكا انجدن ايسلمز

اقولبم لحن بمز جانكره جان اولنبم

انوبن بولاده فلكنكر حاضر مدد كرتبم

بن قراده دوندم قوا دسيمنى بمز كه طوبار

كوزنسن بي غمن كوررکو كلدم كلنا ندبم

كن دمستم قطره اوزن رنظرده دنيه طورن

129b *ḳudretinden ḫūn döşeyüp ʿışḳ nevbetin uran benem*

Allah'ın "Ol!" dediği anda ilahi tecelliyi saçan, bir bakışta dünyayı tanzim eden; gücüyle sofra kuran (nimetler sunan), aşk nöbetini tutan benim.

[düz][224] *döşedüm bu yirleri çöksü urdum bu ṭaġları*
sayvān eyledüm gökleri girü dutup duran benem

Yerleri dümdüz döşedim, bu dağları kazık çaktım; gökleri gölge yapıp, tekrar alıkoyan benim.

daḫı ʿaceb ʿāşıḳlara iḳrār u dīn ü īmān oldum
ḫalḳuñ göñlinde küfrile islāmıla īmān benem

Daha acayibi âşıklara tasdik, din ve inanç oldum; halkın gönlünde küfür ve İslam ile inanç benim.

ḫalḳ içinde dirlik düzen dört kitābı ṭoġru yazan
aġ üstine ḳara dizen ol yazılan ḳurʾān benem

Halkın arasında düzeni sağlayan, dört ilahî kitabı doğru yazan; beyaz defter üstüne kara yazı yazan, o yazılan Kur'an benim.

dostıla birlige biten buyruġı neyise dutan
mülk bezeyüp dünyā düzen ol bāġçevān hemān benem

Dost ile birliğe ulaşan (ikiliği "o ve ben" terk eden), emrini yerine getiren; her daim evreni süsleyip düzenleyen o bahçıvan benim.

ḥamzayı ḳāfdan aşuran elin ayaġın şeşüren[225]
sīmurġ-ı ḳāf ardındaġı ol aġılu ılan benem

Hz. Hamza'yı Kaf Dağı'ndan geçiren, elini ayağını çözen; Anka kuşunun yaşadığı Kaf Dağı'nın ardındaki o zehirli yılan benim.

224 T., F: "dün"

225 T., F: "şeşeren"

قدرتندن نیجون دوشوب عشقه بو بن وارلغم

دون دوشندم بو یرلره چونکه اوزاردم بو ملکلری

سانیوانا بیلدم کوکلری یکدوردوتب وردم

دخی عجب عاشقلره اقرار ودین ایمان ویردم

خلقلک کوکلنده کفرله اسلامیله ایمانیم

خلق ایچنده دیلک دوزن دردن کتابی طغرورن

آغ اوستنده قره دیدا ابدالی یرلرکه قرآنیم

دوشلره بولکه بتن بو یرو غمی نیجه دوتن

ملك بن یوب دنیا دوزن اولا عجوزان تمان

حمزه قافدن اشودن ال ایعن شعران

سیمرغ قاف اردندغی اول اغلو یلان

130a *yūnus degül bunı diyen gendüligidür söyleyen*
kāfirdürür inanmayan evvel āḫir hemān benem

Bunu söyleyen Yunus değil, kendiliğinden söyler; kâfir olur inanmayan, her daim önce ve sonra olan (sürekli olan) benim.

103 [226]
(başlık yok)

ʿaceb degül senüñiçün biñ cān fidī ḳılurısam
senüñ varlıġuñ cān yiter ḫoşdur cānsuz ḳalurısam

Senin için bin defa canımı feda etsem garip değil; senin varlığın cana kâfi gelir, cansız kalsam hoştur.

senüñ derdüñ olmaya sözüm ʿaceb kelecidür
ne cānum var ne eydürem bir dem sensüz olurısam

Senin derdini anlatmayan sözüm garip bir sözdür; bir an sensiz kalsam ne canım olur ne de söz söylerim.

niçe ki ben seni sevem ecel eli irmeyiser
ḳaçan ṣunar ʿazrāʾīl el ben seni cānlanurısam

Ben seni ne kadar çok seversem ölüm bana (o kadar) ulaşmayacak; ben seni yaşarsam (senin yolunda olursam) Azrail bana nasıl dokunacak!

ger ṣūretüm düşerise niçe zevāl ere baña
ol ḳadīmī kimsevenin niçe düşüp ṭururısam

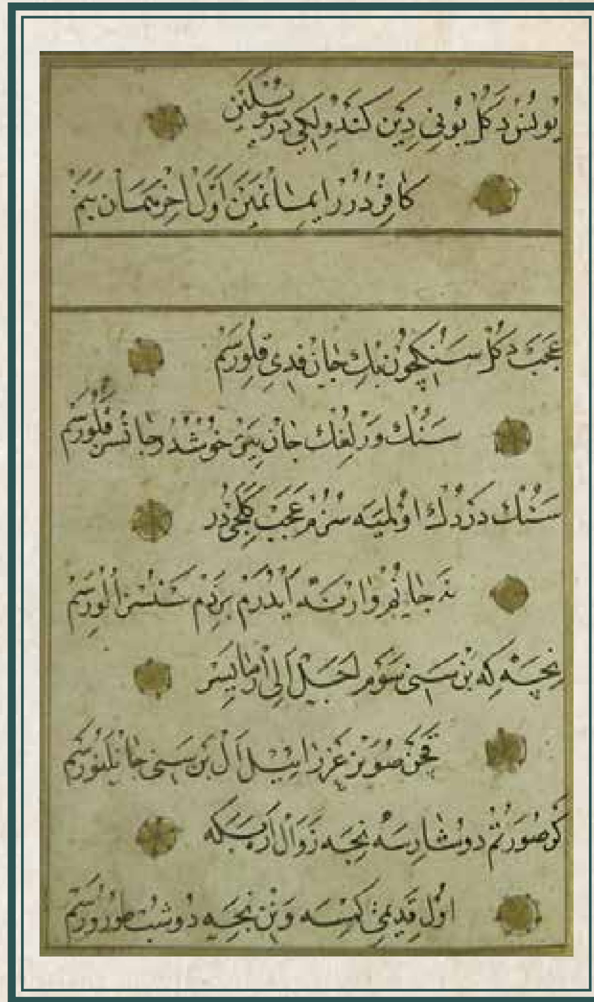
Eğer bedenim bozulsa ben nasıl yok olurum; ne kadar düşüp kalksam o ezelî kişiyim.

[226] Gölpınarlı 103, Timurtaş 149, Tatcı 190, Uysal 196, Babacan 103

یونسن دگل بونی دین کندولکیدر سلکنن
کافردر ایماننن اول آخر نشان بیم

عجب دگل سنکچون نیلک جان فدی قلورسم
سنک ورلغک جان بن خوشدجا نثر قلورسم
سنک دردک اولمیه سنز عجب کلمجی در
نه جفا فرقتنه ایلدم برکز سنسز الورسم
نجه که بن سنی سورم اجل الی ارمایسر
تکن صورسز عزرائیل ال بن سنی جان بلورسم
کر صورتم دوشارسه نجه زوال ایرسکه
اول قدیمی کنسه و بن نجه دوشب صوردورسم

130b *dahı elest belürmedin ben ʿāşıḳıdum o maʿşūḳ*
gözüm yüzüñe ṭutam yüz biñ ḳaba girürisem

Daha Elest Bezmi kurulmadan önce ben âşıktım, o sevgili; yüz bin şekle girsem de gözümü onun yüzünden ayırmam (onun yolundayım).

dahı cihāna gelmedin cānum anı severidi
minnet degül yūnus saña niçe ṭapu ḳılurısam

Daha bu dünyaya gelmeden önce ruhum onu severdi; Yunus sana ne kadar ibadet ederse (etsin) lütuf değil.

104 [227]
eyżan lehü

iy yārenler iy ḳardaşlar ṣoruñ baña ḳandayıdum
ʿışḳ deñīzine ṭaluban deryā-yı ʿummāndayıdum

Ey dostlar, ey kardeşler bana sorun neredeydim; aşk denizine dalarak okyanusa açıldım (maneviyata gark oldum).

ol ki beni bekleridi her ḳandasam ṣaḳlarıdı
ʿışḳ urġanı ucındaġı ḳandıldaġı cāndayıdum

O beni korurdu, her nerede olsam esirgerdi; kandildeki aşk urganı ucundaki candaydım.

yere bünyād urulmadın yir gök ḫalāyıḳ ṭolmadın
levḥ u ḳalem çalınmadın mülki yaradandayıdum

Dünya kurulmadan, yer ve gök yaratıklar ile dolmadan; levh ve kalem (ilahî yazgı) yazılmadan evreni yaratandaydım.

[227] Gölpınarlı 104, Timurtaş 150, Tatcı 169, Uysal 3, Babacan 104

دخی الست بلورمدن بن عاشقدم و معشوق

کوردم یوزنکه طوتم یوزنک قبه کوردم

دخی جهانه کلمدن جانم انی سودی

سنت دکل یونس سکه بجه طبوقلوق

اصنالم

ای یارنلر ای قرداشلر صورک بکا قنده ایدم

عشق دیرکنه طالب دریای عمانده ایدم

اولکه بنی کلردی هر قنده سم صقلردی

عشق او علی او جنید عمی قندلده عمی جاننده ایدم

بو تن بنا اولمدن یرلرک خلق اولمدن

لوح و قلم چالنمدن ملکلر یاننده ایدم

131a *yüz yitmiş biñ ferişteler ṣaf baġlayup durucaġız*
cebrāʾīli [anda][228] *gördüm ol ulu dīvāndayıdum*

Yüz yetmiş bin melek saf bağlayıp durduğunda; Cebrail'i orada göndüm, o yüce topluluktaydım.

dört kitābı oḳumadın ayırup seçmek olmadın
ben oḳıdum sebaḳumı ḳurʾānda ḫᵛānendeyidüm

Dört ilahî kitabı okumadan, ayırıp seçmek olmadan; ben Kur'an'dan dersimi okudum, okuyucuydum.

ḳayġu eli baña irmez ġuṣṣa hergiz beni görmez
endīşe şarından[229] *ṭaşra bir ulu maḳāmdayıdum*

Üzüntü bana ulaşmaz, dert beni bulmaz; kaygı şehrinden dışarıda yüce bir makamdaydım.

ṭoḳsan biñ ḥaḳ kelāmını eyleyicek ḥabībile
otuz biñi sır olıcaḳ ol vaḳtin ben andayıdum

Doksan bin Hak sözünü Hz. Muhammed ile birlikte söyleyince; otuz bini gizli kalınca o anda ben oradaydım.

benüm gibi miskīn ḳulı yüz biñ gelürse az ola
benüm gelişüm şimdidür uçmaḳda rıżvāndayıdum

Benim gibi âciz kuldan yüz bin daha gelse azdır; benim gelişim şimdidür, (oysa) cennette ve cennet kapıcısındaydım.

yılduzıdum bunca zamān gökde melāyik ārzumān

[228] T.

[229] T., F: "şerrinden"

یوز تمش بنك وبشنه اوصف تغلیب ورد جعفر
جبریلی کوردم اول اولودیولده یدم
درت کتابی اوقومدن ایروب بحیك ومدن
بنا اوقدم سبقمی قرآندن خوانندم یدم
تعغلی ایکه ادمز غصه هرکز بنی کورمز
اندیشه شرکدن طشره برادلو مقامده یدم
لمقسان بلیخو کلامنی ابجاك حبیله
اوتوز ایکی بزاوجق اول ومتن برابده یدم
بنم کبی مسکین قولی یوز بیك کلوریه ازوالا
بنم کلشتم شمدی دز او جمعیت رضوانده یدم
بیلدوردم بنجه زمان کوکده ملایکه ازمان

131b cebbār-ı ʿālem ḥükm ider ben ol zamān andayıdum

Gökte bunca zamandır meleklerin arzuladığı yıldızdım; o âleme kayıtsız şartsız hükmeder, ben o zaman oradaydım.

ben bu ṣūretden ilerü adum yūnus degüliken
ben olıdum ol benidüm bu ʿışḳ[ı][230] *ṣunandayıdum*[231]

Ben bu bedene girmeden önce adım Yunus değilken; ben o idim, o ben idi, bu aşkı sunandaydım.

105[232]
eyżan lehü

tehī görmeñ siz beni dost yüzin görüp geldüm
bāḳī devr-i rūzigār dostıla sürüp geldüm

Siz beni boş görmeyin, Dost yüzünü görüp (Dost'un istediği hâle kavuşup) geldim; sonsuz devreden zamanı Dost ile yaşayıp geldim.

oldur söyleyen dilde varlıḳ dostuñdur ḳulda
varlıġum hep ol ilde ben bunda ġarīb geldüm

Dilde söyleyen odur, kulda varlık Dost'undur; varlığım hep o diyarda kaldı, ben buraya āciz geldim.

bezirgenem metāʿum çoḳ destgīrüm üstādum ḥaḳ
ziyānum aṣṣıya cümle anda degişüp geldüm

Tüccarım, malım çok, yardımcım ve üstadım Hak; bütün zararımı orada (ezelî yurtta) kâra değiştirerek geldim.

yir ü gök yaradıldı ʿışḳıla bünyād oldı

[230] T.
[231] T., F: "ṣanandayıdum"
[232] Gölpınarlı 105, Timurtaş 151, Tatcı 191, Uysal 26, Babacan 105

جبار عالم حکیم ایدر بن اول زمان ایدیدم

بن بو صورتدن ایلرو آدم یوزین گلمکسزین

بن او ایدم اول بن ایدم بو عشق صنده ایدم

ایضاً له

شاهی گوزمز بنی دوست یوزین گوروب گلدم

باقی دمه روزگار دوستله سوروب گلدم

اولدر سوینگین دلده ورلو دوشکدر ولده

وارلغم هبا اولا ایلده بن یوزندن غریب گلدم

بن زکرم متاعم حق دوستکیم اوستادم حق

زیانم اصحابه جمله اندن دکشوب گلدم

یونس کوک یار دلدی عشقله بنیاد اولدی

132a *ṭopraġa naẓar ḳıldı aḳsurdı durup geldüm*

Yer ve gök yaratıldı, aşk ile inşa edildi; o toprağa baktı, aksırdı, ayağa kalkıp geldim.

gördüm yidi ṭamusın anda sekiz uçmaġın
ḳorḳudan günāhumı anda sızırup geldüm

Yedi cehennemini, sekiz cennetini orada gördüm; korkudan günahımı orada eritip geldim.

ʿīsī oldum ḳudretden bahānem bir ʿavratdan
ʿināyet oldı ḥaḳdan ölü dirgürüp geldüm

Allah'ın yardımıyla İsa oldum, sebebim bir kadın; Hak'tan yardım geldi, ölü diriltip geldim.

ādem olup ṭurmadın nefsüm boynın burmadın
yañıldum buġday yidüm uçmaḳdan sürilüp geldüm

Âdem Peygamber olup geri durmadan, nefisimi terbiye etmeden; yanıldım, yasak buğdayı yedim, cennetten kovulup geldim.

mūsīyle ṭūra çıḳdum biñ bir kelime ḳıldum
bu ḫalḳ bizi ne bilsün anda bilinüp geldüm

Musa Peygamber ile Tur Dağı'na çıktım, bin bir söz söyledim; bu halk bizi nederen bilsin, orada bilinip geldim.

nūḥ oldum ṭūfāniçün çoḳ dürişdüm dīniçün
döymeyenin ṭaġadan ṣuya boġdurup geldüm

Tufan için Nuh Peygamber oldum, din için çok çalıştım; Nuh'un Gemisi'nde dayanamayını suya atıp geldim.

طبرعینه نظر قلدی آقتردی دوروب گلدم
کوردم یدی خطا موسنا اندم سکز اوچمغی
قورقودن کاهستی آنده سزدب گلدم
عیسی اولدم قدرتدن بهانم برعودتدن
عنایت اولدی حقدن الودرکوب گلدم
آدم اولب طومیدن نفسم بوتین بوزمدن
بکلدم بعد آی یدی و بر اوجمقدن سراب گلدم
موسی ایله طور چقدم بیلک بر کلمه قلدم
بو خلق بزی نه بلسون آنده بلنوب گلدم
نوح اولدم طوفانچون حق درشدم دینچون
دو بیکن بطعادن صوفیه بعد دوروب گلدم

132b *yalan degüldür sözüm baḳ yüzüme aç gözüñ*
daḫı örtülmedi[233] *izüm uş yoldan irüp geldüm*

Sözüm yalan değil, yüzüme bak, gözünü aç; daha izim örtülmedi, şu yoldan geçip geldim.

cercīs olup başıldum manṣūr oldum aṣıldum
ḥallāc panbuġı gibi bunda atılup geldüm

Cercis Peygamber olup eziyet çektim, Hallac-ı Mansur olup asıldım; hallaç pamuğu gibi buraya atılıp geldim.

eyyūb oldum tenüme cefā ḳıldum cānuma
çıġırdum sübḥānuma ḳurtlar düriyüp geldüm

Eyüp Peygamber olup bedenime ve canıma eziyet çektirdim; Subhan'ıma seslendim, yara kurtlarını toplayıp geldim.

zekeryā oldum ḳaçdum ayırdum aġaç geçdüm
ḳanum dört yaña ṣaçup depem deldirüp geldüm

Zekeriya Peygamber olup kaçtım, bir ağacı yarıp geçtim; kanımı dört bir yana saçıp, başımı deldirip geldim.

yaluñuz sübḥānıdı peyġamberler cānıdı
yūnus ḫod pinhānıdı ṣūret degşirüp geldüm

Sübhan yalnızdı, peygamberler ruhtu; Yunus'un kendisi gizliydi, şekil değiştirip geldim.

106[234]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
ve lehü nevvera merḳadehu

233 T., F: "örtürmedi"

234 Gölpınarlı 106, Timurtaş 152, Tatcı 197, Uysal 31, Babacan 106

يلدز دگل دونسنم تڭری یوزنه اچ گوزڭ
دجنا ودنور مسدی ایوم اوش یولدن دونوب كلدم
جبرئیل اولب بصلدم منصور اولدم اصلندم
حلاج بینوعی یونسڭ اتلوب كلدم
ایوب اولدم تمنه جفا قلدم جانمنه
جعفر ودم سبحانمنه قورتكر دوزیب كلدم
زكریا اولدم تحیدوم اریدم اغاج ایچیدم
قائم دورت یكا صحوب دكیم دلدریب كلدم
یالگز سبحانڭ ندی پیغمبر اوجا بذی
یونسڭ خودبینهایتی صورت دكشوب كلدم

133a *erenlerüñ himmetini ben baña yoldaş eyleyem*
her ḳancarı varurısam cümle işüm ḫoş eyleyem

Mürşitlerin manevi yardımını, ben bana yoldaş eyleyeyim; her nereye varırsam bütün işlerimi güzel yapayım.

ḳoyam dünyeyi gidem çün āḫirete sefer idem
ol uçmaḳda ḥūrīlerden ben baña yoldaş eyleyem

Ahirete gideceğim için dünya nimetlerini bırakıp gideyim; o cennette hurilerden ben kendime yoldaş bulayım.

teze vü yumşaḳ geymeyem cümlesinden fāriġ olam
ger döşegüm ṭopraġısa yaṣduġumı taş eyleyem

Yeni ve yumuşak giymeyeyim, hepsinden uzak olayım; eğer yattığım yer topraksa yastığımı taş yapayım.

uram yıḳam nefs evini oda yana ḥırṣ u hevā
el götürem şimden girü nefsile ṣavaş eyleyem

Nefsin evini vurup yıkayım, hırs ve isteklerimi yok edeyim; her şeyden el çekeyim, bundan sonra nefsile savaşayım.

tenüm daḫı cānum daḫı hīç bilmedi ene ʾl-ḥaḳ[ḳ]ı
şimdiye dek bilmedise şimden girü ṭuş eyleyem

Ne bedenim ne ruhum "Ben Tanrıyım" (Allah'tan bir parçayım) sözünü bildi; şimdiye kadar bilmediyse bundan sonra rasgetireyim.

bugün gülen kişi bundan yarın ağlayısar anda

ارنلرک همتی بن بکه یولداش ایلیسم
هر قنجری وارورسم جمله اشم خوش ایلیسم

قوییسم دنیه لذتم چون آخرته سفردم
اول اوچمقده حوریلردن بن بکا یولداش ایلسم

تره ویو مشق ایمیشم جمله سندن فارغ اولم
گر دوستنک طپراغنه بصدوغی طاش ایسیم

اوردم یقیم نفس آرنی اوده سنه حرص و هوا
آل کتوردم شمدن کرو نفسله صوش ایلیسم

تنم داخی جانم دخی هیچ بلمدی کنا الحقی
شمدیدک بلمدسه شمدن کرو طوش ایلیسم

بکون کولن گتی بوندن برو اغلشرم

133b *revān dökem gözyaşını yaşduġumı yaş eyleyem*

Bugün burda (dünyada) gülen kişi, yarın orada (ahirette) ağlayacak; çok gözyaşı dökeyim, öyle ki yastağımı ıslatayım.

miskīn yūnus çaġırup [dir][235] ʿāşıḳıyam miskīnlerüñ
içüm miskīn degül[i]se[236] miskīn [ṭaşum uş eyleyem][237]

Âciz Yunus haykırıp söyler, âcizlerin âşığıyım; içim âciz değilse de şimdi görünüşümü âciz eyleyeyim.

107[238]

eyżan lehū

evvel ḳadīm öñden ṣoña zevāli yoḳ sulṭān benem
yidi iḳlime ḥükm idüp diri dutan sübḥān benem

Ezelî ve başlangıcı olmayan, hiçbir şekilde kaybolmayan Sultan benim; yedi diyara emir verip diri tutan Sübhan benim.

ben bu yeri yaradıcaḳ yir üstine gök ṭurıcaḳ
ulu deñiz mevc urıcaḳ nūḥa ṭūfān veren benem

Ben bu dünyayı yaratınca, dünya üstüne göğü koyunca; okyanus dalga yapınca Nuh Peygamber'e tufanı veren benim.

ṭur didüm göklere ṭurdı gökler daḫı ḳarār ḳıldı
yüz biñ dürlü ādem geldi getürüp gideren benem

Göklere durun dedim, gökler durdu, sakinleşti; yüz bin türlü insan geldi, getirip yok eden benim.

yūsufila çāha inen terāzūya altun uran

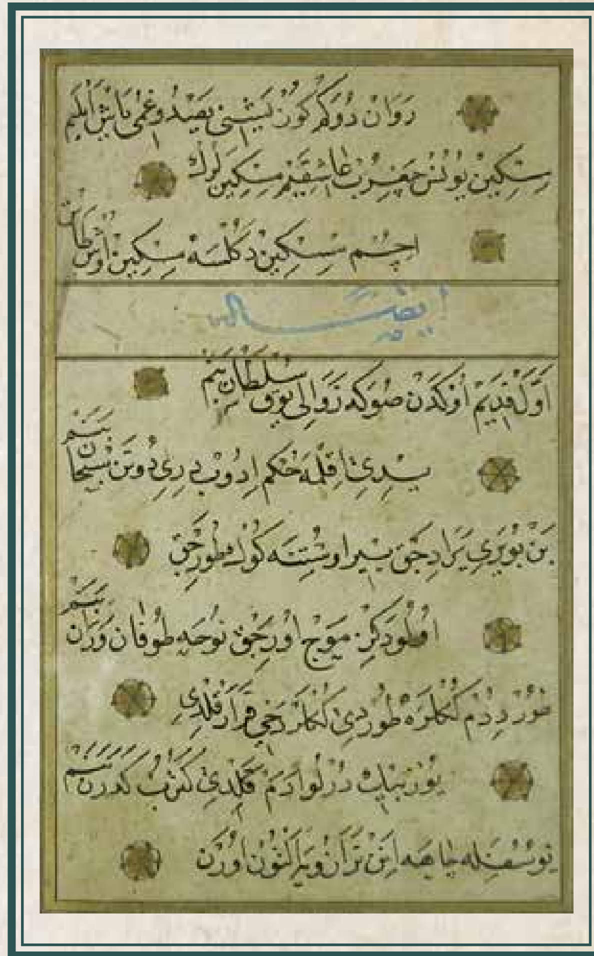
[235] T.

[236] T.

[237] T.; F: "uş taş"

[238] Gölpınarlı 107, Timurtaş 153, Tatcı 195, Uysal 56, Babacan 107

روان دوکلم کوز یاشنی بصدوغمی نا شنالکم
سنکین یوننن حضرت عاشقیز سنکین لوک
اچم سنکین دکلمه سنکین اوزن کلی

ایضا له

اول قدیم اوکدن صوکه زوالی یوق سلطان بنم
یدی قاتلمه حکم ادوب دری دوتن سبحان بنم
بن بویری یرادجق بیر اوستنه کوک طورجق
اولو دکز موج اورجق نوحه طوفان ورن بنم
نور دیدم کلکره طوردی کلکلر جمی قرار قلدی
یوز بیک درلو آدم کلدی کشف کدرن بنم
یوسفله یا صحه اینن زنان زوبیرالنون اورن

134a keffesini başaduran mıṣruñ issi sulṭān benem

Yusuf Peygamber ile kuyuya inen, teraziye (ağırlığınca) altın koyan; kefesini bastıran, Mısır'ın sahibi sultan benim.

ṣūfīyile ṣūfī olan ṣāfīyile hem ṣāf benem
bil bağlayup ṭāʿat iden ol kerīm ü raḥmān benem

Derviş ile derviş olan, arı duru (kişi) ile arı duru olan benim; bel bağlayıp, ibadet eden ikram sahibi ve esirgeyen benim.

ḳāfdan ḳāfa ḥükm eyleyen dīvleri ḥükmine ḳoyan
yele binüp seyrān ḳılan bu mülke süleymān benem

Kaf'tan Kaf'a emir veren, cinleri emri altına alan; havaya binip yol alan, bu diyara Süleyman benim.

yūnus degül bunı diyen ḳudret dilidür söyleyen
kāfir ola inanmayan evvel āḫir hemān benem

Bunu söyleyen Yunus değil, söyleyen Hakk'ın dilidir; inanmayan kâfir olur, ezelî ve başlangıcı olmayan daima benim.

108[239]
eyżan lehü

andan berü gönüldüm dostıla bile geldüm
pes bu ʿā[leme][240] çıḳdum bir ʿaceb ḥāle geldüm

Oradan buraya yöneldim, Dost ile birlikte geldim; bu diyara gelince bir garip hâle geldim.

ol dost açdı gözümi gösterdi gendüzümi

[239] Gölpınarlı 108, Timurtaş 154, Tatcı 196, Uysal 66, Babacan 108
[240] T.

گفته سنی نصبه دورن مضرت ایسی سلطان ایم

صوفی بیله صوفی اولن صافی بیله هم صاف ایم

بل بغلیوب طاعت ایدن اول کرم رحمان ایم

قافدن قافه حکم ایلین دیولری حکمنه قون

بیله بنوب سیران قلن بو ملکده سلیمان ایم

یونس دکل یونس دین قدرت دلی در سویلین

کافر اولالر ایمنین اول آخر همان ایم

ایضا له

اندن برو کوکلدم دوستله بیله کلدم

بن بو غوغا چقدم بر عجب حاله کلدم

اول دوستا جدی کوزی کشتردی کندزمی

134b *gönlümdeki rāzumı söyledüm dile geldüm*

O Dost gözümü açtı, bana kendimi gösterdi; dile geldim, gönlümdeki sırrımı söyledim.

gör ne yuvadan uçdum bu ḫalḳa rāzum açdum
ʿışḳ duzaġına düşdüm dutıldum aña geldüm

Bak nasıl bir diyardan geldim, insanlara sırrımı açtım; aşkın tuzağına düştüm, ona tutuldum (âşık oldum) geldim.

duzaġa düşen gülmez ʿāşıḳlar rāḥat olmaz
söylerem dilüm bilmez bir ʿaceb ile geldüm

Tuzağa yakalanan gülmez, âşıklar rahat olmaz; söylerim, dilim bilmez, bir garip şeyle geldim.

ben bunda geldüm bu dem girü elüme gidem
ṣanma ki bunda beni altuna māla geldüm

Ben buraya (dünyaya) geldim (ama) şimdi kendi diyarıma geri gideyim; sanmayın ben buraya altın ve mal için geldim.

degülem ḳīl ü ḳālden ya yitmiş iki dilden
ḥālüm aḥvālüm nedür bu mülke ṣorageldüm

Dedikoduda (sözde) ve yetmiş iki dilde ifadem yok; hâlim durumum nedir, bu diyara sormaya geldim.

ne ḥāldeyem ne bilem duzaḳdayam ne gülem
bir ġarībçe bülbülem ötmege güle geldüm

Ne durumdayım, nasıl bileyim, tuzaktayım, nasıl gülerim; bir garip bülbülüm (dertli âşığım), ötmeye (söylemeye) ve güle (sevgiliye) geldim.

کوکلمده کی رازمی سویلیدم دل ایله کلدم

کوزم نوادن اوچدیم بو خلقه رازم اچدم

عشق دورراغنه دوشدم دوکلدم که کلدم

دوزغه دوشن کلمز عاشقلر حیران اولمز

سویلدم دلبر بلمز بر عجب ایله کلدم

تن بونده کلدم بو دنمز کروا اولمه کیتدم

صنما که بونده بنی الدونه ماله کلدم

دکولدر قیل و قالدن بیر نمش اکی یلدن

حالم اخواللر سندن بو ملکه صوره کلدم

نه حالدن قرنه بیلم دوزقدیم نه کلم

بر عشق غنچه بلبلم اوتمکه کله کلدم

135a *gül muḥammed deridür bülbül de anuñ yarıdur*
ol gülile ezelī cihānda bile geldüm

Gül Hz. Muhammed'in teridir, bülbül de onun dostudur; o gül ile ezelî yurttan birlikte geldim.

mescidde medresede çoḳ ʿibādet eyledüm
ʿışḳ odına yanuban andan ḥāṣıla geldüm

Mescitte ve medresede çok ibadet yaptım; aşkın ateşiyle yanarak orada isteğime kavuştum.

ḳudret ṣūret yapmadın ferişteler dapmadın
ʿālem ḫalḳı dutmadın[241] *ilerü yola geldüm*

Kudret sahibi beden vermeden, melekler tapmadan; dünya insanla dolmadan önce doğru yoldaydım.

yana yūnusa ṣordum eydür ḥaḳ nūrın gördüm
ilk yaz güneşi gibi mevc urup ṭoġageldüm

Yunus'a yine sordum, Hakk'ın nurunu (tecellisini) gördüm der; bahar güneşi gibi dalgalanarak doğdum.

109[242]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü nevvera merḳadehu

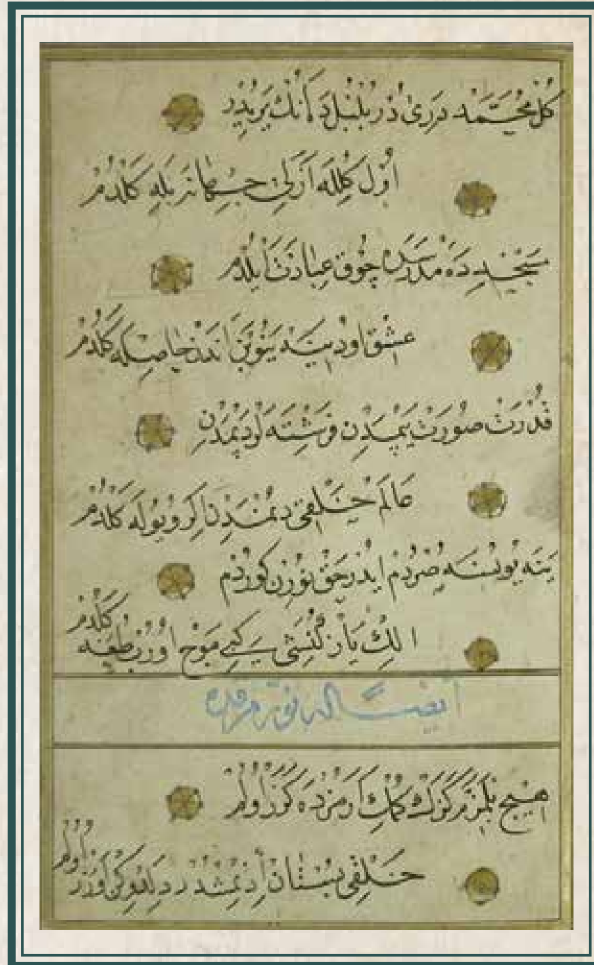
hīç bilmezem gezek kimüñ aramuzda gezer ölüm
ḫalḳı bustān idinmişdür diledügin üzer ölüm

Ölüm aramızda gezer, sıra kimin hiç bilemem; ölüm halkı bahçe gibi görmüştür, dilediğini (meyve gibi) koparır.

[241] T., F: "dönmedin"

[242] Gölpınarlı 109, Timurtaş 155, Tatcı 198, Babacan 109

گل محمد دریدر بلبل ده انک یاریدر
اول گلله ازلی جانانیله گلدم
مسجدده مدرسده چوق عبادت ایله
عشق اودینه یوغیلوب انده جانیله گلدم
قدرت صورتیمدن نقشه اوردیمدن
عالم خلقی دمندن ذاکر و یوله گلدم
بنده یونسه صوردم ایدر حق نورن گوردم
الک یاز گتیشی گبی موج اورر طغیه گلدم

ایضاً له قدس سره

هیچ بلمزم گوزک کملک آدم نده گوزدولم
خلقی بستان ادنده در دلفو گوز اولدم

135b *bir niçenüñ bilin büker bir niçenüñ mülkin yıḳar*
bir niçenüñ yaşın döker var gücini üzer ölüm

Birçok insanın belini büker (dert sahibi yapar), mülkünü yıkar (malını elinden alır); birçok kişinin gözyaşını döker ve bütün gücünü alır.

birinüñ alur ḳardaşın revān döker gözi yaşın
hīç oñarmaz baġrı başın ḫabersüzin gelür ölüm

Birinin kardeşini alır, gözyaşını seller gibi döker; ölüm, bağırdaki yarayı hiç iyileştirmez (derde derman olmaz), ansızın geliverir.

yigidi ḳoca olınca ḳomaz gendüyi bilince
birini ḳoyup gülince gözlerini süzer ölüm

Gençleri yaşlanması, kendini bilmesi için bırakmaz; ölüm, birini mezara koyup mutlu olunca gözlerini süzer (başkasını bekler).

ḳanı anuñ sevdük yarı ḳıl ṭāʿatuñ arı yüri
miskīn yūnus neyedürür ejdehālar yudar ölüm

Hani onun sevdiği yoldaşı, ibadetini yap, temiz hayat sür; âciz Yunus ölüm niçin ejderhalar yutar (nefsin kötü huylarını yok eder).

110[243]
(fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün)

eyżan lehü

bu fenā mülkinde bir niçe bir ḥayrān olam
ya niçe bir ḫandān olam ya niçe bir giryān olam

Bu geçici dünyada ne zamana kadar tutkun olurum; ne zamana kadar sevinçli olurum, ne zamana kadar hüzünlü olurum?

[243] Gölpınarlı 110, Timurtaş 156, Tatcı 201, Uysal 1, Babacan 110

بر نیجه نڭ بلمز بوکز بر نیجه نڭ ملکی یوق

بر نیجه نڭ یاشن دوکر وار کوجی اوزدولم

بنده اولوب قوده شن روان دوکر کوزی یاشن

هیچ اوکرمز بعضی یاشن جرسزن کلوردولم

کیدی قوجه اول نیجه قومز کندوی بر نیجه

بر نیجه قوبیت کلنجه کوزلری سوزر اولم

قانی کانڭ سوداء بوی قیل طاعتڭ اری یوی

مسکین یونس نیته دورزار دها کر یوددر اولم

ايضا

یوقسا ملکنده بر نیجه بر خیر اولم

بر نیجه بر خندان اولم بر نیجه بر گریان اولم

136a *geh feleklerden meleklerden dilekler dileyem*
gāh ʿarş şemsinde gerdūn olam gerdān olam

Kimi zaman göklerden kimi zaman meleklerden isteklerde bulunayım; kimi zaman göğün en yüksek katında dönen olayım, döndüren olayım.

adımum atdum yidi dört on sekizden ben öte
ṭoḳuzı yolda ḳoydum şāh emrine fermān olam

Ben adımımı yedi (dünyayı merkez alan yedi gezegen kümesi), dört (su, ateş, hava ve koprak), on sekizden (on sekiz bin âlem) öteye attım; dokuzu (gök katmanlarını) çoktan geçtim, Şah'ın emrine hazırım.

dost feraḥ ḳıldı teraḥdan ben teberrā eyledüm
ṣūret-i insān olam hem cān olam hem ḳan olam

Dost esenlik verdi, ben kaygıdan uzaklaştım; insan şeklinde olurum, hem ruh hem kan olurum.

gāh bir müftī müderris geh mümeyyiz gāh temyīz[244]
geh bir müdbir ü nāḳıṣ naḳṣıla noḳṣān olam

Kimi zaman müftü, medrese hocası kimi zaman ayırtman, kimi zaman ayrılma; kimi zaman talihsiz ve kusurlu, kusur ile eksiklik olurum.

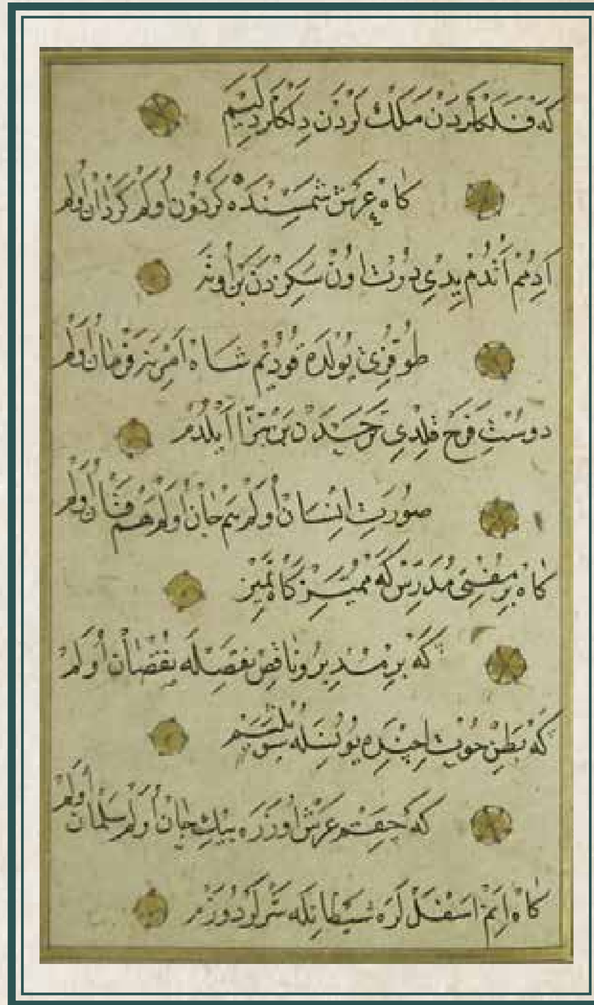
geh baṭn-ı ḥūt içinde yūnusıla söyleşem
geh çıḳam ʿarş üzere biñ cān olam selmān olam

Kimi zaman balığın karnında Yunus Peygamber ile söyleşirim; kimi zaman göğün en yüksek katına çıkarım, bin derviş olurum, Selman olurum.

gāh inem esfellere şeyṭānıla şerler düzem

[244] Ta., F: "temīz"

که فلکلردن ملک کوزدن دکلدر کینم

کاه عرشک شمسه‌سنده کردون اولرم کردان اولم

آدمم آندم یدی درت اون سکزدن برآوتر

طوقوزی یولدم قودیم شاه امرینه فرمان اولم

دوست فتح قلدی جهنده بن بنی ایلدم

صورت انسان اولرم جان اولرم فان اولم

کاه بر مفتی مدرسن که ممیز کامیز

که بر منبر برو ناقص نقصله نقصان اولم

که بطن حوت ایچنده یونسله تسبیحلم

که چقوب عرش اوزره بیلک جان اولرم سلطان اولم

کاه ایم اسفل لره شیطانله شر کوز دورم

136b *geh çıḳam ʿarş üzere vü seyrān cevlān olam*

Kimi zaman en alçağa inip şeytan ile kötülükler yaparım; kimi zaman göğün en yüksek katına çıkar, seyreder, dolaşırım.

gāh işidürem işitmezem [itmezem][245] *ʿaceb*
niçe bir nisyān[246] *olam ḥayvān olam insān olam*

Kimi zaman duyarım, duymam, hayret etmem; çok gaflette olurum, hayvan olurum, insan olurum.

gāh maʿḳūlāt-ı maḥṣūlāt taḳrīr ü beyān
gāh maḳṣūrat olam ki ṣāḥib-i keyvān olam

Kimi zaman akılla bilinir şeyler, elde edilebilir şeyler, anlatma, ifade etme; kimi zaman korunmuş (seçilmiş) olurum kimi zaman uğursuz olurum.

niçe bir ṣūretde insān [ü][247] *ṣıfatda cānavar*
niçe bir dilkü olan yā ḳurd u yā aṣlan olam

Nasıl şeklen insan ve duygu olarak canavar olurum; nasıl bir tilki olan kurt veya aslan olur?

niçe bir tecrīd ü tefrīd ü mücerred münferid
ya niçe cin niçe ins [ü][248] *niçe bir şeyṭān̄ olam*

Nasıl ayrı ve tek, soyutlanmış ve yalnız; nasıl cin ve insan, nasıl şeytan olurum?

niçe bir ʿışḳ meydānında nefs atın segirtdürem
ya niçe bir başumı ṭop eyleyüp çevgān olam

Nasıl, bir aşk meydanında nefis atını koştururum; nasıl, başımı top yapıp çevgan oynarım?

---

[245] Ta., F: "işümezem"

[246] T., F: "nesyān"

[247] T.

[248] T.

گه چقم عرشه اوزره و سیران جولان اولم
گاه ایشیدم دم ایشتمزم اشو ماره عجب
نیجه بر پریشان اولم حیوان اولم انسان اولم
گاه معقولات محسوسات تقریر و بیان
گاه مقصورات اولم گه صاحب کیوان اولم
نیجه بر صورتم انسان صفتم جانور
نیجه بر دلکو اولم یا قورد و یا اصلان اولم
نیجه بر نعره ید و تغیر ید و مجنون منفرد
یه نیجه جن نیجه انس نیجه بر شیطان اولم
نیجه بر عشق ایچنده ایسم نفس آتش سکرندورم
یه نیجه بر باشسز طوپ الیچو چوکانده اولم

137a *gāh birlik içre birlik eyleyem ol birile*
geh dönem deryā olam ḳaṭre olam ʿummān olam

Kimi zaman birlik içinde o bir ile bir olurum; kimi zaman döner deniz olurum, damla olurum, okyanus olurum.

gāh dūzaḫda yanam firʿavnıla hāmān [olam][249]
gāh cennetde varam ġılmānıla rıżvān olam

Kimi zaman cehennemde yanarım, Firavun ile Hâmân olurum; kimi zaman cennete varıp Gılman ile Rıdvan olurum.

gāh bir ġāzī olam efrengile ceng eyleyem
geh dönem efreng olam nisyānıla ʿıṣyān olam

Kimi zaman gazi olurum, Frenk ile savaşırım; kimi zaman döner Frenk olurum, gaflet ile asi olurum.

gāh bir mechūl-ı merdūd olam [u][250] *nemrūd olam*
geh varam caʿfer olam ṭayyār olam perrān olam

Kimi zaman gizli bir dinden çıkmış biri olurum, Nemrut olurum; kimi zaman Cafer olurum, Tayyar olurum, uçan olurum.

niçe bir ʿām[m]ī[251] *olam nāmī olam cāmī olam*
niçe bir kāmī olam nā-kām olam nādān olam

Öylesine sıradan biri olurum, bir bitki olurum, Câmî olurum; öylesine mutlu olurum, mutsuz olurum, gönül kırıcı olurum.

gāh olur odlar yaḳam diller yıḳam cānlar yaḳam

[249] T., F: "hāmanıla"
[250] T.
[251] T.

گاه بر ملك اجرم و بنك اقليم اولورلر

گه دونم دريا اولورم قطره اولورم عمان اولورم

گاه دوزخده بیم فرعون ایله هامان ایله

گاه جنتده وزم غلمان ایله رضوان اولورم

گاه بر غازی اولورم اوق ایله جنگ ایلرم

گه دونم اوق اتش اولورم نسیان ایله عصیان اولورم

گاه بر مجهول مردود اولورم مغرور اولورم

گه وارم جعفر اولورم طیار اولورم پران اولورم

نیجه بر عامی اولورم نامی اولورم جامی اولورم

نیجه بر کامی اولورم ناکام اولورم شادان اولورم

گاه اوله اوز بعضده لوریقم جانیزیم

137b *gāh varam ʿarşa çıḳam geh şāh u geh sulṭān [olam]*[252]

Kimi zaman ateşler yakarım, gönüller yıkarım, canlar yakarım; kimi zaman göğün en yüksek katına çıkarım, kimi zaman şah kimi zaman sultan olurum.

niçe bir dertlerile odlara yanam yaḳılam
niçe bir şākir olam ẕākir olam mihmān olam

Nasıl bir dert ile ateşler içinde yanarım, yakılırım; nasıl bir şükredici olurum, zikreden olurum, misafir olurum.

terk idem bu ḫāk ü bādı vara aṣlına yine
şeş cihetden ben çıḳam bī-cism olam bī-cān olam

Bu toprağı ve yeli terk ederim, yine aslına dönsün; ben altı yönden ayrılırım, cisimsiz olurum, cansız olurum.

niçe bir cercīs ü bercīs olam mirrīḫ olam
niçe bir cālīnūs buḳrāṭ olam loḳmān olam

Öyle ki Cercis Peygamber ve Jüpiter olurum, Mars olurum; öyle ki Bergamalı Galen ve Bokrat olurum, Lokman olurum.

bu ṭoḳuz aslan yidi evren ü dörd ejdehā
bunlaruñla ceng idem rüstem olam destān olam

Bu dokuz aslan, yedi canavar ve dört ejderha; bunlarla savaş yaparım, Rüstem olurum, dillerde dolaşırım.

bir demī āsūde olam hüşyār-ı ġāfil ḫurd[253] *u ḫām*
bir demī āşüfte olam mecnūn olam ḥayrān olam

Bir an huzurlu, uyanık ve boş vermiş, kırık dökük olurum; bir an sevdalı olurum, kendinden geçkin olurum, tutkun olurum.

[252] T.

[253] T., F: "ḫıred"

گاه دوره عرشه چقم گه شاه گه سلطان اولم
نیجه بند رنکلر ایله اودلاره یم یقلم
نیجه بر شاکر اولم ذاکر اولم مهمان اولم
ترك ادم بو جهانی و بادیه آوارهلکله
شمس جهندن بن جهنم بی جهنم اولم ولمری جان اولم
نیجه بر جو جبیس بن حبس اولم مریخ اولم
نیجه بر جالینوس و بقراط اولم لقمان اولم
بعض فرصت اصلان بیدی اولم ورنه دردن اژدها
بو سببله جنت آدم رستم اولم دستان اولم
بر دمی سودا اولم هشیار غافل هر دم اولم
بر دمی آشفته اولم مجنون اولم حیران اولم

138a *göñlümüñ gencine renc irgürmedin bir yol [bulam]*[254]
ya ḫo deryāya girem bī-reng ü bī-elvān olam

Gönlümün hazinesine sıkıntı ulaşmadan bir yol bulurum; ya denize girerim, renksiz ve soluk olurum.

ya niçe bir ben ben diyem sen sen diyem utanmadın
ya niçe bir deksüz olam deñsiz olam ḥayvān olam

Ben nasıl utanmadan ben benim derim, sen sensin derim; nasıl güvensiz olurum, münasebetsiz olurum, hayvan olurum!

niçe bir balçıḳda olam alçaḳda olam ḫᵛār olam
gāh varam gevher olam yāḳūt olam mercān olam

Kimi zaman bir balçıkta olurum, alçakta olurum, itibarsız olurum; kimi zaman mücevher olurum, yakut olurum, mercan olurum.

geh ādemīlıḳdan çıḳam uçam melekler mülkine
levn olam bī-levn olam geh kevn olam bī-kān olam

Kimi zaman insanlıktan yükselerek melekler katına çıkarım; sıfatlı olurum, sıfatsız olurum, kimi zaman varlık olurum, yok olurum.

gāh münḳād u muṭīʿ-i ḥaḳ allāhuñ ḫāṣṣı
geh dönem her dūn olam mūsī olam ʿimrān olam

Kimi zaman Hakk'a itaat eden, tabi olan olurum, Allah'ın has kulu olurum; kimi zaman dönerim, sefil olurum, Musa olurum, İmran olurum.

geh duram dāvūd olam taḫt-ı süleymāna çıḳam

254 Ta., F: "benüm"

کوکلک کیجه رنج ازکونمدن بر لیل کم
نه خود دریایه کیرزنی زنک وفا لوان اولم
نه نیجه بر بن بن دیم سنکسنی تیم اوتمدن
نه نیجه بر دکسز اولم دکسن اولم حیوان اولم
نیجه بر بحقیده اولم حقیده اولم خوار اولم
کاه دردم کوهر اولم یاقوت اولم مرجان اولم
که آدم ایله لقدن جیثم اوچم ملکلر ملکنه
لون اولم بی لون اولم که کون اولم بی کان اولم
کاه منقاد و مطیع حق اللهک خاصی
که دقیق هرده ون اولم موسی اولم عمران اولم
که نوروم داوده اولم تخت سلیمان اوحم

138b *geh dönem gümrāh olam hemrāh olam hicrān olam*

Kimi zaman kıyam ederim, Davut olurum, Süleyman'ın tahtına çıkarım; kimi zaman dönerim yoldan çıkarım, yoldaş olurum, ayrılık olurum.

geh zindāndan çıḳam āzād olam ābād olam
geh gine derbān olam maḥbūs olam zindān olam

Kimi zaman zindandan çıkarım, özgür olurum, mesut olurum; kimi zaman yine (zindanda) kapıcı olurum, hapsedilmiş olurum, zindan olurum.

dār olam girdār [olam][255] *manṣūr olam berdār olam*
ten olam hem cān olam hem īn olam hem ān olam

Darağacı olurum, meşgul olurum, Mansur olurum, darağacına asılmış olurum; beden olurum, hem can olurum, hem bu olurum hem şu olurum.

geh beyābān-ı ḫarāb u geh serāb geh türāb
geh yine maḥmūd olam geh cin olam geh cān olam

Kimi zaman harap bir çöl ve kimi zaman serap, kimi zaman toprak; kimi zaman yine Mahmut (Hz. Muhammet) olurum, kimi zaman cin olurum, kimi zaman cinler olurum.

gāh ʿizzetde ʿazīz ü gāh ẕilletde ḥaḳīr
geh varam erkān olam rehbīn olam ruhbān olam

Kimi zaman şerefte yücelmiş kimi zaman aşağılıkta aşağılanmış; kimi zaman giderim, yol olurum, yol gören olurum, rahipler zümresi olurum.

geh dönüp ḫāmūş olam bī-ḫūş olam sarḫoş olam
söyleyem destān olam hem bāġ u hem bustān olam

Kimi zaman sessiz olurum, çılgın olurum, kendinden geçkin olurum; söylerim, destan olurum, hem bağ ve bahçe olurum.

255 T.

که دوشمن کمراه اولم همراه اولم مهجوران اولم

کاه رندانده خمار اولم آباد اولم

که کنه دربان اولم محبوس اولم زندان اولم

کاه اولم کردان منصور اولم بر دار اولم

تن اولم هم جان اولم همراز اولم هم آن اولم

که بیابان بیجواب اولم که سراب اولم که تراب

که بنیه محمود اولم که کنج اولم که جان اولم

کاه عزتده عزیز کاه ذلتده حقیر

که ورم ارکان اولم رهبین اولم رهبان اولم

که دونبت خاموش اولم بیخویش اولم سرخوش اولم

سویلیر دستان اولم هم باغ و هم بستان اولم

139a *yūnusa ṭapduġ u ṣaltuġ bu baraḳdandur nasīb*
çün göñülden cūş ḳıldı ben niçe penhān olam

Yunus'a bu manevi nasip Tapduk, Saltuk ve Barak'tandır; gönülden bir coşkunluk olduğu için ben nasıl gizli kalabilirim!

yūnus imdi bu sözi sen ʿāşıḳa di ʿāşıḳa
kim saña ben ṣıdḳ olam hem derd ü hem dermān olam

Yunus sen şimdi bu sözü âşığa söyle âşığa; ben sana doğru olurum, hem dert ve hem derman olurum.

gāh ḫāliṣ geh muḫliṣ olam uş furḳānıla
gāh raḥmāni'r-raḥīm yā ḥayy u yā mennān olam

Kimi zaman şu Kur'an ile samimi olurum, içten olurum; kimi zaman esirgeyen ve bağışlayan olurum, daima diri ve sınırsız ihsanda bulunan olurum.

geh dönem bir şems olam ẕerremde yüz biñ ʿarş[256] *olam*
geh yine ṭoġan olam ʿālemlere ṭūfān olam

Kimi zaman dönerim, bir güneş olurum (etrafımı ışıtırım), en küçük parçamda yüz bin zirve olurum (yükselirim); kimi zaman yine doğan (mürşit) olurum, âlemlere Tufan (her şeye hücum eden) olurum.

evveli hū āḫiri yā hū vu illā hū olam
evvel āhir ol ḳala vu men ʿaleyhā fān olam

Başlangıcı olmayan o, sonu olmayan o ve ancak o olurum; başlangıcı ve sonu olmayan o kalır ve (ben) dünyadaki her şey gibi yok olurum.

111[257]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

---
[256] T., F: "ʿarşam"
[257] Gölpınarlı 111, Timurtaş 157, Tatcı 194, Uysal 62, Babacan 111

یونسه طیدوغ وصلوڭغ بر قدندر نصیب
چون کڭلدن خوش قلدی بن نجه پنهان اولم
یونس امدی بو سوزی شن عاشقه دی عاشقه
کم سکه بن صدقیلا اولم هم دردوم درمان اولم
کاه خالص کیم مخلص اولم اوش وفا لیله
کاه رحمن الرحیم یا حی یا منان اولم
که دوم بر شمس اولم ذره ده بو زینک عرشم اولم
کم بنه طغیان اولم عالمده طوفان اولم
اقتباه هو الحیر یا هو لا هو اولم
اول الاخیر اول فلک و من علیها فان اولم

139b *kaʿbe vü büt īmān benem çarḫ uruban dönen benem*
bulut olup havāya aġup raḥmet olup yaġan benem

Kâbe ve put, iman benim, sema yaparak dönen benim; bulut olup havaya yükselip yağan benim.

yaz yaradup yir ṭonadan ndişede evi ḫānedān
ḫoşnūdam ata anadan ḳullıḳ ḳadrin bilen benem

Yaz mevsimini yaratıp, yeryüzünü donatan, gönlümüz evi sahibi (benim); ana ve babadan hoşnutum, kulluğun değerini bilen benim.

yıldırım olup şaḳıyan ḳaḳıyup nefsin doḳıyan
yir ḳaʿrasında berkiyen şol aġılu ılan benem

Yıldırım olup çakan, kızıp nefsini yola getiren; yer altında beslenen şu zehirli yılan benim.

ḥamzayı ḳāfdan aşuran elin ayaġın şeşüren
gözsüzlerüñ gözindeki nūr boz pusaruḳ ṭuman [benem][258]

Hamza'yı Kaf Dağı'ndan geçiren, elini ayağını çözen; gözsüzlerin gözündeki nur, boz bulanık duman benim.

et ü deri süñük çatan ḥükm eyleyüp diri dutan
ḳudret beşiginde yatan ḥikmet südin emen benem

Et ve deri, kemiği birleştiren, emir verip diri tutan benim; Allah'ın gücüne sığınan, bilgelikten nasiplenen benim.

ʿāşıḳ olan gelsün beri göstereyin[259] *ṭoġrı yolı*

[258] T.

[259] T., F: "gösteren"

کعبه وصلت ایمان بنم چرخ اوزرین دونن بنم

بلوت اولب هوا ایله آغوب رحمت اولب نیسان بنم

یر یوزنده بیر طوتدن کلمز اوی خاندان

خشنودم آنا آندن قوللق قدرن بیلن بنم

یلدرم اولب شفقین قیلوب نفسن دوکن

بر قعده سنده بر کبی شول اعلوا بلان بنم

حسنن قامدن آشورن آلن ایغن شستردن

کوزسزلرک کوزن بنم کی بوز بوسر و قلماندن

آک وردی سکولرچین حکم ایلیوب دیری دوکن

قدرت بشکننده یتن حکمت سوزدن امن بنم

عاشق ولی کلسوف بری کسترن طغری یولی

140a *maḳāmumdur göñül şarı ırılmayup duran benem*

Âşık olan beni dinlesin, ona doğru yolu göstereyim; gönül şehri makamımdır, ayrılmayıp kalan benim.

yire göge bünyād uran ırılmadın ḳayyım ṭuran
ırmaḳlara gel çağıran adum yūnus ʿummān benem

Yeryüzünü ve gökyüzünü kuran, ayrılmadan ayakta duran benim; adım Yunus, ırmakları kendine çağıran okyanus benim.

112[260]
eyżan lehü ġafera ẕenbehu

ben seni sevdügümi söyleşür ḫāṣ u ʿām
söyleşenler söyleşsün sensüz dirlügüm ḥarām

Aydın ve halk benim seni sevdiğimi söylüyorlar; söyleyenler söylesin, sensiz hayat bana haramdır.

kim senüñ leẕẕetüñden cānı dad almazısa
yürür bir cānsuz ṣūret ʿālem ḥālinden bī-ġam

Kimin ruhu seni sevmenin lezzetinden tat almazsa; âlemin durumundan habersiz, ruhsuz bir beden (gibi) yaşar.

ben bu dem seni gördüm nicesi ṣabr eyleyem
seni bir dem görmege müştāḳdur cümle ʿālem

Ben bu anda seni gördüm, nasıl sabredeyim; bütün âlem seni bir an görmeye arzuludur.

seni gören kişiye ne ḥācet ḥūr u ḳuṣūr

[260] Gölpınarlı 112, Timurtaş 158, Tatcı 202, Uysal 94, Babacan 112

140b *seni sevmeyen cāna ṭamudur cümle maḳām*

Seni gören (idrak eden) kişiye huri ve köşkler gerkmez; seni sevmeyen kişiye, bütün mekanlar cehennemdir.

iki cihān varlıġı ger benüm olurısa
sensüz baña gerekmez iş senüñledür temām

Eğer dünya ve ahiretin varlığı benim olsa; sen olmadıkça bana gerekmez, işim seninle tamam olur.

biñ yıl ʿömrüm olurısa ẖarc idem bu ḳapuda
ben girçek ʿāşıḳısam gerek bu yolda ölem

Bin yıl ömrüm olsa, bu yolda harcarım; ben gerçek âşıksam bu yolda ölmem gerekir.

çoḳlar yūnusa dir niçedür ʿışḳ esrükligi
nitsün ezel bezminde şöyle çalındı ḳalem

Birçok kişi Yunus'a söyler, aşkın sarhoşluğu ne zamandan; o ne yapsın, Ezel Meclisi'nde kalem böyle yazmış.

113 [261]
(mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün)

ve lehü eyżan

beni añmaḳlıġa benden fariġvam
niderem añuban pes ne lāyıḳvam

Beni hatırlamaya benden uzağım; hatırlayarak ne yapacağım, sonra neye layıkım?

benüm yoldaşlıġum edebe şıġmaz

[261] Gölpınarlı 113, Timurtaş 159, Tatcı 203, Uysal 33, Babacan 113

سنی شو مسیین جانا مقصود در جمله مقام

ایکی جهان وارلغی کوزیم اولورسه

سنسز بکا کوکمز ایسن سنکله در تمام

بیاک بیل عمرم اولورسه حج ادم بو قشوده

بن کوجاکیب عاشقستم کرکر بو یولدم اولام

چو فکر بونده در بخته درعشق اسرکلکی

نسون ازل نزمنده شویله چلندی قلم

وله ایضا

بنی اکسقلغیه بندن فریغیوم

بن دادم اکو بن بس بنده لا یقوم

بنم بولدا اشلغم دیبه صغیمز

141a *edebsüz kişiye niçün refīḳvam*

Benim yoldaşlığım edeple ölçülmez, edebi olmayan kişiye niçin arkadaş olayım!

el dutmaz ayaḳ dirmez bir cihāna düşdüm
ne ḳarār ne mekān ne ẖod tefrīḳvam

Yardım edilmez, kendine gelinmez bir diyara düştüm; ne bir yerde durma, ne yurt ne bizzat ayırt edilmeyim.

cümle tekebbürligüm döküldi ḳalmadı
ne esrügem ne maẖmūr ne ẖod ayıḳvam

Bütün kendini beğenmişliğim bitti, kalmadı; ne sarhoşum ne kendimden geçmiş ne bizzat ayıkım.

ne ṣabr u ne sükūn ne ẖod becid iş
ne adım adaram ne ẖod ṭarīḳvam

Ne sabır ne sakinlik ne bizzat çabuk iş; ne adım atarım ne bizzat yolum.

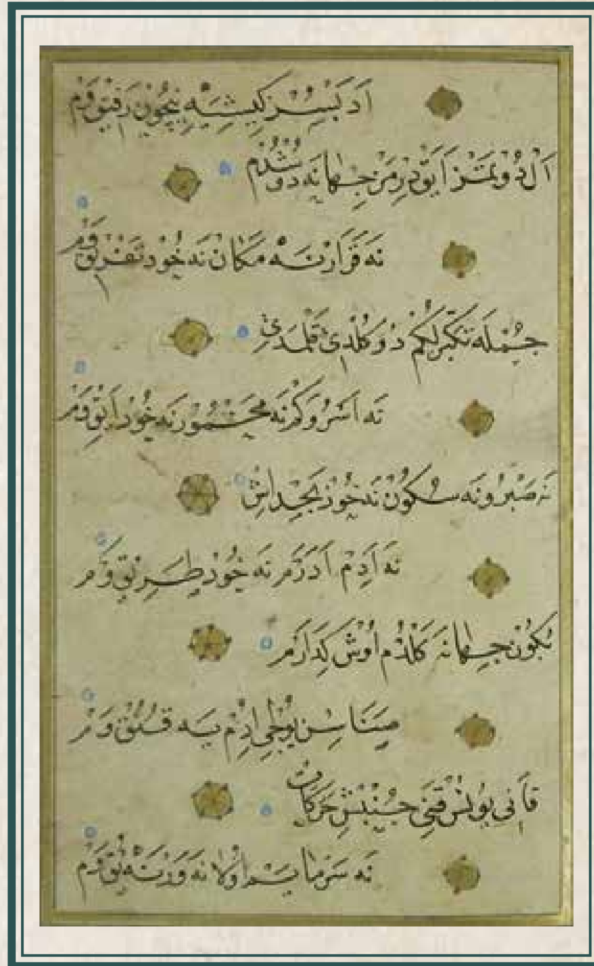
bugün cihāna geldüm uş giderem
ṣanasın yolcı idüm ya ḳonuḳvam

Dünyaya bugün geldim, şimdi giderim; sanarsın yolcuydum veya konuktum.

ḳanı yūnus ḳanı cünbiş ḥarekāt
ne sermāyem ola ne var ne yoḳvam

Yunus hani, coşku ve hareket hani; ne sermayem var, ne var ne yokum.

ادبسز کیشه نچون دینمزوم
آلدویمز ایوق دیر جهانده دوشدم
نه قرار نه مکان نه خود تفرقوم
جمله نکبرلکم دوکلدی تملدری
نه اسر و کر نه محمور نه خود ایوقوم
نه صبر ونه سکون نه خود نجداش
نه آدم آدرم نه خود طریقوم
بکون جهانه کلدم اوش کدارم
میناسن بنجی ادم بیه قلنقوم
قانی بولنقی جنبش حرکات
نه سرمایه ولا نه ورنه یوقوم

114[262]

141b *eyżan lehü*

ben ol yari sevdügümi niçe bir gizleyübilem
göñlüme ṣıġmaz nideyin meger rāzum ile diyem

Ben o Sevgiliyi sevdiğimi nasıl gizleyebilirim; gönlüme sığmaz, nasıl yapayım, illâ sırrım ile birlike söyleyeyim.

dilüm dutup yüridügüm yadlıġuma delīl imiş
yaḳam yadlıḳ perdesini ḥicābum ben giderem

Dilimi tutup (konuşmadan) yol aldığım, yabancılığıma delilmiş; yabancılık perdesini yakayım, engelimi ben kaldırayım.

anuñıla aḥvālümi ʿālemlere bildürem
çaġıruban muştulayam ʿālemi üstüme direm

Onunla olan durumumu âlemlere bildireyim; seslenerek müjdeleyeyim, âlemi üstüme toplayayım.

ʿāşıḳlaruñ göñli gözi maʿşūḳ dapa gitmiş olur
göñlüm ile ḳavl itmişem bāşed ki maʿşūḳa irem

Âşıkların gönül gözü Sevgili tarafına yönelir; gönlüm ile sözleşmişim, ola ki Sevgiliye kavuşurum.

cānum ḳurbān ḳılurıdum cānı ḳabūl ḳılurısa
ḳaçanısa öliserem niçün böyle diri duram

Canımı kabul ederse canımı kurban ederim; ne zamansa öleceğim, niçin böyle diri kalayım!

[262] Gölpınarlı 114, Timurtaş 160, Tatcı 205, Uysal 91, Babacan 114

ایضا

بن اول دریای سودا کیمی نجه بر کی کیوبلم

کلنده صیغهٔ مزندین مکر آدم ایلدیم

دلور دوشب یوریدکم یادلغنه دلیل آتش

یقتم یادلق پرده سینی حجابم بن کیدردم

انکله احوالی عالمکره بلدوردم

چاغروب بن مشکلم عالمی وسمنه دردم

عاشقلرک کوکلی کوزی معشوق دیر کیتمش اولور

کوکلم اله قول انتشم باشنده کم معشوقم آدردم

جانم قربان قلوردم جانی قبول قلورسه

تحسنه اولبسر فرعون بیله دردی دردم

142a *şükrāne cānum üstine ben dostiçün ölürisem*
ölmek lāzımdur ḳamuya ben ölmedin ḳanca varam

Ben Dost için ölürsem hoşlukla canım feda olsun; insanlara ölmek gerekir, ben ölmeden nasıl giderim!

ʿilm ü ʿamel sözi degül yūnus dili söyledügi
dil ne bilür dost ḫaberin ben dostıla niçe birem

Yunus'un dilindeki söz, ilim ve ibadet sözü değil; dil Dost'un bilgisini nasıl bilir, ben Dost ile ne zamandır birlikteyim.

115[263]
eyżan lehü

niteki ol maʿşūḳıla ben rāzumı bir eyleyem
ġarḳ olam müşāhedeye irmege tedbīr eyleyem

Nitekim ben, o Sevgili ile sırrımı birleştireyim; onda kaybolayım, Hakk'ı bulmak için çare bulayım.

kimdür ki anı görüben gizlenüḳaldı aḥvāli
göster baña ol kişiyi ben daḫı el bir eyleyem

Onu görünce kimin hâlleri gizli kalabilir; bana o kişiyi göster, ben de iş birliği yapayım.

bu ḫalāyıḳ eydür baña saḳla anı cān içinde
bir zerresi yüz biñ cihān eyit niçe sır eyleyem

Bu insanlar bana söylerler, onu (sırrı) kendi içinde saklı; küçük bir parçası yüz bin dünya eder, nasıl saklayayım!

[263] Gölpınarlı 115, Timurtaş 161, Tatcı 206, Babacan 115

ایضاً له

142b *şunuñ gibi çābük-naẓar bir naẓarda yüz biñ mūsī*
sermest ü ḥayrān ḳamusı di niçe tedbīr eyleyem

Şunun gibi tesirli bir bakış, bir bakışta yüz bin Musa Peygamber; hepsi sarhoş ve şaşkın, söyle nasıl çare bulayım!

farż degüldür ḳamulara ṭūrda münācāt eylemek
ben ḳandasam dost andadur her bir yiri ṭūr eyleyem

İnsanlara Tur Dağında (yüce yerlerde) ibadet etmek farz değildir; ben nerede olsam Dost oradadır, (böylelikle) her biri yeri Tur eylerim.

hidāyet irdi ḳamuya hevāsından geçmezlere
tevfīḳ yüzin yire urup ʿışḳumı şīrgīr [eyleyem][264]

Herkese, nefsinin isteklerine boğun eğenlere Allah'tan doğru yolu bulmak için yardım ulaştı; Allah'ın yardımını bırakıp aşkımı çok güçlü kılayım.

muḥaḳḳıḳlar göredürür yūnus gözi ne gördügin
düşüm söyleyem saña necmile taʿbīr eyleyem

Yunus'un gözünün gördüğü gerçeğin peşinde koşanlara göredir; sana rüyamı söyleyeyim, yıldız ile yorumlayayım.

116[265]
eyżan lehü

teferrüc eyleyü vardum ṣabāḥın sinleri gördüm
ḳarışmış ḳara ṭopraġa şu nāzük tenleri gördüm

Sabahleyin dolaşarak gittim, mezarları gördüm; şu nazik tenleri kara toprağa karışmış gördüm.

[264] T.

[265] Gölpınarlı 116, Timurtaş 162, Tatcı 207, Babacan 116

شونڭكش كبى جاناڭ نظر بر نظرده بونيلك متوجى

سرمست و حيران قاموسنى دى نجه تدبير ايليم

فرض كلدى قمولرم طوروب مناجات ايلك

نه قدر سنم دوست آنده دهر بربرى ظهور ايليم

هپ كلنلرى قاموسنه هوسندن بكچرلرم

توكفنيق يوزن يره اوروب عشقمى شكر كرن

محققلر كوره دورر بولنش كوزنى نه كوردوكى

دوشتم سنى بيلم سكه نجمله تغيير ايليم

ايضا له

تفرج ايليوردم صباحن سنلرى كوردم

ترتمش قاره طپراغه شو نازك تنلرى كوردم

143a *çürimiş ṭopraḳ [içre][266] ten sin içinde yatur pinhān*
boşanmış ṭamar aḳmış ḳan batmış kefenleri gördüm

Vücut toprak içinde çürümüş, mezar içinde gizlenmiş yatar; damar boşalmış ve akmış, kana batmış kefenleri gördüm.

yıḳılmış sinleri ṭolmış hep evleri ḫarāb olmış
ḳamu endīşeden ḳalmış ne düşvār ḥālleri gördüm

Mezarları yıkılmış ve dolmuş, evleri harap olmuş; birçok sıkıntıdan gelen zor hâlleri gördüm.

yaylalar yaylamaz olmış ḳışlalar ḳışlamaz olmış
bar dutmış söylemez olmış aġızda dilleri gördüm

Yaylalar yaylanmaz, kışlalar kışlanmaz olmuş; ağızda paslanmış ve konuşmaz olmuş dilleri gördüm.

kimisi ẕevḳ u ʿişretde kimi sāz u beşāretde
kimi belā vu miḥnetde dün olmış günleri gördüm

Kiminin zevk ve eğlencede kiminin saz ve sözde; kiminin belâ ve dertle geçmiş günlerini gördüm.

ṣoġulmış şol ḳara gözler belürsüz olmış ay yüzler
ḳara ṭopraġuñ altında gül direr elleri gördüm

Şu kara gözleri solmuş, ay yüzleri belirsizleşmiş (gördüm); kara toprağın altında gül toplayan elleri gördüm.

kimisi boynını egmiş tenini ṭopraġa ṣalmış

[266] T.

143b *anasına küsüp gitmiş boynın buranları gördüm*

Kimisi boynunu eğmiş, vücudunu toprağa bırakmış; anasına küserek gitmiş, boynunu eğenleri gördüm.

kimi zārī ḳılup ağlar zebānīler cānın ṭağlar
dutuşmış sinleri oda çıḳan dütünleri gördüm

Kimisi inleyip ağlar, zebaniler canını yakar; mezarlar ateşle tutuşmuş, çıkan dumanları gördüm.

yūnus bunı ḳanda gördi gelüp bize ḫaber virdi
ʿaḳlum vardı bilüm şaşdı nitekim şunları gördüm

Yunus bunu nerede gördü, gelip bize haber verdi; aklım gitti, idrakim kayboldu, gerçekten bunları gördüm.

117[267]
eyżan lehü

ḥaḳdan baña naẓar oldı ḥaḳ ḳapusın açar oldum
girdüm ḥakḳuñ ḫaznesine dürr ü güher ṣaçar oldum

Allah'tan bana bir manevi yakınlık geldi, O'na daha yakın oldum; Allah'ın manevi hazinelerine daldım, inci ve mücevher saçar (güzel sözler söyler) oldum.

devlet tācı başa ḳondı ʿışḳ ḳadeḥi baña ṣundı
cānum içdi ʿışḳdan ḳandı ḳarayı aḳdan seçer oldum

Mutluluk tacı başıma kondu, aşk kadehi bana sunuldu; ruhum doyasıya içti, doğruyu yanlıştan seçer oldum.

esritdi ʿışḳa düşürdi ben ḫāmıdum ʿışḳ bişürdi

[267] Gölpınarlı 117, Timurtaş 163, Tatcı 208, Uysal 211, Babacan 117

آنا سینه کوسترمش بونین بودر بکری کوردم
کیمنی زاری قلوب اغلر زبانی ارجان طغلر
دوتشمش سنلری اوده حقن دوستلری کوردم
یونس بیغی قنده کوردی کلوب بن خبر وردی
عقلم واردی بیلیم شندی نکم شونلری کوردم

ایضاً له

حقدن بکا نظر اولدی خوق قوبوسن اچرولدم
کردم حقک خزینه سنه در و کوهر صحرا اولدم
دولت ناجی بیته قوندی عشق قدحی بکا صوندی
جانم اچدی عشقدن قندی قوای اقدن بحر اولدم
اسردی عشقه دوشردی بن خامدم عشق بشردی

144a *ʿaḳlumı başa divşürdi ḫayr[ı][268] şerden seçer oldum*

Aşk, kendimden geçirdi, âşık etti; ben hamdım, olgunlaştırdı; aklımı başıma getirdi, iyiliği kötülükten seçer oldum.

ḫayra döndi benüm işüm endīşeden āzād başum
nefsümüñ başını kesdüm ḳanadlandum uçar oldum

Benim işim iyilik oldu, kaygılardan kurtuldum; nefsimi terbiye ettim, manen kanatlandım uçar oldum.

göçenler menzile yitdi vardı anda ḳarār [itdi][269]
ʿömür geçdi ḳavil yetdi gönüldüm uş göçer oldum

Göçenler hedefe ulaştılar, orada sabit kaldılar; ömür geçti, söz bitti, yöneldim şimdi göçer oldum.

miskīn yūnus bilişeli cān göñül virişeli
ṭapduġuma irişeli gizlü rāzum açar oldum

Âciz Yunus, tanışalı, içten muhabbetleşeli; Tapduk'uma kavuşalı, gizli sırlarımı açar oldum.

118[270]
eyżan lehū

gözüm seni görmegiçün elüm saña irmegiçün
bugün cānum yolda ḳodum yarın seni bulmaġiçün

Gözümü seni görmek için, elimi sana ulaşmak için; yarın seni bulmak için, bugün canımı senin yoluna feda ettim.

bugün cānum yolda ḳoyam yarın ʿıvażın viresin

[268] T., F: "u"
[269] T.
[270] Gölpınarlı 118, Timurtaş 185, Tatcı 234, Babacan 118

عقلمی باشه دوشردی خیر و شردن بجو اولدم

خیره دوندی بنم ایشم اندیشه دن آزاد ایشم اولدم

نفسمك باشنی کسدم قندلنلرو جرب اولدم

کوجبلر منزله سندی واردی ایرکنزم قرار

عمر کچدی قول سندی کوکلدم وش کچرو اولدم

مسکین یونس بلشالی جانان وکل ورشالی

طبیعت همه ایرشالی کزلو ازم آخر اولدم

الصناله

کزم سنی کوزمکچون ایسکا ایرمکچون

کیجون جانم یولده قودمزین سنی بولمغچون

کیجون جانمز یولده قوسم بزن عوضنن درن

144b *ʿarż eyleme uçmaġuñı hīç ārzum yoḳ uçmaġiçün*

Bugün canımı senin yoluna feda edersem yarın (ahirette) karşılığını verirsin; bana cennetini sunma, cennetin için hiç isteğim yok.

benüm uçmaḳ neme gerek hergiz göñlüm aña baḳmaz
işbu benem zārılıġum degüldür bir bāġiçün

Cennet benim neyime gerek, gönlüm asla ona yönelmez; benim şu ağlamaklığım bir bahçe için değildir.

uçmaġ‿uçmaġum didügüñ mü ʾminleri yiltedügüñ
vardur ola bir ḳaç ḥūrī ārzum yoḳdur uçmaġiçün

İnananları şevklendirdiğin cennetim dediğin cennet; birkaç huri olmalı, cennet için hiç isteğim yok.

[bunda][271] daẖı verdüñ bize ol ḥūrī çift ḥelāl
andan geçdi ārzum temām ārzum saña irmegiçün

Burada bile bize o çift helal huriyi verdin; onda isteğim kalmadı, tamamdır, isteğim sana kavuşmaktır.

ṣūfīlere vir sen anı baña seni gerek seni
ḥāşā ben terk idem seni şol bir ala çardaġiçün

Sen onu sufilere ver, bana sen gereklisin sen; haşa (tövbe)! Ben seni şu gösterişli köşk için terk ederim.

yūnus ḥasretdürür saña ḥasretini göster aña
işüñ ẓulüm degülise dād eylegil istediçün

Yunus sana özlem duymakta, ona özlem çektiğini göster; işin zalimlik değilse ona sevdiğini nasip et!

[271] T., F: “bende”

عرض ایلسه اوچماغی کیم هیچ آرزوم یوق اوچماغون

بنم اوچمق نمه کرک هرکز کوزم اکا بقمز

اشبو بنم زارلغم دکلدر بن اوچماغون

اوچماغ اوچماغم دیدکک منکری بلندکک

واندرا اولا بیغ حوری آرزوم نقدر اوچماغون

بنم دخی ویرده بره اول حوری جنت جلال

اندن کچدی آرزوم تمام آرزوم سکا ارمغون

صوفیلکم ویرسن انی بکا سنی گرک سنی

حاشا بن ترک ایدم سنی شول بر اله چرد اغون

یونس حضرت دور سکا حسرتنی گوستر اکه

ایشتلم دا کلسه دادا ایلکل اسنادچون

119[272]
(başlık yok)

çoḳ çoḳ şükür sen çalaba maḳṣūduma irdüm bugün
müştāḳıdum bunca zamān pīrüm yüzin gördüm bugün

Allah'a binlerce şükür, bugün istediğime kavuştum; çok arzuluydum, bugün mürşidimin yüzünü gördüm.

ḳayġu beni almışıdı cānum ẕebūn olmışıdı
gördüm pīrümüñ yüzini ol ḳayġuyı sürdüm bugün

Çok üzüntülüydüm, gönlüm perişan olmuştu; bugün mürşidimin yüzünü görünce o üzüntüm geçti gitti.

gelsün yārdan ayru düşen ġurbetle bağrı bişen
dost bāġçesi içindeki ʿışḳ tertībin ḳurdum bugün

Sevgiliden (mürşitten) ayrı düşen, gurbette gönlü yaralı olan gelsin; dostun (mürşitin) diyarındaki aşkın düzenini bugün ben kurdum.

yūnus eydür yār ḳulıyam dost bāġçesi bülbüliyem
söyleyin şimden girü gülzāruma girdüm bugün

Yunus söyler, sevgilinin (mürşidin kuluyum), dost bahçesinin (mürşidin diyarının) bülbülüyüm; bundan sonra söyleyin (bilin) bugün gül bahçesine girdim (sevgiliye kavuştum).

120[273]
eyżan lehü

iy yārenler iy ḳardaşlar ecel ire ölem bir gün

[272] Gölpınarlı 119, Timurtaş 186, Tatcı 240, Babacan 119
[273] Gölpınarlı 120, Timurtaş 187, Tatcı 241, Babacan 120

چوق چوق شکرلر چلبه مقصودمه ایردم بکون
مشتاق ایدم بونجه زمان پیرم یوزن کوردم بکون

قیغو بنی المشدی جانم زبون اولمشدی
کوردم پیرمک یوزنی اول قیغوئی سوردم بکون

کلشون یاردن ایرو دوشن غربتله بغری بشن
دوست بغچه سی اچلدی کی عشق ترنجن دردم بکون

یونس ایدر یاری قولیم دوست بغچه سی بلبلیم
سوبلاین سمشدن کوکلزاره کردم بکون

ای یارنلر ای قرداشلر اجل ارر الدر بزی

145b *işlerüme peşmān olup gendüzüme gelem bir gün*

Ey dostlar, ey kardeşler, bir gün ölüm gelir ve ölürüm; işlerimden vazgeçip bir gün kendime gelmeliyim.

yanlaruma ḳona elüm söz söylemez ola dilüm
ḳarşuma gele ʿamelüm nitdümise görem bir gün

Ellerim iki yanıma konur, dilim söz söylemez olur; yaptıklarım karşıma gelir, neler yaptımsa bir gün görürüm.

oġlan gider dānişmene ṣalādur dosta düşmene
şol dört tekbīr namāzıla [daḫı] [274] *temām ḳılam bir gün*

Oğlan hocaya gider, dosta düşmana sala verilir; şu cenaze namazı ile de günü tamamlarım.

beş ḳarış bezdürür ṭonum ılan çıyan yiye tenüm
yıl geçe obrıla sinüm unıdılup ḳalam bir gün

Kefenim beş karış bezdir, bedenimi yılan çıyan yiyecek; yıl geçer, mezarım çöker, bir gün unutulup kalırım.

başuma dikeler hice ne irte bilem ne gice
ʿālemler ümīdi ḫᵛāce saña fermān olam bir gün

Başıma mezar taşı dikerler, ne sabahı ne geceyi bilirim; âlemlerin ümidi Allah'ım, sana bir gün teslim olurum.

yūnus emre sen bu sözi daḫı temām itmemişsin
tek yüriyeyin neyleyem üstāduma gelem bir gün

Yunus Emre sen bu sözü dahi tamamlamamışsın; yalnızca yürüyeyim, ne yapayım, bir gün Allah'ıma varayım.

274 T.

اشلارمه پشیمان اولب کندوزمه کلم بر کون
یا انکلروه قوزا اوکرمز سوز سویلمزا اولهی دلم

قوتمشه کله عملم شندوسه کوردم بر کون
اوغلن کیدردا نشمنه صلادردوقنه دشمنه

شول دورت تکبیر نمازله تمام قلم بر کون
بش قوش بسردر طوتم ایلالن یجان بشمه

بیل لحیه اوبرله شیم اونیدلوب قلم بر کون
بشمه دکلز هیچه نزارنه بلم نجه

عالم لرا امیدی خواجه سکا قومان اولمز بر کون
یونس امرم سن یونسی دخی تمام المشسن

تک یوزینی نبلیم اوستادم کلم بر کون

121[275]

146a *eyżan lehü*

ṣūretden gel ṣıfata anda maʿnī bulasın
ḫayāllerde ḳalmaġıl erden maḥrūm ḳalasın

Dış görünüşten iç dünyaya gel, orada maneviyat bulursun; hayallere takılma, mürşitten mahrum kalırsın.

bu yolda ʿacāyib çoḳ sen ʿacebe aldanma
ʿacāyib anda ola dost yüzini göresin

Bu yolda şaşırtıcı şeyler çok, sen bunlara aldanma; sen Dost yüzünü gördüğünde (asıl) şaşırtıcı şeyler oradadır.

ʿışḳ ḳuşaġın ḳuşanġıl dostuñ yolını varġıl
mücāhede çekerseñ müşāhede göresin

Aşk kuşağını takın, Dost'un yolunda ilerle; nefsinle mücadele edersen onu bulursun.

bundan ʿışḳuñ şehrine üç yüz deñiz geçerler
üç yüz deñiz geçüben yidi ṭamu bulasın

Buradan aşk şehrine (varmak için) üç yüz deniz (mertebeler) geçerler; üç yüz deniz geçerek yedi cehennem (katmanı) bulursun.

yidi ṭamuda yanġıl her birinde kül olġıl
vücūduñ anda ḳoġıl ayruḳ vücūd bulasın

Yedi cehennemde yan, her birinde kül ol; bedenini orada bırak ki başka bir beden bulursun.

[275] Gölpınarlı 121, Timurtaş 188, Tatcı 242, Uysal 30, Babacan 121

ایضا له

صورتدن کل صفاتنه انده معنی بوله سن
خیال اَرده قلمغل اردن نجوم فلکه سن

بو یولده عجایب چوق سن عجب اولمز
عجایب انده اوله دوست یوزنی کوره سن

عشق قوتاغن قوشنغل دوستک یولنه وارغل
مجاهده چکرنک مشاهده کوره سن

بوندن عشقک شهرنه اوچیوز دکز کچرلر
اوچیوز دکز کچوبن یدی طموی بوله سن

یدی طموده بنغل هر برنده کول اولغل
وجودک انده قوغل ابرق وجود بوله سن

146b *ḥaḳīḳatdür ḥaḳ şarı yididür ḳapuları*
dergāhında yazludur girüp ḳudret göresin

Hak şehri hakikattir, yedi kapısı vardır; kapısında yazılmıştır, girip Allah'ın her şeye gücü yeten sıfatını görürsün.

evvelki ḳapusında bir kişi olur anda
saña eydür selīm ol sen miskīnlik bulasın

Birinci kapısında orada bir kişi olur; sana seslenir, sen doğru ol, âcizlik bulursun.

ikinci ḳapusında iki arslan vardur anda
niçeleri korḳutmış olmasun kim ḳorḳasın

İkinci kapısında orada iki arslan vardır; birçok kişiyi korkutmuş, korkmayasın.

üçünci ḳapusında üç evren vardur anda
saña ḥamle iderler olmasun kim dönesin

Üçüncü kapısında orada üç ejderha vardır; sana saldırırlar, vazgeçmeyesin.

dördünci ḳapusında dört pīrler vardur anda
bu söz saña rumūzdur göre kim delīl bulasın

Dördüncü kapısında orada dört üstat vardır; bu söz sana işarettir, (dikkatli) bak ipucu bulursun.

beşinci ḳapusında biş ruhbān vardur anda

حقیقتده درت شرعی یدی در فتوالری

درگاه حقده نزولدر كیرب قدرت كورنسن

اولكی قپوسنده بر كیشی اولور آنده

سكا ایدر سلیم اول سن كیكین لك ایدوبسن

ایكنجی قپوسنده ایكی ارسلان وار در آنده

نیجه لری قورقمش اولمشون كم قوردرسن

اوچنجی قپوسنده اوچ اوزان وار در آنده

سكا حیله لر ایدرلر اولمسون كم دونرسن

دردنجی قپوسنده درت بیكو وار در آنده

بو شرنسكه رموزن در كوز كرد لبل ابوبسن

بشنجی قپوسنده بش پهلوان وار در آنده

147a *dürlü metaʿlar var ṣatar olmasun kim alasın*

Beşinci kapıda orada beş hâl vardur; çeşitli mallar var, satarlar, almayasın.

altıncı ḳapusında bir ḥūrī oturur anda
saña eydür gel berü olmasun kim varasın

Altıncı kapısında orada bir huri oturur; sana seslenir, gel bu yana, gitmeyesin.

çün sen anda varasın ol ḥūrīyi alasın
bir vāyeden ötüri yolda maḥrūm ḳalasın

Sen oraya gidince o huriyi elde edersin; bir engelden ötürü yolda istediğine kavuşamazsın.

yidinci ḳapusında yidiler oturur anda
saña derler ḳurtılduñ gir dost yüzin göresin

Yedinici kapıda orada yediler (ilahî sıfatlar) oturur; sana söylerler, kurtuldun, (içeri) gir, Dost yüzünü görebilirsin (Dost'un istediği hâle gelmişsin).

şu didügüm sözlerüm vücūddan ṭaşra degül
tefekkür ḳılurısañ cümle sende bulasın

Şu söylediğim sözlerim bedenden dışarda değil; ince düşünürsen hepsini kendinde bulursun.

yūnus işbu sözleri ḥaḳ varlıġından söyler
isteriseñ kānını miskīnlerde bulasın

Yunus, bu sözleri Hak yanından söyler; istersen maden ocağını âcizlerde bulursun.

درلو معنا علم و حكمتلر اولمشون كم دیلرسن

آلتنجی قپوسنده بر جوهری وورز انده

سكه ايدركل بر و اولمشسنكم ور بس

چون سن انده وارسن اول جوهری آلسن

بر و ایردن اورتی یولده محروم قلاسن

یدنجی قپوسنده بیدی لر اوترر انده

سكا درلر قوربانلق كیردو نت یوزن كوره سن

شوییدیكم سوزلرم وجوددن طشره دكل

تفكر قلورسك جمله سنده بوره لسن

یونس اشبو سوزلری حق ورلغندن سویلر

اسرارسك كانی مسكین ارده بولسن

122[276]

147b *eyżan lehū*

çarḫ-ı felek yoġıdı cānlarumuz variken
biz ol vaḳtin dost idük ʿazrāʾīl aġyāriken

Ruhlarımız varken evren yoktu; Azrail yabancıyken biz o anda dosttuk.

niçe yıllar biz anda cemʿidük cānlar kānında
ḥaḳīḳat ʿāleminde maʿrifet söyleriken

Biz ruhların maden ocağında Allah'a erişme yolunda onu bilmekten bahsederken nice yıllar birlikteydik.

çalap ʿışḳı cāndayıdı bu bilişlik anda idi
ādem ḥavvā ḳandayıdı biz anuñıla yāriken

Allah aşkı ruhtaydı, bu tanışıklık oradaydı (ezeli yurttaydı); biz onunla dostken Âdem ve Havva neredeydi?

dün geldi ṣafī ādem dünyāya başdı ḳadem
iblīs aldadı ol dem uçmaḳda gezeriken

Günahsız Âdem eskiden geldi, dünyaya ayakbastı; cennette gezdiği zamanda şeytan onu aldattı.

cānlar anda bilişdi ol dem göñül ilişdi
ʿālem ḫalḳa[277] *karışdı denizler ḳaynariken*

Ruhlar orada tanıştı, o anda gönül meyletti; denizler oluşurken insanlar dünyaya geldi.

[276] Gölpınarlı 122, Timurtaş 189, Tatcı 243, Uysal 45, Babacan 122

[277] T., F: "ḫalḳı"

ایضا له

چرخ فلك بو غدیری جانلر مو وارکن
بز اول وقتین دوستیدوك عزرائیل اغیارکن

نجه یللر بیلنده جمع ایدی انجای کاننده
حقیقت عالمنده معرفت سوزن الارکن

چلب عشقی خانده یدی بو بیلك اندادی
ادم حوا قنده یدی بز انکله یارکن

دون کلدی صفی ادم دنیایه بصدی قدم
ابلیس الدی اولدم ویمقده کرازکن

جانلر انی بلیشدی اولدم کل الیشدی
عالم خلقی قارشدی کز ارقنارکن

148a *ne gök varıdı ne yir ne zeber varıdı ne zīr*
ḳonşıyıduḳ cümlemüz nūr ṭaġın yaylariken

Ne gök vardı ne yer, ne üst vardı ne alt; nur dağında (Allah'ın manevi mekânında) dolaşırken hepimiz komşuyduk.

ne oġul var[ı]dı[278] *ne kız ervāḥidük anda biz*
yūnus dostdan ḫaber vir ʿışḳıla göyneriken

Ne oğul vardı ne kız, biz orada ruhlardık; Yunus aşk ile yanarken Dosttan haber ver.

123[279]
eyżan lehü

zinhār virmegil göñül dünyā pāyına bir gün
dünyeye göñül viren düşe ṭayına bir gün

Sakın, dünyaya bir gün (bile) gönül verme; dünyaya gönül veren bir gün düşer, kayar.

ḳuşlaruñ yuvasını kimse ṭoġan idinmez
ol elde ḳaçan dura gide yayına bir gün

Kimse kuşların (mürit) yuvasını doğan (mürşit) kabul etmez; o elde ne zamana kadar durur, bir gün ayrılır gider.

göre āḫī niceleri[n][280] *ṭopraḳlar ḳuçmış yatur*
biz[i][281] *de anlar gibi ala ḳoy[ı]na*[282] *bir gün*

Kardeş bak, birçok kişiyi toprak kucaklamış (mezarda) yatar; bizi de onlar gibi bir gün koynuna alacak.

---

278 T.

279 Gölpınarlı 123, Timurtaş 190, Tatcı 246, Uysal 51, Babacan 123

280 T.

281 T.

282 T.

نه کوك واردی نه یير نه زبر بو واردی نه زیر
قنده ایدك جمله‌مز نوقطاغن بیلارکن
نه اوغل واردی نه قیز نه آرولحدلك آدمده
یونس دوستدن خبر ویر عشقله کتابرکن

ایضاً له

زنهار بو کوکل کوکل دنیایه بنه برکون
دنیه بر کلی ویرن دوشه طینه برکون
قوشلرك یواسی کبی شمعان ایدر
اول الله قچن دوره کده بینه برکون
کوده کمی بخیه لوی طبرق لر قوچمش بتر
بونده انلر کبی الله قونیه برکون

148b *şol ḳuşuñ kim yuvası ṭoġan ḳatında ola*
ol andan ḳaçınsa gide yine bir gün

Şu kuşun (mürit) yuvası doğan (mürşit) katında olsa; ondan ne kadar kaçsa yine bir gün ona teslim (talebe) olur.

miskīn bī-çāre yūnus gördüm bildüm dimegil
dut erenler etegin düşgil ṣuyına bir gün

Âciz, çaresiz Yunus, "gördüm, bildim" deme; erenlerin eteğine yapış, peşlerine düş.

***124*[283]**
eyżan lehü

lā-şerīke oḳursın ṣoñra şerīk ḳatarsın
bire iki dimegil fitne kimden dutarsın

"Ortağı olmayan Allah" dersin sonra ortak bulursun; bir olana iki deme (ortak koşma), karışıklık çıkarmayı kimden öğrendin?

çün ḳurʾān gökden indi anı allāh buyurdı
andan ḫaber vir baña hā kitābdan ötersin

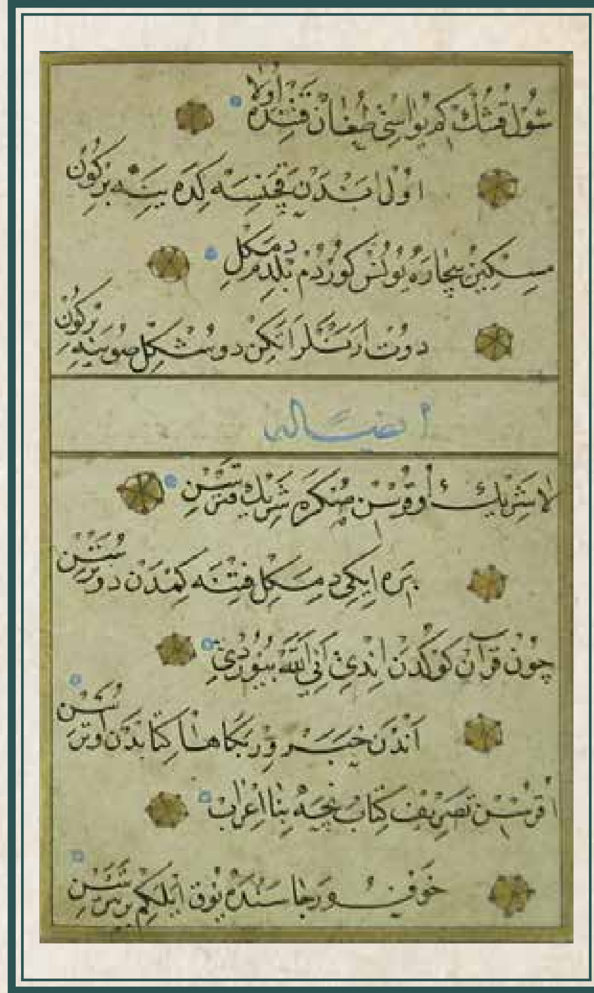
Kur'an gökten indiği için Allah'ın emridir; bana ondan haber ver, sürekli kitaptan konuşuyorsun.

oḳursın taṣrīf kitāb niçe binā vü iʿrāb
ḫavf u recā sende yoḳ eyle kim bir tatarsın

Dilbilgisi kitabı, bina (eylem çatısı) ve irap (kelime sonu hareke ve harf değişikliği) okursun; korku ve ümit arasında yaşamak sende yok, öyle bir yağmacısın.

[283] Gölpınarlı 124, Timurtaş 191, Tatcı 248, Uysal 67, Babacan 124

شول قتك كم يوانى تغانى قتل اوله
اولا بدن يقينه كله بينه بر كون
مسكين بيچاره يونس كوردم بلدم مشكل
دوت ارنلر اتكن دوشكل صونينه ور كون

ايضا له

لا شريك اولورسن منكر شريك قيلورسن
بن ايكى دن مشكل فتنه كمدن دورر سن
چون قرآن كوكدن اندى كى الله سويلدى
اندن خبر ويركاها كتابدن ويررسن
اوقرسن تصنيف كتاب نحو بنا اعراب
خوف و رجا ساعتى يوق ايلكم ترسن

149a *ʿilm oḳımaḳdan gerek gendüzini bilmekdür*
gendüzüñi bilmeziseñ bir ḥayvāndan bitersin

İlim okumanın gereği, kendini bilmektir; kendini bilmezsen bir hayvandan aşağısın.

ʿilm oḳımaḳ maʿnīsi ʿibret almaḳdur ancaḳ
çü ʿibret almaduñ sen görmedin ṭaş atarsın

İlim okumanın anlamı ancak ibret almaktır; eğer ibret almadınsa sen bile bile hata yaparsın (sonuçsuz işlere girersin).

on iki biñ ḥadīs̱i cemʿ eyledi muṣṭafī
unutduñuz anı siz şerḥıla söz ṣatarsın

Hz. Muhammet on iki bin hadisi topladı; siz onu unuttunuz, yorum yaparak laf kalabalığı yaparsın.

ḳılursın riyā namāz yazuġuñ çoḳ ḫayruñ az
diñle neye varur söz cehennemden bitersin

İkiyüzlülük ile namaz kılarsın, günahın çok ve iyiliğin az; söz nereye gider, dinle, cehennemde yerini bulursun.

ḫalḳa fetvā virürsin neçün sen dutmazsın
iḫlāṣıla gelürseñ bizden nesne ütersin

İnsanlara fetva verirsin, niçin kendin yapmazsın; içten bağlılıkla gelirsen bizden istifade edersin.

sen faḳīhsin ben faḳīr saña hīç ṭañumuz yoḳ

علم اوقمقدن کرك کندوزنی بلمکدر

کندوزکی بلمزسك بر حیواندن بترسن

علم اوقمقدن معنی عبرت المقدر انجق

چون عبرت المدك سن کورمدك ظالمسن

اون اکی بیك حدیثی جمع ایلدی مصطفی

اوتندوکی انی بر شی جملهسنی صوروشسن

قلورسن ریا نماز بر وقت خوش خبر ایدر آز

دکلدر نیته وورشن جهنمدن بترسن

خلقه فتوی ویررسن نیچون سن دوتمزسن

اخلاصله کلورسك بزدن انده وارسن

سن فقیهسن فقیر سکا هیچ طمع یوق

149b ʿilmüñ var ʿamelüñ yoḳ günāhlara batarsın

Sen fıkıh âlimisin, ben cahilim, sana hiç şaşırmıyoruz; ilmin var, ibadetin yok, günahlara batmışsın.

bu düzilen tertībi ayruḳsıdı mı dirsin
başarımazsın ḫᵛāce endīşeden yitersin

Bu ortaya konan düzene, değişti mi dersin; hoca başaramazsın, üzüntüden (düşünceden) yok olursun.

işit yūnus sözinden ʿibret alġıl özinden
eger ḳabūl iderseñ bir ḳaç daḫı ḳatarsın

Yunus sözünü dinle, özünden ibret al; eğer kabul edersen birkaç da sen kat.

125[284]
eyżan lehü

andan yigrek ne vardur kişi bile gendüzin
gendüzin bilen kişi ḳamulardan ol güzīn

Ondan daha üstün ne vardır, kişi benliğini bilmelidir; benliğini bilen kişi, herkesten üstün olur.

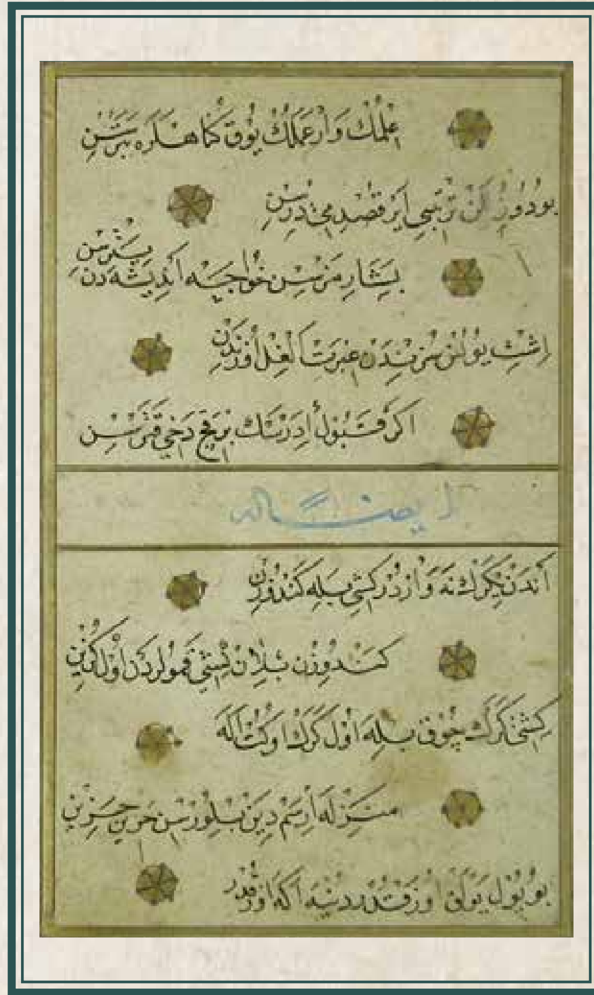
kişi gerek çoḳ bile ol gerek ögüt ala
menzile irsem diyen bilürsin ḥazīn ḥazīn

Kişi çok bilmeli ve çok öğüt dinlemelidir; hedefe ulaşmak isteyen hüzünlüdür, bilirsin.

bu yol yavlaḳ uzaḳdur dünye aña [duzaḳdur][285]

[284] Gölpınarlı 125, Timurtaş 192, Tatcı 247, Babacan 125
[285] T., F: "uzaḳdur"

علمك وار عملك يوق كاهلره بكسن
بودور الكن ترتيبي ایر قصدکه درسن
بیشارمن سن خواجه اکدیشه دن بکسن
اشت يولن سن بندن عبرت الغل اوزندن
اكر قبول ايدرسك بريج دخي قرسن

ایضا له

اندن نیکدرك نه وار در کشی بیله کندوزن
کندوزن بیلان کشی قمو لردن اولکشی
کشی دکک چوق بیله اول کرکدر او کتاله
منزله ادیم دین بیلورسن حرجین
بو یول یوق ورفتن دنیه اکا اوزود

150a *bu duzaġa uġrayan ḳomaya ḳılavuzın*[286]

Bu yol (hakikat yolu) çok zorludur, dünya (nimetleri) ona tuzaktır; bu tuzağa yakalanan, kılavuzunu (mürşidini) bırakmamalıdır.

ben emīn olsam diyen ya emīnlik isteyen
geçsün bu ḳāl u ḳīlden ṭopraġa ursun yüzin

Ben emin (ilahi sırlara sahip) olsam diyen veya güvence isteyen; dedikoduyu (boş lafları) bıraksın yere kapansın (tövbe etsin).

kim ere ḳullıḳ ide ol ʿaẕābdan ḳurtıla
muṭlaḳ ol yarlıġanur kim gördise er yüzin

Kim mürşide tabi olursa o cehennem azabından kurtulur; kim mürşidin yüzünü görürse (onun yoluna girerse) o mutlaka bağışlanır.

yūnus bir ḫaber virür işidenler şād olur
gence uġrasam diyem izlesün eren izin

Yunus bir haber verir, işitenler mutlu olur; manevi bir hazineye kavuşmak isteyen mürşidin yolunu takip etmelidir.

126[287]
eyżan lehü

ol dost bize gelmezise ben dosta girü varayın
çekeyin cevr ü cefāyı dost yüzin görüvireyin

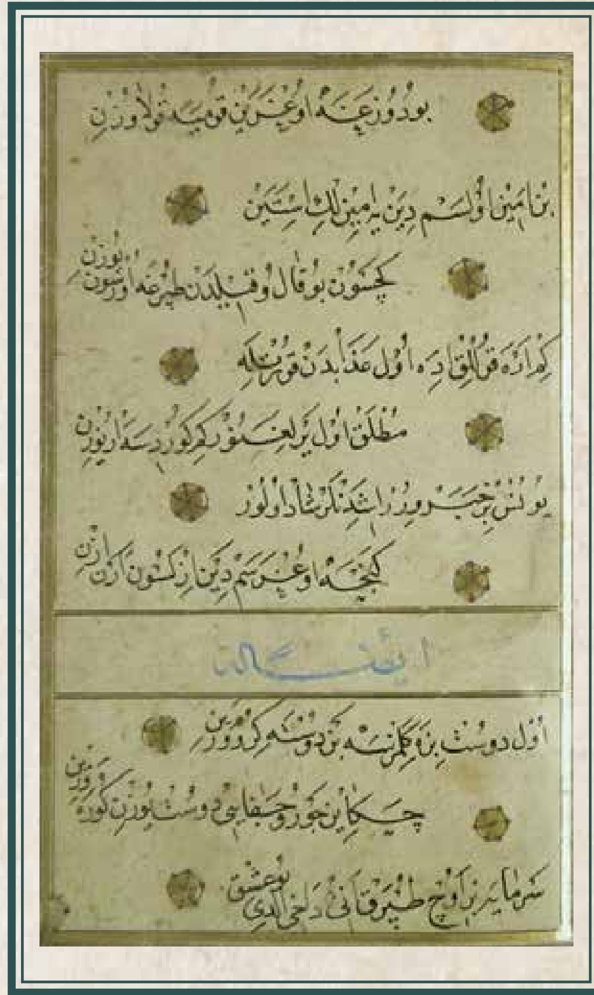
O Dost bize gelmezse ben Dost'a geri gideyim; eziyet ve sıkıntı çekeyim, Dost'un istediği hâle gelivereyim.

sermāye bir avuç ṭopraḳ anı daḫı aldı bu ʿışḳ

[286] T., F: "ḳulavuzın"

[287] Gölpınarlı 126, Timurtaş 193, Tatcı 266, Uysal 82-206, Babacan 126

بو دوزغه او غمزه‌یی قومیه تولاورن
بنا امین اولسم دیین یرامینلک اشتین
کچسون بو قال و قیلدن طرغه ورسون اوزن
کم انده قالوقده اول عذابدن قورتله
مطلق اول یرلغنور کیم کوردسه ایوزن
یونس بر خبر ویدر اشدنلر شاد اولور
کلجه او غمزه‌یم دینلر کسون ارزن

ایضاً له

اول دوست بنا کلمزسه بن دوستم کروز دورمن
چکایم جور و جفاسی دوستک یوزن کورمین
سرمایه‌م اوچ طیرقانی دلنی الدی بو عشق

150b *ne sermāye var ne düḳḳān bazara neye varayın*

Sermaye bir avuç topraktır, onu da bu aşk aldı; ne sermaye ne dükkân var, (o hâlde) neyin ticaretini yapayım (dünyada neyin peşine düşeyim)?

ḳurılmışdur dost dükkānı dost içine girmiş gezer
günāhum çoḳ göñlüm sizer ben dosta çoḳ yalvarayın

Dost dükkânı kurulmuş (insan yaratılmış) ve Dost içine girmiş gezer (insanda Allah'ın isim ve sıfatlar tecelli eder); günahım çok, gönlüm hisseder, ben Dost'a çok yalvarmalıyım.

göñlüm eydür dost benümdür gözüm eydür dost benümdür
göñlüm eydür göze ṣabr it bir dem ḫaberin[288] *ṣorayın*

Gönlüm söyler, Dost benimdir, gözüm söyler, Dost benimdir; gönlüm gözüme söyler sabırlı ol, bir an bilgi alayım.

ḥaḳ naẓar ḳılduġı cāna bir gözile baḳmaḳ gerek
aña kim ol naẓar ḳıla ben anı niçe yireyin

Hak'ın ilahi nurla baktığı insana ayırt etmeden bir gözle bakmak gerekir; o, insana ilahi nurla baktıysa ben nasıl insanı hor görebilirim!

ṭapduġum eydür yūnusa bu ʿışḳ ḥaḳ[ḳ]a irse gerek
ḳamulardan ol yücedür ben aña niçe varayın

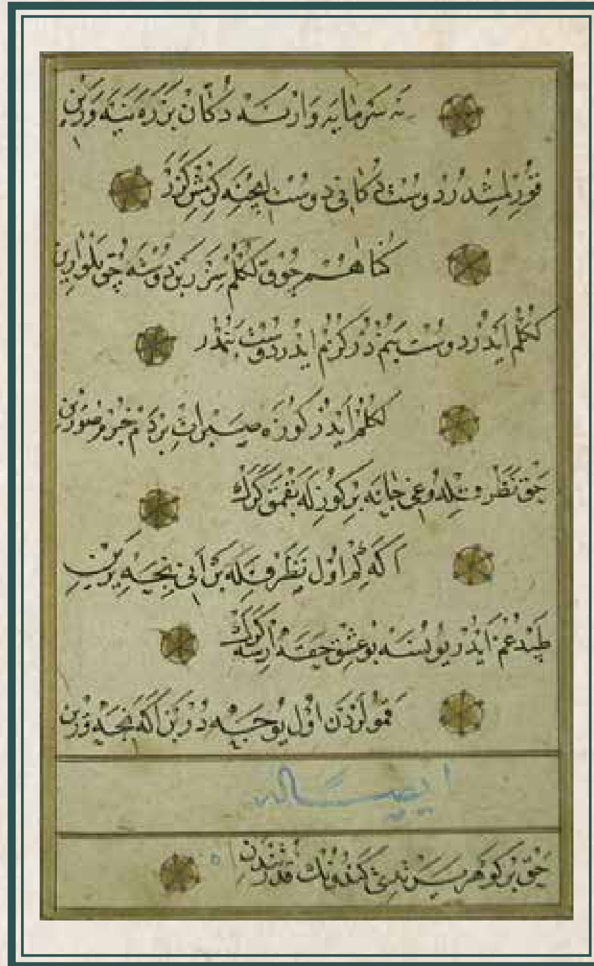
Tapduk'um Yunus'a söyler, bu aşk (ile) Hakk'a ermeli; o herkesten yücedir, ben ona nasıl ulaşırım?

127[289]
eyżan lehü

ḥaḳ bir gevher yaratdı gendünüñ ḳudretinden

[288] T., F: "ḫaberüm"
[289] Gölpınarlı 127, Timurtaş 190, Tatcı 249, Babacan 127

نه سرمایه وار نه دکان بر ذره سینه ویرنی

قورلمشدر دوست دکانی دوست بغچه‌سی گوزشکرکز

کاه هم چوق کوکلم سز دبنی وسنه چوق بلوارینی

کوکلم ایدر دوست بنم ذکرکم ایدردوق بنمدر

کوکلم ایدر کوره صیبلرک بزکم خبر صورنی

چوق نظر قلدوغی جانه بر کوزله بقمق کرک

اگر کورا اول نظر قلا بکا نه بغچه ویرنی

طپندعم ایدر یونس بو عشق حقه ارسه اگر کرک

قولردن اول یوجه در بکا کم بغچه ویرنی

چوق بر کوهر سن نه کندینک قدر بلدن

151a *naẓar ḳıldı gevhere eridi heybetinden*

Hak kendi kudretiyle bir cevher (öz) yarattı; o cevhere (öze) ilahi nurla baktı, büyüklüğünden (cevher) eridi.

yidi ḳat yer yaratdı ol gevherüñ tozından
yidi ḳat gök yaratdı ol gevherüñ buġından

O cevherin tozundan yedi kat yeri yarattı; o cevherin buharından yedi kat göğü yarattı.

yidi deñiz yaratdı ol gūher ṭamlasından
ṭaġları muḥkem ḳıldı ol deñiz köpüginden

O cevherin damlasından yedi deniz yarattı; o deniz köpüğünden dağları dayanıklı yaptı.

muḥammedi yaratdı maḫlūḳa şefḳatinden
hem ʿālīyi yaratdı müʾminlere fażlından

Yaratılmışlara sevgi ve merhametinden Hz. Muhammet'i yarattı; inanmışlara iyilik ve cömertliğinden Hz. Ali'yi yarattı.

ġāyib işin kim bilür meger ḳurʾān ʿilminden
yūnus içdi esridi ol güher deñizinden

Kur'an ilmi olan gayip işini (ilahi sırları bilme ilmini) kim bilir; Yunus o cevher denizinden içti (o özü bildi), kendinden geçti.

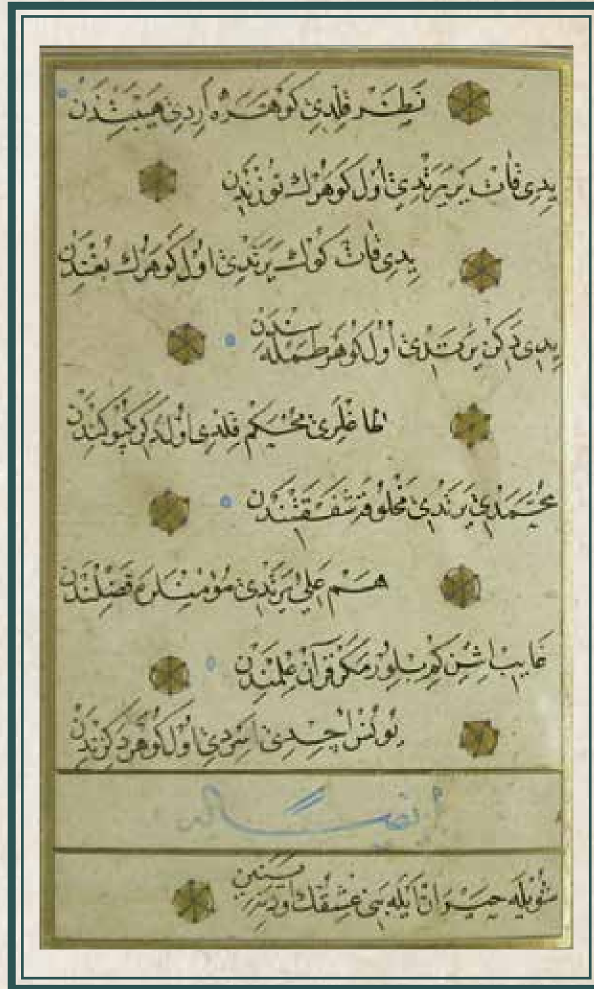
128 [290]

eyżan lehü

şöyle ḥayrān eyle beni ʿışḳuñ odına yanayın

[290] Gölpınarlı 128, Timurtaş 195, Tatcı 268, Uysal 214, Babacan 128

نظر قلدی کوهره اردی هیبتندن
یدی قات یر یرتدی اول کوهرک توتوندن
یدی قات کوک یرتدی اول کوهرک بوغندن
یدی دکز یرتدی اول کوهر طمله سندن
طاغلری محکم قلدی اوله کرکمکندن
محمدی یرتدی مخلوق شفقتندن
هم علی یرتدی مؤمنلر فضلندن
عجب اشن کم بیلور مکر آنک علمندن
یونس اچدی اشردی اول کوهر دکزندن

ایضا له

شویله حیران ایله بنی عشقک اودنه یانین

151b *her ḳancaru baḳarısam gördügüm seni ṣanayın*

Beni kendine öyle hayran et ki aşkının ateşiyle yanayım; her nereye baksam gördüğümü sen sanayım.

hem beni oḳur sübḥānum işigine dün gün yönüm
anda çıḳar benüm günüm bundan neye egleneyin

Sübhan'ım beni çağırır, gece gündüz yönüm ona doğrudur; benim güneşim orada doğar, burada niçin vakit geçereyim!

yidi ṭamu didükleri ḳatlanmaya bir āhuma
sekiz uçmaḳ aldamaya bunda neye aldanayın

Yedi cehennem dedikleri, bir ah çekmeme katlanamaz; sekiz cennet aldatmasın, burada niçin aldanayım.

yüz biñ ḥūrī gelürise aldamaya bu cānumı
ʿışḳuñ göñlüm yaġmaladı senden niçe uṣanayın

Yüz bin huri gelse, bu gönlümü aldatmaz; aşkın gönlümü perişan etti, senden niçin usanayım.

senüñ ʿışḳuñ ṭuydı cānum terkini urdum cihānuñ
hergiz bilinmez mekānuñ seni ḳanda arayayın

Gönlüm senin aşkını tadınca dünyayı (içindekileri) bıraktım; senin yerin asla bilinmez (sen her yerdesin), seni nerede bulayım?

her dem söylenür ḫaberüñ hergiz bulınmaz es̱erüñ
götür yüzüñden perdeyi dīdāruña göyineyin

Her an senden bilgi gelir, asla izin bulunmaz; yüzünden perdeyi kaldır (kendini açığa çıkar), yüzünü göreyim (sana ulaşayım).

هر قچن وبقسم کوردکم سنی صاغ یرین
نم بکی اوقشنجه الم اتشکه دون کون یانوم

اندچه هجرکم کوم بویوم نیته اکلنین
بری طمود دکلمی قتلمیه بر آهمه

سکر اوچنی الدمیه بوتوم نیته الدنمین
بوزنیک جوری کلوردینه الدیمه جانیمی

عشقك کلکم نعیمدی سندن نفحه او صیبن
سنك عشقك طوتدی جانم زکی ورزدم اخلاصك

هرکز بیلمزم مکانك سنی قنده ارین
هردم سوسلی خبرک هرکی بولمز اثرك

کورنمودکدن بریده دیدارکه ثنی ایاب بن

152a *ʿilm-i ḥikmet oḳuyanlar ʿışḳdan ferāġatdur bunlar*
manṣūr oldum aṣuñ beni her dillerde söyleyeyin

İlim ve felsefe okuyanlar aşktan ayrı kalırlar; Hallac-ı Mansur oldum, beni asın, bütün dillerde konuşayım.

yūnus emremüñ bu sözi cāna ṭoldı āvāzesi
kördür münkirlerüñ gözi ben niçesi göstereyin

Yunus Emre'nin bu sözü, yüksek sesi (etkisi) gönlü kapladı; inkârcıların gözü kördür, ben nasıl göstereyim?

129[291]

eyżan lehü

iy dost seni sevelden ʿaḳlum gitdi ḳaldum ben
ırmaḳları seyr idüp deñizlere ṭaldum ben

Ey Dost, ben seni seveliden beri aklımı kaybettim, kalakaldım; ben ırmakları seyredip (derviş olup) denizlere daldım (Allah'ın birliğinin sırlarına yöneldim).

bir ẕerre ʿışḳuñ odı ḳaynadur deñizleri
düşdüm ʿışḳuñ odına dutuşuban yandum ben

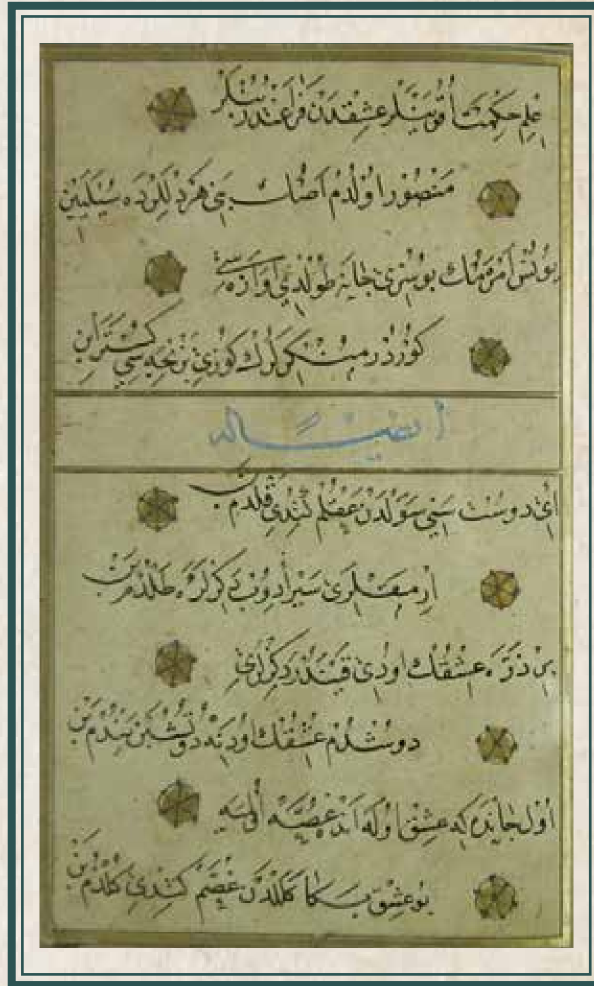
Aşkının bir kıvılcımı denizleri kaynatır; ben aşkının ateşine düştüm, tutuşarak yandım.

ol cāndaki ʿışḳ ola anda ġuṣṣa olmaya
bu ʿışḳ baña gelelden ġuṣṣam gitdi güldüm ben

O gönüldeki aşk olmalı, orada dert olmamalı; bu aşk bana uğrayalıdan beri derdim bitti, yüzüm güldü.

[291] Gölpınarlı 129, Timurtaş 196, Tatcı 280, Uysal 138, Babacan 129

علم حكمت اوقوسنلر عشقدن فهم ایدن بنلر
منصور اولدم اصلسن بنی هر دللرده سویلین

یونس امرم سنك بو سوزی جانلر طولدی آوازه سی
كوردم سنك كرك كوزی نغمه سی كسترن

ای دوست سنی سودم دن عالم كندی قلدم بن
ار معنلری سیز اودوب كركه حاللدم بن

بن ذره عشقك اودی قندن دكر ایكن
دوشدم عشقك اودنه دوتشدن یندم بن

اول جانی كه عشق اوله اندن غصه اولمیه
بو عشق بكا كلدن غصم كندی كلدم بن

152b *bülbül de ʿāşıḳ olmış ḳızıl gülüñ yüzine*
içüm ṭaşum nūr ṭoldı dosta ʿāşıḳ oldum [ben][292]

Bülbül de kırmızı gülün yüzüne âşık olmuş; ben Dost'a âşık oldum, içim dışım nur doldu.

bir ḳurı aġacıdum yol üzere düşmişidüm
er baña naẓar kıldı tāze cüvān oldum ben

Bir kuru ağaçtım (maneviyatım yoktu), yol üzerindeydim (boşluktaydım); o bana ilahi nurla baktı, ben genç delikanlı oldum (maneviyatım yükseldi).

yūnus girçek ʿāşıḳısañ aduñı miskīn ḳoġıl
cümlesinden iḫtiyār mīskinliği buldum ben

Yunus gerçek âşıksan, adını âciz koy (onun yüceliği karşısında hiç olduğunu bil); ben hepsinden seçkini âcizlik buldum.

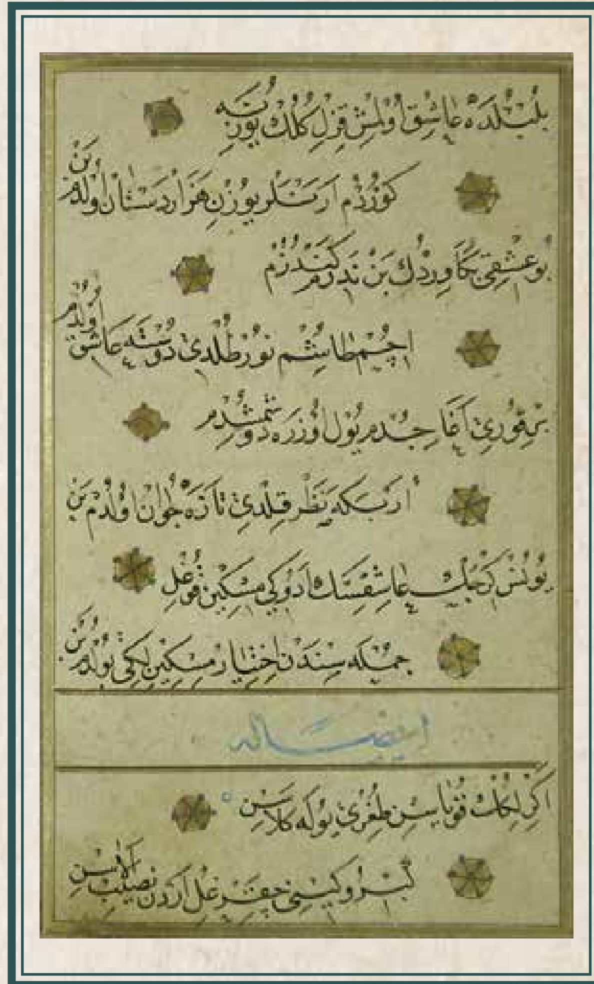
130[293]
eyżan lehü

egriligüñ ḳoyasın ṭoġrı yola gelesin
kibr ü kīni çıkarġıl erden naṣīb alasın

Yanlışlarını bırakıp doğru yola gelmelisin; kendini beğenmeyi ve kini atıp mürşitten nasibini almalısın.

[292] T.
[293] Gölpınarlı 130, Timurtaş 197, Tatcı 250, Babacan 130

بلبلده عاشق اولمش قزل کلک بوینه
کوردم ارتکلو یوزن هوا ادستان اولدن
بو عشقی کاوردک بن ندرم کندم
اجمطاشم نور طلدی دوستنه عاشق اولدم
بنوری اکا جدم یول اوزده دوتمشدم
ارتکه نظر قلدی تا انه جون اولدم بن
یونس کبک عاشقسک ادوکی مسکین قول
جمله سنده اختیار مسکین لکی اولدن

ایضا له

اکر الکک قوباسن طمغری بوله کلاسن
کبر و کینی حقدن غل اردن نصیب الاسن

153a *ne virseñ elüñile şol varur senüñile*
ben disem inanmazsın varıcaġaz göresin

Ne verirsen elinle, o gider seninle; ben söylesem inanmazsın, (oraya) varınca göreceksin.

göñülde pas oturur anda seni yitürür
içerü şāh oturur girimezsin göresin

Gönülde pas (günah) olursa, seni bitirir; gönül Allah'ın yeridir, giremedin ki göresin.

on ikidür ḥücresi yidi dervāzesi vardur
anda iki dilber var bilmezsin ki ṣorasın

Hücresi on ikidir, yedi kapısı vardır; orada iki güzel vardır, bilmezsin ki sorabilesin.

var ḳardaşuñı öldür daḫı ʿavratuñ boşa
anaña kābin ḳıydur ḥaḳḳı ʿayān göresin

Git kardeşini öldür (nefsini yen) dahası eşini boşa (şehveti bırak); anana nikâh kıydır (sahip olduğun hassaları doğru kullan) ancak Hakkı apaçık göreceksin.

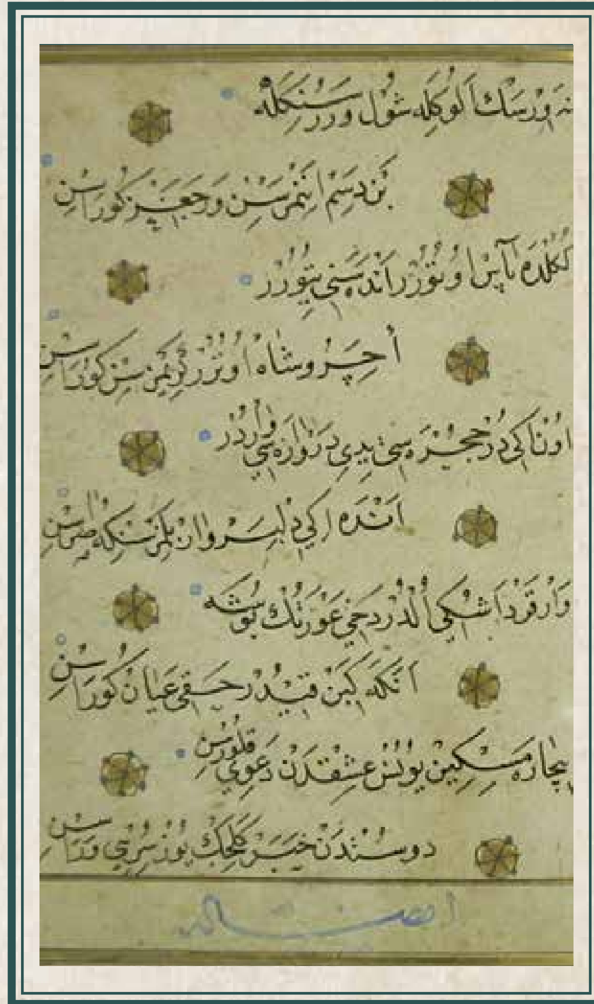
bī-çāre miskīn yūnus ʿışḳdan daʿvī ḳılursın
dostdan ḫaber gelicek yüz süriyi varasın

Çâresiz ve âciz Yunus, aşktan söz edersin; Dosttan haber gelince yüz sürüyerek gidersin.

131 [294]
eyżan lehü

[294] Gölpınarlı 131, Timurtaş 198, Tatcı 271, Babacan 131

153b *cānlar cānını buldum bu cānum yaġma olsun*
aṣṣı ziyāndan geçdüm dükkānum yaġma olsun

Canlar canını (Allah'ı) buldum, bu canım yağma olsun; kârdan ve ziyândan vaz geçtim, dükkânım yok olsun.

ben benligümden geçdüm gözüm ḥicābın açdum
dost vaṣlına irişdüm gümānum yaġma olsun

Ben benliğimden vaz geçtim, gözümün perdesini açtım; Dost'a kavuştum, tereddütüm yok olsun.

ikilikden uṣandum birlik ḫᵛānına ḳandum
derdi şarābın içdüm dermānum yaġma olsun

İkilikten bıktım, birlik sultânına (Allah) inandım; derdimin şarabını içtim, dermanım yok olsun.

varlıḳ çün sefer ḳıldı dost andan bize geldi
vīrān göñül nūr ṭoldı cihānum yaġma olsun

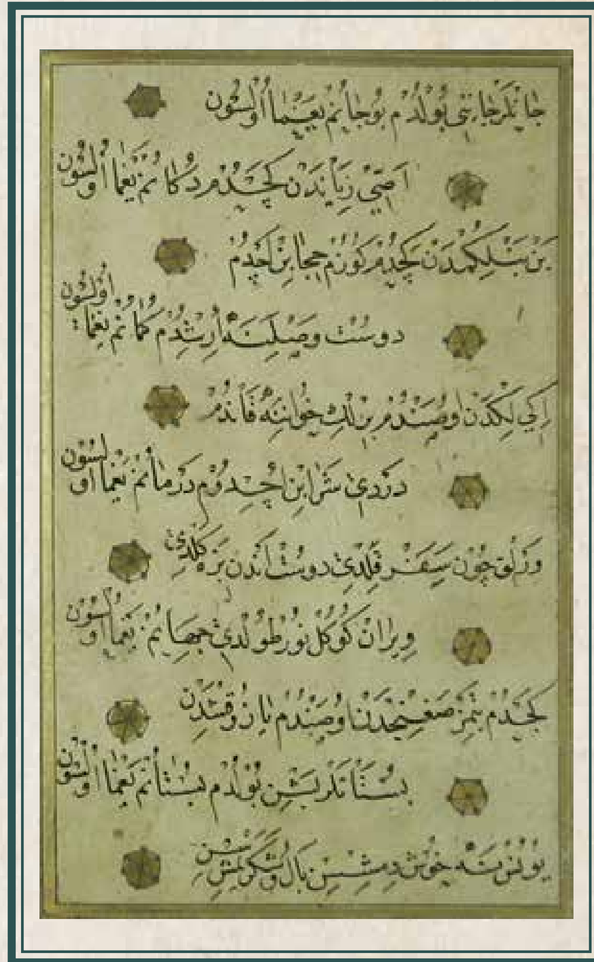
Varlık terk edince, Dost ondan sonra bize geldi; harap olmuş gönül nurla doldu, dünyam yok olsun.

geçdüm bitmez ṣaġınçdan uṣandum yaz u ḳışdan
bustānlar başın buldum bustānum yaġma olsun

Bitmez arzularımdan vaz geçtim, yaz ve kıştan usandım; ilmin kaynağını (mürşit) buldum, benlik kaynağım yok olsun.

yūnus ne ḫoş dimişsin bal u şeker yimişsin

جانمی جانانه بولدم بو جانم یغما اولسون
اسیجی زیاندن گچدم دکانم یغما اولسون
بن بنلکمدن گچدم گوزم حجابن آچدم
دوست وصلنه ارشدم گمانم یغما اولسون
ایکیلکدن اوصندم برلک خوانینه طالدم
دردی شرابن ایچدم درمانم یغما اولسون
وارلق چون سفر قلدی دوستلقدن بره گلدی
ویران گوکل نور طولدی جهانم یغما اولسون
گچدم بتمز صغندن اوصندم یاز قشندن
بستانه ارمش بولدم بستانم یغما اولسون
یونس نه خوش دمشسن بال و شکر یمشسن

154a *ballar balını buldum bu ḳovanum yaġma olsun*
Yunus ne güzel söylemişsin, (âdeta) bal şeker yemişsin; ballar balını (mürşit) buldum, bu kovanım (eski hâlim) yok olsun.

132[295]
(mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün)

eyżan lehü

eger 'ışḳ seversen̄ cān olasın
gön̄ül taḫtına sulṭān olasın
Eğer aşkı seversen can olursun; gönül tahtına sultan olursun.

seversen̄ dünyeyi miḥnet bulasın
erenler sırrını ḳaçan ṭuyasın
Dünyayı seversen sıkıntı bulursun; erenlerin (mürşit) sırrını ne zaman işiteceksin?

diken olma gül ol eren yolında
diken olursan̄ oda yanasın
Eren (mürşit) yolunda diken olma (incitme) gül ol; diken olursan (incitirsen) ateşte yanarsın.

niyāziçün buyurdı ḥaḳ namāzı
niyāzdan vāy san̄a ġāfil olasın
Allah namazı, dua için emretti; duadan habersiz olursan yazık sana!

erenler nefesin 'aṣā idin sen
[eger nefsün̄e uyarsan̄ fenāsın][296]
Erenlerin nefesini (mürşitlerin sözlerini) kendine dayanak edin; eğer nefsine uyarsan kötü duruma düşersin.

[295] Gölpınarlı 132, Timurtaş 199, Tatcı 279, Babacan 132
[296] T.

یا الله یارنی بولدوم قوانم یغمالر اولسون

ایضاً له

اگر عشقی سوررسنك جان ویلهسن ۞
کل آرتغنه سلطان اولاسن ۞
سوررسنك دنیه محنت بولاسن ۞
آرتك سیرنی قاچ طوتاسن ۞
دگنا ولك کل اول آرتغو بولسن ۞
دگنا ولوررسنك اوده بیناسن ۞
نیازیچون بوسوزنی حق نیازی ۞
نیازدن وای سکا غافل اولاسن ۞
آرتك نفسین عصا ایدرسن ۞

154b *ʿibādetler başıdur terk-i dünyā*
eger müʾmin iseñ aña inanasın
İbadetlerin ilki dünyayı (heves ve arzuyu) terk etmektir; eğer Müslümansan, buna inanmalısın.

atañ anañ ḥaḳḳın yitürdüñise
yeşil ṭonlar giyesin ṭonanasın
Anne ve babanın hakkını ödedinse; yeşil elbiseler giyip süslenirsin (manevi olarak yükselirsin).

eger ḳonşı ḥaḳı boynuñdayısa
cehennemden yarın bāḳī ḳalasın
Eğer komşu hakkı üzerinde kaldıysa; yarın cehennemde ebedi kalacaksın.

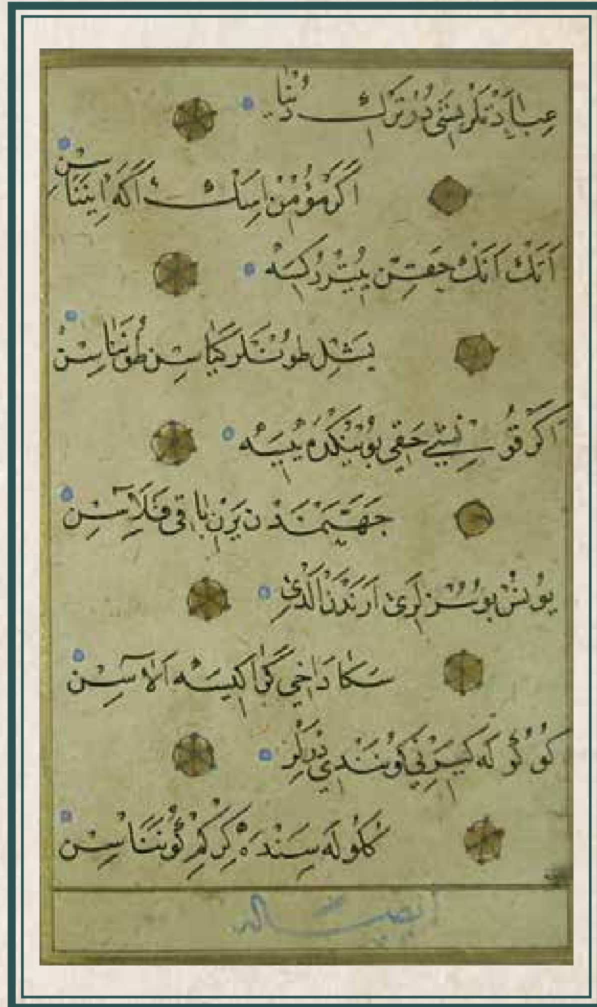
yūnus bu sözleri erenden aldı
saña daḫı gerekise alasın
Yunus, bu sözleri erenler (mürşit) aldı; sana da gerekiyorsa almalısın.

göñüle gireni gönendi dirler
göñüle sen de gir kim gönenesin
Gönüle girene huzura kavuştu derler; sen de gönüle gir ki huzurlu olasın.

133[297]
eyżan lehü

[297] Gölpınarlı 133, Timurtaş 200, Tatcı 252, Uysal 60, Babacan 133

عبادتلر بشی در ترك دنیا
اگر مؤمن ایسك آگه اینناسن
آنك آنك حقتن بیتر کسه
بیشل طونلر کیاسن طوقناسن
اگر قو نیبی حقی بو شکن بیسه
جهنمدن نیرن باقی قلاسن
یونس بو سزلری ارندن الدی
سکا داخی گکا کیسه آلاسن
کوکله کیسرفی کوندی نیدلر
کوکله سنده کرکم کوناسن

155a *ʿışḳ ilinüñ ḫaberin disem işide misin*
yoldaş olup ol yola sen bile gide misin

Aşk diyarından haber söylesem dinler misin; arkadaş olup o yola (dervişlik yoluna) benimle birlikte gelir misin?

ol ilüñ bāġı olur şerbeti ağı olur
ḳadeḥ dutmaz ol ağı nūş idüp yuda mısın

O diyarın bahçesi (dergâhı) olur, şerbeti zehir (dergâhtaki zorluklar) olur; o zehir kadehle sunulmaz (rahatlık içinde sunulmaz), içip yutar mısın (çileye talip olur musun)?

ol ilüñ zavādası cefā yuta gidesi
şeker ayruġa ṣunup sen ağı dada mısın

O diyarın azığı eziyet çekmektir; şekeri başkasına verip sen zehir içer misin (rahatlığı bırakıp çileye tabi olur musun)?

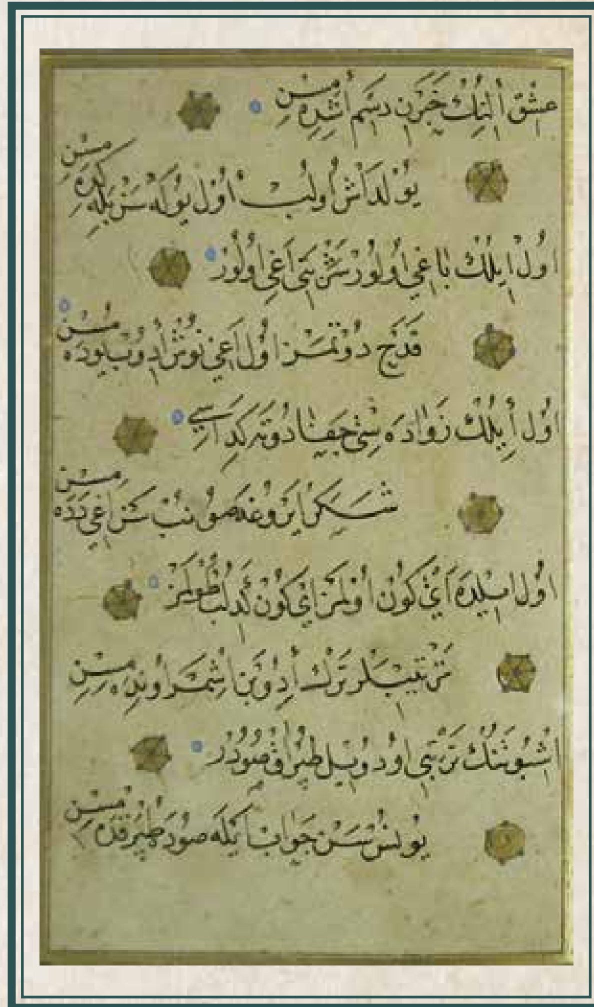
ol ilde ay gün olmaz ay gün gedilüp ṭolmaz
tertībler terk idüben işmar unıda mısın

O diyarda ay ve güneş olmaz (dünyaya benzemez), ay ve güneş batıp çıkmaz; nefsin istek ve arzularını terk edip hesabı (?) unutur musun?

iş bu tenüñ tertībi od u yil ṭopraḳ ṣudur
yūnus sen cevāb eyle ṣuda ṭopraḳda mısın

Bu beden ateş, hava, toprak ve sudan oluşmuştur; Yunus sen cevap ver, suda ve toprakta (temiz ve alçakgönüllü müsün) mısın?

عشق ألينك خمرن دشم أشدم مسن
يولداشم ولب اول يوله سن بله كرن مسن

اول ايلك باغي دولودر شيي آغي اولور
قدح دوتمز اول آغي نوش ادوب بوده مسن

اول ايلك زواده شي جفادر وتة كدر آجي
شكر ايدر و غصوب نب نسن آغي يده مسن

اول ايلده آي كون اولمز آي كون كدلب طورلر
نه تيبلر ترك ادوبنا اشمز ونده مسن

اشبونلك نه نجي اودور بل طبرق صودر
يونس سن جواب ايكه صودد طبرق مسن

134[298]
(başlık yok)

155b *ʿilmüñde ġarḳ olalı uş ben beni bilmezin*
dilile söyleyüben vaṣfuña iremezin

Senin ilmine daldığımdan beri kendimi kaybetmiş durumdayım; dil ile söyleyerek senin sıfatlarına ulaşamam.

ṣıfatuñ gelmez dile ḳandalıġuñ kim bile
ṣunʿuñ ṣaymaḳ dilile ben hīç lāyıḳ olmazın

Sıfatların dil ile söylenmez, nerede olduğunu kim bilir; ben sanatını dil ile saymaya lâyık değilim.

hem evvelsin hem āḫir ḳamu yerlerde ḥāżır
hīç maḳām yoḳdur sensüz ben niçün göremezin

Hem öncesiz hem de sonu olmayansın, her yerde bulunmaktasın; senbis hiçbir yer yoktur, ben seni niçin göremem?

görmedin delü oldum yañıldum günāh ḳıldum
uṣṣum ʿaḳlum aldurdum esridüm ayılamazın

Seni görmeden deli oldum (ilahi aşka kendimi kaybettim), yanılarak günah işledim; aklımı kaybettim, kendimden geçtim, kendime gelemem (ilahi aşkla sarhoşum).

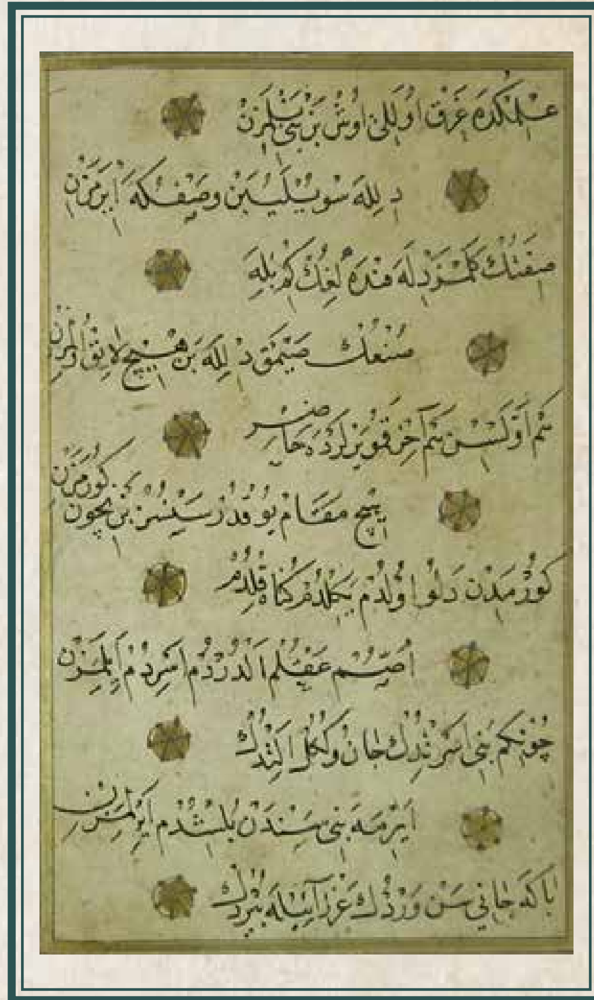
çünkim beni esritdüñ cān u göñül iletdüñ
ayırma beni senden buluşdum ayrılımazın

Beni kendimden geçirdiğinde ruh ve gönlümü aldın; beni senden ayırma, seninle buluştum (senin aşkını tattım) ayrılamam.

baña cānı sen virdüñ ʿazrāʾīle buyurduñ

[298] Gölpınarlı 134, Timurtaş 201, Tatcı 256, Uysal 48, Babacan 134

عشقکدن عارف اولالی اوش بن بنی بلمزن
دلله سویلیین وصفکه ایرمزن
صفتک کلمز دله فندر لغتک کوبله
صنعتک صیغمق دله بن هیچ لایق دکلن
نتم اولسن نتم آخر قو بزلرده حاضر
هیچ مقام بو قدر سنسز بن نیچون کورمزن
کورمدن دلو اولدم یکلدم کاه قلدم
اصیم عقلم الدردم اسردم بلمزن
چونکه بنی سزندک جان وکول اکندک
ایرمه بنی سندن بلشدم ایلمزن
یا که جانی سن ویردک عزرائیله بیردک

156a teslīm ideyin cānı yalan da'vī ḳılmazın

Bana ruhu sen verdin, Azrail'e emrettin; ruhumu teslim ederim, yalan iddiada bulunmam.

135[299]

eyżan lehü

'āşıḳlara ne diyem 'ışḳ ḫaberinden şīrīn
'ışḳıla diñleyene eydeyin birin birin

Âşıklara aşk haberinden (daha) hoş ne söyleyebilirim; aşk ile dinyelene tek tek anlatayım.

evvel yir gök yoġiken varıdı 'ışḳ bünyādı
'ışḳ ḳadīmdür ezelī 'ışḳ getürdi ne varın

Yer ve gök yaratılmadan önce aşk binası vardı; aşk öncesi ve sonu olmayandır, ne varsa aşk getirdi.

evvel ezel bezminde kim dost yüzin gördiyise
anuñ cānıdur 'āşıḳ şor andan 'ışḳ ḫaberin

Elest Bezmi'nde kim Dost'un yüzünü gördüyse; onun ruhu âşıktır, aşk haberini ona sor.

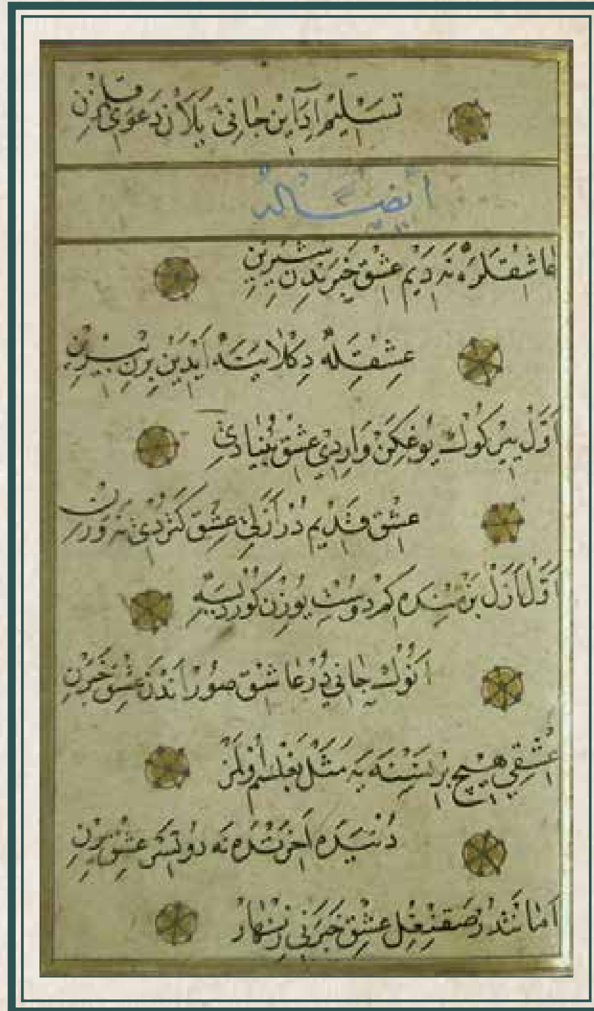
'ışḳı hīç bir nesneye meṡel bağlasam olmaz
dünyede āḫiretde ne dutısar 'ışḳ yirin

Aşkı hiçbir bir şeye benzetsem olmaz; dünyada ve ahirette aşkın yerini ne tutacak?

emānetdür şaḳınġıl 'ışḳ ḫaberini zinhār

[299] Gölpınarlı 135, Timurtaş 202, Tatcı 254, Uysal 204, Babacan 135

تسلیم ایدا بن جانی یلان دعوی قلان

ایضا له

عاشقلره نه دیم عشق خبریدن بشیرین

عشقله دکل ایسه ایدین بر بشیرین

اول بر کوک یوغیکن واردی عشق بنیادی

عشق قدیم در ازلی عشق کزردی نور ورن

اول ازل بن سنکله کردوت یوزن کوردیسه

اونوک جانی دیرعاشق صوراندن عشق خبرن

عشقی هیچ بر نسنه یه مثل بکلمیم اولمز

دنیسی کم آخرتی نه دورتی عشق یرن

آما انندصقنغل عشق خبرنی نهار

156b *oturup degme yerde söylemeye ʿışḳuñ sözin*

Aşk haberi (bilgisi) emanettir, koru, sakın; herhangi bir yerde aşk sözünü söyleme.

ṣarrāflaruñ ḳatında ḳāʿide şöyledürür
ḳadrini bilmez kişiye göstermedi gevherin

Sarrafların arasında şöyle bir kural vardır; değerini bilmeyen kişiye mücevher gösterilmez.

yūnus ḥavṣalası ʿışḳıla ṭolmışdurur
derdin ṣaḳlıyamadı geñsüz söyler ʿışḳ dilin

Yunus'un zihni aşk ile dolmuştur; derdini saklayamadı, istemeden (istemsizce) aşk sözünü söyler.

***136**[300]*

ve lehū elbesehu 'llāhu ḥulele ġufrānehu

bunca göñül iledüp cihāna sulṭān mısın
ḥükmüñ cānlara geçer cān içinde cān mısın

Bunca gönülleri alan dünyaya sultan mısın; emrin gönüllere geçer, gönül içinde gönül müsün?

baḳışuñ biñ cān alur derdüñ yürekde ḳalur
gören gendüden varur ʿuşşāḳa ḳurʾān mısın

Bakışın bin can alır, üzüntün kalpte kalır; seni gören kendini kaybeder, âşıklara Kur'an (mürşit) mısın?

uçan ḳuşlar uçunur seni yel görse ṭurur

[300] Gölpınarlı 136, Timurtaş 203, Tatcı 257, Uysal 18, Babacan 136

اوروب دکمه یرده سویلیه عشقک سوزین

صنما فلک قندن قماعن سونکلیه دردر

قدرنی بلمز کیشیه کوسترمدی کوهرین

یونسک خوصله سی عشقله طولمشدر

دردین صقلمدی کلسن سویلر عشقی دلن

ولنا البسیط سعدلک عمره

بوغنجه کبی کلدوب جهانه سلطانی سن

حکمتک جانلره کچر جانلر ایچنده سلطانی سن

نقشک بیلک جانا کوردکده یورکم قاور

کورن کشی عودن ور عشقا قمو انسی سن

اوچن قوشلر اوچینوری سنی کورنجه طورر

157a *divler ḫükmüñe girür belḳīs süleymān mısın*

Uçan kuşların korkudan benzi solar, esen rüzgâr seni görse durur; cinler emrin altına girer, Belkıs, Süleyman mısın?

yüzüñden gün dutulur ay doġmaya utanur
gören heybete ḳalur yūsuf-ı kenʿān mısın

Yüzünün parlaklığından güneş tutulur, ay doğmaya utanır; seni gören hayret eder, Ken'anlı Yusuf Peygamber misin?

ölü görse dirilür ḳalıbına cānı gelür
ṭopraḳdan āvāz gelür ʿīsī bin meryem misin

Ölü görse dirilir, bedenine can gelir; topraktan ses gelir, Meryem oğlu İsa mısın?

ʿışḳuñ dīne şūr eyler aṣlana zencīr eyler
ḳatı ṭaşı mūm eyler yoḳsa ferhād sen misin

Aşkın inanca coşku verir, aslana zincir eyler (azgın nefsi terbiye eder); katı taşı mum eyler (katı kalpleri yumuşatır) yoksa Ferhat mısın?

ʿışḳuñ ḥaḳḳa irgürür ol gözler dīdār görür
görenler baş indürür ibrāhīm edhem misin

Aşkın Hakk'a ulaştırır, o gözler Allah'ın nurunu müşadede eder; görenler itaat eder, İbrahim Ethem misin?

yüzüñ dīdār nūrıdur ṣaçuñ miʿrāc dünidür
gören cānın unıdur faḫr-ı ālem sen misin

Yüzün Allah'ın nuru (gibi parlak), saçın Miraç gecesi (gibi siyah); seni gören kendini unutur, âlemlerin övüncü Hz. Muhammet misin?

دیولر حکموکه کیرر بلقیس سلیمانیمیسن
یونکدن کون دونلور آیی وغمزه اوتر
کورن هیبتده قلور یوسف کنعانیمیسن
اوکورشنه دیرلور قالبنه جانی کلور
طپراقدن آواز کلور عیسی بن مریممیسن
عشقک دینده شور ایلر اصلانلر زنجیر ایلر
فانی طبیعی موم ایلر یوقسه فرهاد سنمیسن
عشقک حقته ازکورر اول کوزلر دیدار کورر
کورنلر باش ایندررر ابراهیم ادهممیسن
یونک دیدار نوری در صحبتک معراج دونیدر
کورن جانی اونی در فخر عالم سنمیسن

157b *yūnus sevdügüñ gözle ʿışḳ yolını key izle*
rāzı gönülde gizle söze ḥākim sen misin

Yunus sevdiğini takip et (onun yolunda ol), aşk yolunu çok yürü; ilahi sırrı gönülde sakla, söze hâkim sen misin?

137[301]
eyżan lehū

sen cānuñdan geçmedin cānān ārzū ḳılursun
bilden zünnār kesmedin īmān ārzū ḳılursun

Sen canını feda etmeden (sevgili uğrunda cefa çekmeden) sevgiliyi arzularsın; belinden keşiş kuşağını çıkarmadan (iman için çaba sarf etmeden) iman arzularsın.

men ʿarefe nefsehū dirsin evet degülsin
melāʾikden yuḳaru seyrān ārzū ḳılursun

"Nefsini bilen Rabbini bilir" dersin ama yapmazsın; meleklerden yukarıda olmayı arzularsın.

ṭıfl-ı nāresteyiken etegüñ at idinüp
ele çevgān almadın meydān ārzū ḳılursun

Küçük bir çocukken elbiseni (hayalen) at yapıp; eline çevgan almadan (gerçekte hiçbir şey yokken) meydan arzularsın.

bilimedüñ sen seni ṣadefde ne cevhersin
mıṣra sulṭān olmadın kenʿān ārzū ḳılursun

Sen seni bilemedin, sadefte saklı inci gibisin (çok değerlisin); Mısır'a sultan olmadan (emek çekmeden) Ken'an diyarını (vuslatı) arzularsın.

[301] Gölpınarlı137, Timurtaş 204, Tatcı 255, Uysal 167, Babacan 137

یونس سودکك کوزله عشق یولنی کیزله
تاری کوکلدن کوزله سوزه حاکم سنی ایسن

ایضا له

سن جانکدن کچمدن جانان آرزولرسن
بیلدن زنار کسمدن ایمان آرزولرسن
من عرف نفسه درسن اوت دکلسن
ملا ایکدن یوقرو سیران آرزولرسن
طفل نارسته یکن اتمك آتن دوب
اله چوکان المدن میدان آرزولرسن
بلمدن سن سنی صدقن نه جوهرسن
مصره سلطان اولمدن کنعان آرزولرسن

158a *yūnus imdi her derde eyyūb gibi ṣabr eyle*
derde [ḳatlanamazsın][302] *dermān ārzū ḳılursun*

Yunus şimdi her derde Eyyüp Peygamber gibi sabret; derde katlanamazsın derman arzularsın.

138[303]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)
ve lehü eyżan

dost yüzini göricek niçe ḳarār ḳılsun cān
şöyle yaġmaya verür [ol demde][304] *yüz biñ zühd ü īmān*

Dost yüzünü görünce (ilahi nurlar nasip olunca) gönül nasıl rahat etsin; o yüz bin takva ve inancı perişan eder.

ṭaʿna yoḳdur ʿāşıḳlara her ne ḥāle dönerise
fermān ol[ı]maz[305] *gendüye müşāhedeye ġarḳ olan*

Her ne hâlde olurlarsa olsunlar âşıklara kınama yoktur; ilahi nurlarla dolu olan kişi için emir gerekmez.

cān u göñül fehm ü ʿaḳl ʿışḳ mevcine ġarḳ olıcaḳ
neyile añsun ol kişi yazuḳ müzd aṣṣı ziyān

Ruh ve gönül, anlayış ve akıl aşk dalgasında boğulunca (kaybolup gidince); o kişi sevap ve günahı, kâr ve zararı ne ile bilsin?

cān[ın]da[306] *gözi yoḳ kişi görmeyiser dost yüzin*
gözsüz niçe fehm eylesün ne rengedür işbu cihān

Gönül gözü olmayan kişi Dost'u göremez; kör olan bu dünya ne renktedir, nasıl bilebilir!

---

302 T., F: "ḳatlanmazısañ"

303 Gölpınarlı 138, Timurtaş 205, Tatcı 259, Uysal 84, Babacan 138

304 T.

305 T.

306 T.

یونس اولدی قعر دردده ایوب کبی صبر ایله
دردده قالمیش سک درمان آرزو قیلور ایسن

وله ایضا

دوست یوزینی کورجک نجه فدا قیلسون جان
شویله یغمایه ویرر یوزینک زهدی ایمان
طعنه یوقدر عاشقلره هر حاله دوزرسه
فرمان اولمزلر ندور مشاهده یه غرق اولان
جان و کوکل فهم و عقل عشق موجنده غرق اولدی
نیله کسون اول کیشی ایاز سر دلسی زبان
جانم کوزی یوق کبی کورمییر دوست یوزن
کورن سنی نجه فهم ایلسون نه رنکله در اشبو جهان

158b *yüz biñ melik selāṭīn dost yüzini göreyidi*
terk ideydi ten tertībin ʿizzet ü leşker ḫānumān
Yüz bin sultan ve padişah Dost yüzünü görseydi; nefsin arzularını, şanı ve maddi cesareti, mal ve mülkü terk etseydi!

ʿāşıḳ niçe ḫarābısa vilāyeti artadurur
anuñiçün ki dāyimā vīrāndadur genc-i nihān
Âşık ne kadar kendinden geçmişse manevi makamı o kadar yüksektir; onun için gizli hazinesi (gönlü) sürekli darma dağınıktır (dertlidir).

ʿayne ʾl-yaḳīn gören kişi ırmaz gözin dost yüzinden
niçe görebilsün anı bu sevüden ṭaşra duran
Dost'u bizzat gören kişi, onun yüzünden gözünü ayıramaz; bu sevgiden haberi olmayan kişi onu nasıl görebilsin!

yūnusa bu ʿışḳ ḳızġını ḳomaz dilin dutayıdı
ʿāşıḳa maʿşūḳ rāzını dürüst diyemeye lisān
Bu aşk ateşi Yunus'un dilini tutmasına izin vermez; dil, âşığa sevgilinin sırrını tam söylemez.

139 [307]
(mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün)

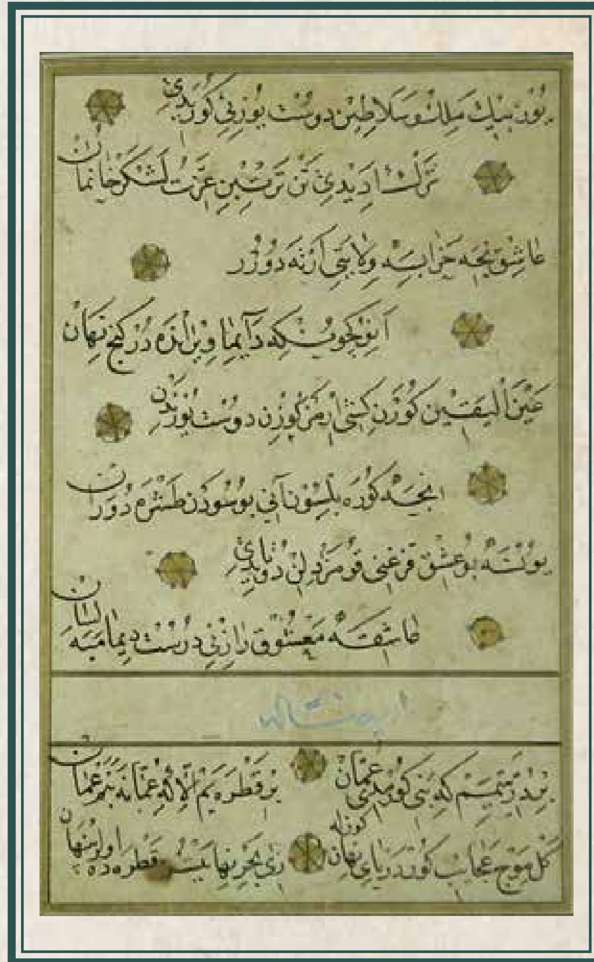
eyżan lehü

bir dürr-i yetīmem ki görmedi beni [308] *ʿummān*
bir ḳaṭreyem illā ki ʿummāna benem ʿummān
Bir benzersiz ve iri inciyim (kâmil insanım), okyanus (Allah'ın sınırsız ilim ve nur varlığı) beni görmedi (manevi örtüyü kaldırmadı); bir damlayım ama okyanusa okyanusluk eden benim.

gel mevc-i ʿācāyib gör deryā-yı nihān gözle
zī-baḥr-i nihāyetsüz ḳaṭrede olur nihān
Gel, hayrette bırakan dalgayı (Allah'ın tecellilerini) gör, gizli okyanusu (ilim ve nur âlemini) gözlemle; Allah, bir damlada gizlidir (isim ve sıfatları orada tecelli eder).

---

[307] Gölpınarlı 139, Timurtaş 206, Tatcı 260, Uysal 193, Babacan 139
[308] T., F: "beni görmedi"

بوده بیك ملك و سلاطین دوست بوزنی كوردی
ترك ایدیدی تن ترتیبن عزت لشكر جانمان

عاشقه بیچه خرابه و بلایه آرنه دوررر
اینچكوك كه دایما ویرانه دركنج نهان

عین الیقین كوزدن كیتی امر كوزن دوست بوزدن
بیچه كوره بلسون آنی بو سوزدن طشره دوران

یولنه بو عشق و غنی و مردلی دونیای
عاشقه معشوق ایرنی درست دیمامه البان

ایضا له

بدر متمم كه بنی كورمدی عمان — بر قطره یم الا ایم عمانه بحر عمان
كل موج عجایب كوكندر یای نهان — زری بحر بهاییت قطره ده اولنها

159a *oḳu[ya]madı* [309] *mevzūn leylī adını mecnūn*
hem leylīyidüm anda hem mecnūnıdum ḥayrān

Âşık (kendinden geçmiş olduğu için) sevgilinin adını düzgün söyleyemedi; ben orada hem sevgiliydim hem de kendinden geçmiş âşıktım.

bu ʿālem-i kes̱retde sen yūsuf u men yaʿḳūb
ol ālem-i vaḥdetde ne yūsuf u ne kenʿān

Bu dünyada (varlık âleminde) sen Yusuf (sevgili), ben Yakup (âşık); o birlik âleminde (Allah'ta birlik) ne Yusuf (sevgili) ve Kenan (vuslat) vardır!

adum yūnus olduġı bu cism belāsıdur
adum ṣorar olursañ sulṭāna benem sulṭān

Adımın Yunus olması, bu bedenin bir cezasıdır; Sultan'a adımı soracak olursan sultan benim.

140 [310]

eyżan lehü

ol cān ḳaçan öliser sen aña cān olasın
ölmiş göñül dirile andaki sen olasın

(Allahım) sen ona can olunca o can nasıl ölebilir; ölmüş gönül, ancak sen o gönülde olunca dirilir.

ölmeklik [311] *dirlik ola ölmesüz dirlik bula*
ölmiş göñül dirile şundaki sen olasın

Ölüm hayat olursa ölümsüz hayat bulunur; ölmüş gönül, ancak sen o gönülde olunca dirilir.

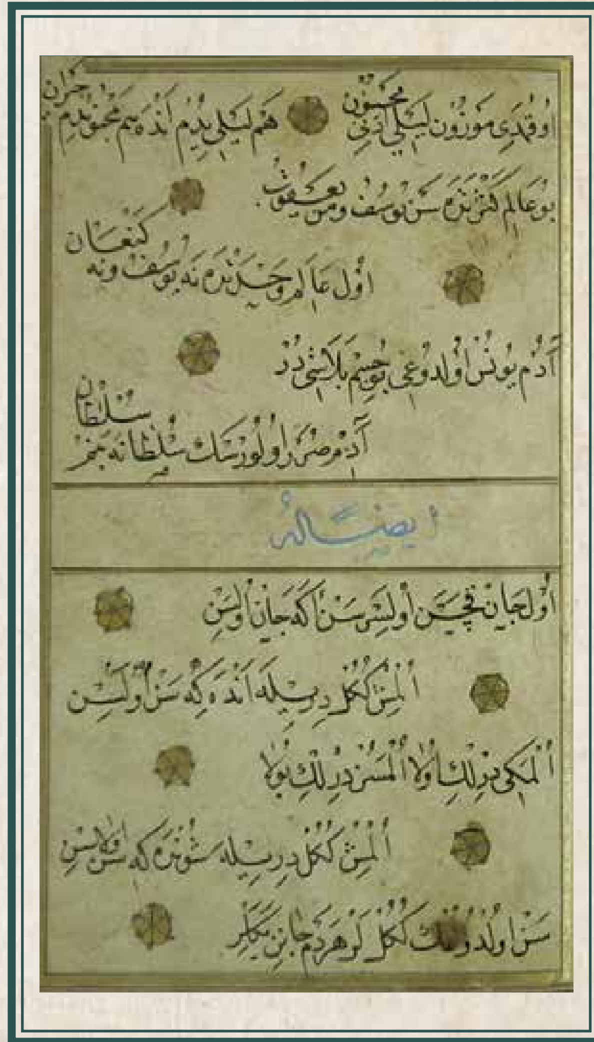
sen olduġuñ gönüller her dem cānın yeñiler

[309] T.

[310] Gölpınarlı 140, Timurtaş 207, Tatcı 261, Uysal 100, Babacan 140

[311] T., F: "ölmeği"

اوقدی موزونن لیلی آدنی مجنون هم لیلی یدم انده هم مجنون یدم حیران

بو عالم قرنین سن یوسف ومن یعقوب

اول عالم وجیدنم نه یوسف ونه کنعان

آدم یونس اولدوغی بو جسم بلا ایچنده

آدم مصر اولور سن سلطانه بجز سلطان

ایضاً له

اول جانه نجه سن اولیشسن که جان اولسن

المز کشی دریله انده که سن اولسن

الکی دیرلنا ولا المسر دیرلک بولا

المز کشی دریله شونم که سن اولسن

سن اولدوغی کشی لر هر دم جانن یکلر

159b *güç olmaz ol dīvānda ḥākimi sen olasın*

Senin olduğun gönüller, her an kendini yeniler; gönül divanında sen hâkim olursan zorluk çıkmaz.

cān bedenden uçıcaḳ menziline göçicek
ol cihāna geçicek göze ʿayān olasın

Ruh bedenden ayrılınca, yerine gidince; o dünyaya geçince göze görünür olursun.

tozını yil almaya bir ẕerre ayrılmaya
ʿāşıḳ cānı ölmeye maʿşūḳı sen olasın

Rüzgâr tozunu almasın, bir zerre ayrılmasın; sevdiği sen olunca, âşığın canı ölmez.

yūnus sen ʿāşıḳısañ ʿışḳa muvāfıḳısañ
ḳorḳma ger ʿāşıḳısañ ne olursañ olasın

Yunus sen âşıksan, aşka uygunsan; korkma, eğer âşıksan ne olursan ol.

141 [312]

eyżan lehü

ḥaḳdan gelen şerbeti içdük el-ḥamdüli ʾllāh
şol ḳudret deñizini geçdük el-ḥamdüli ʾllāh

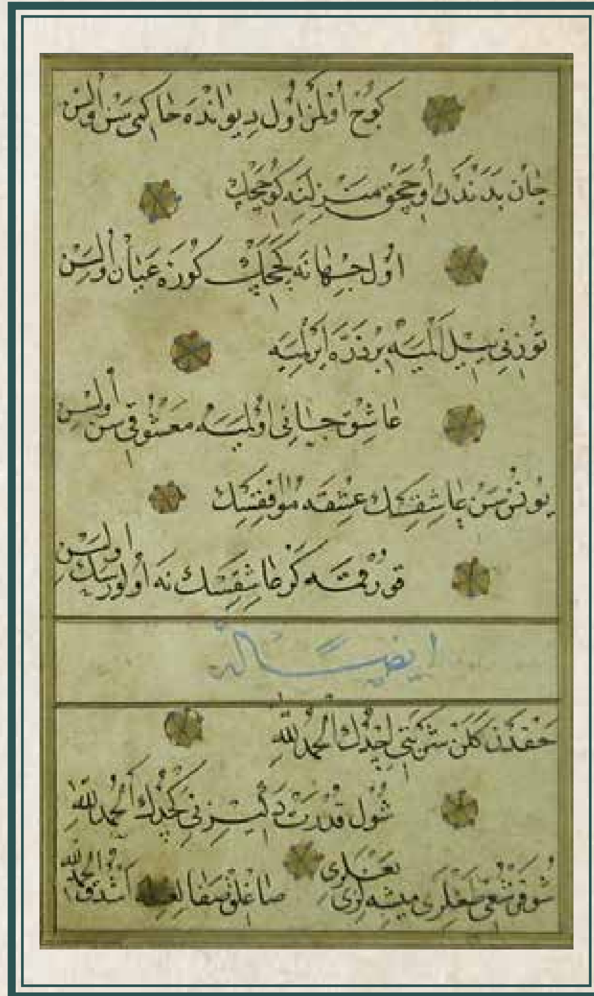
Allah'a şükürler olsun, ilahî aşka ulaştık; Allah'a şükürler olsun bu yoldaki tüm engelleri aştık.

şu ḳarşuġı ṭaġları mişeleri bāġları
ṣaġlıḳ ṣafālıġıla aşduḳ el-ḥamdüli ʾllāh

Maneviyat yolundaki engeleri (nefsin arzu ve istelerini) gönül rahatlığı ile aştık, Allah'a şükürler olsun.

312 Gölpınarlı 141, Timurtaş 227, Tatcı 292, Babacan 141

کوچ اولمز اول دیوانده حاکمی سن اولسن
جان بدندن اوچوب منزلنه کوچجک
اول جهانه کچجک کوزنه عیان اولسن
توتدیغنی یل المیه بر قده ایرلمیه
عاشق جانی اولمیه معشوقی سن اولسن
یونس سن عاشقسک عشقده موفقسک
قورقمه کر عاشقسک نه اولورسک اولسن

ایضا له

حقدن کلن شربتی ایچدک الحمد لله
شول قدرت دکزینی کچدک الحمد لله
شو قرشوکی طاغلری میشه لو باغلری
صاغلق صفالغله آشدق الحمد لله

160a *ḳurı[yı]duk*[313] *yaş olduḳ ḳanatlanduḳ ḳuş olduḳ*
birbirmize iş olduḳ uçduḳ el-ḥamdüli ʾllāh

Câhildik bilgilendik, maneviyatta yol aldık; birbirimize (mürşit-mürit) dost olduk, maneviyatta ilerledik, Allah'a şükürler olsun.

varduġumuz illere şol ṣafā göñüllere
ḫalḳa ṭapduḳ maʿnīsin ṣaçduḳ el-ḥamdüli ʾllāh

Gittiğimiz yerlere, şu safalı gönüllere; halka Tapduk'un öğretisini ulaştırdık, Allah'a şükürler olsun.

beri gel barışalum yadısañ bilişelüm
atumuz eyerlendi eşdük el-ḥamdüli ʾllāh

Buraya gel, barışalım; yabancıysan tanışalım; atımız eyerlendi hızla yola koyulduk, Allah'a şükürler olsun.

indük rūmı ḳışladuḳ çün çok ḫayr u şer işledük
uş bahār geldi girü göçdük el-ḥamdüli ʾllāh

Çok iyi ve kötü işlerimiz oldu, nefis terbiyesinden geçtik; şimdi manevi huzura erdik, Allah'a şükürler olsun.

dirfillü bıñar olduḳ irkildük ırmaġ olduḳ
aḳduḳ deñize ṭolduḳ ṭaşduḳ el-ḥamdüli ʾllāh

Cılız pınar idik, toplandık ırmak olduk; aktık, denize ulaştık, taştık (maneviyat yolunda menzile ulaştık) Allah'a şükürler olsun.

ṭapduġuñ ṭapusında ḳul olduḳ ḳapusında

[313] T.

قندق تاش اولدوق قتلندق قوش اولدق

بر برمزه ايش اولدك وجدوق الحمد لله

واردق عشقمز ايللره شول صفالو كوكللره

خليفه طپدق معنيسن صحيح اولدق الحمد لله

بيك كز باروب آلم يادسنك بيلمنالم

المز ابرلندي اسندك الحمد لله

انده رومي قلندق چوق خير وشر اشلدك

اوش بهار كلدي كرو جدك الحمد لله

درفللو بكا داولدق اركلدك ارماغ اولدق

اقدوق دكزه طشدوق الحمد لله

طپندغمز طپوسنه قول اولدق موسنسن

160b *yūnus miskīn çigidük*[314] *bişdük*[315] *el-ḥamdüli ʾllāh*
Tapduk'un manevi huzurunda bulunduk, ona hizmet ettik; Yunus, âciz ve câhildik, olgunlaştık, Allah'a şükürler olsun.

142[316]
eyżan lehü

zinhār göñül evinde dutma yavuz endīşe
biregüyiçün ḳuyı ḳazup ʿāḳıbet gendü düşe
Sakın gönlünde kötü fikir besleme; birisi için kuyu kazarsan sonunda kendin düşersin (kurduğun tuzaklara önünde sonunda kendin tutulursun).

gendüye yaramazı biregüye ṣanan ol
adı müsülmān anuñ gendü beñzer keşīşe
Kendi işine yaramayanı başkası için uygun gören kişi; onun adı Müslüman ancak kendi keşişe (papaza) benzer.

ḳomaduġuñ aradan nesneyi götürmegil
ḳomaduġın götürmek budura yatlu pīşe
Terk etmediğin şeyi ortadan kaldırma; terk etmediğini ortadan kaldırmak işte budur kötü davranış!

yarın ḥaḳ dīdārını görmeyiser üç kişi
biri diñçi biri ḳovucı biri ġammāzdur peşe
Yarın ahirette üç kişi Hakk'ın yüzünü (ilahi nurun tecellisini) göremeyecek; biri laf taşıyan, biri dedikoducu ve diğeri kaş gözle işaret eden (fitleyen).

yūnusdan bir naṣīḥat dutan yavuz olmaya

[314] T., F: "çiğidi"
[315] T., F: "bişdi"
[316] Gölpınarlı 142, Timurtaş 228, Tatcı 293, Uysal 109, Babacan 142

یونس مسکین چکدی بشدی الحمد لله

ایضا له

زنهار کوکل اوینمه دونمه یوز اکدیشه

بکو چون قونی قویب عاقبت کندو دوشه

کندو یره یومرقی بر کوبه صنی اولا

اکری مسلمانانک کندو بکوزلشیشه

قومدوغلش آردن نسنه کوزمکل

قومدوغن کوتورمک بودره بیلوبیشه

یاردن حق دیداری کوزمسرا اوچ کیشی

بر بخی بر قوجی بر دخی غماز دریشه

یونسدن بر نصیحت دوکن نوز اولمیه

161a *bil kim eyü sözile her bir iş gelür başa*

Yunus'tan bir öğüt dinleyen, kötü olmaz; bil ki iyi söz ile her bir iş tamamlanır.

143 [317]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

ḫoşdur eger yürürisem ʿışḳ odına yana yana
pes yanmadın niçe olam çün ʿışḳ odı düşdi cāna

Eğer aşkın ateşine yana yana yürürsem benim için hoştur (aşkın yakıcı derdini çekmeye gönül hoşluğu ile talibim); yanmadan nasıl olgunlaşabilirim çünkü aşk ateşi gönlüme düştü.

bu işler temām olıcaḳ ḫalvet olur maʿşūḳıla
maʿşūḳ yüzin gören kişi gerek yana vu dükene

Bu işler tamamlanınca sevgili ile vuslat olur; sevgilinin yüzünü gören kişi yanar ve tükenir.

her nesne çig olıcaġaz od olmayınca bişmez ol
benüm dirligüm çigidi ʿışḳ odı oldı bahāne

Bir nesne çiğ olduğunda ateş olmadan pişmez; benim hayat tarzım da çiğdi (eksikliklerim çoktu), aşk ateşi bana sebep oldu (olgunlaştım).

benüm dostıla bāzārum yaradılalıdan degül
severidük maʿşūḳayı henūz gelmedin cihāna

Benim Dost ile alış verişim (münesebetim) yaratıldıktan sonra değil; henüz cihana gelmeden önce Sevgiliyi severdim.

ʿışḳ maʿşūḳı ṭapduḳdur[ur] [318] *yūnus ḳuldur ol ḳapuda*

[317] Gölpınarlı 143, Timurtaş 229, Tatcı 294, Uysal 61, Babacan 143

[318] T.

بیلگم ایو سوزله هر بر ایش کلور ابنه

ایضا له

خوشندارا کزیوروروزم عشق اودنده بیله

بن یانم ندنجه اولورخون عشق اودی دوشدی جانمه

بو ایشلر تمام اولجق خلوت اولور معشوق ایله

معشوق یوزن کورن کبی کرک بیته ودوکه

هر نسنه جنبش اولجق اوردا المنجه تیمار اول

بن دیلکم چکیدی عشق اودی ... اولدی نیجه

بنم دوشتله بازارکم بزده ایلدن دکل

سواردله معشوق هنوز کلمدن جهانه

عشق معشوقی صیدقدر یونس قولدر اولقوده

161b *gedālarına luṭf itmek hem ḳāʿidedür sulṭāna*

Aşk sevgilisi Tapduk'tur, Yunus o mürşide kuldur (öğrencidir); fakirlere (feyze muhtaç olanlara) ikramda bulunmak (feyiz vermek), sultanlar (mürşitler) için bir kuraldır.

***144*[319]**

(fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün)

eyżan lehü

ʿāşıḳ oldum erene irmegile
ḥaḳḳı buldum er yüzin görmegile

Bir mürşit buldum, ona âşık oldum, mürşidin yüzünü görmekle (ona tabi olmakla) Hakkı'ı buldum (onun yoluna girdim).

ere irdüm erde buldum maḳṣūdum
bulımadum ṭaşradan ṣormağıla

Bir mürşide ulaştım, aradığımı (maneviyatı) onda buldum; mürşidin dışında (maneviyat yolunun dışında) bulamadım.

her yire baḳdumısa er oturur
göñlin aldum yüz yere sürmegile

Her nereyi araştırdımsa mürşidi orada gördüm; âcizliğimi göstermekle onun gönlünü aldım (beni dervişliğe kabul etti).

ḫaḳdan irer dürlü naṣīb cānlara
olmazımış kaʿbeye varmağıla

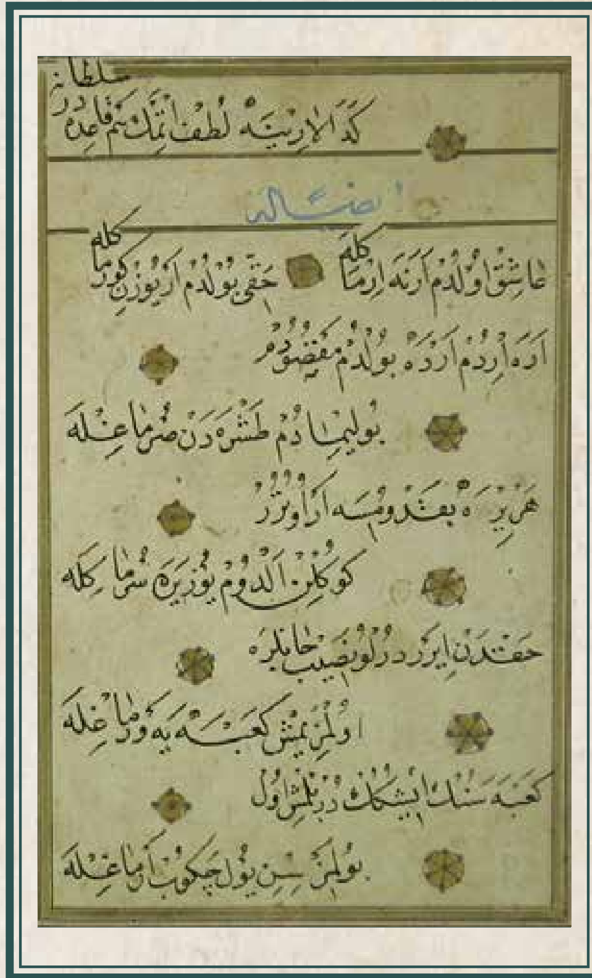
Hak'dan insanlara türlü şeyler nasip olur; (yalnız) Kâbe'ye gitmekle bu nasip gelmezmiş.

kaʿbe senüñ işügüñdür bilmiş ol
bulımazsın yol çeküp armağıla

Kâbe senin (giriş) kapındır (başlangıcındır), bunu bil; (yalnızca) yol gidip, yorularak (Hakk'ı) bulamazsın.

[319] Gölpınarlı 144, Timurtaş 230, Tatcı 296, Uysal 124, Babacan 144

کدالارینه لطف ایتدک نم قادر عدم سلطانم

ایضاً له

عاشق اولدم آرینه ایرمه‌ما کلم
حقی بولدم آیوزن کورمه‌ما کلم

آره ایردم آرده بولدم مقصودم
بولیمادم طشره‌دن صورماغله

هر یره بغدو مسه آراوزرر
کوکلن الدوم یوزدیرن سرماکله

حقدن ایرکدرلو نصیب جانلره
اولمز یمش کعبه‌یه وارماغله

کعبه سنک ایشکک دربلمز اول
بولمز سن یول چکوب آرماغله

162a *bıñarıdum ḳıldı erenler*[320] *naẓar*
deñiz oldum dört yaña ırmaġıla

Pınardım (hiçtim) mürşidim nazar kıldı (manevi yol gösterici oldu); ırmak olup (manevi yolculuğu sürdürüp) denize ulaştım (hakikate erdim).

ün geldi yūnus dur durdum öri
gözüm açdı ḳulaġum burmaġıla

Bir ses geldi "Yunus dur!" ayağa kalktım (kendime geldim); beni uyarmakla gözümü açtı (hakikati gördüm).

145[321]
eyżan lehū

göñül nite dölene maʿşūḳın bulmayınca
kimse ʿāşıḳ mı olur göñülsüz ḳalmayınca

Gönül sevdiğini (mürşidini) bulamayınca nasıl sakinleşir; kişi alçakgönüllü olmayınca âşık mı olur?

göñüldür egen anı yesīr eyleyen seni
kimdür āzād eyleyen sen yesīr olmayınca

Seni tutsak eden ve onu meylettiren gönüldür; sen tutsak olmayınca seni kim özgür bırakır?

boynı zencīrlü geldük key ḳatı yesīr olduḳ
er naẓar eylemedi ḥālümüz bilmeyince

Köle gibi geldik, güç tutsak olduk; manevi durumumuzu bilmeyince nazar eylemedi (feyizle bakmadı).

yedi nişān gerekdür ḥaḳīḳate irene
sevdügi girmez ele sevdükler virmeyince

Hakikate ermek isteyene yedi işaret (nefsin terbiyesi yolunda yedi mertebe) gerekir; sevdilerinden vermeyince sevdiğini ele geçiremezsin.

---

[320] T., F: "erenler ḳıldı"

[321] Gölpınarlı 145, Timurtaş 231, Tatcı 297, Uysal 216, Babacan 145

بیکاردم ارننگ قلدی نظر ❁ دیکزا اولدم دریت کار ما علا

اون کلدی بو نس ورد دردم اوزی ❁

❁ کوزم ایحدی قولم برما رغله

المسئله

کلل ته دولته معشوقن بو سینجه ❁

کمسه عاشقی اولور کلل سر قلمیجه

کلل دراکن ای بسیر ایلین سنی ❁

کم دوزا دالیکن سن بسیرق السنجه

بونیغ تجنبر لو کلد کی فنی نسیر اولدق ❁

اونظر ایلما دی حالمز بسلیمجه

یدی نشان کرکد حقیقت ارشد ❁ سودوکی کرمز الله نو کرد سنجه

162b *sözi yūnusdan işit kibir ḳılma dut ögüt*
ʿimāret olmayasın tā ḫarāb olmayınca

Sözü Yunus'tan dinle, kendini büyük görme, öğüt dinle; dağılmadan toplanamazsın.

146[322]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

vaṣlat ḥālin eydiserem vaṣlat ḥālin bilenlere
yidi dürlü nişān gerek ḥaḳīḳate irenlere

Allah ile manen buluşmayı (ilahi nura kavuşmayı) idrak edenlere bunu söyleyeceğim; gerçeğe kavuşanlara yedi türlü işaret vardır.

[bu][323] *yidisinden birisi eksük olursa olmaya*
bir nesne eksük gerekmez bu ṣarp yola varanlara

Bu yedisinden birisi eksik olursa olmaz; bu zorlu yolda bir eksik (bile) olmaz.

evvel nişānı budurur yermeye cümle milleti
yerenler yerini ḳaldı yir degmedi yerenlere

Birincisinin işareti şudur, hiç kimseyi eleştirmesin; eleştirenler (eleştirdiklerinin) yerini aldılar, eleştirenlere yerleri yakışmadı.

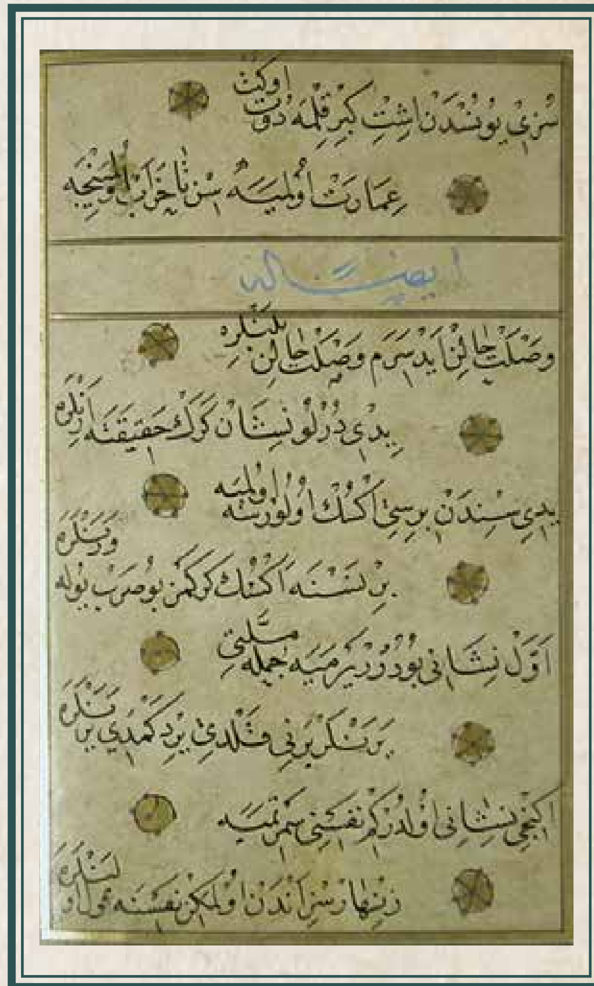
ikinci nişānı oldur kim nefsini semirtmeye
zinhār siz andan olmañuz[324] *nefsine ḳul olanlara*

İkincisinin işareti şudur, nefsini şımartmasın; sakın nefsinin isteklerine köle olanlardan olma.

---

[322] Gölpınarlı 146, Timurtaş 232, Tatcı 298, Babacan 146
[323] T.
[324] T., F: "olmañız"

سوزی بو سندن ایشت کیر قلبه دوت اوکت
رعایت اولمیه سن تا خراب الحجه

ایضاً له

وصلت حالنی ایدرسم وصلت حالن بلره
ییدی درلو نشان کرك حقیقتده ازلی
ییدی سندن برسی اکسك اولورسه اولمیه
بر نشنه اکسك کرکمز بو صرب بوله ویرملی
اول نشانی بودر دیرمیه جمله مسلمی
بو نکر برنی قلدی بر کمدی بن فکلو
ایکنجی نشانی اولدر کم نفسکنی سن تمیه
زنهار سن ایندن اولکن نفسنه مولاو لسلو

163a *üçünci nişānı budur cümle heveslerden geçe*
hevesler eri yolda ḳor yitemez yol varanlara

Üçüncüsünün işareti şudur, bütün nefsi arzularından vazgeç; nefsi arzular dervişi yolda bırakır, o yola azmedenlere engel olamaz.

dördünci nişānı oldur[ur][325] *dünyādan münezzeh ola*
dünye seni ṣayru eyler ne ḳul ḳaysı ṣayrulara

Dördüncü işareti şudur, dünya nimetlerinden kendini uzak tut; dünya seni hasta eder (kendine bağlar) hastalara kul (dünya) kaygısı nedir (?)

yūnus yidi nişān didi evet üçüni gizledi
anı daḫı diyüvirem gelüp ḫalvet ṣoranlara

Yunus yedi işaret dedi ama üçünü gizledi; gelip görüşmek isteyenlere onları da söylerim.

147[326]
eyżan lehü

miskīñlikde buldılar kimde erlik varısa
nerdüvāndan yitdiler yüksekden baḳarısa

Kimde dervişlik varsa onu âcizlikte buldular; yüksekten bakanlar (kendini beğenenler) merdivenden düştüler (cezalarını buldular).

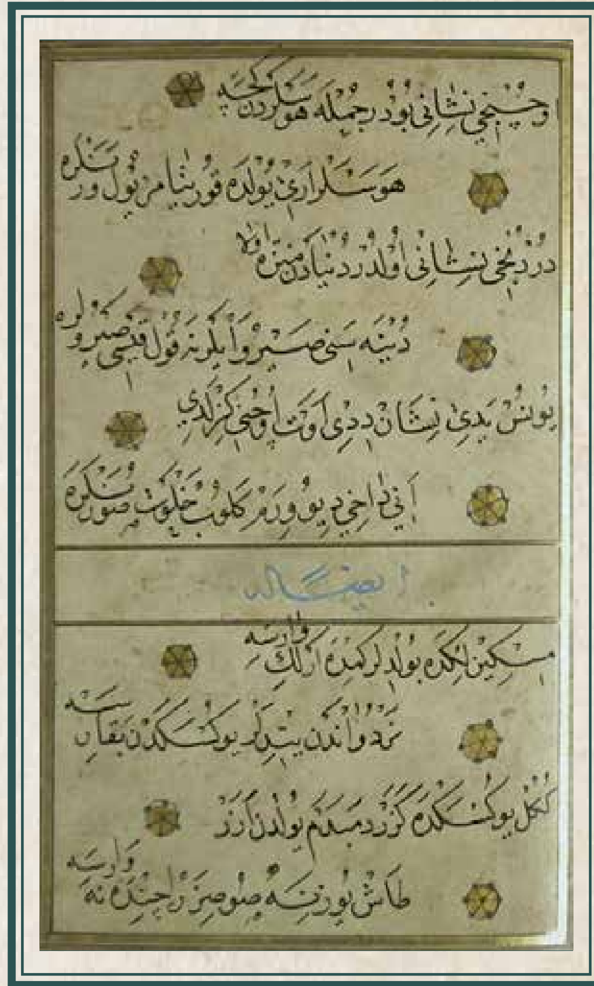
göñül yüksekde gezer dembedem yoldan azar
ṭaş yüzine ṣu ṣızar içinde ne varışa

Gönül yüksekte gezer (kendini beğenir, başkalarını beğenmez). Sürekli yoldan çıkar (günah işler); tas içinde ne varsa onu dışına sızdırır (kişilerin de içindeki neyse hareketlerine o yansır).

[325] T.

[326] Gölpınarlı 147, Timurtaş 233 Tatcı 299, Babacan 147

اوچنجی نشانی بودر جمله هوسلردن کچه
هوسلری یولده قو ربنامز یول ور سکله
دردنجی نشانی اولدر دنیادن منع اوله
دونیه سنی صبر و ایلر ز قول قیجی صبر و لوه
یونس یدی نشان دیدی اوتن اوچنجی کزلدی
انی اخی یوردر کلمه خلوت صوسلکه

ایضا له

مسکین انکن بولدلر کمی ارلک واراسه
نه دوانندن یتی لر یوکسکدن بقار سه
کنکل یوکسکدن گزردم سکم بولدن ارز
طاش یوزنه صوصز اجنل نه واراسه

163b *aḳ ṣaḳallu pīr ḳoca bilimez ḥāli niçe*
emek yimesün ḥacca bir göñül yıḳarısa

Ak sakallı, yaşlı, ihtiyar hâli nasıldır, bilmez; bir gönül kırdıysa hacca kadar boşa emek harcamasın!

ṣağır işitmez sözi gice ṣanur gündüzi
kördür münkirüñ gözi ʿālem münevver ise

Sağır sözü işitmez, gündüzü gece sanır; evren aydınlık olsa da inkârcının gözü kördür (gerçekleri görmez).

göñül çalabuñ taḫtı göñüle çalap baḳdı
iki cihān bedbaḫtı kim göñül yıḳarısa

Gönül Allah'ın mekânıdır, gönül de Allah'a yönelir; kim gönül yıkarsa (birini üzerse) hem dünya ham ahiretin talihsizi olur.

sen saña ne ṣanursañ ayruġ[a] da[327] *anı ṣan*
dört kitābuñ maʿnīsi budur eger varısa

Sen seni nasıl görürsen başkasını da öyle görmelisin; eğer varsa (arayıp bulursan) dört kutsal kitabın anlamı budur!

bildük gelenler geçmiş ḳonanlar girü göçmiş
ʿışḳ şarābından içmiş kim maʿnī ṭuyarısa

Gelenler geçmiş, konanlar geri göçmüş, farkına vardık; kim hakikate ulaşmışsa aşk şarabından içmiş.

yūnus yoldan azuban yüksek yerde ṭurmasın

[327] T., F: "ayruġda"

آق صقاللو پیر قوجه بیلمز حالی نیجه
امك یمسون حجه بر كوكل یقار ایسه
صغن اشتمز سوزنی نجه صنر كندزنی
كوزدرمنك كوزی عالم سوزر ایسه
كوكل چلبك تختی كوكله چلب باقدی
ایكی جهان بدبختی كیم كوكل یقار ایسه
سن سكا نه صنرسك ایرغه دخی انی صن
درت كتابك معنیسی بودر اكر وار ایسه
بلدك كلنلر كچمش قوندیلر كوچمش
عشق شرابندن ایچمش كیم معنی طویار ایسه
یونس یولدن آزوبن یوكسك یرده طورمسون

164a *sinle ṣırāṭ görmeye sevdügi dīdārısa*[328]

Yunus doğru yoldan çıkıp kendini büyük görmesin; sevdiği (istediği) didarsa (ilahi nurun tecellisine kavuşmaksa) mezar ve Sırat endişesini görmez.

148[329]

eyżan lehü

istedügümi buldum eşkere cān içinde
ṭaşra isteyen gendü gendü nihān içinde

İstediğimi açıkça gönülde buldum; kendi dışında arayan kendi sırrı içinde (bulur).

ḳadīmdür hīç ırılmaz ansuz kimse dirilmez
adım adım yir ölçer ḥükmi revān içinde

Sonu yoktur, hiç kaybolmaz, onsuz kimse dirilmez; adım adım her şeyi hesap eder, emri devamlıdır.

dutuñ diyü çağırur uğrı daḫı çağırur
bu ne ʿacāyib uğrı bu çağıran içinde

Yakalayın diye seslenir, hırsız da seslenir; bu ne garip hırsız, bu seslenenin içinde.

siyāset meydānında ġalebeden baḳan ol
siyāset gendü olmış girmiş meydān içinde

Ahiret (ceza) meydanında kalabalıktan bakan odur; kendi ceza olmuş girmiş meydanın içine.

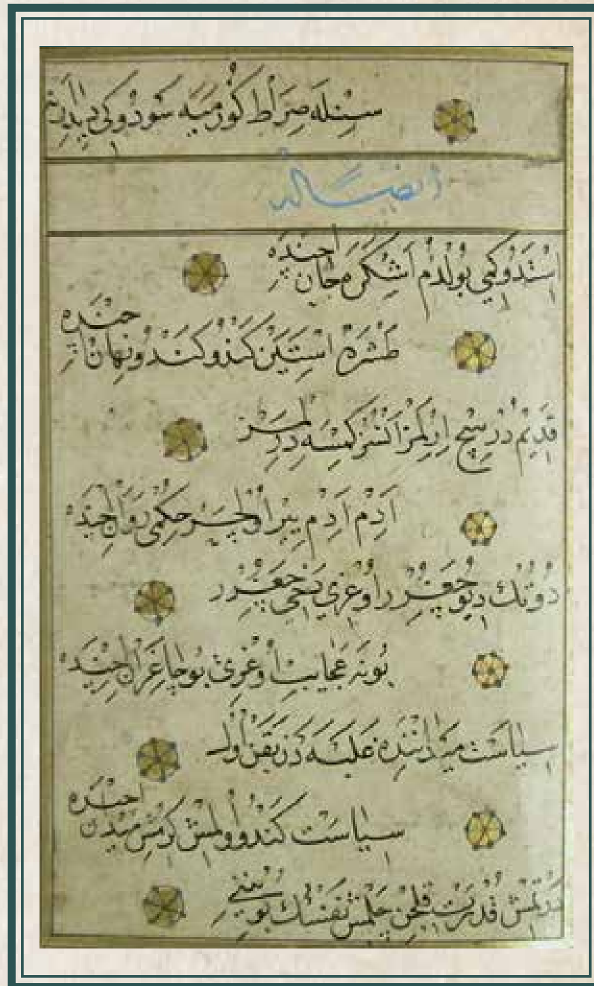
dartmış ḳudret ḳılıcın çalmış nefsüñ boynını

---

[328] T., F: "dīdārına"

[329] Gölpınarlı 148, Timurtaş 234, Tatcı 302, Uysal 11-209, Babacan 148

164b *nefsini depelemiş elleri ḳan içinde*

Kudret (iman gücü) kılıcını çekmiş, nefsin boynuna çalmış (nefsani isteklerini öldürmüş); elleri kan içinde nefsini yenmiş (çok zorlanmış).

ṣayru olmış iñiler ḳur᾿ān ünini diñler
ḳur᾿ān oḳuyan gendü gendü ḳur᾿ān içinde

Hasta olmuş, inler, Kur'an tilavetini dinler; Kur'an okuyanın kendisi Kur'an'ın içinde.

bu ṭılsımı baġlayan cümle dilde söyleyen
gör niçe cevlān [ider][330] *ḫırḳa pilān içinde*

Bu engeli ortaya koyan, herkesin dilinde söyleyen; bak, hırka ve çul içinde nasıl dolaşır?

dürlü dürlü ʿimāret köşk ü serāy yapan ol
ḳara niḳāb dutunmış girmiş külḫān içinde

Çeşit çeşit köşk, saray ve bina yapan o; kara bir örtü örtünmüş, ocak içine girmiş.

başdan ayaġa degin ḥaḳdur ki seni dutmış
ḥaḳdan ayru ne vardur ḳalma gümān içinde

Baştan aşağa değin seni tutan Hak'tır; Hak'tan gayrı ne vardır, şüphe etme!

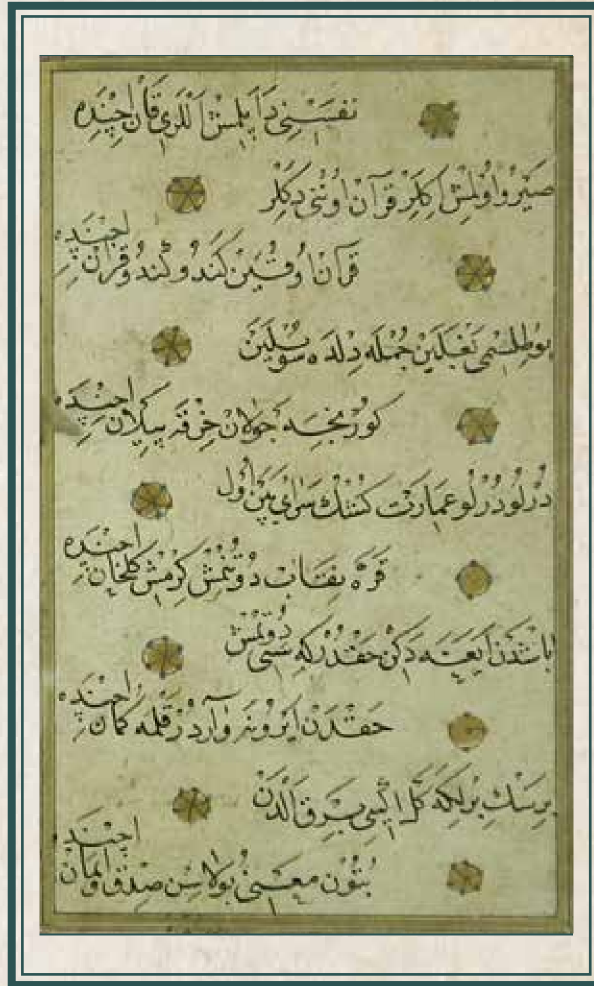
biriseñ birlige gel ikiyi bıraḳ elden
bütün maʿnī bulasın ṣıdḳ u īmān içinde

Birisen birliğe gel (o ve beni bırak), ikiyi (beni) elden bırak; içtenlik ve inançla bütün gerçeği bul.

---

330 T.

نفسنی دا بلمش الری قان اچنده
صیرو اولمش کلر قرآن اوقنی دکلر
قرآن اوقین کندو کندو قرآن اچنده
بوطلسی نعلین جمله دلده سویلنن
کورنجه جولان خرقه پیلان اچنده
درلو درلو عمارت کنتك سرایی بیك اول
قوه نقاب دوتمش کرمش کلخان اچنده
باشندن ایغنه دکن حقدن رکه سنی دوتمش
حقدن ایرو بنر وار در قلعه کمان اچنده
یرسك بولکه کرا ایسی بیز فالدن
بتون معنی بولاسن صدق وایمان اچنده

165a *oruç namāz ġusl u ḥac ḫicābdur ʿāşıḳlara*
ʿāşıḳ andan münezzeh ḫāliṣ heves içinde

Âşıklar için oruç, namaz, gusül ve hac bir örtüdür; âşık bunlarda takılıp kalmaz, samimi arzular içindedir.

girdüm göñül şehrine ṭaldum anuñ baḥrine
ʿışḳıla giderken iz buldum cān içinde

Gönül diyarına girdim, onun denizine daldım (Allah'ın insandaki mekânında bulundum); aşk ile giderken gönül içinde bir iz (manevi yol) buldum.

bu izümi izledüm ṣaġum ṣolum gözledüm
çoḳ ʿacāyibler gördüm yoḳdur cihān içinde

Bu manevi yolu takip ettim, etrafıma baktım; dünyada olmayan çok farklı (manevi) hâller gördüm.

yūnus senüñ sözlerüñ maʿnīdür bilenlere
söyleniser sözlerüñ devr-i zamān içinde

Yunus senin sözlerin bilenler için hakikattir; senin sözlerin zaman içinde (hep) söylenecek.

149 [331]
eyżan lehü

cān olġıl cān içinde ḳalma gümān içinde

[331] Gölpınarlı 149, Timurtaş 235, Tatcı 303, Babacan 149

اوروج نماز غسل و حج حجاب در عاشقلره ۰
عاشق اندن منزه خالص هوس احنده ۰
کوردم کوکل شهرن طلدم انك بحرنه
عشقله کدرکن ایریشدوم جانان احنده ۰
بو اینمی ایندوم صغندم صولم کوزلرم
چوق عجایبلر کوردم یوقدر جهان احنده ۰
یونس سنك سوزلرك معنی در بیلنلره ۰
سویلینسر سوزلرك دوقوز مان احنده ۰

ایضاً له

جان او لعل جان ایچنده قلمدی کمان ۰

165b *istedü[gü]ñ* [332] *bulasın yaḳın zamān içinde*

Dost içinde dost ol, tereddüt içinde kalma; (öyle olursa) yakın zaman içinde isteğine kavuşursun.

rükūʿ u sücūda ḳalma ʿamelüñe ṭayanma
ʿilm ü ʿamel ġarḳ olur nāz u niyāz içinde

Namazda takılıp kalma, ibadetine güvenme; ilim ve ibadet, yalvarma ve yakarma içinde kaybolur.

ikiligi terk itgil birlik maḳāmın dutġıl
cānlar cānın bulasın işbu dirlik içinde

İkiliği (o ve beni) terk et, birlik makamına (Allah'ın birliğine) yönel; böyle bir hayat içinde canların canını (Allah'ı) bulursun.

oruç namāz zekāt ḥac cürüm ü cināyetdürür
faḳīr bundan āzāddur ḫāṣṣ-ı ḫavāṣ [333] *içinde*

Oruç, namaz, zekât ve hac (bunları hedeflemek) günah ve suçtur; miskin (Yunus) (maneviyatın) seçkinler seçkini olarak bunları hedeflemekten kurtulmuştur.

şerīʿat ḳorıcıdur ḥaḳīḳat ordusında
senüñiçün ḳorınur ḥāṣıl ordu içinde

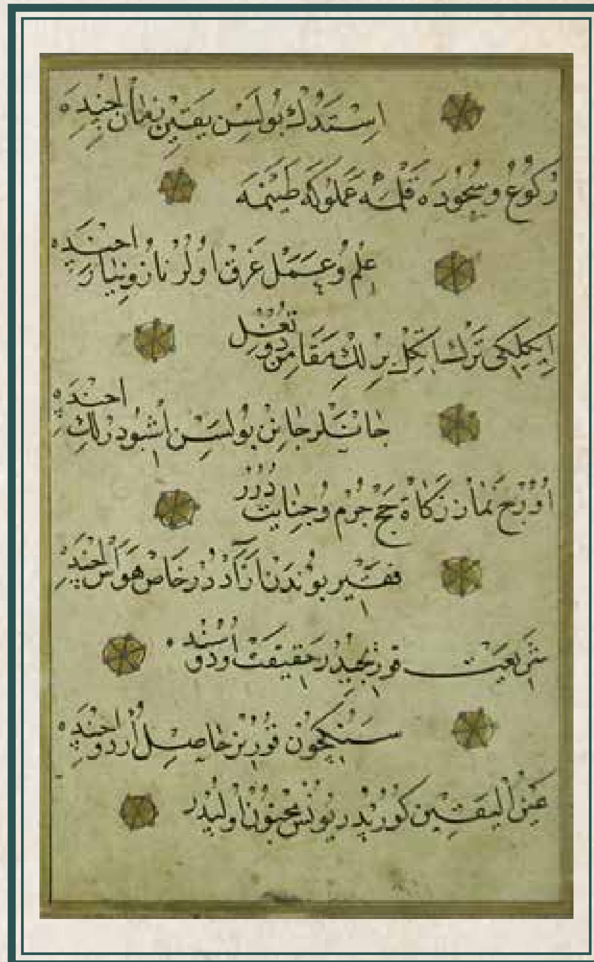
Din kuralları hakikatin ordusunda güvenlik sağlayıcıdır; neticede ordu içinde senin güvenliğini sağlar.

ʿayne ʾl-yaḳīn görüpdür yūnus mecnūñ olupdur

[332] Ta.

[333] T., F: "hevās"

166a *birile bir olupdur ḥaḳḳa ʾl-yaḳīn içinde*

Yunus (Sevgiliyi) tereddütsüz bilerek aşkın delisi olmuştur; (Sevgiliyi) kalbinde apaçık bilerek onun ile bir olmuştur.

150 [334]

eyżan lehü

dervīş olan kişiler ʿaceb nite dirile
yol teḳāżāsı budur bir ola her birile

Derviş olan kişiler acaba nasıl yaşayacaklar; dervişlik yolunun talebi her durumda bir ile bir olmaktır (birden ayrılmamaktır).

ikilik eylemeye hīç yalan söylemeye
ʿālem bulanurısa bulanmadın ṭurıla

İkilik eylemesin (gönlünde ondan başkası olmasın), hiç yalan söylemesin; âlem karışırsa (o) karışmadan saf kalsın.

ʿaceb öyle kim ola bulanmadın ṭurula
öylelik isteriseñ yoldaş olġıl erile

Şaşılacak bir durumdur, karışmadan saf kalmak; öyle olmak istersen bir mürşit ile yol arkadaşlığı yapmalısın.

erile yoldaş olan key olası göñülden
ʿālem yoldaş olurdı olurmısa dilile

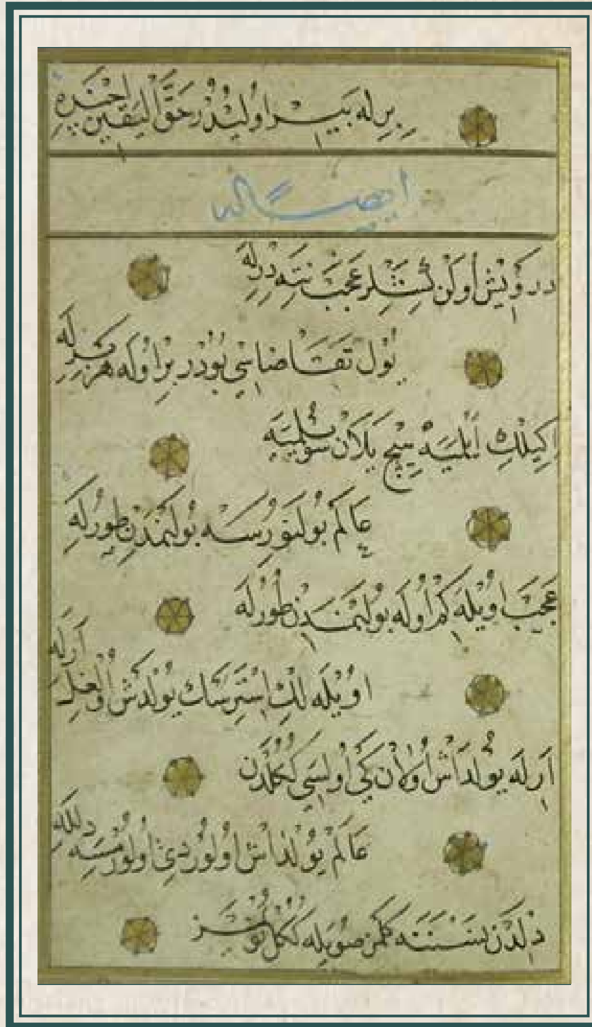
Mürşit ile yola çıkan, hakkıyla gönülden olmalıdır; dil ile (söz ile) olunsaydı herkes yoldaş olurdu.

dilden nesnene gelmez ṣuyıla göñül yunmaz

---

[334] Gölpınarlı 150, Timurtaş 236, Tatcı 304, Babacan 150

بر له بیر اولیدر حق الیقین ایچینده

ایضاً له

در وکیش اولکن گشتلر عجب سنه درله

یول تقاضاسی بودر بر اوله هر کزله

اکیلاك المیه هیچ بلان سوکلیه

عالم بولنور رسه بولنمدن طورله

عجب اویله کم اوله بولنمدن طورله

اویله لك استرسك بولدش وعملر اله

ارله یولداش اولان کی اولسی کچمدن

عالم یولداش اولوردی اولورسه دلله

دلدن سننه کمر صوبله کل اونجر

166b *gerçegin gelenleri yederler bir ḳılıla*

Lafla bir şey olmaz, gönül su ile yıkanmaz; hakikati nakledenler onu bir zorlukla taşırlar.

dün ü günin çekerler ol ḳıl üzülsün diyü
ʿömrin anda berkitmiş yedilür bir kılıla

Gece ve gündüz o zorluklar gitsin diye çabalarlar; hayatını bu yola vermiş (maneviyatını kuvvetlendirmiş) olanlar zorlukla yol alırlar.

ince ṣanmañ ol ḳılı güzāf ṣanmañ bu yolı
erenler geçdi geldi her biri bir ḥālile

O zorluğu kolay sanmayın, bu yolu boş görmeyin; dervişlerin her biri bir hâl (manevi makam) ile geldi geçti.

her kim ḥāli ḥāllendi ol beg oldı ḳullandı
yūnus sen ḳul olıgör beg söyleşür ḳulıla

Her kimin hâli hâllendi (yeni bir manevi makamı) kazandı, o bey (mürşit) oldu, kulları (dervişleri) oldu; Yunus sen dervişliğe devam et, mürşit dervişle muhabbet eder.

151 [335]

eyżan lehū

iy ḳopuzıla çeşde aṣluñ nedür ne işde
saña suʾāl ṣoraram eydivir baña üşde

Kopuz ile sazın aslı nedir, ne işe yararlar; işte sana soruyorum, cevabını veriver.

eydür ki aṣlum ağaç ḳoyın kirişi birḳaç

[335] Gölpınarlı 151, Timurtaş 237, Tatcı 301, Babacan 151

گرچکین گلندی یدرلر بس قل الله
دون و گون بن چاغرا اول قل اوزلسون بو
عشقدن آنی برکمش بیله لور بو قل الله
انجه صنمک اولعلی گرا او صنمک بولحی
ارتلو جکدی کلدی هر بری بوجار الله
هرکم خالی حالندی اول بکا ولدی قولندی
یونس سن قول اولی گور بک سوز بلشیر قول الله

ابتدا

ای قیتولیه حسنلک اصلک ندر تر اشع
سکا سوال صورم ایدور بکا او اشع
ایدر که اصلم اغ قوینک شی برغ

167a gel ʿişretüm diñle geç ʿaḳlı ḳoma beleşde

Aslım ağaçtır, birkaç koyun bağırsağı (saz teli); gel, sohbetimi dinle, dâhil ol, aklı bir tarafta bırakma.

eydürler baña ḥarām ben uġrılıḳ degülem
çünki aṣlum mismildür ne varımış kirişde

Bana haram olduğumu söylerler, ben hırsızlık malı değilim; çünkü aslım helaldir, telde (haram olan) ne varmış!

baña kiriş didiler ʿışḳa giriş didiler
benüm adum ʿışḳ virdi ben durmazam ḳulmaşda

Bana saz teli dediler, aşka giriş (aşkta yol al) dediler; benim adımı aşk verdi, ben aldatıcı olmam.

şādlıġıla geldüm işbu ʿāleme ṭoldum
mürvetlere düzüldüm ḳodılar işbu düşde

Gönül rızası ile geldim, şu âlemde kabul gördüm; iyiliklere yönlendirildim, bu yolda görev verdiler.

aġaç deri dirildi kirişile bir oldı
ʿışḳ deñizine ṭaldı bahāne yoḳ bu işde

Ağaç ve deri toplandı, saz teli ile birleşti; aşk denizine daldı (aşk ile terennüm etti), bu işte yanlış yok.

mevlānā ṣoḥbetinde sāzıla ʿişret oldı
ʿārif maʿnīye ṭaldı çün biledür ferişde

Mevlana'nın ayinlerinde saz ile sobhet oldu; ilahi sırları bilen kişi hakikate daldı çünkü meleklerle birlikteydi.

167b *feriştеyi añmaḳdan bilesin murād nedür*
gice gündüz biledür senüñle her işde

Melekleri söylememdeki amaç nedir, bil; gece gündüz her işte seninle birliktedirler.

ol feriştеler adı kirāmen kātibīndür
yazmaḳdan uṣanmazlar armazlar yaz u ḳışda

O meleklerin adı yazıcı melekleridir; yaz ve kış yazmaktan bıkmazlar ve yorulmazlar.

birisi ṣaġ omzuñda birisi ṣol omzuñda
birisi ḫayruñ yazar birisi şer cünbişde

Biri sağ omzunda biri sol omzundadır; biri iyilikleri yazar, biri kötü işleri.

kāġıdları dükenmez ne ḫod mürekkebleri
aşınmaz kalemleri ḳāyimlerdür ol işde

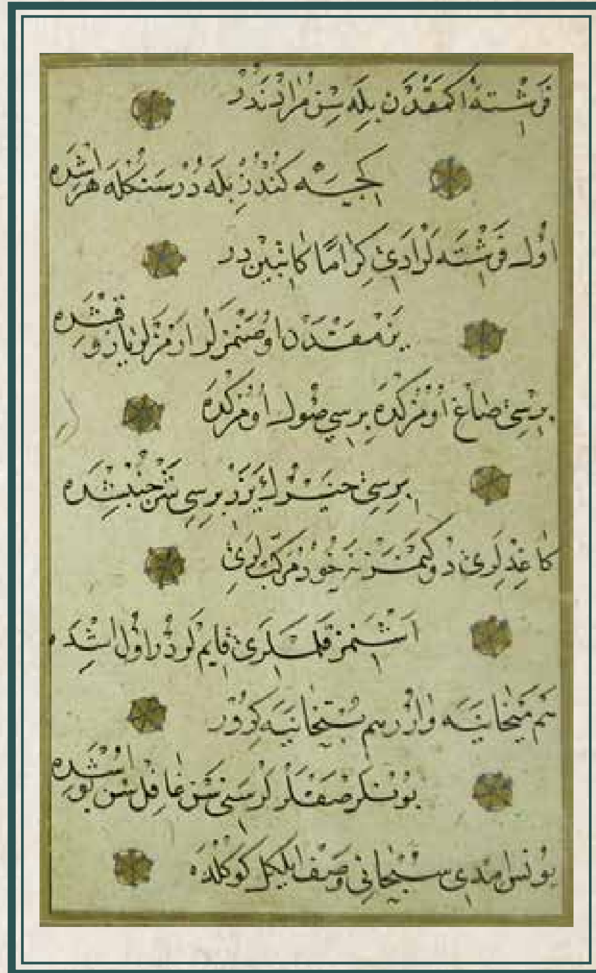
Kâğıtları ve mürekkepleri tükenmez; kalemleri aşınmaz, sürekli o işte sabitler.

hem meyḫāneye varur hem bütḫāneye girür
bunlar ṣaḳlarlar seni sen ġāfilsin bu işde

Hem meyhaneye gider hem de puthaneye girer; bunlar seni korurlar, sen bu işten habersizsin.

yūnus imdi sübḥānı vaṣf eylegil göñülde

فرشته اکمکدن بله سن مراد ندر
کیجه کندز بله در سنکله هر اشن
اول فرشته لر ادی کراما کاتبین در
بو نعمتدن اوصنمزلر اوزلرینی اوقشن
برسی صاغ اوموزکده برسی صول اوموزکده
برسی خیر ایزدر برسی شر جنبشن
کاغذلری دو کنمز خو دم کلری
اشنمز قلملری قایم طوردر اول اشده
تم منجانیه واردیم سبحانیه کوردر
بو نسنه صفتلرسی شن غافل اولسن بو شده
یونس مدح سبحانی وصف ایلیکل کوکلده

168a *ayru degül ʿārifden bu ḳopuzıla çeşde*

Yunus şimdi Sübhanı (her türlü kusurdan uzak olan Allah'ı) gönülde tasvir et; bu kopuz ve saz ilahi sırları bilen kişiden uzak değil.

152[336]

eyżan lehü

on sekiz biñ ʿālem ḫalḳı cümlesi bir içinde
kimse yoḳ birden artuḳ söylenür dil içinde

On sekiz bin âlemin halkı, hepsi birlik (Allah'ın birliği) içinde; birin dışında dilce söylenen kimse yok.

cümle bir anı birler cümle aña giderler
cümle dil anı söyler her bir tebdīl içinde

Bütün birler (kişiler, şeyler) onu bir kabul eder ve ona yönelir; her bir dil değişim içinde, bütün diller onu söyler.

cümle göz anı gözler kimse yoḳ nişān virür
gören kim gösteren kim ḳalduḳ müşkil içinde

Bütün gözler onu arar, işaret verecek kimse yok; gören kim, gösteren kim, çıkmazda kaldık!

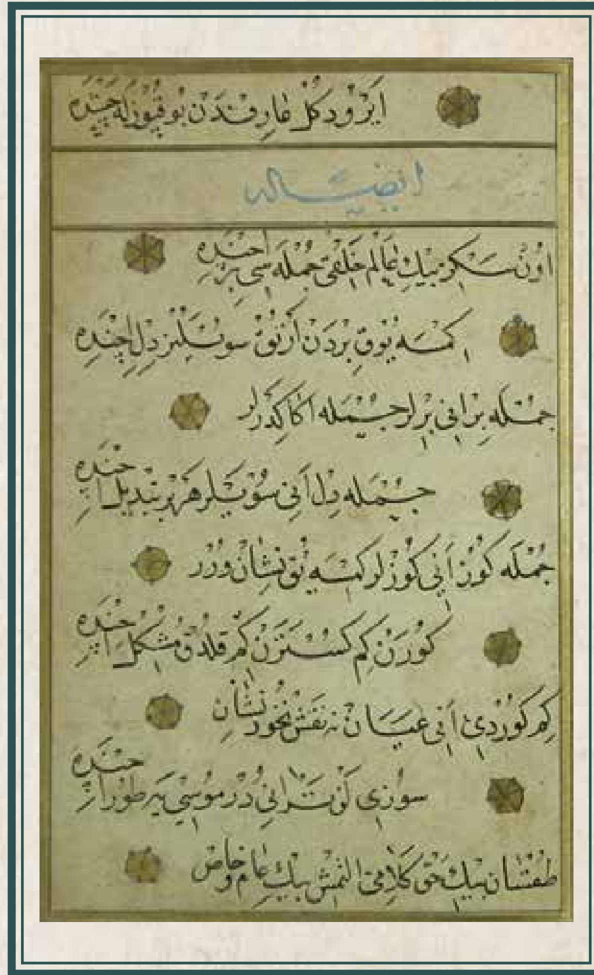
kim gördi anı ʿayān ne naḳş u ne ḫod nişān
sözi len terānīdür mūsīye ṭūr içinde

Onu kim gördü, ne belli ne de bizzat iz ve işaret var; sözü Musa Peygamber'e Tur dağında "Beni hiç göremezsin."dir.

ṭoḳsan biñ ḥaḳ kelāmı altmış biñ[ı][337] *ʿām u ḫāṣ*

[336] Gölpınarlı 152, Timurtaş 238, Tatcı 305, Uysal 14, Babacan 152
[337] T.

ایرو دکل عارفدن بو قیوزله احسنه

ایضاً له

اونن سکو بیلنک عالم خلقی جمله سجی بر احسنه
کمسه یوق بردن ارتق سویلیر دل الحسنه
جمله بر آنی براجمله آکا کدرلر
جمله دل آنی سویلر هر بر تبدیل احسنه
جمله کوز آنی کوزلر کمسه یوق نشان ویرر
کوردن کم کسترن کم قلدی شکل احسنه
کم کوردی آنی عیان نه نقش نه بود نشان
سوزی لن ترانی در موسی یه طور احسنه
طفلسان بیلک حق کلامی انمش بیک عام و خاص

168b otuz biñi ḫāṣu ʾl-ḫāṣ oldurur sır içinde

Hak kelamı doksan bin, altmış bini halk ve seçkinler için; otuz bini seçkinler seçkinleri için, bunlar sırlıdır.

oldurur ol gizlü söz ʿārif söyler dün gündüz
hīç nişānı dinmedi ḥūr u ḳuṣūr içinde

İlahi sırları bilen kişi, o gizli sözü gece gündüz söyler; hiç bir işareti huriler ve köşkler içinde (birlikte) söylenmedi.

yūnus sen dileriseñ dostı görem diriseñ
ʿayāndur ol görenlere ol göñüller içinde

Yunus Dost'u istersen, onu göreyim dersen; o görenlere gönüler içinde apaçıktır.

153 [338]
eyżan lehü

isrāfīl ṣūrı urıla yirüñ yüzi degşirile
ḫarāb ola yaş u ḳurı çarḫ-ı felek de yorıla

İsrafil suru çalınır, yerin yüzü değişir (alt üst, üst alt olur); yaş ve kuru harap olur, âlem de yorgun düşer.

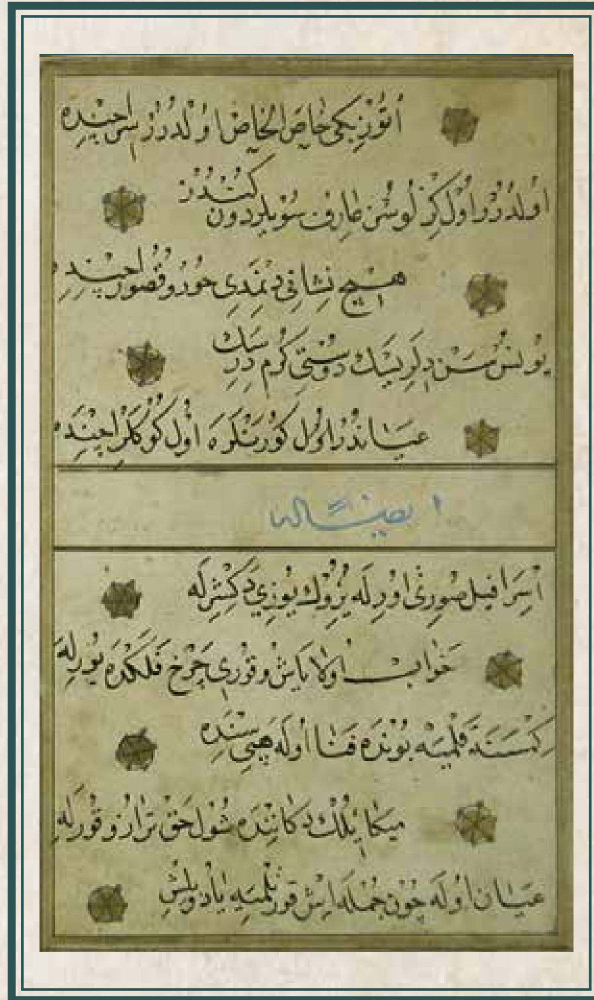
kimsene ḳalmaya bunda fenā ola hepisinde
mīkāʾīlüñ dükkānında şol ḥaḳ terāzū ḳurıla

Hiç kimse bu dünyada kalmaz, hepsi yok olur; Mikail'in rızıkları dağıttı ortamda Hakk'ın adalet terazisi kurulur.

ʿayān ola çün cümle iş ḳurtılmaya yad u biliş

[338] Gölpınarlı 153, Timurtaş 239, Tatcı 306, Uysal 23, Babacan 153

اوتوز ایکی خاص الخاص اولدر رسل ایچنده
اولدر اولکه کرکلو سن عارف سویلردون کندن
هیچ نشانی یوقدی حود و قصور ایچنده
یونس سن دکر بیك دوستی کرم دن سنك
عیان ذات اول کوردنکده اول کوکل ایچنده

ایضا له

اسرافیل صورنی اوره یرلرك یوزی دکشرله
خواب اولا یایش و قوری چرخ فلکك یوره‌له
کمسنه قلمیه بونده فنا اوله هیچ سنده
میکائیلك دکانندن شول حق ترازو قوره‌له
عیان اوله چون جمله ایش قورتلمیه یاد ایلش

169a gele fülān bin fülān hep adıyla çaġrıla[339]

Bütün işler apaçık orataya çıkacağı için dost ve yabancı (hesaptan) kurtulamaz; filan oğlu filan gelir ve hep adıyla çağrılır.

cümle ḫalāyıḳ hep bite yir yüzin düpdüz ṭuta
ḥükm eyleye cebbār-ı vaḳt maḥşer dapa hep sürile

Bütün yaratıklar hep yok olur, yeryüzünü tamamen zapteder; her şeyi cebren yapan Allah emreder, her şey mahşere sürülür.

ḳopa ḳıyāmetüñ hevli ikinci nefḫanuñ ḳavli
üçünci nefḫa içinde yir ü gök yüzi yarıla[340]

İkinci üfleme ile kıyametin korkusu ortaya çıkar; üçüncü üfleme ile yer ve gökyüzü yarılır.

çün gele ṣıddīḳ u [żaʿīf][341] *ʿāşıḳa yoḳdur ḫavuf*[342]
yarın maḥşer güninde yevme yeşfeʿu ḳurıla

Doğru sözlü ve zayıf olan gelince, âşıklara korku yoktur; yarın ahirette şefaat günü kurulur.

yūnus var yaraġuñ eylen yol ḳorḳuludur key oñlan
öñüñde ḳatrān deñizi ḳıldan ṣırāṭ da gerile

Yunus git, hazırlığını yap, yol çok korkunçtur, çok dayanıklı ol; önünde katrandan bir deniz ve üstünde kıldan bir köprü kurulur.

154[343]
eyżan lehü

kimse döymez bu naẓara ʿışḳıla kim pençe ura

---

[339] T., F: "çıġrıla"
[340] T., F: "yazıla"
[341] T., F: "ṣanup"
[342] T., F: "ḫaġuf"
[343] Gölpınarlı 154, Timurtaş 240, Tatcı 307, Babacan 154

169b *bu naẓara ḳarşu duran ḫānumānın ġarḳa vire*

Kim aşk ile pençe vursa kimse bu bakışa dayanamaz; bu bakışa tahammül eden mal ve mülkünü mahveder.

çün elini ʿışḳa ura ʿışḳ oḳına kimdür ṭura
gök yüzinde melāyiki ʿışḳ anı indüre yire

Elini aşka değdirince aşk okuna kim karşı durabilir; gökyüzündeki melekleri aşk yere indirir.

gör hārūt mārūt neyidi ḥażretde ferişteyidi
naṣībin ʿışḳa aldurup maḳāmın zühreye vere

Harut ve Marut neydi, huzurda melektiler; nasiplerini aşk yolunda kaybedip makamlarını Zühre'ye verdiler.

ābdestümüz namāzumuz doġrulıḳdur ṭāʿatümüz
ʿışḳıla baġladuḳ ḳāmet ṣafumuzı kim ayıra

Abdestimiz, namazımız ibadetimiz doğruluktur; aşk ile birleştik, birliğimizi kim bozabilir!

mescid medrese olduġı pāk cemāʿat ḳılınduġı
ḫalāyıḳ ṣaf ṣaf ṭurduġı ʿışḳ şükrānesidür zīre

Mescit, medresenin temiz olması, (insanların) bir araya getirilmesi; yaratıkların bölük bölük durması zira aşkın bir şükür işaretidir.

içümde yanar ʿışḳ odı göñlümde anuñ [ḥaṣadı][344]
ʿışḳ odınuñ tütüninden yūnusuñ beñzi ṣarara

Aşk ateşi içimde yanar, gönlümde onun sonucu olan aşkın şevki; aşk ateşinin dumanından (ızırabından) Yunus'un benzi sararır (rengi soluk düşer, etkilenir).

[344] B., F: "ḥasedi"

بو نظره قوشدوران نعتا نمازن عنزه قورده

چون الی عشقه اوره عشق اوقنه کیم دطوره

کوك یوزین ملائکی عشق الیندە بره

کوردها روت ماروت بیدی حضرته قوشته بیلی

نصیبن عشقه الدوروب مقامن زهره به ورده

ایدستمز نمازمز دوعز لقدر طاعتمز

عشقله بغلندوق قامت صفوفمزی کم ایره

سجده مکد رسنه ولدوغی بالجماعت قلندوغی

خلایق صف صف طوردوغی عشق کناهن ینی دیرزه

احمد بر عشق اودی کلمه ده انك حدی

عشق اودینك توتوشدن یونلك تکی صبره

155[345]

170a *eyżan lehü*

bī-mekānam bu cihānda menzilüm ṭuraġum anda
sulṭānam ki taḫt u tācum ḥulle vü burāġum anda

Bu dünyada mekânım yok, gideceğim yer ve yurdum orada (ahirette); sultanım taht ve tacım, cennet elbisesi ve bineğim orada.

eyyūbem bu ṣabrı buldum cercīsem ki biñ kez öldüm
ben bu mülke tenhā geldüm be-küllī yaraġum anda

Eyyüp Peygamberim, bu sabrı buldum, Cercis Peygamberim ki bin kez öldüm; ben bu diyara yalnız geldim, bütün teçhizatım orada (ahirette).

bülbülem uş ötegeldüm dilde menşūr dutageldüm
bunda müşküm ṣatageldüm geyigem[346] *otlaġum anda*

Bülbülüm, buraya ötmeye geldim, gönülde yerimi tutmaya geldim; geyiğim, buraya müşkümü satmaya geldim, otlağım orada.

kim ne bile ne ḳuşam ben şol ay yüze tutaşam ben
ezelīden serḫoşam ben içmişem ayaġum anda

Kim ne bilir ben nasıl bir kuşum (ruhum), ben şu ay yüze (ilahi didara) komşuyum; ezelden beri aşk sarhoşuyum, ben aşk içkisini içmişim, kadehim orada.

deliyem pendi dutmazam degme yire [ben][347] *gitmezem*
işbu sözi işitmezem velīkin ḳulaġum anda

Deliyim, öğüt tutmam, ben sıradan yere gitmem; bu sözü işitmem ama kulağım orada.

sır sözi eşkere dinmez anda ṣu oda göyünmez

345 Gölpınarlı 155, Timurtaş 241, Tatcı 310, Uysal 55, Babacan 155
346 Ta., F: “geyigüm”
347 T.

بی مكانم بو جهانده منزلم طوپراغم نده
سلطانم كه تخت و تاجم حلّه و براغم نده
ایوتم بو صبری بولدم حجیتم كه بیلك كلدم
بن بو مسلكه تنها كلدم كلمی وعم نده
بلبلم اوش اوته كلدم دلدم منشور دوته كلدم
بو ندم مشكم صحنه كلدم كیكم اوتلاغم نده
كم نه بلبله نه قوشم بن سنول ای بو ده طوطیم بن
ازلیدن سرخوشم بن الچمشیم اياغم نده
دلبستم بندی دو تمردم كه بر كیشی زرم
اشبو سوزی ناشتم مرولیكن قولاغم نده
سر سوزنی اشكره دیلر اتنی صو اوزده كیشیم

170b *dün ü gün yanar söyünmez bu benüm çerāġum anda*

Sırlı söz açıkça söylenmez, orada su ateşte yanmaz; gece ve gündüz yanan ve sönmeyen çıram (nurum) orada.

ben bu mülke ḳıldum cevlān yedi kerre urdum seyrān
muḥammed nūrını gördüm benümdür mekānumdur anda

Ben bu diyara dolaşmaya geldim, yedi kere gezip dolaştım (manevi yolculuk yaptım); Muhammet'in nurunu gördüm, benim yurdum orada.

yūnus bu fikrete ṭaldı hep cihānı arda ṣaldı
va 'llahi ḫoş leẕẕet aldı ṭolmışdur dimāġum anda

Yunus bu fikri gaye edindi, dünyayı ardına attı (dikkate almadı); vallahi hoş manevi lezzet aldı, zihnim orada dolmuştur.

156 [348]

eyżan lehü

uş gine naẓar oldı bu bizüm cānumuza
muḥammed bünyād urdı dīn ü īmānumuza

İşte yine bizim gönlümüze feyiz geldi; Hz. Muhammet din ve inancımızı güçlendirdi.

peyġāmberler serveri dīn direği muḥammed
gör ne gūherler ḳomış bu bizüm kānumuza

Peygamberlerin başı ve dinin kurucusu Hz. Muhammet; bak, bizim madem ocağımıza (gönlümüze) ne mücevherler (feyizler) koymuş.

hāy gel ʿamel idelüm elümüz ereriken

---

[348] Gölpınarlı 156, Timurtaş 242, Tatcı 311, Uysal 64, Babacan 156

171a *ecel irer añsuzın iremezüz ṣanumuza*

Hey gel, imkânımız varken ibadet edelim; ölüm ansızın gelir, isteğimize kavuşamayız.

iy dirīġā nidelüm bizde ʿamel olmazısa
ḫışm idüp yapışalar bu kefen donumuza

Eyvah yazık, bizde ibadet olmazsa ne yaparız; öfkeyle bu kefen giysimize yapışırlar.

ṣorucılar geleler ṣorı ḥisāb alalar
ḳarañu sin içinde otura yanumuza

Sorucu melekler gelirler ve soru hesaba çekerler; karanlık mezarda yanımıza otururlar.

ölüm ḥaḳdur bilürsin niçün ġāfil olursın
ʿazrāʾīl ḳaṣd idiser günāhlu cānumuza

Ölüm gerçektir, biliyorsun, niçin boşvermişlik içindesin; Azrail günahkâr canımızı almaya niyetli.

miskīñ yūnus bu sözi gendüzinden eyitmez
ḥaḳ çalap viribidi sebāġın dilümüzde

Âciz Yunus, bu sözü kendiliğinden söylemez; Allah dersini (sözlerini) dilimiz yoluyla verdi.

***157*[349]**
eyżan lehü

yene bu bād-ı bahār ḫoş nevʿile esdi yine

[349] Gölpınarlı 157, Timurtaş 243, Tatcı 312, Uysal 74, Babacan 157

171b *yine ḳışuñ ṣovuḳlıġı fużūllıġın kesdi yine*

Yine bu bahar rüzgârı hoş bir tarzda esti; yine kışın soğukluğunu ve haddini bilmezliğini kesti.

yine raḥmetdür bī-ḳıyās yine ʿişret oldı demsāz
yine geldi bu yeñi yaz ḳutlu ḳadem başdı yine

Yine sonsuz bir rahmettir, yine gönül hoşluğu dostumuz oldu; yine ilkbahar geldi, yine kutlu ayağını yeryüzüne bastı.

yine yiñi ḥazīneden yiñi ḫilʿat geydi cihān
yine virildi yiñi cān ot u şecer ṣundı yine

Yine dünya yeni hazineden yeni giysiler giydi (tabiat canlandı); yine yeni can verildi, yeni ot ve ağaçlar uzandı (büyüdü).

ölmişidi ot u şecer dirildiler vü bitdiler
müşriklere nükte yiter var eyledi nesli yine

Ot ve ağaçlar ölmüştüler, dirildiler ve yeşerdiler; Allah'a ortak koşanlara bu nükte (bunlar) yeter, nesli yeniden var eyledi.

yine seḥer mürġzārı ḫoş aḳar esrük ṣuları
cihānlara ṣaçdı nis̱ār cümle ʿālem dostı yine

Yine sabah kuşbahçesi (olur), sarhoş sular hoş akar; bütün âlemlerin Dost'u, yine âlemlere her şeyleri saçtı.

yine görüñ gök ṭonanup ṭonı ḳat ḳat renge batup
bülbül güle ḳarşu ṭurup cān budaġa aṣdı yine

Yine bakın, gökler süslenmiş, elbisesi kat kat renklere bürünmüş; bülbül gülün karşısına geçip yine kendini dala astı (kendini feda etti).

172a *sözüm yaz u ḳışçün degül va ʾllah bu düşiçün degül*
ʿāşıḳlaruñ curʿasından yūnus ḳadeḥ ṣundı[350] *yine*
Sözüm yaz ve kış (tasviri) için değil, yemin olsun, hayal (kurmak) için değil; Yunus yine âşıkların (manevi) kadehinden bir yudum sundu.

158[351]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

bir ʿimāret göster baña kim ṣoñı vīrān olmaya
ḳazan şol mālı kim senden dökilüp girü ḳalmaya
Bana bir bina göster ki sonu yıkılmak olmasın; şu malı kazan ki senden saçılıp geri kalmasın.

dökilüp ḳalısar māluñ ayruḳlar ala ḥelālüñ
senden girü ḳalan māluñ saña aṣṣısı olmaya
Malın saçılıp geri kalacak ve başkalar eşini alacaklar; senden geri kalan malının sana faydası olmayacak.

ol māl[uñ][352] *ki ḫalīlīdür ḫayırlara yelter seni*
ol māl ki ol ḳārūnuñdur issi hīç rāḥat olmaya
Dost yolundaki mal, seni hayırlara sevk eder; Karun'un malı (gibi mal) sahibini hiç rahat ettirmez.

isrāfīl ṣūrını ura ṭağlar depeler sürüle
bir ḳarınca cevābını biñ süleymān viremeye
İsrafil surunu üfleyecek, dağlar ve tepeler sürülecek; (o zaman) bir karıncanın (hak) sorusuna bin Süleyman cevap veremeyecek.

---

[350] T., F: "ṣuṣdı"
[351] Gölpınarlı 158, Timurtaş 244, Tatcı 316, Uysal 108, Babacan 158
[352] T.

172b *bu dünye hep ıṣsuz*[353] *ḳala altunı mālı dökile*
sebīl olubanı yete hergiz issi bulınmaya

Bu dünya bütünüyle ıpıssız (mallar sahipsiz) kalacak, değerli şeyler ve mallar saçılacak; her şey çok olup zayi olacak, asla sahibi bulunmayacak.

hey yūnus emre ölince var yüri ṭoġru yoluñca
dünyāsını terk idenler yarın ḥażretde ölmeye

Hey Yunus Emre ölünceye kadar doğru yolda yürü (istikameti şaşırma); dünyayı (nefsani istek ve arzularını) terk edenler, yarın (ahirette) Allah'ın huzurunda ölmeyecekler (değerli olacaklar).

159[354]

eyżan lehü

saña direm iy velī ṭur erte namāzına
eger degülseñ öli ṭur erte namāzına

Ey veli, sana söylüyorum, sabah namazını kıl; eğer ölü değilsen sabah namazını kıl.

eẕān oḳur mü'eẕẕin çaġırur allah adın
yıḳma dīnüñ bünyādın ṭur erte namāzına

Müezzin ezan okur, Allah adıyla seslenir; din binasını yıkma (dinini koru), sabah namazını kıl.

aġar pervāza ḳuşlar tesbīḥ oḳur aġaçlar
himmet alan ḳardaşlar ṭur erte namāzına

Kuşlar kanat açarlar (uçarlar), ağaçlar tesbih ederler; manevi yardım alan kardeşler, sabah namazını kılın.

[353] T., F: "ıṣṣısuz"

[354] Gölpınarlı 159, Timurtaş 245, Tatcı 315, Babacan 159

بو دنیاده هب اسیرقله آلتونی مالی دوکله
سبیل ولوبنی بینه هرکز اثی بولمیه
هم یونس ایرمه آلجه ور بودی طغری بولکه
دنیاسنی ترک ایدنلر یرین حضرت الهیه

ایضاً له

سکادرم ای ولی طور ارته نمازنه
اکر دکلسن ای ولی طور ارته نمازنه
اذان اوقو مؤذن چاغر الله اکبر
یعمته دینک بنیادن طور ارته نمازنه
اغچه پروانه قوشلر تسبیح اوقورلر
هممسی کلکور اشار طور ارته نمازنه

173a *namāzı ḳıl ẕikr eyle elüñ götür şükr eyle*
ölecegüñ fikr eyle ṭur erte namāzına

Namazını kıl, Allah'ı an, elini kaldır şükür et; öleceğini düşün, sabah namazını kıl.

namāz ḳıl yaraġ olsun āḫiretde gerek olsun
sinleñde çırāġ olsun ṭur erte namāzına

Namaz kıl, hazırlık olsun, ahirette lazım olacak; mezarında çıra olsun (nur olsun), sabah namazını kıl.

namāz ḳıl īmāmıla yatmaġıl gümānıla
gidesin īmānıla ṭur erte namāzına

İmam ile namazını kıl, tereddüt ile yatma; iman ile gidersin, sabah namazını kıl.

çıḳa gide cān daḫı şöyle ḳala ten daḫı
dervīş yūnus sen daḫı ṭur erte namāzına

Ruh bir gün çıkıp gider, beden geride kalır; derviş Yunus, sen de sabah namazını kıl.

160[355]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

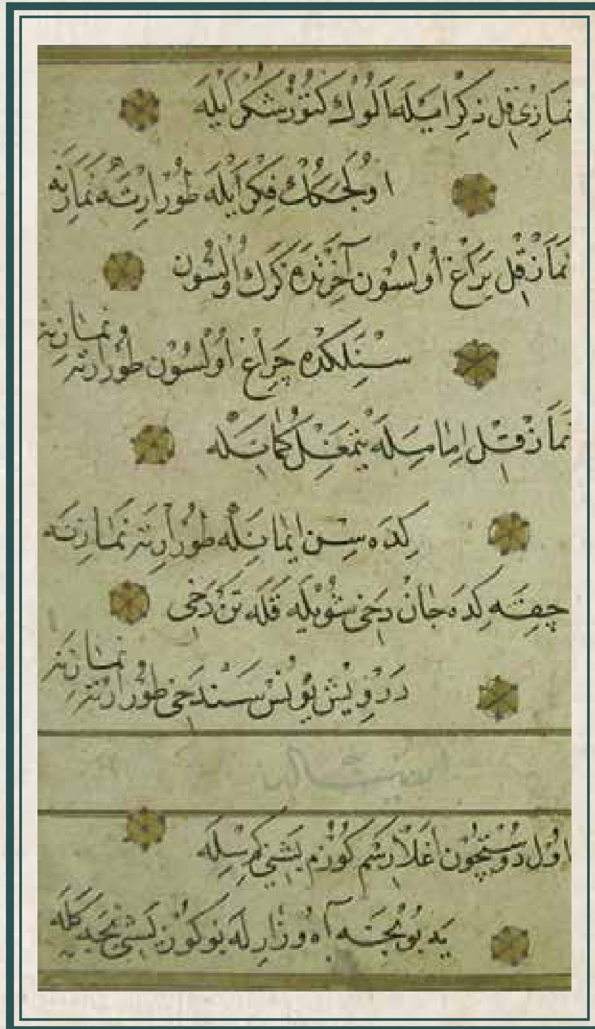
eyżan lehü

ol dostiçün aġlarısam gözüm yaşını kim sile
ya bunca āh u zārıla bu göz yaşı niçe gele

O Dost için ağlarsam gözümün yaşını kim siler; ya bunca ağlayış ve inleyiş ile bu gözyaşı daha ne kadar gelecek!

355 Gölpınarlı 160, Timurtaş 246, Tatcı 317, Uysal 47, Babacan 160

نمازی قل ذکر ایله الوک کتور شکر ایله
ولجکک فکر ایله طورارته نمازنه
نماز قل بر کع اولسون آخرتده کرک اولسون
سنلکده چراغ اولسون طورارته نمازنه
نماز قل ایمان ایله نیغل کمان ایله
کده سن ایمان ایله طورارته نمازنه
چیقه کده جان دخی شونکله قله تن دخی
درویش یونس سن دخی طورارته نمازنه

اول دوستچون اغلارسم کوزم یشی کم سله
ید بوبجه آه وزار ایله بو کوزلکی نجه کله

173b *iy yārenler iy ḳardaşlar kime diyem aḥvālümi*
ya şu benüm bu derdümüñ dermānını kim ne bile

Ey dostlar, ey kardeşler hâllerimi kime söyleyeyim; ya şu benim derdimin dermanını kim nasıl bilebilir!

ʿālem dermān olurısa sensüz dermān olmayısar
sensüz dermān niçe ola çün göñülde dost sevile

Âlem derman olsa, sensiz derman olmaz; Dost gönülde sevildikçe sensiz derman nasıl olsun!

ölüp sine girürisem etüm tenüm çürimeye
ayrılmayam sevdügümden çün giderin sevgüyile

Ölüp mezara gireceğim, etim ve tenim çürüyecek; sevgi ile gittiğim için Sevdiğimden ayrılmam.

ʿahd-i sābıḳ dinilmedin henūz elest buyrulmadın
ol benidüm ben olıdı pes bu nicesi kesile

"Evet" denilmeden, henüz Elest söylenmeden önce; o ben idim, ben de o idi, bunlar nasıl ayrılsın!

yārenlerüm eydür baña seni niçün gör[e]medük[356]
fürḳate düşdi ṣūretüm bir menzilden bir menzile

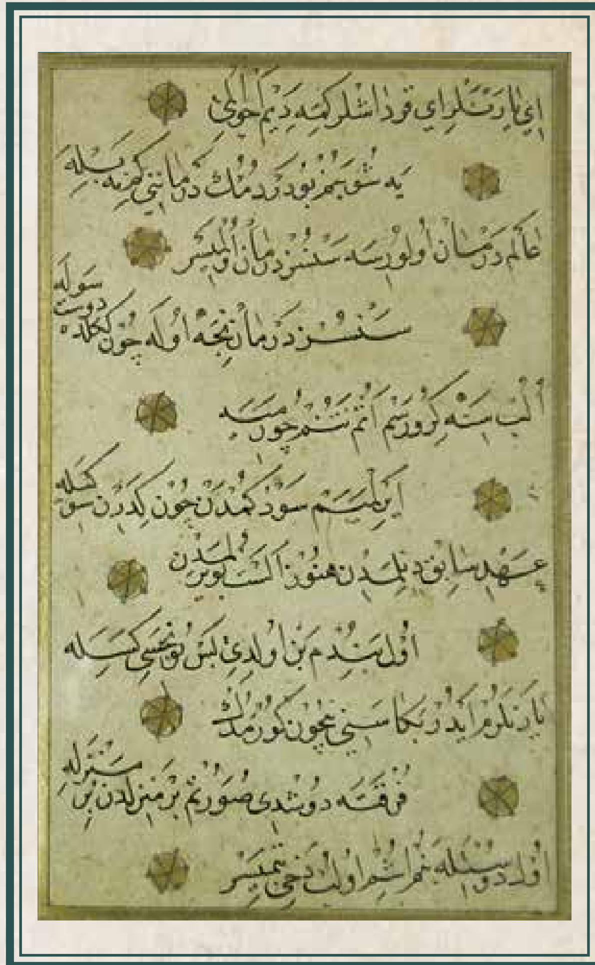
Dostlarım bana söyler, seni niçin göremedik; sureten ayrı bir yere, bir yurttan (ebedi yurttan) diğer yurda (dünyaya) düştüm.

ol dostıla benüm işüm ölüp daḫı bitmeyiser

---

356 T.

ای یار دلدار ای قوداشلر کیمه دییم حالمی
یه شوق ایله بو دردمنک درمانینی کیم نه بیله
عالمه درمان اولورسه سنسز درمان قنده‌بر
سنسز درمان نیجه اوله چون کوکلده دوست سوله
الب بنه کوردم آتم شمشیر چون سببه
ای کلمه‌سم سود کمدن چون کدردن سو کله
عهد ساقی دیلمدن هنوز الست بوینمدن
اول بنده‌م بن اولدی لیس تو نجی کیله
یادلر مرا یدو بکا سنی نیچون کورمدک
فرقته دوشدی صورتم بر منزلدن بر منزله
اولدوسنله نیرمانشم اولکدی تمیز

174a *ben niçe ola kim bite çün göñülde dost sevile*

O Dost ile benim işim ölsem dahi bitmeyecek; Dost gönülde sevildiği için ben nasıl olayım ki bitsin!

yarın maḥşer ḳopıcaġaz ḳamu ḳul nefsüm diyiser
ben yūnusı hīç añmayam ṭapduġı getürem dile

Yarın mahşer kurulunca bütün insanlar "nefsim" diyecek; ben Yunus'u hiç söylemeyeyim, Tapduk'u dile getireyim.

161 [357]

ve lehü nevvera 'llāhu mażca'ahu

añma mısın şol güni gözüñ nesne görmez ola
düşe ṣūretüñ ṭopraġa dilüñ ḫaber virmez ola

Gözünün hiçbir şeyi görmeyeceği o günü düşünmez misin; bedenin toprağa düşer, dilin bir şey söylemez olur.

çün 'azrā'īl ine ṭuta aṣṣı ḳılmaz ana ata
kimse döymez o heybete ḫalḳdan meded irmez ola

Azrail geldiğinde anne ve babanın faydası olmaz; o azamete kimse katlanamaz, insanlardan yardım ulaşmaz.

oğlan gider dānişmene ṣalādur dosta düşmene
ṣoñra gelmek peşimene saña aṣṣı ḳılmaz ola

Oğlan hocaya gider, dosta düşmana sala verdirir; sonra pişman olmak sana fayda sağlamaz.

evvel gele şol yuyucı ardınca şol ṣu ḳuyucı

[357] Gölpınarlı 161, Timurtaş 247, Tatcı 6, Babacan 161

174b *iledüp kefen ṣarıcı bunlar ḥālüñ bilmez ola*

Önce şu yıkayıcı ve arkasından şu su dökücü gelir; kefen getiren hazırlayıcı, bunlar senin hâlini bilmezler.

ağaç ata bindüreler sinden yaña göndereler
yir altına indüreler kimse ayruḳ görmez ola

Tabuta bindirirler, mezardan tarafa götürürler; çukura indirirler, artık kimse görmez.

üç güne dek oturalar hep işüñi bitüreler
ol dem dile getüreler ayruḳ kimse añmaz ola

Üç güne kadar (evinde) otururlar, bütün işini bitirirler; o vakitlerde seni anarlar, sonra unuturlar.

yūnus miskīn bu ögüdi sen saña virseñ yigidi
bu şimdiki maḫlūḳata ögüt aṣṣı ḳılmaz ola

Âciz Yunus, sen bu öğüdü kendine versen daha iyiydi; şimdiki bu insanlara öğüt fayda vermiyor!

162 [358]

eyżan lehü

zihī şīrīn ḫūlu dilber durağı revān içinde
cān evini ol almışdur ayruḳ ne ṣığar anda

O şirin mizaçlı Sevgilinin yurdu gönül içinde; o gönlü kaplamıştır, başkası oraya nasıl yerleşir!

cān içinde dostı bulan ayruḳ ne yirde istesün

[358] Gölpınarlı 162, Timurtaş 248, Tatcı 318, Uysal 136-205, Babacan 162

175a *anı ṭaşra ṣananlaruñ ʿömri geçdi perākende*

Gönlü içinde Dost'u bulan artık nerede arasın; onu dışarıda (gönül dışında) sananlar, ömürlerini darmadağın geçirdiler.

anuñ ʿışḳınuñ gözgüsi gendüde gösterdi bizi
göñül esrük ḥaḳḳa ʿāşıḳ esīr olmış bu dermānde

Onun aşkının aynası bizi kendinde gösterdi; gönül kendinden geçmiş, bu âciz Hakka âşık ve esir olmuştur.

anı baña ṣorarısañ bu yönüm dostdan yañadur
her ne ḥālde yürürisem mihrüm artadurur günde

Onu bana sorarsan, bu yönüm (gönlüm) Dosttan yanadır; her ne şekilde (eksik-fazla) yol alsam her gün (ona) sevgim artar.

bu ṣūretde kim var daḫı yönin ayruḳ yaña döner
benüm varlıġum dost aldı es̱erümdür ḳalan bunda

Yönünü başka tarafa döndüren bu şekilde kim var; Dost benim varlığım aldı, burada (dünyada) kalan izimdir.

anı baña ṣoranlara niçe nişān eydivirin
diliyle kim eydebile bu ʿışḳuñ duraġı ḳanda

Onu bana soranlara, nasıl bir işaret ile anlatayım; kim diliyle (sözüyle) bu aşkın yurdunun nerede olduğunu söyleyebilir?

zihī ilāhī devletdür kime yoldaş olurısa
kim dostıla sürdi ʿışḳı bu arada bu mekānda

O kime yoldaş olursa ne ilahi bir saadettir; kim bu zamanda, bu yurtta Dost aşkıyla yaşadı?

175b *dost yüzini gören kişi gendüzini ḳoyasıdur*
dünye dutan gelen ḥarīf dutsaḳ olur bu erkānda

Dost yüzünü gören (ilahi nurlara mazhar olan) kendini bırakır (kendinden geçer); dünyaya meyledip gelen kişi, bu yolda tutsak olur.

gör niçe şīrīndür ki ḳocalar[ı][359] yigit eyler
ayılmadı esrükligi ne şūr ider bu meydānda

Bak, ne güzeldir, ihtiyarları genç eyler; sarhoşluğu geçmedi, bu meydanda ne karışıklık çıkarır!

yūnus gel gör ʿāşıḳları niçe yavı varupdur
dünye āḫıret elden ḳoyup ne virende ne alanda

Yunus gel, gör âşıkları, (aşkın içinde) nasıl kaybolmuşlar; dünya ve ahireti bırakmışlar, ne alanda ne verendeler.

163 [360]
eyżan lehü

beni ʿışḳdan esriden ḥavāle eyledi ṭūra
ṭağı eyledi panbuḳlayın ḳaya pāre pāre

Beni aşkla sarhoş eden Tur'a savurdu; o dağı pamuk gibi kaya parçalarına ayırdı.

ʿışḳ elin kirişe ursa ʿışḳ oḳına kim ḳarşu ṭura
gök yüzinde melāyike ʿışḳ odı indürdi yere

Aşka elini sazın yayına değdirirse aşk okuna kim karşı durabilir; aşk ateşi gökyüzündeki melekleri yere indirdi.

[359] T.
[360] Gölpınarlı 163, Timurtaş -, Tatcı -, Babacan 163

دوست یوزنی كورن كشی كندوزنی قوبیجیدر

دنیه دورن كلن حریف دوشوق اوكربو اركانده

كوزنجه شیرین دركه قوجه لركبی ایكو

ایكلدی اسرك كبی شور اذر بو میدانده

یونس كل كور عاشقلری نجه یوی ور بیدر

دنیه آخرتا الدن قویب نه وردم النده

ایضاً

بن عشقدن انا بردن حواله ایلدی طوره

طاغی ایلدی بیشوق لیكن قیا پاره پاره

عشق الین كرشه اورسه اوقینه كم قرشو طوره

كوك یورنده ملائكه عشق اوقیاذردی

176a gör hārūt mārūt neyidi ḥażretde ferişte idi
naṣībin ʿışḳa aldurup maḳāmın zühreye vire

Bak Harut ve Marut neydi, huzurda melektiler; nasiplerini aşk yolunda kaybedip makamlarını Zühre'ye verdiler.

ābdestümüz namāzumuz ṭoġrulıḳdur ṭāʿatümüz
ʿışḳa baġladuḳ ṣafumuz ṣafumuzdan kim ayıra

Abdestimiz, namazımız ibadetimiz doğruluktur; aşk ile birleştik, birliğimizi kim bozabilir!

mescid degülse olduġı anuñ cemāʿat ḳılınduġı
ḫalāyıḳlar ṣaf ṣaf durduġı ʿışḳ şükrānesidür [zīre] [361]

Onun olduğu yer mescit değilse (insanların) bir araya getirilmesi; yaratıkların bölük bölük durması zira aşkın bir şükür işaretidir.

içümde yanar ʿışḳ odı aġzum anuñ [deriçesi] [362]
yanan ʿışḳuñ dütüninden yūnusuñ beñzi ṣarara

Aşk ateşi içimde yanar, ağzım onun kapısı; aşk ateşinin dumanından (ızırabından) Yunus'un benzi sararır (rengi soluk düşer, etkilenir).

164 [363]
eyżan lehü

maʿnī berātın alduḳ uş gine elümüze
ʿışḳ sözin virib[i]di [364] *pādişeh dilümüze*

İşte yine hakikat iznini elimize aldık (bize verildi); Padişah aşk sözünü dilimize ihsan etti.

---

[361] 154 numaralı şiir: "zīre", 163 numaralı şiir: "yere"

[362] B., 154 numaralı şiir: "ḥasedi", 163 numaralı şiir: "derecesi"

[363] Gölpınarlı 164, Timurtaş 249, Tatcı 319, Uysal 68, Babacan 164

[364] T.

کورهاروت ماروت نیدیکی حضرت آدم فرشته اردی

نصیبین عشقه الدرب مقامن زهره یه ویره

آبدستم نمازمن طوغرلقدر طاعتم

عشقه بغلدروق صفومز صفیمزدن کرایوه

مسجده کلسه اولدوغی بنک جماعت قلندوغی

خلایقه صف دردعی عشق شکوالنبی ذریره

احمدم بین عشق اودی اعزیز انک درجه سی

بین عشقک دوشندن یونسک بکری صرره

نعت

معنی برا تنا للذوق اوش کنه المره

عشق سزن ویردی پادشه دلومکن

176b *ʿışḳ sözlerin ṣoylar cān cānları eyler ḥayrān*
cāhiller girmezler bu bizüm sırrumuza

Aşk sözlerini söyler, Can gönülleri kendine hayran bırakır (tutkun eder); farkında olmayanlar (habersizler) bizim sırrımızı bilezler.

sırrumuza irmezler [iñen][365] *yoldaş olmazlar*
degmeler ḥāldaş olmaz bu bizüm ḥālümüze

Sırrımıza eremezler, sıkı yoldaş olmazlar; sıradan kişiler bizim derdimizle dertlenmezler.

ḥālümüze ḥāldaş oldur sırrumuza sırdaş olur
müşkilüñ ʿayān olsun baş indür ulumuza

Derdimizle dertlenen odur, sırrımıza sırdaş olan odur; Ulumuza tabi ol, sıkıntıların giderilsin.

bu bir genc-i nihāndur nister degmeler bunda
niçe ördek niçe ḳaz ḫoş iner gölümüze

Bu bir gizli hazinedir, sıradan kişiler burada (dünyada) ne yapmak isterler; birçok ördek ve kaz (ilahi nurlar) bizim gölümüze (gönlümüze) iner.

şol yaḳımı biz yaḳduḳ dünyeyi elden ḳoduḳ
āhreti ḳabūl itdük şākirüz ulumuza

Şu yakma işini biz başlattık (aşk dolu sözleri biz söyledik), dünyayı terk ettik; ahireti kabul ettik, Ulumuza şükredici olduk.

yūnus sen baḥrī olġıl ʿışḳ göllerine ṭalġıl

365 Ta., F: "anın"

177a *bu ḥaḳ sözleri alġıl iresin kānumuza*

Yunus sen denizci (mürit) ol, aşk göllerine dal; bu Hak sözlerini al, maden ocağımıza (asıl kaynağa) ulaş.

165[366]

eyżan lehü

görenüñ[367] *ḥāli döner nişānsuz bī-nişāna*
esritdüñ cümle ḫalḳı ṣırf içildi peymāne

Görenin hâli adsız ve namsız olarak Allah yolunda yok olur; yalnızca büyük kadeh (hakikat şarabı) içildi, bütün insanları sarhoş ettin.

sen bī-ṣıfāt ṣıfātsın bī-nihāyet nihānsın
ʿāşıḳlara devletsin meşhūr olduñ cihāna

Sen sıfatı olmayan sıfatsın, sonu olmayan sonsun; âşıklara mutluluksun, âleme ün saldın.

sözüñ işiden ḳulaḳ gendüden gitdi andaḳ
cümle göñüller muṭlaḳ ṣaddaḳ didi bürhāna

Sözünü işiten kulak (kişi) o anda kendinden geçer; bütün gönüller bu delile mutlak olarak "doğrudur" dediler.

senüñle bir dem birlik oldur cihānda erlik
senden ayruḳsı dirlik oldı ḳamu efsāne

Bu dünyada erlik (dervişlik) seninle bir an birlik olmaktır; senden başka hayat bütünüyle boş söz oldu.

senüñ ḥikmetüñ ıraḳ sensin cānlara ṭuraḳ

[366] Gölpınarlı 165, Timurtaş 250, Tatcı 320, Uysal 17, Babacan 165

[367] T., F: "girenüñ"

بو حق سوزلری اگلر ایرسن کالمز

ایضاً له

کرانک خیالی دوزنیا انزنی نشانر

اسرندک جمله خلقی صرف اخلدی بسیانه

سن نی صفات صفاتسن نی نهایت نهانسن

عاشقلره دولتسن مشهور اولدک جهانه

سزک اشیدن قولوک عودن کندی اوزق

جمله کوکلر مطلق صدقه دیدی برهانه

سنکله بردم بولک اولدر جهانده زلک

سندن ایر فتحی برلک اولدی موافقانه

سنک حکمتک اراک سنسن جانکره طوری

177b *sen yandurduġuñ çıraḳ ebedī ʿömür yana*

Senin ilmin sonsuz (ulaşılamaz), sensin gönüllere yurt; senin (gönüllere) yaktığın çıra (nur), sonsuza dek yanar.

ḫāṣṣu ʾl-ḫavāṣ bābısın ʿāşıḳlaruñ kitābısın
muṭlaḳ dīdār ḳapusın görenler[368] maḫlūḳ saña

Seçkinler seçkinlerinin kapısısın (ulaştığı kişisin), âşıkların kitabısın (gönlünde olansın); mutlak yüz kapısını (Allah'ı) görenler senin yarattıklarındır (?).

yir ü gök ḳāyim ṭurduġı deñizler mevc urduġı
cennet ü ḥūr olduġı cümle saña bahāne

Yer ve göklerin ayakta durması, denizler dalgalanması; cennet ve hurinin olması hepsi senin için (senin varlığına) sebep.

daḫı yir ü gök yoġıdı cümle söz mensūḫıdı
ʿāşıḳlar ṭaparlardı ol bī-nişān sübḥāna

Yer ve gök yoktu, bütün sözler ortadan kaldırılmıştı; Hak âşıkları o adsız ve namsız Sübhan'a (her türlü kusurdan noksan olana) taparlardı.

bu göz gendüzin görmez nişān nişānuñ virmez
yūnusuñ ʿaḳlı irmez [iñen][369] oldı dīvāne

Bu göz kendini görmez, işaret işaretini vermez; Yunus'un aklı yetmez, çok divane oldu (aklını yitirdi).

166[370]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

kimüñ ne zehresi vardur saña ḳılınç yürütmege

[368] Ta., F: "göricek"
[369] Ta., F: "anın"
[370] Gölpınarlı 166, Timurtaş 251, Tatcı 323, Uysal 203, Babacan 166

سن بندردغك جوانی ابدی عمر بنه

خاص الخواص یابی سن عاشقلرك كانی سن

مطلق دیدار قوسن کورجك مخلوق سنا

یر کوك قایم طوردی ذکر تسبیح ددوعی

جنتده حور اولدوغی جمله سکا ثنا

داخی یر و کوك یوغدی جمله سن منشی

عاشقلر طبرلکدی اولدی نشان بجا

بو کورکدن کوردمز نشان نشانک دوره

یونسك عقلی ایرمز انا اولدی دیوانه

کمك نه زهره سی وارد سکا فلك بر نعمه

178a *cümle ʿālem elüñdedür kim ne bilür el ḳatmaġa*[371]

Kimin ne cesareti var sana kılınç çekmeye (karşı gelmeye); bütün âlem senin elindedir, kim ne bilir karıştırmayı.

viren alan sen olıcaḳ kim cünbiş eyleyebile
her ḳandasa ḳudret senüñ pīr ü yigit oynatmaġa

Veren ve alan sen olunca kim hareket edebilir; her neredeyse yaşlı ve genç hareket ettirmeye güç senin.

cümle ḫazneler senüñdür kime dilerseñ viresin
kimüñ [ne][372] *zehresi vardur destūrsuz el uzatmaġa*

Bütün hazineler senindir, istediğine verirsin; kimin cesareti var ki izinsiz bun el sürebilinsin.

iki cihānuñ varlıġın ḳudret eli dutupdurur
yol yoḳdurur hīç kimseye sensüz bir adım atmaġa

İki cihanın (dünya ve ahiret) varlığını senin gücün kuşatmıştır; hiç kimseye senin iznin olmadan atım atmaya imkân yoktur.

c*ümle ʿālemüñ üstine ḫayr u şerri ṣaçan sensin*
ḫışm u raḥmet ḥavāledür gendü aṣlına ḳatmaġa

Bütün âlemin üstüne kötülük ve iyilik saçan sensin; öfke ve esirgeme kendi aslına döndürmeye bir yönlendirmedir.

tevfīḳ ʿināyet olmasa kim sebeb eyleyübile
her ḳandasa ḳudret senüñ her işe el uzatmaġa

Allah'ın yardımı ve iyiliği olmasa kim sebep olabilir (imkân sağlayabilir); her neredeyse her işe el atmaya güç senin.

[371] B., F: "ḳanmaġa"

[372] T.

178b *iblīs ü ādem kim olur bunda fużūllıḳ eyleye*
yirlü yerine sen ḳoduñ ḳul geldi ḳullıḳ ḳılmaġa

Şeytan ve Âdem kim olurlar, burada (dünyada) haddini bilmezler; her şeyi yerli yerine sen koydun, kullar kulluk eylemeye geldi.

iy yārenler siz bu sözi diñleñ göñül ḳulaġıla
cān dudaġı ḫāliṣ gerek ʿışḳ şarābını datmaġa

Ey dostlar, siz bu sözü dikkatlice dinleyiniz; aşk şarabını tatmak için gönül dudağının (kişinin) içten (samimi) olması gerekir.

bu dirligi ṭuyan cānuñ hīç fikri bunda degüldür
yūnus dilin yumışdurur bu tevḥīdi eyitmege

Bu huzuru hisseden gönlün düşüncesi burada (dünyada) olmaz; Yunus, dilini Allah'ın birliğini söylemeye adamıştır.

167[373]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

kime kim dost gerekise eydeyin ne ḳılasını
terk eyleye gendüzini hīç añmaya nolasını

Kime Dost gerekse ne yapacağını söyleyeyim; kendini terk eylesin (nefsi isteklerini bıraksın), ne olacağını (akıbetini) hiç düşünmesin.

resmidürür ʿāşıḳlaruñ dost yolında ḳurbān olmaḳ
minnet dutar cümle ʿāşıḳ cānını ʿışḳ alasını

Âşıkların Dost yolunda kendilerini feda etmeleri usuldendir; bütün âşıklar aşkın canlarını almasını lütuf bilir.

[373] Gölpınarlı 167, Timurtaş 267, Tatcı 348, Uysal 54, Babacan 167

ابلیس و آدم کم اولور بونن فضوللغی ایله
برلو بیر ویرسن قوللك قول کلدی قوللغیله
ای یارنلر سز بو سوزی دکلك کلّ و لا علّه
جان دودا اغی خالص کرك عشق شرابی ایچمکه
بو دلکی طوتن جانك هیچ فکری یونده دکلدر
یونس دیلی بومشدر بو توحیدی بیلمکه

ایضا له

کمه که دوست کرکسه ایدین ترکلرسنی
ترك ایلیه کندوزنی هیچ اکمیه تودلسنی
دیمی دور عاشقلرك دوست یولنه قربان اولمق
منت دور جمله عاشق جانی عشق لاسنی

179a *her kim ʿāşıḳ olmadısa ḳurtılmadı mekr elinden*
ḳamusından ʿışḳ ayırur dünyā āḫiret belāsını

Her kim âşık olmadıysa aldatılmaktan kurtulamaz; hepsini dünya ve ahiret belasından aşk kurtarır.

lāyıḳ degüldür degme cān dost yolına ḫarc olmaġa
ümīd dutar cümle ʿāşıḳ dosta ḳurbān olasını

Sıradan insanlar, Dost yolunda kendilerini feda etmeye uygun değillerdir; bütün âşıklar Dost'a kurban olamaya ümitlidirler.

dostdan yaña giden kişi gendüzinden geçmek gerek
dost yaġmalar cān şārını alup göñül ḳalesini

Dosttan yana yönelen kişi, kendinden (nefsi isteklerinden) geçmelidir; Dost gönül kalesini ele geçirip gönül şehrini yağmalar.

dost yolına gönilene girü dönmek olmayısar
bilme misin bu ḳamusı senden girü ḳalasını

Dost yoluna yönelene geri dönmek olmaz; hepsinin (mal ve mülkün) senden geri kalacağını bilmez misin?

ṣūret gözi ne göriser dost meclisi ḳandadur
cān ḳulaġıdur işiden bu ʿāşıḳlar nālesini

Suret gözü (dış göz) Dost meclisinin nerede olduğunu nasıl görecek; âşıkların iniltilerini can kulağı (gönül kulağı) işitir.

bu dünyede dostdan artuḳ yūnus nesne sevmedi

179b bilmez misin ġayretsüze dost u düşmen gülesini

Yunus bu dünyada Dosttan başka bir şeyi sevmedi; gayretli (sabırlı) olmayana dost ve düşmanın güleceğini bilmez misin!

168[374]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

baña namāz ḳılmaz dime ben bilürem namāzumı
ḳılurısam ḳılmazısam ol ḥaḳ bilür niyāzumı

Bana namaz kılmaz deme, ben namazımı bilirim; namazımı kılırsam, o Hak duamı bilir.

dostdan artuḳ kimse bilmez kāfir müsülmān kimdügin
ben ḳıluram namāzumı ḥaḳ geçürdise nāzumı

Dosttan başka kimse, kimin müslüman veya kâfir olduğunu bilmez; ben namazımı kılarım, Hak yalvarışımı kabul eder.

ol nāz[ı][375] *dergāhda geçer maʿnī şarābından içer*
ḥicābsuz cān gözin açar gendü siler dost gözümi

O yalvarma dergâhta geçer, hakikat şarabından içer; Dost örtüsüz gönül gözünü açar, gözümü kendi siler.

dost bundadur bellü beyān dost dīdārın gördüm ʿayān
ʿilm ü ḥikmet oḳıyanuñ buña degindür ʿazimi

Dost burada (dünyada) apaçık bellidir, Dost yüzün açıkça gördüm (ilahi nurlara eriştim); ilim ve bilgi okuyanın gayreti buna ulaşmaktır.

her dem dost yolın bulmayup gizlü maʿnī şerḥ eyleyüp

[374] Gölpınarlı 168, Timurtaş 268, Tatcı 349, Uysal 58, Babacan 168

[375] T.

بیلمزمیسن غیرت سنه دوستن دشمن کلامی

ایضاً له

باکه نماز قیلمکده منه بن بکورم نمازی
قیلورسم قیلمازسم اول حق بیلور نیازی

دوستدن اوزکه کیمسه بیلمز کاو مسلمان کیمدکن
بن قیلورم نمازمی حق کچردسه نازمی

اولدنا ذورکاهسن کچرم معنی شربندن احمر
حجاب شرجان کوزن احمر کندو بیلوردوست کوزمی

دوست بونده ذوربیلوبان دوست دیدن کوردم عیان
علم و حکمت وقتنک بوکه دکین ذرعزمی

هر کدم دوست بولن بولمیوب کزلو معنی شرح البیب

180a *degme ʿâşıḳ şerḥ itmeye benüm gizlü rāzumı*

Her an Dost yolunda bulunmamış, gizli hakikat yorumlamış; sıradan bir âşık (derviş) benim gizli sırrımı yorumlamasın.

sözüm maʿnīsine irüñ bī-nişāndan ḫaber virüñ
derdlü ʿâşıḳlara ṣoruñ benüm bu derdlü sözümi

Sözümün hakikatine ulaşın, adsız ve namsız olandan (Allah'tan) haber verin; benim bu dertli sözümü dertli âşıklara sorun.

derd[376] *ʿâşıḳuñ dermānı[dur]*[377] *derdlü ʿâşıḳlar ġanīdür*
ḳādir ḳudret ünidür dir işidenler āvāzumı

Dert âşığın dermanıdır, dertli âşıklar hiçbir şeye muhtaç değildirler; sesimi işitenler, her şeye gücü yeten kudret sahibi Allah'ın sesidir, der.

dost isteyen gelsün baña göstereyin dostı aña
budur sözüm öñden ṣoña ben bilürem gendüzümi

Dost isteyen bana gelsin, ona Dost'u göstereyim; sözüm şudur, ben baştan sona kendimi bilirim.

yūnus imdi söyle ḥaḳ[ḳ]ı münkir dutsun saña daḳı
bişüpdürür ḥaḳ[ḳ]uñ ḫūnı ʿārifler datsun duzumı

Yunus şimdi gerçeği söyle, inkârcı sana hile yapsın; Hakk'ın yemeği pişmiştir (maneviyat sofrası hazırdır), bilge kişiler tadına baksın (maneviyatı tatsın).

169[378]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

çalap viribiye saña bir gün ecel serhengini

[376] T., F: "derd-i"
[377] T.
[378] Gölpınarlı 169, Timurtaş 269, Tatcı 350, Uysal 65, Babacan 169

180b *gele görine gözüñe azdura beñzüñ rengini*

Allah bir gün sana ecel yasakçısını (Azrail'i) gönderecek; gelip gözüne görünecek ve benzinin rengini solduracak.

eyde saña emāneti issi diler ṭapşurayın
ala senden emāneti ide senüñle cengini

Sana söyler, emaneti (ruhunu) sahibi ister, ona ulaştıracağım; seninle mücadelisini yapar ve senden emaneti alır.

emāneti senden ala gevdeñi ḳuruyuş ṣala
vebāller boyñunda ḳala nefsüñ ura gülbengini

Emaneti (ruhunu) senden alacak ve bedeninin canlılığını kaybedecek; günahlar boynunda (sende) kalacak ve nefsin çığlık atacak.

mālikūñ varın iy paşa ḫışmuñ ḳavmuñ üleşe
iledeler seni ḥaşa göresin sinüñ tengiñi

Ey paşa (kardeş) sahiplendiğin malını akraban ve yakınların paylaşacak; seni götürecekler ve mezarının darlığını göreceksin.

seni sinüñde ḳoyalar menzil mübārek diyeler
üstüñe tīz tīz yumalar dünyānuñ ḫāk ü sengini

Seni mezarında bırakacaklar, yurdun mübarek (olsun) diyecekler; üstüne çabuk çabuk dünyanın toprağını ve taşını örtecekler.

ḳarañu yirde olasın ʿamelüñile ḳalasın[379]
çoḳ āh idüp söyleyesin peşmenligüñ nengini

Karanlık yerde olacaksın, ibadetlerin (yaptıkların) ile (başbaşa) kalacaksın; çok ah edip pişmanlığın aybını söyleyeceksin.

[379] T., F: "ḳılasın"

گله کورنه کوزکه ازدور بکوك رنکنی
آینه سکا اما نجا بچی دلر طپشرین
آله سندن اما نجا داده سنکله جنکنی
اما بنی سندن آله کوردکی قورو بوش صله
ومبال کو بونسکده قله نصنك ور کلنکنی
اما کمك وارن ای یکتا خصمك تومك اولسه
الده لر سنی جنه کورن سن سنك درکنی
سنی سنکك قوییا زمنزلده مبارکده دیلکر
اوسکه تیز تیز بوسه لر دنیانك ملکنی
قوا کوبرده اولاسن عسملکه قلاسن
حق آکاه ادوب سوزلیاسن نشمنلك سنکنی

181a *yūnus imdi tevbeye gel cān sendeken eyle ʿamel*
ʿışḳıla gel ḳuşanıgör bu dervīşlik pelhengini
Yunus şimdi tövbe et, ruhun bedendeyken ibadet yap; bu dervişlik ipini aşk ile kuşan (dervişlik yolunda aşk ile yol al).

170[380]
eyżan lehü

bir suʾālüm saña iy dervīşler ecesi
meşāyiḫ ne buyurur yol ḫaberi niçesi
Ey dervişler ulusu, sana bir sorum var; şeyhler ne söyler, bu yolun (dervişlik yolunun) bilgisi nedir?

virgil suʾāle cevāb dutalum olsun s̱evāb
şuʿle kime gösterür ʿışḳ evinüñ bacası
Soruma cevap ver, uygulayalım, sevap olsun; aşk evinin penceresi kime ışık verir (kimler manevi aşktan istifade edebilir)?

evvel ḳapu şerīʿat emr ü nehyi bildürür
yuya günāhlaruñı her bir ḳurʾān hecesi
Birinci kapı şeriat (din kuralları) emir ve yasakları bildirir; her bir Kur'an sözü günahlarını temizler.

ikincisi ṭarīḳat ḳulluğa bil bağlaya
yolı ṭoġru varanı yarlıġaya ḫᵛācesi
İkincisi tarikat, kulluğa bel bağlar (önem verir); mürşidi doğru yolda gideni bağışlar.

[380] Gölpınarlı 170, Timurtaş 270, Tatcı 351, Uysal 4, Babacan 170

یونس ایدی توبه یه گل جان سنده گل ایله عمل
عشق ایله گل قوشنی گور بوده روشنلك پلهنكی

ایضا له

بر سؤال ایتسكا ای درویشلر خجه سی
مشایخ نه بویرر یول خبری نجه سی
هر كیم سؤال ایله جواب دوتلمز اولسون ثواب
شول كیمه كسدر عشق اونك نجه سی
اول قوشك نعت امری قنی بلدر
یوریكا هملروكی هر بیر قوانجه سی
اكنجی طریقت قوللغنه بیل باغلیه
یولی طغرو وارنی یرلغنه خواجه سی

181b *üçüncisi maʿrifet cān göñül gözin açar*
baḳ maʿnī serāyına ʿarşa degin yücesi

Üçüncüsü marifet (varlıkların hakikatini bilme) gönül gözünü açar (kalp yoluyla ilahi sırları keşfetme); bak, hakikat sarayının yüksekliği arşa kadar (göğün en yüksek katına kadar).

dördüncisi ḥaḳīḳat ere eksük baḳmaya
bayram ola gündüzi ḳadir ola gicesi

Dördüncüsü hakikat (Allah'in sıfatlarını, iradesini ve kudretini bilme), insana kusurlu bakmaz; gündüzü bayram, gecesi Kadir Gecesi olur.

bu şerīʿat güç olur ṭarīḳat yoḳuş olur
maʿrifet ṣarplıḳdurur ḥaḳīḳatdür yücesi

Bu şeriat zordur, tarikat meşakkatlidir; marifet müşküldür, hakikat en yücesidir.

dervīşüñ dört yanında dört ulu ḳapu gerek
ḳancaru baḳarısa gündüz ola gicesi

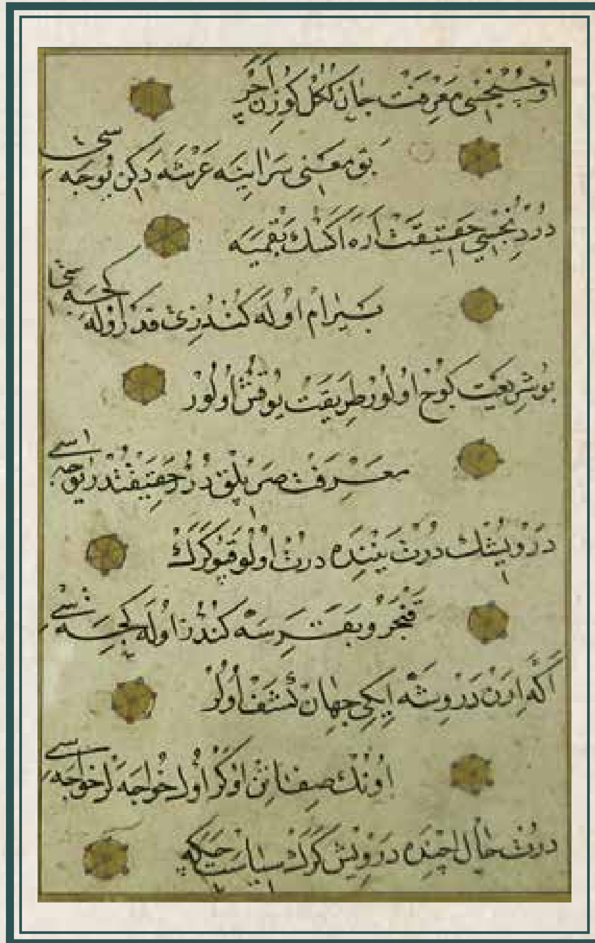
Dervişin dört yanında (yolu üzerinde) dört ulu kapı (şeriat, tarikat, marifet ve hakikat); her nereye bakarsa (bu durumda) gecesi gündüz olur (zorlukları aşar).

aña iren dervişe iki cihān keşf olur
onuñ ṣıfātın öger ol ḫᵛāceler ḫᵛācesi

Bunu yapan derviş, iki dünyayı (bu dünya ve ahireti) keşfeder; hocaların hocası (şeyh) onun durumunu takdir eder.

dört ḥāl içinde dervīş gerek siyāset çeke

اوچنجی معرفت جانا کمال کوزنه آخر
بو معنی مراتبه عرشه دکن یوجه‌سی
دردنجی حقیقت ارە اکنك بقیه
بیرام اوله کندزی قدر اوله کجه‌سی
بو شریعت کوج اولور طریقت یوقش اولور
معرفت صاحبلوغی حقیقتدر یوجه‌سی
درویشك درت بیندم درت اولو قوکرك
فخر و فقر سه کندزا اوله کجه‌سی
الله ارن درویشه ایکی جهان تشنا اولور
اونك صفاتن اوکرن اول خواجه‌لر خواجه‌سی
درت حال الچنده درویش کرکدر سیاست حکمه

182a menzile irmez ḳalur yol eri yuvacası

Dört durum içindeki derviş, amacına ulaşır; kendi evinde (seyrinde) kalan derviş hedefine ulaşamaz, yolda kalır.

ḳırḳ kişi bir aġacı ṭaġdan gücin indüre
ya bunca mürīd muḥib ṣırāṭ niçe geçesi

Kırk kişi bir ağacı dağdan güçlükle indirir; ya bu kadar mürit, derviş Sırat'tan nasıl geçecek!

küfrüñ atarken ṣakın īmānuñ urmayasın
yoḫsa ṣırsın güveci sebīl olur güveci

İnanca aykırı söz ve davranışı bırakırken dikkat et inancını zedelemeyesin; aksi halde güveci kırarsın (kalbi kırarsın), güveç sebil olur (kalp değersizleşir).

dört ḳapudur ḳırḳ maḳām yüz altmış menzili var
aña irene açılur vilāyet derecesi

Dört kapıdır kapı (şeriat, tarikat, marifet ve hakikat) kırk makam, yüz altmış menzili var; ona ulaşana velilik makamı açılır.

ʿāşıḳ yūnus bu sözi muḥāl diyü söylemez
maʿnī yüzin gösterür bu şāʿirler ḳocası

Âşık Yunus, bu sözü imkânsız diyerek söylemez; bu şairler ulusu, hakikatin yüzünü gösterir.

171 [381]

eyżan lehū

ḥaḳ nūrı ʿāşıḳlara her dem nüzūl degül mi

[381] Gölpınarlı 171, Timurtaş 271, Tatcı 352, Uysal 8, Babacan 171

مستر لره ارمز قلور بولاری بو واجدسی

قرق کشی بر اغجی طغدن کوجن اندره

یه بو نجه بر عجب صر طانجه کچدسی

کمزلک اوکن صغن ایمانک اوراسه سن

بو نجنه صیرسن کوجی سبیل اولو دکوجی

درت قپودر درق مقام بونلرکمش منزلی وار

اکه ارنلر اچلور ولایت ده وجدسی

عاشق یونس بو سوزی محال دیو سویلمز

معنی بوزن کسر بو شاعرلر وجهسی

حق نوری عاشقلره هردم نزول کلی

182b *kime kim nüzūl degmez ḥaḳdan maʿzūl degül mi*

Hak nuru âşıklara her dem ulaşmaz mı; kime ki ulaşmıyor, Hak'dan uzaklaştırılmıştır.

el-ḳalbü mine ʾl-ḳalbi revzenin[382] *ṣoruñ nedür*
her göñülden göñüle rāst doġru yol degül mi

"Kalpten kalbe" penceresini nedir, sorun; her gönülden gönüle uygunluk doğru yoldur, değil mi!

ḳarġayıla bülbüli bir ḳafese ḳoysalar
birbiri ṣoḥbetinden dāyim melūl degül mi

Karga ile bülbülü bir kafese koysalar; birbirlerinin sohbetinden sürekli şikayetçi olmazlar mı!

eyle kim ḳarġa diler bülbülden ayrılmaġa
bülbülüñ de maḳṣūdı biʾllāhi şol degül mi

Öyle ki, karga bülbülden ayrılmak ister; bülbülün de gayesi Allah için bu değil mi!

cāhilile ʿārifüñ mis̱eli şuña beñzer
cāhil ḳatında īmān maʿlūm mechūl degül mi

Cahil ile bilge kişi örneği de buna benzer; cahile göre inanç -belli ki- bilinmez değil mi!

yitmiş iki milletüñ sözini ʿārif bilür
miskīn yūnus sözleri cümle uṣūl degül mi

Bilge kişi yetmiş iki milletin sözünü bilir; âciz Yunus'un sözleri tamamıyla adap (yol, yöntem) değil mi!

[382] T., F: "revzenün"

کیمسه کیم نزول دکمز حقدن معزول دکلمی
القلب بین القلب یوزن صورتک ندر
هر کوکلدن کوکله راست دوغری یول دکلمی
طوتغیله بلبلی بر قفسه قویه لر
بر یری عجب سبیدن دایم ملول دکلمی
ایلکم وغه دکر بلبلدن ایرلغه
بلبلکم مقصودی بیلله شول دکلمی
جاهلله عارفک مثلی شوکه بکزر
جاهل قتنده ایمان معلوم مجهول دکلمی
یتمش ایکی ملتک سوزنی عارف بلور
مسکین یونس سوزلری جمله اصول دکلمی

172[383]

eyżan lehü

183a *ʿışḳ bezirgeni sermāye cānı*
bahādur gördüm cāna kıyanı

Aşk tüccarının sermayesi candır; canına kıyanı (bedenin arzularını terk edeni) yiğit gördüm.

zihī bahādur cān terkin urur
ḳılıç mı keser himmet geyeni

Canını (bedenin arzularını) terk eden ne yiğittir; maneviyat giysisini giyeni kılıç mı keser!

ḳamusın bir gör kemterin er gör
alıḳ görmegil palās geyeni

Hepsini bir gör, en hakirini derviş gör; palas (aba) giyeni kötü görme.

tīz çıḳarur fevḳa ʾl-ʿulāya
biñ ʿīsī gibi dīne uyanı

Bin İsa gibi dine tabi olanı; en üst dereceye çabuk çıkarır.

tīz indürürler taḥte ʾṣ-ṣerāya
biñ ḳārūn gibi dünye ḳovanı

Bin Karun gibi dünya peşinde olanı; yerin dibine çabuk indirirler.

ʿāşıḳ olanuñ nişānı vardur
melāmet olur bellü beyānı

Âşık olanın işareti vardır; ifadesi açık, ritüele takılmayıp kendini yerendir.

çün manṣūr gördi ol benem didi
oda yaḳdılar işitdüñ anı

Mansur gördüğü için, “o benim” dedi; onu yaktılar, işitmişsindir.

oda yandurduñ külin ṣavurduñ
eyle mi gerek seni seveni

Ateşte yaktın, külünü savurdun; seni seveni öyle mi yapman gerekti!

zinhār yūnus gördüm dimegil
oda yaḳarlar gördüm diyeni

Yunus sakın gördüm deme!; gördüm diyeni ateşte yakarlar.

173[384]

eyżan lehü

ḳaçan ol dilber benüm gözüme ṭudaş oldı

[383] Gölpınarlı 172, Timurtaş 272, Tatcı 353, Uysal 9, Babacan 172

[384] Gölpınarlı 173, Timurtaş 273, Tatcı 354, Uysal 21, Babacan 173

عشق بزرکی سن سینه جانی — بهادر گوردم جانده قیانی

زهی بهادر جانی زنکن اوزر — قلچ می کسر همت کمانی

قاموسین زکور کمتین زکور — الی کورمکل پلاس کفانی

بز حقیر زهوفا العلا یه — بیلک عیسی کبی دینه اوبانی

بیز اندر وزر تحت الثری — بیلک قارون کبی دینه قوانی

عاشق اولنک نشانی قولدر ادر — ملامت اولور بلو سیانی

چون منصور کوردی اولیم دیدی — اوده بقدر اتشده انی

اوده بندر ذاک کلن صورد — انکلی کردوسی سوانی

ذنهایاری یونش کوردم دکل
اوده بقدر کوردم دبانی
فخر اول دلک بزیم کورسه طودش ولدی

183b *aldı uṣṣumı ʿaḳlum göñlüme yoldaş oldı*

O Sevgili ne zaman benim gözüme yakın oldu; aklımı aldı, gönlüme yoldaş oldu.

göñlüm eydür benem ḳulı cānum eydür benem ḳulı
hīç bilmezem kimüñdür ol ara yerde ṣavaş oldı

Gönlüm söyler, kulu benim, canım söyler, kulu benim; kimindir hiç bilmem, o arada kargaşa oldu.

bu ikisi arasında bildüm devlet benüm imiş
hīç danışıġum yoġiken başum anuñla ḫoş oldı

Bu ikisi arasında mutluluk benimmiş bildim; hiç tanışıklığım yokken onunla aram iyi oldu.

her ḳancaru baḳarısam oldur gözüme ṭuş olan
öñüm ardum ṣaġum ṣolum genç yaz oldı ger ḳış oldı

Her nereye bakarsam gözüme denk gelen odur; önüm ardım, sağım solum ilkbahar veya kış oldu.

ḫıżr u ilyās degüliken ölmez dirlige ṣataşdum
hergiz yemez içmeziken içüm ṭopṭolu aş oldı

Hızır ve İlyas değilken ölümsüz hayata rastladım; asla yemez ve içmezken içim dopdolu aş oldu.

cümle ʿālemüñ göñlinde vardur anuñ muḥabbeti
anı cāndan sevmeyenüñ bil kim īmānı ṭaş oldı

Bütün âlemin gönlünde onun sevgisi vardır; onu gönülden sevmeyenin bil ki inancı taşlaştı (boşa çıktı).

آلدی اصمی عقلمی کلمه یولداش اولدی

کلمم ایکدیم قولّه جانم ایدیم قولك

هیچ بیلمزم که کندو آراده یرده صواش اولدی

بو اکسیکلده سنکله بلدم دولت بولمامش

هیچ دانشغم یوغیکن بنم ایکلاه خوش اولدی

هم فتحم و بقا رسم اولدی کم سر طوش اولن

اکومز آرزدم صاغم صولم کنج یاز اولدی گوکدش

حسن و الیا کلکن اولمز در کمه صنت دم

هنر کز بمز احشمز کن الحشم طبطلوا اش اولدی

جمله عالمك کلمنك و آرزدانك محبتی

اینجا ندن سومینك بلکم ایمانی طاش اولدی

184a *senüñ ʿışḳuñ odı meger şıçramaya kimesneye*
bir ẕerre degdi yūnusa cihān içinde fāş oldı

Senin aşkının ateşi kimseye sıçramasın; öyle ki bir zerresi Yunus'a değdi, âlemde duyuldu.

174[385]
eyżan lehü

yir gök yaradılmadın ḥaḳ bir güher eyledi
naẓar ḳıldı gevhere ṣıġmadı devr eyledi

Hak yer ve gök yaratılmadan önce bir cevher (öz) yarattı; cevhere (öze) nazar etti (Hak nuru ile baktı), sığmadı, dönmeye başladı.

güherden buġ çıḳar ol buġdan gök yaratdı
gök yüzinüñ bezegin çoḳ ılduzlar eyledi

Cevherden buhar çıktı, o buhardan göğü yarattı; gökyüzünün süsü çok yıldızlar yarattı.

göke eyitdi dön didi ay u gün yürisün didi
ṣuyı muʿallaḳ dutup üstini yir eyledi

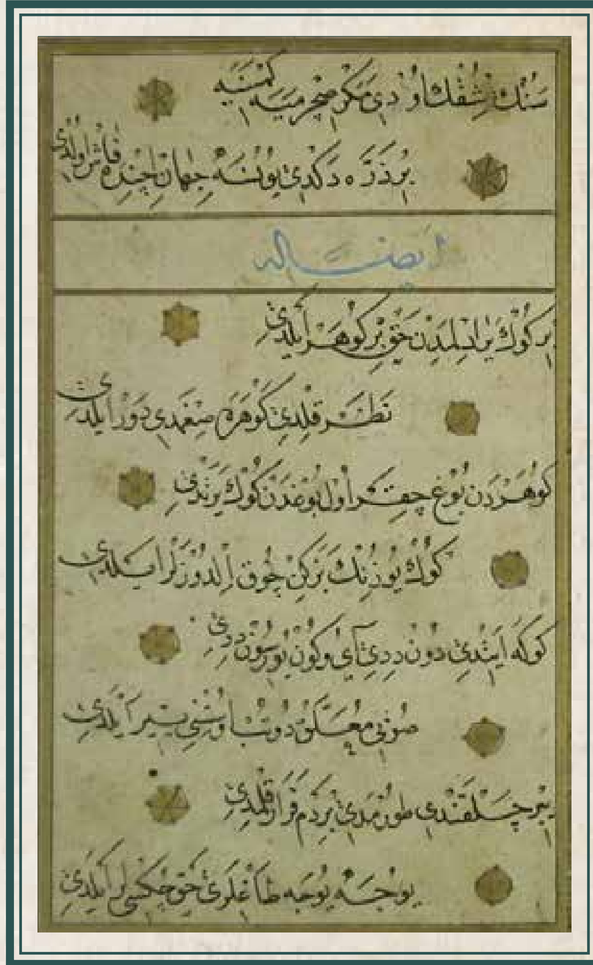
Göğe seslendi, dön dedi, ay ve güneş hareketlensin dedi; suyu boşlukta bırakıp üstünü yer (arz) eyledi.

yir çalḳandı ṭurmadı bir dem ḳarār ḳılmadı
yüce yüce ṭaġları ḥaḳ çöksiler eyledi

Yer sarsıldı, durmadı ve bir an sakinleşmedi; Hak büyük büyük dağları (yeryüzüne) kazık yaptı.

[385] Gölpınarlı 174, Timurtaş 274, Tatcı 355, Uysal 174, Babacan 174

سنڭ عشقڭ اودی دكر مجمرينه كم

بر ذره دكدی بونه جهان اچنده فاش اولدی

ايضا له

بر كوك ياليلدن خوب بر كوهر ايلدی

نظر قلدی كوهره صنعتدی دور ايلدی

كوهردن توغ چقدی اول بو صفتدن كوك ديندی

كوك يوزينك بزكن چوق الدوزلر ايلدی

كوكه ايشيغی دوندردی آی و كون يوروندی

صوی معلق دوتدی اوشبو يری يير ايلدی

بر چالقندی طولو موجی بر دم قرار قلدی

يوجه يوجه طاغلری حق محكلر ايلدی

184b *ʿazrāʾīl yire indi bir avuç ṭopraḳ aldı*
dört ferişte yuġurdı bir peyġāmber eyledi

Azrail yeryüzüne indi, bir avuç toprak aldı; dört melek yoğurdu, bir peygamber eyledi.

çün cān gevdeye girdi aḳsırdı ṭurıgeldi
el götürdi şol ḳadar ḥaḳḳa şükür eyledi

Ruh bedene girince aksırdı, ayağa kalktı; elini kaldırdı ve şu kadar Hakk'a şükretti.

allāh eydür ādeme şükür irdüñ bu deme
bu dünyede ne ṭuyduñ dilüñ neyi[386] *söyledi*

Allah Adem'e seslenir, bu ana ulaştın, şükür; bu dünyada ne duydun, dilin neyi söyledi?

yoġiken var eyledüñ ṭopraġiken cān virdüñ
kudret diliyle añduñ dilüm söyler eyledüñ

Yokken var eyledin, toprakken ruh verdin; kudret (ilahi gücün) diliyle andın, dilimi söyler eyledin.

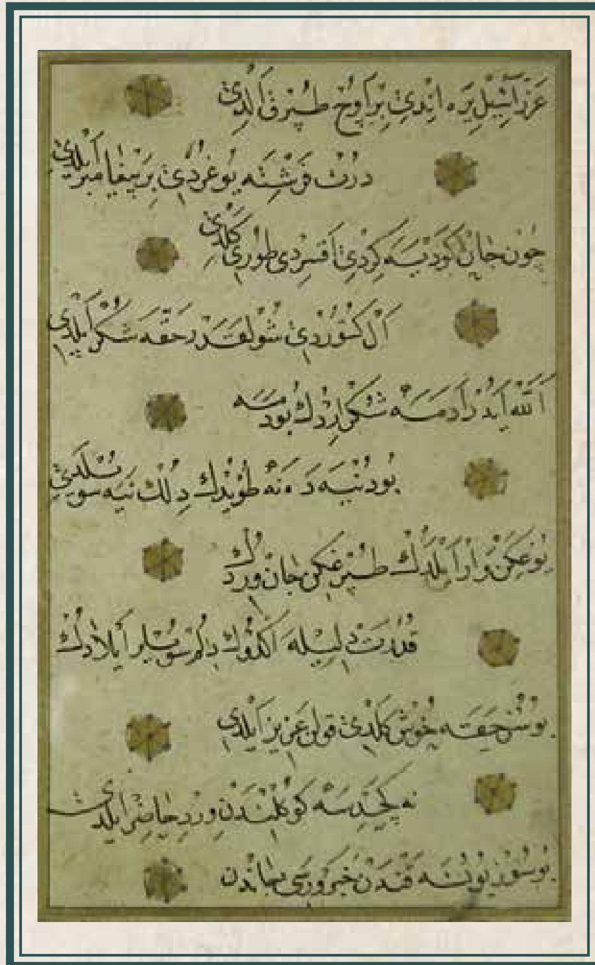
bu söz ḥaḳḳa ḫoş geldi ḳavlin ʿazīz eyledi
ne geçdise göñlinden virdi ḥāżır eyledi

Bu söz Hakk'ın hoşuna gitti, sözünü izzetli eyledi; gönlünden ne geçtiyse verdi ve hazır eyledi (yarattı).

bu söz yūnusa ḳandan ḫaber viresi cāndan

[386] Ta., F: "neye"

عزرائیل یره اینوب بر اوچ طپراق الدی
درت قرشنه بوغردی بر پیغامبر ایلدی
چون جانن گوده یه گیردی اقسردی طوره کلدی
ال کوزلدی شول قدر حقه شکر ایلدی
الله ایدر آدمه شکر ایدرک بودمه
بو دنیه ده نه طوریدک دلک نیه سوسلدی
بو عشق وار اولدک طپرغی عشق جان ویردک
قدرتده لیله اکلدک دلمز سویلر ایلادک
بو سنه حقه خوش کلدی قولن عزیز ایلدی
نه حکمتدر که گلمندن ورده حاضر ایلدی
یونس دیو یونسه قدن خبر ویردی جاندن

185a *meger ol sulṭān luṭfı aña naẓar eyledi*

Bu söz Yunus'a neredendir, o Sultan ona lutf edip Hak nuruyla baktığı için gönülden haber veriyor.

175[387]

eyżan lehü

çalap ādem cismini ṭopraḳdan var eyledi
şeyṭān geldi ādeme ṭapmaġa ʿār eyledi

Allah Âdem'in bedenini topraktan yarattı; şeytan geldi, Âdem'e secde etmeye utandı.

eydür ben oddan nūrdan ol bir avuç ṭopraḳdan
bilmedi kim ādemüñ için gevher eyledi

Ben ateş ve nurdan, o bir avuç topraktan (yaratıldı) dedi; Allah'ın Âdem'in özünü cevher eylediğini bilmedi.

ẓāhirin gördi ādemüñ bāṭınına baḳmadı
bilmedi kim ādemi ḫalḳa server eyledi

Âdem'in bedenini gördü, içine (özüne) bakmadı; Allah'ın Âdem'i yaratıkların başına önder yaptığını bilmedi.

ḳırḳ yıl ḳālebi yatdı adı ʿālemi ṭutdı
gör şeyṭānı buġżından ne fitneler eyledi

Kırk yıl kalıbı yattı, adı (ünü, sanı) âlemi kapladı; bak, şeytan kininden dolayı ne karışıklıklar çıkardı.

ādem ṭoprak yatmışıdı at ʿālemi dutmışıdı

[387] Gölpınarlı 175, Timurtaş 275, Tatcı 356, Uysal 37, Babacan 175

مگر اول سلطان لطفی که نظر ایلدی

ایضا له

جبلت آدم جسمنی طپرقدن وار ایلدی
شیطان کلدی آدمه طمعه عار ایلدی
ایدر بن اوددن نوردن نا ولدی بر اوچ طپرقدن
بلمدیکیم آدمك ایچره گوهر ایلدی
ظاهرین کوردی آدمك باطننه بقمدی
بلمدی کم آدمی خلقه سرور ایلدی
تمق بیله قالی یبندی آدمی عالی طوتدی
کور شیطان تعصبدن نه فتنه لر ایلدی
آدم طپرق تمشدی ذات عالی دوتشدی

185b *fikrine baḳ iblīsüñ yaʿnī hüner eyledi*

Âdem toprakta yatmıştı, adı âlemi kaplamıştı; şeytanın düşüncesine bak yani hüner gösterdi!

ol yüriyen atları sürdi ādem üstine
ādeme mekr eyleyüp yaʿnī ẓafer eyledi

O koşan atları Âdem'in üstüne sürdü; Âdem'e hile yapıp, ona üstünlük kurdu.

ādemüñ göbeginden çalap yaratdı anı
vāf diyüp ṭurıgeldi anlar güzer eyledi

Allah onu Âdem'in göbeğinden yarattı; yeter deyip ayağı kalktı ve onlar geçtiler.

çün gitdi ādem ʿahdi yetdi mūsānuñ vaḳti
iblīse işbu işler yavlaḳ eṡer eyledi

Âdem'in vakti geçince Musa'nın vakti geldi; şeytanı bu işler çok etkiledi.

mūsā gönüldi ṭūra ḥaḳḳa münācāt ide
gördi kim bir aḳar ṣu mūsā naẓar eyledi

Musa, Hakk'a dua etmek için Tur'a yöneldi; bir akarsu gördü ve dikkatlice baktı.

mūsā eydür göreyin işbu ṣu nirden gelür
ger böyle aḳarısa zīr ü zeber eyledi

Musa dedi, bu su nereden gelir, bir bakayım; eğer böyle akarsa (etrafı) alt üst edecek.

مکرنه بو ابلیسک یعنی هنرا ایلدی
اوله بودرین انکری سوردی آدم اوستنه
آدمه مکر ایلیوب یعنی طغرا ایلدی
آدمک کوکسنده نجلب برندی اکی
وای دیوب طوری کلدی خاینلر کدر ایلدی
چون کندی آدم عهدنی بندی موسانک وقتی
ابلیسه ایشبو ایشلر بوکی اثر ایلدی
موسی کوندی طوره حقه مناجات ایده
کوردی کیم بر اقر صو موسی نظر ایلدی
موسی ایدر کوردیم ایشبو صو یزدن کلور
کر بوفیله اقرسه زیر و زبر ایلدی

186a *ilerü vardı mūsā gördi laʿīni aġlar*
gözi yaşıyımış ṣu gözin bıñar eyledi

Musa ileri gitti, şeytanı ağlarken gördü; su onun gözyaşıymış, gözyaşını pınar eylemiş.

mūsā ṣordı laʿīne aġladuġuñ niçündür
nideyin aġlamadın işümi zār eyledi

Musa şeytana niçin ağladığını sordu; ağlamayıp ne yapayım, işimi perişan etti.

muḳarrebidüm ben ol ḥaḳ[ḳ]uñ dergāhında bol
götürdi urdı yire cāndan bīzār eyledi

Ben o Hakk'ın yanında mukarrep (yakın) melektim, götürdü, yere vurdu, candan bezdirdi.

sen bilme misin mūsā ben neden ayrılduġum
şunlar ögüme düşer beni evkār eyledi

Musa, sen benim neden ayrıldığımı bilmez misin; beni yaralayan şunlar aklıma takılır.

varġıl ayıtġıl mūsā raḥmet eylesün baña
tevbe ḳıldum işüme ḫoş istiġfār eyledi

Musa git, söyle, (Allah) beni bağışlasın; yaptıklarıma tövbe ettim, güzel af diledi.

mūsā irdi ḥażrete başladı münācāta

ایلرو واردی موسی کوردی لعینی اغلر
کوزنی یشیمش صو کوزین بکا ایلدی
موسی صوردی لعینه اغلدوغک نچون در
بندین اغلمدن نشنی زار ایلدی
معتبر بدم بن او لحقک درکاهنده تولا
کوردی اوردی بر مکاندن نیزار ایلدی
سن بلمامسن موسی بن نندن ایلدوغم
شونده اولکه دوشمش بنی اوکار ایلدی
دار قل استغل موسی رحمت ایلسون بکا
توبه قلدم اتمهم جرم استغفار ایلدی
موسی ایردی حضرتنه بشلدی مناجات

186b *unıtdı emāneti söz muḫtaṣar eyledi*

Musa Allah’a yöneldi ve dua etmeye başladı; emaneti unuttu, sözü kısaca söyledi.

çalapdan irdi nidā ḳanı emānet didi
ol nidāya cānını mūsā nis̱ār eyledi

Allah’tan bir ses geldi, hani emanet, dedi; o söze Musa canını feda etti.

varġıl ayıtġıl mūsā raḥmet ideyin aña
secde itsün ādeme çün istiġfār eyledi

Musa git, ona söyle, bağışlayacağım; madem tövbe etti, Âdem’e secde etsin.

mūsā geldi laʿīne didi ḥaḳ[ḳ]uñ buyruġın
secdeyi işidicek döndi inkār eyledi

Musa geldi, şeytana Hakk’ın emrini söyledi; secdeyi işitince döndü inkâr etti.

ben andan umarıdum derdüme dermān ḳıla
derdüm daḫı arturdı yaʿnī tīmār eyledi

Ben ondan derdime derman olmasını umuyordum; derdim daha çoğaldı yani derdim büsbütün arttı.

ben eger ṭapsam aña ol vaḳtin ṭaparıdum
şimdi ḫod topraḳ olup zīr ü zeber eyledi

Eğer ben Âdem’e secde etmek istesem o zaman yapardım; şimdi kendisi toprak olup (ölüp) alt üst etti.

اوتندی اماتی سور بختنصر ایلدی

چلبدن اردی یده اقانی امانت دیدی

اول یدآیه جانی موسی ثنا ایلدی

درغل ایتغل موسی رحمت ایدین کا

عجب ارتون آدمه چون استغفار ایلدی

موسی کلدی لعینه دیدی حقک بو سوزن

عجب اشیدحقک دوندی انکار ایلدی

بن اندن اومارردم دردمه درمان قله

دردم دخی ارتردی لعینی تمار ایلدی

بن گوتیتسم انکا اول وقتن طپاردم

سمتدی خود طرنق اولت زیور و زیر ایلدی

187a *ādem iblīs kim ola işi işleden çalap*
ay u güni yaradup leyl ü nehār eyledi

Âdem, şeytan kimdir ki, işleri yapan Allah'tır; ay ve güneşi yaratıp gece ve gündüz eyledi.

maʿnī nedür iblīsden fużūllıḳdurur bizde
ṭuyduñsa işbu sözden sırrı āşikār eyledi

Hakikat nedir, şeytandan bizde olan haddini bilmezliktir; işittinse işte bu sözle sırrı açıkladı.

çalap eydür şol ḳula ʿināyet benden ola
ne şeyṭān azdurısar ne kimse kār eyledi

Allah der ki şu kula benden yardım olsun; ne şeytan azdırdı ne kimse onu (kötü) etkiledi.

altı biñ yidi yüz yıldan geçen ādemi
dile getürdi yūnus şimdi tekrār eyledi

Yunus, altı bin yedi yüz yıl öncesinde gelmiş Âdem'i dile getirdi, şimdi tekrar eyledi.

176[388]
(müstefʿilün müstefʿilün müsefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

bencileyin gören kişi sevdügümüñ yüzini
delü ola ṭaġa düşe yavu ḳıla[389] *gendüzini*

Sevdiğimin yüzünü benim gibi gören kişi, deli olup dağlara çıkar ve kendini kaybeder.

[388] Gölpınarlı 176, Timurtaş 276, Tatcı 359, Babacan 176
[389] T., F: "ḳula"

آدم ابلیس کمی اولالی ایشلدن حلب
آی و کونی یرادوب لیل و نهار ایلدی

معنی ندر ابلیسدن فضول لقدر بر ده
طوبی نکته ایشبو سوزدن سری اشکار ایلدی

حلب ایدر رسول قوله عنایت بنده اوله
نه شیطان اردو نه سرنه کمسه کار ایلدی

الفی ایلک بیوز یلدنکن آدمی
دله کوزدی یونس سمدی تکرار ایلدی

ایضاً له

غلین کوردن کیتی بن سوزدو کجلک یوزنی
دلو اوله طعنه دوشه یوووله کندنی

187b *ben niçesi diyübilem cemāli tertībin anuñ*
kim cān dudaġıdur dadan anuñ ḳılıncı ṭuzını

Ben onun yüzünün şeklini nasıl söyleyebilirim; onun tarzının tadını (ne olduğunu) gönül dudağı tatmıştır (o bilir).

her nereye varurısa ol şīrīn ḫūlu dilberüm
yitmiş iki millete ol geçürür dürlü nāzını

O tatlı huylu Dilberim her nereye gitse (her kiminle irtibat kursa); yetmiş iki millete nazını geçirir (herkes onu sever).

kişi neyi severise dilinde sözi ol olur
geñsüz söyleyesüm gelür dāyimā anuñ sözüni

Kişi neyi severse dilindeki söz o olur; onun sözünü (ondan bahsetmeyi) sürekli ve istemsiz söyleyesim gelir.

kişi gendü geñiyile dosta lāyıḳ olmazımış
muḥabbet burcında ol ḳor ʿāşıḳuñ ıldızını

Kişi kendi isteği ile (kendi başına) Dost'a uygun olmazmış; âşığın sevgi burcundaki yıldızını (talihini) o koyarmış (belirlermiş).

derdsüzlere benüm sözüm beñzer ḳaya yanḳusına
ḥāldaşı bilür kişinüñ göñlinde gizlü rāzını

Benim sözlerim dertsiz olanlara kaya yankısı (boş söz, etkisiz) gibidir; kişinin gönlündeki gizli sırları hâlinden anlayanlar bilir.

bu yūnusuñ gördügini eger zühre göreyidi

بن بغیده بو بیلم جمالی برتبین انك

اگر جان دردا اغدر دادن اوك قلبنی طورنی

هنر بیر فروزنده اول شیرین خلوه کریم

شمس کبی ملتنده اول کچور در دلو بارنی

کیجه سوار عقبه دلینی سوزی اول اولور

کلشن سوزنلیسه کلور دایما آنك سوزنی

کیجه کنده وکلکیله دوسته لایق ولموش

محبت برجیده اولور عاشقك ایذیذی

دردمنز کره بیسم سوزمز کوزقیه بیغوسنه

خالدا آتشی بیلور کشیك کوکلنده کزلودرنی

بو بونسنك کوردکی اکر زهره کورانی

188a *çengini elden bıraġub͜ unıdayıdı sāzını*

Yunus'un bu gördüklerini eğer Venüs (yıldızı) görseydi; elinden çengini (arpını) düşürüp sazını unuturdu.

177[390]

eyżan lehü

biz bizi bilmezidük bizi yaradan eyledi
āşikāre bizi ḳıldı gendüyi penhān eyledi

Biz bizi bilmezdik, bizi Yaradan yarattı; bizi apaçık eyledi, kendini gizli kıldı.

biz de bile pinhānidük ġayr-ı sen ü benidük
muṭlaḳ bī-gümānidük hem bī-gümān eyledi

Biz de birlikte gizliydik, sen ve ben yoktu; mutlak emindik, hem şeksiz şüphesiz eyledi. (?)

ṭopraġı kudretinden ṣūret ü ḫaṭ baġladı
dört ferişte yoġurdı ādem andan eyledi

Kudretinden toprağa şekil ve suret verdi; dört meleği yoğurdu ve ondan Âdem'i yarattı.

çün yaratdı ādemi bileyidük biz ḳamu
bu ḳamu ḫāṣ u ʿāmmı bir maʿdenden[391] *eyledi*

Âdem'i yarattığında biz hepimiz bunu bilmeliydik; bütün aydın ve halkı aynı cevherden yarattı.

aṣl-ı maʿdendeyidük ḳayġusuz ġanīyidük

[390] Gölpınarlı 177, Timurtaş 277, Tatcı 358, Uysal 98, Babacan 177

[391] T., F: "maʿdinden"

چنکی لدن بر عوب اوندا یدی سازی

ایضا له

ز یزی بیلمایندک یزی یازدن ایلدی

آشکارا یزنی قیلدی کندوزی پنهان ایلدی

یزده بلکه پنهان ایدک عنبرسن و بنده لک

مطلق بیکتا ایدک هم ده کان ایلدی

طپراغی قندندن صورتن خط تعلادی

دردنی فرشته یوغوردی آدم آندن ایلدی

چون یرندی آدمی بیلیدک بتغو

بو قمو ناس و حامی بر معنیدن ایلدی

اصل معنیدن ایدک قمو سر خفی بیلدک

188b *şol bī-nişān cihāndan şöyle nişān eyledi*

Cevherin aslındaydık, dertsiz ve sıkıntısızdık; o adsız ve namsız, şöyle bir işaret verdi.

görgil çalap fażlını yıḳmaz ʿāṣī göñlini
yüz biñ yigirmi dört biñ ol tercemān [eyledi][392]

Allah'ın iyiliğini gör, cahillere (günahkârlara) aldırmaz; o yüz yirmi dört bin peygamber gönderdi.

ḳamu bir yire gider kimse nicesi yiter
iki birdür bir biter gör bir neden eyledi

Her şey bir yere gider, kişi ve şeyler kaybolur; iki birdir, bir hâsıl olur, bak biri neden eyledi?

ādemden buña degin ne eli var ne yegin
yimelikle geymegi bir dāneden eyledi

Âdem'den buraya kadar ne yeri yurdu ne kuvveti var (?); yemeklik ile giymekliği bir taneden yarattı.

çün nefs oldı ḥavāle ṭağıtdı degme yola
ṭatlu oldı nevāle ol sen ü ben eyledi

Nefs verildiğinde nasipleri herkese rasgele dağıttı; nasip tatlı oldu, o sen ve ben'i yarattı.

seni ne bile fülān ne söylerise yalan
dünye çirkine ḳalan işin gümān eyledi

Filan kişi seni nasıl bilebilir, ne söylerse yalan; dünya kirine (nefsi arzulara) takılan, işini tereddütlü (zor) eyledi.

[392] T.

شول بی نشان جهاندن شونکله نشان ایلدی
کوردکل چیکب فضلنی بقیتمز عاصی کلنجی
یوز بیک یکرمی درت بیک اول ترجمان
قوبر قپیر کیدر کیمسه نیجه بین بشر
ایکی یوز درت یوز بش کور بر بندن آن ایلدی
آدمدن بو کادرکن نه الی وار نه بیکن
بیمحله کیمسکن بر دانکدن ایلدی
چون نقش اولدی حواله طعنندی کمه بوله
لعنتلو اولدی نواله اول سن وبان ایلدی
سجیه بله فلان نه سویلیه یلان
دنیه چرکینه فلان ایشن کان ایلدی

189a *elestde bileyidük göz açduḳ belī didük*
eyiden yūnus idük cümle birden eyledi

Elest Bezmi'nde birlikteydik, göz açtık, "evet" dedik; söyleyen Yunus'tuk, herşeyi birlikte yaptı.

178[393]

(müstefʿilün müstefʿilün müsefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

dostdan ḫaber ṣorarısañ güzāf degüldür dost işi
bellü bilüñ hīç nesnedür bu cihānda dostsuz kişi

Dosttan haber sorarsan, Dost işi boş laf değildir; iyice bilin, Dostsuz kişi bu dünyada bir hiçtir.

her kim ki dost yüzin göre dost dost diyü cān vire
ol vaḳtin ol dosta ire unıda cümle teşvīşi

Her kim Dost'un istediği hâle gelirse, Dost Dost diyerek (onu anarak) can verir; o anda Dost'a ulaşır ve bütün sıkıntılarını unutur.

kim yol bulısardur aña ol ḳığırur andan yaña
devlet irdi andan baña ḥācet degül hümā ḳuşı

Kim ona ulaşmak için çabalarsa o kendinden yana (seni) çağırır; ondan bana mutluluk ulaştı, artık Hüma Kuşu'na (başka bir talihe) gerek yok.

dost işi ʿaceb işdür[ür][394] *cān deñize ṭalmışdur[ur]*[395]
cānsızlara bir düşdürür gel yorasın sen bu düşi

Dost işi şaşırtıcı iştir, gönül maneviyat denizine dalmıştır; ruhu kararmışlara bir rüyadır, gel, sen bu rüyayı yorumla.

393 Gölpınarlı 178, Timurtaş 278, Tatcı 360, Uysal 143, Babacan 178
394 T.
395 T.

کسدم بلا ایپن کوزلجك بلی دردن
ایدن یونس ادوك جمله بردن ایکلدی

ایضا له

دوستدن خبر صورار ایسك کرافع کلمه‌در دوست ایشی
بللو بلوك هیچ نسنه‌در بو جهانده دوستلق کبی
هر کیمکه دوست یوزن کوره دوست دوست دیو جانه وره
اولد وقتن اولد دوستنه ایره اوندن جمله تشویشی
کم یول بولسه‌در آکا اول تعبیر اندن آکا
دولت ازدی ندن آکا حاجت دکل همای قوشی
دوست ایشی عجب ایشدر جان دکر طلبشدر
جان سزکره بر دوستدر کل یوروسین سن یوردوشی

189b *dost ʿışḳ[ın]dan*[396] *ʿālem ṭoldı her bir ʿāşıḳ andan oldı*
ʿışḳsuz biten çiçek ṣoldı ʿışḳıladur dostlık ḫoşı

Dost'un aşkından dolayı âlem donandı, her bir âşık ondan oldu; aşksız yeşeren çiçek soldu, dostluk muhabbeti aşk iledir.

niçe diyeyin ben anı ḳabūl itmez yüz biñ cānı
aña lāyıḳ ḳıymet ḳanı yoḳdur anuñ deki ṭuşı

Ben onu nasıl anlatayım, yüz bin canı huzuruna almaz; ona layık değerli bir şey nerede, anun dengi ve benzeri yoktur.

ʿışḳı seve ʿāşıḳ gerek ne olısar ʿışḳdan yigrek
ʿışḳdur yire göge direk ḳalanı hep söz öküşi

Âşık aşkı sever, aşktan daha iyisi ne olsa gerek; yere göğe direk aşktır, arta kalanı hep söz fazlasıdır.

yūnus imdi sen beniken ʿāşıḳlara ne sen ü ben
yoḳlıḳdamış dostı seven ḳomaz ayruḳsı baḳışı

Yunus şimdi sen benken, âşıklara sen ve ben nedir; Dost'u seven yokluktaymış (fenafillah makamındaymış), başka bakışı (ilgiyi) istemez.

179[397]

eyżan lehū

ol çalabuñ ʿışḳı benüm bağrumı baş eyledi
aldı benüm göñlümi sırrumı fāş eyledi

O Allah’ın aşkı benim bağrımı yaraladı (beni dertlendirdi); benim gönlümü aldı ve sırrımı açığa çıkardı.

[396] T.

[397] Gölpınarlı 179, Timurtaş 279, Tatcı 362, Uysal 99, Babacan 179

دوست عشقندن عالم طولدی هر بر عاشق اندن اولدی
عشقسز بن نیجك صولدی عشقیله دردو سلوق خوشی
نجه دیلین بناكی قبول ایتمز یونس بیك كجانی
كه لا ابو قیمت قنی بقدر انك دكی طوشی
عشقی سوه عاشق كركدر اولسی عشقندن بكرك
عشقندیر بو كوكه دیرك قلبی هب سوزاو كیشی
یونس ایمدی سن بنكی عاشقلر نه سنی
بو قلقده منی دوستی سون قومز ازقی بقسی

ایضا له

ولیجلالنك عشقی بیم بنم مجیب باش ایلدی
الذی بسم كلمی سترمی فاش ایلدی

190a *hergiz gitmez göñülden hīç eksük olmaz dilden*
çalap gendü nūrını gözüme ṭuş eyledi

O gönülden asla gitmez, dilden (sözden) hiç eksik olmaz; Allah kendi nurunu gözüme (gönlüme, idrakime) denk getirdi.

cān gözi anı gördi dil andan ḫaber virdi
cān içinde oturdı göñlümi ʿarş eyledi

Gönül gözü onu gördü, dil ondan haber verdi; gönül içine oturdu (gönle yerleşti), gönlümü yüceltti.

bir ḳadeḥ ṣundı cāna cān içdi ḳana ḳana
ṭolu geldi peymāne cānı serḫoş eyledi

Gönle bir manevi kadeh sundu, gönül kana kana içti; kadeh dolu geldi, gönlü sarhoş eyledi.

esrük oldı cānumuz dür döker lisānumuz
ol çalabuñ ʿışḳı beni serḫoş eyledi

Gönlümüz sarhoş oldu, dilimiz inci döker (manalı sözler söyler) oldu; o Allah'ın aşkı beni sarhoş yaptı.

ben ḳaçan dervīş olam tā ki aña iş olam
yüz biñ benüm gibiyi ʿışḳ ḫırḳa-pūş eyledi

Ben nasıl derviş olayım ki ona yoldaş olayım; yüz bin benim gibisini derviş eyledi.

yūnus imdi avınur dostı gördi sevinür

هرگز گیتمز گوکلدن هیچ اکسک اولمز دلدن
چلب کندو نورینی گوزمه طوش ایلدی
جان گوزی آنی گوردی دل آندن خبر وردی
جان ایچره اوتوردی گوکلومی عرش ایلدی
بر قدح صوندی جانه جان ایچدی قانه قانه
طلو گلدی پیمانه جانی سرخوش ایلدی
آنک اولدی جانمز دردو گلستانمز
اول ایچلا بنک عشقی بزی سرخوش ایلدی
بو غوغه درویش اولمز تا که آکه ایش اولمه
یونس بنم گبی عشق خبرین ... ایلدی
یونس بنده ی آکو توردو نتی گوردی گوز

190b *erenler maḥfilinde ʿışḳa cünbiş̱ eyledi*

Yunus şimdi teselli bulur, Dost'u gördü sevinir; dervişler meclisinde aşkla coştu.

180[398]

eyżan lehü

kemdürür yoḫsullıḳdan niçelerüñ varlıġı
bunca varlıḳ variken gitmez göñül ṭarlıġı

Nicelerin varlığı (zenginliği) yoksulluktan daha kötüdür; bunca varlık varken ruhi sıkıntılar bitmez.

batmış dünye mālına baḳmaz ölüm ḥāline
yitmiş ḳārūn mālına zihī iş düşvārlıġı

Dünya malına batmış (işi dünyalık olmuş), ölüm ile ilgilenmez; Karun kadar malı olmuş, ne acayip hesap zorluğu!

bu dünye kime ḳaldı kimi berḫvārdār ḳıldı
süleymāna olmadı anuñ berḫvārdārlıġı

Bu dünya kime kaldı, kimi mesut etti; onun saadeti Süleyman'a ulaşmadı.

süleymān zenbīl ördi gendü emegin yirdi
anuñıla buldılar anlar berḫvārdārlıġı

Süleyman zenbil ördü, kendi emeğini yerdi; onlar saadeti onunla buldular.

gel imdi miskīñ yūnus neñ var yola ḫarc eyle

[398] Gölpınarlı 180, Timurtaş 280, Tatcı 361, Uysal 72, Babacan 180

ارنلر محفلنده عشقه جبین اصلدی

ایضاً له

كوردم محصول لقادن نیجه لر شوارلغی
نیجه وارلق وار ایكن كیمسه نك كلمز طارلغی

یتمش دونیه مالنه بقمز اولم حالنه
بقمش قارون مالنه زهی ایتردشوارلغی

بودنیه كیمه قلدی كیمی بر خوار ایلدی
سلیمانه قلدی ایكن بر جود اولدی ارلغی

سلیمان زنبیل اوردی كشلوك ایكن یردی
انوكله بولدیلر آنلر بر خوار اولدی ارلغی

كل مدحی سكین بو تنزیك ودیوله جرح الله

191a *gördüñ elüñden gider bu dünyānuñ varlıġı*

Âciz Yunus şimdi gel, neyin varsa Allah yoluna harca; gördün (anladın) bu dünyanın varlığı elinden gider.

181 [399]

eyżan lehü

ol dost benden yaña hīç bilmezin niçe baḳdı
işbu vücūdum şehrine bir ḫoş naẓar bıraḳdı

O Dost benden yana nasıl baktı, hiç bilmem; şu bedenime bir hoş bakış bıraktı.

gözüm anuñ yüzinden niçe gideribilem [400]
şol şīrīn ḳılıncıla göñlümi şöyle yaḳdı

Gözümü onun yüzünden nasıl ayırabilirim; şu hoş hareketle gönlümü yaktı (beni kendine meftun eyledi).

kimden ögüt istersem ṣabrı gösterür baña
ṣabır sermāyesini muḥabbet odı yaḳdı

Kimden öğüt istesem, bana sabretmemi söylerler; sabır gücümü sevgi ateşi yaktı (yok etti).

ṣabırla benüm işüm niçe varısar başa
cānuma cān baġışlar şol dostumun nüvāḫtı

Sabırla benim işim nasıl başa çıkar; o Dost'un terennümü canıma can bağışlar (çok hoşuma gider).

sevdükli sevdügile ḳopardır yarın

[399] Gölpınarlı 181, Timurtaş 281, Tatcı 363, Uysal 78, Babacan 181
[400] T., F: "giderdibilem"

کوردک الکدن کدر بو دنیانک وارلغی

ایضا له

اول دوست بندن نکابیچ باقسون نجه بقدی

اشبو وجودم شهرین بر خوش نظر بقدی

کوزم انک یوزندن نجه کدر دیلم

شول شیرین قلیجله کوکلمی شویله بقدی

کمدن اورکندم صبری کسترودکا

صبر سز مایه سنی محبت ویردی بقدی

صبر له بم اشم نجه ویرسه

خاتمه جان بغشلر شول دوستمک نولحتی

سودکلی سودوکله بله قو یردزیرن

191b *bu iş yarına güymez bugünki dem ṣayaḳdı*

Seven yarın (ahirette) sevdiği ile olacak; bu iş yarına (ahirete) kalmaz, bugünkü nefes aslına ulaştı.

yūnus dost mürüvvetin ırmaya gendüzinden
kişi neyi severise cānı aña uyaḳdı

Yunus Dost'un iyiliğini kendinden ayırmasın; kişi neyi severse gönlü ona bağlandı.

182 [401]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

ṭoldur bize ḳadeḥ ʿışḳ şerbetinden iy sāḳī
ol deñizden içir bize ki andan içer şeyḫ u faḳī

Ey saki (mürşit) biz (manevi) aşk şerbetinden bir kadeh doldur; o (maneviyat) denizinden bize içir ki şeyh ve fakih (fıkıh âlimi) ondan içer.

ṣoḥbetümüz ilāhīdür sözümüz kevs̱er ṣuyıdur
şāhumuz şāhlar şāhıdur çalġumuzdur dost firāḳı

Sohbetimiz Allah ile ilgilidir, sözümüz Kevser şarabıdır; Şahımız şahlar şahıdır, Dost hasreti çalgımızdır (eğlencemizdir).

kim ki bir dem ṣoḥbet ola müftī müderris māt ola
bir ilāhī devlet ola andan içen oldı bāḳī

Kim ki bir dem bu sohbette bulunsa yani müftü ve müderris de olsa allak bullak olur; ondan (manevi şaraptan) içen ebedi olur, bir ilahi saadet bulur.

ḫırḳayıla tāc yol virmez ferecīyle ʿālim olmaz

[401] Gölpınarlı 182, Timurtaş 282, Tatcı 366, Uysal 88, Babacan 182

بوایش یرینه کوکمز بوکون که دم صفدی

بونوق وشته موقتنا بومیه کندوزندن

کیتسه نه سوارسه جانی که ایقدی

ایضا له

طلادرینه قدحی عشق شرابندن ای ساقی

اول دکردن ایچنی که اندن ایچر شیخ و فقی

مجمع اهل دل رسوم کوثر صوییدر

شاه همز شاه هنر شاهی رحیلعز دوست وفا

کیمکه بر دم صحبتنا ولا معنی مدرس مانا ولا

بر آلهی دولتا ولا آندن ایچن اولدی باقی

خنجر بیله تاج بول وفا بیله عالم اولمز

192a *dīn diyānet olmayıcaḳ [neylersün]*[402] *ḳamu varaḳı*

Hırka ile tac (maddi şeyler) yol aldırmaz, kıyafet ile âlim olunmaz; din ve diyanet olmayınca bunca kitabı ne yapacaksın!

oḳıduñ yidi musḥafı ha ṭāʿat gösterür ṣāfī
çünki ʿamel eylemedüñ gerekse var yüz yıl oḳı

Yedi kitabı okudun, durmadan samimi ibadet (gibi) yansıtırsın; madem gereğini yapmadın, istersen git yüz yıl oku!

biñ kez ḥacca varduñısa biñ kez ġazā ḳılduñısa
bir kez göñül ırduñısa gerekse var yollar doḳı

Bin kez hacca gittinse, bin kez cihat ettinse; bir kez gönül kırdınsa git istersen yolları aşındır!

göñül mi yig kaʿbe mi yig eyit baña ʿaḳlı iren
göñül yigdürür zīra kim göñüldedür dost ṭuraḳı

Ey akıllı kişi, gönül mü üstün Kâbe mi üstün, bana söyle; gönül daha üstündür zira Dost'un yurdu gönüldedir.

göñüllerin ḳonşılaruñ ışmarladı ḥaḳ resūle
miʿrāc gicesi dostıla bu keleci oldı bāḳī

Hak, Peygamber'e komşuların gönüllerini emanet etti; Miraç gecesi Dost ile bu söz ebedi oldu.

yūnus işüñ budur dutġıl göñüller etegin
dilerseñ bāḳī olasın göñüller oldılar bāḳī

Yunus işin budur, ebedi olmak istiyorsan gönüller eteğini tut (bir gönüle gir), gönüller ebedi oldular.

183[403]

eyżan lehü

[402] Ta., F: "oḳısañ"

[403] Gölpınarlı 183, Timurtaş 283, Tatcı 368, Babacan 183

دين ديانت اولمجق اوقتك ثمود وفى
اوقدك يدى صحنى نه طاعت كستر صفى
چونكه عمل ايلمدك كركسه ور نويله اوقى
بيلك كر حجه واردوكسه بيك كز غزا قلدكسه
بركز كامل ايدوكسه كركسه ور نويلرد افى
كاملى بيلك كعبه مى بيلك اينت كاعقلى ارن
كوكل بيك كده دردر زيره كم كاملك دردوست طرافى
كاملرك قوتشيلرك اصرلدى حق رسوله
معراج كجسى دوستله بو كلمجى اولدى يافى
يونس ايشت بو دردى تعلم كامللركين
دل كوسك باقى اولسن كاملرا اولدلرا باقى

192b *saña ʿibret gerekise gel göresin bu sinleri*
ger ṭaşısañ eriyesin baḳup göricek bunları
Senin için ibret gerekiyorsa gel, bu mezarları gör; bakıp bunları görünce taş olsan erirsin.

şunlar ki çoḳdur mālları gör niçe oldı ḥālleri
ṣoñ ucı bir göñlek giymiş anuñ da yoḳdur yeñleri
Şunların malları çoktu, bak, hâlleri nasıl oldu; sonunda bir gömlek giymişler, onun da yenleri yoktur.

ḳanı mülke benüm diyen köşk ü serāy begenmeyen
şimdi bir evde yaturlar ṭaşlar olmış üstünleri
Eşyaya "benimdir" diyen, köşk ve sarayları beğenmeyenler nerede; şimdi mezarda yatıyorlar, üstleri taş dolu.

bunlar eve girmeyeler zühd ṭāʿat ḳılmayalar
bu begligi bulmayalar zīrā geçdi devrānları
Bunlar bir gönüle girmemişler, dünyayı bırakıp ibâdet etmemişler; (artık) devirleri geçtiği için bu beyliği (rahatlığı) bulamazlar.

ḳanı ol şīrīn sözlüler ḳanı ol güneş yüzlüler
şöyle ġāyib olmış bunlar hīç belürmez nişānları
O tatlı sözlüler nerede, o güzel yüzlüler nerede; bunlar şöylece kaybolmuşlar, hiçbir izleri yoktur.

bunlar bir vaḳt begler idi ḳapucılar ḳorlar idi

سكه عبرت كركسه كل كوزه سن بو سنلرى

كرطاشلر كر ياسين يعقوب كورجك بوندرى

شونلركه جوق درنما للرى كورنجه اولدى حاللرى

صولك اوجى بركوكلك كمش انكك بوقدر بكلرى

قانى شونلركه سردين كجنلر سراى چمنى

شمدى براوده يرلر طاشلر اولمش اشونلرى

بونلر اوه كيمسلر زهد وطاعت قلمغه

بو بنكلكى بعلبه لر زير الحيدى قودنلرى

قانى اول شيرين سوزلولر قانى اول كونش يوزلولر

شونلر كه غايب اولمش بنلر هيچ بلورمز قنى اللرى

بونلر بر وقت بكلر ايدى قوجلدو قوللرى

193a *gel şimdi gör bilmeyesin beg ḳanḳıdur ya ḳulları*

Bunlar bir zamanlar beydiler, bekçileri vardı; gel şimdi bak, hangisi beydir hangisi hizmetçidir, bilemezsin.

ne ḳapu vardur giresi ne yimek vardur yiyesi
ne ışıḳ vardur göresi dün olmışdur gündüzleri

Şimdi ne girilecek kapı vardır ne yenecek yemek vardır ne de görülecek ışık vardır, gündüzleri gece olmuştur.

bir gün senüñ daḫı yūnus benven didüklerüñ ḳala
seni daḫı böyle ide nitekim itdi bunları

Yunus, bir gün senin de "benimdir" dediklerin senden geri kalacak; seni de böyle edecek nitekim mezardakileri böyle yapmıştı.

184 [404]

eyżan lehü

ol geçidüñ ḳorḳusı uş beni yoldan ḳodı
geçmez degme ʿārifler köprüsin ḳıldan ḳodı

O Sırat köprüsünün korkusu beni şimdi bu yoldan uzaklaştırdı; her bilge kişi (köprüden) geçemez, köprüsünü kıldan ince yaptı!

ol ḳarañu cehennem ʿāşıḳa köşk ü serāy
ḳula anda suʾāl yoḳ ḳulı suʾalden ḳodı

O karanlık cehennem, âşıka köşk ve saraydır; kula orada sorgu yoktur, kulu orada sorgudan kurtardı.

öküz ṭaşuñ üstinde ṭaşı balıḳ götürür
[balıḳ ṣuyuñ içinde bināsın yilden ḳodı] [405]

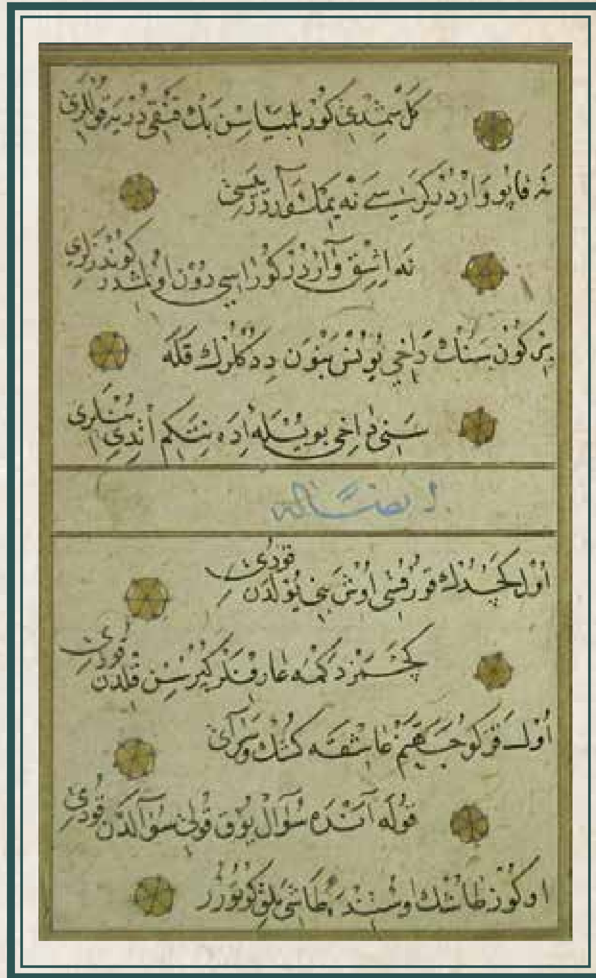
Öküz taşın üstünde, onu (yeryüzünü) balık taşır; balık suyun (denizin) içinde, su da havanın üstünde.

---

[404] Gölpınarlı 184, Timurtaş 284, Tatcı 369, Babacan 184

[405] T.

كل تماشيه كوز ايلمياسن بنك فنقى دريغولرى
نه قاپو وار دركسه نه يمك وار در آچى
نه اشق وار دركور ابى دون اوشدر كوندرلرى
بر كون سنك داخى بو تنى بونده كلرك قلّه
سنى داخى بو بلايه اده نشكم انده منلرى

ايضاً له

اول كچدك قورقى اوش بچ يولدن قوردى
كچمز دكمه عارفلر كيرمسن قلدن قوردى
اول قو كوجيهم عاشقه كنك وركى
قوله انده سوال يوق قولتى سوآلدن قوردى
او كوز طاشنك وشند بحاشى لوكورور

193b *dostuñ etegin dutan dostıla bāzār ider*
bāzār iden dostıla bāzārın elden ḳodı

Dost'un eteğin tutan (onun yolunda giden) Dost ile hemhal olur; Dost ile hemhal olan kendi (nefsi) işlerini kesti.

ol meryem oğlı ʿīsī durup dosta giderken
şol bir yarımca igne ʿīsīyi yoldan ḳodı

O Meryem oğlu İsa kalkıp Dost'a giderken; (yakasındaki) bir iğne İsa'yı yolundan ayırdı.

yūnus imdi dimegil dostı girçek severin
dostı girçek sevenler benligi elden ḳodı

Yunus şimdi, Dost'u gerçekten severim deme; Dost'u gerçekten sevenler benliğini (nefsi arzularını) bıraktı.

185 [406]
eyżan lehü

bañladı ol müʾeẕẕin ṭurdı ḳāmet eyledi
ḥażrete ṭutdı yüzin döndi niyyet eyledi

O müezzin ezan okudu, ayağa kalktı kamet getirdi (iç ezanı okudu); kıbleye yüzünü döndü ve namaza niyet etti.

ḥażrete bağlu elüm fātiḥa oḳur dilüm
bilini büküp ḥaḳḳa ḫoş rükūʿat eyledi

Kıbleye (Allah'a) dönük elim bağlı ve dilim Fatiha'yı okur; beli büküp Hakk'a huzurla rükû etti.

[406] Gölpınarlı 185, Timurtaş 285, Tatcı 364, Babacan 185

دوستك اكر دوتن دوستله ياد اكر
يار انادن دوستله يادرن الدن قودى

اولمه يم او على عيسى دودب دوسته كدركن
شول بر ربحبه اكنه عيسى بولادن قودى

بونلر اسدندى ميكل دوستي كوكدك سوردن
دوستي كوكدك سوندلنلكي الدن قودى

نصيحت

كلمدنجا اول مؤذن طوردى قامت ايلدى
حضرتنه طوتدى يوزن دوندى غيبت ايلدى

حضرتي نعشلو اولر فاتحه اوقودلر
بيلني بوكب حقه خوش دكوعت ايلدى

194a *şu benüm ḥācetgāhum ṭūr ṭaġı oldı meger*
mūsīleyin bu göñlüm ḫoş münācāt eyledi

Şu benim dua (istek) mekânım Tur dağı oldu; Musa gibi bu gönlüm huzurla Allah'a yalvardı.

bir ṣūret gördi gözüm secdeye vardı yüzüm
yıḳıldı tertīblerüm zühdümi māt eyledüm

Gözüm bir şekil (ilahi tezahür) gördü, yüzüm secdeye gitti; bütün düzenim dağıldı, ibadetlerimi saf dışı bıraktım.

ne duʿā ḳılam ne selām ne ẕikr ü tesbīḥ ḳılam
bu biş vaḳt namāzumı ʿışḳuñ ġāret eyledi

Nu dua edeyim, ne selam vereyim, ne zikir ve teşbih çekeyim; aşkın, bu beş vakit namazımı yağmaladı.

gör yūnusı neyledi ḫoş ḫaberler söyledi
ʿāşıḳıdı maʿşūḳa dād u [sited][407] *eyledi*

Bak, (aşk) Yunus'u ne hâle getirdi, güzel haberler verdi; Sevgiliye âşıktı, alış veriş yaptı (her şeyini feda etti).

186[408]
eyżan lehü

ben bende seyrideriken ʿaceb [ırra][409] *irdüm āḫī*
bir siz daḫı sizde görüñ dostı bende gördüm āḫī

Ey kardeş, ben bendeyken (kendi gönlümde onu ararken) bir garip sırra ulaştım; siz de Dost'u kendi gönlünüzde görün, bende (gönlümde) buldum.

[407] T., F: "isted"
[408] Gölpınarlı 186, Timurtaş 286, Tatcı 370, Uysal 121, Babacan 186
[409] T., F: "size"

شویله حاجتگاهم طور طاغی اولدی کیم

موسی کبی بو کوکلم خوش مناجات ایلدی

بر صورت کوردی کوزم سجده یه واردی یوزم

یقلدی بو تسبیلر زهدمی مات ایلدی

نه دعا قلم نه سلام نه ذکر و تسبیح قلم

بو بیش وقت نمازمی عشقک غارت ایلدی

کوزیو لبنی بیلدی خوش خبر اوسو سویلدی

عاشقیدی معشوقه داد و ستد ایلدی

ایضا له

بر بنده سیر ادرکن عجب برزه اردوم انحی

بر بنده الخی سنده کوزلی دوستی بنیم کوردم انحی

194b *bende baḳdum bende gördüm benümile ben olanı*
ṣūretüme cān olanı kimdürür [ben][410] *bildüm āḫī*

Ey kardeş, benimle ben (bir olanı) olanı bende (gönlümde) baktım, gördüm; ben bedenime can verenin kim olduğunu bildim.

isteyüben bulımazam ol benisem ya ben ḳanı
seçemedüm andan beni bir kezden ol oldum āḫī

Ey kardeş, o bensem ya ben neredeyim, kendimi bulamıyorum; kendimi ondan ayıramadım, bir anda o oldum.

ṣūret ṭopraḳdur diyeni göñlüm ḳabūl itmez anı
bu ṭopraġuñ cevherini ḥażrete irgürdüm āḫī

Ey kardeş, beden topraktır diyeni, gönlüm kabul etmez; bu toprağın özünü Allah'a verdim (ruhumu ona yönelttim).

münkir kişi ṭuymaz bunı dertlülerüñ sizer cānı
ben ʿışḳ bāġı bülbüliyem ol bāġçadan geldüm āḫī

Ey kardeş, inkâr eden bunu hissetmez, bunu dertlilerin (âşıkların) gönlü duyar; ben aşk bağının bülbülüyüm, o bahçeden geldim.

maʿşūḳ bizümledür bile ayru degül ḳıldan ḳıla
ıraḳ sefer bizden ḳala dostı yaḳın buldum āḫī

Ey kardeş, Sevgili bizimle birliktedir, kıldan kıla (küçücük bir aralık bile) ayrı değil; Dost'u yanımda bulduğum için uzaklara (başka yerlere) gitmeme gerek kalmadı.

degme bir yol ḳandan baña ṭaġılmayam degme yaña

[410] T.

سنی بو قدر سنی کوردم سن مثله بن ولی آخی
صورتکه جانا و لکن کمسه دیلدم آخی
ایستدیکن بولمیشدم اول نسنه یی بن فخی
چون صمدم آندن بکا بر کردن اول اولدم آخی
صورتن طوتدق دردیله کوکلم قبول ایتمز آخی
بو طیتر علک جوهری حسنه ار کوردم آخی
سن کوکبی طوتمز بونی دن دلمو کلک سرو جان آخی
بن عشق باغی بلبلیم اول باغچه دن کلدم آخی
معشوق بیکانه دربله ایرودکل قلدن قلبه
ایراق سفر بیردن قلبه دوستی عیتن بلدم آخی
دکمه بر یول فن دن بکا طغیانسز دکمه کا

195a *ḳutlu oldı seferüm ḫoş menzile irdüm āḫī*

Ey kardeş, gelişigüzel bir yol bana nereden, gelişigüzel yola savrulmayayım; yolculuğum kutlu oldu, güzel yurda ulaştım.

manṣūrıdum ben ezelde anuñiçün geldüm bunda
yaḳ külümi ṣavur göge ben ene ʾl-ḥaḳ oldum āḫī

Ey kardeş, ben Ezel'de Mansur'dum, onun için buraya (dünyaya) geldim; ben "Ben Tanrıyım" (Allah'tan bir parçayım), beni yak, külümü göğe savur.

ne oda yanam ṭağılam ne dāra çıḳam boğılam
işüm bitince yüriyem teferrüce geldüm āḫī

Ey kardeş, ne ateşte yanayım, ne savrulayım, ne idam sehpasına çıkıp asılayım; işim (dünyadaki sürem) bitinceye kadar yüriyeyim, kısa bir gezintiye geldim.

mün'im oldum yoḫsuliken benüm oldı kevn ü mekān
yirden göge mağrib maşrıḳ yir göge ṭoldum āḫī

Ey kardeş, hiçbir şeyi yokken nimet dağıtıcı oldum, evren benim oldu; yerden göğe, batıdan doğuya, yere ve göğe doldum.

nitekim ben beni buldum bu oldı kim ḥaḳḳı buldum
ḳorḳum anı bulıncadı ḳorḳudan ḳurtuldum āḫī

Ey kardeş, sonunda ben beni buldum, bu da Hakk'ı bulmam oldu; korkum onu buluncaya kadardı, korkudan kurtuldum.

yūnus kim öldürür seni viren alur yine cānı
bu cānlara ḥükm ideni kim idügin bildüm āḫī

Yunus seni kim öldürür, sana can veren yine alır; ey kardeş gönüllere emredenin kim olduğunu bildim.

اخی

قتلوا اولبی سفرم خوش منزله ایردم

منصور ایدم بن ازلده انوکچون کلدم یونس

بنی کلمی صورکوکه بن انا الحق ولدم اخی

نه داوده یم طعنلم نه دار چکیم بو علم

ارشمز بنجه یوردم تفرجه کلدم اخی

منعم اولدم بو خلقه لکن بنم اولدی کون ومکان

یردن کوکه مغربدن مشرقه بر کوکه طولدم اخی

بنم کبی بنی بلدم بن اولدی حق بولدم

قورقم انی بو لجه دی قور قوزدن قورتلدم اخی

یونس کم اولدور سخنه دن اوزکه نه جانی

بو سیرانکم حکیم ایدی کسیدوکن بلدم اخی

187[411]

eyżan lehū

195b *ezelīden vardı cānumda bu ʿışḳ odı*
eşkeretmedüm kimesneye bildüm ki ol dost ḳodı

Gönlümdeki bu aşk ateşi Ezel'den beri vardı; kimseye söylemedim çünkü o Dost'un gönlüme koyduğunu bildim.

dört kitābı oḳuyan bulmadı ʿışḳa çāre
ne begler ne sulṭānlar ne müderris ne ḳāḍī[412]

Dört ilahi kitabı okumuş olanlar aşka çare bulamadılar; ne beyler, ne sultanlar, ne hocacalar ve ne kadılar.

yir ü gök oynar ırılmaz yeller eser deprenmez
ʿāḳıbet şol cānuñ kim ʿışḳuñ ola bünyādı

Yer ve gök hareket eder, yerinden ayrılmaz, rüzgârlar eser, hareket etmez; sonunda şu aşkın binası (yurdu) gönül olsun.

ʿışḳ atadan ṭoġmadı kimseye ḳul olmadı
ḥükmine ḳıldı esīr cümle biliş ü yadı

Aşk atadan gelmiyor, kimseye kul olmadı; bütün tanıdık ve yabancıları emri altına alıp esir etti.

ʿışḳa mecnūn olanlar aṣṣı ziyāndan fāriġ
ḳorḳmaz ıssı ṣovuḳdan pes ne biliser odı

Aşka tutsak olanlar, kâr ve zarardan uzaktırlar; sıcak ve soğuktan korkmazlar öyleyse ateşi ne bilecekler!

ezelde benüm fikrüm ene ʾl-ḥaḳıdı ẕikrüm

[411] Gölpınarlı 187, Timurtaş 287, Tatcı 371, Uysal 44, Babacan 187

[412] Ta., F: "ḳādī"

قصائد

ازلیدن واردی جانمده بو عشق اودی

انکر ایتدوکم کسنه یه بلدم کم اولدوغی

دردک کمالی او قیس بولمدی عشقه چاره

نه بکلرنه سلطانلرنه مدرسنه قاضی

بیوک کوکلی اوییر برلکن بیلدر آنی شر پرشر

عاقبت شول جانک کم عشقک اوله منادی

عشق آندن کنمدی کمسیه قول اولمدی

حکمتنه قلدی سیر جمله ملکی وادی

عشقه مجنون اولنلر آصتی زنارنده کاغ

قورقتمز انی صوقدن بنده بیلکرودی

ازلدن بو فکرم انا الحقدی ذکرم

196a henūz daḫı ṭoġmadın ol manṣūr-ı baġdādī

Benim düşüncem ve sözüm Ezel'de, o Bağdatlı Mansur daha doğmadan önce "Ben Tanrıyım" (Allah'tan bir parçayım) idi.

ʿışḳ çengine düşenüñ melāmet olur cānı
anuñiçün bednāmdur miskīn yūnusuñ adı

Aşkın pençesine (ağına) düşenin gönlü ayıplanır (iltifattan kurtulur); bundan dolayı âciz Yunus'un adı kötü şöhretlidir.

188[413]

eyżan lehū

işidüñ iy yārenler eve dervīşler geldi
cān şükrāne virelüm eve dervīşler geldi

Ey dostlar dinleyin, eve dervişler geldi; candan şükredelim eve dervişler geldi.

her kim görür yüzini indürür gendüzini
ʿilm-i bāṭından öter eve dervīşler geldi

Her kim yüzünü görürse kendini alçaltır; hakikat ilminden bahsederler, eve dervişler geldi.

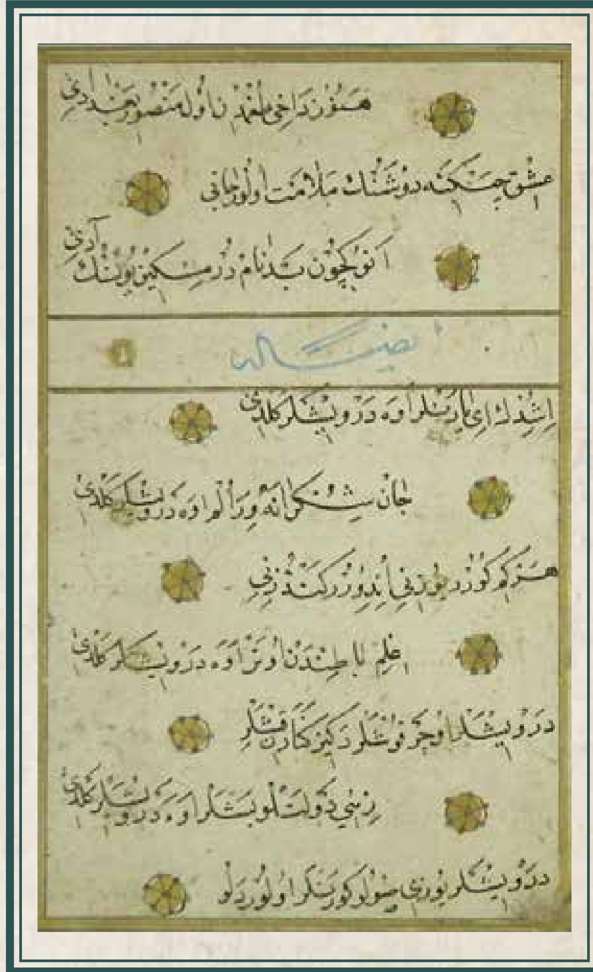
dervīşler uçar ḳuşlar deñiz kenārın ḳışlar
zihī devletlü başlar eve dervīşler geldi

Dervişler uçan kuşlar (Hak yolunda ilerleyen gönüller) deniz kenarında kışlar (maneviyat denizinde yaşarlar); ne saadetli kişiler, eve dervişler geldi.

dervīşler yüzi ṣulu görenler olur delü

[413] Gölpınarlı 188, Timurtaş 288, Tatcı 373, Babacan 188

هم سوزدن آغزى طتمدى اول منصورى چكدردى

عشق چنكنه دوشنك ملامت اولور جانى

آنوكچون بدنام در مسكين يونس آدى

ايضاً له

اشيدك اى يارنلر اوه درويشلر كلدى

جان شكرانه ويرالم اوه درويشلر كلدى

هر كم كوردى يوزنى اندن كيدر زنكى

علم باطندن اوزر اوه درويشلر كلدى

درويشلر اوچر قوشلر دكز كنارن قشلر

زنبى دولتلو بشلر اوه درويشلر كلدى

درويشلر يوزى صولو كورنلر اولور دولو

196b *bāṭını ʿarşdan ulu eve dervīşler geldi*

Dervişlerin yüzünü nurlu görenler, deli olur (kendinden geçer); gönülleri göğün son katından daha yüksektir, eve dervişler geldi.

seydī balum ilinden şeker ṭamar dilinden
dost bāġçesi yolından eve dervīşler geldi

Seydi Balum'un diyarından, şeker damlar dilinden (güzel sözler söylerler); Dost bahçesi yolundan (dergâhtan) eve dervişler geldi.

yūnus ḳuluñ ögürsüz kimsesi yoḳ yaluñuz
fidī olsun cānuñuz eve dervīşler geldi

Yunus kimsesiz, kimsesi yok ve yalnızdır; canımız feda olsun, eve dervişler geldi.

189[414]

(müstefʿilün müsefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü revvaḥa rūḥahu

dīnüñ īmanuñ varısa ḫor görmegil dervīşleri
cümle ʿālem müştāḳdurur görmeklige dervīşleri

Dinin ve imanın varsa, dervişleri aşağılama; bütün âlem dervişleri görmeye iştiyaklıdır.

ay u güneş müştāḳdurur dervīşlerüñ ṣoḥbetine
ferīştehler tesbīḥinde ẕikir ider dervīşleri

Ay ve güneş dervişlerin sohbetine iştiyaklıdır; melekler tesbihlerinde dervişleri anarlar.

tersālar ṭapuya gelür ḥükm isleri zebūn olur

414 Gölpınarlı 189, Timurtaş 289, Tatcı 374, Uysal 130, Babacan 189

باطنی عرشدن اولو اوه درویشلر کلدی

سیدی یالوم النده شکر طره دلنده

دوست نجه سی بولندن اوه درویشلر کلدی

یونس قولک اوکورشی کمسه سی یوق بیلکز

فدی اولسون جانکز اوه درویشلر کلدی

ایضاً له رحمه

دینک ایمانک وارسه حور کورمکل درویشلری

جمله عالم مشتاقدر کورمکلکه درویشلری

آی و کنش مشتاقدر درویشلرک صحبتنه

فرشتهلر تسبیحنده ذکر ادردر درویشلری

نهرلر طوبی یه کلور حکم ایلری زبون اولور

197a *ṭaġlar ṭaşlar secde ḳılur göricegez dervi̇̄şleri*
Hıristiyanlar hizmet ederler, emir sahipleri (beyler) perişan olur; dervişleri görünce dağlar ve taşlar secde kılar (saygı gösterir).

ol ʿālem faḫri muṣṭafī̄ ṣıdḳı bütün kān-ı ṣafā
andan isteriseñ vefā sen ḫoş dutġıl dervi̇̄şleri
O âlemlerin övüncü, samimiyeti tam, huzur kaynağı Mustafa; ondan vefa istersen dervişlerin gönlünü hoş tut.

incidesin ah ideler ʿömrüñ kökin ḳurıdalar
gözsüz olasın yideler tā bilesin dervi̇̄şleri
İncitirsen ah ederler (ilenirler), ömrünün kökünü kuruturlar; basiretsiz olursan, kılavuzluk ederler, dervişleri öyle bilesin.

yir gök eydür ḫırḳa ḥaḳ[ḳ]ı himmetleri olsun bāḳī̄
ol pādişā oldı sāḳī̄ esriddiler dervi̇̄şleri
Yer gök söyler, hırka hakkı manevi kazançları daim olsun; o Padişah saki (manevi şarap dağıtıcısı) oldu, dervişleri kendilerinden geçirdiler.

gökden inen kitābı günde biñ kez oḳurısañ
va'llāh dī̄dār görmeyesin sevmeziseñ dervi̇̄şleri
Gökten inen kitabı (Kur'an'ı) günden bin kez okusan; dervişleri sevmezsen yemin olsun, Allah'ın yüzünü göremezsin.

yūnus eydür bu ʿışḳ geldi ölmiş cānum diri ḳıldı
sen ben dimek benden ḳaldı göricegez dervi̇̄şleri
Yunus söyler, aşk geldi ölmüş ruhumu diriltti; dervişleri görünce, sen ben demek benden gitti.

190[415]

197b *eyżan lehü*

menzili ıraḳ bu yoluñ bu yola kim varası
müşkili çoḳ bu yoluñ bunı kim başarası

Bu yolun varacağı yer uzak, bu yolda kim gidecek; bu yolun zorlukları çok, kim bunu başaracak?

bu yola yaraḳ gerek çoḳ eksük gerek gerek
key demür yürek gerek bu şarp yola varası

Bu yolda hazırlık (maneviyat) gerek, çok âciz gerek; bu sarp (zor) yolda gidecek güçlü demir yürek gerek.

ince ṣırāṭ köprüsi ṣıfatımış bu yolda
dosta giden kişinüñ ṭoġrulıḳdur çāresi

Bu yolda ince Sırat Köprüsü sıfatmış; Dost'a giden kişinin dermanı doğru olmaktır.

kimde kim ṭoġrulıḳ var ḥaḳ çalap anı sever
iki cihāna yarar ol erüñ sermāyesi

Kimde doğruluk varsa Allah onu sever; o kişinin manevi birikimi hem dünya hem de ahirete yarar.

ṭoġrılıḳ mancınıġı istiġfār ṭaşıyıla
ṭoġru vardı atıldı yıkıldı nefs ḳalʿası

Doğruluk mancınığı tövbe taşıyla; atıldı, doğru gitti, nefsin kalesi yıkıldı.

---

[415] Gölpınarlı 190, Timurtaş 290, Tatcı 375, Babacan 190

ایضاً له

منزلی ایراق بو یولڭ بو یوله کوردم بزی
مشکلی چوق بو یولڭ بونی کم ایتشاد سنی

بو یوله برق کرك چوق اکنك کرك کرك
کی مور یوزلك کرك بو صرنب یوله وارسنی

انجه صراط کبی سنی صفتمش بو یوله
دوسته کیدن کشینڭ طغرل لقدر حاجتی

کمسه کم طغرلق و ارحو حلبنی سور
اکی جهانه یرار اول اراك سرمایه سی

طغرلق منفعی استغفار طاشیله
طغرل ولدی اتلدی بقلدی نقش قلعه سی

198a *ī̄mān aldañḳucıları bilüñ çoḳdur bu yolda*
nefsine uyanlaruñ gitmez yüzi ḳarası

Bu yolda nefis aldatıcıları çoktur, bilin; nefsinin isteklerine uyanların yüz karalığı (utanmaları) bitmez.

yüz biñ riyā çerisi bilüñ vardur bu yolda
nefs öldürmiş er gerek ol çeriyi ḳırası

Bu yolda yüz bin ikiyüzlü asker (insan) vardır, bilin; ol askerleri yok etmek için nefsin isteklerini kırmış kişi gerekir.

yūnus imdi ṣaladur gel gidelüm yoḳlıġa
gözlerüñ lāyıḳısa dost dī̄dārın göresi

Yunus şimdi (nefsin isteklerini) terk et, gel yokluğa (fena makamına) gidelim; gözlerin (kendin) lâyıksa Dost'un yüzünü göreceksin (ilahi nura muhatap olacaksın.

191 [416]

eyżan lehü

niçe bir besleyesin bu ḳaddıla ḳāmeti
düşdüñ dünye ẕevḳına unutduñ ḳıyāmeti

Bu boy posu ne kadar besleyeceksin; dünya zevklerine daldın, ahireti unuttun.

düriş ḳazan yi yidür bir göñül ele getür
yüz kaʿbeden yigrekdür bir göñül ziyāreti

Çalış kazan, ye yedir, bir gönül kazan; bir gönül almak, yüz Ka'be'den daha üstündür.

[416] Gölpınarlı 191, Timurtaş 291, Tatcı 380, Uysal 182, Babacan 191

ایمان ایله کهّاری بلورک چوقدر بو یولده
نفسنه اویانلرک کیمدر بونده قوریجی
یوز بیک ریا جرسنی بلورک واردر بو یولده
نفس ایله دریشن ارکلرک اول جری قوریجی
یونس امدی صلادر کل کیده لم بو قلعه
کوزلرک لایقسه دوست یدنک قوریجی

ایضاً له

نیجه بر بسلیاسن بو فنده قامی
دوستلک دنیه دوقنه اونتدک قامی
دورتش قرن بو ینده بر کچل الا کوند
یونس کعبه دن یکرک دور بر کچل دنیاده قامی

198b *uṣlu degül delüdür ḫalḳa sāluslıḳ ṣatan*
nefsin müsülmān itsün varısa kerāmeti

Halka ikiyüzlülük yapan, akıllı değil, delidir; kerameti varsa nefsini Müslüman etsin (doğru yola sevk etsin).

yüz biñ peyġamber gele hīç şefāʿat olmaya
vāy eger olmazısa allāhuñ ʿināyeti

Yüz bin peygamber gelir ve şefaat etmezler; eğer Allah'ın yardımı ulaşmazsa vay hâline.

nefsüñ müsülmān iden ḥaḳ yolın ṭoġru varur
yarın aña olısar muḥammed şefāʿati

Nefsini müslüman eden (nefsin arzularını yok eden) Hak yolunda dosdoğru gider; yarın ahirette Hz. Muhammed'in şefaati ona nasip olacak.

yūnus imdi sen daḫı girçeklerden olıgör
girçek erenlerimiş cümlenüñ ziyāreti

Yunus şimdi sen de ermişlerden (mürşitlerden) ol; herkesin huzuruna gittiği gerçek mürşitlermiş.

192 [417]
(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

ʿışḳuñ odı düşdi cāna eritdi yürek yaġını
kesdi hevāsetüñ kökin oda yandurdı bāġını

Aşkın ateşe gönle düştü, yürek yağını eritti (kalpteki nefsi istekleri yok etti); nefsi isteklerin kökünü kesti, bağını ateşe verdi (zorlukları bitirdi).

[417] Gölpınarlı 192, Timurtaş 292, Tatcı 376, Babacan 192

اصلودر كل دكلودر خلقه سنا ألنلو جنتن
نفس مسلمانك أتسون وارسه كوكلى مفتى

يونسك پيغمبر كلمه يچ شفاعت اولمیه
وای كوا اولمایسه اللهك عنايتى

نفس مسلمانلادن حق يولن طغر وورد
يارن آكه اولسون محمد شفاعتى

يونس ايدى سن حقى كر جكلردن اولكور
كيمك ار ايلدمش جمله نك زيادتى

ايضا له

عشقك اودى دوشدى جانم آرتدى يوركم غمى
كسدى هوالسنك كوكلى اوده ينندى يارغمى

199a *ḳazdı ḳahır ḳazmasıla cānda cefā ocaġını*
çaldı nefsümüñ [boynına][418] *himmet eri bıçaġını*

Gönüldeki cefa ocağını (manevi sıkıntıların kaynağını) kahır kazmasıyla kazdı (nefsi terbiye etti); mürşit bıçağını nefsimin boynuna çaldı (mürşidin terbiyesine girdim).

raḥmet ṣuyı[yı]la[419] *yudı göñlüm evin aparıca*
ḫıdmet ḳapusından aña ṣundı şükür ayaġını

Gönül evimi rahmet suyu ile yıkadı (bağışladı); kulluk kapısından ona (gönle) şükür kadehini sundu.

her kim bize neyi yaza ḥaḳ dilegin virsün aña
urmaḳlıġa ḳaṣd idenüñ düşem öpem ayaġını

Her kim bize neyi uygun görse Hak ona dilediğini versin; zarar vermeğe niyetlenenin eğilip ayağını öpeyim.

kim bize ṭaş atarısa güller nis̱ār olsun aña
çıraġuma ḳaṣd idenüñ ḥaḳ yandursun çıraġını

Kim bize taş atarsa (kötülük yaparsa) ona güller saçılsın (iyilikler olsun); Hak ışığımı (iman nurunu) söndürmeye niyetlenenin ışığını yaksın.

miskīn göñlüñ ʿışḳ elinden iki büküldi vücūdı
tevbe ḳapusından ṣundum aña ʿīmān ṭayaġını

Aşkın elinden âciz gönlün vücudu ikiye büküldü (çok eziyet çekti); inanç dayanağını ona tövbe kapısından (tövbe ederek) sundum.

gel imdi iy miskīn yūnus hevāseti elden bıraḳ

[418] T.
[419] T.

199b *çalabum rūzī eyle bize ḳanāʿat bıçağını*
Ey âciz Yunus, gel şimdi nefsin isteklerini bırak; Allah'ım bize kanaat bıçağını (az ile yetinme duygusunu) nasip et.

193 [420]
eyżan lehü

erenler bir deñizdür ʿāşıḳ gerek ṭalası
baḥrī gerek deñizden girüp güher alası
Mürşitler âşıkların dalacağı bir denizdir (maneviyat denizidir); denize girip mücevher almak (nasiplenmek) için denizci (mürit) gerek.

gine biz baḥrī olduḳ deñizden güher alduḳ
ṣarrāf gerek gevherüñ ḳıymetini bilesi
Biz yine denizci (mürit) olduk, denizden güher (manevi nasibimizi) aldık; mücevherin kıymetini bilmek için sarraf gereklidir.

yüri var epsem ola [ne] [421] *simsārlıḳ ṣatarsın*
ʿalī gibi er gerek işbu sırra iresi
Yürü git, sessiz ol, niçin ikiyüzlülük yaparsın; bu sırra ermek için Hz. Ali gibi er gerek.

muḥammed ḥaḳ[ḳ]ı bildi ḥaḳ[ḳ]ı gendüde gördi
cümle yirde ḥaḳ ḥāżır göz gerekdür göresi
Muhammet Hakk'ı bildi, Hakk'ı gönlünde buldu; Hak her yerde hâzır, görmek için göz gerek.

bile rızḳını ḥaḳdan naḥnu ḳasemnā penhān

[420] Gölpınarlı 193, Timurtaş 293, Tatcı 378, Babacan 193
[421] T.

حیلمز روزی ایکله بزه قناعت بحقیقی

ایضاً له

ارسکز بر کرزده عاشق کرک طلابی
بحری کرک دکزدن کوب کوهر آلابی
لنه بز بحری با لذوق دکزدن کوهر الذوق
صراف کرک کوهرک قیمتنی بلابی
یعنی وارا یتشم اولاسما ذاتی حضرتسن
علی کبی ار کرک اشبو سری ادابی
محمدی بیلدی حقی کندوده کوردی
جمله بزده حق حاضر کوزرکده کوره بی
بله روز قمی حقدن بحق قسمانیهان

200a *nefsin bilmiş er gerek göz ḥicābın silesi*

Rızkını Hak'dan bilmeli, "Biz paylaştırdık" ayetinde gizli; göz örtüsünü kaldıracak (günahlardan arınacak, gönül gözüyle görecek) nefsini bilen er gerek.

didüm işbu nefesi ʿāşıḳlar ḥükmiyile
baḫillıḳsız er gerek bir ḳarāra ṭurası

Bu nefesi (şiiri) âşıkların etkisiyle söyledim; bir kararda durmak için fedakâr er gerek.

ʿālimler kitāb düzer ḳarayı aḳa yazar
göñüllerde yazılur bu kitābuñ sūresi

Âlimler kitap hazırlar, kâğıt üzerine yazı yazar (karalama yaparlar); bu Kitap'ın (Kur'an) suresi gönülde yazılıdır (gönle hitap eder).

yüri hey ṣūfī zerrāḳ ne sālūslıḳ ṣatarsın
ḥaḳdan artuḳ kim ola ḳula dilek viresi

Hey sufi yürü, riyakâr niçin ikiyüzlülük yaparsın; Hak'dan başka kula dilediğini verecek kimdir!

ḥaḳ ṭurağı göñülde āyātı var ḳurʾānda
ʿarşdan yuḳaru cānda ʿışḳ burcınuñ ḳulesi

Hakk'ın yurdu gönüldür, Kur'an'da ayetler var; aşk burcunun kulesi, göğün en yüksek katından yücedir.

şöyle delü olmışam bilmezin dünden güni
yüregümde işledi ʿışḳ oḳınuñ yarası

Öyle deli oldum (kendimden geçtim) ki gece ile gündüzü ayıramam; aşk okunun yarası, yüreğime işledi (çok derinden etkiledi).

نفسن بیلمش ایسه‌ک گور جهان سنکله

دم بدم اشبو نفسی ایشیدلر حکمتیله

بحث ایلی بیر ایسه‌ک یوقاری طورسی

عالم الکتاب دوندر قوای اقه بیزد

کوکل لوکده بیر لوز بو کتابک سوره سی

یوری یچی صوفی زراق نه سالوسلی صوصرش

حقیقتده نادرق کم اوله قوله دکل ورد سی

خطوط اعمی کوکلده بیانی وار نوکنده

عرشدن یوقرو جاننده عشق جبک قلعه سی

شو بیله دلوا لملم بیلمیزن دونده کونی

بو درکمده اشکدی عشق و قمک باره سی

200b *gel imdi miskīn yūnus ṭut erenler etegin*
cümlesi miskīnlikde yoḳluġumış çāresi

Âciz Yunus şimdi gel, erenlerin eteğini tut (bir mürşide bağlan); hepsi âcizlikteler, (derdin) çaresi yokluktaymış (fena makamındaymış).

194 [422]

eyżan lehü

ʿışḳuñ aldı benden beni baña seni gerek seni
ben yanaram dün ü güni baña seni gerek seni

Aşkın beni benden aldı, bana sen gereklisin sen; ben gece gündüz aşkınla yanarım, bana sen gereklisin sen.

ne varlıġa sevinürem ne yoḳlıġa yerinürem
ʿışḳuñıla avınuram baña seni gerek seni

Ne varlığa sevinirim ne yokluğa üzülürüm; aşkınla teselli bulurum, bana sen gereklisin sen.

ʿışḳuñ ʿāşıḳları öldürür ʿışḳ deñizine ṭaldurur
tecellīyile ṭoldurur baña seni gerek seni

Aşkın âşıkları kendinden geçirir, mâneviyat denizine daldırır; kalplerini ilahî feyizle doldurur, bana sen gereklisin sen.

ʿışḳuñ şarābundan [içem] [423] *mecnūn olup ṭaġa düşem*
sensin dün ü gün endīşem baña seni gerek seni

Aşkın şarabından içeyim, mecnun olup dağlara çıkayım; gece ve gündüz düşüncem sensin, bana sen gereklisin sen.

---

422 Gölpınarlı 194, Timurtaş 294, Tatcı 381, Babacan 194

423 T., F: "aşum"

كل امدى مسكين يونس طوت آنلرڭ اتككن
جمله بنى مسكينلكدن بغشلمش يارى

ايضاً له

عشقڭ آلدى بندن بنى بڭا سنى كرك سنى
بن يانارم دونى كونى بڭا سنى كرك سنى
نه وارلغه سونورم نه يوقلغه يرنورم
عشقڭ ايله اوونورم بڭا سنى كرك سنى
عشقڭ عاشقلرين اولدورر عشق دڭزينه طالدرر
تجلى ايله طولدرر بڭا سنى كرك سنى
عشقڭ شرابندن ايچم مجنون اولب طاغه دوشم
سن سن دونى كونى انديشم بڭا سنى كرك سنى

201a *ṣūfīlere ṣoḥbet gerek āḫīlere āḫiret gerek*
mecnūnlara leylī gerek baña seni gerek seni

Dervişlere sohbet gerek, kardeşlere ahiret gerek; mecnunlara leyla gerek, bana sen gereklisin sen.

eger beni öldüreler külüm göge ṣavuralar
ṭopraġum anda çaġıra baña seni gerek seni

Eğer beni öldürseler, külümü göğe savursalar; toprağım o zaman söyler, bana sen gereklisin sen.

yūnusdurur benüm adum gün geldükçe artar odum
iki cihānda maḳṣūdum baña seni gerek seni

Benim adım Yunus'tur, gün geçtikçe aşk ateşim artar; hem dünyada hem de âhirette tek gayem, bana sen gereklisin sen.

195 [424]

eyżan lehü

dilsüzler ḫaberini ḳulaḳsuz diñleyesi
dilsüz ḳulaḳsuz sözin cān gerek añlayası

Dilsizler (sessizler) haberini sağır (gönül sahibi) dinler; dilsiz (sessiz) ve sağırın (gönül sahibinin) sözünü anlamak için gönül gerekir.

diñlemedin añladuḳ añlamadın eyledük
girçek erüñ bu yolda yoḳluḳdur sermāyesi

Dinlemeden anladık, anlamadan yaptık; gerçek mürşitlerin bu yolda sermayesi yokluktur (fena makamıdır).

[424] Gölpınarlı 195, Timurtaş 295, Tatcı 382, Uysal 10, Babacan 195

صوفیلره صحبت کرك آخیلره آخرت کرك
مجنونه کره لیلی کرك بکا سنی کرك سنی
اکر بنی اولدوره لر کلم کوکه صاوره لر
طپراغم انده چاغره بکا سنی کرك سنی
یونس دورر بنم آدم کون کلدکجه آرتر اودم
ایکی جهانده مقصودم بکا سنی کرك سنی

ایضا له

دلسوزلر خبرنی قولقسز دکلیه سی
دلسوز قولقسز سوزنی جانلر کرك دکلیه سی
دکلمدن اکلدوغی کلمدن ایلدی
کرچك ارك بو یولده بعلقدر سرمایه سی

201b *biz sevdük ʿāşıḳ olduḳ sevüldük maʿşūḳ olduḳ*
her dem yiñi dirlikde sizden kim uşanası

Biz sevdik âşık olduk, sevildik sevgili olduk; her an yeniden doğarız, bizden kim usanır?

yitmiş iki dilcedi araya şınur düşdi
ol baḳışı biz baḳduḳ yermedük ʿamm u ḫāṣṣı

Yetmiş iki dildeydi (herkesin dilindeydi), araya ayrılık girdi; o bakışı (bir görmeyi) biz baktık, halk ve aydını kınamadık.

miskīñ yūnus ol velī yirde gökde ṭopṭolı
her bir ṭaş altında gizlü biñ ʿimrān oğlı mūsī

Âciz Yunus, o peygamber, yer ve göğü kapladı; her bir taş altında (her yerde) gizli bin İmran oğlu Musa (vardır).

196 [425]

eyżan lehü

naṣīḥat ḳandilinden bir işāret göründi
tenüm içinde cānum andan yaña süründi

Öğüt ışığından (Allah'tan) bir işaret geldi; bedenimin içindeki canım (gönlüm) ondan yana sürüklendi.

nefsümüñ ejdehāsı döndi baña ḥamle itdi
ḳanāʿat hāy dimezse yir ü gögi yir imdi

Nefsimin canavarı döndü, bana saldırdı; kanaat (az ile yetinme) sakın demezse şimdi yeri göğü yerdi.

[425] Gölpınarlı 196, Timurtaş 296, Tatcı 383, Uysal 35, Babacan 196

بر سوزدك عاشق اولدوق سوزلدك معشوق اولدك
هر دم یکی برلکن سزدن کرا وصالنی
تمثل کبی دل جدبی آدینه صبر دوشدی
اول نقشی بر نقشدك بر مدك عام خاصی
مسکین یونس اول ولی بیده کوکن طپطلی
هر بر طاش النده کرلوبیك عمرانی اوفلی

ایضا له

نصیحت قندلندن بر اشارت کوردی
تنم اچنده جانم اندن انکا سوردی
نفسمك اژدهاسی دوندی بکا جمله اندی
قناعت هاتی دمنده بیرو کوکی بردی

202a *ḳanāʿati yār idin uyma nefs dilegine*
iresin ḥaḳīḳate yirüñ bulduñ ṭur imdi

Kanaati (az ile yetinmeyi) dost edin, nefsin arzularına uyma; hakikate ulaşırsın, yerini buldun artık dur (kendine gel).

ḳanāʿat didügini eger sen dutmazısañ
nefsüñe uyarısañ sergerdān ol yor indi

Kanaatin (az ile yetinmenin) söylediğini eğer sen dinlemezsen; nefsinin arzularına uyarsan perişan olursun, şimdi anla (yorumla)!

yūnus ḥaḳ tecellīsin şiʿr dilinden söyler
cānda güher varısa ḥaḳdan yaña yürindi

Yunus, Hakk'ın belirtilerini (işaretlerini) şiir dilince söyler; gönülde mücevher varsa Hak'tan yana yol alındı (demektir).

***197**[426]*
(fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün)

eyżan lehü

pādişāhlar pādişāhı ol ġanī
emrile viribidi bize cānı

O sultanlar sultanı ganidir (hiçbir şeye muhtaç değil ve mutlak zengindir); bize ruhu o verdi.

od u ṣu vu ṭoprağı [yili][427] bile
anuñıla bünyād eyledi teni

Ateş, su, toprak ve havayı birleştirerek; onunla bedeni yarattı.

[426] Gölpınarlı 197, Timurtaş 297, Tatcı 379, Babacan 197
[427] T.

قناعتی یاردن اولیه نفس دلگنه
اره سن حقیقتده یوك بولدك طوردی
قناعت دردو کبی اگر سن دونمایسك
نفسکه اویرسك سنی کوردان اول یوردی
یونس حق تجلیسن شعر دلندن سویلر
جاندر کوهر وارسه حقدن تکا یوردی

ایضا له

پادشهکه پادشاهی اول غنی
امریله ویربدی بره جانی
اودو صو و طپراغی بیله
انکیله بنیاد ایلدی [illegible]

202b *yaratdı yitmiş iki dürlü dili*
arada üstün ḳodı müsülmānı

Yetmiş iki türde dili (milleti) yarattı; müslüman adını (kimliğini) en üstün yaptı.

biz müsülmān muḥammed ümmetine
ḫilʿat virdüñ bize dīn ü īmān

Biz Müslüman olan Hz. Muhammet’e tabi olanlara; din ve inancı kaftan (değerli bir ödül) olarak bağışladın.

cān nūrdandur nūra ḳarışısar
ʿayb eyleme ṣūret olursa fānī

Ruh nurdandır, nura karışacak (vahdete ulaşacak); beden yok olursa kusurlu bulma.

zekeriyyā aġaca sıġınmaġın
bıçġuyıla iki dildürdüñ anı

Zekeriya Peygamber’in ağaca sığınmasını (sağladın); onu testere ile ikiye böldürdün.

eyyūbüñ ḳurda yidürdüñ tenini
ṣabrıla buldı o daḫı dermānı

Eyüp Peygamber’in bedenini kurtçuklara yedirdin; o da çaresini sabır ile buldu.

yaʿḳūbı ağladup alduñ gözlerin
yūsufı mıṣruñ sen itdüñ sulṭānı

Yakup Peygamber’i ağlatıp gözlerini kör ettin; sen Yusuf Peygamberi Mısır’a sultan ettin.

ḳamuya söz söyledür ʿibret içün
yūnusı da söyledür ol sübḥanı

Ders almaları için herkese söz söyletir; Yunus’u da o Sübhan (her türlü eksiklikten uzak olan) söyletir.

یراتدی عرشی ایکی دنیالو

آزاده اوسنون قودی مسلمانی

بز مسلمان محمّد امّتنه

خلعت ویردی بزه دیرلک ایمانی

جان توزندن دور نوره قادر شیر

عیب ایلمه صورتنه اولورسه فانی

زکریّایا اعجه صیغنمغن   یحیی یله ایکی دلدر دکی

ایوبک قورده یدردک تنغی   صبر ایله بولدی او دانغی درمانی

یعقوبی اغلادوب ایلدک زاری   یوسفی مصرک سن ایتدک سلطانی

قامو بیر سوز سویله در عیرت یاجون

یونس ده سویله دراول سبحانی

198[428]

(başlık yok)

203a *şol geçidüñ ḳorḳusı uş beni yoldan ḳodı*
geçmez degme ḥarīf köprüsin ḳıldan ḳodı

O Sırat köprüsünün korkusu beni şimdi bu yoldan uzaklaştırdı; her kişi (köprüden) geçemez, köprüsünü kıldan ince yaptı!

laʿīn indi öküze alıla azdurmaġa
siñek ile ḥaḳ çalap öküzi elden ḳodı

Şeytan öküzü hileyle azdırmak için (dünyaya) indi; Allah sinek ile öküzü terk etti.

199[429]

eyżan lehü

bu ne gülecek[430] *yirdür aġlasaña [key]*[431] *ḳatı*
düşdüñ dünye ẕevḳına unutduñ ḳıyāmeti

Bu nasıl gülecek yerdir, çok ağlasana; dünya zevklerinin peşine düştün, ahireti unuttun.

mālı mülki ḳoyuban ḳanda gidersin miskīn
anca yatasın sinde görince ḳıyāmeti

Âciz, malı mülkü bırakarak nereye gideceksin (biliyor musun?); mezarda öyle yatarsın, görünce kıyameti.

iki ferişte ine gele ḳarşuña ṭura
günāhlaruñı yaza ṣala boynuña biti

İki melek gelip karşına dikilir; günahlarını yazar, boynuna amel defterini asar.

---

428 Gölpınarlı 198, Timurtaş -, Tatcı -, Uysal 188, Babacan 198

429 Gölpınarlı 199, Timurtaş 298, Tatcı 385, Babacan 199

430 T., F: “gelecek”

431 T.

کوکلونکنک قورقوبی اوش بزنی یولدن قوردی
کچسه ز دکمه حریف کوپرسن قیلدن قوردی
لعبتانیمی او کوزه آلیله آندر معنه
سکّان ایله خوحلب او کوزی لدن قوردی

ایضا له

بونه کلجاک یوزدا اغلیسکنه قتی
دونشدک دنیه ذوقنه اونتدک فنانی
مالی ملکی قیوبن قنغ کیدرسن مسکین
انجه بناسن سندره کو نججه فنانی
اکی فرشته انه کله فرشکه طوره
کا هلد کی بن صلبه بو نججه

203b *günāhlaruñ ṭartalar andan ṣıraṭa ilteler*
zebānīler dutalar fiġānlar ola ḳatı

Günahlarını hesaplarlar sonra Sırat köprüsüne gönderirler; cehennem bekçileri yakalarlar, feryatlar çok olur.

ata oġuldan bize baḳmaya ana ḳıza
şol gün geliser başa unutma ʿaraṣātı

Baba oğlundan bezer, anne kızına bakmaz; o gün başa gelecek, mahşer yerini unutma.

miskīn yūnus sen daḫı gerçeklerden olıgör
erenler pīşe idinmiş ṣabrıla ḳanāʿati

Âciz Yunus, sen de mürşitlerden ol; mürşitler sabır ve az ile yetinmeyi âdet edinmişlerdir.

200 [432]
eyżan lehü

ʿömrüm beni sen aldaduñ āh nideyin ʿömrüm seni
beni deprenimez ḳoduñ āh nideyin ʿömrüm seni

Ömrüm, sen beni aldattın, ah ömrüm seni ne yapayım; şimdi beni kıpırdayamaz kıldın, ah ömrüm seni ne yapayım!

benüm varum hep senidüñ cānum içinde cānidüñ
hem sen baña sulṭānidüñ āh nideyin ʿömrüm seni

Benim varlığım hep sendin, canımın içinde candın; bana sultandın, ah ömrüm seni ne yapayım!

[432] Gölpınarlı 200, Timurtaş 299, Tatcı 330, Uysal 118, Babacan 200

کاهلدك طربلر اندن مرحله الیلر

زبانین بیلردو بیلر فغانلر اوله فتحی

آته اوغلدن بنه عجب ایسه آنه قیرغ

شول کون کلیسر بیته اویته عرصاتی

سکین یوتش سنده نخجیر چکلردنا ولی کور

ارنلر پیشه ادنمش صبرله قناعتی

ایضاً له

عمرمی بنی سن الدادك آه بیدن عمرم سنی

بنی تپنمز قودك آه بیدن عمرم سنی

نیم هب سندك جانم اچنده جانمدك

نیم سن بکا سلطانیدك آه بیدن عمرم سنی

204a *göñlüm saña egleridüm gül diyüben yıylarıdum*
ġāribseyüp aġlarıdum āh nideyin ʿömrüm seni

Gönlümü seninle eğlerdim, gül diyerek koklardım; hüzünlenip ağlardım, ah ömrüm seni ne yapayım!

giderimiş bunda gelen dünye işi cümle yalan
aġlar ʿömrin yavı ḳılan āh nideyin ʿömrüm seni

Buraya gelen gidermiş, dünya işi hep aldatıcıymış; ömrünü kaybeden ağlar, ah ömrüm seni ne yapayım!

ḫayrum şerrüm yazılısar ʿömrüm ipi üzüliser
gidüp ṣūret bozulısar āh nideyin ʿömrüm seni

İyiliğim ve kötülüğüm yazılacak, ömrümün ipi kopacak; gidip görünüşüm bozulacak, ah ömrüm seni ne yapayım!

bārī ḳoyuban ḳaçmasañ göçkünci gibi göçmeseñ
ölüm şarābın içmeseñ āh nideyin ʿömrüm seni

Hiç olmazsa bırakıp kaçmasan, göçerler gibi gitmesen; ölüm şarabını içmesen, ah ömrüm seni ne yapayım!

bir gün ola sensüz ḳalam kurda ḳuşa öyün olam
çüriyüben ṭopraḳ olam āh nideyin ʿömrüm seni

Bir gün olacak sensiz kalacağım, kurda kuşa yem olacağım; çürüyüp toprak altında kalacağım, ah ömrüm seni ne yapayım!

miskīn yūnus bilmez misin yoḫsa naẓar ḳılmaz mısın

204b *ölenleri añmaz mısın āh nideyin ʿömrüm seni*

Âciz Yunus, bilmiyor musun yoksa görmüyor musun; ölenleri hiç hatırlamaz mısın, ah ömrüm seni ne yapayım!

201 [433]

(müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün)

eyżan lehü

kime göñül virürisem benümile yār olmadı
ḥālüm bilüp derdüm ṣorup baña vefādār [olmadı] [434]

Kime gönül verdimse benimle dost olmadı; hâlimi bilip, derdimi sorup, bana vefalı olmadı.

meger taḳdīridi ʿāşıḳ oldı göñlüm saña
hīç kimseler bencileyin ʿışḳa giriftār olmadı

Takdir edildiği için gönlüm sana âşık oldu; hiç kimse benim gibi aşka tutkun olmadı.

ʿışḳdan şikāyetüm yoḳdur gendü ṭāliʿümdendürür
gendü yolın aramayan ādem degül er olmadı

Aşktan yana şikâyetim yoktur, gendi talihimdir; gendi yolunu aramayan insan değil, derviş olmaz.

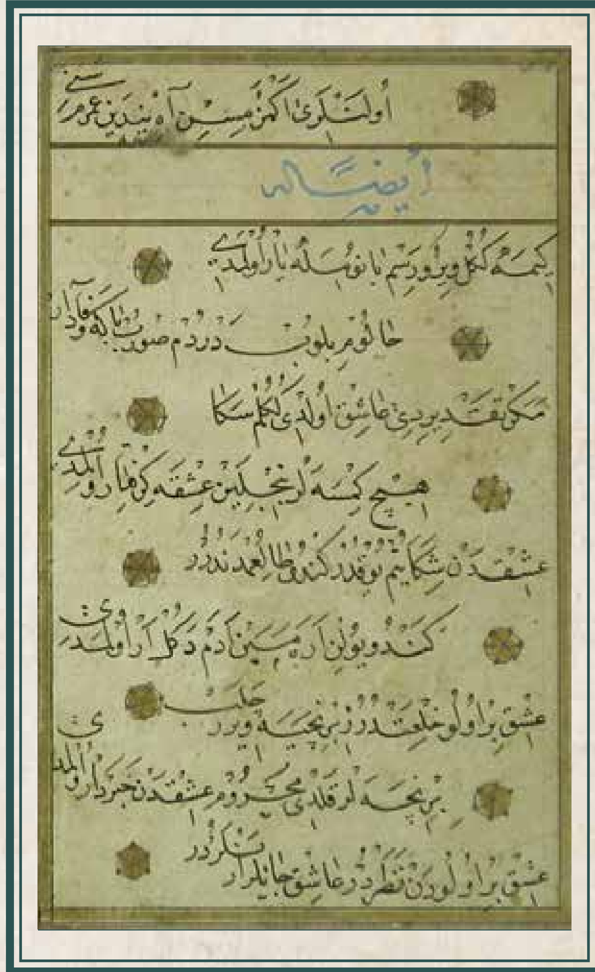
ʿışḳ bir ulu ḫılʿatdürür bir niçeye virür çalap
bir niçeler ḳaldı maḥrūm ʿışḳdan ḫaberdār olmadı

Aşk yüce bir kıyafettir (hediyedir), Allah birçok kişiye nasip eder; birçok kişi de bundan mahrum kalır, aşktan haberdar olmaz.

ʿışḳ bir uludan naẓardur ʿāşıḳ cānlar erenlerdür

[433] Gölpınarlı 201, Timurtaş 300, Tatcı 386, Uysal 169, Babacan 201
[434] T.

اولنلری اگر مسن آه بندن عمرمی

ایضاً له

کیمسه کونل ویردیم باغر بیله یار اولمدی

حالوم بلوب دردم صورب یا بکا وفادار اولمدی

مکن فقد یردی عاشق اولدی کیم سکا

هیچ کیمسه آنجلین عشقه گرفتار اولمدی

عشقدن شکایتم بوقدر کندو طالعمدندر

کندو یولن آدم بیلن آدم دکل آر اولمدی

عشق بر اولو خلعتدر نصیبه ویرلدی

بر نصیبه لر قلدی محروم عشقدن تجرد اولمدی

عشق بر اولودن نظردر عاشق جانلر ابدر تبکردر

205a *ʿışḳa düşmeyen göñül[ler]*[435] *vīrāndurur şār olmadı*

Aşk yüce bir bakıştır, âşık gönüller dervişlerdir; aşka düşmeyen gönüller şehir (gönül ülkesi) olmaz, haraptır (kederlidir).

ibrāhīme nemrūd odın ʿışḳdur gülistān eyleyen
ʿışḳdan naẓar iricegez gülzār oldı nār olmadı

İbrahim Peygamber'e Nemrut ateşini gülbahçesi yapan aşktır; aşktan bakış (etki) ulaşınca ateş yanmadı, gülbahçesi oldu.

ḥaḳ yaratdı yiri gögi ol aḥmedüñ dostlıġına
levlāk aña delil oldı ansuz yir ü gök var [olmadı][436]

Hak, Hz. Muhammed'in sevgisi üzerine yeri ve göğü yarattı; "Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım" buna kanıt oldu, onsuz yer ve gök var olmadı.

ʿışḳda ḳahırlar çoḳ olur ʿāşıḳlara ġayret gerek
yūnus ʿāşıḳ olduñısa ʿāşıḳlarda ʿār olmadı

Aşkta sıkıntılar çok olur, âşıklara tahammül gerekir; Yunus âşık olduysan âşıklara (nefsi arzularını dizginlemekten dolayı) sıkılma olmadı.

202[437]

(mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün)

eyżan lehü

müsülmānlar zamāne yatlu oldı
ḥelāl yinmez ḥarām ḳıymetlü oldı

Müslümanlar şimdi kötü oldu; helâl aranmaz, haram değerli oldu.

oḳıyan ḳurʾāna ḳulaḳ ṭutulmaz

[435] T.

[436] T.

[437] Gölpınarlı 202, Timurtaş 301, Tatcı 387, Babacan 202

عشقنه دوشمین کلو ویراندر رشاد اولمدی
ابراهیمه نمرود اودین عشق دوزدی گلستان ایلدی
عشقدن نظر ایدیجک گلزار اولدی نار اولمدی
حق یرتدی یری کوکی ول الحمد اولدی شقنه
لولاک که دلیل اولدی انسز یر و کوک وار اولمدی
عشقده قهرلر چوق اولور عاشقلره غیرت گرک
یونس عاشق اولدوکسه عاشقلرده عار اولمدی

ایضا له

مسلمانلر زمانه بللو اولدی
حلال ییمز حرام قیمتلو اولدی
اوقینن قرآنه توکوک طوتلر

205b *şeyṭānlar semirdi ḳuvvetlü oldı*
Kur'an'ı okuyanlar ona uymaz oldu; kötü niyetliler güçlendi, arttı.

ḥarāmile ḫamr ṭutdı cihānı
fesād işler iden ḥürmetlü oldı
Haram ile sarhoşluk dünyayı kapladı; kötü işler yapan değerli oldu.

kime kim tañrıdan ḫaber virürseñ
ḳaḳır başın ṣalar ḥüccetlü oldı
Kime Allah'tan söz etsen; kızar, başını eğer, o güvenilir oldu.

şakird üstādıla ʿarbede ḳılur
oġul atayıla ġaretlü oldı
Öğrenci hocasıyla çatışır (oldu); çocuk babasıyla kavgalı oldu!

faḳīrler miskīnlikden çekdi elin
göñüller yıḳuban heybetlü oldı
Fakirler âcizlikten ellerini çektiler; gönüller yıkarak gösterişli oldular.

peyġamber yirine geçen ḫocalar
bu ḫalkuñ başına zaḥmetlü oldı
Peygamber yerine geçen hocalar; halkın başına belâ oldular.

شیطانلر سمردی قوتلو اولدی
حرامیله خصم طوتندی جهانی
فسادلر شدادن حرمتلو اولدی
کیم کم نکدن خبر ویرر بنك
قفترباشن صدلر محبتلو اولدی
شکر و ثنا دله غریب قیلور
و عقل تا بیله غربتلو اولدی
فقیرلر مسکینلر کیدنچکدی کان
کلر اربیقن هیبتلو اولدی
پیغمبر یرینه کاچن خوجالر
بو خلقك باشنه ذحیلو اولدی

206a *dutulmaz oldı peyġamber ḥadīs̱i*
ḫalāyıḳ cümle ḥaḳdan utlu oldı
Peygamber hadisine uyulmaz oldu; bütün insanlar Hak'tan utandı.

yūnus gel ʿāşıḳısañ tevbe eyle
naṣūḥa tevbe ucı ḳutlu oldı
Yunus gel, âşıksan tövbe et; hâlis tövbenin sonu hayırlı oldu.

203 [438]

eyżan lehü

geldi geçdi ʿömrüm benüm şol yil esüp geçmiş gibi
hele baña şöyle [geldi] [439] *şol göz açup yummış* [440] *gibi*
Benim ömrüm, rüzgârın esip geçtiği gibi geldi geçti; bana şöyle sanki göz açıp kapamış gibi geldi.

işbu söze ḥaḳ ṭanıḳdur bu cān gevdeye ḳonuḳdur
bir gün çıḳa gide ḳafesden ḳuş uçmış gibi
Allah bu söze şahittir, bu ruh bu vücuda konuktur; bir gün vücut kafesinden kuş uçmuş gibi çıkıp gidecek.

miskīn ādem oġlanını beñzetmişler ekincige [441]
kimi biter kimi yiter yire toḫum ṣaçmış gibi
Âciz insanoğlunu ekinciğe benzetmişler; toprağa saçılmış tohum gibi kimi biter kimi kaybolur.

---

[438] Gölpınarlı 203, Timurtaş 302, Tatcı 388, Babacan 203

[439] T.

[440] Ta., F: "yunmış"

[441] B., F: "ekinciye"

دوستلری اولدی پیغمبر حدیثی
خلانو جمله حقدن اولدی
یونس گل عاشق ایسک توبه ایله
نصوحه توبه ایدیجی قولی اولدی

یونسک

گلدی گچدی عمرم بنم شول ییل اسوب گچمش کبی
هله بکا شویله گلور شول گوز آچوب یومش کبی
اشبو سوزه حق طنقدر بو جان گودیه قونقدر
بر گون چیقه گیده قفصدن قوش اوچمش کبی
مسکین ادم اوغلنی بکزر اکنجی یه
کیمی بتر کیمی بتر یر تخم یمش کبی

206b *bu dünyede bir nesneye yanar içüm göyner özüm*
yigidiken ölenlere gök ekini biçmiş gibi

Bu dünyada bir şeye içim yanar, çok üzülürüm; yeşil ekini biçmiş gibi gençken ölenlere.

bir ḫastaya varduñısa bir içüm [ṣu][442] *virdüñise*
yarın anda ḳarşu gele ḥaḳ şarābın içmiş gibi

Bir hastayı ziyaret ettinse, bir içim su verdinse; yarın (ahirette) ilahî aşkı tatmış gibi karşına çıkar.

bir miskīni gördüñise bir eskice virdüñise
yarın anda saña gele ḥaḳ şarābın içmiş gibi

Bir âcizi gördünse, eskice bir giysi verdinse; yarın (ahirette) ilahî aşkı tatmış gibi karşına çıkar.

yūnus emre bu dünyede iki kişi ḳalur dirler
meger ḫıżır ilyās ola āb-ı ḥayāt içmiş gibi

Yunus Emre bu dünyada iki kişi kalır derler; yalnızca ölümsüzlük suyunu içmiş Hızır ve İlyas.

204[443]
(fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün)

münācāt

yā ilāhī ger suʾāl itseñ baña
cevābum işbuyıdı anda saña

Ey Allahım eğer bana sorarsan; cevabım işte sana böyle olur.

---
442 T.
443 Gölpınarlı 204, Timurtaş 326, Tatcı 415, Uysal 131, Babacan "münācāt"

بو دنیاده بر نسنه یه یانار ایچم گوینر اوزم
یکیدکن اولنلره گوک اکینی بچمش کبی

بر خسته یه واردوک ایسه بر ایچم صو ویردوک ایسه
یارین آنده قرشو گله خوش شرابن ایچمش کبی

بر مسکینی گوردوک ایسه بر اسکیجه ویردوک ایسه
یارین آنده سکا گله خوش شرابن ایچمش کبی

یونس امره بو دنیاده ایکی کشی قلور درلر
مگر خضر الیاس اوله آب حیات ایچمش کبی

مناجات

یا الهی گر سؤال ایتسک بکا
جوابم اشبو دی انده بکا

207a *ben baña żulm eyledüm itdüm günāh*
neyledüm nitdüm saña iy pādişāh

Ben kendime zulmettim, günah işledim; ey Allahım sana ne yaptım, neyledim?

gelmedin didüñ ḥaḳ[ḳ]uma kem diyü
ṭoġmadın didüñ ʿaṣā ādem diyü

(Dünyaya) gelmeden hakkıma eksik diye söyledin; doğmadan “Âdem yaklaşma” diyerek söyledin.

sen ezelde beni ʿāṣī yazasın
ṭoldurasın ʿāleme āvāzesin

Sen Ezel’de beni isyankâr yazarsın; âleme sesini doldurursun (ilan edersin).

ben mi düzdüm beni sen düzdüñ beni
pür ʿayıb nişe getürdüñ iy ġanī

Beni ben mi tertip ettim, beni sen tertip ettin; ey Gani (hiçbir şeye muhtaç değil ve mutlak zengin) (beni) çok kusurlu olarak niçin (dünyaya) getirdin?

gözüm açup gördüğüm zindān içi
nefs ü hevā pür ṭolu şeyṭān içi

Gözümü açıp gördüğüm kapkaranlık (bir yer); nefis ve heves, içi şeytan dolu.

ḥabs içinde ölmeyeyin diyü aç

بن كه ظلم ايلدم اندم گناه
نيلدم بيلدوم سكا اي پادشاه

كلمدن بن ديدوك حقيقه گمرهو
طوغمدن ديدك عاصي آدم ديو

سن ازلده بني عاصي يازه سن
طلدراسن عالمه آوازه سن

نيجه ووردم بني سن دزدك ديني
پر عيب نيجه گزرك اي غني

كوردم آچوب كوزوم زندان ايچي
نفس و هوا بطلو شيطان ايچي

حبس ايچنده اولميايدم سو آچ

207b *mismil ü murdār yidüm bir iki ḳaç*

Hapis içinde aç ölmemek için; birçok helal ve haram yedim.

nesne eksüdi mi mülküñden senüñ
geçdi mi ḥükmüm ḥükmüñden senüñ

Senin âleminde bir şey eksildi mi; benim emrim senin emrini geçti mi?

rızḳumı yiyüp seni aç mı ḳodum
ya yiyüp öynüñi muḥtāc mı ḳodum

Rızkımı yiyerek seni aç mı bıraktım; veya öyününü yiyip muhtaç mı bıraktım?

ḳıl gibi köpri gerersin geç diyü
gel seni sen ṭuzaġumdan şeş diyü

Kıl gibi köprü (Sırat Köprüsü) kurarsın kullar geçsin diye; gel tuzağımdan kendini kurtar diye.

ḳıl gibi köpriden ādem mi geçer
ya düşer yā ṭayınur ya ḫod uçar

Kıl gibi köprüden insan geçer mi; ya düşer ya kayar ya uçar.

ḳullaruñ köpri yaparlar ḫayr içün
ḫayrı budur kim geçerler seyr içün

Kulların köprüyü hayır için yaparlar; gezip dolaşmak için geçerler, hayır budur.

سنبل و مورد ایردوم بر ایکی قاچ
نسنه اکسدی ملکمدن سنک
کچدی حکمم حکمکدن سنک
دزقمی یعقوب سنی کبی قودم
یه یوسف اینوکی محنتلیجی قودم
قل کبی کیزری کوزسنج کردیو
کل سنی سن طور غمدن شش دیو
قل کبی کیزر بدن آدمی کجر
یه دوش یا طاسنوز نجود ولجر
قوللدک کبزی بیزار خیرجون
خبری بوددم کم کوزسز لجون

208a *tā gerek bünyādı muḥkem ola ol*
ol geçenler eydeler uş ṭoġru yol

Yapısının sağlam olması gerekir; o geçenler şu doğru (güvenilir) yol desinler.

terezi̇̄ ḳurarsın hevāset dartmaġa
ḳaṣd idersin beni oda atmaġa

Hevesleri tartmak için terazi kurarsın; beni ateşe atmaya niyet edersin.

terezi̇̄ aña gerek baḳḳāl ola
ya bezirgān tācir ü ʿaṭṭār ola

Terazi şuna gerek ki bakkal olsun; ya tüccar ya tacir veya aktar olsun.

çün günāh murdārlaruñ murdārıdur
ḥażretüñden yaramaz kārıdur

Günah pislerin pisliği olduğu için; senin katında yaramazların bir işidir.

sen gerek luṭfila anı örtesin
pes ne ḥācet murdārı açup dartasın

Sen bağışlamanla onları gizlemelisin; artık pisliği ortaya çıkarıp tartmaya ne gerek var.

sen temāşā ḳılasın ben ẖoş yanam

208b *ḥāşeli ʾllāh senden ey rabbü ʾl-enām*

Ben yanarken sen seyredersin; ey Yaratıkların Sahibi senden asla (beklenmez)!

sen başīr ḫod bilürsin ḥālümi
pes ne ḥācet dartasın aʿmālümi

Sen görürsün ve bizzat hâlimi bilirsin; artık dünyada yaptıklarımı tartmaya ne gerek var!

geçmedi mi intiḳāmuñ öldürüp
çüridüp gözüme ṭopraḳ ṭoldurup

(Beni) öldürüp, çürütüp, gözüme toprak doldurup intikamın geçmedi mi?

degmedi hīç yūnusdan saña ziyān
sen bilürsin āşikāre vü nihān

Yunus'tan sana hiçbir zarar ulaşmadı; açık ve gizli (ne varsa) sen bilirsin.

bir avuç ṭopraġa bunca ḳīl u ḳāl
neye gerek iy kerīm-i ẕü ʾl-celāl

Bunca dedikodu bir avuç toprak için; ey Celal ve Kerim sahibi ne gerek!

حاشا لله سندن ای رب الانام
سن نصیر خود بلورسن حالمی
پس نه حاجت درلسن اعمالمی
چکمدیمی اشتیاقك الودود
چون دونب کوکلوم طریق طالبدن
دکمدی هیچ یونسدن لا کله بیان
سن بلورسن آشکار و نهان
یا اوچ طیراغه یوبجه قیل و قال
نیه کرك ای کریم ذو الجلال

209a *iy kerīm-i lem yezel iy pādişāh-ı lā-yezāl*
salṭanat küllī senüñdür kim saña yoḳdur zevāl

Ey Baki ve Kerem sahibi, ey Baki Padişah; hâkimiyet tamamıyla senindir, sana kaybolmak yoktur.

imāme ʾl-müttekīn oldur ḫıtāmü ʾl-mürselīne ol şāh
niẓāmü ʾl-ʿālemīne oldur hümā ʾl-ekmelīne ol şāh

İnananların önderi odur, Peygamberlerin Sonuncusu'na baştır; âlemlerin nizamına ve kâmil insana baştır (hükümdardır).

ای کریم لم یزل ای پادشاه لایزال
سلطنت کلی سنکدر کم سکا یوقدر زوال

امام المتقین اولدر ختام المرسلین اول شاه
نظام العالمین اولدر همام الاکملین اول شاه

KAYNAKLAR

Babacan, Vasfi (2017), *Yunus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyyesi ve Dîvânı,* Doruk Yayınları, İstanbul.

Boz, Erdoğan (2012), *Yunus Emre Risâletü'n-Nushiyye, Gazi Kitabevi Yayınları,* Ankara.

Boz, Erdoğan (2021), *Yunus Emre Risâletü'n-Nushiyye, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları,* Ankara.

Boz, Erdoğan (2021), *Yunus Emre Seçkisi, Yunus Emre Enstitüsü Yayınları,* Ankara.

Dilçin, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Gölpınarlı, Abdülbaki (1965), *Yunus Emre Risalat al-Nushiyya ve Divan,* Eskişehir Turizm ve Tanıtma Derneği Yayını, İstanbul.

Günay, Umay-Horata, Osman (2004), *Yunus Emre Risâletü'n-Nushiyye,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Karaman, Fikret (2006), *Dini Kavramlar Sözlüğü,* Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, Ankara

Özçelik, Mustafa (2012), *Yunus Emre Risâletü'n-Nushiyye, Karaman Valiliği Karaman Belediyesi,* Ankara.

Tatcı, Mustafa (2008a), *Yunus Emre Divanı (Tenkitli Metin),* H Yayınları, İstanbul.

Tatcı, Mustafa (2008b), *Risâletü'n-Nushiyye (Tenkitli Metin),* H Yayınları, İstanbul.

Timurtaş, Faruk Kadri (1980), *Yunus Emre Divanı,* Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Uludağ, Süleyman (1991), *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü,* Marifet Yayınları, İstanbul.

Uysal, İdris Nebi (2014), *Yunus Emre Divanı,* Kesit Yayınları, İstanbul.

Yeğin, Abdullah (2001), *Yeni Lûgat,* Hizmet Vakfı, İstanbul.

https://sozluk.gov.tr/
http://www.lugatim.com/

